

YUSİF ƏHMƏDOV

ƏLƏKƏCMƏZLƏR-İİ

AZƏRBAYCAN DETEKTİV ROMANI

**“ŞƏRQ-QƏRB”
BAKİ-2010**

Azərbaycanın azadlığı, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda şəhid olmuş oğullarımızın və qızlarımızın, demokratik dəyişikliklər uğrunda mübarizə aparmış şərəfli jurnalistlərimizin və MTN, DİN-nin rəşadətli, qorxmaz əməkdaşlarının xoş xatirəsinə ithaf edirəm.

Müəllif.

Redaktor: Aydın Xan (Əbilov)

Yusif Əhmədov, “Ələkeçməzlər”. – roman və hekayələr. “Şərq-Qərb” Bakı-2010, səh. 537.

Tanınmış yazıçı-jurnalist Yusif Yaqub oğlu Əhmədov ötən əsrin 60-cı illərində ədəbiyyata gələn yazıçılardandır.

İlk kitabı “Əfqan hekayələri” adı ilə 1965-ci ildə Tacikistanın Düşənbə şəhərində çap olunub. “Ələkeçməzlər”-2 sayca müəllifin 22-ci kitabıdır. Kitabdakı eyniadlı roman öz janrına görə müəllifin başqa əsərlərindən fərqlənir. Azərbaycanın ilk milli-siyasi detektiv romanı olan “Ələkeçməzlər”-2 kitabındakı hadisələr 2006-2010-cu illər ərzində Bakı şəhərində və əyalətlərdə, eləcədə “Dağlıq Qarabağda” -Xankəndi və Laçın rayonlarında, bir çox xarici ölkələrdə baş verən müxtəlif kriminal və terordardan bəhs edir.

Adam oğurluqları, qətlər, sifarişlə qətlə yetirilənlər terror hadisələri və onlarla insanı heyrətə salan ölüm hadisələri; - Ağır, zəhmətli, uzun vaxt aparan təhlükəli cinayət işləri. Hadisələrin mərkəzində Hacı Məmmədov, onun quldur dəstələri və bu quldurlarla mübarizə aparan MTN, DİN-nin igid zabıt və əsgərləri dayanır.

İSBN

© Yusif Əhmədov - 2010

© “Şərq-Qərb” - 2010.

HƏYAT DAVAM ETDİKCƏ, ZAMANIN ƏDƏBİ NƏBZİ DƏ VURUR!

Tanınmış yazıçı-publisist, şair, gözəl ziyalı Yusif Əhmədovun üç il bundan əvvəl - 2007-ci ildə böyük oxucu marağına səbəb olmuş “Ələkeçməzlər” milli detektiv kitabındakı eyniadlı romanın davamını bir vətəndaş kimi oxumaq istəməsəm də, çağdaş həyatımızın kriminal nəbzini tutmaq, ona müəllifin özünəməxsus baxış bucağından nəzər salmaq və hansısa mənada baş verən mürəkkəb hadisələrin arxasındakı böyüklü-kiçikli, milli, yaxud qlobal motivləri, problemləri görmək, onların mahiyyətini, əsas səbəblərini öyrənmək baxımından, üstəlik də əsərin redaktoru kimi peşə verdişindən irəli gələn diqqətlə izlədim. Yaradıcı insanın dəqiq-intuitiv proqnozlarının hətta realılıqda da - kriminal proseslərin əsərdən başqa həm də yaşadığımız günlərdə də inkişafı baxımından (Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizlik N və Daxili İşlər Nazirlikləri tərəfindən ifşa olunan müxtəlif silahlı dəstələr barədə ölkə mətbuatında gedən məlumatları xatırlayaq) “Ələkeçməzlər” de-

tektiv romanın ikinci hissəsi şəxsən bir ciddi oxucu kimi mənə çox maraqlı gəldi.

Ədəbi zövq, mütaliə səviyyəsi, kulturoloji baxış mənasında seçim imkanlarına malik olan bir ciddi intellektual oxucu kimi özüm detektiv əsərlərin həvəskarı olmasam da, Yusif Əhmədovun artıq üçüncü kitabı yazılan “Ələkeçməzlər” romanının hər iki cildində baş verən hadisələrin virtual iştirakçısına çevrilən bir şəxs kimi inanıram ki, oxucular da eyni hissləri mənimlə bölüşəcəklər. Ən azı ona görə ki, bu olaylar yaşadığımız mürəkkəb, qarmaqarışıq, ictimai-sosial proseslərin sürətlə dəyişdiyi bir dövrün “məhsul”udur, istər-istəməz biz də onun ya aktiv, ya da kənardan müşahidə edərək heyretlənən müşahidəçiləri, bəzi hallarda isə iştirakçılmasına çevrilirik.

“Ələkeçməzlər” romanının hər iki hissəsi klassik detektiv bədii əsərlərin tələblərinə uyğun yazılıb: əsərdə dramatik süjet xətti, kriminal faktların çoxluğu, şər və xeyir qüvvələrin qarşılıqlı mübarizəsi, cəmiyyət ilə ayrı-ayrı fərdlərin münasıqəsi, intiriqalar, real həyatdan götürülmüş hadisələrə müəllifin məxsusi baxışları, müxtəlif dolğun surətlər, eləcə də köməkçi obrazların çoxluğu, cani dünyasının incəlikləri, mütəşəkkil cinayətkar dəstələrin iş prinsipləri, hüquq-mühafizə qurumlarının, digər dövlət təşkilatlarının apardığı mübarizə metodları, cinayətkarların psixoloji xarakterik xüsusiyyətləri kimi

ənənəvi cəhətlərlə yanaşı, yazıçı tərəfindən tamam real sübutlar, dəlillər, faktlar, həmçinin məhkəmə-istintaq materialları ilə zəngindir, üstəlik də ictimai təhlükəli qüvvələrə, mənfi ünsürlərə qarşı amansız mübarizəyə başlamış müstəqil dövlətin hüquq-mühafizə strukturlarında çalışan peşəkarların adamlarda həmişə güclü maraq oyadan metodları...

Oxucu əsərə diqqətlə baş vurduqda, bəzi səhifələrdə istintaqçı - müstəntiq, bəzən polis əməkdaşı, dövlət təhlükəsizlik orqanlarının nümayəndəsi, prokurorluq və məhkəmə, eləcə də peşəkar hərbiçi kimi, hətta müstəqil araşdırıcı dedektiv kimi də özünü hiss edə bilər. Əsərin ikinci hissəsində - hadisələr Dağlıq Qarabağda baş verən zaman isə oxucu hətta özünü əsl döyüşçü, iyirmi faizi erməni qəsbkarları tərəfindən zəbt edilmiş Vətən torpaqları uğrunda həyatından keçməyə hazır olan igidlər kimi də hiss edir.

Başqa bir tərəfdən isə dünyanın çox üzünü görmüş, vaxtilə ötən əsrin səksəninci illərində Əfqanıstanda baş verən məlum hadisələr zamanı, eləcə də Ermənistan - Azərbaycan müharibəsi, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin iştirakçısı olmuş, həyatının müdriklik zirvəsinə qalxmış peşəkar yazıçı-publisist kimi Yusif Əhmədov digər əsərlərindəki özünəməxsus dəst-xətti, yaradıcı stixiyasını qoruyaraq, sırf detektiv janrında qələmə aldığı “Ələçekməzlər” romanının ikinci hissəsində də real cizgilər-

lə həyatın sərt tərəflərinə ədəbi işıq salmağı məharətlə bacarmış, müxtəlif psixoloji situasiyalar, fərqli mənzərələr təsvir etməklə, biri digərindən hansısa cəhətinə görə seçilən maraqlı surətlər qalereyasını yaratmaqla cəmiyyət problemlərinə aydın, açıq baxış sərgiləyib ki, bu da romanın daha da oxunaqlı edib. Maraqlı tərəflərdən biri də odur ki, yazıçı sanki zamanın tənqidçisi qismində uğurla özünü göstərə bilib: eləcə də ictimai-sosial, bəzi hallarda isə siyasi-iqtisadi sahələrdəki çatışmamazlıqları qətiyyətlə pisləyən ədəbiyyat - düşüncə adamı kimi çıxış edir. Bu zaman isə müəllif, sadəcə, kəskin, pafoslu cümlələrdən yox, müdrik məsləhətlər verən intellektual, sosioloji araşdırmaçı və cəmiyyətşünas kimi çıxış etməyi bacarır.

Peşəkar ədəbiyyatçılar yaxşı bilirlər ki, son illərin bədii əsərlərində ictimai-sosial mahiyyətli, cəmiyyəti düşündürən problemlər, ciddi məsələlərlə bağlı cəhətlər olduqca çox zəifləyib. İlk baxışdan çağdaş milli Azərbaycan romanlarında, eləcə də ortahəcmli bədii nəsr əsərlərində - povest və hekayələrdə ictimai məsələlər, sosial-mənəvi problemlər qabardılır. Lakin bu cəhət təəssüflər olsun, yalnız publisitlik üslubda qələmə alınmış əsərlərdə görürük, çox hallarda isə pafosdan o yana inkişaf edə bilmir. Ən uğurlu əsərlərimizdə isə hadisələr sanki Azərbaycanda - zəmanəmizdə deyil, xarici ölkələrdə, tarixdə baş verir. Azərbaycan detektiv ədə-

biyyatındakı bu zəif cəhət - axsiyan tərəf XX əsr bədii söz sənəti tarixində özünü qabarıq göstərir, günübgün də xüsusi olaraq öz aktuallığını saxlamaqdadır. Bəlkə də buna görədir ki, Azərbaycan oxucusunun milli detektiv əsərlərə marağı zəif, meyli az, diqqəti isə həmişə sönük olub.

Yusif Əhmədovun haqqında danışdığımız “Ələkeçməz” milli detektiv romanının hər iki kitabında isə oxucu tamam fərqli mənzərə ilə rastlaşır. Yazıçının həyat reallıqlarına, zamanənin ağır və acılarına bu qədər diqqətlə yanaşması, bəlkə də onun uzun müddət nəşir, baş redaktor və publisist kimi mətbuatda apardığı ictimai-mədəni missiyasından, peşəkar jurnalist vərdişlərindən irəli gəlir.

Hər hansı bir əsrin ədəbiyyatı mərhələ olaraq araşdırmaya cəlb ediləndə onun estetik tərəfləri ilə yanaşı ictimai-mədəni mahiyyətinə də qiymət verilməyə səy göstərilir. Nizami Gəncəvi, Məhəmməd Füzulinin, Mirzə Fətəli Axundov, Cəlil Məmmədquluzadə, yaxud Hüseyn Cavid yaradıcılığının bədii-estetik cəhətləri intellektual-fəlsəfi mahiyyəti ilə bərabər, həm də ictimai məsələlərə, zamanəsinin ən aktual problemlərinə münasibətdəki roluna görə böyük maraq kəsb edir, bir sıra hallarda isə müqayisəli-tarixi əhəmiyyətə malikdir. Məsələn, Misal kimi göstərə bilərik: dahi Məhəmməd Füzulinin ana dilimizin - Azərbaycan türkcəsinin ədəbi-poetik, estetik-

fəlsəfi cəhətdən formalaşması ilə bağlı gördüyü nəhəng kulturoloji fəaliyyətin əhəmiyyəti heç də üç - türkcəmizdə, ərəb və fars dilində yaratdığı “Divan”larındakı qəzəllərində az deyildir. Yaxud da kim daha dəqiq qiymətləndirməyi bacarar ki, Azərbaycan tarixində Şah İsmayıl Xətəinin əsərləri daha önəmli yer tutur, yoxsa onun milli poeziya ilə Şərq, ərəb və fars poetik-ədəbi texnologiyalarını qovuşdurması və ya ana türkcəmizi dövlət dili səviyyəsinə qaldırması?..

Bu mənada zaman və məkan, sənətkarlıq imkanlarını da nəzərdən qaçırmadan, dövrümüzün bir sıra tanınmış bədii söz ustalarından heç də geri qalmayan Yusif Əhmədovun milli detektiv janrımıza gətirdiyi yeni çalarların əhəmiyyətini xüsusi vurğulamaq yerinə düşər, üstəlik də yuxarıda göstərdiyimiz kimi, bir çox cəhətlərinə görə, yazıcının kəskin vətəndaş mövqeyi alqışlanmalı, xüsusi dəyərləndirilməlidir.

Kitabın ilk hissəsinə yazdığımız ön sözdə də göstərmişdik ki, bu roman özünəməxsus bir ədəbi-ictimai hadisəyə çevriləcək. Budur, cəmiyyətimizdə baş verən kriminal hadisələrin hələ bitmədiyi bir zamanda müəllif “Ələçekməzlər” romanının ikinci - hətta üçüncü - hissələrini yazaraq bir sıra cəsarətli işlərə qol qoyur, görücülərə xas olan bir fəhmlə hadisələrin baş vermə səbəbləri, inkişaf istiqamətləri, nəticələri və cəmiyyətin inkişafındakı mənfi təsirləri barədə geniş mülahizələrlə

çıxış edir. Nə qədər qəribə görünsə də, yazıçının gəldiyi qənaətlərin, irəli sürdüyü mülahizələrin, çıxardığı nəticələrin əksəriyyəti həyatda öz təsdiqini tapır...

Romanın ikinci hissəsinin əsas obrazları bizə hələ ilk kitabdan yaxşı tanışdır: Polkovnik Kazımov, Əli, Susən, Mürsəl, Rizvan, Xumar və başqaları. Hadisələr yenə də artıq dünya paytaxtları arasında sayılan-seçilən meqapolisə çevrilmiş Bakıda baş verir. Müstəqil Azərbaycan Respublikasının paytaxtı olmaqla yanaşı, dünyanın müxtəlif güc mərkəzlərinin maraq dairəsində dümüş Bakının mürəkkəb şəhər həyatında demək olar ki, hər gün baş verən kriminal hadisələrin qabağını iki dövlət qurumu - DİN və DTN-nin əməkdaşları almaqdadırlar. Zəmanənin kriminallaşmaqda olan nəbzini tutmaqla yanaşı, bu dövlət qurumlarının igid əməkdaşları, eyni zamanda, həm də Dağlıq Qarabağda at oynadan erməni faşizmin qarşısını almalıdırlar. Hələ üstəlik, onlar müxtəlif istiqamətlərdə quldur dəstələrinin həmlələrindən dövləti, vətəndaşları qorumaq üçün də bütün imkanlarını səfərbər etməlidirlər.

Azərbaycan ədəbiyyatında model təklif edən müəlliflərə çox az rast gəlinir: Mirzə Fətəli Axundov, Hüseyn Cavid kimi sənətkarların yaradıcılıqlarının əksər hissəsi məhz əsər-model sayılmalıdır. Fikri yalnız M.F.Axundovun “Aldanmış kəvakib” povesti üzərində cəmləmək bəs edir ki, əsər-modelin, yaxud yazıçının zəmanədaşla-

rı və gələcək nəsillər üçün təklif etdiyi formatın mahiyyətini anlayaq. Ömürlük hökmranlıq edən Şah Abbas və üçgünlük demokratik islahatları ilə məşhurlaşan Yusif Sərrac timsalında - aqibətində böyük Axundov hələ ondoqquzuncu yüzillikdə Avropanın XX əsrdə əldə etdiyi siyasi formatı, cəmiyyətin, millətin və dövlətin inkişaf konsepsiyasını ortaya qoymuşdu.

Məlum Dağlıq Qarabağ müharibəsi zamanı zəif də olsa gedən partizan hərəkətinin bir modelini də Yusif Əhmədov özünün yeni əsərində - “Ələkeçməzlər” romanının davamında təklif edir. Düşmənin öz məkrli siyasətini erməni qəsbkarlarına yönəldilmiş silaha çevirməyi təklif edən müəllif vaxtilə dünyanın münafiqlik yerlərində vuruşmuş, daha sonralar kriminal aləmin “qəhrəmanı”na çevrilmiş “Ələkeçməz”i bir şəxsiyyət kimi inkişaf mənəvi təkamül vasitəsilə az qala milli qəhrəmana çevirir.

Eyni vaxtda istər Xankəndində, istərsə də Laçın dəhlizində, o cümlədən qədim Azərbaycan torpaqlarında - Dağlıq Qarabağa silah-sursat daşınılan Ermənistan hərbi birləşmələrinin ərazisində böyük partlayışlar törədən partizan qrupunun igid üzvləri canları, qanları hesabına, sözün əsl mənasında, qalib erməni ordusu mifini bir anda məhv edir, qonşu dövlətlərin hərbi yardımını nəticəsində “xoruzlanan” başıpozuq quldur dəstələrini darıdandır.

Əsərdə iki cəbhədə gərgin mübarizənin şahidi oluruq: ön sırada Dağlıq Qarabağda gedən səssiz vuruş, arxada - Bakı və bölgələrdə isə kriminal ünsürlərə qarşı aparılan savaş. Müəllif hər iki cəbhədə xeyrin şər üzərində qələbəsini uğurlu ədəbi priyomlarla, bədii tapıntılarla, dolğun surətlərlə verməyə müvəffəqiyyət qazana bilir və əslində bununla da Azərbaycan ədəbiyyatının yaşı əsrlərlə ölçülən tarixinin ən yaxşı ənənələrini davam etdirmiş olur - xalqın harmonik yaşayışı üçün qara qüvvələrə qarşı əsl şəxsiyyətlər birləşməli və gərgin mübarizə aparmalıdırlar...

XX əsrin altıмышıncı illərində Azərbaycan ədəbi prosesinə ciddi qoşulmuş, 1965-ci ildə “Əfqan hekayələri” adlı nəsr toplusu ilə peşəkar yazıçılığa başlamış, “Dnepr üzərində şəfəq”, “Qara yelkənli qırmızı gəmilər”, “Ruhların qayıtması”, “Əzablı yollarla”, “Odlu illərin xatirələri”, “Torpağa tökülən qan”, “Topxana meşəsində görüş”, “Ələkeçməzlər” kimi roman və povestlərin, eləcə də çoxsaylı hekayələrin, kriminal əsərlərin, publisistik yazıların yer aldığı 22 kitabın müəllifi, müxtəlif orden-medal, ədəbi mükafatının laureatı Yusif Əhmədov yaradıcılığında daha çox Qarabağ probleminin, həmçinin Ermənistan və Azərbaycan arasındakı məlum münaqişənin insanların taleyinə vurduğu ağır mənəvi-psixologi, sosial-mədəni bəlaları ədəbiyyata gətirməyə meyilli olduğundan hətta bu növbəti detektiv əsərində də ənənəsi-

nə sadıq qalır, qəhrəmanlarını Qarabağı qarış-qarış gəz-dirməklə, bir növ ata-baba torpaqlarının ədəbi-bədii xə-ritəsini çəkməyə, portretini cızmağa çalışır.

Bir nəfəsə oxunan romanın ikinci hissəsində də son illərin ən qalmaqallı ölüm səhnələri, qətlər, terror ha-disələri, mütəşəkkil cinayətkar dəstələrin ifşa olunması, “Qara kəmə” əməliyyatı, Hacı Məmmədov olayları, “Əl-Qaidə” beynəlxalq terror şəbəkəsi barədə sənədli detallarla geniş məlumatlar var. Bakı, Dağlıq Qarabağ, Azərbaycanımızın şimal bölgələri, Çeçenstan, London, Gürcüstan, Avropanın müxtəlif ölkələri kimi coğrafi ərazilərdə baş verən kriminal, həm də real olaylar, əl-bəttə, oxucuda maraq oyadır. Burala satqın polis zabi-tinin surəti də var, “Qarabağ” sindromundan əziyyət çə-kən cavanlar da, prinsipial hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşının protatipi də yaradılıb, eyni zamanda, artıq cəmiyyətimiz üçün adiləşmiş əxlaqsız qadınların obrazı da. Üstəlik son zamanlar az qala dəbə minmiş manyak-lar barədə incə məqamlara qədər psixoloji açıqlamaları oxumaq əsəbləri tarıma çəkir.

Romanın bu kitabında da tükürpədicə kriminal olay-lar, səs-küylü qətlər, dəhşətli cinayət hadisələri geniş təsvir olunur, lirik sevgi dramı, dostluq, yoldaşlıq, ailə həyatının romantikası kimi həyat gözəllikləri də öz ye-rində. Polis əməkdaşlarını, Milli Təhlükəsizlik Nazirli-yinin nümayəndələrinin igidcəsinə yerinə yetirdikləri

vəzifə borcları haqqında hərarətli epizodlar yenə də romanın əsas üstün cəhətlərindən sayıla bilər. Yazıçı əsərdin ardında bir daha vurğulamaq istəyir ki, fəaliyyətlərindəki bütün kəm-kəsirlərə baxmayaraq, dövlətimizin güc strukturları cəmiyyətin dinc yaşayışı üçün əlindən gələnləri edir, lazım olanda hüquq-mühafizə orqanlarının rəşadətli əməkdaşları canlarından belə keçməyə hazırdılar.

Oxuculara isə “Ələkeçməzlər” romanının üçüncü hissəsini yazmaqda olan sevimli müəlliflərinə - yazıçı-publisist Yusif Əhmədova yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulamaq, eləcə də əsərin davamı ilə tanışlıq qalır...

**Aydın Xan (Əbilov),
Yeni Yazarlar və Sənətçilər Qurumunun sədri,
yazıçı-kulturoloq**

REDAKTORDAN

Bəri başdan bir çox qaranlıq məqamları oxuculara aydınlaşdırmalıyıq. Yadınıza salırıq ki, bu kitaba daxil edilmiş “Ələkeçməzlər” detektiv romanı iki il bundan öncə oxucular tərəfindən böyük maraqla qarşılanmış eyniadlı romanın davamıdır. Kitabdakı bəzi siyasi epizodlar və fərziyyələr heç bir real hadisələrlə əlaqəli deyil. Hər bir bədii romanda olduğu kimi ictimai ideya və milli dəyərlərimizin qiymətləndirilməsi, istər kriminal, istərsə də siyasi baxımdan yazıçı təxəyyülünün bədii-etik təsviri sayılmalıdır. Məqsəd isə əsərin sujetinin inkişafına, konfliktlərin açılmasına, xarakterlərin formalaşmasına, bir sözlə, milli siyasi detektiv janrın sənədlər toplusu yox, estetik təxəyyülün, bədii söz sənətinin inkişafına xidmət etməkdir. Hər bir detektiv roman xarakter baxımından sənədli və uydurma ola bilər. Ən əsası odur ki, kitab anti-siyasi xarakter daşımasın. Bu baxımdan müəllifin “Ələkeçməzlər” romanı bu ideyadan çox uzaqdır.

Ölkədə kriminal hadisələrin çoxluğu yazıçı kimi müəllifi düşündürməyə bilməzdi. Məlum olduğu kimi,

tarixən bir çox siyasi və elmi ideyalar məhz yazıçılar tərəfindən irəli sürülür. Bu barədə müəllifə heç bir irad tutulmamalıdır. Həqiqət, davranış və qavranış bu kitabda ancaq bədii ədəbiyyata aiddir. Başqa sözlə desək bu roman insan xarakterləri, onların qarşılıqlı münasibətləri və toqquşmaları haqqında bədii əsərdir. Xeyrin şərlə mübarizəsi həmişə olub, həmişə də olacaqdır.

Müəllifin fikrincə kitabdakı obrazları həyatdakı insanlarla qarışdırmaq, hadisələri real nazirliklər, dövlət məmurları və müxtəlif idarə və müəssisələrin fonunda görmək lazım deyil.

Ancaq bu o demək deyil ki, roman tamamilə müəllif təxəyyülünün məhsuludur. Roman həm də sənədli faktlar əsasında yazıldığına görə təkzib edilməz dəlillər, maraqlı süjetlərlə zəngindir. Müəllifə görə, əksər faktlar həqiqətə söykənən sənədlərlə bağlıdır.

Kitabda müəllifin müşahidə dairəsi çox genişdir. Hər canlı və cansız obyektə yazıçının münasibəti hadisələrin sintez və analizindən keçir. Müsbət və mürəkkəb xarakterlərlə zəngin olan bu roman kriminal hadisələrin mürəkkəbliyi ilə də yadda qalır. Kriminalistlərin illərlə açə bilmədiyi cinayət işlərini müəllif asanlıqla həll edir. Bu baxımdan "Ələkeçməzlər" romanının istər birinci kitabı, istərsə də ikinci kitabı çağdaş Azərbaycan milli detektiv janrının bariz nümunəsidir.

MÜƏLLİFDƏN

Hörmətli oxucular, sizə təqdim etdiyim "Ələkeçməzlər" romanının ikinci cildi geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub. Qeyd edirəm ki, Azərbaycan yazıçıları heç vaxt milli siyasi detektiv janrına müraciət etməyib. Bu baxımdan romanın sizin üçün maraqlı olacağına əminəm. Torpaqlarımızın iyirmi faizi ermənilərin əlində olduğu halda, daxili və xarici siyasətdəki çətinliklərin fonunda əsər gələcək nəsillər üçün, bir növ, yaddaş kitabı ola bilər. Yaddan çıxarmayaq ki, insan üç şeyə, həqiqətə, tarixə və vətənə xəyanət edə bilməz. Edərsə, böyük qurbanlar verə bilər. Biz artıq bunun şahidi olmuşuq. 1918-ci ilin soyqırımları, 20-ci illər torpaq unutmamlığı, 1989-cu ilin erməni xəyanəti bizim qan yaddaşımıza əbədi həkk olunub. Biz nəyin hesabına olursa-olsun bu qan yaddaşını gələcək nəsillərə ötürməliyik.

Cəmiyyətdə demokratik mühit, mənəvi-psixoloji durum yaratmaqda, əxlaqi dəyərlərimizi tarixin yaddaşına köçürərək onu yaşatmaqda milli ədəbiyyatımızın rolu əvəzolunmazdır.

Sözsüz ki, sovetlərin vaxtında yazılan kitablarda əxlaqi və psixoloji cəhətdən müsbət insan obrazı yaradılırdı, lakin bu ideologiya ilə bağlı idi. Bütün ədəbi dəyərlər sovet ideologiyası üzərində qurulmuşdu. Ancaq buna baxmayaraq, 70 il bu ideologiyaya qulluq edən Azərbaycan ədəbiyyatı milli mentalitetimizin ümumi cəhətlərini, ana dilimizin saflığını qoruyub saxlaya bilmişdi. Ta qədimdən mənəviyyatlı, qorxmaz, qürurlu xalq kimi tanınan azəri türklərinin bütün qadağalara baxmayaraq, öz dilini, dinini, incəsənət və ədəbiyyatını qorumuş. Musiqisini milli notlar üzərində səsləndirərək bugünkü nəslə çatdıra bilmişdir.

Azərbaycan ikinci dəfə müstəqillik əldə etdikdən sonra azad söz, sərbəst fikir söyləmək asanlaşdı. Bir ideologiyaya qulluq edən yazıçılarımız susmağa, bir müddət yazmamağa üstünlük verdilər.

Ədəbiyyata yeni fikirli, müasir dövrlə ayaqlaşmağa çalışan gənc yazarlar gəldi. Onların əksəriyyəti Azərbaycan milli ədəbiyyatına dərin psixoloji, azad söz və müstəqil fikirlə bağlı yeni nəfəs gətirə bildi. Ancaq əksər hallarda milli əsərlər əvəzinə Qərb ədəbiyyatını yansılayan, milli əxlaqımıza ziyan vuran kitablar yarandı.

Bakı neft sənayesinin sürətlə inkişafı Qərbi-Avropa həyat tərzini ilə tanışlığı genişləndirdi. İstər-istəməz Azərbaycan yazıçıları qabaqcıl ictimai fikir və sosial ədalət uğrunda qələmləri ilə mübarizəyə qalxdı. Bu mü-

barizədə Qarabağ mövzusu xüsusi yer tuturdu. Ermənistanın ədalətsiz müharibəsi nəticəsində qaçqın və köçkünlərimizin çoxalması ölkə daxilində xaos yaratdı. 1990-cı ildə monolit kimi birləşən millət parçalanaraq müxtəlif partiyalara bölündü. Ziyalılarımız da müxtəlif qütblərdə dayandılar. Dövlət və müxalifət arasında uzun müddətli çəkişmələr, ictimai-siyasi prosesləri daha da dərinləşdirdi. Bundan istifadə edən qara niyyətli insanlar varlanmaq, var-dövlət yığmaq üçün işə başladılar. Adam oğurluğu, siyasi sifarişli qətlər, basqınlar, narko-bizneslə məşğul olanların sayı durmadan artdı.

Sifarişlə qətlə yetirilənlərin sayı çoxaldıqca ölkə daxilində insanların demokratiyaya, söz azadlığına inamı azalmağa başladı. Akademik Ziya Bünyadovun "Monitor" jurnalının baş redaktoru Elmar Hüseynovun və başqa tanınmış şəxsiyyətlərin heç nədən çəkinmədən asanlıqla qətlə yetirilməsi, DİN-də işləyən, polkovnik Hacı Məmmədov, general Zakir Nəsirov və onların quldur dəstəsinin on il müddətində sərbəst şəkildə törətdikləri saysız-hesabsız cinayətlər, ölkədə baş verən kriminal durumu bir qədər də qatılaşırdı. Bir neçə nəfəri qətlə yetirən qatı cinayətkar Abuzər Abuzərovun türmədən qaçırılması ölkədə kriminal vəziyyəti pik həddinə çatması ilə nəticələndi.

Vaxtilə Çeçenistan və Qarabağda vuruşmuş terrorçu quldur dəstələrinin maneəsiz respublikamıza gəlişi vəziyyəti daha da ağırlaşdırdı. Nəhayət 2005-ci ildə MTN-

in "Qara kəmər" əməliyyatı bir sıra quldur dəstənin fəaliyyətinə son qoydu.

Hörmətli oxucular! Sizə təqdim etdiyim ilk milli siyasi detektiv olan "Ələkeçməzlər" romanının ikinci cildi əsərin birinci hissəsində təsvir olunan hadisələrin davamı olmaqla bərabər, yeni süjetlər, obrazlar, hadisələr və epizodlarla zəngindir. Hadisələrin Laçında, Xankəndində, Fizulidə, Tibilisi, London və Moskva kimi şəhərlərdə cəryan etməsi romanı daha zəngin edib. Bakıda və əyalətlərdə baş verən kriminal hadisələr, bu hadisələrin törənməsində siyasi-ictimai mühitin oynadığı başlıca rol romanda öz əksini tapıb. Əsərdə Qarabağ hadisələri ilə bağlı bölümlər bir daha göstərir ki, biz varıq və istənilən anda erməniləri diz çökdürə bilirik.

"Ələkeçməzlər" romanının hər iki cildində personajların bir qismi öz adı ilə verilsə də, əksəriyyəti yazıçı təxəyyülünün məhsuludur. Doğrudur, əksər obrazın arxasında onun prototipi dayanır. Etik normalara görə onların əsl adı çəkilmir.

1992-2008-ci illər ərzində ölkəmizdə baş verən kriminal hadisələr, terror və adam oğurluqları, manyaklar və onların törətdiyi ağır cinayətlər romanda öz əksini tapıb. "Ələkeçməzlər" bədii-sənədli romandır. Romanın əsasını, istintaq, məhkəmə sənədləri, gündəlik mətbuat orqanlarda çap olunan yazılar, müxtəlif informasiya agentliklərindən götürülən materiallar təşkil edir. Bu

zəngin materiallar təxəyyülümün süzgəcindən keçərək bədii-sənədli romana çevrilib.

Müsbət və mənfi qəhrəmanlar, ürək ağrısı ilə təsvir etdiyim səhnələr, olmuş və olmamış hadisələr qələmin, bədii sözün, yaradıcı təxəyyülümün ədəbiyyata gətirdiyi məhsul sayılmalıdır.

Artıq iyirmi ilə yaxındır ki, torpaqlarımızın bir çox hissəsi erməni qoşunları tərəfindən işğal olunub. Vətənimizin bir parçası, təkrarolunmaz Qarabağı müvəqqəti də olsa, itirmişik. Vətən, torpaq sevgisi mənim demək olar ki, bütün əsərlərimdə özünü qabarıq göstərir. Mən ürək ağrısı, qəlb yangısı ilə torpaqlarımızın azad olunacağı günü gözləyirəm.

Sadiq oxucularım əsərlərimdən tanış olan qəhrəmanların bir qismini cəbhə arxasına, Xankəndi və İrəvana göndərmişəm. Bu qəhrəmanlar cəbhə arxasında ermənilərə qan uddurur. Əgər müharibə başlasa, ermənilər əmin ola bilər ki, bu onlara çox baha başa gələcək. Azərbaycan yaşayır, inkişaf edir, ordusu güclənir və torpaqlarını müharibə yolu ilə geri almağa gücü-qüdrəti yetərincədir.

Mən yazdıqlarıma inanıram, oxucularımı da buna inandırmaq istəyirəm. Qismət olsa, "Ələ keçməzlər" romanının üçüncü cildində siz buna tam əmin olacaqsınız.

Dostum, gözəl şairimiz Fikrət Sadığın arzusunu nəzərə alaraq əsərin üçüncü cildi "Ələ keçdilər" adlandırmaq fikrindəyəm.

PROLOQ ƏVƏZİ

Keçmiş baş əməliyyat müvəkkili Hacı Məmmədov, general Zakir Nəsirov və onların ağır cinayətlər törətmiş quldur dəstəsinin işi üzrə apelyasiya məhkəməsi bir neçə gün idi ki, davam edirdi. Dövlət ittihamçısı ikinci gün idi ki, ittiham aktını oxuyurdu. Eyni ifadələr beş-altı dəfə təkrar olunurdu. Məhkəmə nahar fasiləsi vaxtının çatdığını bəhanə edərək prosesi bir neçə saatlığa təxirə saldı. Onlar yan otağa keçdilər.

- Heç də gec deyil, elə bu gün də bunu etmək olar.

Baş prokurorun müavini İsmət Mirqasımlı hakimə etiraz etdi.

- Rəsul müəllim, mən bir daha təsdiq edirəm ki, günahlandırılan şəxs oğurluq etməyib. Qadını qətlə yetirdikdən sonra çantasında olan iki milyona yaxın pulu götürərək sahibinə çatdırıb.

- Bu barədə günahlandırma aktında heç nə deyilmir. Ehtimal nəticəyə görə sıfıra bərabərdir. Əlimizdə əsas olmadığı üçün bunu məhkəmənin gündəliyinə çıxara bilmərik.

- Sizə sübut lazımdır? Alın!

İsmət əlindəki qovluğu hakimə uzatdı.

- Zemfira Bəylər qızının qətli, Rəna Nəşibovanın qətli ilə eyni ssenari üzrə aparılıb. Biz o vaxt Ağa Laçınılı həbs edə bilmədik, onun adını həbs olunanların siyahısından çıxartdılar.

- Siz bununla nəyi sübut etmək istiyirsiniz?

- Heç nəyi! Sizə həqiqəti çatdırmaq istəyirəm. Əgər yaddaşıınız korlanmayıbsa 2005-ci ilin mart hadisələrinə qayıdaq. "Muğan" kiçik müəssisəsinin baş mühasibi Zemfira Bəylər qızı Beynəlxalq bankın Xətai filialından, Hacı Məmmədovun bacısı oğlu, filialın müdürü işləyən Elçin Əliyevin köməkliyi ilə iki milyona yaxın kirli pulları nəədləşdirərək götürüb. Bir gün sonra baş mühasibin meyiti Zığ şossesinin kənarındakı Zeytun bağından tapılır...

Üzünü MTN-nin istintaq əməliyyat şöbəsinin müstəntiqi Kamrana tutaraq:

- Hadisə yerinə ilk baxış keçirən sizin şöbənin əməliyyatçıları olub.

- Hə, ora biz də getmişdik. Lakin biz ora çatanda artıq polislər və həkim ekspertlər öz işlərini görürmüşdülər.

- Mən çantanı gördüm, çantada qadının üst paltarları, xırda çaplı bir tapança da var idi. Çox güman ki, silahı qadının çantasına izi itirmək üçün qoymuşdular.

- Hə, əlbəttə, bunu siz deyən kimi də izah etmək olardı, bir əmma olmasaydı. Birinci məhkəmə vaxtı Hacı Məmmədov "Rəna Nəşibovanı mən öldürmüşəm. Ona çox xəbərdarlıq etdim, nəticəsi olmadı, axırda qətlə yetirdim", - dedi. Biz bilirik ki, Rəna oyundan çıxdığı üçün öldürülüb. Zemfira Bəylər qızı da eyni hərəkətə görə qətlə yetirilib. Siz bu iki qətl arasındakı əlaqəni görmürsünüz?

Hakim saatına baxdı. Məhkəmənin başlanmasına bir neçə dəqiqə qalırdı.

Proses başlayan kimi hakim Rəsul Səfərov təqsirləndirilən şəxs general Zakir Nəşirovun vəkili Adil İsmayılovun ötən prosesdə verdiyi vəsatətinin təmin olunmadığını elan etdi. Sonra Adil İsmayılova söz verildi. Vəkil sözünə belə başladı:

- Zakir Nəşirov son sözündə dedi: - "Mən bu fikirdəyəm ki, hökm Hacı Məmmədovla Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi, Baş prokurorluq və məhkəmənin çox çirkin sövdələşməsinin nəticəsidir. Eyni zamanda bu hökm Azərbaycanda ədalət mühakiməsi tarixinin ən ləkəli səhifələrindən biridir".

Mən bu fikirlə qismən razıyam. Zakir Nəşirova yalnız Hacı Məmmədovun qərəzli ifadələri, cəfəng uydurmaları əsasında ittiham irəli sürülüb, ağır hökm çıxarılıb. Məhkəmə müxtəlif bəhanələrlə elan olunmuş sənədlərin normal müzakirəsinə də imkan vermir. Elan olunmasından imtina olunan sübutlar Hacı Məmmədo-

vun yalan danışdığını, eyni zamanda Zakir Nəsirovun təqsirsizliyini sübuta yetirdi.

- Siz bunu hansı əsaslarla deyirsiniz? - Dövlət ittihamçısı yerdən söz atdı.

- Mənim əsaslarım istənilən qədərdir. İstintaq materiallarında guya Zakir Nəsirov cinayətin açılmasının qarşısını almaq üçün çeçenlərin və Dilbər Novruzovanın qətli məsələsində Boris Ayyubov, E.İkişovun meyitlərinin yarılmaması üçün kömək edib. Əgər belə bir hal olubsa, onda Dilbər Novruzovanın da meyitinin yarılmamasına imkan verilməli idi. Çünki onlar birlikdə və eyni qaydada öldürüldülər.

Hesab edirəm ki, Saray qəsəbəsinin sakinləri Mehman Səmədovla Novruz İsmayılovun qətli, hökmdə göstəriləndən fərqli olaraq, Oktay Babayevin oğurlanmasında istifadə olunan telefonla bağlı deyil.

- Etiraz edirəm cənab hakim, o, cəfəngiyat danışır.

- Etiraz qəbul olunmur...

- ...Siz davam edə bilərsiniz.

- Dövlət ittihamçısı mənim danışdıqlarımı xəstə təxəyyülün məhsulu adlandırdı. Burada eyni məsələyə müxtəlif baxış var. Əgər fərqləri ayırd edə bilsə, onda kimin xəstə, kimin sağlam olması da bilinər.

- Xahiş edirəm etik normalara riayət edəsiniz. Məsələdən kənara çıxmaq lazım deyil. Çıxışınıza davam edə bilərsiniz.

- Yaxşı! Sözü gedən telefonun kimin adına olduğu bu gün də məlum deyil. Bu nömrənin saraylıların pasportu ilə alınması da mümkün deyil. Çünki bu nömrədən ilk dəfə, onların qətlindən xeyli sonra istifadə olunub. Ələ keçməmək üçün iki adam qətlə yetirilsə, bundan sonra həmin telefonda istifadə olunmazdı. Hacı Məmmədov burada dəfələrlə bildirdi ki, Mehman Səmədovu öldürmək fikri olmayıb. Onu Rusiyaya göndərmək istəyib. Bəs necə oldu ki, 15 saniyə ərzində Qusarda onu öldürməyə qərar verdi. Özü Qusarda ola-ola necə oldu ki, 15 saniyə ərzində bu məsələni Zakir Nəsirovun kabinetində müzakirə etdi? Əlbəttə saraylılar Hacının hansısa cinayətinin qurbanı olmuş meyitin Saray qəbristanlığında basdırılmasının şahidi olduğu üçün qətlə yetiriliblər. Vəsatətimiz təmin olunsaydı, bu da üzə çıxardı.

1995-ci ildə bir qrup terrorçunun Azərbaycanın o dövürkü prezidenti Heydər Əliyevin təyyarəsini vurmaq üçün raket əldə etmək faktının üstünü DİN-i açdı. Məlum oldu ki, onlar bir müddət əvvəl Bakı şəhər Baş Polis İdarəsi əməkdaşları tərəfindən tutulub, lakin sonradan naməlum səbəblərə görə azad olunublar. Bundan sonra Daxili İşlər Naziri ilə BŞBPI-nin rəisi arasındakı

münasibətlər pozulub. Məhərrəm Əliyev indiyə qədər raket məsələsini Zakir Nəsirova bağışlaya bilmir. Bu səbəbdən 1996-ci ildən sonra Zakir Nəsirov bir dəfə də olsun BŞBPİ-də olmayıb. Rövşən Əliyevin qətli ilə bağlı istintaqda əxlaqsızlıq yuvası saxlama ilə əlaqədar bir neçə qadın dindirilib. Həmin qadınların ifadələri olub ki, Qasıмова və Rzayeva rüşvət vermişik.

Zakir Nəsirov məhkəmədə bunları dedi;

"Bu adamların işi barları, saunaları gəzmək olub"...

Təqsirləndirilən Nişad İsmayılov məhkəmədə bildirib ki, Cavadağa Sultanovun göstərişi ilə onun maşınına əl qumbarası qoyulub, 29 gün saxlanıldıqdan sonra beş min dollarını alıb buraxıblar. Cavadağa Sultanovun telefon nömrəsindən Əhməd Məmmədovun oğurlanmasında istifadə edilmiş nömrəyə zəng olub. Bununla əlaqədar olaraq o, istintaqda da dindirilib.

Cavadağa Sultanov məhkəmədə dedi:

"Bəzi işləri görməyə bizi qoymayıblar, işlərin açılması ərəfəsində nazirlik işi bizdən aldı".

Məhkəmə xahiş etdi ki, əməliyyat işləri barədə arayışlar oxunsun. Arayışlar oxunandan sonra məlum oldu ki, dediklərinin heç biri olmayıb.

Hacının kimlərlə sə oyun oynadığı, özünü onun guya Fərhad Əliyevin sifarişi ilə Elmar Hüseynovu qətlə yetirməsi barədə bəyanatında da göstərdi. Hacı məqsədinə çatmaq üçün kimi istəsən şərləməyə hazırdır. Onun

əvvəldən başlıca məqsədi nəyin bahasına olursa-olsun bacısı oğlu Elçin Əliyevin məsuliyyətini yüngülləşdirməkdir. Bunun üçün Hacı bütün oyunları keçdi. Zakir Nəsirova qarşı ifadəsi də bu oyunun tərkib hissəsi idi. Əslində Zakir Nəsirov böyük və kiçik oyunlara girməklə qurbana çevrildi. Bu oyunlarda kimlərin sə maraqları Hacı Məmmədovun maraqları ilə üst-üstə düşdü. Hacı, Zakir Nəsirovdan oyunların şirması kimi istifadə etdi. Hacı məhkəməyə bunları çox açıq-aşkar ifadə etdi; "Prokurorluğun işçiləri o binaya girə bilmədikləri halda, mən oranın qapısını təpiklə açırdım".

Əlbəttə, prokurorluq istəsəydi, vaxtında Hacıni həbs edə bilərdi. Cavadağa Sultanovun dediyi kimi, Hacı həmişə Prokurorluğun ovcunun içində olub.

Bakı Apelasiya Məhkəməsində DİN-nin sabiq baş əməliyyat müvəkkili Hacı Məmmədovun və onun quldur dəstəsinin işi üzrə məhkəmə prosesi davam edirdi.

2004-cü ilin mart ayında, Novruz bayramına iki gün qalmış "Muğan" və "Xəyal" kiçik müəssisələrinin baş mühasibi iki nəfər qoruyucu ilə Beynəlxalq bankın Xətai filialına gəlir. Onları filialın müdiri Elçin Əliyevi qarşılayır. Beynəlxalq Bankın Xətai filialının xəzinadarı bunu təsdiq edib. Onun verdiyi ifadəyə görə müəy-

yən edilmişdi ki, hər altı aydan bir "Muğan" kiçik müəssisəsi hesabına daxil olan pulları nəğdləşdirib götürüb. Bunu necə edirlər xəzinadar bilmir. Onun vəzifəsi pulları sayıb sahibinə vermək olub? MTN-nin axtarış əməliyyat qrupunun müstəntiqi Kamran müəyyənləşdirmişdi. Bu o qədər də asan olmamışdı. Əsl sahibi müəyyən etmək üçün əməliyyat üzvləri dilemma qarşısında qalıb. Sahib kimdir? Hacı Məmmədov, Ağa Laçınlı, yoxsa Elçin Əliyev? Əməliyyat qrupu "Muğan" kiçik müəssisəsinin menecerini həbs etdi. Əlbəttə, bu əməliyyatın gələcək inkişafı üçün bir dönüş nöqtəsi idi. Menecer Zemfira Bəylər qızının günün ikinci yarısında iri bir çanta ilə ofisə gəldiyini söyləyib. Qadının sifətində barmaq izlərinin qızartısı qalmışdı. "Özümü pis hiss edirəm. Məni izləyirlər, xozeynə də ki, mən oyundan çıxıram..."

...Apelyasiya məhkəməsi işini yekunlaşdırmaq üzrə idi. Dövlət ittihamçısı artıq üçüncü gün idi ki, ittiham aktını oxuyurdu...

- Biz deyirik ki, banditizmlə ittiham irəli sürülməməlidir. Dediymizi də əsaslandırırıq. Prokuror da bunun əksini sübut etsin. Üç gün ittiham aktını oxumağa nə ehtiyac var?

- Etiraz qəbul edilsin.

Məhkəmə prosesinə sədirlik edən hakim Rəsul Səfərov dövlət ittihamçısına iradını bildirdi.

- İki gündü oxuyursunuz, vaxtı deyin, biz də işimizi

bilək. - Sonra üzünü vəkillərə tutdu - "Suallarınızı verə bilərsiniz".

- Siz hansı əsaslara görə bunu təsdiq edirsiniz? Zemfira Bəylər qızının Hacı Məmmədovla nə əlaqəsi olub? Əgər olubsa, niyə Ağa Laçınlı hələ də azadlıqda gəzir?

- Hər halda bu ehtimal olunur. Sizcə, Hacı belə firsəti əldən buraxardı mı?

- Mənə sual verməyin.

- Vəkil səsinin tonunu qaldırdı.

- Siz mənim sualıma cavab verin. Çantasında iki milyon dollar olan Zemfira Bəylər qızı şəhər kənarındakı Zeytun bağında nə axtarırdı?

- Ola bilsin ki... yox, mən elə demək istəmirdim.

- Şahid qismində dindirilən polis zabiti bir qədər fikirləşdikdən sonra cavab verdi.

- İndi mənə qulaq as... Siz dediniz ki, iri qara çanta qətlə yetirilmiş Zemfira Bəylər qızının yanında idi. Siz əminsizmi bu çanta onunku idi?

- Mən bunu təsdiq etmədim. Mən demədim ki, çanta Zemfiraya məxsusdur. Sadəcə olaraq mən gördüyümü dedim.

- Xəzinədarın dediyinə görə biz belə bir çantanın olduğunu müəyyənləşdirdik. Zemfira Bəylər qızı bankdan götürdüyü pulları iri qara çantaya yığıb. Həmin çantada ad və soyadının baş hərfləri yazılmışdı. "H.M". Biz bu hərflərin kimə məxsus olduğunu müəyyənləşdirə bilmədik.

- Bizdə olan məlumat fərqlidi.

- Hadisə baş verilməmişdən üç gün əvvəl "Muğan" kiçik müəssisəsinin meneceri Sadıq Hacı Məmmədovun quldur dəstəsindən olan Adillə görüşüb. Həmin çantanı Adilə baş menicer Sadıq verib.

- Etiraz edirəm.

- Hakim cavab verdi. Buyurun davam eləyin.

Məhkəmə zalına çağrılan növbəti şahid məhkəmə-tibb eksperti idi. Doğrudur o dəfələrlə bu barədə yazılı izahat versə də, hakim onu yenidən dəvət etdi. O zədələrin dəqiq xarakterini, meyit üzərində apardığı müşahidələrini açıqladı.

- Qadının çoxlu sayda bədən xəsarəti almasına baxmayaraq, onun həyatına son qoyan başından aldığı zərbəsi olub. Kəllə-beyin travması baş sümüklərinin sınıması və beyninin dağıdılması ilə nəticələnib. Bu cür zərbə ancaq ağır, küt alətlə vurula bilərdi.

- Sizcə, hadisə necə inkişaf edib?

- Biz hadisə yerində qadını müayinə edərkən onun səkkiz saat əvvəl öldüyünü müəyyənləşdirdik. Zemfira Bəylər qızının Zığ şossesindeki Zeytun bağına atılmasını aydınlaşdırdıq. Sonralar Məhkəmə-Tibbi ekspertizası, kriminal ekspertlər bizim versiyamızı təsdiqlədi. Biz hesab edirik ki, qadının başının arxa tərəfində olan dəlik kiçik kalibirli tapançadan atılan güllə deşiyidir. Üz-boğaz nahiyyəsində və bədənindəki müxtəlif zədələr isə

ona sonradan, yəni qadın öldükdən sonra vurulub, qadını tamamilə tanınmaz hala salıblar. Mən belə hesab edirəm ki, ölüm yangından sonra baş verib.

- Daha sualım yoxdur! - dedi hakim. - Söz general Nəsirovundur...

- Baş prokurorluq sübut etməyə çalışırdı ki, adam oğurluqlarının başında Hacı Məmmədov yox, Abbas Abbasov dayanır.

- Hörmətli hakim, hörmətli məhkəmə. Xahiş edirəm, məni çaşdırıcı sullarla intiriqaya çəkməyəsiniz. Prokuro-run çıxışında mənə qarşı dırnaqarası sübutları eşitdiniz. Bunu birinci məhkəmədə demişəm, yenə də təkrar edirəm: mənim taleyimi nə prokuror, nə də ki, siz hakimlər həll edirsiniz. Heç haqqımda ədalətli qərar çıxarılaçağını da gözləmirəm. Allahınızı və vicdanınızı gözüünüzün qarşısına alıb nə qərar istəyirsinizsə, onu da çıxarın.

- General Nəsirov əsas məsələyə keçin!

- Mən elə əsas məsələdən danışiram. - Mənim həbsimi sifariş verənlərdən fərqli olaraq həmişə intiriqalardan qaçmışam, dövlətə və dövlətçiliyə qulluq etməyə çalışmışam. Amma bu gün mənim dəmir barmaqlıqlar arasında olmağımın səbəbi cinayət törətməyimlə bağlı

deyil. Sadəcə, məmurlar arasında gedən intiriqaların qurbanı olmuşam. Çalışacağam ki, bunu izah edim.

Zaldan kimsə söz atdı:

- Hacı Məmmədovun mükafatlandırılması üçün təqdimatımı?

Hakimin ciddi reaksiyası özünü çox gözlətmədi:

- Xahiş edirəm yerdən replika atmayın.

General Zakir Nəsirov tez dilləndi:

- Niyə ki, cənab hakim, mən hər şeyə cavab verə bilərəm. Yadınızdadırsa, Hacı Məmmədov həbs ediləndən sonra prokrolluğun rəhbərliyi Azər İsmayılovun itkin düşməsi ilə əlaqədar həmin işdə Hacı Məmmədovun şübhəli olması barədə Daxili İşlər Nazirliyinə məktub yazmasını demişdi. Guya prokurorluq əməliyyat müşavirəsində Hacı Məmmədovun işdən kənarlaşdırılması məsələsini qaldırıb və mən buna əməl etməmişəm. Ortada belə bir sənəd yoxdur. Əgər olsaydı belə, məgər mən Hacı Məmmədovu işdən çıxaran adam idim? Buna mənim səlahiyyətim yox idi. Məktubun mürəkkəbi qurumamış baş prokurorluq, Ziya Bünyadovun işi ilə əlaqədar Hacı Məmmədovun mükafatlandırılması barədə təqdimat yazıb DİN-nə göndərmişdi. Hacı Məmmədovun hansı rolunun olduğunu bilmək istəyirsinizsə, bu cinayət işində Rövşən Əliyevin sürücüsü Bəxtiyar Zeynalovun ifadəsi var, onu oxuyun, hər şey bəlli olar.

- Hacı Məmmədovun cinayətlərini başqalarının üstünə yıxırdılar. Siz isə buna şərait yaradırdınız. Axı Hacı Məmmədov birbaşa sizə tabe idi.

- Doğrudur, Hacı mənim başçılıq etdiyim idarədə işləyirdi. Lakin mən onu çox nadir hallarda işdə görürdüm. Harada olduğunu isə, cənab dövlət, ittihamçısı siz məndən yaxşı bilirsiniz. Lakin indi bu barədə danışmaq istəmirəm. Prokurorluqda və DİN-də açılmamış ağır cinayət işləri yığılıb qalırdı. Bu barədə vaxtaşırı əməliyyat müşavirləri keçirilirdi. Bu müşavirələrdə Azər İsmayilovun itkin düşməsi və adam oğurluqları da müzakirə olunub. Adam oğurluqları ilə bağlı müşavirədə baş prokror və Rövşən Əliyev bu oğurluqları təşkil edənlərin barəsində ağılasığmaz versiyalarla çıxış edirdilər. Amma bu versiyaların heç biri Hacı Məmmədovla bağlı deyildi. Rövşən Əliyev bilərəkdən Hacı Məmmədovun törətdiyi adam oğurluqlarının hamısının başqalarının üzərinə qoyulmasına çalışırdı. Rövşən, şəxsən mənimlə söhbətində, demişdi ki, indi məhkəmədə araşdırılan adam oğurluqlarını Abuzər Abuzərov və onun tanışları törədib.

- Kim idi Abuzər Abuzərovun tanışları? O, şəxsən Hacı Məmmədovla tanış idimi?

- Onların nə dərəcədə tanış olduqlarını bilmərəm. Amma birlikdə işlədiklərini Rövşən Əliyev də bilirdi. İlham Qədimzadənin oğurlanıb qulağının kəsilməsinə

görə Abuzər Abuzərova, onun qardaşına və atasına həbs-qəti imkan tədbiri seçilmişdi. Səyyad Allahvediyev bütün oğurluqları Abuzər Abuzərovla birlikdə törətdiyini deyir. Bu barədə etirafedici ifadələr vermişdi. Bu fakt, iş materiallarında da var. Halbuki Abuzər Abuzərov Hacı Məmmədovun sifarişlərini yerinə yetirirdi. Lakin bu cinayət işində keçmir. Niyə? Ona görə ki, oğurluqların arxasında dayanan vəzifəli şəxslərin adı çəkilməsin.

- Bəlkə o adları siz çəkəsiniz? Sizcə, bu vəzifəli şəxslər kimlərdir? Əgər, doğrudan da siz deyən kimidirsə, onda Hacı Məmmədov niyə məhkəmədə açıqlama vermədi?

- Biz məhkəmədə dəfələrlə xahiş etdik ki, baş prokuror gəlib ifadə versin. İzah eləsin ki, Rövşən Əliyevlə apardığı telefon danışqları nə barədə olub, o, ölkə rəhbərliyinə nə barədə məruzə etmək istəyirdi? Rövşən Əliyevin istintaq qrupuna daxil olan müstəntiqlərin ifadələri işin içindən götürülüb. Görünür həmin ifadələrdə bu barədə məlumatlar olub. Zəmirə Hacıyeva oğurlandıqdan sonra baş prokuror Cahangir Hacıyeva deyib ki, həyat yoldaşının oğurlanması ilə bağlı cinayət başında Abbas Abbasov dayanır. Mən bu barədə əvvəllər də üstüörtülü demişdim. Mən sensasiyalardan uzaq adamam. Abbas Abbasovun bu işlərdə əli olmasına heç vaxt inanmamışam. Məhkəmə prosesi də mə-

nim haqlı olduğunu göstərdi. Biz hər iki məhkəmədə bəzi sənədlərin elan olunmasını xahiş etdik. Lakin məhkəmə bunu etmədi.

- Sizin dediyinizdən belə çıxır ki, Hacı Məmmədovu himayə edən gözəgörünməz əl var? Doğrudanmı bu, belədir?..

- Rəna Nəşibovanın Hacı Məmmədov barədə verdiyi məlumatların araşdırılması, daha sonra qadının özü-nün qətlə yetirilməsi də təsadüf deyil. Zemfira Bəylər qızı Rəna Nəşibovanın rəfiqəsi olub: hər iki qadından istifadə etdikdən sonra qətlə yetiriblər. Bu, belə düşün-məyə imkan verir ki, Hacı Məmmədovun azadlıqda qalan dəstəsi yenə də fəaliyyətdədir. Hansısa gözəgörün-məz əl Hacı Məmmədovu himayə etməklə məşğuldur. Mən məhkəmədən həmin görünməz əlin kimə məxsus olmasına aydınlıq gətirməsini istədim.

Dövlət ihtihamçısı sürəkli baxışlarla onu süzdü. Elə bil Sadıqın üzündə nə isə axtarırdı.

- Mən belə başa düşdüm ki, siz heç nə ilə məşğul olmayan "Muğan" kiçik müəssisəsinin baş menecerisiz?

- Bəli, cənab polkovnik. Bu doğrudan da belədir. Məni ora Ağa Laçınlı təyin edib. Mən müxtəlif təşkilat və müəssisələrlə əlaqə yaratmalı, "Muğan" kiçik müs-

sisəsinin "mallarını" satmaq üçün müqavilələr bağlama-
lı, müəssisənin müxtəlif banklarda olan hesabına külli
miqdarda pul keçirməli idim.

- Bu pulları hardan götürürdünüz?

- Əsasən inşaat şirkətlərindən. Biz onlara kağız üzə-
rində tikinti materialları satır, onlar isə bizim hesaba
külli miqdarda pul köçürürdülər.

- Sonra da onların öz pullarını nəədləşdirib bölüşür-
dünüz.

- Bunu mən bilmirəm. Şirkət mənə hər əməliyyat
üçün min manat pul ödəyirdi.

- Zemfira Bəylər qızını niyə öldürdünüz? Ofisi niyə
yandırdınız?

- Qadını mən öldürməmişəm, onu Hacı Məmmədov-
un azadlıqda qalan dəstə üzvündən biri, Ağa Laçınlı-
nın dostu Adil öldürdü. Sonra da maşına qoyub apardı.

- Deməli Ağa Laçınlının Hacı Məmmədovla birlik-
də iş gördüyünü təsdiqləyirsən.

- Əlbəttə, onlar səhv eləmirəmsə 2003-cü ildən əl-
bir işləyirdilər.

- Zemfira Bəylər qızı ofisə kiminlə gəlmişdi?

- Əlbəttə, qadın qabaqcadan bilə bilməzdi ki, ciddi
zərbə alacaq, hətta öldürüləcək.

Sadıq əvvəlcə kəkələdi, hülqumu bir neçə dəfə
enib-qalxdı. Sonra özünü ələ alaraq cavab verdi:

- Əlbəttə, o bunu bilə bilməzdi.

- Amma sən bilirdin, qabaqcadan eyni rəngdə, eyni ölçüdə çanta da hazırlamışdın?

- Satıcını salona dəvət edin.

- Hakim əli ilə qapıda dayanmış polisə işarə verdi.

- Onlar hər şeyi dəyişiblər - satıcı titrək, qorxaq səslə bildirdi. Satıcının gözlərindəki qara sürmə onun ağarmış sifətinə yayılmışdı. Dodaqlarındakı qəhvəyi rəngli pamada onu bir qədər də solğun göstərirdi.

- Siz yəqin çantanı nəzərdə tutursunuz? Niyə belə inamla deyirsiniz ki, çantanı dəyişiblər. Siz o çantanı görmüsünüz?

- Yox, yəni hə. Hadisə baş verən gün mən o çantadan dörd ədəd satmışdım. Bilmirəm, bu sizə məlumdur, ya yox? Axşama yaxın orta yaşlı, ucaboylu bir kişi daha iki çanta aldı. Çantalar İran malı idi, heç birinin üstündə ad və soyadı göstərən yazı yox idi. Onlar adi çantalar idi.

Birdən qadının gözü müttəhimlər kürsüsündə oturmuş kişiye sataşdı. Uzun dırnaqlı barmağını kişiye tuşlayaraq dedi:

- Bu odur, axırcı çantaları alan kişidir. Mən ona pulun artığını qaytarsam da, o götürmədi, bəlkə yenə görüşdük dedi.

- Etiraz edirəm;

- Vəkil ayağa durdu. Siz yalandan şahidlik edirsiniz. Təsəvvür edirəm əsl alıcını görəndə nə hala düşəcəksiniz.

Hakim başını yırğaladı.

- Etiraz edirəm.

- Yaxşı, onda mənim daha sualım yoxdur.

- Növbəti şahidi çağırın.

Serjant təsdiq elədi ki, həmin gün 220-ci polis məntəqəsində növbətçi işləyirdi:

- Axşama yaxın saat beşdə bir kişi zəng çaldı. Adını deməkdən qəti imtina etdi. Kişi məlumat verdi ki, Zığ şossesindəki, Zeytun bağında güllə səsləri eşidilir. Operativ əməliyyat qrupu ilə birgə ora getdik. Hadisə yerində öldürülmüş bir qadın var idi.

- Siz ölü qadının yanında iri qara çanta gördünüzmü?

- Prokror köməkçisi soruşdu:

- Siz nəyi isbat etmək istəyirsiniz, yaxşı olar ki, faktlarla danışın.

- Siz, çantaya baxış keçirərkən, orada çoxlu pul olduğunu deyə bilərsinizmi?

- Xeyr cənab kapitan. Çanta boş idi. Ancaq qadının sol tərəfində bir tapança və yaşıl əskinas var idi.

- Deyəsən mən istintaqı aparən müstəntiqi də çağırarsı olacağam; - Hakim ayağa durdu. - İndi daha sualım yoxdur...

- Mənim də cənab hakim!

Hakim zalı tərk etdikdən sonra prokuror köməkçisi dedi:

- Məhkəmənin icazəsi ilə mən başqa şahidi çağırma-

lı olacağam. Fikirləşirəm ki, nahara qədər onu danışdır-
ra bilərik.

Proses nəzərdə tutulduğundan bir saat sonra başladı. Bunun səbəbi isə proses zamanı üzə çıxdı. Məlum oldu ki, Hacı Məmmədovun xəstəliyi ilə əlaqədar onu məhkəməyə bir qədər gec gətiriblər. Dövlət ittihamçısı Rahil İsmayılov da prosesə gecikmişdi. Bunun səbəbi izah olunmadı. Nəhayət saat on birin yarısında məhkəmə dövlət ittihamçısının çıxışı ilə öz işinə başladı. Rahil İsmayılovun ittiham aktına əsaslanan çıxışı Zakir Nəsirovun vəkili Adil İsmayılovun etirazına səbəb oldu.

- Dövlət ittihamçısı ittiham aktını oxuyur. Oradakı eyni ifadələri beş dəfə təkrar edir.

Vəkil Aydın Nəzərli də dövlət ittihamçısının çıxışının ittiham aktına uyğun olmadığına dedi:

- Biz deyirik ki, başdantutma hamıya eyni ittiham sürülməməlidir. Burada təkcə bantitizm yox, siyasi cinayətlər də var. Biz faktlara söykəlib danışırıq. Rahil İsmayılov faktları ortaya qoysun və bunun əksini sübut etsin. Burada ittiham aktını oxumağa nə ehtiyac var?

Sonra vəkili Ələvsət Ağamoğlanov da eyni məzmun-
da etiraz etdi:

- Dövlət ittihamçısı ancaq öz mənafeələrini müdafiə edir. Halbuki lazımlı və ictimaiyyətə açıqlanmalı olan çox məsələlərin üstündən yan keçir.

- Vəkillər də apelyasiyaya şikayətlərini kifayət qədər əsaslandırmayıblar. Onların yazdıqlarından belə çıxır ki, hamıya bəraət verilsin.

Dövlət ittihamçısı hakim bu sözündən sonra "Kimin xoşuna gəlmir, özü bilər" deyib çıxışını əvvəlki qaydada davam etdirdi. Bu dəfə dövlət ittihamçısını dayandıran hakim oldu:

- Artıq saat birdir. Camaat nahara getməlidir. Sizə çıxışınızı sona çatdırmaq üçün nə qədər vaxt lazımdır?

- Dəqiq deyə bilmərəm. Çıxışım 357 səhifədən ibarətdir.

- Artıq üçüncü gündür ki, oxuyursunuz, vaxtı deyin, biz də işimizi bilək. Yaxşı, sizi tələsdirmirik, amma bu gün çıxışınızı yekunlaşdırın.

- Deyə bilmərəm!

Kamil Sədrəddinov dövlət ittihamçısının bu sözlərinə sərt münasibət bildirdi:

- Yolun əvvəli məlum, axırı məlum. Niyə ortada dayanırsınız. Başına dönüm axırıncı vərəqi oxu, çıxıb gədək.

- Məgər yeriniz narahatdır, oturmusunuz burada da, nə fərqi var?

- Axı qulaq asmalı bir şey yoxdur - bunu isə Zakir Nəsirov dedi.

Bundan bir neçə dəqiqə sonra Rahil İsmayılov çıxışın nəticə hissəsinə keçdi:

- Hacı Məmmədovun mərhum kriminalist Rövşən Əliyevin oğlu Rain Əliyevin qətlinə sifariş verilməsi ilə bağlı açıqlamasının araşdırılması üçün məhkəmə qərar çıxarsın və istintaq orqanına göndərsin. Birinci məhkəmə instansiyasının çıxardığı hökm isə qüvvədə saxlanılsın.

Sonra hakim vəkillərə müraciət edərək replika hüququndan istifadə etməyi təklif etdi. Bu hüquqdan istifadə edən vəkillərdən Vaqif Niftullayev, Həzi Məmmədov, Tərlan Azayev, Adil İsmayılov və Ələvsət Ağamoğlanov dövlət ittihamçısının çıxışında nə birinci, nə də Bakı Apelyasiya Məhkəməsində üzə çıxan xüsusiyyətlərə diqqət yetirməməsini bildirdilər. Adil İsmayılov məhkəmə kollegiyasının diqqətinə çatdırdı ki, çıxaracaqları qərarın altında dövlət ittihamçısının yox, onların imzası olacaq. Ona görə də diqqətli olmalarını xahiş etdi.

Sonra təqsirləndirilən Zakir Nəsirov bu hüquqdan istifadə etdi:

- Hörmətli sədr, hörmətli hakimlər! Mənə söz verdiyiniz üçün minnətdarlığımı bildirirəm və xahiş edirəm ki, çıxış edərkən, sözümü kəsməyəsınız, çalışaram çox qısa və yığcam formada fikirlərimi çatdırım. Prokurorun çıxışından mənə qarşı yönəldilmiş dırnaqarası olan sübutları gördünüz. Əvvəllər dediyim kimi, mənim taleyimi nə prokuror, nə də siz həll etmirsınız. Ona görə də bəmədə ədalətli qərar çıxaracağınızı gözləmirəm. Alla-

hınızı və vicdanınızı gözünüz qarşısına alıb nə qərar istəsəniz çıxarın. Həbs olunmağımı sifariş verənlərdən fərqli olaraq mən həmişə intriqualardan qaçmışam, dövlətə və dövlətçiliyə qulluq etməyə çalışmışam. Bunu ona görə deyirəm ki, bu gün barmaqlıqlar arxasında olmağımın səbəbi cinayət törətməyim deyil, sadəcə, intriquaların qurbanı olmağımdır. Çıxışında bunu izah etməyə çalışacağam. Xasiyyətimə, aldığım tərbiyəyə və həmişə əməl etməyə çalışdığım əxlaqi dəyərlərə uyğun olaraq bu barədə bəlkə də danışmazdım, lakin son dövrün hadisələri, məhkəmədə qeyd etdiyim seriallar məni bəzi məsələləri açıqlamağa vadar etdi.

Söhbət Hacı Məmmədovun kimlərinə təhriki və öyrətməsi ilə ortaya atdığı və mərhum Rövşən Əliyevin həyat yoldaşı İradə Quliyevanın bilərəkdən və ya bilməyərəkdən qoşulduğu iyrənc oyundan gedir. Bu oyun hələ mən həbs edilməmişdən, hətta Rövşən Əliyev qətlə yetirilməmişdən əvvəl başlanmışdı. Yadınızda olar, Hacı Məmmədov həbs edildikdən sonra prokurorluğun rəhbərliyi Azər İsmayılovun itkin düşməsi ilə əlaqədar həmin işdə Hacı Məmmədovun şübhəli olması barədə Daxili İşlər Nazirliyinə məktub yazmasını əldə bayraq etmişdi. Hətta prokurorluğun müstəntiqi Namiq Muradov məhkəmə prosesində ifadə verdi ki, guya prokurorluq əməliyyat müşavirəsində Hacı Məmmədovun işdən kənarlaşdırılması məsələsini qaldırıb və mən buna əməl

etməmişəm. Yenə təkrar edirəm ki, belə bir söhbət olmayıb, əgər olsaydı belə, mən, Hacı Məmmədovu vəzifədən çıxaracaq adam deyildim. Buna səlahiyyətim yox idi. Digər tərəfdən, bunu düzüb-qoşanlar, nədənsə, yaddan çıxarır ki, həmin şanlı məktubun müəllifi Zakir Qaralov, bu məktubunun mürəkkəbi qurumamış, Ziya Bünyadovun işi ilə əlaqədar Hacı Məmmədovun mükafatlandırılması barədə təqdimat yazaraq Daxili İşlər Nazirliyinə göndərmişdi. Yeri gəlmişkən, Ziya Bünyadovun ölüm işinin açılmasında Hacı Məmmədovun hansı rolunun olmasını bilmək istəyirsinizsə, bu cinayət işində mərhum Rövşən Əliyevin sürücüsü olmuş Bəxtiyar Zeynalovun ifadəsini oxumağınız kifayət edər.

Lakin indi danışmaq istədiyim bu haqda deyil. İş burasındadır ki, prokurorluqda da, Daxili İşlər Nazirliyində də açılmamış işlərlə bağlı vaxtaşırı əməliyyat müşavirələri keçirilib, o cümlədən Azər İsmayılovun öldürülməsi, daha doğrusu, itkin düşməsi və adam oğurluqları barədə işlər müzakirə olunub. Adam oğurluqları ilə bağlı keçirilən müşavirələrdə baş prokuror və Rövşən Əliyev bu oğurluqları təşkil edənlər barəsində ağıla sığmaz versiyalarla çıxış edirdilər.

Bunların mahiyyətinə keçməzdən əvvəl qeyd etmək istəyirəm ki, bu versiyaların heç biri Hacı Məmmədovla bağlı deyildi. Rəhmətlik Rövşən Əliyev bilərəkdən və ya bilməyərəkdən Hacı Məmmədovun törətdiyi

adam oğurluqlarının hamısının başqa şəxslərin üzərinə qoyulmasına çalışırdı. Bu barədə çıxışlarımda demişəm. Rövşən Əliyev bu xətti tutmuşdu ki, indi məhkəmədə baxdığınız adam oğurluqları Abuzər Abuzərov və onun tanışları tərəfindən törədilib. Hətta bu işlərə, konkret olaraq Vaqif Qədimzadənin oğlunun oğurlanması, qulağının kəsilməsinə görə Abuzər Abuzərova, onun qardaşına və atasına, tanışsı Səyyad Allahverdiyevə ittiham elan edilib, barələrində həbs-qətimkan tədbiri seçilmişdi.

Səyyad Allahverdiyevdən bütün oğurluqları Abuzər Abuzərovla birlikdə törətməsi barədə etiraf ifadələri alınmışdı. Qeyd etdiyim ifadələr cinayət işində də var, təəssüf ki, onları elan etmədiniz, lakin istəsəniz, oxuya bilərsiniz. Yuxarıda qeyd etdiyim əməliyyat müşavirələrində bu versiya müdafiə olunur və oğurluqların arxasında dayanan vəzifəli şəxslərin adı çəkilirdi.

Bu günlərdə mənə məlum olub ki, Rövşən Əliyevin həyat yoldaşı ötən həftə mətbuat konfransı keçirib və Rövşənin ona həmin oğurluqların təşkilatçısının adını deməsini bildirib. Lakin nədənsə, həmin şəxsin adını çəkməyib. Mən isə həmin şəxsin adını diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Söhbət baş nazirin sabiq birinci müavini Abbas Abbasovdan və onun qardaşı Nadirdən gedir. Cinayət işinin materialları ilə tanış olsanız görəcəksiniz: İradə Quliyevanın ifadəsində bu adamların adı çə-

kilmir, baxmayaraq ki, Quliyeva mətbuat konfransında onların adını istintaqa söylədiyini, hətta bu barədə ifadə verdiyini deyib. Yeganə olaraq bir dindirmə protokolunda İradə Quliyeva Rövşən Əliyevə məxsus bir qeyd və rəqi verib ki, burada Nadir Abbasov barədə məlumatlar var. Qeyd etdiyim müşavirələrdə Zakir Qaralov onunla Abbas Abbasov arasındakı münasibətlərdən irəli gələn hansı səbəblərə görəse ciddi-cəhdlə oğurluqların arxasında Abbas Abbasovun durmasını sübut etməyə çalışırdı. Yadınızdadırsa, məhkəmə prosesində dəfələrlə xahiş elədik ki, baş prokuror gəlib ifadə versin, izah etsin ki, Rövşən Əliyevlə apardığı telefon danışqları hansı mövzuda olub və ölkə rəhbərliyinə nə barədə məruzə etmək istəyirmiş. Yəqin ifadələrində bu barədə məlumatlar olduğu üçün Rövşən Əliyevin qrupunda çalışmış müstəntiqlərin ifadələri istintaq dövründə qanunsuz olaraq işin içindən götürülüb və harada gizlədilmələri də məlum deyil.

Yeri gəlmişkən, diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, Zəmirə Hacıyeva oğurlanandan sonra Zakir Qaralov onun həyat yoldaşı Cəhangir Hacıyevə də bu işin başında Abbas Abbasovun durduğunu deyib. Çıxışlarımda bu barədə üstü örtülü demişdim. Lakin bu gün açıq danışmağa qərar verdim. İndiyə qədər danışmamacağımın səbəblərindən biri, bəlkə də ən əsası bu idi ki, intriqadan, hər cür ucuz sensasiyadan uzaq adam olmuşam, Abbas

Abbasovun bu işlərdə əlinin olmasına heç vaxt inanmamışam və məhkəmə prosesi mənim haqlı olduğumu göstərüb. İndi danışmağımın səbəbi isə kimin kim olmasını və hansı oyun oynamasını ictimaiyyətin, eləcə də dövlət rəhbərliyinin diqqətinə çatdırmaqdır.

Bir məqama da diqqətinizi çəkmək istəyirəm. Biz məhkəmədə bəzi sənədlərin elan olunmasını xahiş etsək də, təəssüf ki, hörmətli məhkəmə bundan boyun qaçırdı. Əgər bu sənədlər ortaya çıxsaydı, məlum olacaqdı ki, Rövşən Əliyev qətlə yetirilən gün - 2002-ci il martın 13-də onun qrupunun üzvü Cavid Qurbanov islah etmək müəssisəsinə gedərək Səyyad Allahverdiyevə Vəqif Qədimzadənin oğlunun oğurlanması epizodu üzrə ittiham elan edib. Qurbanov Allahverdiyevi həmin gün təqsirləndirilən şəxs qismində dindirib, oradan çıxanda isə Rövşən Əliyevin qətlə yetirildiyini eşidib. Hesab edirəm ki, bu, təsadüf deyil, əvvəlcədən düşünülmüş şəkildə təşkil edilib. Belə ki, Rövşən Əliyevin ölümü ilə əlaqədar şübhələr birbaşa Abuzər Abuzərova və onun himayəçisi, bütün oğurluqların təşkilatçısı kimi qələmə verilən Abbas Abbasova qarşı yönəlməli idi. Təsadüf deyil ki, Rövşən Əliyevin ölümündən dərhal sonra müxalifət qəzetlərinə anonim məlumat göndərilmiş və həmin məktubu mərhum prezident Heydər Əliyevin stolunun üstünə qoymuşdular. Həmin məktubda Abbas Abbasovun adam oğurluqlarının başında durması yazılmış-

dı. Mənim, eyni zamanda Daxili İşlər Naziri Ramil Usubovun da adı çəkilirdi və göstərilirdi ki, biz Bakı şəhər Baş Polis İdarəsinə adam oğurluqları barədə cinayətlərin açılmasına imkan vermirik. O dövrdə prezidentin göstərişi ilə bu məsələ yoxlanıldı, lakin təsdiqini tapmadı. Hesab edirəm ki, bu yazının da arxasında baş prokuror dururdu. Düşünmək olardı ki, bundan sonra baş prokuror sakitləşəcək. Lakin yuxarıda dediyim kimi, belə olmadı, Cahangir Hacıyevə dedikləri, bundan sonra bu işi istintaqı dövründə yenidən Abbas və Nadir Abbasovların adının hallandırılması və son hadisələr buna əyani sübutdur.

Bu yerdə hakim Zakir Nəsirovu sözünü kəsdi:

- Dediz ki, replika hüququndan istifadə edəcəksiniz. Amma çıxış edirsiniz.

Zakir Nəsirov:

- Yekunlaşdırıram, Rəsul müəllim, səbirli olun.

- Davam edin.

- Hesab edirəm ki, Rəna Nəsibovanın verdiyi məlumatların gizli saxlanması və sonra da qətlə yetirilməsi də təsadüf deyil. Hansısa gözəgörünməz əl daim Hacı Məmmədovu himayə etməklə məşğul olub və bu çıxışında həmin görünməz əlin kimə məxsus olmasına aydınlıq gətirmək istədim. Mənə diqqətlə qulaq asdığınıza görə təşəkkür edirəm. Lakin bu, mənim son çıxışım deyil.

Bundan sonra hakim prosesin həmin gün saat 10:30-a kimi təxirə salındığını elan etdi.

Hacı Məmmədovun və digərlərinin apelyasiya şikayəti üzrə keçirilən məhkəmənin gedişində bir çox maraqlı məqamlar üzə çıxdı. Bu sıraya DİN-in Baş Cinayət-Axtarış İdarəsinin rəisi olmuş Zakir Nəsirovun sensasiyalı açıqlamalarının, onun "Hacı Məmmədovun bandasını prokurorluq himayə edib" kimi bəyanatlarını, buna oxşar bir çox çıxışlarından sonra qarşı tərəfin generalın üzərinə hücum etməsini, mərhum kriminalist Rövşən Əliyevin xanımı İradə Quliyevanın mətbuat konfransı keçirərək, sabiq idarə rəisini oğlunun qətlinə sifariş verməsi barədə dediklərini aid etmək olar.

Nəzərə çatdıraq ki, Z.Nəsirovun Baş Prokurorluq və qurumun rəhbəri Zakir Qaralovla bağlı səsləndirdiyi faktlar ittiham olunanları əməlli-başlı qeyzləndirib. Apeliyasiya Məhkəməsində dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorun Hacı Məmmədovun mərhum R.Əliyevin oğlu Rain Əliyevin qətlinə sifariş verilməsi barədə açıqlamasına dair məhkəmənin qərar çıxarmasını və onu istintaq orqanına göndərməsini tələb etməsi buna sübutdur...

Zakir Nəsirov apelyasiya məhkəməsindəki çıxışlarında Baş Prokurorluqda Hacı Məmmədovun quldur dəstəsini himayə edilməsi ilə bağlı fikirlərini belə

əsaslandırıb ki, mərhum Rəna Nəsibovanı bu banda barədə hələ 2003-cü ildə prokurorluğun rəhbərliyinə verdiyi məlumatlar gizlədilib. Çox maraqlıdır ki, Z.Nəsirov konkret faktlar açıqladıqdan sonra Hacı Məmmədov ilk dəfə olaraq generalın Rain Əliyevin qətlinə sifariş verməsi barədə bəyanatlar səsləndirir və prokuror dərhal bu məsələylə bağlı araşdırmalar aparılmasına dair məhkəmənin qərar çıxarmasını tələb edir. Həlbuki Hacı Məmmədov indiyədək araşdırılmasına ciddi ehtiyac olan bir çox açıqlamalar verib, amma hüquq-mühafizə orqanlarının rəhbərləri, elə baş prokuror Zakir Qaralov özü də onu qeyri-ciddi adam adlandıraraq buna ehtiyac olmadığını deyiblər. Buna misal olaraq, Fətulla Hüseynovun, Rövşən Əliyevin siyasi sifarişlə qətlə yetirilməsi, bu qətlərin sifarişçisiylə Zamirə Hacıyevanın oğurlanması göstərişini verənin eyni adam olması barədə dediklərini göstərmək mümkündür. Amma Hacı, Zakir Nəsirovun əleyhinə sifarişli olduğu ehtimal edilən bəyanət səsləndirəndə, onunla bağlı qərar çıxarılması və araşdırmalara başlanılması tələb edilir. Əgər Hacı Məmmədovda Zakir Nəsirovla bağlı belə bir fakt olsaydı, heç şübhəsiz indiyədək onları ürəyində saxlamazdı. Çünki Hacı, Nəsirova qarşı ən böyük pislilikləri edib, hazırda ona başlıca düşməni kimi baxır. Proseslərin ardıcılığı onu söyləməyə əsas verir ki, Nəsirovla bağlı "yeni fakt"ın araşdırılması tələbi Zakir

Qaralovun ona və dolayısı ilə Daxili İşlər Nazirliyinə növbəti hücumudur.

Amma bu hücumun qarşılığında Zakir Nəsirov baş prokurorla bağlı sensasiyalı məlumatlar açıqlayıb. O, Hacının bandasının prokurorluq tərəfindən himayə edilməsinə dair növbəti faktlar səsləndirib. Nəsirovun deməsindən aydın olub ki, Zakir Qaralov Hacının cinayətlərindən yalnız Azər İsmayılovun qətli ilə bağlı Daxili İşlər Nazirliyinə müraciət edib. Maraqlısı odur ki, baş prokuror bundan bir neçə gün sonra DİN-ə Hacının Ziya Bünyadovun qətli ilə bağlı araşdırmalarda iştirakına görə mükafatlandırılmasına dair təqdimat göndərilib. Görünür, birinci müraciət ələcsiz göndərilib və bunu kompensasiya etmək üçün maraqlı gediş edilib, yəni dəstə başçısını mükafatlandırılması təklifi verilib. Təbii ki, bu, Hacıya yönəlik şübhələrin aradan qalxmasına səbəb ola bilərdi.

Daha bir fakt isə Zakir Qaralovun adam oğurluqlarına dair keçirilən müşavirələrdə bu cinayətlərin başında baş nazirin sabiq birinci müavini Abbas Abbasov və onun qardaşı Nadir Abbasovun dayandığını iddia etməsi ilə bağlıdır. Nəzərə çatdıraq ki, bu dəstə ilə bağlı Abbas Abbasovun adı bir neçə dəfə hallandırılıb. Hətta belə informasiyalara da rast gəlinmişdi ki, Hacının dəstəsi ilə əlaqələri olan çeçenlər Abbas Abbasovla yaxın olublar...

Zakir Nəsirovun sözlərindən belə anlaşılır ki, Qaralov məqsədli şəkildə bu cinayətləri Abbas Abbasovun üzərinə istiqamətləndirməklə, diqqəti Hacı Məmmədovdan uzaqlaşdırmağa çalışıb. Nəsirov bildirib ki, Zakir Qaralov hətta Zəmirə Hacıyeva oğurlanarkən, onun həyat yoldaşı, Beynəlxalq Bankın prezidenti Cəhangir Hacıyevə xanımının Abbas Abbasovun sifarişi ilə oğurlandığını deyibmiş. Qaralovun adam oğurluqları ilə bağlı cinayət hadisələrinin başında duran şəxsin kimliyi məsələsində diqqəti məhz Abbas Abbasovun üzərinə yönəltməsi də təsadüf deyil. O, "bir gülləyə iki dovşan vurmağa" çalışıb. Belə ki, bizim əldə etdiyimiz xəbəərə görə, Zakir Qaralov Gəncənin prokuroru işləyərkən, əslən bu şəhərdən olan Abbas Abbasov və onun qardaşı Nadir Abbasovla münaqişələri yaranıb. Görünür, o, baş prokuror olandan sonra Abbasovların sonuna çıxmağa çalışmış.

Hüquq-mühafizə orqanları, Zakir Nəsirovun açıqladığı faktlar üzrə dərhal araşdırmalara başlamalıdır. Heç şübhəsiz ki, Zakir Qaralovun adam oğurluqlarının başında Abbas Abbasovun dayanmasına dair dedikləri keçirilən müşavirələrin, kollegiya iclaslarının protokollarına düşüb. Onları əsas götürüb araşdırma aparmaqla Zakir Qaralovdan hansı əsasla, yaxud məqsədlə bunu iddia etdiyini soruşmaq mümkündür və bunu etmək mütləq lazımdır.

Bakı Apelyasiya Məhkəməsinin ittihamnaməsindən bir parça

Bakı Apelyasiya Məhkəməsində hakim Rəsul Səfərovun sədrliyi ilə Daxili İşlər Nazirliyi Baş Cinayət-Axtarış İdarəsinin keçmiş baş əməliyyat müvəkkili Hacı Məmmədov və digərlərinin işi üzrə məhkəmə prosesi davam edirdi...

Proses başlayan kimi hakim çıxış üçün sözü ömürlük azadlıqdan məhrum edilmiş, milliyətcə çeçen olan Hüseyn Abdolvahabova verdi. Təqsirləndirilən ona verilmiş ittihamların qondarma olduğunu bildirərək təqsirsiz olmasını məhkəmənin diqqətinə çatdırdı.

"Bildirim ki, "Azərməbelsənaye" Konserninin rəhbəri Nazim Paşayev və onun sürücüsünün oğurlanaraq öldürülməsi, xalq artisti Afaq Məlikovanın evinin qarət edilməsi, Elşən Həsənov və Əhməd Məmmədovun oğurlanması, "Gön-Dəri" zavodunun rəhbəri Yaruxom İliyevin oğurlanmasına cəhddə, bir sözlə, mənə qarşı verilmiş digər epizodların heç birində iştirak etməmişəm. Məni Hacı Məmmədovun ifadəsi əsasında həbs ediblər. Birinci instansiya məhkəməsində də bir çox təqsirləndirilən şəxs bu barədə məlumat verdi. Lakin məhkəmə buna məhəl qoymadan, istintaqdakı sənədlərə əsaslanaraq, Hacı Məmmədovun barəmdə dediklərini əldə bayraq tutaraq, məni ömürlük azadlıqdan məhrum etdi".

H.Abdulvahabov qeyd etdi ki, dəstə başçısı Hacı Məmmədov onu şərləyib və bunu özünün qondarma fərziyələrlə əsaslandırmağa çalışıb. Təqsirləndirilən şəxs çıxışının sonunda himayəsində 3 azyaşlı uşağının olduğunu bildirərək özünün və ya qardaşı Sidek Abdulvahabovun azadlığa buraxılmasını xahiş etdi: "Mən və qardaşım həbs olunduqdan sonra ailəmizdə bir başıpaqqlı qalmayıb. Buna görə, xahiş edirəm ki, məhkəmə işi ədalətli apararaq, məni və ya qardaşımı azadlığa buraxsın".

Hüseyn Abdulvahabov çıxışını yekunlaşdırdıqdan sonra prosesə sədrlik edən hakim Rəsul Səfərov ona xitabən "çıkışınızdan sizin savadlı müstəntiq olduğunuzu demək olar" dedi. Təqsirləndirilən şəxs isə hakimə cavab olaraq, uzun müddət Çeçenistanda hüquq-mühafizə orqanlarında çalışdığını qeyd etdi.

Bundan sonra eyni vaxtda həm DİN-in Baş Cinayət-Axtarış İdarəsinin sabiq rəisi Zakir Nəsirov, həm də idarənin keçmiş baş əməliyyat müvəkkili Hacı Məmmədov çıxış üçün məhkəmədən söz istədilər. Bu isə onların arasında mübahisəyə səbəb oldu. Qısa söz atışmasından sonra hakim sözü dəstə başçısına verdi. Hacı Məmmədov isə öz növbəsində, H.Abdulvahabovun və digər bir neçə təqsirləndirilən şəxsin dediklərinin 90 faizinin yalan olduğunu dedi: "Burada çıxış edən bir neçə şəxs var ki, onlar ağ yalan dedilər. Guya onların cinayətlər-

dən xəbəri olmayıb. Əgər məhkəmə həqiqətləri bilmək istəyirsə və bunda maraqlıdırsa, mən həmin məsələlərə aydınlıq gətirə bilərəm. Onların hər birinin dediyi sözə mən məntiqlə cavab verə bilərəm. Çünki o hadisələr baş verəndə nə siz, nə də dövlət ittihamçısı orada olmayıb".

Daha sonra çıxış edən təqsirləndirilən şəxs Zakir Nəsirov Hacı Məmmədovun dediklərinə münasibət bildirərək, artıq təzə serialın başlandığını qeyd etdi. General son iki prosesdə baş verənləri xatırladaraq, məhkəmə kollegiyasına iradlarını bildirir: "Son iki məhkəmə iclasında baş verənlər sözün əsl mənasında, serialı xatırladır. Elə bilin ki, ikiseriyalı filmə baxırsınız. İki il altı aydır ki, biz müxtəlif seriallarda iştirak etməyə məcburuq. Prosesdə baş verənlər göstərdi ki, haqqımda nə hökmü, nə də qərarı siz hakimlər vermirsiniz. Sadəcə sizlər aldığınız tapşırığı ağ kağıza yazıb oxuyan adamlarsınız. Siz insani dəyərlərinizi işə gələndə evdə qoyursunuz. Mənim taleyimi Allah yazıb, o necə istəyirsə elə olacaq".

Baş Cinayət-Axtarış İdarəsinin sabiq rəisi ötən prosesdə Baş Prokurorluğun Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə İstintaq İdarəsinin mərhum baş kriminalisti Rövşən Əliyevin həyat yoldaşı İradə Quliyevanın onun ünvanına söylədikləri fikirlərinə də münasibət bildirdi: "Onun səviyyəsinə enmək istəmirəm. Onun həyat yoldaşı qətlə yetirilib. Ona görə də dərdi böyükdür. O, Ağır Cina-

yətlərə Dair İşlər üzrə Məhkəmədə deyirdi ki, şəkərim var, prosesdə iştirak edə bilmərəm. Ancaq indi gəlib burada iştirak edir".

Zakir Nəsirov, həmçinin, Hacı Məmmədovun bacısı oğlu, təqsirləndirilən şəxs Elçin Əliyev haqqında da danışdı. Elçin Əliyevin məhz Hacı Məmmədovun qurbanlarından olduğunu deyən keçmiş idarə rəisinin sözlərinə görə, dəstə başçısı əvvəlcədən hadisələri olduğu kimi desəydi, hər şey başqa cür olacaqdı: "Hacı Məmmədov nə istintaqda, nə də keçirilmiş məhkəmələrin hər hansı birində düzgün ifadə verib. Əgər o, hər şeyi olduğu kimi söyləsəydi, onda bu gün bizlər burada olmayacaqdıq. Hələ üstəlik deyir ki, məhkəmənin sonuna qədər yeni açıqlamalar verəcəm. O, birinci məhkəmə instansiyasında olduğu kimi, burada da prosesi idarə edir. Bildirim ki, DİN-in Baş Narkotiklərə qarşı Mübarizə İdarəsinin mərhum rəisi Azər İsmayılovun ailəsi qatili və qətlin törənmə səbəbini çox gözəl bilir. Amma onun burada iştirak edən bacısının hərəkətləri və çıxışı mənə müəmmal təsir bağışladı. Çünki qardaşı ölənin bacının sualı qatilə yox, mənə oldu ki, qardaşıma niyə təqaüd vermirlər? Elçin Əliyev Azər İsmayılov qətlə yetirilən gün Nailə Quliyevanın evində olub. Ancaq bu fakt, nədənsə, istintaqda gizlədilib. Hacı mənim yanıma gələrək iş adamı Yaruxom Əliyevin izlədiyi barədə söhbət etdiyini, ancaq bu barədə ona xəbər vermədiyim üçün istintaqda

adımı çəkdiyini deyib. Bu isə onu göstərir ki, mənim həbsim kimlərəsə hava-su kimi lazım idi"...

Daha sonra Beynəlxalq Bankın İdarə Heyətinin sədri Cahangir Hacıyevin həyat yoldaşı Zamiyə Hacıyevanın oğurlanması epizodu üzrə danışan Zakir Nəsirovun sözlərinə görə, Hacıyevlər ailəsi Yeni il gecəsini "Qarabulaq"da keçiriblər. Elə orada Hacı Məmmədov Zamiyə Hacıyevanı əmisi oğlu Fərhad Məmmədbəyova göstərib və deyib ki, ona yaxşı-yaxşı bax, bu qadını oğurlayacağıq: "Fərhad özü də istintaq zamanı bunu təsdiq etdi. Bildirib ki, əvvəlcə Zamiyə Hacıyevanın uşaqlarını oğurlamaq niyyətində olsalar da, sonradan planlarını dəyişiblər. Zamiyə Hacıyevanın sürücüsü Aydın Mehdiyevin Elçin Əliyevlə intensiv telefon danışqları da olub. Aydın Mehdiyev deyib ki, Elçin mən tez-tez zəng vurub soruşurdu ki, Cahangir müəllim xaricə nə vaxt gedəcək. Bununla da onlar Zamiyə Hacıyeva haqqında ətraflı məlumat toplayıblar. Deməli, Elçin Əliyev bu işdə əsas təşkilatçılardan biri idi. Amma çox maraqlıdır ki, məhkəmə bir epizoda görə, 65 yaşlı kişiye 10 il, təşkilatçı və dəstə başçısına isə 9 il iş verib".

Qeyd edək ki, bu məqamda, təqsirləndirilən şəxs Elçin Əliyevin vəkili ilə Zakir Nəsirov arasında insident yaşandı. Vəkil keçmiş idarə rəisinin dediklərinin yalan olduğunu dedi. Bundan sonra tərəflər bir-birlərini qarşılıqlı ittiham etdilər.

Zakir Nəsirov isə sakitləşməyib Rövşən Əliyevin qətlə ilə bağlı fikirlərini də dedi: "O mənim dayım oğluna zəng vuraraq, onu da çağırmışdı. Bir neçə dəqiqədən sonra restorana zəng gəlir və deyilir ki, Rövşən Əliyev yaşadığı evin blokunun ağzında qətlə yetirilib. Hacı da guya, hamının qabağında hirslənərək, əlini stola çırpır, Nailə Quliyeva ilə qucaqlaşaraq ağlayırlar. Sonra da Masazırdan molla götürüb yas yerinə gediblər. Rövşən Əliyevin həyat yoldaşı İradə Quliyevanın qardaşı ilə bura gəlməsinin öz səbəbi var. Guya, onun 21-22 yaşlı oğlunu öldürmək istəyirlərmiş. Bu elə ancaq Hacı'nın ağlına gələ bilərdi. Baş prokuror Zakir Qaralov ömründə birinci dəfə humanistlik edib Rövşən Əliyevin böyük oğlunu müstəntiq kimi işə götürüb. Qeyd edirəm ki, bu, İradə Quliyevanın mətbuatda tez-tez xaricdən sığınacaq istəməsi ilə bağlı məlumatlar yayılmasından sonra baş verib. Daha sonra o, ikinci oğlunu da prokurorluqda işə düzəltmək istəyib. Ona gözləmək tapşırılıb. Bu odlu-alovlu çıxış da məhz onun üçündür. Allah Rövşən Əliyevin ailəsində həmişə sülhü bərqərar eləsin. Amma belə olmaz axı"...

Bundan sonra Hacı Məmmədov çıxış üçün məhkəmədən bir saat vaxt istədi. Lakin təqsirləndirilən şəxslər nahar etmək istədiklərini bildirdikdən sonra hakim fasilə elan etdi.

...Fasilədən sonra prosesi lentə almağa gələn telekannallardan birinin operatoru hakimlə iradları ilə qarşılaş

dı: "Çəkmisən də, əlli dəfə çəkəcəksən? Bunları sabah bizim qabırğamıza döşəyirlər"...

Bundan sonra isə Hacı Məmmədov çıxış etdi. Dəstə başçısı çıxışına mətbuata yönəlik iradları ilə başladı. O, proseslə bağlı informasiyaların vəkillər tərəfindən ötürüldüyünü məhkəmənin diqqətinə çatdırdı. Hüseyn Abdulvahabovun çıxışına münasibət bildirən Hacı Məmmədovun sözlərinə görə, mərhum Rəna Nəsibovanın Respublika Prokurorluğuna, eləcə də Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinə müraciətində H.Abdulvahabov və onun dəstəsi barədə təfəsilatı ilə məlumat verilib. Bunun üçün heç istintaqa ehtiyac yoxdur. Hacı Məmmədovun bildirdiyinə görə, Yaruxom İliyevin oğurlanmasını planlaşdırarkən, Hüseyn Abdulvahabov dəstəsində Rəna adlı bir qızın olduğunu deyib: "Mən də dedim ki, ona mənim barəmdə heç bir söz demə. Lakin Hüseyn bunlara qulaq asmayıb. Qız Hüseynin qardaşı Ruslanla və digərləri ilə bir neçə dəfə Yuranı izləyib. Dəstənin aşkarlanmasına səbəb məhz Hüseyn Abdulvahabovdur. Çünki cinayətlər barədə Rəna Nəsibovanı o məlumatlandırmışdı. Məlum olur ki, Rənanın beş adaxlısı olub. Biri Hüseynin qardaşı Ruslan, ikincisi boksçu, üçüncüsü zərərçəkmiş kimi tanınmış İsmayıl Kazımov, digərləri isə qızın qonşularıdır. Mən başa düşə bilmirəm özünü bu qədər savadlı təqdim edən Hüseyn Abdulvahabov yüngül xasiyyətli bir qıza necə etibar edib? MTN bizim dəstəni aşkarladı-

ğı üçün Hüseynə minnətdar olmalıdır. Hüseyn isə deyir ki, guya dəstəni Aslanbekə, Nizami Abdullayevə görə tutublar. Bunların hamısı cəfəngiyyatdır. Onun dəstəsinin olmaması ilə bağlı dedikləri nağıldır".

Dəstə başçısı Hacı Məmmədov baş verənlərdə özü ilə yanaşı Hüseyn Abdulvahabov və Zakir Nəsirovun eyni dərəcədə məsuliyyət daşıdıqlarını qeyd etdi: "Hüseyn burada elə danışır ki, guya, yaxşı hüquqşünasdır, siyasətçidir, qaçqındır, amma bandit deyil. Onun kiçik qardaşı Sidek iki dəfə həbs olunub. Sidek heç bir zaman böyük qardaşının razılığını almadan addım atmayıb. Bunu istintaq hələ o zaman araşdırmalı idi. Hüseyn Abdulvahabovun dəstəsində təmsil olunanlar burada yoxdur. Onun dəstəsi fərqli olub. Orada Rəna Nəsibova, Hüseynin qardaşı Ruslan və digərləri olub". Əhməd Məmmədovun oğurlanmasının sifarişçisinin Elçin Əliyev olmasının həqiqətə uyğun olmadığını vurğulayan dəstə başçısı qurbanın əvvəlcə Hüseyn Abdulvahabov tərəfindən hədəfə götürüldüyünü dedi: "Lakin mən onu qabaqladım və Əhmədi onun burnunun ucundan apardım. Sonra o, mənə Rəna ilə şantajə keçdi. Nəsibovanı xəbərdar etdim, nəticə olmadı. Ona görə də Rənanı öldürdüm".

Bundan sonra Hacı Məmmədov Hüseyn Abdulvahabova və digər təqsirləndirilən şəxslərə tövsiyə də verdi: "Hüseyn, sən uduzmusan, silahı qoy yerə.

Bilin, bizi Hüseynə görə tutublar. Ona görə də qu-

caqlaşib-görüşəndə, baxın görün kiminlə öpüşüb görüşürsünüz. Burada bəzi şəxslər var ki, hələ də onunla isti münasibətdədirlər".

Hacı Məmmədov ötən məhkəmə prosesində iştirak edən mərhum Rövşən Əliyevin həyat yoldaşı İradə Quliyevanın zalda dedikləri ilə bağlı da bəzi məqamlara aydınlıq gətirdi: "Deyirdilər ki, Hacı zərərçəkənlərə nə-sə edib. Bu səbəbdən də onlar gəlib başqa şeylər danışılar. Adil İsmayılov və Zakir Nəsirov bildirirdilər ki, bəzi zərərçəkənlər gəlsinlər, görün nələr edəcəyik. Keçən dəfə Rövşən Əliyevin həyat yoldaşı gəlmişdi və bəzi məqamlara aydınlıq gətirdi. Lakin ona heç bir sual verilmədi. Adil ismayılov heç bilinmirdi harada gizlənmışdi".

Dəstə başçısı Elçin Əliyevin müdafiəçisi Elton Quliyevin də bostanına daş atdı: "Elton Quliyev artıq keçib o tərəfə, yəni Adil ismayılov və Zakir Nəsirov tərəfə. Mən başa düşə bilmirəm, əgər Elçini müdafiə etmək xoşunuza gəlmirsə, onda imtina edin".

Bundan sonra Hacı Məmmədov "Azərməbelsənaye"-nin direktoru Nazim Paşayevin qətlində Hüseyn Abdolvahabovun iştirak etdiyini bir daha vurğuladı: "Hüseynin Nazim Paşayevin qətli zamanı Çeçenistanda olması yalandır. Onunla bağlı möhürlü kağız-zad gətirirlər. Həmin vaxt çeçenlər möhürləri ciblərində gəzdirirdilər. Necə ola bilər ki, Hüseynlə birlikdə oğurluğu etmişik,

qətdən isə onun xəbəri olmur? Mən Nazim Paşayevi Hüseynlə məsləhətləşəndən sonra qətlə yetirmişəm!..

Daha sonra təqsirləndirilən şəxs Zakir Nəsirovun vəkili Adil İsmayılov ittihamda göstərilənlərin maddələrə düzgün tövsif olunmaması ilə bağlı çıxış etdi. Bundan sonra isə dövlət ittihamçısı ittiham nitqilə çıxış etmək üçün məhkəmə Kollegiyasından noyabrın 9-na kimi vaxt istədi. Məhkəmə dövlət ittihamçısının xahişini nəzərə aldı. Növbəti proses noyabrın 9-u saat 10:00-da təyin edildi.

...Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Cinayət-Axtarış İdarəsinin sabiq rəisi, Hacı Məmmədovun dəstəsini himayə etməkdə təqsirləndirilən Zakir Nəsirov onun həbsinə nail olmuş şəxslərlə mübarizəyə başlayıb. Generalın və onun vəkili Adil İsmayılovun Bakı Apellyasiya Məhkəməsində verdikləri açıqlamalardan belə başa düşülür ki, onlar bu işdə baş prokuror Zakir Qaralov və onun birinci müavini Rüstəm Usubovun maraqlı olduğunu isbat etməyə çalışırlar.

Dolayısı ilə Zakir Nəsirov ölkə ictimaiyyətinə və rəhbərliyinə Hacınin bandasının Baş Prokurorluq tərəfindən himayə olunduğunu çatdırmaq istəyir, onların məsuliyyətə cəlb edilməsinə çalışır. Həm birinci instansiya məhkəməsində, həm də Bakı Apellyasiya Məhkəməsində Zakir Nəsirov və onun müdafiəçisi Hacınin dəstəsinin prokurorluq tərəfindən himayə olunmasına

dair bir çox faktlar səsləndiriliblər, onları yazılı vəsatət şəklində diqqətə çatdırıblar. Əsas məsələ odur ki, bugünədək Zakir Nəsirovun Hacı Məmmədovun himayəçisi olmasına dair heç bir tutarlı fakt ortalığa qoyulmayıb. Ən primitiv üsullardan biri telefon danışığını əks etdirən qaimələrin əldə olunmasıdır ki, cinayət işinin materiallarında bu da yoxdur. Hacı iddia edir ki, bəzi cinayətlərlə bağlı Zakir Nəsirovun mobil telefonuna zəng edib. Hacının yalan söyləməsi onunla təsdiqlənir ki, istintaq orqanı bu cinayət işi ilə əlaqədar ən təsadüfi zənglərlə bağlı qaimələri ortalığa çıxarıb, amma Hacı Zakir Nəsirova zəng vurmasını əks etdirən sənəd aralıqda yoxdur. Əgər Hacı, hətta bir dəfə ona telefon açsaydı, heç şübhəsiz ki, mobil telefon operatorundan buna dair qaimə əldə edilərdi. Nəzərə çatdıraq ki, Hacı döstəsi ilə bağlı cinayət işinin materiallarının 4 cildi ancaq telefon danışılarını əks etdirən sənədlərdən ibarətdir.

Zakir Nəsirov yalnız Hacı Məmmədovun ifadəsi əsasında mühakimə olunub və ömürlük cəzaya məhkum edilib. Döstə başçısının ifadələrinin qərəzli olduğunu təkcə bir məqamla sübuta yetirmək olar. O, istintaqda, eləcə də məhkəmədə ifadələrini bir neçə dəfə dəyişib, generalla nə vaxt, harada görüşdüyünə dair fərqli məkan və zamanlar göstərib.

Artıq aydın olmağa başlayıb ki, Zakir Nəsirov başqa bir vəzifəli şəxsin əvəzinə cəza çəkir. Dəhşətdir, han-

sısa tutarlı fakt olmadığı halda Nəsirovu ömürlük cəza-ya məhkum ediblər. Rəna Nəsibova adlı qadının 2003-cü ilin avqust ayında kriminalist Rövşən Əliyevin Hacı Məmmədov tərəfindən qətlə yetirildiyinə dair dəqiq məlumatlar verdiyi baş prokuror Zakir Qaralov və onun birinci müavini Rüstəm Usubov Rəna Nəsibovanın ifadəsini dinlədikdən sonra heç bir tədbir görməyiblər, heç onun izahatını da üzə çıxarmayıblar. Diqqət çəkən məqam ondan ibarətdir ki, Rəna Nəsibova Hacı Məmmədovun barədə baş prokurora ardıcıl məlumatlar verib. Belə ki, Rövşən Əliyevin qətlindən sonra R.Nəsibova Yaruxom İliyev ad-soyadlı iş adamının oğurlanması planı haqda da məlumat verib. Lakin Baş Prokurorluq və MTN dəstəni tutmaq əvəzinə, Yaruxom İliyevə mühafizəsini gücləndirməyi məsləhət görüblər.

Yeri gəlmişkən, birinci instansiya məhkəməsində ifadə verən MTN əməkdaşlarından biri qeyd edib ki, onlar Rəna Nəsibovanın Baş Prokurorluğa məlumat verməsindən xəbərdar olublar. Belə ki, Rüstəm Usubov Rəna Nəsibova ilə təmas qurduqdan sonra onu MTN işçilərilə də tanış edib. Yaruxom İliyevin oğurlanması planı üzə çıxanda, Rüstəm Usubovun da iştirakı ilə həm Hacı Məmmədovun, həm də Rəna Nəsibovanın ətrafında əməliyyat tədbirləri qurulub. Hətta Rəna Nəsibova prokurorluq və MTN əməkdaşlarına Hacı Məmmədovun evinin yerini də göstərmiş. Lakin birdən-birə bu

əməliyyat dayandırılıb, ondan az sonra isə Rəna Nəsibova qətlə yetirilib.

Prokurorluq iddia edir ki, Hacı Məmmədovu tutmaq üçün əllərində əsas olmayıb. Əvvəla, Rəna Nəsibovanın ifadələri ilkin əsaslardan biri olub. İkincisi, Rəna Nəsibova bildirib ki, bu məlumatları bir çeçen tanışından alıb. Həmin çeçen - Ruslan Abdulvahabov Hacı Məmmədovun dəstəsinin üzvü olub və Rəna Nəsibova ilə qonşuluqda yaşayıb. Günlərin birində isə Nəsibovaya eşq elan edib və onunla münasibətlər qurub. Münasibətləri yaxşı olduğundan, o, Bakıda hansı işlər gördüklərinə dair qadına informasiyalar verib. Nəsibova isə bundan narahat olaraq, Baş Prokurorluğa xəbər verib.

Sonuncu adam oğurluğunu o, Zakir Nəsirovun təklifi ilə həyata keçirmişdir. Zakir Nəsirov bu tapşırığı ona 2004-cü ilin sonunda iş otağında vermişdir. Zakir Nəsirov bunu, Beynəlxalq Bankın İdarə Heyətinin sədri kimi tanıdığı Cahangir Hacıyevə sataşmaq lazım olduğunu, sonuncunun arvadının maşınla hansısa masaj salonuna gedib-gəldiyini, Cahangir Hacıyevi deyil, məhz arvadını oğurlamaq lazım olduğunu deyib, bildirmişdir ki, bu çox ciddi məsələ olmaqla buna tapşırıq başqa tərəfdən gəlmişdir. O, bunu etməyə məcbur edilmişdir. Onun söhbəti Zakir Nəsirovla olmuşdur. Bu məsələdə böyük qüvvələr iştirak etsələr də, şəxsən özü Zakir Nəsirovdan başqa heç kimlə danışmamışdır O, bu

işi görməyə məcbur edilsə də, özünün maddi marağı da olmuşdur. Bu bankda uzun müddət onun qohumu Elçin Əliyev də işləmişdir. Buna baxmayaraq, Z.Hacıyevanı oğurlamağa razılıq verməli olmuşdur. Bunu həyata keçirmək üçün o, Aslambek Çintamirova və Eldar Rəhimova Z.Hacıyevanı izləməyi tapşırırmışdır. O, bu barədə plan hazırlamış və bu plana əsasən Eldar Rəhimov demək olar ki, hər gün axşam qadın salonunun yanına gedib oraya Z.Hacıyevanın gəlib gəlmədiyini yoxlamışdır. 10 fevral 2005-ci ildə isə axşam Eldar Rəhimov, onun, Rövsən Ağayevin, Aslambek Çintamirovun, Musa Dabuyevin və Nailə Quliyevanın olduğu sonuncunun R.Bağırov küçəsindəki evinə zəng vurub Z.Hacıyevanın artıq salona gəldiyini bildirmişdir. Onlar da onun "CİP" maşınında "Azneft" dairəsinin yaxınlığına gəlmiş, A.Çintamirov və M.Dabuyev maşından düşüb onları "VAZ-2106" markalı avtomaşında gözləyən E.Rəhimovun yanına getmiş, o, Rövsən və Nailə isə Bayıl qəsəbəsi istiqamətində maşını saxlayıb gözləmişlər. Nailəni özü ilə götürməsinin səbəbi isə bu olmuşdur ki, Z.Hacıyeva haray, qışqıq sala biləcəyi ehtimalı ilə əlaqədar Nailənin oğurlananla qadın kimi söhbət edib vəziyyəti səhmana sala biləcəyinə ümüd etmişlər. Nailə artıq onlardan şübhələnmiş, o, da niyyəti barədə sonuncuya danışmışdır. Bir müddətdən sonra E.Rəhimov planlaşdırdıqları kimi idarə etdiyi "VAZ-2106" markalı

maşınla onların yanından keçərək işarə etmiş və o, maşını Rəhimovun idarə etdiyi maşının arxasınca sürmüşdür. Onlar icarəyə götürdükləri qaraja gəlmiş, orada onun tapşırığı ilə Aslambeklə Musa Z.Hacıyevanı onun idarə etdiyi maşına keçirmişlər. Z.Hacıyevanı Nailə Quliyevanın R.Bağırov küçəsində yerləşən evinə gətirib orada 2-ci tikilinin zirzəmisində xüsusi məqsədlər üçün düzəldilmiş yerə salmışlar. Burada monitor da quraşdırılmış və oranın keşiyini əsasən mərhum Əsgər İskəndərov çəkmişdir. Z.Hacıyevanın qohumları ilə söhbətlər telefon danışqları və məktublar vasitəsi ilə aparılmışdır. Telefon danışqlarını Fərhad Məmmədboyov aparmışdır. Danışqlarda başqa məbləğlərdə pul istəsələr də, fikirləri 2.000.000 ABŞ dollar pul almaq olmuşdur. Ona məsələnin 2 günə həll olunacağı deyilsə də, məsələ uzanmış, o bununla əlaqədar narahat olmuş və öz iradəni Z.Nəsirova bildirmişdir. Həmin vaxtlar "Monitor" jurnalının baş redaktoru Elmar Hüseynovun öldürülməsi ilə əlaqədar Prezident yanında Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirilməsi barədə məlumatı olmuş, bu məlumatı da ona Z.Nəsirov sonuncunun iş otağında həmin iclasın sabahısı günü vermişdir. Daha sonra, Hacı Məmmədov göstərmişdir ki, 2000-ci ildən başlayaraq ara-bir işə çıxmış, 2004-2005-ci illərdə mikroinsult keçirmiş, uzunmüddətli müalicə kursu keçmiş, ancaq bu müddətlərə dair müvafiq arayış almamışdır. Həmin

dövrə başqa yerlərə ezam olunduğu hallar da olmuşdur. Xəstəliyi barədə rəisi Kamil Sədrəddinova telefon vasitəsi ilə məlumat vermişdir. İşdə olmadığı dövrə onun işini rəhbərliyin rəsmi tapşırığı ilə işlədiyi şöbənin digər əməkdaşları görmüşlər. Əmək haqqını özü imza edib almışdır, ona verilmiş ittihamın bu hissəsi ilə tam razıdır. Rəhbərlik tərəfindən onun barəsində işə çıxması ilə əlaqədar təqaüdə çıxmağa hazırlaşması nəzərə alınaraq hər hansı tədbir görülməmişdir. Hələ Z.Hacıyeva oğurlanmamışdan 3-4 ay əvvəl təqaüdə çıxmaq istəmiş, ancaq Z.Nəsirov məsləhət görməmişdir. "Qarabulaq" istirahət mərkəzi ilə əlaqədar vergilərin ödənilməsinə, bunun məbləğinə dair göstərişləri özü vermişdir. Bu kompleks yalnız yay mövsümündə, yəni ildə cəmi 3-4 ay mənfəətlə işləmiş, qalan vaxt isə orada işləyən şəxslərə əmək haqqı verilməsi məqsədilə işlədilmişdir. İbtidai istintaq orqanı tərəfindən vergilər hesablanarkən, bu hallar nəzərə alınmamış və rəqəmlər şişirdilmişdir. Buna baxmayaraq, vergi ilə bağlı ittihamla razıdır. İbrahim Bağirov kompleksdə idarəetmə işləri ilə məşğul olsa da, Malik Məmmədov onun işçisi olsa da, vergi məsələləri ilə özü məşğul olmuş və buna dair, yəni vergi ödənilməsinə dair tapşırıqları Malikə o vermişdir. Sonuncu həm də "Qarabulaq"da tikinti məsələləri ilə məşğul olmuşdur. Evində aşkar olunub götürülmüş narkotik vasitə özünə məxsusdur. Bildiyinə

görə təxminən 20 qram çəkiddə olan bu maddəni aşkar olunduğundan təxminən bir neçə ay əvvəl tanımadığı şəxsdən, satış və ya pay vermək məqsədi ilə deyil, gələcək cinayətlərdə istifadə etmək üçün almışdır. Bundan heç kəsin xəbəri olmamışdır. Cinayətlərdə istifadə etmək üçün saxta sənədlər hazırlanması barədə Əsgər İskəndərova tapşırıq vermişdir. Onun yaşadığı mənzillərdə aşkar edilib götürülmüş silahlar ona məxsusdur, digər şəxslərin mənzillərində olan silahların ona aidiyyəti yoxdur. "Qarabulaq" istirahət mərkəzi yaxınlığında tikilmiş bağ evini Zakir Nəsirova rüşvət kimi verməmiş, sonuncu ona vaxtaşırı pul vermiş və o, həmin pulu bu evi tikdirmişdir. Evdə olan əşyaları onun tapşırığı ilə Nailə Quliyeva alsa da, bunların da dəyəri Z.Nəsirov tərəfindən ödənilmişdir. Ola bilsin, televizor və sair əşya hədiyyə kimi verilmişdir, ancaq bunu rüşvət kimi qiymətləndirilə bilməz. Bu səbəbdən rüşvətlə bağlı ittihamı qəbul etmir. Onun törətdiyi cinayətlərdə Elçin Əliyev iştirak etməmiş və onun bu cinayətlərdən xəbəri olmamışdır. O, əməllərini Elçindən gizlətməmiş, Məcid Məmmədovdan əldə etdiyi külli miqdarda avro-nu dəyişmək üçün Elçinə bu barədə müraciət etməmişdir. Azər İsmayılovun öldürülməsinin də səbəbləri Elçin Əliyev və sonuncunun ailəsi ilə bağlı olmamışdır. Nailə Quliyeva da onun törətdiyi cinayətlərdə iştirak etməmiş, bu cinayətlərin bəziləri barədə sonradan bil-

miş, yalnız Z.Hacıyevanın oğurlanması cinayəti bilavasitə törədilərkən, bu əməl barədə onun sözlərindən bilməşdir.

...Təqsirləndirilən şəxs Hacı Məmmədov məhkəmədə onu da göstərmişdir ki, Elçin Əliyevin onun törətdiyi cinayətlərə heç bir aidiyyəti yoxdur, bunlar barədə məlumatı belə olmamış. Nailə Quliyeva onun cinayətləri barədə yalnız hadisələr başladıqdan sonra onun sözlərindən bilmış, bu cinayətlərin planlaşdırılmasında və törədilməsində iştirak etməmişdir. Dəstəsinin digər üzvləri bu cinayətlərdə iştirak etsələr də, çox vaxt bunu ondan qorxduqları üçün etmişlər. F.Hüseynovun və R.Əliyevin öldürülməsinin, Z.Hacıyevanın oğurlanmasının sifarişi eyni istiqamətdən, eyni adamdan gəlmişdir. Zakir Nəsirov da bunun dalında kimin durduğunu bilməşdir.

Hacı Məmmədov, Məhkəmə Kollegiyasının iclasında da eyni məzmunlu ifadə vermişdir. O, əlavə olaraq göstərmişdir ki, Azər İsmayılovu qısqanlıq niyyəti ilə öldürmüş, Rövşən Əliyevin qətlə yetirilməsini ona Zakir Nəsirov sifariş vermişdir. Nazim Paşayev və onun sürücüsünün qətli, Hüseyn Abdulvahabovun razılığı ilə olmuş və həmin qətli o, Eldar Rəhimovla birgə həyata keçirmişlər.

Məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs qismində dindirilmiş Nailə Quliyeva göstərmişdir ki, Hacı Məmmədovla 1979-cu ilin dekabr ayında tanış olmaqla həbs

olunanadək faktiki evlilik münasibətlərində olmuş, rəsmi qaydada nikah bağlamamışlar. Musa Dabuyev, Aslambek Çintamirov, Nizami Abdullayev, Eldar Rəhimov, Əliqulu Quliyev, Malik Məmmədov, Rövşən Ağayev, Kamil Sədrəddinov, Yagir Məmmədov, Zakir Nəsirov, Mehman Həsənov, İbrahim Bağırovu Hacı Məmmədovun vasitəsilə tanımış, Elçin Əliyev və Fərhad Məmmədbəyovu Hacınin qohumları kimi tanıyır, qalan təqsirləndirilən şəxsləri isə tanımamış, onlardan Sidek və Hüseyn Abdulvahabov barəsində Hacı Məmmədovdan eşitmişdir. Hacı Məmmədovun törətdiyi cinayətlərdə iştirak etməmişdir. Nazim Paşayev və onun sürücüsünün qətli barədə bu hadisədən çox sonra ona Hacı danışmışdır. Hacınin deməsinə görə sonuncunu Hüseynlə Şirxan tanış etmiş, aralarında söhbətləri olmuşdur. Hacınin sözlərindən bilib ki, bu hadisə 1995-1996-cı illərdə baş vermiş, onlar Hacınin bağında saxlanılmışlar, N.Paşayev çeçen millətindən olan şəxslərdən kimisə tanımış və məhz bu səbəbdən öldürülmüşdür. 1995-1996-cı illərdə o, Hacı və Eldar Rəhimovla Xızı rayonunun Altıağac qəsəbəsinə getmişdir. 1997-ci ildə o, Mirzağa Əliyev küçəsində yerləşən anasının mənzilini satın Keşlə qəsəbəsində, konkret olaraq R.Bağırov küçəsində ev almış, bu evdə Azər İsmayılovun, Şirxan Albeyevin, Ruslan Ukuşevun, Boris Ayyubovun, Dilbər Novruzovanı, başqa yerlərdə digər şəxslərin öldürülməsini, adam-

ların oğurlanmasını, bütün bunlara Hacının aidiyyəti olduğunu sonradan sonuncunun özünün sözlərindən bilmişdir. Oğurlanan şəxslər üçün heç vaxt yemək hazırlamamış, ailəsi üçün hazırladığı yeməkdən də belə adamlara verməmişdir. Hacının sözlərindən bilir ki, sonuncunu Şirxan, Boris, Ruslan və Dilbərlə pul anlaşılmazlıqları olub və onlar həmin səbəbdən öldürülmüşlər. Azər öldürüldükdən sonra Hacının sözlərindən bilmişdir ki, sonuncunun Azərlə ailə söhbəti olmuş, Azər Hacının ailəsinə sataşmışdır. Azərin itkin düşməsi barədə məlumat getdikdə, Hacı bildirmişdir ki, Azərlə söhbəti olmuş, haqq-hesabı çürütmüşdür. Rövşən Əliyevi Hacının yaxın dostu kimi tanımış, sonuncu qətlə yetirilməsi barədə məlumatı Hacı onunla restoranda olan zaman almışdır. Bu zaman Hacıya kimsə zəng edib Rövşənin öldürüldüyünü demişdir. Bundan sonra Hacı olanları ona danışmış, o, cümlədən bildirmişdir ki, Azər İsmayılovun işi ilə çox maraqlanırlarmış və Rövşən Əliyev bunun Hacının işi olduğunu təsdiqləyirmiş. Zəmirə Hacıyeva oğurlanan günü axşam Hacı ona bir yerə getdiklərini bildirib geyinməyini tapşırırmışdır. Hacının "Cip" maşınında Neftçilər prospektində yerləşən "İnturist" mehmanxanasının yanına gəlib dayandıqda, Hacı Məmmədov Azərbaycan Beynəlxalq Bankının İdarə Heyətinin sədri C.Hacıyevin arvadı Zəmirə Hacıyevanın oğurlayacağını deyib, planını açıqlamış və bildirmişdir ki, onun

iştirakı Z.Hacıyeva həyəcanlandığı təqdirdə sonuncunu bir qadın kimi danışmaqla sakitləşdirmək üçün lazımdır. Hacı ona həm də bildirmişdir ki, Z.Hacıyevanın oğurlanması Zakir Nəsirova lazımdır. O, özünün etirazını bildirdikdə, Zamirənin oğurlanması ilə əlaqədar Hacı ona sonralar demişdir ki, bu cinayətin törədilməsinə o, məcbur edilmişdir. "İnturist" mehmanxanasının yanından Bayıl qəsəbəsinə bir qarajın yanına gəlmişlər, burada o, Aslan, Musa və Eldarı görmüş, lakin Zamirənin maşından düşürülməsini görməmişdir. Zamirə Hacıyeva onun R.Bağirov küçəsində yerləşən evində tikililərin birində saxlanılmış, oğurlananın keşiyini Əsgər çəkmişdir. Bir müddət keçdikdən sonra Z.Hacıyevanın halı ilə marqlanmış və Hacı ona demişdir ki, bu, onun özünün də xoşuna gəlmir, ancaq bu işin arxasında böyük adamlar durur. Zamirə Hacıyevanın oğurlandığı gün axşam Hacı ilə birlikdə "Fayton" restoranında şam etmişlər, oraya Hacınin zəngindən sonra Elçin də gəlmiş bir qədər oturaraq çıxıb getmişdir. Z.Hacıyevanın oğurlanması haqda söhbətlərinin olması ilə əlaqədar ibtidai istintaq zamanı verdiyi ifadələrini təsdiq etmir. Evində tapılan pul yoxlayan cihazın onun evinə Elçin deyil, ya Hacı, ya da Fərhad gətirmişdir. Hacı Fərhadın gətirdiyi diplomatla Z.Nəsirovun yanına getdiyini, Z.Nəsirova pul apardığını deyib, öz otağından çıxaraq getmişdir. Bunlara dair ibtidai istintaqda verdiyi ifadələrini təsdiq edir. O, H.Məm-

mədovun R.Ukuşev, B.Ayyubov, D.Novruzovanın qətlini Z.Nəsirov və K.Sədrəddinova razılaşdırdığını ona deməsi barədə ibtidai istintaqda ifadə verməsini xatırlamır O, ibtidai istintaqda başqa epizodlar üzrə verdiyi ifadələrini təsdiq etməmişdir. Ona ibtidai istintaq zamanı edilən psixoloji təzyiq nəticəsində ifadələrini oxumadan imzalamışdır. O, məhkəmə kollegiyasının iclasında eyni məzmunlu ifadə vermişdir...

...Məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs qismində dindirilmiş Musa Baqayevic Dabuyev göstərmişdir ki, 1998-ci ildə Bakı şəhərinə gəldikdən sonra burada əvvəllər tanımadığı bir neçə çeçen millətindən olan şəxslərlə, o, cümlədən Ruslan Ukuşevlə tanış olmuşdur. Ruslan bildirmişdir ki, Hacı Məmmədov adlı bir azərbaycanlıdan 1-2 ay ərzində onların ehtiyaclarına uyğun mütəmadi olaraq pul almış və onlar həmin vəsaitlə dolanmışlar. Bir gün R.Ukuşev onu H.Məmmədovun evinə aparmış və sonuncunun oraya söhbət etmək üçün gələcəyini bildirmişdir. Bir müddətdən sonra Ruslan Şirxanı da oraya gətirmişdir. Həmin vaxt orada Hacı, Malik Məmmədov, Nizami Abdullayev də olmuşlar. Orada olan Nailə isə Ruslanla Şirxan üçün qapını açdıqdan sonra çıxıb getmişdir. Şirxan içəri keçən kimi onlar sonuncunun əllərinə qandal vurmuş və başına torba keçirmişlər. Hacınin tapşırığı ilə onlar otaqdan çıxmış və nə söhbət olduğunu bilməmişlər. Bir müddət-

dən sonra Hacı çıxıb bildirmişdir ki, Şirxan lazımı məlumat verdiyi üçün Şirxana iynə ilə yuxu dərmanı vurmuşdur. Sonuncunu başqa yerə aparmaq istəyir ki, ətraflı söhbət etsin. Onlar Şirxanı maşına qoyub iki maşınla yola düşmüşlər. Bir maşında Şirxan, Hacı, Rövşən Ağayev, digərində isə o, N.Abdullayev və M.Məmmədov getmişlər. Üç saat yol gedərək lazımı yerə gəldikdə, Şirxanı maşından çıxararkən məlum olmuşdur ki, sonuncu artıq ölmüşdür. Bunu görüb, o çox qəzəblənmişdir. Şəhərdə Ruslanla görüşüb öz iradlarını bildirmiş və onlar bundan sonra 1-2 ay görüşməmişlər. Sonra, Ruslanın təkidi ilə, dörd nəfər çeçen millətindən olan digər şəxslər inkasatorların maşınına hücumda iştirak etmişdir. İştirak etdiyi həmin cinayət uğursuz başa çatmış və o, Qroznı şəhərinə qayıtmışdır. Bundan 2-3 ay sonra o, eşitmişdir ki, R.Ukuşov Bakı şəhərində qohumu və bir qadınla birlikdə avtoqəzaya düşüb ölmüşlər. 1999-cu ilin sonunda o, hələ Qroznı şəhərində olarkən, onun yanına çeçen millətindən olan Hüseyn adlı bir şəxs gələrək Hacı Məmmədovun onun Bakıya qayıtmasını xahiş etdiyini ona bildirmişdir. O, Bakıya gəlib Hacı ilə görüşmüş və sonuncu ona əməkdaşlıq təklif etmişdir. Bundan sonra o, Oqtay Babayev, Murad Kazımov, yaşlı bir kişi və Zamirə Hacıyevanın oğurlanmasında iştirak etmiş, Rövşən Əliyevi isə qətlə yetirmişdir. Oqtay Babayevi H.Məmmədovun tapşırığı ilə o,

Aslambek, Yagir və çeçen millətindən olan Xaron adlı şəxslə birlikdə bir həyətdən oğurlamışlar. Həmin vaxt onda "Makarov" tipli tapança olmuşdur. Nizami Abdullayev onlar hadisə yerinə gəldikdən sonra çıxıb getmişdir. Murad Kazımovun oğurlanması planı Hacınin və Nailənin R.Bağırov küçəsindəki evlərində müzakirə edilmişdir. Hacı ilə Nizami əvvəlcədən onlara M.Kazımovun qarajını göstərmiş, Hacı ona "Makarov" tipli tapança vermiş, hadisə zamanı tünd rəngli geyimlərdə olmuşlar ki, onları hansısa təmir işləri görənlər kimi qəbul etsinlər. Onu hadisə yerinə Nizami gətirmiş, Aslambeklə Yagir də orada olmuş, Muradı Aslambeklə o, oğurlamış, Muradın "Mercedes" markalı maşınının sükanı arxasında Aslambek oturmuş, bu cinayətdə Yagirin rolu ikinci dərəcəli olmuşdur. Muradı əvvəlcə Hacınin R.Bağırov küçəsindəki evinə aparmışlar, sonra isə Xırdalan qəsəbəsinə aparılaraq orada saxlanılmışdır. Xırdalan qəsəbəsindən evinə o, Nizami Abdullayevlə birlikdə getmişdir. Murad Kazımovun qohumlarından pulun alınmasında da iştirak etmiş, həmin puldan ona 8-10 min ABŞ dolları verilmişdir. Rövsən Əliyevi hərdə və necə qətlə yetirməli olduğunu ona Hacı Məmmədov demiş, "Makarov" tipli tapançanı və bir sandıqca patronu da ona Hacı vermişdir. Hacı həm də ona qadın plışı və parik vermiş və o, hadisə vaxtı həmin əşyalardan istifadə edərək qadın olduğu görünüşünü ya-

ratmaqla ona göstərilmiş evin blokuna daxil olmuş və Rövşən Əliyev oraya gəldikdə, sonuncunu atəş açıb öldürmüşdür. Ümumilikdə 5 atəş açmış, qalan patronlar isə sandıqçada qalmış, onları tapança ilə birlikdə Hacı Məmmədova qaytarmışdır. Hadisə yerindən onu "VAZ-2106" markalı maşınla Eldar Rəhimov aparmışdır. Rövşən Əliyevi öldürmək üçün Hacı ona pul təklif etməmiş və verməmişdir. Hacı bunu etmək lazım olduğunu izah edərkən, bildirmişdir ki, əgər bu cinayəti törətməsə, onların hamısını "əzəcəklər". Hacıda onun pulu olmuş və sonuncu həmin puldan ona vermişdir. Anar Sultanovu oğurlamaq Hacınn təşəbbüsü olmuş və bu məsələdə Hacınn R.Bağırov küçəsindəki evində müzakirə edilmiş, müzakirədə yalnız o, Aslambek və Hacı iştirak etmişlər. Oraya Eldar Rəhimovun idarə etdiyi "VAZ-2106" markalı maşınla Aslambeklə getmişlər. Oğurlayacaqları adamı, yəni A.Sultanovu Aslambek göstərməli olmuşdur. O, arxa oturacaqda oturmuş, qadın geyimində olmuşdur. Oğurlanacaq adamı təxminən 15-20 dəqiqə gözləmiş, bu zaman oraya bir neçə patrul maşınında polis əməkdaşları gəlmişlər, bununla əlaqədar Aslambeklə Eldar maşınından çıxdıqdan sonra Hacı Məmmədov da oraya gəlmiş, polis işçiləriylə nə isə müzakirə etmişdir, bundan sonra polislər çıxıb getmiş, onlar da Hacı Məmmədovun evinə qayıtmışlar. Məcid Məmmədovun oğurlamaq tapşırığını Hacı Məmmədov

vermişdir, bu cinayəti onunla Aslambek bilavasitə icra etmiş, M.Məmmədovu maşınını qaraja qoymuş, başqa maşına otuzdurub sonuncunun saxlayacaqları yerə gətirmişlər. Hadisə yerinə onları Hacı Məmmədov özü maşınla gətirmişdir. Məcid Məmmədovun azad edilməsi üçün onun qohumlarından pul alınmasında iştirak etmiş və bu puldan Hacı ona 25-30 min ABŞ dolları pul vermişdir. Z.Hacıyevanın oğurlanması cinayəti onun iştirak etdiyi son "əməliyyat" olmuşdur. Bu cinayəti o, Hacı və Aslambek müzakirə etmişlər. Onunla Aslambek oğurlanacaq şəxsin qadın olması ilə əlaqədar narazılıqlarını və buna etirazlarını bildirdikdə, Hacı bildirmişdir ki, ona təzyiq göstərilir, bu göstəriş yerinə yetirilməlidir, bunu etməyə məcburdur, bu iş iki gündür. Z.Hacıyevanı oğurlanmasına iki dəfə cəhd edilmiş, ikinci cəhd uğurlu olmuş, yəni sonuncunu oğurlaya bilmişlər. Z.Hacıyevanı bilavasitə oğurlamağa özü, Aslambek və Eldar getmişlər. Onda "Makarov" tipli tapanca olmuşdur. Z.Hacıyevanı oğurlayıb maşına qoyduqdan sonra Hacı'nın əvvəlcədən verdiyi tapşırığa əsasən Bayıl qəsəbəsində Eldar Rəhimovun tanıdığı bir qaraja aparmışlar, maşını sonuncu idarə etmişdir. Orada Z.Hacıyevanı öz maşınlarından onları gözləyən Hacı Məmmədovun maşınına keçirmiş, özləri də həmin maşına minərək R.Bağırov küçəsindəki evə gəlmiş, Z.Hacıyevanı orada olan zirzəmiyə keçirmişlər. Z.Hacı-

yevanı həmin yerdə Əsgər İskəndərov mühafizə etmişdir. M.Dabuyev də məhkəmə kollegiyasının iclasında həmin ifadələrini təsdiq etmişdir.

Məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs qismində dindirilmiş Sidek Mitsiyeviç Abdolvahabov göstərmişdir ki, 1994-cü ildən qabaq Sverdlovsk vilayətindən tanıdığı Boris Ayyubovla sement satışı ilə əlaqədar Bakıya gəlmiş, burada Borisin vasitəsilə Ədalət Əsədullayev, sonuncunun vasitəsi ilə isə Nişat İsmayılovla tanış olmuşdur. 1994-cü ilin yaz aylarında Boris ona zəng vuraraq Bakıya gedib kirayə mənzil götürərək sonuncunu gözləməyi tapşırırmışdır. O, tanışını Aslambeklə birlikdə Bakıya gəlib, kirayə mənzil tapıb, Borisin gəlməyini gözləmişlər.

Sonuncu gəlib çıxmadığından pulları qurtarmış və onlara maddi cəhətdən Ə.Əsədullayev və həmyerlisi Osman yardım göstərmişlər. Həmin vaxtlar rus pulu dəyişmək məqsədilə Nişat vasitəsi ilə Elşən Mirzəyevlə tanış olmuş, sonuncu isə onu "Malakan bağında" valyuta alveri ilə məşğul olan bir şəxslə tanış etmişdir. Bundan bir müddət sonra Osman ona və Aslambekə bildirmişdir ki, bu şəxs ona valyuta alveri ilə məşğul olan və hər səhər "Birja"ya böyük məbləğdə ABŞ dolları gətirən digər şəxsə basqın etməyi təklif etmişdir. Osman onda "TT" markalı tapançanın olduğunu, bu silahı özü ilə Çeçenistan Respublikasından gətirdiyini bildirmişdir.

Pul ehtiyacları olduğu üçün onlar Osmana razılıq vermişlər. 8 avqust 1994-cü ildə o, Osman və Aslambek onun Çeçenistan Respublikasından özü ilə gətirdiyi "VAZ-2105" markalı qırmızı rəngli maşınla "Malakan bağı" yaxınlığına gəlmiş və orada həmin valyuta dəyişən şəxsə basqın edib 19.700 ABŞ dolları pul əldə edərək aralarında bölüşdürmüşlər. Həmin puldan Osmanı bu cinayətə təhrik etmiş şəxsə də pay çatdırmışlar. Bu cinayətdən sonra onlar Çeçenistan Respublikasına qayıtmış və yenidən Borisin təklifi ilə 1994-cü ilin noyabr ayında İsa adlı tanışını ilə Bakıya gəlmişlər. Elə həmin zaman onun qardaşı Hüseynin dostu Şirxan da Bakıya gəlib burada kirayə götürdükləri mənzildə onlarla birlikdə yaşamağa başlamışdır. Şirxan artıq Bakıya gəldikdən sonra, Osman onlara bildirmişdir ki, birinci cinayətə onları təhrik etmiş şəxs Rusiyadan böyük məbləğdə ABŞ dolları gətirən digər valyuta mübadiləsi ilə məşğul olan şəxslərə basqın etməyi təklif etmişdir. Osman bunlar barədə Şirxana danışmış, sonuncu da bildirmişdir ki, onun Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyində böyük vəzifədə yaxın tanışını var, bu adamla danışacaq və onlar həmin şəxsin himayəsi altında belə işlər görə bilirlər. Bu söhbətdən sonra Şirxanın planı ilə valyuta alverçilərinə basqın hazırlamağa başlamışlar. Həmin vaxt Şirxan onu ləzgi millətindən olan Albert adlı şəxslə tanış etmiş və sonuncunun təklif etdiyi cinayəti törətməyi, Mehdiabad

qəsəbəsində yaşayan, bizneslə məşğul olan, evində böyük məbləğdə pul saxlayan Binəli Allahyarovun evinə basqın etməyi təklif etmişdir. Bu təklifi qəbul edəndən sonra o, tanışı Ədalətdən xahiş etmişdir ki, onları öz maşınında Mehdiabad qəsəbəsinə aparsın. Ədalət onun xahişini yerinə yetirmiş və onları, yəni onu, Aslambeki və Alberti Mehdiabad qəsəbəsinə gətirmişdir. Burada Ədaləti maşını ilə yolda qoyaraq gözləməyi tapşırıb, özləri Binəlinin evinin yanına gəlib şəraiti öyrənmişlər. Şəhərə qayıdaraq silah və maskalar götürüb 1994-cü ilin 13 dekabrında gecə saat 02 radələrində Osmanın maşınında sonuncu, Albert, Aslambek, İsa və o özü Mehdiabad qəsəbəsinə gələrək Osmanı maşında qoyub özləri Binəlinin evinə daxil olmuşlar. Aslambekdə "TT" markalı tapança, İsada isə avtomat silahı olmuşdur, ev sahibini və arvadını yuxudan oyatmış pul tələb etmişlər. O, qadınla birlikdə uşaqlar olan otağa keçmiş, bu zaman Binəli və Aslambek qaldığı otaqdan atəş səsi gəlmiş, o, dərhal həmin otağa gəldikdə orada Binəlinin divara söykənmiş vəziyyətdə güllə dəymiş qarnını tutub döşəmədə oturduğunu görmüşdür. Aslambek bildirmişdir ki, Binəlinin qəflətən üstünə hücum etdiyini görüb, sonuncuya özü də istəmədən atəş açmışdır. Bundan sonra, onlar pul axtarsalar da, tapa bilməmiş, tələsik qızıl əşyaları, videokamera, "norka" dəri papaq, dəri gödəkçəni götürüb oradan getmişlər. Əşyaları aralarında bölüşdür-

müş, qızıl məmulatlarını isə sataraq 3.000 ABŞ dolları əldə etmiş və pulları özlərinin ehtiyaclarına xərcləmişlər. Bu əməllərindən sonra valyuta mübadiləsi ilə məşğul olan şəxslərə basqının hazırlanması məsələsinə qayıtmış, 6 yanvar 1995-ci il tarixində, səhər tezdən onlar Osmanın "VAZ-2107" markalı avtomaşınında basqın ediləcək yerə yollanmışlar. Yolun qırağında dayanıb pulu gətirən şəxslərin maşınla gətirdiklərini görən kimi avtomatla silahlanmış İsayə və "TT" tapançası olan Aslambekə işarə vermişdir. Pul gətirən şəxslər maşından düşüb bloka girərkən, Aslambek onların qarşısına çıxmış, o, isə Aslambekin arxasınca gələrək tələsik maskasını sifətinə əyri taxmış, basqına məruz qalan şəxslərdən biri ona hücum etmiş, elə bu zaman onun bu vəziyyətini görən Aslambek ona hücum edən şəxsə atəş açmışdır. Bundan sonra onlar pul olan kisəni ələ keçirib Osmanın maşınına minib, aradan çıxmışlar. Bu yolla əldə etdikləri 100.000 ABŞ dollarını aralarında bölüşdürmüş, bu puldan həmin şəxsləri Osmana nişan vermiş şəxsə və Şirxanın vasitəsi ilə sonuncunun DİN-də işləyən tanışına da çatdırılmışdır.

26 may 1995-ci ildə o, tanışları Əli və Aslambek birlikdə Bakıxanov qəsəbəsinə gəlmişlər. Aslambekdə "TT" markalı tapança, Əlidə isə avtomat silahı olmuş, maşını özü idarə etmişdir. Oraya gəldikdə, onlar aralanaq parkda ayrı-ayrılıqda gəzməyə başlamışlar. O, ya-

xınlıqdakı mağazalara girib geri qayıtdıqda orada çox adamın olduğunu görüb yoldaşlarını axtarmağa başlamış, onlardan yalnız Aslambeki tapmışdır. Aslambek ona danışmışdır ki, sonuncunu təqib edən və tutmaq istəyən polis əməkdaşlarından birinə atəş açmışdır. Birlikdə mənzillərinə qayıtdıqda, artıq orada olan Əli onlara bildirmişdir ki, həmin hadisədən dərhal sonra avtomatı parkda kollardan birinin altına qoyub "taksi"yə oturaraq evə gəlmişdir. Səhər tezdən səhər açılanadək həmin parka gedib avtomatı götürmüşlər. Beləliklə, əməliyyatları baş tutmamışdır.

29 iyul 1995-ci ildə Aslambekin təklifi ilə, Şirxanın razılığı ilə onlar Eldar Muradovun evinə basqın etmək məqsədi ilə Siyəzən rayonuna getmişlər. Bu evi Aslambekə, o, tanış Fariz Həmidovun evində olarkən nişan vermişdir. Ədalət səhəri günü Siyəzənə getməyi təklif etmiş və gecə yola düşmüşlər. Həmin rayona o, Ədalət, Aslambek, Əli və Fariz getmişlər. Kanalı yanında maşını saxlatdırıb Ədalətə gözləməyi deyərək özləri kanalı keçərək Eldar Muradovun evinə getmişlər. Eldar Muradovun evinə daxil olduqdan sonra sonuncunu yuxudan oyadıb pullarını verməsini tələb etmiş. Özləri də pul tapa bilməmiş və arxalarınca atəş açmasınlar deyərək evdə olan tüfəngi götürüb getmişlər. Həmin tüfəngi Ədalətin maşınına tərəf gedərkən yolda atmışlar. Ədalətin maşınına oturaraq onlar və Fariz birlikdə Bakı şəhərinə qayıtmışlar.

1995-ci ilin sentyabr ayının əvvəlində Şirxan onu, Aslambeki və İsanı yaşadığı Hacı Məmmədovun anasının mənzilinə qonaq çağırmışdır. Bir qədər sonra Hacı Məmmədov da oraya gəlmiş və Şirxan onun DİN-də böyük vəzifədə işlədiyini deyib, onları tanış etmişdir. Hacı həmin görüşləri zamanı böyük məbləğdə pul borcu olan və borcunu verməyən şəxsi oğurlayıb borcundan da çox pul almaq lazım olduğunu deyib. Bu əməliyyatda iştirak etməyi onlara təklif etmişdir, onlar da bu sərfəli təklifə razılıq vermişlər. Bundan 2 gün keçmiş Hacı onu, Aslambeki və İsanı Eldar Rəhimovla tanış etmiş, sonuncu özü ilə "AKS"-u avtomatı, sovet istehsalı olmayan tapança, iki cüt qandal və iki torba gətirmişdir. Razılaşmalarına uyğun olaraq oğurlanacaq şəxsi - Nazim Paşayevi izləmişlər. Bundan sonra, Hacı Məmmədovun hazırladığı plana əsasən, 19 sentyabr 1995-ci ildə axşam sonuncu Eldar Rəhimovu qırmızı rəngli "VAZ-2106" markalı maşınıyla basqın edəcəkləri yerə, Təbriz prospektinə göndərib orada işarəni gözləməyi tapşırılmışdır. H.Məmmədov özü isə qırmızı rəngli "Niva" markalı maşınla Aslambek, İsa və onunla birlikdə həmin vaxt işdən çıxan Nazim Paşayevin arxasınca getmişdir. İsada avtomat silahı, Aslambekdə isə tapança olmuşdur. Eldar Rəhimov N.Paşayevin maşınının arxasınca sürüb, öz maşınını sonuncunun maşınına toxundurmuşdur. Bu vaxt N.Paşayev və sürücüsü maşından düşmüşlər. O, Aslam-

bek və İsa bundan istifadə edərək onlara hücum çəkiblər, N.Paşayevlə sürücüsünü maşınlarına otuzduraraq onun idarə etdiyi bu maşını Eldar Rəhimovun idarə etdiyi maşının arxasınca sürmüş, Hacı Məmmədovun başına gətirmişlər, sonuncunun xahişi ilə Aslambek və İsa N.Paşayevi və sürücüsünü mühafizə etmək üçün qalmışlar, o isə şəhərə qayıtmışdır. Bir müddətdən sonra isə Aslambek ona etiraf etmişdir ki, Hacı ona N.Paşayevi və sürücünü öldürməyi təklif etmişdir. Bu səbəbdən Hacı'nın oğurlananları qətlə yetirməsindən şübhələnmişdir.

"Albalılıq" qəsəbəsində yerləşən bağ evinə basqını Albertin nişan verməsi ilə və Şirxan Albıyevlə razılaşdırmaqla törətmişlər. 4 noyabr 1995-ci ildə Ə.Əsədullayev maşını ilə onu, A.Çintamirovu və F.Həmidovu həmin qəsəbəyə aparmışdır. Basqın edəcəkləri evə çatmamış maşını saxlatdırıb, o, Aslambek və Fariz maşından düşüb, Ədalətə gözləməyi tapşırıb, həmin evin yanına gələrək evin arxa tərəfindən çəpəri aşmışlar. Evə giriş qapısının açılmasından və evdən kiminsə çıxmaq istəməsindən istifadə edərək onlar evə daxil olmuş, mənzildə qapını açan bir qadın, bir kişi və oğlan uşağı görmüşlər. Onlar ev sahibindən sonuncunun şərikinə olduğu borcu almağa gəldiklərini, onlara ev sahibini cəzalandırmaq tapşırıldığını bildirdikdən sonra, evi axtarmış, pul tapmamışlar. Həmin zaman A.Çintamirovda "TT" markalı tapança olmuşdur. Artıq onlar evi tərk edib get-

mək istəyəndə evdə olan kişi ev sahibinin borcları hesabına "DAEVOO" markalı avtomasını götürməyi və bir daha onları narahat etməməyi təklif etmişdir. Bundan sonra onlar maşına oturub qarajdan çıxmış, Ədalətə evə getməyi işarə etmiş, maşını sürüb Hacı Məmmədovun bağına gətirmişlər. Farizi isə küçədə görməmişlər. Hacı onunla görüşüb narazılığını bildirmiş, bir qədər sonra sakitləşdikdə isə, ondan maşını 6.000 ABŞ dollarına almağa razılıq vermiş, ancaq ona bu maşın üçün cəmi 3.000 ABŞ dollarından bir qədər çox pul vermişdir. Maşının quldurluq yolu ilə əldə edilməsini Hacı Məmmədova özü şəxsən demişdir.

O, Nişat İsmayılovun "Vorovski" qəsəbəsində yerləşən evində olarkən, qonşuluqda yaşayan qonşularla heşablaşmayan Paşayevlər ailəsinin yaşadığı barədə eşitmiş, bu ailənin yaşadığı evə göz qoymağa başlamışdır. O, A.Çintamirov çeçen millətindən olan tanışısı Əhməd və Albert, Şirxan Albıyevin razılığını aldıqdan sonra tanışına məxsus qırmızı rəngli "VAZ-2106" markalı avtomasıyla Paşayevlər yaşadığı evin yanına gəlib evə daxil olmuşlar. Həmin zaman Əhməddə avtomat silahı, Aslambekdə isə "TT" markalı tapança olmuşdur. Evin ikinci mərtəbəsində ev sahibəsi sonradan adını bildiyi Rəna Paşayeva və sonuncunun qızı, birinci mərtəbədə isə iki cavan oğlan olmuşdur. Onlar R.Paşayevanı yuxudan oyadıb pul tələb etmişlər. Sonuncu da xəlvət yer kimi düzəldilmiş bir yer-

dən pul götürüb ona vermişdir. Albert isə qız qaldığı otaqdan brilyant və qızıl əşyaları götürmüşdür. Bu evdən həm də iki "norka" xəzdən kürk, dəri gödəkçə, videokamera da götürüb çıxıb getmişlər. Pulu sonradan saydıqda müəyyən etmişlər ki, həmin evdən 4.000 ABŞ dolları və 100 dollar dəyərində manatla pul götürmüşlər. Əldə etdikləri qızıl və briliyant əşyaları isə ümumilikdə 7.000-8.000 ABŞ dolları dəyərində olmuşdur.

14 fevral 1996-cı ildə Hacı Məmmədovun nişan verməsi ilə Afaq Məlikovanın mənzilinə basqın etmişlər. Həmin gün təxminən saat 10 radələrində onun müvəqqəti istifadəsində olan qırmızı rəngli "VAZ-2106" markalı maşınla o, A.Çintamirov, Albert və tanışları Faiq Quliyev A.Məlikovanın evinin yanına gəlmiş, sonuncunun ev qulluqçusunun mənzilə daxil olmasından istifadə edib, Faiqin usta olmasını deməsindən sonra mənzilə daxil olmuşlar. Onlar ev sahibəsindən pul tələb etmiş, sonuncu pulu olmadığını dedikdən sonra isə onlar özləri mənzili axtarmış, məlumatlarına görə ehtimal etdikləri miqdarda yəni 40.000-50.000 ABŞ dolları məbləğində pul aşkar etməmiş, cəmi 300-400 ABŞ dolları pul tapmışlar. Həmin mənzildən briliyant və qızıl əşyalar, habelə səfər üçün çantaya yığılmış digər əşyaları və xatırladıqları başqa şeyləri götürüb getmişlər.

27 fevral 1996-cı ildə Hacı Məmmədovun nişan verməsi və Şirxan Albiyevlə razılaşmaqla Elşən Həsəno-

vun oğurlanmasını həyata keçirmişlər. Hacı ona Elşənin özünün yaşadığı və işlədiyi yeri, atasının yaşadığı yeri, gedib-gəldiyi "QAZ-31029" markalı maşını, onu idarə edən sürücüsünü göstərmişdir. Elşənin oğurlanmasını o, Aslambek, Albert, çeçen millətindən olan Əhməd və İsa həyata keçirmişdir. Həmin zaman Əhməddə avomat silahı, Aslambekdə isə "TT" tapançası olmuşdur. Faiq Quliyev isə onlar Elşənə hücum edərkən, qorxub qaçmışdır. Elşən sürücüsü ilə birlikdə avtomaşınla həyətə gəldikdən sonra bloka girdikdə, Əhməd, İsa və Aslambek Elşənə hücum etmişlər. O isə sürücünü elə sonuncunun avtomaşınına oturtmuş, bu zaman Əhməd də arxada, sürücünün yanında oturmuş, o da, maşını sürüb getmişlər. Sonra o, Aslambeklə birlikdə özünün maşını ilə Saray qəsəbəsinə bağa gəlib Elşəni H.Məmmədov və E.Rəhimova təhvil vermişlər. Elşənin azad edilməsi müqabilində pul almaq məqsədilə sonuncunun atası ilə danışıqları Hacı aparmış və Elşəni azad etdikdən sonra, sonuncunun qohumu həmin gün bunun müqabilində Hacıya 100.000 ABŞ dolları pulu çatdırmışdır. Bu puldan H.Məmmədov ona 50.000 ABŞ dolları vermişdir. Hacıdan alınan puldan onları hər birinə 7.000 ABŞ dolları çatmışdır. Həmin vaxt xaricdə olan Şirxan Bakıya qayıtdıqda o, pulun qalanını sonuncuya vermişdir.

04 noyabr 1996-cı ildə Şirxan Albıyevin nişan verməsi ilə Cavid Manafov u oğurlamışlar. Bu cinayətə-

ti o, Osman və sonuncunun gətirdiyi iki çeçen millətindən olan şəxslər bilavasitə həyata keçirmişlər. Avtomat və "TT" markalı tapança ilə silahlanıb onun idarə etdiyi Osmana məxsus "VAZ-21099" markalı avtomaşınla onlar 9-cu mikrorayona gəlmiş və Cavid evinə gedərkən onlar Cavidə hücum edib sonuncunu maşına otuzduraraq gətirib Saray qəsəbəsinə çatmış qamışlıq olan yerdə H.Məmmədova təhvil vermişlər. H.Məmmədov Cavidə buraxması müqabilində sonuncunun qohumlarından 100.000 ABŞ dolları almış və bu puldan ona 40.000 ABŞ dolları vermiş, o da, aldığı puldan 10.000 ABŞ dolları Şirxan üçün ayırmış, qalanını isə özünün və digərlərinin arasında bölüşdürmüşdür.

Bundan sonra o, törətdiyi başqa cinayətə görə 14 yanvar 1997-ci ildə həbs edilmişdir. Şirxan Hüseyni Hacı ilə görüşdürüb onların başcısı kimi təqdim etmişdir məqsəd isə odur ki, sonuncu arxasında ciddi adamların olduğunu düşünüb onlara qarşı hər hansı hərəkət etməkdən çəkinsin. İbtidai istintaq zamanı Ədalət Əsədullayevi, Elşən Mirzəyevi və Nişat İsmayılovu ifşa edən ifadə verməsinin səbəbini məhkəməyə bildirmək istəmişdir. Ruslan Xaçaroyevin təsadüfən onda olan pasportuna öz şəkilini vurub özünü məhz R.Xaçaroyev kimi qələmə vermiş, hətta iki dəfə bu adla məhkum da olmuşdur.

...Məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs qismində dindirilmiş Hüseyn Mitsiyeviç Abdulvahabov göstərmişdir ki, 1-ci çeçen müharibəsi ərəfəsində ailəsini Bakıya qardaşı Sidekin yanına gətirmiş burada Şirxanla görüşmüşdür. Aslambek və İsayla Sidekin yanında rastlaşmış, Şirxanın da Sidekin yanına gedib gəldiyini görmüşdür. O, siyasətlə məşğul olduğu üçün ona "şef" deyib müraciət edən Şirxanın vasitəsi ilə H.Məmmədovla tanış olmuş, bir sıra məclislərində iştirak etmişdir. Sonradan o, Çeçenistana getdiyi üçün 1998-ci ilə kimi Hacıyı görməmişdir. Qardaşı Sidek və Hacı törətdiyi cinayətlərdə iştirak etməmiş, bu cinayətlərin heç biri onun təklifi ilə həyata keçirilməmiş, hər hansı dəstəsi və ya bandası olmamış, cinayət yolu ilə əldə olunmuş hər hansı pul ona verilməmiş, belə pulları bölməmiş, hər hansı vəsaitin bölgüsündə iştirak etməmişdir. İttihamında göstərilən cinayətlərin bəziləri, yəni Elşən Həsənov oğurlanıldıqda, "Albalıhlıq" qəsəbəsində basqın törədilərkən Bakıda olmamış, N.Paşayevin həm oğurlanması, həm öldürülməsinə heç bir adıyyəti yoxdur, Y.İliyevi, ümumiyyətlə, tanımamışdır. Bu epizod və digər cinayətlərdə onun iştirakı barədə H.Məmmədovun ifadələrini təsdiq etmir və iş materialları ilə təsdiq olunmur. Ona qarşı ittiham əsasən H.Məmmədovun ziddiyyətli ifadələrinə əsaslanmışdır. O, Hacı Məmmədovun ona qarşı ifadələrini, Hacıның özünün bildirdiyi kimi sonuncunun tutul-

masında onu günahkar sayması ilə izah edir. Ədalət, Faiq, Nişatla tanışlığı olsa da, bu şəxslərin heç biri ilə cinayət törətməmiş, E.Mirzəyevlə tanışlığı belə olmamış, Farizi isə xatırlaya bilmir. Rəna Nəsimovanı ilk dəfə 2002-ci ildə qardaşı Sidekin barəsində cinayət işi üzrə məhkəmə baxışı keçirilərkən görmüş, sonuncu ilə digər qardaşı Ruslan vasitəsi ilə tanış olmuş, Rənanın atasının ölümü ilə əlaqədar yas mərasimində də iştirak etmişdir. R.Nəsimovanın banda üzvü olması barədə məlumatı olmamışdır. 1998-ci ildən H.Məmmədovla yalnız onun ehtiyacları ilə əlaqədar əsasən sonuncunun anasının evində görüşmüşlər, axırıncı dəfə görüşləri isə 2004-cü ilin qışında və ya yazın əvvəlində olmuşdur. Əhməd Məmmədovun oğurlanmasında da heç bir iştirakı olmamışdır. Evində aşkar edilib götürülmüş silahın ona heç bir aidiyyəti yoxdur, bu silahdan xəbəri belə olmamışdır. O, məhkəmə kollegiyasının iclasında da eyni məzmunlu ifadə vermişdir.

...Məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs qismində dindirilmiş Aslambek Çoçayeviç Çintamirov ona elan olunmuş ittihamlarda özünü əsasən təqsirli bildiyi hər epizod üzrə ətraflı ifadə verərək göstərmişdir ki, Qroznı şəhərində tanış olduğu Sidek Abdullvahabov ona bizneslə məşğul olmaq üçün Bakıya getməyi təklif etmiş, o da, buna razılıq verərək 1994-cü ilin yayında sonuncu ilə birlikdə Azərbaycana gəlmişdir. Bu zaman çeçen

millətindən olan tanışları Osman onlara "Malakan" bağının yanında bir şəxsə basqın edib pulunu almağı təklif etmiş və bildirmişdir ki, bu işdə 40.000 ABŞ dolları əldə etmək olar. Bu əməli o, Osman və Sidek törətmiş və hadisə yerinə sonuncunun qırmızı rəngli "Jiquli" maşınında getmişlər. Maşında oturmuş Sidek basqın edəcəkləri şəxsi görən kimi işarə vermiş, onlar da həmin şəxsə hücum edərək pullar olan paketi əlindən almışlar. Paketi almaq məqsədi ilə özündə olan "TT" markalı tapançadan əvvəlcə havaya, sonradan bu şəxsin ayağı altına atəş açmış, güllə həmin şəxsin ayağına dəymişdir.

Mehdiabad qəsəbəsində B.Allahyarovun evinə basqını tanışları Albertin təşəbbüsü ilə, sonuncu o, Sidek, tanışları İsa və Osman törətmişlər. Hadisə yerinə Osmanın maşını ilə getmişlər. Onlar hasardan aşaraq ikinci mərtəbəyə qalxmış, otağa keçmiş, orada ərlə arvadı yuxudan oyadaraq pul istəmişlər, o, kişi ilə otaqda qalmışdır. Az müddət keçdikdən sonra atəş səsi gəlmiş, o, bununla əlaqədar dəhlizə baxdıqda kişi qəflətən onun üstünə tullanmış, buna görə o, özündə olan "TT" tapançasından atəş açmış, həmin şəxs artıq olduqca lap yaxında olduğundan güllə kişinin qarnına dəymiş və sonuncu yerə yığılmışdır. Bundan sonra o, otaqdan çıxıb baş verənləri dəstənin digər üzvlərinə danışmış və onları tələsdirmişdir. Evdən yalnız qızıl əşyaları götürüb getmişlər. Bu qızıl əşyalarını satmaqla Sidek cəmi 2.000-3.000

ABŞ dolları əldə etmiş, ona bundan pul çatmamışdır. Sidekin tanışı Ədalətlə hadisə günü deyil, bundan qabaq kəşfiyyat məqsədilə Mehdiabad qəsəbəsinə getmişlər. Növbəti cinayətlərini Osmanın təşəbbüsü ilə törətmişlər. Osman nişan verdiyi şəxslərə basqını 3-cü mikrorayonda həyata keçirmişlər. Basqında ondan başqa Osman özü, Sidek və İsa iştirak etmişlər. Özləri ilə avtomat silahı və tapança da götürmüşlər. Bu silahları Osman vermişdir. Onda "TT" markalı tapança, İsada isə avtomat silahı olmuşdur. Maşında valyuta alqı-satqısı ilə məşğul olan iki nəfər olmuş, bunlardan biri polis formasında olmuşdur. Sidekin işarəsindən sonra o, digərlərindən əvvəl blokdan çıxaraq özündə olan "TT" markalı tapançadan artıq maşından düşmüş həmin şəxslərin birinin ayaqları altına atəş açmışdır. Polis formasında olan şəxs bloka girdikdə, orada olan Sideklə əlbəyaxa olmuş, bu zaman İsa atəş açmış, polis formasında olan şəxsin əlində olan paket yerə düşdükdə isə, Sidek bu paketi götürmüşdür və onlar maşınlarına oturaraq hadisə yerindən aralanmışlar. Paketi maşında açdıqda müəyyən etmişlər ki, orada 100.000 ABŞ dolları məbləğində pul vardır. Sidek bildirmişdir ki, sonuncunun qardaşı Hüseyn onlardan yaşca böyük olduğundan pulları da aralarında Hüseyn bölüşdürməlidir. Onlar birlikdə hazırda xatırlamadığı bir mənzilə gəlmişlər və orada olan Hüseyn pulu saymışdır. Orada ona, İsaya və Sidekə, hər birinə

10.000 ABŞ dolları verilmişdir. Sonradan həmin puldan ona yalnız 4.000 ABŞ dolları verilmişdir. Pulların qalanını isə Hüseyn götürmüşdür.

Bu hadisədən sonra Sidekin təklifi ilə Bakıxanov qəsəbəsində bir şəxsdən avtomasının almaq məqsədi ilə, Sidek və tanışları Əli özləri ilə silah götürüb Sidekin qırmızı rəngli VAZ-2105 və ya 2107 markalı avtomasında Bakıxanov qəsəbəsinə gəlmişlər. Onda Sidekin Osmandan götürərək ona verdiyi "TT" markalı tapança, Əlidə isə avtomat silahı olmuşdur. Gəlməli olan şəxsi gözlədikləri yerin qarşısında olan parkda gəzişərkən, ona 4 nəfər - 2-si polis formasında, 2-si isə mülki geyimdə olan şəxslər yaxınlaşaraq, pasportu ilə maraqlanmışlar. Bu zaman həmin şəxslərdən birinin onu əli ilə tutmaq istədiyini görüb həmin şəxsin əlini itələyib qaçmağa başlamış və ona tərəf atəş açılacağından ehtiyat edərək tapançanı çıxarıb özü onu təqib edən şəxsin ayaqları altına atəş açmış, bu şəxsin dayanmadığını görüb bir daha atəş açmış və güllə onu təqib edənin ayağından dəymişdir. Bundan sonra Sideklə görüşüb birlikdə sonuncunun maşınında evlərinə gəlmişlər. Bir müddətdən sonra Əli də oraya gələrək avtomat silahı məcbur olaraq parkda qoyduğunu demişdir. Səhərisi günü Sidek Bakıxanov qəsəbəsinə gedərək avtomat silahını tapıb gətirmişdir.

Tanışı Fariz Həmidovla onun Siyəzən rayonu Yeni-

kənd qəsəbəsində yerləşən evlərində olmuşdur. Orada yeyib-içən zaman Fariz qonşuluqda yaşayan Eldar Muradov adlı şəxsin kolxoz sədri işləyərkən, onun ailəsinə qarşı haqsızlıq etməsini bildirmiş, Eldar Muradovun evini də göstərmişdir. O, Eldar cəzalandırmaq qərarına gəlmişdir. O, Sidek və Əli, Ədalət Əsədullayevin maşını ilə Siyəzən rayonuna gəlmişlər. Fariz də onlarla Siyəzənə getsə də, bu şəxslər onlarla E.Muradovun evinə getməmişlər. Onlar, yəni o, Sidek və Əli Eldarın evinə girərək sonuncudan pul istəmişlər. Sonuncu pul olmadığını bildirmişdir və onlar oradan yalnız bir ov tüfəngi götürərək çıxıb getmişlər. Həmin tüfəngi geri qayıdarkən çaya atmışlar. O, Sidek və İsa Hüseynin dəstəsində olmuşlar və bu dəstənin rəhbəri Hüseyn olmuşdur. Bütün müzakirələri, planlaşdırmanı Sidek razılaşdırmış və ona Hüseynin adını çəkmədən tapşırıqlar vermişdir.

Nazim Paşayevin və sürücünün oğurlanması təşəbbüsü Hüseynin dostu kimi tanıdığı Şirxan Albıyevdən gəlmişdi. N.Paşayevi oğurlamaq lazım olduğunu ona Sidek demişdir. Bu cinayətin bilavasitə icra edilməsində o, Sidek, İsa və Eldar Rəhimov iştirak etsələr də, bu cinayət barəsində Şirxan, Hüseyn və onun Sidek vasitəsi ilə tanış olduğu Hacı Məmmədov da bilmişdir. Hadisə yerində o, Sidek, Hüseyn, Eldar və Hacı olmuşlar. O, oraya Sidekin qırmızı rəngli "Jiquli" maşınında gəlmişdir. Sidek yolun kənarında dayanmışdır, o, İsa və Hü-

seyin isə maşında arxada oturmuşlar. Eldar özünün "VAZ-2106" markalı maşınında əyləşmiş, Hacı isə başqa maşında olmuşdur. N.Paşayevin maşınını tramvay xəttini keçən kimi Eldar öz maşını ilə arxadan vurmuş, N.Paşayev və sürücüsü bununla əlaqədar maşından düşdükdə, o, Sideklə birlikdə onlara hücum edərək əllərinə qandal vurub, başlarına torba keçirib, özlərinin maşınına oturdaraq, razılaşıqları kimi, Hacı Məmmədovun bağına aparmışlar. Oğurlananları apararkən, maşını Sidek idarə etmiş, Hacı Məmmədov isə öz maşını ilə onları müşayiət etmişdir. Bu hadisə zamanı onda tapança, İsada avtomat silahı, Sidekdə isə dəyənək olmuşdur. Bağda, o və İsa oğurlananların keşiyini çəkmişdir. Eldar Rəhimovun gətirdiyi yeməyi onlara vermişlər. Bildiklərinə görə bu müddət ərzində Hacı oğurlananların qohumlarından pul almaq məqsədilə sonuncularla danışıqlar aparmışdır. Oğurlananlarla, əsasən Hacı ilə Eldar söhbət etmiş, onların videoçəkilişini də aparmışlar. Sonradan Şirxan ona demişdir ki, N.Paşayevin qardaşı pul vermək istəmədiyinə, sonuncu buraxıldığı təqdirdə, çeçenlər vasitəsilə onları ifşa edə biləcəyinə görə N.Paşayev və sürücüsü öldürülmüş, bu şəxsləri Eldar Rəhimov qətlə yetirmişdir.

Tanışları Albertin nişan verməsi ilə bir bağa girib sahibindən "DAEWOO" avtomaşınını almışlar. Bu cinayəti onunla Sidek törətmişlər. Həmin bağa onları Sidekin

xahişi ilə Ədalət öz maşınında aparmış, Fariz də onlarla maşına minib hadisə yerinə getmişdir. Hadisə yerinə çatdıqda, Ədalətlə Fariz maşında qalmış, onunla Sidek isə bağa daxil olmuşdu. Onlar qarajda ağ rəngdə maşın görüb, bu maşını götürərək evdən çıxmışlar. Götürdükləri maşını Hacı Məmmədovun bağına gətirib, orada qoymuşlar. Sonradan ona məlum olmuşdur ki, Hacı bu maşına görə Sidekə 6.000 ABŞ dolları pul vermişdir.

Rəna Paşayevanın evinə basqın Sidekin təşəbbüsü ilə edilmişdir. Bu evin yanına o, Albert, Əhməd və Sidek sonuncunun maşını ilə gələrək, hasarı aşıb, açıq vəziyyətdə olan qapıdan evə girmişlər. Onlar qadından pul tələb etmişlər, sonuncunun pul vermək istəmədiyini görüb, o, özündə olan "TT" markalı tapançadan cavan oğlanların birinin ayağı altına atəş açmışdır. Bundan sonra qadın onlara 4.000 ABŞ dolları vermişdir. Onlar həmin pulları və bir videomaqnitofonu götürüb, evdən çıxıb getmişlər. Həmin puldan ona nəşə çatmamış, videomaqnitofonu isə sonradan dostuna vermişdir.

O, Afaq Məlikovanın evinin də qarətində iştirak etmişdir. Bu cinayətin törədilməsini Şirxan Albıyev ona və Sidekə təklif etmişdir. Bu basqında o, Albert, Sidek və sonuncunun tanışı Faiq Quliyev iştirak etmişdi. Cinayəti törədərkən, onlarda silah olmamış, özləri ilə yalnız dəyənək götürmüşlər. Faiq Sidekin xahişi ilə zəngi basdıqdan sonra qapı açıldıqda dərhal hücum edib, mənzir

lə daxil olmuş, qapını bağlayaraq pul tələb etməyə başlamışlar. Mənzildən cəmi 200 ABŞ dolları və içərisində uşaq paltarları olan çanta götürmüşlər.

Elşən Həsənovun oğurlanması cinayətini Sidek ona təklif etmişdir. O, Sideklə E.Həsənovu izləmiş və sonuncunun "Volqa" maşını ilə hərəkət etməsini müəyyən etmişlər. Hadisə günü o, İsa, Albert, Faiq və Sidek sonuncuya məxsus maşınla Elşəni oğurlamağı planlaşdırdıqları yerə gəlmiş, Sidek maşından düşüb gözləmiş və Elşənin gəlməsini onlara işarə etmişdir. Onunla İsa da Elşəni tutub maşınlarına oturdub aparmış, Sideklə Albert Elşənin sürücüsünü də tutaraq aparıb başqa bir yerə buraxmışlar. Bundan sonra onunla Sidek Elşəni Hacı Məmmədovun bağına gətirib, evin zirzəmisinə qoyaraq çıxıb getmişlər. E.Həsənovun qohumlarından pul almaq məqsədilə danışıqları Hacı Məmmədov aparmışdır. Sonradan Sidek ona 7.000 ABŞ dolları pul vermişdir.

Hacı Məmmədovun dəstəsində olarkən, onun sifarişi ilə İlham Qədimzadə adlı şəxsi oğurlamışlar. O, həmin şəxsin oğurlanması təklifini məhz Hacı Məmmədov verdiyini Eldar Rəhimovun sözlərindən bilmişdir. "Həyat-Recensi" mehmanxanasının yanında yaşayan bu şəxsi, onunla Əhməd maşına oturdaraq, Hacı Məmmədovun bağına gətirmişlər. Sonra Hacı Məmmədov ona bildirmişdir ki, oğurladıqları şəxsin qohumları pul vermək istəmədiklərinə görə bu şəxsin qulağını kəsmək lazımdır.

Bunu etmək üçün ona lazım olan mayelər, spirt və skalpel vermişlər. O, İlhamın qulağını zirzəmidə kəsdikdən sonra oradan çıxıb getmişdir. İlhamın qulağı kəsiləndə, Nizami ilə Əhməd də zirzəmidə olmuşlar. Bir müddətdən sonra, İlhamın qohumlarından pulun alınması üçün o, Nizami və Əhməd getmişlər. Oraya Nizaminin idarə etdiyi "Niva" markalı maşınla getmişlər. Onlar yolun kənarına çantada qoyulmuş pulu götürüb gətirmişlər. Sonradan ona məlum olmuşdur ki, İlhamın azad edilməsi üçün 180.000 ABŞ dolları pul alınmışdır. Bu puldan ona 15.000 ABŞ dolları, Əhmədə isə 18.000, yaxud 20.000 ABŞ dolları pul verilmişdir.

"Niva" markalı maşının oğurlanmasında iştirak etməmiş, ona Osman bu maşını dənizkənarı parkda oğurladığını demiş, lakin bunu hansı üsulla etməsini bildirməmişdir. O, bu maşını almağı Hacı Məmmədova təklif edərək bu maşının Osman tərəfindən sonuncuya olan borcu əvəzinə sahibindən alındığını bildirmişdir. Hacı maşın 2.000 ABŞ dollarına almışdır.

Ülvan Bağirovun oğurlanması təklifini Hacı Məmmədov vermişdir. Həmin vaxt o, Sidekdən ayrılmış və tanış Ramzan və Şirxanın dostu olan Bilal onu Hacı Məmmədovla işləməyə dəvət etmişlər. Bu əməldə istifadə üçün "Valter" silahını da, ona Hacı Məmmədov vermişdir. Razılaşdıqları yerə "VAZ-2106" markalı maşınla o, Ramzan, Bilal və sonuncunun cəlb etdiyi 2 şəxs

gələrək orada gözləmişlər. Gözlənildiyi kimi, yanlarından keçən Ülvana hücum ediblər onu maşınlarına salaraq Hacı Məmmədovun Saray qəsəbəsində yerləşən bağına gətirmişlər. Eldar Rəhimov da bu cinayətdə iştirak etmişdir. Ülvən Bağirovun bağda saxlanılarkən, mühafizəsini Ramzan həyata keçirmiş, yeməyini də sonuncu vermişdir. Ülvən Bağirov azad olunması üçün qohumları tərəfindən hazırlanmış 650.000 ABŞ dolları məbləğində pulu onlar "Moskva" univermağının yanında götürmüşlər. Bunda o, Hacı və Bilal iştirak etmişlər. Alınmış pul Bilal ilə Hacı arasında tən bölünmüş, Bilal bu puldan 40.000 ABŞ dollarını ona vermişdir.

Şirxan Albıyev Əhməd Məmmədovu ona göstərib bildirmişdir ki, sonuncunun atası "sığorta naziridir", onlar çox varlıdırlar. Şirxan onlara Əhmədin yaşadığı evi, dostları ilə görüşdüyü kafeni göstərmişdir. Hadisə günü Əhməd Məmmədov nahar vaxtı kafedə olarkən, onlar, yəni o, Nizami, Bilal və sonuncunun dəstəsində olan Əhməd və Volodya adlı şəxslər də oraya gəlmişlər. Həmin vaxt onda "TT" markalı tapança, Əhməddə avtomat silahı, digər şəxsdə isə Makarov tipli tapança olmuş, gəldikləri maşını isə Nizami idarə etmiş, sonuncu onlara ağ həkim xələtləri gətirmişdir. Onlar, yəni o, Bilal, Əhməd və Volodya ağ xalatlarda, silahlarını çıxarıb Əhməd Məmmədovun masasına yaxınlaşıb sonuncunun onlarla getməli olduğunu, onların "Banditizm" şöbəsindən

olduqlarını bildirmişlər. Həmin vaxt o, orada olan şəxsləri hədələyib onların mobil telefonlarını almışdır. Ə.Məmmədov müqavimət göstərdikdə o, sonuncunun başından tapança ilə vurmuş və bu zərbədən huşunu itirmiş Ə.Məmmədovu maşına qoyub Nailə Quliyevanın R.Bağırov küçəsində yerləşən evinə gətirmişlər. Burada onları Hacı Məmmədov qarşılamışdır. Sonuncu orada təxminən yarım il saxlanılmışdır. Ə.Məmmədovun azad olunması üçün qohumları tərəfindən verilən 500.000 ABŞ dolları pulu o, Hacı ilə birlikdə "8-ci km" qəsəbəsində, dairədə axşam vaxtı almışlar. O, Ə.Məmmədovun qohumlarından bir neçə dəfə pul alındığını hazırkı iş üzrə ibtidai istintaq zamanı bilmişdir. Həmin puldan 75.000 ABŞ dolları Bilala, 25.000 ABŞ dolları isə onun özünə çatmış, ona çatan pullar Hacıda qalmış və sonuncu pulu ona hissə-hissə vermişdir.

O, Nizami ilə birlikdə daha bir adamın - Zeynalabdin Babayevin oğurlanmasında iştirak etmişlər. Bu adamın ofisini Nizami Abdullayev göstərmişdir. Bu cinayətdə onlardan başqa Bilalın adamı olan Xaron adlı şəxs də iştirak etmişdir. Onlar axşam Zeynalabdinin evinin həyətinə gəlib maşını dayanacaqda qoyaraq bloka girdiyi zaman onunla Xaron Z.Babayevi tutub Nizami Abdullayevin idarə etdiyi boz rəngli maşına qoymuşlar. Bu zaman Xaron Zeynalabdinin müqavimət göstərdiyini görüb tapança ilə başından vurmuşdur. Zeynalabдини,

N.Quliyevanın evinə gətirib evin yuxarı hissəsində xüsusi düzəldilmiş yerə qoymuşlar. Zeynalabdin orada bir müddət saxlanıldıqdan sonra Hacı ona bu adam oğurluğu ilə əlaqədar 26.000 ABŞ dolları pul vermiş, o, da bu pulun yarısını Xarona vermişdir.

O, Şirxanın təklifi ilə oğurlanmış Oqtay Babayevə qarşı cinayətdə də iştirak etmişdir. Sonradan bu məsələyə Hacı Məmmədov da qoşulmuş, bu cinayəti planlaşdırmışdır. Oqtay Babayevin evinin yerini ona Nizami göstərmişdir. Yagir Məmmədovun idarə etdiyi "bej" rəngli Jiquli maşını ilə o, Musa, Nizami və Xaron Oqtayın yaşadığı evin həyətinə gəlmişlər. Hacı tərəfindən onlara silah da verilmişdir. Onda "Makarov" tipli tapança, digərlərində isə silah, maska, qandal və torba olmuşdur. Oqtay Babayev "Volvo" markalı maşınla gəlib. Maşından düşərək bloka girdikdə, onunla Musa Oqtaya hücum etmiş və müqavimət göstərən Oqtayı güclə maşına oturdaraq sonuncunu Nailə Quliyevanın evinə gətirmiş və evin yuxarı hissəsində xüsusi hazırlanmış yerdə saxlamışlar. Onlar cinayəti törətdikdə Hacı yolda dayanıb onları sığorta etmişdir. Oqtay Babayev təxminən 2-3 ay saxlanılmışdır. Bu adam oğurluğu ilə əlaqədar ona 32.000 ABŞ dolları verilmiş, o da bu pulun yarısını Xarona vermişdir. Hacı Məmmədovun planlaşdırması ilə törətdikləri növbəti cinayət prokurorluqda işləyən Murad Kazımovun oğurlanması idi. Bu şəxsin yaşadığı evin

yerini və qarajını ona Nizami Abdullayev göstərmişdir. R.Bağirov küçəsindəki evdə aparılan müzakirələrdən sonra Hacı Məmmədovun təklifi ilə hadisə yerinə onlar, yəni o, Musa və Yagir telefon xətti çəkən ustalar geyimində getmişlər. Dəstə üzvlərini oraya N.Abdullayev aparmışdır. Həmin vaxt orada tapança və elektroşoker olmuşdur. Qarajı açıb özünün "Mersedes" markalı avtoməşinına oturmaq istəyən M.Kazımovu elə həmin məşinə onunla Musa əyləşdirmiş, R.Bağirov küçəsindəki evə gətirmiş, onlara aid olan hissədə divana oturmuşlar. Onlar həmin evə gələndə orada Əsgərlə Hacı olmuş, sonuncu Murada yuxu iynəsi vurmağı tapşırılmış, ona işə çıxıb getməsini demişdir. Murad təxminən 2-3 aydan sonra azad edilmiş və Hacı ona bu məsələ ilə bağlı 20.000 ABŞ dolları pul vermişdir.

Məhkəmə prosesi artıq yekunlaşmaq üzrə idi. Düşünmək olardı ki, bundan sonra Zakir Nəsirov sakitləşəcək. Ancaq belə olmadı. O, dövlət ittihamçısının sözü-nü kəsdi.

- Mən belə hesab edirəm ki, Rəna Nəsibovanın Hacı Məmmədov barədə verdiyi məlumatların araşdırılması, daha sonra qadının özünün də qətlə yetirilməsi təsadüfə deyil. Hansısa görünməz əl Hacı Məmmədovu hi-

mayə etməklə məşğul olub. Çıxışında həmin görünməz əlin kimə məxsus olmasına aydınlıq gətirmək istərdim...

- Etiraz edirəm. Xahiş edirəm məhkəmənin yekunlaşmasına imkan verəsiniz. Hər şey burada aydınlaşdı, qaranlıq heç nə qalmadı.

- Sonra üzünü dövlət ittihamçısına tutaraq:

- Xahiş edirəm yekunlaşdırın.

...Günün ikinci yarısı hakim qərarı elan etdi.

...Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin təqsirləndirilən şəxs Hacı Məmmədov Teymur oğlunun, Nailə Quliyeva Hüseynovanın, Eldar Rəhimov Əmir oğlunun, Fərhad Məmmədbəyov Böyükağa oğlunun, Aslambek Çintamirov Çoçayeviçin, Əli Quliyev Atamoğlu oğlunun, Məmmədov Malik Abdurza oğlunun, Abulvahabov Sidek Mitsiyeviçin, Abulvahabov Hüseyn Mitsiyeviçin, Əsədullayev Ədalət Mirzəbala oğlunun, Həmidov Fəriz Bədir oğlunun, İsmayılov Nişat Abbas oğlunun, Mirzəyev Elşən Həsənağa oğlunun, Məmmədov Yagir Hacıbala oğlunun, Ağayev Rövşən Aydın oğlunun, Həsənov Mehman Məhəbbət oğlunun və Əliyev Azər Mikayıl oğlunun barələrində olan 16 yanvar 2007-ci il tarixli hökmü dəyişdirilmədən saxlanılsın.

Nuriyev Novruz Cavad oğlunun barəsində həmin hökm dəyişdirilsin və ona təyin edilmiş cəzanın müddəti 12(on iki) ildən 11(on bir) ilə endirilsin.

Sədrəddinov Kamil Camal oğlunun barəsində, hökm mülki iddiaya dair hissədə dəyişdirilsin. K.C.Sədrəddinova məxsus - Bakı şəhəri Xətai rayonu Babək prospekti ev 86 mənzil 26-nın Dövlət nəfinə müsadirə olunmasına dair müddəa hökmün nəticəvi hissəsindən xaric edilsin. Həmin mənzilin üzərinə həbs qoyulmasına dair Səbail Rayon Məhkəməsinin 6 iyul 2005-ci il tarixli qərarı ləğv olunsun və göstərilən mənzil həbsdən azad edilsin.

K.C.Sədrəddinovun və onun müdafiəçisinin apelyasiya şikayətinin mülki iddiaya aid hissəsi qismən təmin edilsin.

Abdullayev Nizami Abbas oğlunun barəsində hökm qismən dəyişdirilsin. N.A.Abdullayevin cəzaçəkmə müddətinin əvvəli o, Rusiya Federasiyası Jeleznovodsk şəhər Daxili İşlər şöbəsi tərəfindən həbs olduğu gündən, yəni 8 dekabr 2005-ci il tarixindən hesablınsın.

N.C.Nuriyev, K.C.Sədrəddinov və N.A.Abdullayevin barələrində hökmün qalan hissəsi dəyişdirilmədən, təqsirləndirilən şəxslərin, onların müdafiəçilərinin, mülki iddiaçıların və zərərçəkmişlərin apelyasiya şikayətləri təmin edilmədən saxlanılsın.

Qərardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət işləri üzrə məhkəmə kollegiyasına kassasiya şikayəti və protesti verilə bilər..."

Bakı şəhəri.

İş N2 SK-102(6) 2007

Hakim: R.N. Səfərov

I fəsil

- Fizuli rayonunun mərkəzindən on-oniki kilometr qərbə doğru dağlar və mağaralar başlayır. Məndə olan məlumata görə Quruçay və Köndələnçay sahillərində bir neçə mağara var. Mən uşaq olanda nənəm bu mağaralarla bağlı mənə müxtəlif əfsanə və rəvayətlər söyləyərdi...

2008-ci ilin yaz fəslə bir qədər sərin keçirdi. Bu da kəşfiyyat aparmaq üçün əlverişli vaxt idi. Dağətəyi yerlərdə təbiət daha gözəl olur.

Onlar Quruçay vadisi ilə qərbə doğru irəliləyirdilər. Cığırılar çaylaq daşları ilə dolu olduğundan yerimək bir qədər çətin idi.

Onlar iki nəfər idi, əvvəllər tanış deyildilər, amma, indi eyni yolun yolçusu olmuşdular.

- Görəsən bu gözəl Qarabağ diyarında, Quruçay və Köndələnçay vadilərində əjdadlarımız haçan yaşayıb?

Sualın qəflətən verilməsi onun fikirlərinin ipliğini qırmadı, əksinə bir qədər də sıxlaşdıraraq onu uşaqlıq illərinə qaytardı.

...Bakıdan gələn arxeoloqlar Salatın kəndinin ətrafındakı mağaralarda qazıntı işləri aparırdılar. O, uşaqları başına yığib arxeoloqların işinə tamaşa etmək üçün Salatın kəndində gəlmişdi. Elə həmin gün onlar Tuğ çökəkliyində, Quruçay yaxınlığındakı qaya sığınacaqlarına baxdılar. Dağın zirvəsində yerləşən, yerli əhali tərəfindən möcüzə kimi hesab edilən mağaraya baxmaq üçün uşaqlar tələsirdilər. Onlar əvvəlcə Salatın kəndinə getmək, sonra isə həmin mağaraya qalxmaq istəyirdilər. Yol yoldaşının verdiyi ikinci sual onu indiki gerçəkliyə qaytardı.

- Qədim daş dövrü burada mövcud olubmu?

- Hə, əlbəttə, olub, əgər Tuğ kəndinə çata bilsək, orada çoxlu mağaralar var. Qismət olsa, bu mağaraların birində gecələyərək.

- Mənə deyə bilərsənmi biz bu dağda-daşda nə axtarıq. Məni Londondan buna görəmi çağırırsınız?

- Yox! Əlbəttə yox, bizi qarşıda çətin, çox çətin işlər gözləyir. Bu dövlət sirridir, vaxtından əvvəl açə bilərəm. Yaxşısı budur yola kəndir atmaq üçün sənə Quruçaydan danışım. Uşaq vaxtı biz bu çayda çimər, balıq tutardıq. Babam həmişə deyərdi: "Bu çayın quru olduğuna aldanmayın, o çox cinlidir".

- Babanız nəyi nəzərdə tuturdu?

- Quruçay dərəsi, bir tərəfdən Mil düzü ilə, digər tərəfdən dağ ətəyi və yüksək dağlarla birləşib. Canlı həyatın inkişafı üçün hələ çox qədim zamanlardan burada əlverişli iqlim

lim şəraiti olub. Yaz-yay aylarında leysan yağışları bu çayı daşdırdığına görə yerli insanlar ona "cinli" adını vermişlər.

Onlar dağ yamacı ilə hərəkət edirdilər. Günəş artıq Örgünəş dağının arxasına enməkdə idi. Çəkilən kölgələr boz pərdə kimi meşənin üzərinə sərələnmişdi. Uzaqdan Ağız kəndinin işartıları görsənirdi. Axşamın qaranlığı vaxt ötdücə tündləşirdi. Onlar Ağız mağarasına çatıb dayandılar. Yuxarıda şiş qayalar, aşağıda yarğanlar qara kabus kimi görsənirdi. Bir qədər axtardıqdan sonra mağaranın giriş yolunu tapdılar. Mağaranın ətrafını kol-kos, bəstə boylu ağaclar örtmüşdü. Onlar mağaraya girməyin qorxulu olduğunu bildirdilər. Ermənilər mağaranı minalaya bilərdilər. Mağaranın yuxarı tərəfində iri qaya parçaları var idi. Onlar bu iri qaya parçalarından birini seçərək orada gecələməyi qərara aldılar. Uzaqdan çaqqal ulaşması, quş qanadlarının şappıltısı eşidilirdi.

Növbə ilə yatacaqlarını razılaşdırdıqdan sonra Azər dərhal yuxuya getdi. Əli isə yastı qayanın üstündə oturaraq qaranlıq boşluqlara baxırdı. Qəribə bir payız gecəsi idi. Göydə nə ay vardı, nə də ulduz. Elə bil bütün kainat yuxulayırdı: tək-cə Əlidən başqa.

Dəhşətli qətl haqqında polkovnik Kazımova gecəyarısı xəbər verdilər. Azadlıq prospektində öz evində iki

nəfəri qəddarlıqla qətlə yetirmişdilər. Qətlə yetiriləndən biri yaşlı biznesmen, şəhərdə "xəsis" ləqəbi ilə tanınan Murad Şahbazov, digəri isə onun qulluqçusu - orta yaşlı qadın idi. Polkovnik Kazımov hadisə baş verən yerə gəlib çatanda, dəhşətli mənzərə ilə qarşılaşdı.

O işlədiyi müddətdə bundan da dəhşətli hadisələr görmüşdü. Lakin indi gördüyü mənzərə nədənsə onu sarsıtdı. Öldürülmüş qadının başı partladılmış, al-qana bulaşmış beyni üz-gözünə dağılmışdı. Giriş qapısının ağzında arxası üstə uzanmış qadının alt paltarı cırılıb çıxarılmışdı. Görünür, qadını öldürməmişdən qabaq zorlamışdılar. Ev yiyəsinin meyiti isə içəridə, yataq otağında idi. Onu kəndirlə boğmuşdular. Evdəki əşyalar otağa səpələnmişdi. Çox güman qatillər nəsə axtarırmışlar. Həkimin yerində təyin etdiyinə görə qətl 24 saat əvvəl baş vermişdi. Müstəntiqin sualına cavab olaraq həkim dedi:

- Şahbazov özünü müdafiə etməyib. O gözlənilmədən, qəflətən öldürülüb. Kapron kəndirin izləri onun qançar olmuş boğazında elə gözlə də görsənir. Qulluqçu qadın isə müqavimət göstərib. Hər iki yanağında göyərtilər, qançarlar, ağzının ətrafında isə partlamış, göyərmiş yaralar var. Mənə elə gəlir ki, qadının ağzını güclə qapayıblar ki, qışqırmasın. Qatillər bundan başqa heç bir gözlə görüləsi iz buraxmayıblar. Hə, lap yadımdan çıxmışdı, qadının dırnaqlarının arasında xır-

da dəri parçaları qalıb. Görünür, qadın müqavimət göstərəkən, qatilin üz-gözünü cırmaqlayıb. - Söhrabın susduğunu görən həkim əlavə etdi: - İcazə versəydiniz, meyitləri tibbi ekspertiziyaya göndərmək üçün hazırlayırdıq.

Müstəntiq ayağa duraraq həkimə yaxınlaşdı. Nədənsə ehtiyatlanırmış kimi asta səslə: - Təşəkkür edirəm, - dedi. - Lakin bir xahişim var, müayinə vaxtı özünüz də iştirak edin, hər xırda detallara fikir verin. Bu çox vacibdir.

İki nəfərin vəhşicəsinə qətlə yetirilməsi ilə bağlı cinayət işini açmaq üçün hər şeyi sıfırdan başlamaq lazım gəldi. Polkovnik Kazımov bu gün çox həyacanlı görsənirdi. "Qara kəmər" əməliyyatından sonra bir müddət Bakıda sakitçilik oldu. Lakin axır vaxtlar qatı cinayətlərin sayı artmağa başladı. Elə gün olurdu ki, şəhərdə onlarla cinayət törədilirdi. Adam oğurlanması, evlərə basqın, sifarişli qətilər davam edirdi. Bir il əvvəl Hacı Məmmədovun məhkəmədə dediyi sözlər onun yadına düşdü: "Siz elə bilirsiniz, bizi içəri salmaqla hər şey qurtardı. Mənim bir neçə dəstəm hələ azadlıqdadılar. Onları bu gün üçün ehtiyatda saxlamışdım. Məni həbs etməklə siz heç nə qazanmadınız. Azadlıqda olan dəstələrim hələ sizə çox qan uduzduracaq".

Bir il əvvəl Hacınin dediyi bu sözlər özünü doğrultmağa başlamışdı. Polkovnik əvvəlcə mayor Rizvandan başladı.

- Hə, nə ilə gəlmisən.

- Cənab polkovnik, öldürülənlərin həyatında mənzil istismar idarəsi var. Orada "Cokot" ləqəbli bir çilingər işləyir. Əsl adı Çingizdir. Bir neçə dəfə xırda cinayətlər üzrə həbs olunub. Surəyyənin evinə basqın zamanı onun da adı hallanırdı. Lakin tutarlı dəlillər tapa bilmədiyimiz üçün sudan quru çıxdı.

- Öyrən, gör meyllərin 12 saatdan çox evdə qaldığı müddətdə o nə ilə məşğul olub, kimlərlə görüşüb.

- Öyrənmişəm, cənab polkovnik, o, bütün sutkanı evdə olub, spirtli içkilər qəbul edib, bir dəfə evdən çıxaraq dostunun yanına gedib. Dostunun adı Cəbrayıldır. Elə onunla bir idarədə çilingər işləyib.

- Elə bu gün onunla məşğul olun. Mən hakimə tapşırıram onun həbsi üçün sizə order verir. Orderi alan kimi əməliyyat qrupunu yığ...

Polkovnik Kazımov bir qədər fikirləşdikdən sonra əlavə etdi:

- Bu işə Xumarı cəlb etmə, ona xüsusi tapşırığım var.

Hava qaralmaq üzrə idi. Günəş üfүqə tam enməsə də, topa-topa bozuntul-ağ buludların arasından ayın solğun siması aydın görsənirdi. Bu o demək idi ki, bir az-

dan günəş qızarmış üfүqdə itəcək və ay bədirlənərək gecənin şeriksiz sahibinə çevriləcəkdir.

Payızın ortaları olduğundan hava bir qədər soyuq və rütubətli idi. Narın-narın yağış yağdı. Həyət sarılı-qırmızılı yarpaqlarla örtülmüşdü. Yarpaqlar qurumadığından allı-güllü məxmər xalını xatırladırdı. Rizvan ayağını həyətə basan kimi bunu hiss etdi, yanınca addımlayan Kamrana dedi:

- Görürsən, - Rizvan əli ilə ətrafı göstərdi: - Təbiət ən gözəl, sehirli xalı toxuyur. Bəs biz nə edirik? - Öz sualına özü cavab verdi:

- Onu qorumaq, yaşatmaq əvəzinə təbiətin toxuduğu bu müqəddəs xalı üstündə güllə atır, adam öldürür, baş kəsirik, qan töküb bu müqəddəsliyi ləkələyirik. Hər yanda cinayətkarlıq baş alıb gedir. Hadisələri qabaqlamaq üçün biz həmişə gecikirik, kaş bu dəfə gecikməyəydik.

Onlar caninin yaşadığı evə çatmışdılar. Rizvan əməliyyat dəstəsini bir neçə xırda qruplara böldü:

- Kapitan, siz evin əsas giriş qapısında qalın, kiçik leytenant Əsəd Vəliyev isə öz adamları ilə evin arxasına keçib otağın pəncərələrini nəzarətdə saxlasın, biz üç nəfər yuxarıya qalxırıq, atəş səsi eşitsəniz köməyə gəlin.

Rizvan üç nəfər polislə blokun üçüncü mərtəbəsinə qalxdı. Xoşbəxtlikdən otağın qapısı açıq idi, xəfif qo-

xulu, spirtli hava bayıra axırdı. Hər ehtimala qarşı onlar silahlarının qoruyucusunu aşağı çəkərək otağa daxil oldular. Çingiz evdə idi, otağın ortasında uzanmışdı. Ətraf boş çaxır butulkaları ilə dolu idi. Otaq havasız, iyli-qoxulu olduğundan ürək bulandırdı. Rizvan Çingizə yaxınlaşıb. Ayağı ilə onu silkələdi:

- Heyvan kimi içib, tez onu qaldırın.

Polislər Çingizi birtəhər özünə gətirdilər. O, silahlı polisləri görüb ağzını açdı, qışqıra-qışqıra:

- Rədd olun buradan, nəşəmi korlamayın, bir ora baxın, görün, mələklər necə uçuşurlar. Onlar mənimdir, sizin ixtiyarınız yoxdur. Siz nə haqla mənim evimə soxulmusunuz, əclaflar, sizin ananızı...

Rizvanın qəfil şilləsi onu özünə qaytardı. Çingiz gözlərini döyə-döyə bir müddət key kimi ətrafa baxdı. Sonra qəflətən ayağa qalxıb giriş qapısına cumdu, giriş qapısının ağzında dayanmış polis əməkdaşı onu itələyərək otağa qaytardı.

- Siz şübhəli şəxs qismində həbs olunursunuz. Danışmağa da, susmağa da hüququnuz var. İstəsəniz, vəkildə çağıra bilərsiniz.

Rizvan çavuşa işarə elədi, çavuş qandalın bir həlqəsini Çingizin, o biri həlqəsini isə öz biləyinə taxdıqdan sonra onu otaqdan çıxardılar. Yağışdan sonra hava təmiz idi. Sərin meh üz-gözlərini oxşadı. On-on beş metr aralıda polis maşını dayanmışdı.

Məhkəmə materiallarından

...Güya Zakir Nəsirov cinayətin açılmasının qarşısını almaq üçün çeçenlərin və Dilbər Novruzovanın qətli məsələsində Boris Ayyibov və Ruslan Ukuşovun meyitlərinin yarılmaması üçün yardım edib. Əgər belə bir hal olubsa, onda Dilbər Novruzovanın da meyitinə yarılmamasına imkan verməli idi. Çünki onlar birlikdə və eyni qaydada öldürülmüşdü. Saray qəsəbəsinin sakinləri Mehman Səmədovla, Novruz İsmayılovun qətli ilk istintaq materiallarında göstərilməsindən fərqli olaraq, Oktay Babayevin oğurlanmasında istifadə olunan telefonla bağlı deyil. Sözügedən 319-37-97 nömrəli telefonun kimin adına olduğu bu gün də məlum deyil. Bu telefon nömrəsinin saraylıların pasportu ilə alınması da mümkün deyildi. Bu nömrədən ilk dəfə onların qətlindən xeyli sonra istifadə olunub. İstintaq müəyyən edib ki, ələ keçməmək üçün iki adam qətlə yetirilirsə, bundan sonra həmin nömrədən istifadə olunmazdı. Hacı Məmmədov dəfələrlə bildirdi ki, Mehman Səmədovu öldürmək fikri olmayıb, onu Rusiyaya göndərmək istəyib. Sonradan fikrini dəyişərək Mehman Səmədovu Qusara aparmaq və onu orada öldürmək qərarına gəlib. Hacı Məmmədov bu məsələni Zakir Nəsirovun kabinetində on beş dəqiqə müzakirə edib. İstintaq sübuta yetirib ki, saraylılar Hacınin hansısa cinayətinin qurbanı olmuş me-

yitin Saray qəbristanlığında basdırılmasının şahidi olduğu üçün qətlə yetiriliblər.

Bakı Apelyasiya Məhkəməsində hakim Rəsul Səfərovun sədrliyi ilə çoxsaylı qətlər və adam oğurluğu cinayətlərində günahkar bilinən Daxili İşlər Nazirliyinin sabiq baş əməliyyat müvəkkili Hacı Məmmədov və digərlərinin işi üzrə növbəti proses keçirildi. Məhkəmə salonu dolduğundan adamların çoxu bayırda qalmışdı. Onlar dəstə-dəstə topalaşaraq söhbət edirdilər. Hava soyuq olduğundan çoxları pencəyinin boyunduruğunu qaldırmışdı. Qoca çinarın çətiri altında dayanmış iki nəfər astadan söhbətləşirdi.

Onlar Saray kəndinin sakinləri Alımurad ilə Şirin kişi idi. Hər ikisini şahid qismində məhkəməyə çağırmışdılar. Şirin kişiyyə nisbətən cavan olan Alımurad əyni nazik olduğundan soyuqdan bozarmışdı. O, əllərini bir-birinə sürtərək Şirin kişidən soruşdu:

- Ay Şirin kişi, sən Allah, bir mənə başa sal görüm, bu Hacı Məmmədov axı neyləyib? Saray əhli onu xeyriyyəçi kimi tanıyır. Axı kimin toyuğuna daş atıb bu Hacı?

- Doğru deyirsən, xeyriyyəçi olduğuna şübhəm yoxdu. Amma toyuq başı kəsmirdi, qan tökür, adam öldürürdü. Sifarişli qətləri yerinə yetirirdi. Alımurad, sən hələ ca-

vansan, çox şeyləri anlamaq iqtidarında deyilsən. Nə idi bizim o saraylı cavanların günahı? Saray qəbristanlığında onları Hacının adamları basdıranda gözlərimlə görmüşəm. Əgər yalan deyirəmsə, qoy o gören gözlərim kor olsun.

- Hə, deməli, torbada pişik var imiş, mən də fikirləşirəm ki, Hacı bu Şirin kişinin illərlə yarımçıq qalmış evini niyə tikdirdi.

- Elə demə, oğul, Hacı tək mənə ev tikməyib. Saraydakı kasıb-kusubun evlərini elə Hacı tikib də...

Şirin kişi nəsə fikirləşib Alımurada lap yaxınlaşdı.

- Ay qurumsaq, bəs sənin atana "Volqa"nı kim bağışladı? Atan acından günorta dururdu ki, bir eynəsi arxada qalsın. İndi məşallah sarayda ikimərtəbəli evi, dolanışığı da lap yaxışı. Əgər Hacı o "Volqa"nı atana verməsəydi, atanda onu taksi kimi işlətməsəydi, sizin halınız necə olardı?

- Şirin kişi, elə atamı qaralamısan, bəs sənin böyük oğluna bağ evini kim aldı. Məşallah mer-meyvəsini yığıb yığıdırmaq olmur. Elə molla Sadıq deyək, qapı-qapı düşüb nəzir yığmaqdan ayaqları mazol olmuşdu. Hacı Sarayda məscid tikdirdikdən sonra molla Sadıq Allahın evindən o qədər varlandı ki, indi, kasıb-kusubu da adam yerinə qoymur.

- Ay sağ ol, indi gəldin mən deyən mətləbin üstünə. Əəə, qırışmal, Hacı polisdə işləyirdi, nə məvacib alırdı ki, bu qədər adama xeyir işlər görsün.

- Bəs adam oğurlayıb kalan pul almasına nə deyirsən?

- Əəə, Alımurad mən də elə bilirdim ki, sən Saray kəndində çəkisi olan bir adamsan. Yox, indi baxıb görürəm ki, başın boşdur. Bu Hacı köpək oğlu aldığı pulları dedəsinin qəbrinə yığmırdı ki, kasıb-kusuba paylayırdı da...

- Axı bu pullar...

- Hə, bu pullar adam öldürmək, adam oğurlamaq hesabına qazanılırdı. Nə bilim vallah, deyirlər, Hacı yuxarıların sifarişlərini yerinə yetirmiş. Aldığı pullardan isə Allah qarşısında günahlarını yumaq üçün bizim kimi kasıb-kusuba da əl tuturdu.

- Yaxşı, ay Şirin kişi, bəs bizi buraya niyə çağırıblar, Hacı'nın üzünə durmaq üçünmü?

- Hə dünən prokuror məni yanına çağırmışdı, dedi ki, Alımuradı da götürüb sabah məhkəməyə gələrsən. Səndən soruşacaqlar ki, sən Saray qəbristanlığında Hacı'nın gecə yarısı adam basdırdığını görmüsənmi? Sən də deyərsən ki, hə, görmüşəm, bir neçə nəfər idilər, xoruz banına az qalmış içi dolu meşok gətirib Saray qəbristanlığında basdırdılar.

- Yox, Şirin kişi, bunu deyə bilmərəm, mənim evim qəbristanlıqdan çox uzaqdır. Amma sənin evinin pəncərəsi qəbristanlığa baxır. Məni "qoduqluğa" bassalar da, Hacı'nın üzünə yalandan dura bilmərəm.

- Elə bilirsən mən dura bilərəm?
- Bəs onda neyləyək?
- Nə soruşsalar deyərək ki, görməmişik.

Bayaqdan çınarın arxasında dayanmış iki polis əməkdaşından biri onlara yaxınlaşdı.

- Şirin kişi, siz burada nə xosunlaşırsınız? Yoxsa Hacıya yazığınız gəlir. Yaxşı-yaxşı fikirləşin, Hacı neçə-neçə ocağı söndürüb, neçə-neçə anaları oğulsuz qoyub: o, insan deyil, əsl iblisdir.

- Yox, ay oğul, sən düz eşitməmişən, doğrudur, burada Hacıdan danışırıdıq, ancaq bu Hacıdan yox, o xeyriyyəçi, Bakını tikən milyonçu Hacı Zeynalabdin Tağıyevdən danışırıdıq. Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin, əgər o vaxt Bakıya su çəkdirməsəydi camaat susuzluqdan qırılardı.

Şirin kişi inandırıcı çıxsın deyə əllərini göyə qaldırıb dodaqaltı pıçıldadı:

- O Hacı hara, bu Hacı hara? Ay oğul deyirəm dünyanın qəribə işləri olur ey, birisi xalqının gün-güzüranını yaxşılaşdırır, şəhər tikir, o birisi adam oğurlayır, qan tökür, anaları ağlar qoyur. Getdiyi Həcc onun belini qırsın, belə də Hacı olar?

-Yaxşı, şələ-şülənizi yığın, keçin içəri, sizi çağırırlar, əgər hətərən-pətərən danışsanız, basacaqlar dama. Orda da ki, məlum məsələdir, adama plov yedirmirlər.

Onlar bir-birlərinin üzünə baxıb qımışdılar, bu lal

söhbətdən hər ikisi razı qalmışdı. Sonra polisın dalınca gedib qapıdan keçərək məhkəmə zalına daxil oldular.

"...Bu gün məhkəmədə çıxış etməyimin bir səbəbi var: başa düşürəm ki, bundan sonra haradasa açıq çıxış etmək, sözümü kiminsə gözünün içinə demək imkanım olmayacaq. Ona görə də bu imkandan yararlanmaq istəyirəm. Siz qulaq asmasanız da, nə vaxtsa mənim dediklərimə qulaq asan tapılacaq. Bir daha deyirəm, elan edilmiş ittihamlarda təqsirim yoxdur, bunu sübut etmək üçün axıra kimi gedəcəyəm. "Zakir Nəsirovun Hacı Məmmədovun əməllərindən xəbəri olmaya bilməzdi" deyənləri başa düşürəm. Amma inanın ki, bilməmişəm və bilsəydim yəqin ki, bu gün burada oturmazdım..."

**Zakir Nəsirovun Bakı Apelyasiya
Məhkəməsindəki çıxışından**

Çingizi həbs etmək üçün əldə olunan sübutlar bəs eləmədi. Həmişə olduğu kimi təsadüf Rizvanın köməyinə gəldi. Şəhər Polis İdarəsində Çingizi ifadə vermək üçün Rizvanın yanına gətirmişdilər. Başlanğıcda Çingiz iki nəfərin ölümündə iştirakının olmadığını, günahsız bir

insanın hüquqlarının tapdalandığını dedi:

- Siz məni qanunsuz həbs etmişiniz, buna ixtiyarınız yoxdur, heç qanun da buna yol vermir.

- Bəs qoca kişini, günahsız qadını zorladıqdan sonra vəşicəsinə qətlə yetirməyi necə, qanun yol verir?

Bir polis nəfəri qapını döydükdən sonra içəri girdi:

- Cənab mayor, həkim ekspertizanın protokollarını gətirib, içəri buraxımmı?

- Hə, çağır gəlsin.

Həkim protokolları stolun üstünə qoyaraq Rizvanla qabaq-qənşər oturdu.

- Danış... danış görək nə ilə gəlmisən.

- Cənab mayor, zorlanma zamanı spermatozoidlər uşaqlıq yoluna düşüb. Qadınla hər iki tərəfdən cinsi əlaqədə olublar, sperma qadının budlarının içəri tərəfinə, anusun ətrafına dağılıb. Analizin nəticəsinə görə qadından götürülmüş spermaların bir yox, iki adama aid olduğu təsdiqləndi. Qocanı kapron kəndirlə boğublar, qadını zorlamamışdan qabaq başına ağır, küt alətlə zərbələr vurublar, bu balta və ya ağır mətbəx çəkici də ola bilər. Qadın birinci dəfə zorlanarkən sağ olub, ikinci dəfə isə meyitini zorlayıblar. Döş qəfəsində və qarın nahiyəsində çoxlu sayda deşici, kəsici yaralar var. Hədisə təxminən saat on iki ilə bir arasında baş verib.

Həkimin izahatından sonra Çingizin rəngi ağardı, əlləri ilə üzünü örtüdü, çalışdı ki, gözlərini qapasın. Lakin

əlləri titrədiyindən bu, baş vermədi. Çingiz vəhşi səslə bağırmağa başladı:

- Daha susa bilmirəm! Gecə-gündüz onlar mənim qarşımda dayanırlar. Mən onun ağzını bağlayıram... O, isə qışqırır, sən qatilsən, bizi sən öldürdün. O, doğru deyir, qocanı da, qulluqçusunu da mən öldürmüşəm. Günahıma görə ən ağır cəza istəyirəm...

Çingiz sakitləşdikdən sonra müstəntiq onun etiraflarını yazıb Çingizə qol çəkdi.

"Biz hər ikimiz, Cəbrayıl mən Tərtər rayonunun Nəvlu kəndindənəm. O, təkcə mənim həmkəndlim deyil, biz həm də yaxın dostuq...

...Çingizin arvadının ad günü idi. Payızın ortaları olduğundan havalar bir qədər soyuq keçirdi. Buna baxmayaraq ev sahibəsi eyvanda stol açmışdı. Cəbrayıl da qonaqların içində idi. Yeyib-içdikdən sonra Cəbrayıl Çingizi bir tərəfə çəkərək soruşdu:

- Varlı olmaq istəyirsən?

- Əlbəttə, ancaq bu mümkün olan şey deyil.

- Mən bilirəm bunu necə etmək lazımdır. Yaşadığım binanın üçüncü mərtəbəsində varlı bir qoca olur. Pulu nu saymaqla qurtarmaq olmaz. Qulluqçusu axşama yaxın gedir, qoca tək qalır. Mənə kömək elə, qocanı öldürək, pullar bizim olsun.

- Yox, qardaş mən bacarmaram, arvad-uşağım var. Qocanı öldürsək, yolumuz düz türməyə çıxacaq.

Həmin axşam Cəbrayıl dəfələrlə bu söhbətə qayıtsa da, Çingiz onu başından elədi.

Səhərişi gün onlar mənzil-istismar idarəsində görüş-dülər. Hər ikisi burada çilingər işləyirdi. İşin axırında Cəbrayıl onu qəlyanaltıya dəvət etdi.

- Gedək adama bir kuruşka pivə içək, istəsən lap araq da vurarıq.

Onlar araqı qədərindən artıq içmişdilər. Çingiz hal-lanmışdı. Cəbrayıl fürsəti əldən verməməyi qərara aldı.

- Hə nə deyirsən? Varlanaq yoxsa...

- Bəs qapını necə açacağıq?

- Gülməli söz danışırısan, çilingər deyilik?

Onlar Cəbrayıl yaşayan binaya gəlib üçüncü mərtə-bəyə qalxdılar. Cəbrayıl asanlıqla qapını açdı, dəhlizə girəndə qulluqçu qadınla üz-üzə gəldilər...

- Bu, bizim planda yox idi, bir anlığa çaşıb qaldıq. Qadın heç nədən çəkinmədən bizə yaxınlaşdı;

- Bu sənsən, Cəbrayıl qardaş, elə sabah səni çağır-açaqdim, mətbəxdə su kranı xarab olub - dedi. - Daha sa-baha niyə saxlayırıq ki...

Qadın Cəbrayılı tanımışdı, onu sağ qoymaq olmazdı. Cəbrayıl mənə mətbəxə getməyi işarə etdi, özü isə qul-luqçu qadını söhbətə tutmuşdu. Mən mətbəxdən ət əzən iri çəkilə qayıtdım, qadının arxası mənə tərəf idi. Güc-lü zərbə ilə çəkici onun başına vurdum. Qadın bütün ağırlığı ilə döşəməyə yığıldı.

- Çəkici qoy yerə, keç o biri otağa, al bu kəndiri, qoca yatağdan dura bilmir, dalısını özün bilirsən...

Mən qocanı boğduqdan sonra dəhlizə qayıtdım, qadın yarımçıqlıq idi. Cəbrayıl onu zorlayırdı. O, qadına bir neçə bıçaq zərbəsi də vurmuşdu. O, qadının üstündən duraraq. - İndi sənin növbəndir, - dedi. Mən onunla cinsi əlaqədə olan vaxt qadın qollarımın arasında can verdi. Doğrusu, çox qorxmışdım, tez qalxmağa cəhd eləyəndə sperma qadının budlarına dağıldı. Cənab mayor mən əclafam, insanların ən yaramazıyam, mənə ağır cəza verin..."

Rizvan həkimə təşəkkür etdikdən sonra növbətçi polis işçisini çağırırdı.

- Sənin əclaf, yaramaz olduğunu bilirəm. Ancaq biz qatili tuturuq, cəzanı isə məhkəmə verir, apar bu yaramazı...

Xumarın gəlişi Rizvanın sözünü yarımçıq qoydu. O, məhəbbət süzülən gözlərini Xumara dikdi.

- Gəldim deyəm ki, Cəbrayıl heç nəyi boynuna almır, deyir ki, mən adam öldürməmişəm. Evindən qocanın pul saxladığı mücrünü tapmışıq, ancaq mücrü boş idi. Deyir ki, pulları Çingizə vermişəm.

- Eybi yox, bir-iki gün "orda" qalandan sonra hər şeyi boynuna alacaq. Sən özünü çox da zora salma. Sən təkcə polis müstəntiqi yox, həm də anasan.

- Rizvan, bunları yoluna qoymaq asandır.

Ancaq...

- Hə, nə ancaq?

- Bu gün səhər Süsənlə danışmışam. Süsən deyir ki, Əli burada Bakıdadır, bilmirsən nə məsələdir?

- Mən yox, o bilir, polkovnik Kazımov. Mənə dedi ki, "Ələkeçməz" Bakıdadır, xüsusi tapşırıq üçün çağırılıb. Bu məsələ məxfi olduğu üçün tapşırdı ki, sənə heç nə deməyim.

- Rizvan, mən Süsən üçün qorxuram, bu məsələ xoşuma gəlmir. Bəlkə Osmanla görüşüb danışasan, o bilməmiş olmaz.

- Xumar, unut bunları, bir də bu söhbətə qayıtma, vaxtı çatanda, hər şeyi biləcəyik. Yaxşısı budur birgə nahar edək, sonra da sən gedib uşağı məktəbdən götürərsən.

Onlar küçəyə çıxanda, güclü xəzri əsirdi. Şərqdən qərbə doğru sürünən qara buludlar şəhərin üzərinə kölgə salmışdı.

Havadan yağış iyi gəlirdi, tək-tək damcılar küçələrə, səkilərə naxış vururdu. Xumar çox narahat idi, ona elə gəlirdi ki, bu damcılar küçələrə, səkilərə yox, onun narahat ürəyinə düşürdü.

II fəsil

**"...Mənə ittiham verənlərin qızları
küçədən yığışmır..."**

***Hacı Məmmədovun məhkəmədə
söylədiklərindən.***

Xumar, Süsəni yuxuda görmüşdü, əhvalı pərişan, bir az da kövrək idi. Bakı Şəhər Polis İdarəsindəki kabinetində oturmuşdu. Əllərini yumşaq kreslonun söykənəcəyində çarpazlayaraq gözlərini bir nöqtəyə zilləmişdi. Xumar nə baş verirdiyini anlamağa çalışırdı. Niyə eyni yuxunu təkrar-təkrar görür? Hələlik bu sirri Rizvandan gizlədir, gördüyü yuxunu özü yozmağa çalışırdı. O fikirləşir, fikirləşdikcə, daha çox həyacan keçirirdi. Yuxu nədir? Niyə bəzən yuxuda gördüyümüz hadisələr bir müddətdən sonra eyniliklə, heç bir dəyişiklik və düzəlişlərə məruz qalmadan həyata keçir? Niyə yuxunu bəziləri ölüm, bəziləri isə xilas yolu adlandırır? Bu cür fikirlər Xumarın başında çarpazlaşır, daha dərinliklərə gedir, ona aydın olmayan, düşüncələr aləminə sürükləyir-

di. Ətrafındakı bu hörümçək torunu dağıtmaq, azad olmaq, hər şeyi aydınlaşdırmaq istəyirdi. Xumar hər gecə eyni yuxunu görürdü. O, yuxuda görürdü ki, bacısı Süsənlə ən yüksək, sıldırım qayanın üstündə dayanıblar. Aşağıda dibi görsənməyən yarpaqlar, yuxarıda isə qara buludlar görsənirdi. Xumara elə gəlirdi ki, əl uzatsa buludları tuta bilər. Onların həyatı bir tükəndən asılı idi. Necə xilas olmalı, Süsəni necə xilas etməli? Xumar cavabsız sualların qarşısında aciz idi. İndi öz kabinetində oturaraq həmin suallara cavab axtarırdı. Bəlkə "Ələ keçməz"in başında bir iş var?

"Bəs Süsən niyə buradadır?" - Yuxularla bağlı Xumarı düşündürən bu suallara neçə əsrdir ki, dünyanın, bəşəriyyətin ən ağıllı, müdrik nümayəndələri cavab axtarırlar. Neçə əsrdir ki, Aristoteldən tutmuş, Yunqa, Freyde qədər və Freyddən sonra yaşamış filosofları qeydə alınmış tarixi faktlar öz mistik mahiyyəti ilə çaşbaş salıb, çox vaxt onların dini-estetik dünyagörüşlərində mövqelərini dəyişməyə məcbur edib. Xumar çox yaxşı başa düşürdü ki, yuxular həyatın o biri üzüdür. O biri üzündə öz rəngarəngliyi, hadisələri, anlayışları, qarışıqlı inkişafı və dili var. Yuxuda gördüklərimizin real həyatımızla əlaqələri də şübhəsizdir. Eyni zamanda yuxulara münasibətimizdə, bizim onlara verdiyimiz mənə və əhəmiyyəti də unutmaq olmaz. Bəlkə də yuxuların həyatla uzlaşma səviyyəsində bizim haradan və nə

üçün bu dünyaya gəlməyimiz, hara gedəcəyimiz və son nəticədə nə üçün yaşadığımız haqqında məlumatlar əks olunub.

Xumar düşünür, həyacanlanırdı, şifrələnmiş sirrlərin açarını tapmağa çalışırdı.

Xumar dünənki hadisələri - qadın alverinə qarşı apardıqları əməliyyatı xatırladı. Polkovnik Kazımov şəxsən ona tapşırırmışdı: "Get qızım, bu nisbətən qansız əməliyyatdır," - demişdi. Xumarın əməliyyat qrupunu Xətai rayonunda apardığı əməliyyat nəticəsində onlarla qadın və bir neçə sütnyorları ələ keçirmişdilər. Ələkəçənlərin içərsində 20-25 yaşlı cavan bir qadın da var idi.

Həmin axşam Xumar qadını istintaqa cəlb etdi. Bir neçə saat əvvəl saxladığı qadını indi tanıya bilmədi. Qadın yarım yuxulu vəziyyətdə idi. Xumara elə gəldi ki, qadın uyuşdurucu vasitə qəbul edib, elə ayaq üstə-cə yatırdı. O, soyuducudan çıxardığı suyu stəkana töküüb qadının sifətinə səpdi. Soyuq su işini gördü, qadın özünə gəldi.

- Mən sənin haqqında hər şeyi bilirəm, neçə ildir bu işlə məşğul olduğunu da bilirəm. Lakin səninlə birgə saxlanılan kişilərdən biri istintaqa verdiyi ifadələr çox maraqlıdır. Onun dediyinə görə, sən istədiyin vaxt özünü ölü vəziyyətə sala bilərsən. Bu nədir? Doğrudanmı, sən ölü vəziyyətdə... axı bu necə olur... Doğrudanmı, qeyri-adi "oyun" həqiqətən həzz yaradır?

- Olar mən oturum?

- Hə, əyləş, bağışla, tamam unutmuşam.

Qadın yerini rahatladıqdan sonra bir neçə saniyə gözlərini Xumarın üzünə dikdi:

- Sizin nə gözəl gözləriniz var. Siz mənim məşuqum ola bilərsiniz, mən təkcə kişilərlə yatmıram...

- Çərənləmə! - Xumar onun sözünü yarımçıq kəsdi, - sualıma cavab ver.

- Yaxşı, qoy siz deyən olsun. Mən həzz alırammı? Bilmək istəyirsiniz necə? Öz impotenzumun altında özümü elə vəziyyətə salıram ki, elə bil ölmüşəm və artıq bir neçə saniyədən sonra həqiqi meyit kimi oluram. Daxilimdə bütün proseslər yavaşlayır, mən tərpənə bilmirəm. Yataqda həyat əlamətləri olmayan bir halda uzanmış vəziyyətdə qalıram. Bütün ağrıları keylənir. Bununla belə ətrafımda baş verənləri yaxşı eşidirəm. Ən başlıcası odur ki, mən elə həzz alıram ki, adi vaxtlar yataqda intim münasibətlər zamanı alınan həzzlə müqayisə edilə bilməz.

- Bu həzz özünü necə büruzə verir?

- Mən uzun illər bu barədə fikirləşmişəm. İxtisasca psixiaterəm, yüksək rütbəli bir məmurun qızıyam. Əvvəllər bunların hamısını yuxuda görürdüm. Ancaq bu mənə bəs eləmədi, yuxulardakıları gündəlik həyatda sınağa qərara aldım. Sənətim buna imkan verirdi. Əvvəlcə hipnozdan istifadə etdim, özünü təlqin məni qane

etmədikdə, daha dərinlərə keçdim. Artıq mən öz hisslərimi idarə etməyi, bədənimi özümə tabe etməyi bacardım. İndi sizin sualınıza cavab verirəm. Tam köməksiz və müdafiəsiz olmağım mənim çox xoşuma gəlir. "Ölü" vəziyyətdə mənimlə nə istəsən etmək olar. Bu isə məni ehtirasa gətirir. Hətta bu oyunlardan sonra belə fikirləşəndə ki, mənim "ölü" bədənimlə nə istəyiblər ediblər, o dəqiqə intim həzz alıram.

- Yatanda ölü vəziyyətində olmaq ideyası sizin necə ağılınıza gəlib?

- Bu üç il bundan qabaq olmuşdu. Bir yaxşı tanışım-la otaqda sevimlə məşğul olarkən, huşsuz vəziyyətə düşdüm, axırda mən bir neçə dəqiqəliyə özümdən getmişdim. Gözlərimi açanda özümü ağ paltarda gördüm.

- Paltarda, yoxsa kəfəndə?

- Belə məlum oldu ki, mənim dostum çoxdan "ölü" qadınla yatmaq arzusunda imiş və mənim bu vəziyyətimdə çox fikirləşmədən özünün gizli arzularını həyata keçirib. O, hərəkətlərini etiraf etdi və mənim hirsələcəyimi gözləyirdi. Mən isə onun sözlərinə qulaq asdıqca özümdə güclü irtim həzz hiss etdim. Yadımdadır, mən ondan bu oyunu təkrar etməyi xahiş edib, ağa bürünüb ölü vəziyyətinə düşəndə, o təəccübləndi.

- Maraqlıdır, siz ev-eşiyinizi tərk edib fahişələrə qoşulursunuz. Ailənizin bundan xəbəri olmur, onlar elə zənn edirlər ki, siz itkin düşmüşünüz, hələ indi də

axtarışdasınız. Deyin görüm ayrı tərəfdaşlarınız sizin yataqda qeyri-adi hərəkətlərinizə necə münasibət göstərirlər?

- Bu heç də qeyri-adi deyil. Çapı Bernarı xatırlayın. O da ölü vəziyyətində yaxınlıq etməyi xoşlayırdı. Öz məşuqlarını kəfəni xatırladan ağ paltarda qəbul edirdi. Tərəfdaşlara gəldikdə isə, onlarda mənim kimi qeyri-adi insanlardır. Mənim öz "Kliyətlərim" var. Onlar məndə çox deyildir, hamısı da mənim təklif etdiyim oyunda maraqla iştirak edirlər. Bununla belə onlar mənim "Ölü" bədənimə bir-birindən fərqli davranırlar.

- Fərqli!... yəni necə?

- Biri "yatmış şahzadə"ni öpür, tumarlayır, geyindirir, güllərlə bəzəyir. O təsdiqləyir ki, ölü gözəlliyi diri gözəlliyinə nisbətən əbədi sayılır. Ona görə də ona xüsusi ehtiyatla yanaşmaq lazımdır. Digəri isə əksinə, müdafiəsiz bədənə iztirab verməklə həzz alır. Hətta bir dəfə biri mətbəxtən bıçaq, çəngəl götürərək, məndən "nəhar yeməyi" təşkil etmişdi. Yaxşı ki, "ölü" vəziyyətdə mən bunları hiss etməmişəm, ayılında sinəmdə, qarnımda, belimdə dərin yaraları gördüm. Xoşbəxtlikdən bu yaralar tez sağaldı.

Üçüncü tərəfdaşım istəyirdi ki, əvvəlcə məni öldürə, sonra isə istifadə edə. Onunla "manyak" tərəfindən müdafiəsiz qurbanın vəhşicəsinə öldürülməsi səhnəsi oynadıq. Kifayət qədər maraqlı alındı...

Xumarın vəziyyəti birdən-birə dəyişdi. Sifəti kətan kimi ağarmışdı. Qarşısında oturan qadın yavaş-yavaş əriyir, onun yerində başqa bir qadın, Xumarın keçmişindən gəlmiş sarısaçlı, incəbelli gözəl qadın peyda olurdu. "Siz cavab verməyə tələsməyin, bütün bunların müqabilində sizdən tək bir şey tələb olunur. Toy gecəsinin bircə bakirəliyini"...

...Xumar düşünlənmiş yumruğunu stola çırpdı, ağrıdan dumanlanmış beyni açıldı. "Siz, keçmişin qara kabusları, rədd olun buradan. Sizin yeriniz qaranlıq dünyadır, ora da gedin". Xumar elə bil yatmışdı, yuxu görürdü, öz səsinə ayıldı. Əli yaman ağrıyırdı, baş barmağı əzilmişdi. Qadının iriləşmiş gözləri Xumara baxırdı, çalışırdı ki, nə baş verdiyini anlasın. Xumar dərhal özünə qayıtdı, birdəqiqəlik zəiflik üçün ürəyində özünü danladı. Özünü yığışdırdıqdan sonra dedi:

- Bəs siz öz tərəfdaşlarınızla belə əlaqələrdən qorxmursuz? Axı belə manyaklarla bir dəfə əsl ölü vəziyyətinə düşərsiniz və bir daha həyata qayıda bilməzsınız.

- Yox. Bu şəxslər yoxlanılmış adamlardır. Eyni zamanda onlar məni həqiqətən sevirlər, heç bir vaxt öldürməzlər. Ancaq bir qorxu var, bu da ayrı qorxudur. Nəzəri cəhətdən mən özümü uzun müddətə tərpənməz vəziyyətdə qalmağa məcbur edə bilərəm. Ancaq bu vəziyyətdən tərəfdaşlarımla mənə "hər şeyin qurtardığını" bildirdikdən sonra çıxı bilərəm. Lap hipnozda olduğu

kimi. Bu özünəməxsus paroldur, məni fərdi hipnozundan azad edir. Əgər onu deməsələr mən tərpənməz vəziyyətdə qalaram.

Bir dəfə tərəfdaşım "oyun"dan sonra yatır. Mən isə öz pozamı dəyişmədən bütün gecəni yarı ölü vəziyyətdə qalmışam. Xoşbəxtlikdən "xozeynim" içəri girir və məni bu vəziyyətdə görərək yaddan çıxan "parolu" söyləyir, "hər şey qurtardı". Mən o dəqiqə özümə gəldim və soyuqdan dişlərimi bir-birinə sıxaraq bayıra qaçdım.

- Axı siz...

- Hə, mən psixiatıram, ali savadlı həkiməm. Hipnozun nə olduğunu yaxşı bilirəm. Bir zamanlar xəstələri müalicə etmək üçün bu metotdan gen-bol istifadə edirdim...

- Bəs sonra niyə bu yolu seçdiz? Valideynlərin səni itkin düşmüş bilirlər, barəndə axtarış elan olunub. Bu təsadüf olmasaydı, səni ölmüş hesab edəcəkdilər. Valideynlərinə xəbər vermişik, indi bura gələcəklər.

Xumar polis əməkdaşını çağırırdı.

- Bu qadını təcridxanaya aparın, gözünüz üstündə olsun. Valideynləri gələndə mənə xəbər edin.

Xumar oturduğu yerdə xəyala getmişdi. Ötüb keçənləri xatırlamaq onun üçün çətin idi. Qara kölgəli hə-

yatında işıqlı illər çox olsa da bu ona bəs etmirdi. Uşaq olandan sonra bir il işə çıxmamışdı. O, uşağını, ərini çox sevsə də, bu bir ili həyatının itirilmiş parçası hesab edirdi. Doğrudur, bu bir il ona çox şeyləri öyrətdi. Xumar indi əsl sevginin harada olduğunu bilirdi. O vaxtının əksər hissəsini işdə keçirsə də, qızı ilə daha çox məşğul olurdu. Qızının adını Süsən qoymuşdu. Balaca Süsən artıq məktəbə gedirdi, sulu akvarellə şəkil çəkməyi xoşlayırdı. Doğrudur, hələ rəngləri düzgün seçə bilmirdi, lakin fırçanı əsl rəssam kimi tuturdu.

Xumar Süsənlə tez-tez təbiətin qoynuna gedirdi: çalışırdı ki, təbiətin rəng çalarlarını balaca qızına başa sala bilsin. Rəngin təsviri sənətdə ən vacib vasitələrdən biri olduğunu deyirdi. O, balaca Süsənə rəngin fəlsəfəsindən, psixologiyasından, onun insanlara təsir gücündən danışdı. Rəng insanlara ali, yüksək bədii zövq verir, həm də olduqca böyük emosional təsir vasitəsidir. Belə gəzintilərin birində balaca Süsən ondan soruşdu:

- Ana, rənglər necə yaranır? Təsir vasitəsi nə deməkdir?

Xumar qızını bağrına basaraq onu əzizlədi, sonra, ucsuz-bucaqsız yaşıl çəmənə ona göstərdi.

- Bu estetik təsirin ən çox yayılmış formasıdır. Sən hələ balacasan, böyüdükcə rənglərin sirrini də öyrənəcəksən. İnsan lap qədimlərdən təbiətin rənglərinə, səmanın, otun, gülün, çiçəyin rənglərinə maraq göstərmiş,

şəhin parıltısından, qürub çağının əlvan rənglərindən zövq almışdı.

- Elə bizim kimi?

- Əlbəttə, bu belədir. Ancaq sənə balaca bir sirr açmaq istəyirəm. Əgər rəsm ağıldırsa, rəng qüvvədir, həm də birinci növbədə emosional, hissi qüvvədir. Bu qüvvə bilavasitə hissə təsir edir, bu qüvvə bizi musiqi kimi heyran edir.

Xumar balaca Süsəni çənəsindən tutub başını yuxarıya qaldırdı:

- Əgər sən rəssam olmaq istəyirsənsə bir həqiqəti başa düşməlisən. Rənglər rəssamın insanlara vermək istədiyi əhval-ruhiyyənin bir başa daşıyıcısıdır.

- Ana, əhval-ruhiyyə nədir?

- Rənglərin harmoniyası ilə əlaqədar olaraq hələ uzaqdan onun təsirini, sevinc və kədər bildirdiyini dərk edirik. Şəkilləri rənglərlə deyil, hisslərlə çəkirlər ki, buna da əhval-ruhiyyə deyirlər.

Xumar özünə elə qapanmışdı ki, Rizvanın içəri girməsindən xəbəri olmamışdı. Rizvan asta addımlarla ona yaxınlaşıb əlini Xumarın çiyninə qoydu, Xumar diskinərək arxaya çevrildi.

- Sən məni yaman qorxutdun, gör necə içəri girmisən ki, heç xəbərim də olmayıb.

- Sən kiminlə danışırıdın, elə bildim yatmısan, yuxuda danışırısan.

- Hə, elə yatan kimi idim, qızım ilə söhbət edirdim, ona rəngləri başa salırdım.

- Sən onun rəssam olacağına inanırsan?

- Xalası Süsən də yaxşı şəkillər çəkirdi, amma rəssam ola bilmədi. Kim bilir, bəlkə balaca Süsən xalası-nın yolunu davam etdi.

- Yaxşı, qoy sən deyən olsun, mən bura başqa səbəbdən gəlmişəm. Dünən istintaq etdiyən qadının valideynləri gəliblər. Ancaq qadın elə yatıb ki, elə bir ölüdür. Həkim çağırmışıq, onu ayılda bilmir. Dedim bəlkə...

- Hə, sən düz deyirsən mən ona kömək edə bilərəm. Onun "ölüm" kodunu bilirəm, gedək bəlkə bir şey çıxdı.

- Rizvan heç nə başa düşmədi, çiyinlərini çəkərək Xumarın ardınca getdi.

Fərid o vaxt özünə gəldi ki, anasının sir-sifəti tamam qan içində idi. Əlindəki dəmir parçasını kənara ataraq əl-üzünün qanını yumaq üçün vanna otağına keçdi.

Anası artıq can verirdi, onun xırıltısı Fəridi narahat eləməirdi. Onun üçün ən yaxşısı o idi ki, daha heç kəs ona əxlaq dərsi keçməyəcək, istədiyi qədər içəcək, harada istəsə orda da yatıb qala bilər. Ona arzularını ger-

çəkləşdirmək üçün pul lazım idi. Fərid bilirdi ki, anasının pulu var, harda gizlətdiyini isə bilmirdi. "Mənə təcili pulları tapmaq lazımdır, sonra fikirləşərəm anamın meyiti ilə neyləyim".

Fərid dəlicəsinə hər yeri axtarırdı. Qolabın içindəkiləri, paltarları, mələfələri, dəsmalları, əlinə keçən nə varsa hamısını töküb-töküşdürür, servantdakı qab-qacağı otağın ortasına atırdı. Zəhrimara qalmış pulqabı yoxa çıxmışdı. Fərid başa düşdü ki, pulu tapa bilməyəcək, vaxt isə gözləmirdi. O, ağına gələn bütün variantları saf-çürük etdi, qəfil fikirdən qorxuya düşdü. Anasının oğrular tərəfindən qətlə yetirildiyini imitasiya etmək üçün pəncərə şüşələrini sındırdı, dəmir çaydanı anasının qanına bulaşdıraraq meyitin yanına atdı. Çay servizini otağa səpələyərkən dəhlizdən ona tanış olan uşaq səsi eşitdi. Fərid qəfil arxaya çevrilərkən, Səidəni gördü.

- Fərid bu nədir eləyirsən? Nənəm hanı?

Səidə əlində salafan torba dəhlizdə dayanaraq təcüblə ona baxırdı. Fərid ani olaraq başa düşdü ki, Səidə hələ nənəsinin eybəcərləşmiş meyitini görməyib, tez çalışdı ki, qızı sakitləşdirsin.

- Sənədlərimi axtarıram, anam harasa qoyub, tapa bilmirəm.

- Bəs nənəm hanı?

- Bu dəqiqə gələr, bura evin dalındakı mağazaya gedib, istəyirsən get kömək elə.

Qız yerindən tərpənmədi. Fərid çalışdı ki, sakit gö-rünsün, üz-gözünə saxta gülüş verib asta addımlarla 14 yaşlı bacısı qızına yaxınlaşdı. Səidə qorxudan titrəyirdi, istədi qışqırsın, səsi çıxmadı. İnstinkt olaraq özünü qo-rumaq üçün arxaya çəkildi. Lakin qatil qıza uzağa get-məyinə imkan vermədi. Gənc, qüvvətli Fərid sürətlə onun üstünə cumdu. Zərif, kövrək bir qızcığazı yerə sərdi. Bütün ağırlığını qızın üstünə salaraq hər iki əli ilə onun boğazından tutaraq boğmağa başladı.

Səidə əvvəlcə müqavimət göstərməyə çalışdı. Lakin Fəridin qüvvətli əli onun ağzını qapayaraq hava almağa qoymadı. Səidə huşunu itirdi. Qız ayaqlarını döşəməyə çırpırdı, getdikcə zəifləyərək sütləşdi. Bu can vermək-də olan insanın axıncı titrəyişi idi. Fərid bir neçə sani-yə də qızın boğazını sıxdı, sonra daha etibarlı olması üçün kəndir parçasını onun boynuna dolayaraq boğdu.

Bütün bu hadisələrdən sonra Fərid içmək istəmirdi. İki insan cəsədi - bu zarafat deyildi. Tezliklə bütün iz-ləri silmək, nə qədər ki, gec deyildi, buradan getmək la-zım idi. Bununla belə o axtarışını davam etdirdi, nəticə-də min manat pul və anasının köhnə, qızıl üzüyünü tap-dı. Üzüyün üzərində yazı var idi, Fərid doğulanda atası bu üzüyü anasına hədiyyə etmişdi. Tez-tələsik tapdıqla-rını cibinə qoydu. Artıq hər şey qurtarmışdı, nə qədər ki, gec deyil buradan çıxmaq lazımdır. Səidənin cəsədi-nin yanından keçərkən Fərid ayaq saxladı, ağlına gələn

ilk fikirdən sevinən kimi oldu. Cəzadan qurtarmaq üçün Səidənin zorlanmasını imitatsiya etmək lazımdır. O, Səidənin paltarlarını soyundurdu, qızın bədənini hələ isti idi. Baş barmağını Səidənin uşaqlıq yoluna yeridərək onun bakirəliyini pozdu. Sonra vannanı su ilə doldurub Səidənin meyitini suya tulladı. Anasının cəsədinə toxunmadı, təkcə əlinin izlərini dəmir parçasından dəsmal ilə sildi. Günorta namazına az qalmış dağıdıb xaraba qoyduğu evlərini tərk etdi. Lakin Fərid qonşu həyətdən əlini gözünün üstünə qoyaraq ona baxan yaşlı kişini görmədi.

Hacı Məmmədovun azadlıqda qalan banda üzüvləri Fatmayı bağındakı gizli toplanma evində yığışmışdılar. Onlar əməliyyata başlamazdan qabaq bəzi məsələlərə aydınlıq gətirmək istəyirdilər.

- Məndə olan məlumata görə Hacı dövlətlə sövdələşmə aparır.

Qruplaşmanın üzvü "Cin" ləqəbli, milliyətcə avar olan Aslanbəy sözünü yarımçıq kəsib dəstə üzvlərinə diqqətlə baxdı. O, sözünün onlara necə təsir etməsini yoxlayırdı.

- Hacı bizə işimizi davam etdirmək üçün iki milyon iki yüz min dollar göndərib. Mənə elə gəlir ki, bu çox

azdır. "Qara kəmər" əməliyyatından sonra biz silahları məhv etdik, yenilərini almaq üçün çoxlu pul lazımdır. Mən üç gündür ki, Rusiyadan qayıtmışam, orada etibarlı adamlarım var. Silahın alınmasını, Azərbaycana gətirilməsini boyunlarına götürürlər. Səid, sənin gömrükdəki, dostun Qazax keçid məntəqəsində işləyir. Onunla əlaqə yarat. Lazım olan anda o bizə köməklik edə bilər. Bir də de ki, şəhərin müxtəlif yerlərində əlaqələndirici evlər lazım olacaq. O yanında oturmuş dolubədənli, ortaboylu oğlanın üzünə baxdı.

- Səid bu işdə sənın səriştən böyükdür, bir şey fikirləş.

Səid çətinə düşən adam kimi gözlərini döydü, sonra nə fikirləşdisə başını bulaya-bulaya dedi:

- Əgər unutmamısınızsa, Şirxan Albiyevin Basın küçəsi 53 ünvanda Hacınn bacısı Arifənin adına üç otaqlı evi var idi. Hacı, Şirxanı öldürdükdən sonra, o evi də əlinə keçirdi. Deyirdi ki, mən onu öldürməsəm o mənı öldürəcəkdi, bu yalandı. Mən Şirxanla dost idim, onun belə fikri yox idi. İşin istintaqına gəldikdə isə Hacınn prokurorluqda olan adamları onu məlumatlandırırldılar.

- Bunu biz də bilirik, sən əsas mətləbə keç.

- Yaxşı, vaxtilə Şirxanın olmuş o ev indi boşdur. Mən öz qohumumu ora kirayəşin düzəltmişəm. Bir də ki... - O, başını qaşdı, gözlərini çəkmələrinin burnuna tikərək xeyli susdu... - Heç bilmirəm deyim, yoxsa deməyim.

Hacı azadlıqda olanda dövlət məmurlarından birinin arvadı ilə görüşürdü. Mənə deyirdi ki, bu görüş məlumat xarakterlidir, bəlkə də bu belə idi, bəlkə də belə deyildi. Hər halda, o evin açarı məndədir.

- Lap yaxşı, deməli evlərin ikisi hazırdır.

Başlanğıc üçün pis deyil. Biz silahları Rusiyadan Abxaziya ərazisindən keçməklə Gürcüstan sərhəddindən keçirəcəyik. Hamınız bilirsiniz ki, Hacı'nın məndən bir o qədər də xoşu gəlmirdi, ona görə də bizim dəstəni ehtiyatda saxlayırdı. Belə dəstələrdən biri də Gürcüstan ərazisində yerləşir. Bu dəstəyə keçmiş polis işçisi Tahir Xubanov və onun yaxın dostu "Seka" ləqəbli Seymur da daxildir. Vaxtında bizim onlarla iş birliyimiz olub. Bizlərdən birimiz Tiflisə gedib Xubanovla əlaqələrimizi bərpa etməlidir.

- Birdən alınmadı?

- Keçəl, sən ağzını yum, elə həmişə bəd xəbərlə gəlirsən. Vaxtilə Tahir Xubanovu və "Seka"-nı Gürcüstan sərhəddindən Azərbaycana mən keçirmişdim. Bu yaxınlarda onlarla Rusiyada görüşmüşük, bizə qoşulmağa razılıq veriblər.

- Bəs onlar indi harada yaşayırlar, biz görüş məntəqəsini necə təyin edəcəyik?

- Onlar çox da uzaqda deyillər, əvvəlki kimi Tiflisin Şeytan bazar meydanında yaşayırlar. Vaxtı gələndə hər şeyi biləcəksiniz.

- Keçmiş dəstə üzvlərindən birinin yerini mən bilərəm. Onu tapmaq o qədər də çətin deyil. Fətulla Hüseynovun qətlinə iştirak edib. Onun mənə dediyinə görə, Hacı əvvəlcə Fətullanın oğlu Adil Hüseynovu öldürmək istəyib, bunu Hacının bacısı oğlu Elçin təklif etmişdi. Onu güdənlərdən biri də mən idim. Sonradan Hacı fikrini dəyişdi: "Əgər biz Adili öldürsək, Fətulla təkcə məni yox, bütün Azərbaycanı şumlayar"... Fətullanı öldürülməsi bank əməliyyatı ilə bağlı idi. Elçin Adil Hüseynovla birlikdə işləyirdi. Doğrudur, Fətullanın qətlinə mən iştirak etməmişəm, amma dəstənin üzvlərindən biri canını qurtara bilib, indi o azadlıqdadır.

- Yaxşı, bunu sənə tapşırıram, əgər əliboş qayıtsan, qabağındakını kəsib dalına yapışdıracağam. Mən sabah Qroznıya gedirəm. Oradakı çeçen birləşmələrindən biri ilə görüşməliyəm. Əgər sövdəmiz baş tutsa, onların vasitəsi ilə Nurzeyi tapa biləcəyəm. Bakıdakı dini mədrəsələrdən birində onun tələbələri işləyir. Bu çox yaxşıdır. Əgər ikinizdən getmək istəyən varsa desin, yoxsa ananızı ağlar qoyaram.

Otuz yaşlı Bakı şəhər sakini "Cin" ləqəbli Alımurad artıq bir neçə dəfə dəmir barmaqlıqlar arxasında oturmuşdu. Doğrudur, cəzalar bir o qədər də ağır olmamış-

dılar: xırda oğurluqlar, şəxsi əmlakın talanması. Kamedada oturarkən onun başına qəribə fikirlər gəlirdi: Axı mən niyə xırda şeylərlə məşğulam, halbuki imkanım var ki, böyük pullara sahib olum. Əgər buradan tez çıxsa bilsəm, onda "Banda" təşkil edəcəyəm. O, vaxt tikanlı, məftilli həyətdə hava gəzintisinə çıxmış Alımuradın heç ağılına da gətirməzdi ki, çox çəkmədən Hacı Məmmədovun ehtiyatda saxladığı quldur dəstəsinə başçılıq edəcək.

Onlar hadisə yerindən qayıdanda artıq hava qaralmışdı. Narın-narın yağış yağırdı. Polkovnik Kazımov istintaq otağına girdi. Kamran onu görən kimi ayağa qalxdı:

- Cənab polkovnik, biz onu....

- Sakit ol, cənab kapitan, mən hamısını bilirəm. İstintaqı davam elə.

Polkovnik Kazımov divar boyu düzülmüş kətillərdən birini çəkib oturdu. Üst-başının suyunu quruladıqdan sonra dedi:

- Hə, başla, görüm. Bu əclaf, anasını necə öldürüb?

Anası ilə Fəridin münasibətləri hələ yeniyetmə dövründən pisləşmişdi. Son günlərə qədər də bu münasibət yaxşılığa doğru dəyişməmişdi. Əsgərlikdən gələn Fərid

yaşadıqları Sabunçu qəsəbəsində tikinti materialı firmasında işə düzəlmişdi. Kişilik məktəbini keçmiş, sağlam canı olan Fəriddən çox şey gözləyirdilər. Uzun müddət eyni yerdə çalışmaq Fəridin xarakterinə yad idi. Hələ üstəlik spirtli içkilər içməyi də çox xoşlayırdı. Neyləmək olar, insan təbiətinin öz prinsipləri var. Fərid bəs deyənə qədər spirtli içki içməklə şəxsi qayğılarını ikinci plana keçirmək istəyirdi. O, içkili olanda sevinirdi ki, həyat sən deyən də boz deyil.

Lakin Fəridin anası başqa cür fikirləşirdi. O fikirləşirdi ki, Fəridin bütün problemləri onun mütəmadi olaraq spirtli içkilər qəbul etməsindədir. O, oğlunu atasız böyütdüyündən, Fərid sərt ata əllərinin nə olduğunu bilmirdi. Atası çoxdan ölmüşdü, iki uşaqla tək qalan ana həyatın bütün ağırlarını zərif çiyinlərində daşımalı olmuşdu. Fərid uşaqlıqdan bacısı ilə yola getmirdi. Bu da onların normal yaşamalarına mane olduğundan, Fəridi nənəsi saxlayırdı. Fəridin bacısı Gülnarə artıq ərə getmişdi. Birinci əri ilə problemi olduğundan qızı Səidəni də nənəsi saxlayırdı.

Fərid bir neçə dəfə evlənməyə cəhd göstərsə də, alınmamışdı. Onun həyatının ağ səhifələri artıq qara ləkələrlə dolurdu.

Yeni il qabağı Fərid düz bir həftə dalbadal içdi. 16 yanvar 2007-ci ildə o özünü çox pis hiss edirdi: ardıcıl olaraq spirtli içkilərin qəbulu özünün fəsadlarını göstər-

di. Başı dəhşətli ağrılardan keyləşmiş kimi idi, ətrafları səmum kimi əsirdi. Özünü güclə vanna otağına salıb başını bir neçə dəqiqə soyuq suda saxladı.

Baş ağrıları bir qədər sakitləşsə də Fərid başa düşürdü ki, 200 qram arqsız keçinə bilməyəcək. Amma onun araq almağf pulu qalmamışdı. Qarşıda iki yol var idi: ya başını divara çırpıb bu cəhənnəm əzabından qurtulmaq, ya da anasını ona pul verməyə məcbur etmək...

- Bilirdin ki, anan sənə pul verməyəcək. Niyə onu məcbur edirdin?

- Başım dağılırdı, daha dözə bilmirdim. Anama dedim ki, bir şüşə pivə üçün pul versin. O qəzəblənmişdi, dedi ki, bunsuz da keçinərsən. Sağlam kişisən, lap qızmış kələ oxşayırsan. Get özünə iş tap, pul qazan, nə vaxta qədər mənim boynumda oturacaqsan? Nə vaxt sən də başqaları kimi normal həyata başlayacaqsan? Anamın sözləri öküzünl kölləsində oturan milçək qədər iyrənc gəldi mənə.

- Sən də öküzü qoyub, milçəyi öldürdün?

- Yox, mən onu öldürmək istəmirdim. Dedim daha bəsdir, elə hər gün eyni sözləri deyirsən. Yaxşı olar ki, pul verəsən, yoxsa başım indicə partlayacaq. O isə bir ağıza qayıtdı mənə dedi:

"Mən sənə heç nə verməyəcəyəm. İstəyirsən lap elə burada gəbər, sən kimə lazımsan a bədbəxt. Nə özün adam kimi yaşayırsan, nə də başqalarına imkan verirsən.

Çıx get, daha mənim evimə gəlmə. Əgər bir də buralarda görsənsən səni polisə verəcəyəm".

Mən isə hirsələnib ona bildirdim:

"Ana bəsdir, məni cinləndirmə yoxsa..."

Hə, yoxsa nə? Gərək ki, sənə dedim, heç nə almayacaqsan. Mənim pulum yoxdur. Yoxsa məni öldürmək istəyirsən, ay yazıq, sən əyyaşsan, heç adam öldürməyi də bacarmazsan..."

Polkovnik Kazımov ayağa qalxaraq müstəntiqə yaxınlaşdı, əlini Kamranın çiyninə qoyaraq həmişəki kimi mülayim səslə dedi:

- Yaxşı bu günlük bəsdir, onu yola salandan sonra yanıma gələrsən.

III fəsil

Ağa Laçınlının qırx yaşına qədər həyatı başqaları kimi olmasa da bəzi zaman kəsiklərində tale onun üzünə gülürdü. O, çoxlu var-dövlət toplamaq, iri müəssə sahibi olmaq istəyirdi. Lakin Ağa Laçınlının imkanı olmadığı üçün bütün bunlar arzu olaraq qalırdı.

Günlərin bir günündə onun yaxın qohumu Ənvər Mamedoviçin şəhər icra hakimiyyətinə başçı təyin edilməsi onun da həyatını dəyişdi.

O, Bakı şəhər icra hakimiyyətində çox yüksək bir vəzifə tutdu. "Nəhayət ki, mənim əlim də güclü pul axınına girə bildi" - deyə işə başladı. Çox çəkmədən onu daha yüksək mərtəbəyə çağırdılar. Artıq o şəhərin bütün tikinti şirkətlərinə nəzarət edirdi. Tikinti üçün torpaq sahələri almaq istəyənlər Ağa Laçınlının pul mənbəyinə çevrildilər. Qısa müddətdə başqa rüşvətxor məmurlarla birləşərək böyük tikinti və ticarət şəbəkələri yaratdı. Artıq məmurlar onu öz aralarında "qurd" Laçın deyə çağırırdılar.

Qurd Laçın çoxlu rüşvət almaq üçün təhlükəsiz me-

tod hazırlamışdı. O, heç vaxt şəxsən rüşvət almırdı. Haqlı olaraq "şərlənməkdən" qorxurdu. Ağa Laçınlı şəhərin mərkəzində, Fəvvarələr bağının yaxınlığındakı ikimərtəbəli ofisində icraçı direktoru Yaşarla üz-üzə oturub söhbət edirdi. O, xurustal bakallara fransız konyakı tökərək birini Yaşara sarı sürüşdürdü.

- Təkcə mənə rüşvət şoularında iştirak etmək çatmır, indi zaman çox qorxuludur.

- Hə, elə mən də qorxuram.

- Düz eləyirsən, gözü götürməyənlərdən, həsəd apararlardan qorxmaq lazımdır. Onlar hər zaman bizim boğazımızı gəmirməyə hazırdırlar. Onlar siçovuldan da qorxuludurlar. Qulaqların həmişə dik olsun, heç vaxt zəif yerimizi "düşmənlərimizə" göstərmə, yoxsa boğassız qalarsan.

Ağa Laçınlının bir neçə əlavə firması da var idi, doğrudur, onlar qeydiyyatdan keçmişdilər, lakin heç biri həqiqi fəaliyyət göstərmirdi.

Belə firmalardan birində mühasib işləyən Aynur, çoxsaylı banklardakı tanışlarından istifadə edərək Ağa Laçınlının çirkli pullarını nağdlaşdırırdı. Hər əməliyyatdan sonra baş mühasib özünü samballı, qanuni haqqını alırdı. "Yuyulmuş" pulları yuxarılara çatdırandan sonra, bir müddət eş-işrətlə məşğul olurdu. Onun həyat kredosu qızlar və qumar oyunlar idi. O, tez-tez bağ evindəki üçmərtəbəli binanın birinci mərtəbəsidəki nəhəng çar-

hovuzun ətrafında erotik məclislər təşkil edirdi. Adətən belə məclislərdə yüksək rütbəli məmurlar, şəhərin tanınmış adlı-sanlı biznesmenləri və onun iş birliyi qurduğu bankirlər olurdular. Çoxları bura öz məşuqələri ilə gəlsə də, əksər qadınlar intim masaj etmək üçün şəhərin elit fahişəxanalarından gətirilirdi. Belə günlərdə, bir qayda olaraq, həmişə Ağa Laçınlı seksual qələbəsinə heç kimlə bölüşmürdü. Gecədən xeyli keçmiş qonaqlar və fahişələr onun ətrafına toplaşdılar.

- Hə, Ağa Laçın, qurdluğunu göstər...
- Deyəsən, bu gecə bir şey alınmayacaq.
- Onun sevimlisi burada yoxdur.
- Mən buradayam.

- Fəvvarənin yanından keçən mavi gözlü, sarı saçlı qız paltarlarını soyunub fəvvarənin içinə atdı, Ağa Laçınlıya yaxınlaşaraq onu həvəsləndirdi: - Hə, qoçağım, qurdluğunu bu əfəllərə göstər, öz şahzadə fənnini əldən vermə.

- Yaxşı, qoy sən deyən olsun...

Ağa Laçınlı qızı mərmər sütunlardan birinə sıxdı, ayaqlarını qaldırıb enli çiyinlərinə qoydu. Qız əvvəlcə özünü saxlayıb müqavimət göstərməyə çalışdı, bu Ağa Laçınlını ehtirasa gətirmək üçün idi, lakin bacarmayıb boşalmağa başladı. Onun ritmik hərəkətinə qız dözə bilməyib qışqırdı:

- Yenə, yenə əzizim dayanma... dayanma...

Bu şəhvanı səslərdən Ağ Laçınlı daha da coşaraq bomba kimi partladı...

Kimsə işıqları söndürdü, fəvvarədən yuxarıya qalxan su şırnağı qaranlığın içərsində ağ sütun kimi görsəndi, damcılar kəpənək qanadları kimi ətrafa səpələnirdi...

İcra direktoru hələ də bakalı əlində tutaraq ona baxırdı.

- Niyə konyakını içmirsən? Gözlərini elə bərəltmişən ki, elə bil diri balıq udmusan.

- Şef məsələ başqa cürədir, balığı udmaq olar, ancaq...

- Nə ancaq, məgər cibində yuva quran bu kirli pul-lar səni çaşdırıb, onlar səmum yeli kimidir, gec əsdikləri kimi, tez də yox olurlar.

- İndi bunun əhəmiyyəti yoxdur, dünən Afaq bank-lardan biri vasitəsilə küllü miqdarda pulu nəğdləşdirib.

- Bunun nəyi pisdır, niyə narahatsan.

- Afaq qaçıb.

- Yaşar, sən mənimlə zarafat eləmə, hülqumunu üzərəm.

- Mən zarafat eləmirəm, biz hər yeri axtarmışıq, xır-da iynə kimi samanlıqda itib-batıb.

- Çörəyim burnunuzdan gəlsin, it uşaqları, bir sürü

yalquzaq yedizdirirəm, kürsəkdən başqa, əlinizdən heç nə gəlmir. Sizin ananızı...

Ağa Laçınlı bu barədə polis orqanlarına məlumat verməkdən çəkindi. O böyük miqdarda pulun əldən çıxdığı üçün qəzəbləndi, özündən çıxaraq bütün qadınları lənətlədi. Əvvəlcə şəxsi qoruyucular kimi saxladığı idmançıları işə qoşmaq istədi, sonra nə fikirləşdisə bundan vaz keçdi. Bəlkə generala zəng vurum?

"Yox! Nəsirov buna razı olmaz, Afaq ələ keçsə, hər şeyi açıb danışacaq. Axı niyə bu qadınlar belə əclaf olurlar"... - deyə özünə sual verdi... "Yaxşısı budur susum, qadınlar mənə biznesimdə lazımdır. Onlarsız işim aşmaz."

Ağa Laçınlı qədəhdəki axırıncı damcı konyakı dilinin üstə tökərək kresloda oturdu. Otaq qaranlıq olsa da, bayır işıqlı idi. Yarım halə ayın ətrafında ulduzlar bərq vururdu. Ağa Laçınlının göz qapaqları öz-özünə bağlandı, bir neçə saniyədən sonra onu yuxu apardı.

Həmin axşam Ağa Laçınlı bilmədi ki, MTN-nin polkovniki Cəbrayilovun göstərişi ilə Afaq həbs olunub, təcridxanada ayrıca kamerada saxlanılır.

- Afaq, səni küllü miqdarda nəgd pullarla saxlayıblar. Deyə bilərsənmi, bu pullar səndə hardandır?

Polkovnik Cəbrayilov otaqda bir qədər var-gəl etdikdən sonra pəncərəyə yaxınlaşdı, pərdəni aralayıb küçəyə baxdı. Buradan şəhərin baş qəbiristanlığı əl içi kimi görsənirdi. Kiminsə məzarının başında çoxlu adam toplaşmışdı...

İlahi, insanları bütün bu ədalətsizliklərdən xəbərin yoxdurmu? Niyə imkan verirsən ki, zümrəsinə, var-dövlətinə, vəzifəsinə görə fərqləndirsinlər? Təkcə qəbristanlıq yox, üstlərinə qoyulan daşlar da fərqlənir. Bu daşlaşmış insanlar dünyalarını dəyişəndən sonra da vicdanlı insanların yaşamasına mane olurlar. Vətən xainləri, quldurlar, qatillər, kütləvi terrorlar məgər bizə bəs elə-mirmi? İlahi, sən bu haqsızlıqlara necə dözürsən?.. İllər keçir, ancaq heç nə dəyişmir. Nə vaxta qədər insanlar xof altında yaşayacaqlar?" Suallar çox, cavab isə yoxdur. Bütün bu qarmaqarışq fikirlər aləmində çarpışan Mürsəl əslində Afaqı da unutmuşdu, geriye qayıdarkən onu gördü. Bir neçə dəqiqəlik zəifliyə görə özünü qınadı:

- O qədər əcaib-qərayib işlər olur ki, bəzən insan öz varlığını belə unudur.

- Eybi yox, hər bir insan üçün adi haldır. Sizin barənizdə kitab da oxumuşam, siz çox yaxşı adamsınız. Hətta vəzifənizə uyğun gəlməyən dərəcədə yaxşısınız.

- Hə, lap unutmuşdum, gərək ki, şüur mərkəzi ürək yox, beyindir. Tanınmış elm adamı Qalenə görə, beyin hərəkətlərin, hissiyatın və ruhi fəaliyyətin mənbəyidir.

Məndə olan məlumata görə, siz həkimsiz, bunları yaxşı bilməlisiniz.

Mürsəlin qəflətən söhbətin səmtini dəyişməsi Afaqı çaşdırmışdı. Gözlərini polkovnikin ağarmaqda olan saçlarına dikərək düşdüyü vəziyyətdən necə çıxacağını beynində araşdırırdı. O, şüurlu surətdə başa düşürdü ki, bu dəfə ciddi ilişib, geriye yolu yoxdur. "...Lakin Afaq canlı orqanizmdir. Orqanizm yad cisimlərdən təkcə faqositoz qorumur. Orqanizmdə həmçinin xüsusi zülallar-antitellər də əmələ gəlir, bunlar yad cisimləri və onların zəhərlərini zərərləşdirir. Faqositoz və antitellərin əmələ gəlməsi immunitet adlanan və müəyyən bir vəhdət təşkil edən qoruyucu mexanizmdir. Əlbəttə, necə olub ki mən bunları unutmuşam? Onlar buna albi deyirlər. Axı müstəntiqlər də həkimlər kimidirlər. İmmunitet orqanizmi infeksiya xəstəliklərdən qoruduğu kimi, müstəntiqlər də cəmiyyəti pis əməllərdən qoruyur, insanın ölmüş, pozulmuş və yadlaşmış hüceyrələrdən təmizləyir. İndi necə idim? Bəlkə onu hipnoz edim? Tutaq ki, belə etdim, bəs sonra? Onsuz da bu otaqdan çıxmaq mümkün olmayacaq..."

Polkovnik Cəbrayilov Afaqın hər kiçik hərəkətini, üzünün hər xırda mimikasını, hərisliliklə parıldayan qara gözlərini diqqətlə izləyirdi. Uzun illərin təcrübəsi ona deyirdi ki, ehtiyatlı ol, Afaq təkcə cani deyil, o həm də psixiatırıdır. Yəqin mənim nə fikirləşdiyimi öyrənir.

- Bu qədər çirkli pulu necə nəğdləşdirə bilmisən? -
O, Afaqa yaxınlaşıb əlini qızın çiyninə qoydu:

- Sən elə bilirsən ki, mənə hipnoz etməklə buradan çıxı bilərsən? Bunu çoxları etməyə çalışıb, sən birinci deyilsən. Lakin istəsən...

- Hə, istəsəm... nə?

- İstəsən, bizə kömək edə bilərsən.

- Əgər istəməsəm, mənə cəza verəcəksiniz?

- Cəzanı biz vermirik, biz ağır cinayət törədənləri həbs edirik, cəzanı isə məhkəmə verir.

- Mənim günahım yoxdur, sadəcə olaraq, pulları götürmüşəm. Mən daha dözə bilmirdim, onlardan cana doymuşdum. Ölkədən çıxmaq üçün bu yeganə şans idi.

- Qulaq as, gör sənə nə deyirəm. Biz səni çoxdan nəzarətə götürmüşdük. İstəsəydik, həbs edə bilərdik. Sən qırmızı turpun yarpaqlarından birisən, bizə turpun özü lazımdır. Əgər kömək etsən, onun harada əkildiyini tapa bilərik.

Mürsəl Zakir Nəsirovun istintaqa verdiyi ifadəsini xatırladı: "Mənim əleyhimə ifadə vermiş Cavadağa Sultanov, Nizami Quliyev və Aydın Rzayevlə bağlı məsələyə toxunmaq istəyirəm. Nizami, Cahangir Hacıyevin xalası nəvəsidir. Aydın Rzayev isə Qazağıstanın Pavlodar vilayətindən bura onun vasitəsilə köçürülüb. Keçən dəfə dedim, onların işi saunaları, barları gəzmək olub. Buna görə onları dəfələrlə danlamışam. Məhərrəm Əli-

yevlə Cavadağa Sultanovun bu işə qoşulmasının səbəbi başqadı.

O vaxt ana-balanın ölümünə görə Məhərrəm Əliyev, Cavadağa Sultanov keçmiş baş prokuror Eldar Həsənovun atası ilə qardaşını tutmaq istəyirdi. Biz bu işə qarışdıqdan sonra məlum oldu ki, onların günahı yoxdur. Buna görə o zaman Cavadağa Sultanov tutduğu vəzifədən qovuldu. Cavadağanın adamı güclü idi, 4-5 dəfə işdən qovulub, sonra daha böyük vəzifəyə qayıdıb. Hacı deyir ki, mənə bir milyon pul verib, heç kəs pulu goruna aparmır"...

Mürsəl axırıncı sözləri öz-özünə təkrar etdi. "Heç kəs pulu goruna aparmır".

O, səsinə diksinərək indiki gerçəkliyə qayıtdı. Afaq, stola dirsəklənərək, gözlərini ona dikmişdi. Axrıncı sözdən sonra o da ayılan kimi oldu. Ağa Laçınlı ilə işlədiyi müddətdə onun psixoloji durumunda dəyişiklik olduğunu aşkara çıxarmışdı. Məlumdur ki, xarici mühit irsi xüsusiyyətləri, əlamətləri müəyyən dərəcədə dəyişə bilər. Ancaq buna bir qanunauyğunluq kimi baxmaq düzgün deyil. Afaq, bundan məharətlə istifadə edərək, Ağa Laçınlını toruna sala bilmişdi. Doğrudur, o bunun üçün təkcə vicdanını deyil, gözəl bədənini də ona satmışdı.

- Mən sizinlə işləyə bilərəm, ancaq Ağa Laçınlının əli böyüklərə asanlıqla çatır. Onun toru çox böyükdür, istədiyi balığı asanlıqla tuta bilər.

- Yaxşı, biz sizi qoruyarıq. Sizin həbsdə olduğunuzu heç kəs bilmir. Əməkdaşlıq etmək üçün Mürsəl bir və-rəq yazılı kağızı Afaqa uzatdı. Bax buradan adını, soya-dını yaz, sonrada imza at.

Afaq kağızı imzaladıqdan sonra Mürsəl onu qarşısın-dakı qara qovluğa qoydu. Telefonun dəstəyini qulağına qoyaraq düymələri çıxdı:

- Söhrab, salam! Mənə qulaq as, Ağa Laçınlının işi üzrə onun "müəssisə"lərindən birinin böyük mühasibini həbs etmişik. Hə, qadındır, o bizimlə işləməyə razı olub. Onu sənin yanına göndərirəm. Hələlik bütün işlər gizli şrifdədir. Ardını özün yaxşı bilirsən...

Afaqı apardıqdan sonra Mürsəl başa düşdü ki, iş gü-nü axıra çatsa da, səhərdən heç nə yeməyib. Elektrik çaynikini şəbəkəyə qoşduqdan sonra dolabı açdı, bir banka qara qəhvəni çıxarıb çaydanın yanına qoydu...

Ağa Laçınlı kölgə biznesini gözəl qadınlarsız idarə edə bilmirdi. Kişilərin arasından yaxşı, bacarıqlı mühasib tapmaq üçün bir neçə dəfə cəhd göstərsə də, alınmadı. Ağa Laçınlının komandasına gözlənilmədən qadın müha-sib peydə oldu. Ağa Laçınlı qadınla uzun və hərtərəfli söhbət apardı. "Bu, əsl mənim adamımdır... - içindən gələn bu səs ona çox şey deyirdi. Qadının xarici görkəmi

olduqca cəlbedici idi. Qadınların qəlbinə yol tapmaq, onları özünə bağlamaq üçün intim əlaqə ən yaxşı metotdur.

- Bir də pul. Pul, ilanı yuvasından çıxarmaq üçün əsas göstəricidir.

- Siz mənim fikirlərimi oxuyursunuz?

- Hə, hərdən olur. Ancaq bu, sizi qorxutmasın. Mənim adım Jalədir. Nə vaxtdan işə başlaya bilərəm?

Ağa Laçınlı sol tərəfdəki istirahət üçün ayırdığı otağa sarı baxdı. Bir anlığa oyanan şəhvət bədənini titrətdi. Jalə onun halına acıdı. "Tutuquşu həmişə dimdiyindən tora düşür"... - deyə fikirləşdi.

- Yox, lazım deyil, hara tələsirik ki? Əvvəl iş, sonra diş.

- Yaxşı, qoy sən deyən olsun, - Ağa Laçınlı ürəyində qızın onun fikirlərini oxumasına sevindi. - Bu, çox əladır. Əclafların mənim haqqımda nə düşündüklərini Jalə vasitəsilə öyrənərəm.

- Mən gedə bilərəm?

- Hə, əgər istəyirsənsə gedə bilərsən. Sonra nə fikirləşdisə: - sən bir neçə dəqiqə məni burada gözlə, sənə işə başlamaq münasibətilə bir balaca hədiyyəm var.

Ağa Laçınlı yan otağa keçdi. Jalə cəld hərəkətlə telefonun oturacağını açıb oraya balaca bir "juk" yapışdırdı. Ağa Laçınlı otağa qayıdanda Jalə öz yerində oturmuşdu. Ayağını-ayağının üstünə aşırıdığından budlarının ətli hissəsi bayırda qalmışdı.

- Gözlərini yığışdır, məgər çılpaq ayaq-zad görmə-misən. İndi mən nə etməliyəm?

- İndi sən mənə yaxın olan adamlardan biri ilə gedəcəksən. Ən əsası odur ki, özünü sədaqətli və işgüzar aparasan. Səni bizim "əməliyyat"larda iştirak edənlərlə, bankirlər, iri tikinti şirkətlərini sahibləri ilə tanış edəcəklər. İri biznesmenlər və firma direktorları ilə münasibət quracaqsan. Məni başa düş, - əlindəki məxmər koropkanı ona uzatdı, - al götür, bu, hələ başlanğıcdır. - Sonra əlavə etdi:

- Bu günlərdə böyük bir əməliyyatımız gözlənilir, o vaxta qədər sən işin mahiyyəti ilə tanış olmalısən. Biz qatmaqarışıq bir zamanədə yaşayırıq. Qanunların işləmədiyi dövrdə hamı əllərini dövlətin büdcə ağacının oduyla qızdırmaq istəyir - yuxarıdan aşağıya qədər. Biz də bu sıradan kənarda qalmamalıyıq. Dövlətin verdiyi qəpik-quruşla dolanmaq olmur. Maddi cəhətdən korluq çəkənlər öz vəziyyətlərini düzəltmək üçün istənilən, mümkün olan hər şeydən istifadə edirlər. Ona görə deyirəm ki, sən əzab çəkib həyəcanlanmayasan. Özünü inamlı, sakit göstər. Mənimlə itib-batmasan, səni həmişə qoruyacağam. Özümüzü sığortalamaq üçün "işləmə-yən" firmaların sayını artırmalıyıq. Gözdən yayınmaq üçün inandırıcı adamlardan özünə bir neçə köməkçi mühasib götür. Hə, indi yan otağa keç, orda səni gözləyirlər.

Jalə otağdan çıxan kimi Ağa Laçınlı qulluq telefonunun dəstəyini götürdü, şifrəli nömrələrin düymələrini basdıqdan sonra bildirdi: "Cənab prokuror, işlər siz gözlədiyinizdən də yaxşı gedir, tovuz quşu lələklərini açır. Axşam naharında söhbət edərik".

Ağa Laçınlının başı üzərində ildırımlar o vaxt gurdadı ki, Bakı Şəhər prokurorluğunda kadrların yer dəyişməsi baş verdi. Yeni işə başlamış qanun keşikçiləri tikinti şirkətlərində yoxlamalara başladı və Ağa Laçınlının kadr arxasında qaldığı tikinti şirkətində çoxlu sayda qanun pozuntuları aşkarlandı. Nəticədə, əslində Ağa Laçınlıya məxsus olan bir neçə tikinti müəssisələrinin direktorları həbs edildi. İcra hakimiyyətinin tikinti və yeni tikilən göydələnlərə order verən şöbələri nəzarətə götürüldü. Elə ilk istintaq zamanı onlar işıqlandılar.

- Biz balaca adamlarıq, heç şirkətlərin kimə məxsus olduğunu da bilmirik. Biz ancaq İcra hakimiyyətinin tikinti işləri üzrə müavini Ağa Laçınlının köməkçisi Yaşarla işləmişik. Bizim köçürdüyümüz pulları Afaq xanım

banklarda nəğdləşdirirdi. Nəğdi pulların kimə ötrüldüyünü bilmirik.

- Axı, hardan bilək, onlar məgər birdi, ikidi. Hamısını tanımaq olmur axı...

- Mən şəxsən Afaq xanımla işləmişəm, bilirəm ki, pullar nəğdləşəndən sonra Yaşara ötürülür, sonrasını bilmirəm.

- Pullar nəğdləşəndən sonra necə bölüşdürüldüyündən də xəbəriniz yoxdur?

- Niyə ki, bizə çatanı verirdilər, ancaq, cənab müstəntiq, atamın gору haqqı, qalanlardan xəbərim yoxdur. İş adamıyıq, onlar pul verirdilər, biz də onlar üçün işləyirdik.

- Qeydiyyatdan keçib, heç ofisi də olmayan müəssisələr necə? Bəlkə deyəsiniz ki, heç onlardan da xəbəriniz yoxdur. İmzaladığınız sənədlərin 40-50 faizi saxtadır. Çirki pullar həmin sənədlər üzrə təmizlənilib, nəğdləşib. Bəs buna nə deyirsiniz?

- Şəxsən mən özümə cavabdehəm, doğrudur, hər kvartalin axrında çoxlu sənədlər imzalayırdım, ancaq orada nə yazıldığını bilmirdim. Bizim vəzifəmiz qol çəkmək idi, əvəzində yaxşı pul verirdilər.

- Ağa Laçınlı necə, sizə pul verirdi?

- Yalan danışa bilmərəm, mən onun adını eşitmişdim, bilirdim ki, hardasa yüksək vəzifədə işləyir, özünü isə tanımıram, heç üzünü də görməmişəm.

- Pulları sizə kim verirdi? Bir müəssisə bina tikir, əvəzində sənədlərdə bir neçə müəssisənin adı gedirdi. Bu sizi narahat etmirdi?

- Bizə demişdilər ki, bu tikinti şirkətləri lap yuxarıda oturanlarındır.

- Yaşarın kimliyi ilə maraqlanmırdız?

- Xeyr, bunu bizə qadağan etmişdilər.

- Kim qadağan etmişdi?

- Bilmirəm!

Telefonlardan birinin uzun-uzadı zəng səsi gəldi. Müstəntik dəstəyi qaldırıb qulağına qoydu.

-Ədliyyə müstəntiqi, polkovnik Mirkazım sizi eşidir.

Dəstəyin o biri başından əmiranə səs gəldi. Səsin tonu Mirkazımın xoşuna gəlməsə də dəstəyi yerinə qoymadı.

- Qulaq as, polkovnik, ibtidai istintaqı dayandır. General belə əmr edir. Saxlanılanların hamısını MTN-nə göndər. İstintaq protokolunu polkovnik Cəbrayılova şəxsən təqdim et.

- Axı, bu bizim işimizdir.

- Generalın əmrini təxirə salmadan yerinə yetir, yoxsa başın ağrıyar.

Xəttin o başında səs kəsildi, telefonun dəstəyindən bərk-bərk yapışan müstəntiq yerindəcə donub qalmışdı. İndi onun iki yolu vardı. Birincisi, Generalın əmrini yerinə yetirib şübhəli qismində saxlanılan direktorları

MTN-ə vermək. İkincisi, istintaqı davam etdirmək və tutduğu vəzifəsin təhlükə altına qoymaq. Müstəntiq birinci yolu seçdi.

Yaşarın həbsindən sonra MTN-də Ağa Laçınlı ilə əlaqəsi olan şəxslərin izlənməsi üçün xüsusi əməliyyat-axtarış qrupu yaradıldı. Bu qrupa birinci Qarabağ döyüşlərində xüsusi xidmətləri olan polkovnik-leytenant, əks-kəşfiyyat idarəsinin şöbə rəisi Elçin Sadıqlı başçılıq edirdi. Elçin Sadıqlı adamlarından birini də Yaşarın saxlanıldığı həbsxanada yerləşdirmişdir. Ağa Laçınlı ilə cinayət əlaqəsinə girmiş bütün şəxslər nəzarət altında idi. Yalançı müəssisə direktorları həbs edildikdən sonra Yaşarın saxlanması və onun vasitəsilə Ağa Laçınlıya çıxmaq, kirli pulların nəğdləşdirilərək Yaşara ötürülən vaxt onu cinayət başında yaxalamaq istəyirdilər. Jalə vaxtında bütün məlumatları Elçin Sadıqlıya ötürürdü. Şəbəkə getdikcə genişlənirdi: prokuror, polis, iri biznes sahiblərindən başqa, bu dəstəyə yüksək rütbəli, pullu, arxalı dövlər məmurları da daxil idi. Vaxtı qabaqlamaq üçün Elçin Sadıqlı çox düşünüb-daşınmışdı. Şəbəkəyə daxil olanların siyahısı artıq onun əlində idi. Kimdən başlamalı? Bu sualı özünə verərkən dostu Azər Azaflı-nı yadına saldı. Onlar Qarabağ müharibəsinin Ağdam-Fizuli, Fizuli-Cəbrayıl hissəsində birgə döyüşmüşdülər. O vaxt Elçin hələ tələbə idi. Müharibəyə könüllü getdiyindən ata-anasının belə xəbəri olmamışdı. Onlar ilk

dəfə "qara polkovnik" ayamalı Tofiq Hüseynovun alayında görüşdülər. Bu alayın döyüşçüləri ermənilərlə böyük cəsarətlə vuruşurdu. "Qızıl qaya" uğrundakı döyüşlərində Elçin ilk sınaqdan uğurla keçdi. Düşməyə qəzəbini cilovlaya bilməyən, bəstəboy, yaraşıklı, ürəyitəpərli bu cavan oğlan Azərin diqqətini çəkdi. O, müşahidə məntəqəsində onunla yanaşı oturmuş batalyon komandirindən soruşdu:

- Tofiq bəy, bölüm komandiri olan o cavan oğlanı çoxdanmı tanıyırsan?

- Hə, bir ilədn artıq olar. 1991-ci ilin fevralından. Qacar özünümüdafiə dəstəsinin ən cəsur kəşfiyyatçılarından idi. O, tək deyildir, Əbilabbas adlı bir dostu ilə birgə gedirdi kəşfiyyata. Elçin bütün əməliyyatlarda şəxsi nümunə göstərirdi. Dostu Əbilabbasla birlikdə içində ermənilərin silah gizlətdiyi fermanın, düşmənin üstündən keçib başımıza od ələdiyi körpünü, yaraqlı quldurlarla dolu avtobusun partladılması bu iki dostun adı ilə bağlıdır.

- Bəlkə onu mənə verəsən?

- Doğrusu, belə bir igidin erməni gülləsindən həlak olmasını mən də istəmirəm.

- Onda nəyi gözləyirik, döyüşdən sonra onu yanıma çağır.

Əməliyyat qrupundan olan Cavadın içəri girməsi onu özünə qaytardı. Bu cavan leytenant iki il idi ki, El-

çin Sadıqlının köməkçisi işləyirdi. Əməliyyatın sənədlərini qriflədikdən sonra ona gətirmişdi. Vaxt daraldıqca, hər ikisi həyacanlanırdı. Onlar qrifli sənədi də götürüb Azər Azaflının yanına, üçüncü mərtəbəyə qalxdılar.

Saxlama əməliyyatı gözlənildiyindən də uğurlu keçdi. Yaşar üstündəki irihəcmli dollarlarla həbs edildi. Şəhərdə şayiələr yayılmışdı ki, Ağa Laçınliya gücləri çatmadığına görə, onun tör-töküntülərini həbs ediblər. Deyilənlərdə bəzi həqiqətlər olsa da, bir qanuna uyğunluq da var. Böyük balinaları əldə etmək üçün həmişə xırda balıqlardan istifadə edirlər.

Həbsdən sonra Yaşar sakitləşə bilmirdi, onun narahat vücudu çıxış yolu axtarırdı. Dəmir çarpayıda uzanaraq azadlıqdakı həyatını xatırlayırdı. Həbs edilən günün axşamı qərribə yuxu görmüşdü. "...Cəhənnəmdə yüyürdüyü zaman iki çayın arasından keçirdi. Sular ot tutub yanırdı. Bu alovlanan çayların hər ikisinin içərsində insan kəllələrindən oyulmuş qübbələr vardı.

- Ya Cəbrayıl, bu nədir? - deyə soruşdu.

Cəbrayıl dedi:

- Bu, Tanrının sənə vermiş olduğu kövsərdir. Kəllələrdən oyulmuş qübbələr isə sənin günahlarındır. Sən törətdiyin cinayətə görə əbədi olaraq bu çayların alovlu sularında yanacaqsan...

Mən elə belə də bilirdim, Tanrı bu yuxunu mənə göndərməklə, xəbərdarlıq edirdi. Axmaq, başiboş, baş-

qaları kalan pul qazanır, sən isə qəpik-qruşa görə dəmir çarpayıda yatırsan. Yox, bu işi belə qoymaram, ya onlar məni buradan çıxarmalıdırlar, ya da onları ələ verəcəyəm."

Yaşar beynində nəyinsə dəyişdiyini hiss edirdi. Bu onun düşüncəsinə, şüur və davranışına pis təsir edirdi. İki sutka idi ki, öz-özünə danışdı. İxtisasca bioloq kimi bunun nə demək olduğunu o, çox yaxşı bilirdi. İradəsi zəif olduğundan Yaşarı şübhələr bürümüşdü.

Əlləri ilə başını qucaqlayaraq, dəmir çarpayının bir küncündə qısılmışdı. O, psixoz vəziyyətdə idi. Həkimlər psixozların səbəbini beynində görür, onun əmələ gəlməsini qorxu, illərlə beynində yatıb qalmış oyanma halı ilə izah edirlər. Əsəbi adamlarda bu hal özünü daha qabarıq göstərir. Yaşar da çox sinirli idi, bura düşməsinin səbəbini özü üçün araşdırı bilmirdi. Kimin ağlına gələrdi ki, Jalə belə iş tutacaq.

O, evdən çıxmamış Ağə Laçınliya zəng vurdu, niyə görüş yerini dəyişdiyini soruşdu. Biləndə ki, bütün bunlar Laləyə görədir, sakitləşib razılaşdı. Yaşar fəvvarələr meydanındakı İtalyan kofesinə girəndə gözü Jaləni axtardı. Tanışlıqları çox uzun olmasa da, qıza qarşı özündə isti duyqular yaratmışdı. Heç nədən şübhələnmədən piştaxtaya söykənərək qəhvə içən iki nəfərin yanından keçdi, Jaləyə yaxınlaşdı.

- Xoş gördük əzizim, keçikməyə səbəb var idimi?

- Üzr istəyirəm, sənin kimi gözəl xanımı intizarda qoyduğum üçün bağışla. Bəzi məsələlər var idi ki, özüm üçün aydınlaşdırdım. Afaq yoxa çıxandan sonra bir az ehtiyatlı olmaq lazımdır.

- Hə, sən doğru deyirsən, ehtiyatlı olmaq yaxşı şeydir, iki gündür pulları özümlə gəzdirirəm, - Jalə çantasını açdı, böyük bir bağlamanı Yaşara verdi: - Götürün, bu pullar bankdan nəğdləşdirdiklərimdir.

Yaşar bağlamanı alıb çiyindənən asdığı çantaya qoydu. Gülə-gülə Jalənin əlindən tutub dedi:

- Bu bizim ilk görüşümüzdür, bəlkə qeyd edək.

Arxadan eşitdiyi kişi səsi onu diksindirdi. Bunlar piştaxtaya söykənərək qəhvə içən kişilər idi. Onlardan biri əlini Yaşarın çiyinə qoydu.

-Görüşünüzü başqa vaxt qeyd edərsiniz. İndi sakit olun, vaxtımız çox azdır, müqavimət göstərmək, artıq danışmaq işinizi ağırlaşdırır bilər.

- Hə, əzizim, onlara qulaq as, inan mənə, belə daha yaxşıdır. Yaxşı oğlan olsan, səni heç kim incitməyəcək. Cənab kapitan, icazə versəydiniz, mən əməliyyat protokolunu hazırlayardım.

Bunları xatırladıqca, Yaşar od tutub yanırdı, dəmir çarpayıda qıvrıla-qıvrıla qalmışdı. Səhərdən kameranın qapısını heç kəs açmamışdı. Otaq balaca, havasız və rütubətli idi. Ürəyində özünü söyür, danlayırdı... - əclaf köpəyin qızı, gör necə mələk sifətinə girmişdi. Tufi... elə qadınların

hamısı yaramaz, əclafdır. Onlar gənə kimidirlər, əvvəlcə üstünə minir sonra içərinə keçərək qanını sorurlar..."

Türmənin naçalnikı Əsəd Bağırov ömrünün yarısını burada, dustaqların əhatəsində keçirmişdi. Lakin maddi cəhətdən korluq çəkdiyinə, dustaqlardan rüşvət almadığına görə pillələri qalxa bilmirdi. Yaş ötür, o isə yerində sayırdı. Vaxtında təmiz adımlı qorudum bu da nəticəsi. Bu gün, sabah təqaüdə çıxacağam, hansı pulla, necə dolanacağam. Mənim taylarım general oldular, yüksək çin alıb var-dövlət yığdılar. Bəs mən? Yox, daha bəsdir Əsəd, ayıl bu yuxudan, təqaüdə çıxmamış başının çarəsini qıl, heç olmasa övladlarına bir gün ağla. O, şüurlu surətdə başa düşürdü ki, eks çinovnik Yaşarla yaxınlıq edib dil tapsa bu onun kariyerasına dividend gətirə bilər. "Əgər bu insan yüksək vəzifə tuta bilibsə, deməli onun qoruyucu "mələkləri" olub, dost-tanış çox olub. Onlar hələ öz sözlərini deyə bilərlər". Əsəd belə fikirləşirdi, çoxdan başa düşmək lazım idi ki, qızıl axtaran olmaq-dansa onu hazır götürmək daha yaxşıdır. Yüksək mزد alıb onu daha rahat kamerada yerləşdirə bilərəm. Əsəd Bağırov Yaşarı danışmaq üçün yanına gətizdirdi. Danışmaq zamanı onu pürreng çaya, yaxşı bişirilmiş qaymaqlı pe-roqa qonaq etdi.

- Səni dostlarınla görüşdürə bilərəm. Onların köməkliyi ilə sən buradan azad quş kimi uçub gedərsən-naçalnik bir qədər susaraq barmağı ilə peysərini qaşdı;-əlbəttə bütün bunların müqabilində müəyyən edilmiş muzd ödəməlisən. Yoxsa elə balaca, qaranlıq kamerada qalaraq canını verəcəksən.

Yaşar qaşlarını çataraq fikrə getdi, onun ağı bütün gücü ilə işləyirdi, çıxış yolu öz-özünə açıldığı üçün sevinirdi.

- Mən özüm də bu barədə fikirləşirdim. Lakin kamera gözətçisi mənə dedi ki, naçalnik rüşvət almır, işini ağırlaşdırma bilərsən.

Əl əli yuyar, əl də üzü-məsələnə Əsəd rəhbər tutaraq açıq söhbətə keçdi.

-Mənə vaxt lazımdır, çıxış yolunu işıqlandırmaq üçün fikirləşməliyəm.

"Çay" gecələrinin birində Əsəd açıq söhbətə keçdi. Diqqətlə işlədiyi planını Yaşara söylədi.

- Sənsiz mən bu planı tək başıma həyata keçirə bilərəm.

- Danış, nəyin var qoy ortalığa , açıqlığı ilə, heç nəyi gizlətmə.

Əsəd yumuruğunu elə sıxdı ki, barmaqlarının sümükləri şaqıldadı.

- Mənə inanmırsansa dur get...

- Bağışla mən elə demək istəmirdim. Mənim hüqu-

qi cəhətdən qeydiyyatdan keçmiş iki təmiz firmam var. Onları sənin, ya da kimi desəniz onun adına keçirərik. Firmaları zəloq qoyub şəhər bankından istədiyiniz qədər pul götürə bilərsiniz, mənim banklarda çoxlu inanılmış dostlarım var. Sənə əngəl törədən olmayacaq. Yaxşı şərik kimi milyonları cibimizə qoya bilərik. Nə qədər ki, banklarda mənim həbs olunduğumu bilmirlər, tələsmək lazımdır naçalnik.

- Maraqlıdır, çox maraqlıdır-Əsəd dərindən nəfəs aldı, əsəbiliklə öskürüb başını yellədi.

- Bəs sonra, özünü gicliyə vurma, davam elə, yoxsa...

Yaşar səhnə pauzası edərək bir qədər susdu, həbsxana naçalnikinin şəhvətləndiyini görüb ürəyində sevin-di. Əsədin gözlərinin içinə baxaraq dedi:

- Sonrası çox asandır, mənim qarant məktubuma əsasən bank pulları firmanın hesabına köçürəcək. Pulları mənim "sevgilim" baş mühasib Gülnar xanım nəğdləşdirəcək. Sənin vəzifən onunla görüşüb payını götürməkdir və Gülnarı lazım olan adamlarla görüşdürmək, qapıları açmaqdır. Gülnar pulları onlara şəxsən verməlidir. Beləliklə mən azadlığa çıxıram, sən isə köhnə arzularını yerinə yetirirsən. İstəsən dənizin qırağında ev də ala bilərsən. Hə, bu plan sənin üçün necədir?

- Plan çox yaxşıdır, balanslaşdırılmış plandır! - bununla belə Əsəd gərginləşmiş fikirlərini çeynəyirdi;

"Görəsən bu fırıldaqçı bankdan hansı summanı istəyəcək?"

-Bu möcüzə olsa da çox yaxşıdır - Yaşar ayağa durdu. Onun sifətində qərribə ifadə vardı. Adətən özündən razı insanlar belə gülümsəyir - sabahdan planımızı həyata keçirməyə başlayırıq.

Yaşar qapıya çatanda geriye qanrıldı.

- Bu çox yaxşı oldu - ironik təbəssümlə gülümsədi - yoxsa buranın klimati mənə düşmür, bahalı sanatoriya getmək, dəniz qumlarında qaralmaq istəyirəm.

Həbsxana rəisi Əsəd Bağirovun planı tezliklə həyata keçdi. O, Yaşarın verdiyi məktuba əsasən Gülnar xanım ilə görüşdü. Elə ilk görüşdən onlar dil tapa bildilər. Gülnarın gənclik dövrü çoxdan keçsə də, hələ təravətli idi. İncə beli, enli sarğıları vardı, güləndə yanağa batırdı, bu isə onun ağ yumru sifətinə, yarımçıq ətli dodaqlarına xüsusi yaraşır verirdi. Beləsinə arxası ilə qapı açan qadın deyirdilər. Əsəd görüşə vətəndaş paltarında gəlmişdi. Tanınmasından ehtiyatlandığından, Gülnarı xəlvət bir yerə dəvət etmişdi.

Əsədin heç yuxusuna da girməzdi ki, sayəsində milyonlar qazanacağı qadınla məlhəm münasibətdə ola bilərlər. Bu, çox gözlənilməz oldu. Heç biri buna hazır ol-

masa da, aralarından şəhvət qılgıncımları keçdi. Həmin gözlənilməz şəhvət onları bir-birinin ağuşuna atdı. Qulluq edilmiş tərəvətli qadın bədəni onu coşdurmuşdu. O, Gülnarın aylarla yığılıb qalmış ehtirasını söndürmək üçün bütün gecəni tər tökməli oldu. Səhər Gülnar heyranlıqla onun qulağına pıçıldadı:

- Sən dünyanın ən yaxşı kişisisən...

Əsəd özünün ilk seksual qələbəsini bir neçə gecə dalbadal möhkəmlətdi. Bundan sonra Gülnara dəlicəsinə onu sevdini boynuna aldı. Səhəri gün heç bir zəhmət çəkmədi: Gülnar onu bir neçə bankirlə tanış etdi. Milyonlarla "yaşıl" əskinazlar ələ keçirən Əsəd inana bilmirdi ki, şahlıq quşu onun çiyində oturub. "Yaşılların" parıltısı onun gözlərini elə işıqlandırmışdı ki, bu pulları heç kiminlə bölüşmək istəmirdi. O, Gülnarı sına-yıcı nəzərlərlə süzüb dedi:

- Bu qədər pulla biz özümüzə təzə sənədlər düzəlt-dirə bilərik. Qara dənizin sahillərində özümüzə ev ala, arzuladığımız şəxsi həyatımızı yaşaya bilərik, - O, Gülnarı özünə sıxaraq davam etdi: - Hə, nə deyirsən?

- Səninlə dünyanın o başına da gedərəm, - deyə qadın məhəbbətlə gülümsədi.

Ancaq heç biri görmədi ki, bütün yol boyu, banka girəndə də, pulları götürəndə də, Gülnarı bağrına basanda da, bir sözlə, müxtəlif vəziyyətdə kimlərsə onların gizli şəkillərini çəkirlər.

Həbsxana rəisi polkovnik Əsəd Bağirovun yoxa çıxmasından sonra, Yaşarın vəziyyəti daha da pisləşmişdi. O, qəfəsə salınmış tülkü kimi özünü kameranın divarlarına çırpır, bütün günü öz-özünə danışır. Artıq o, dərk etmə fəaliyyətini itirmək üzrə idi, onun emosiyaları az və ya çox dərəcədə mühitə uyğun xarakter daşıyırdı. Məhdudlaşmış maraqlar, yaddaşının ayrı-ayrı parçalarını birləşdirmək qabiliyyətini itirməsi Yaşarı özünü ələ almağa imkan vermirdi...

IV fəsl

Şəhərin köhnə məhəllələrinin birindəki adi həyət evlərinin birinə istintaq əməliyyat qrupu gəlmişdi. İlk baxışdan heç nə ilə fərqlənməyən bu kasıb evdə faciə baş vermişdi. Mətbəxə yaxın olan otağın döşəməsi, əhənglə ağardılmış, bir neçə yerdən çatdağı olan divarlar qan içində idi. Sanki divara qəsdən açıq-qırmızı rəng çilənmişdilər. Qanın təzə qoxusu ürək bulandırıcı havaya qatışaraq elə bil tavandan asılıb qalmışdı. Adamın ürəyi bulanırdı. İstintaq-əməliyyat qrupunun müvəkkilləri heç ağıllarına da gətirə bilmirdilər ki, bütün bunları bir nəfər edib. Evi elə tör-töküntü etmişdilər ki, kənardan baxanda çəkiliş meydanını xatırladırdı.

Bayram gününün şəhəri - 2 may 2007-ci ildə Yasamal rayonunun 20-ci polis bölməsinə qəfil telefon zəngi oldu. Ağlayan səsle naməlum kişi məlumat verdi ki, qonşunun evində iki meyit var. Nənə ilə nəvəni qətlə yetiriblər.

Növbətçi polis nəfəri zəng edənin dediklərinə inanmasa da, deyilən ünvana əməliyyat qrupu göndərdi.

İstintaq əməliyyat qrupu otağa daxil olanda gördüklərindən şoka düşdülər. Yaşlı qadın və uşağın meyiti balaca otağın müxtəlif tərəfində idi. Yaşlı qadının kəlləsi partladılmış, bir neçə yerdən bədəninə bıçaq zərbəsi vurulmuşdu. Qadının kəllə sümüyü partladığından beyni açıq qalmışdı. Qız uşağının meyiti dəhlizdə soyundurulmuş vəziyyətdə uzanmışdı. Qarın nahıyyəsindən aşağı, iki budlarının arasında qan ləkələri vardı. Qatil evdən çıxarkən əlini sildiyi qanlı əski parçasını uşağın yanına atmışdı. Ekspert ilk qərarını verdi. Ölüm bir neçə saat əvvəl baş vermişdi. Silah kimi dəmir qantel və mətbəx bıçağından istifadə olunmuşdu. Ən yaxşısı o idi ki, qatil hər tərəfdə iz qoymuşdu. İstintaq əməliyyat qrupunun üzvlərinin ilk ehtimalı bunlar oldu. Qatil spirtli içki qəbul etmişdi. İkinci versiyaya görə, spirtli içkinin içərsində narkotik maddə ola bilərdi və qatilin ağlını çaşdırı, anlaşıq edərdi. Lakin ekspertiza göstərsə ki, qatilin qanında alkoqoldan başqa heç bir uyuşdurucu maddə yoxdur. Onda bu kiçik otaqda nə baş verib?

- Siz bu ailəni çoxdan tanıyırsınız?

Mahmud kişi səssiz-səssiz ağlayırdı. Nənə və nəvənin öldürülməsi onu çox sarsıtmışdı.

- Bəli, gor qonşuları idik. - Mahmud kişi pencəyinin

cibindən çıxardıqı dəsmalla gözlərinin yaşını quruladı. - Əgər Nazlı xanım olmasaydı mən çoxdan ölmüşdüm. Arvadım öləndən sonra, tək qaldım, o, bir bacı kimi mənə köməklik edirdi.

- Onlar qətlə yetirilən gün polisə sən zəng vurmuşdunuz?

- Hə, əlbəttə, zəng vuran mən idim. Baxçada əlləşirdim, bir-iki gül kolum var, onların dibini boşaldırdım ki, onlara su verim.

- Deyirsiz ki, heç bir səs-küy eşitməmişiniz. Bəs necə oldu ki polisə zəng vurdunuz?

- Fərid evdən çıxanda çox həyəcanlı idi, tez-tez ətrafına baxır, əllərini şalvarının dizlərinə sürtürdü. Bu məni şübhələndirdi, elə bildim yenə nəsə oğurlayıb. Belə şeylər tez-tez olurdu. Ona görə də Nazlı xanım çox vaxt pullarını bizim evdə gizlədirdi.

Mahmud kişini yenidən ağlamaq tutdu. Xumar stəkana soyuq su töküb ona içirtdi. O, sudan bir neçə qurtum içdikdən sonra sakitləşən kimi oldu. Xumar səbirsizliklə soruşdu:

- Bəs sonra, sonra necə oldu.

- Onun səsində bir qədər əsəbilik duyulurdu. Görünür, məktəb yaşlı qız uşağının öldürülməsi ona da təsir etmişdi.

Xumar əli ilə alnını ovuşdurdu, səsinə mümkün qədər sakitlik verib dedi:

- Bağışlayın, siz Allah, bağışlayın! Axı mən də insanam, bütün bu çirkinliklərə dözmək olmur.

- Eyb etməz qızım, mən səni yaxşı başa düşürəm. Hə, gözlədim ki, Fərid uzaqlaşsın, sonra gedim baxım, görüm, nə baş verib?

Qapı açıldı, bəstəboy polis nəfəri çəkinə-çəkinə Xumara dedi:

- Bağışlayın cənab mayor, bir canini yaxalayıblar. Onlar Rizvanın otağındadırlar, kapitan dedi ki, siz də ora gələsiniz.

- Yaxşı, indi gəlirəm, - sonra əlini Mahmud kişinin çiyinə qoyaraq: - məni burada gözləyin... - dedi.

Küçələrin birində polislərin diqqətini orta yaşlı bir kişi cəlb etdi. Kişi əl-qol ataraq öz-özü ilə danışır, kimi isə nələyi sözlərlə söyürdü. Polislər onu əvvəlcə vağzalda gecələyən müştərilərindən birinə oxşatdılar. Onunla danışmaq istəyəndə qaçmağa cəhd göstərdi, lakin uzağa qaça bilmədi. Polislər onun əl-qolunu burub qandaladılar. Onlar axtarışda olan canini tutmuşdular. Hələ heç kim bilmirdi ki, bu, ağır cinayət törətmiş Fəriddir.

Xumar içəri girəndə, ilk gördüyü otağın ortasında dayanmış əlləri qandallı orta yaşlı kişi oldu. Kişinin sifəti ona tanış gəldi, ona yaxınlaşıb çənəsini yuxarı qaldırdı, diqqətlə çənəsinin altındakı çapığa baxıb dedi:

- Bu ki, Fəriddir, - kişinin çənəsini buraxıb ikrahla:
- Hə, and içə bilərəm ki, bu, Fərdiddir. Qabaqlar sutn-
yorluq edirdi. Qadın alverinə görə ilişmişdi. Əclafın bi-
ridir. Bacısını əcnəbiyə satdığı yerdə tutmuşduq. Sonra
Rizvana yaxınlaşıb onun qulağına nəsə dedi:

- Yaxşı fikirdir, qoy gətirsinlər, - polislərdən birinə:
- Get detektivin otağındakı kişini bura gətir.

Mahmud kişi içəri girəndə Fəridin rəngi ağardı, pis
aktyor kimi üz-gözünü qırışdırıb tez dilləndi:

Mahmud əmi, səni də tutublar. Lap əcəb eləyiblər.
Anamı da, Səidəni də bu kişi öldürüb... - Sonra qolları-
nı irəli verib polisə dedi:

- Aç bunları, qatil mən deyiləm. Onları bu kişi öldü-
rüb, anamın pulları həmişə onda olardı.

Mahmud kişi sinirlənmişdi, əl-ayağı əsirdi. O, Fəri-
də yaxınlaşıb ona bir şillə vurdu.

- Kəs səsini, əclaf, axı Səidə hələ uşaq idi. - Xuma-
ra günahkar kimi baxıb: -bağışla qızım, özümü saxlaya
bilmədim. Mən onun Fərid olduğunu təsdiqləyirəm. Qı-
zım, halım yaxşı deyil, burax məni gedim evə.

Xumar polislərə göstəriş verdi:

- Mahmud kişini evinə aparın, lazım olsa təcili yar-
dımı çağırın.

Elə həmin gün Fəridi ikiqat ölüm törətməkdə şüb-
həli şəxs kimi saxladılar.

Polkovnik Kazımov evdən çıxmaq istəyəndə telefon zəng çaldı. Saat doqquza on dəqiqə işləyirdi: - Görəsən kimdi belə tələsən?

Tələsən polkovnik Cəbrayilov idi.

- Yatıb yuxunu aldın? Mən səni günəş çıxmamış yataqdan qaldırmaq istəyirdim. Çox sağ ol de ki, bunu eləmədim.

Söhrab bir daha qabaqcadan duyma hisslərini təsdiqlədi.

- Hə, xırdala, yoxsa hələ yatağım açıqdır.

- Sənin axtardığın bizdədir. Tez ol, bura gəl, yoxsa, fikrimi dəyişə bilərəm.

MTN-da adi iş günü başlamışdı, hamı harasa tələsirdi. Növbətçi növbəni təhvil verir, xadimələr şap-şupla kalidorları yuyur, qəbul otağındakı katibə telefonla danışır, kimisə inandırmağa çalışırdı ki, hələ tezdir, rəis işə gəlməyib. Zabitlər qoltuqlarındakı qovluqlarla kabinetdən-kabinetə keçirdilər.

Nazirliyin ağır gərgin iş günlərindən biri təzəcə başlayırdı. Söhrab uzun ensiz kalidora sərilmiş ağ-qara rəngli xalçanın üstü ilə addımlayaraq üstündə "əks-təşfiyyat" idarəsi yazılmış qapının qabağında dayandı. Ərkə, qapını döymədən, açıb içəri girdi. Köməkçi stolunun arxasında uzunboylu, qəhvəyi saçlı cavan bir oğlan otur-

muşdu. Stolun üstündə çoxlu sayda xidmət telefonları var idi. Giriş qapısının üstündəki yazını xatırlayan Söhrabın dodağı qaçdı: "İçəri keçmək qadağandır". Leytenant Söhrabı görən kimi ayağa qalxdı, hərbi qaydada əlini gicgahına apararaq onu salamladı.

- Cənab leytenant, xahiş edirəm, rəisinə de ki, polkovnik Kazımov qadağa zonasındadır, xətti keçim yoxsa....

Leytenant Söhrabın üzünə gülərək dedi:

- Cənab polkovnik, siz artıq xətti keçmisiniz, rica edirəm, keçin içəri, rəis sizi gözləyir.

Yaman günlərin dostları olan iki polkovnik qucaqlaşmış görüşdülər.

- Bir az da gec gəlsəydin, səni həbs etmək üçün dalınca adam göndərəcəkdim. Yaxşı ki, özün gəlib çıxdın.

- Hə, düz deyirsən, məni də həbs etsəydiniz, sizə mane olan olmazdı.

-Söhrab tikanlı danışma, burada divarın da qulağı var. Tilovu çaya atanda, hələ bilmirsən ki, tilovuna nə düşəcək: qurbağa, yoxsa balıq.

- Mən, balığı tilovla yox, əllərim ilə tuturam.

- Çox da öyünmə, bu səfər sənənin əlin iri daşa ilişib, fikirləşdim ki, onu qaldırmağa gücün çatmaz. Ona görə də səni qabaqladım. Sənə bir neçə sürpirizim var. Adamlarım axşam Krımdan gəliblər. Sənənin keçmiş rəisinin Əsəd Bağırovu da özləri ilə gətiriblər, yanında Gül-

nar adlı gözəl bir qadın da var. Qara dənizin sahilində aldıkları villada kef çəkirmişlər.

- Sən, nahaq tələsmisən, Mürsəl, bu mafioz şəbəkəsinin həlqələri çoxdur. Biz onları hürküdə bilirik.

- Elə buna görə də, səni bura çağırmışam. Ağa Laçınlının yanında işləyən mühasib qız bizim adamdır. Artıq qruplaşmanın bütün üzvləri bizə bəllidir. Əməliyyat planı təsdiq olunub, general bəzi dəyişiklik etdikdən sonra imzalayaraq mənə verib. Artıq bir neçəsi bizim əlimizdədir, lakin onlar buyuruq qullarıdır. Balinalarla asan olmayacaq. Ağa Laçınlının adamları yüksək çinli və yuxarı vəzifəli adamlardır. Onlardan biri isə "Korupsiyaya qarşı mübarizə" komissiya"sının üzvüdür. Gərək ehtiyatlı olaq. "Qara kəmə" əməliyyatından sonra bu bizim ikinci böyük əməliyyatımız olacaq. Əməliyyatın adı gizli saxlanılır, mən özüm də bilmirəm. Vaxtı çatanda, hər şeyi aydınlaşdırırıq.

- Məndə olan məlumata görə Ağa Laçınlının silahlı dəstələri var.

- Bilirəm bu dəstələri "cangüdən"lər adı ilə saxlayır. Buna qanun yol verir. Əslində isə bu dəstələr başkəsən quldurlardan təşkil olunub. biz onları yoxlamışıq. Dəsdədə həbsdən yayınan, bir müddət Belarusiyada gizlənən Hacı Məmmədovun iki qulduru da var.

- Mürsəl, yadından çıxmayıbsa, Hacı Məmmədov məhkəmə çıxışlarının birində demişdi ki, onun bayırda

bir neçə quldur dəsdəsi var. Bax, həmin dəsdənin üzvləri Bakıya toplaşırlar.

- Bilirəm, İraq Kürdüstanına, Moskvaya, Ukraynaya, İrana emissarlar göndəriblər. Hacı Məmmədovun tapşırığı ilə seçmə terrorçuları bir yerə yığırlar.

- Onların aralarında bizim öz adamlarımız da var.

- Hə, bu yaxşıdır, amma sənə bir dost kimi məsləhətim var. Su başında inəyi hürkütməzlər.

- Bu, belədir, ancaq naxırçını özbaşına qoysan mal-qaranı korlaya bilər.

Mürsəlin köməkçisi qapını döydükdən sonra içeri girdi.

- Bağışlayın, cənab polkovnik, - əlindəki şifrələnmiş telefoqramı Mürsələ uzatdı: - elə indicə gətirdilər. "Şahin" yuvasında oturub.

Söhrab ayağa durdu.

- Hə, mən gedim, - dedi. - Yerimi bilən yoxdur, yəqin axtarırlar.

Qapıya doğru bir neçə addım atıb dayandı:

- Az qala yadımdan çıxmışdı, Əsəd Bağırovu deyirəm, biz onunla nə vaxt görüşəcəyik.

Mürsəl pencəyinin qolunu yuxarı çəkib saatına baxdı.

- Başımız söhbətə qarışıb, vaxt yaddan çıxıb. O, buradadır, zirzəmidə, uşaqlar yəqin bizi gözləyirlər.

Onlar qapıdan çıxanda Mürsəlin köməkçisi əlindəki

kağıza baxaraq onların ardınca səsləndi: - Bəs "Şahin" necə olsun?

Onlar birlikdə zirzəmiyə düşdülər.

Zirzəmi deyilən yerə on-onbeş kiçik pəncərəsi olan geniş otaqdan ibarət idi. Arakəsmələrlə bölünmüş bu otaqda şübhəli şəxs kimi saxlanılan adamlar dindirilirdilər. İlk istintaqdan sonra onların bəziləri daha aşağıya, yer altı təcridxanalara göndərilirdi.

Keçmiş həbsxana rəisi Əsəd Bağirov belə arakəsmələrin birində oturmuşdu. Əlləri arxadan qandallanmışdı. Polkovnik Kazımovu görəndə kimi ayağa qalxmağa çalışdı. Üzündə və boynunda qançırıqlar var idi. Ürkək addımlarla Söhrabə yaxınlaşmağa çalışdı, başını aşağı əyərək yavaşca dilləndi:

- Bağışla, ustad, məni şeytan yoldan çıxardı. Mən istəmirdim, günah o şeytan cildinə girmiş Gülnardadır, mən onun hiyləgər gözəlliyi qarşısında dayana bilmədim...

Söhrabın gözləri yol çəkirdi. Bu yolun üstə Polis Akademiyasının ən yaxşı məzunlarından biri - Əsəd Bağirov dayanmışdı. Yasamal rayonunda peyda olmuş ev oğrularını zərərsizləşdirərkən üçüncü mərtəbədən yıxılaraq əzilmişdi. Uzun müddət hospitalda yatdıqdan sonra onu Ədliyyə Nazirliyinə, həbsxanalara nəzarət idarəsinə işə götürmüşdülər.

- Mənə kömək et, Söhrab. Özün bilirsən ki, mən təmiz adamam. Məni işə salıblar.

Söhrab onu özündən araladı.

- Sən bunu necə isbat edəcəksən?

- Bilmirəm! Mənimlə kim işləyəcək?

Mülkü geyimdə olan kişilərədn biri qalın zərfi Mürsələ verdi.

- Götürün, sizin tapşırığınızla çəkilib. Foto şəkillərdir. Əsəd Bağirovla onun məşuqəsinin bütün işləri fotoobyektivə həkk olunub. Bizim uşaqlar bunu çox yaxşı bacarıblar. Bax burada polkovnik milyonlar sayır...

- Sağ olun, sizin işi qiymətləndirirəm. Fotolar diqqətlə öyrəniləcək, lazımı vaxtda prokrorluğa göndəriləcək.

- Bəs buna nə deyirsən?

- Mürsəl zərfi bütü ağırlığı ilə Əsədin başına çırpdı:
- Qanun keşikçisi...

Söhrab özünü fikirlərində tutmuşdu. Onlar yenə də bizi qabaqladılar. Mən pis müəlliməm. "Əgər bağbanın uzun illər bəslədiyi ağac çürük meyvə verirsə, bunda meyvə ağacı yox, bağban günahkardır. Qulluq etdiyi ağacın içindəki qurdları görməyib".

- Mənim ərəzimdə siçanlar yox, əjdahalar yaşayırlar.

- Mürsəl Söhrabın fikrini tutmuşdu.

- Ağacı içindən yeyən qurdlar xırda olur. Onu bağban görməyə də bilər. Ancaq bu qurdlar birləşəndə, böyük əjdahalara çevrilirlər, onlar daha ağacları yox, qanunları, cəmiyyəti yeməyə başlayırlar. Əgər sənin kimiləri olmasaydı...

Söhrab onun sözünü kəsdi:

- Bu başqa sualdır. Gedək buradan, mən burada olmamalıydım.

- Söhrab, bəs mən? Məni buradan...

- Hər kəs öz əməllərinə cavab verir. Gərək biləydin, təkəri kim fırladır.

Söhrab ona baxmadan arakəsmədən çıxdı.

- Deyəsən probleminiz var?

- Yox qardaş, sadəcə araşdırmaq istəyirəm, bu kimə lazımdır, sizə, yoxsa mənə.

- Hamımıza.

- Elə isə niyə qoymurlar bu ermənilərin kökünü kəsək.

- Kim qoymur?

- Çünki heç kim məsuliyyəti öz üzərinə götürmək istəmir. MTN bizi ağaca bağlayıb ayağımızın altına tüstü buraxır.

- Sizcə, biz burada, ayıların gəzdiyi Azıx mağarasında neyləyirik. Beş-on gündən sonra bizə kimlərin kömək etdiyini biləcəyik. Bu gün isə mütləq yola çıxmalıyıq.

Səhər hələ açılmamışdı, Ərgünəş dağının zirvəsində ağ buludlar toplaşmışdı. Vaxt elə bil dağ ətəyi meşələrin ətəyində gizlənmişdi. Sanki gecə də səhərin açılmasını

istəmirdi. Əli artıq oyanmışdı. Səhərin soyuq havası meşə ağaclarının yarpaqlarını xışıldadır, aşağıdan, meşə ətəyi yarpaqlardan çaqqal ulaşması eşidilirdi. Əli Azəri silkələdi:

- Dursana, vaxt keçir.

Azər ayağa durdu, üst-başını səliqəyə saldıqdan sonra ondan soruşdu.

- Sən kiminlə danışırdın?

- Mən? Heç kimlə!

- Yox, danışırdın.

- Yəqin yuxu görürsən, hava işıqlanır, biz buradan getməliyik.

- Hə, doğrudur, ancaq biz...

Əli onun sözünü kəsdi: - Mən sizi yaxşı tanıyıram. Ağ dərə, Çaykəndi, Füzuli, Cəbrayıl uğrunda gedən döyüşlərdə görmüşəm. Qızıl qaya yüksəkliyində gedən döyüşlərdə mən Elçinin bölüyündə vuruşmuşam.

- Sən Elçini tanıyırsan? Bu heç də pis deyil, tezliklə biz onunla Xankəndində görüşəcəyik.

- Orda bizi gözləyirlər? Mənim bundan xəbərim yoxdur.

- Tələsmə, tezliklə hər şeyi biləcəksən.

Onlar yola çıxdılar, heç bir yerdə dayanmadan yol getməyi qərara aldılar. Tezliklə görüş yerinə çatmalı idilər.

Əli Azərin qoluna toxundu:

- Sən mənim barəmdə nə bilirsən?

- Heç nə, - Azər yalan danışdığına görə qızardı: - mənə dedilər ki, sən çox cəsur və qorxmaz adamsan. Təxribat işlərində böyük təcrübən var.

-Hə, orası elədir, mənim çox şeylərdə təcrübəm var. Bir zamanlar çox kinli və cəsur adam idim. Sənə demə-yiblər ki, mən sifarişlə adam öldürən killerəm.

- "Ələ keçməz" olduğunu bilirəm, lakin sənin barəndə İnterpolə məlumat verilməyib. Kimsə səni ehtiyat variantı kimi saxlayırdı.

- Atam öləndə mən uşaq idim. Anam məni alıb getmişdi. Yetimlik insana çox şey öyrədir. Bazarda dükanlarda xırda oğurluqlar edərək böyüdüm. Qarabağ müharibəsi başlayanda bığlarım hələ çıxmamışdı. İllərlə içərimdə yığılıb qalmış kin-küdurəti partlatmaq üçün könüllülər sırasında Qarabağa yollandım. Mənim kimi atılmış, söyülmüş, əzab çəkmiş bir insan üçün bu yeganə çıxış yolu idi. İnsanın qanında canavar xisləti olur. Çətini bir dəfə qan tökməkdi, sonra hər şey adiləşir. Qan qoxusu səni özünə çəkir. Adam öldürmək, qan tökmək, qulaq kəsmək adi peşəyə çevrilir. Mən bu yolu çox asanlıqla keçdim.

- Sonra da günahsız insanları müzd ilə qətlə yetirdin?

- Xeyr, bu, sonralar baş verdi. Erməni quldurlarını öldürmək mənim üçün peşə yox, şərəf idi. Onlar bizimkilərə qarşı Afrika cəngəlliklərində yaşayan vəhşilərdən də qəddar idilər.

Yol onları möhkəm yormuşdu. Bir neçə saatdan sonra görüş yerinə qayıtdılar. MTN-nin kəşfiyyat idarəsinin əməkdaşı onları görüş yerində gözləyirdi...

...Məhkəmə prosesində Zakir Nəsirov bilirdi ki, onun həbs edilməsi Daxili İşlər Naziri Ramil Usubova qarşı ifadə verməməsi ilə bağlıdır...

"Mənim bir günahım var, oda Cinayət Məcəlləsində yoxdur. Ramil Usubovun vəzifədən uzaqlaşdırmaq və həbs etmək üçün məni tutdular. Məndən əvvəl də polis işçiləri tutulmuşdu. Onları da döyüblər, Ramil Usubovun əleyhinə ifadə ala bilərdilər. Amma inandırıcı olmayacaqdı. Onların heç birinin nə rütbəsi, nə vəzifəsi, nə də mənim qədər nüfuzları olub. Burada oturanlardan Eldar Rəhimov, Kamil Sədrəddinov desə ki, bu işlərin başında nazir dururdu, inanmayacaqdılar. Çünki bu adamların özləri işlədikləri ilk on ildə naziri ancaq televizorda görüblər. Bütün bunları nəzərə alaraq, məndən yapışdılar. Bu məqsədlə yanıma gələnlərə dedim: gedin sizi göndərənlərə bildirin ki, mən heç kimi şərləmirəm".

Zakir Nəsirovun apelyasiya məhkəməsində verdiyi ifadədən

- Afaq, sən iş birliyində olan adamların adlarına tam açıqlamamısan. Heç Zakir Nəsirovla olan dostluğunu da deməmişən. Halbuki o sənə uzun müddət qəyyumluq edib.

- Haqlısınız, mən onunla tanış idim. Bağışlayın, çatdıra bilməmişəm. Bir də ki, daldan atılan daş topuğa dəyər məsələsi var.

- Əgər topuğunu qoruya bilsən, daş səndən yan keçər.

Afaq çevrilib düz polkovnik Kazımovun gözlərinin içinə baxdı.

- Axı siz məndən nə istəyirsiniz? Bildiklərimin hamısını onlara demişəm.

- Əgər istəmirsənsə, deməyə bilərsən, bu sənin hüququndur. Hara istəyirsən gedə bilərsən.

- Mən hara gedə bilərəm? - Afaq qorxa-qorxa soruşdu. - Onlar məni...

- Bilirəm, onlar səni çoxdan satıblar. İstəsələr, elə burada da məhv edə bilərlər.

- Mən bilirdim ki, elə də olacaq. Mənə xəbərdarlıq etmişdilər.

- Hanıs yolla? Kim etmişdi xəbərdarlığı.

Artıq artan psixoloji təzyiq öz işini görmüşdü. Afaq iki yol ayrınca çırpınırdı: "İlahi! Axı niyə mənə yazığın

gəlmir, niyə mənə hər şeydən məhrum etmək istəyirsən?"

Afaq vaxtın çatdığını başa düşürdü. O, bir neçə dəfə artistcəsinə qollarını oynatdı: "Bu vəziyyətdən çıxmaq üçün şaxmat taxtasını satmaq yox, partiyanı udmaq lazımdır. Mən necə də axmaq olmuşam, axı onlar hamısı bir-birlərinə yapışıblar" - deyər fikirləşdi. Sonra yaşarmış gözlərini yerə dikərək dedi:

- Yaxşı! Qoy siz deyən olsun. Əgər ovçu ovunu uçrumun kənarına qədər qova bilirsə, ya gərək ovçunun gülləsinə tuş gələsən, ya da uçrumu tullanasan. Mən ikincini seçdim.

Polkovnik Kazımov ayağa durdu, şüşədən stəkana su tökərək Afaqə verdi.

- Al iç, sərin su insanın sinirlərini sakitləşdirir. Bir də ki, hər şey Allahdan aslıdır. Hər bir insanın içərsində Allah xofu var. Deməli, Allah hər şeyi görür və idarə edir.

- Siz çoxdan belə fikirləşirsiniz? - Afaq sakit səslə ona cavab verdi: - Hərdən mənə elə gəlir ki, siz yaşamırsınız.

- Məgər siz yaşayırsınız?

- Yox, mən də yaşamıram. O vaxtdan ki, pis əməllərə şərik oldum, əsl Afaq yoxdur.

- Bəs, o necə oldu? Sizdən soruşuram, kim və nə vaxt xəbərdarlıq etmişdi. Böyük quşların quyruqları da

uzun olur. Onu qəfəsə salsanda quyruğu bayırda qalır. Bəzən quyruq da çox iş görə bilər.

- Hə siz haqlısınız, Nəsirovun adamları məni xəbərdar etmişdilər ki, aradan çıxım. Mən daha Bakıda qala bilməzdim.

- Niyə?

- Ona görə ki, general yanımda yox idi. Ağa Laçın-lı nə istəsə mənimlə edə bilərdi. Mən çoxdan ölüyəm. Mən əcəlim gəlməmişdən qabaq ölmüşəm. Ola bilməz ki, siz bunu görməyəsınız...

...Yaxşı! Soruşun mən hazıram.

Rizvan evə gec gəldi, artıq hava qaralmışdı. Qonaq otağında, yumşaq kürsüdə özünü rahatladı. Xumar hələ gəlməmişdi, adəti üzrə qızını məktəbdən götürmək üçün getmişdi. Rizvan bir qədər oturduqdan sonra mətbəxə keçdi. Həmişə Xumarın oturduğu stula üzünü tutub özü-özüyü danışmağa başladı.

- De, əzizim, özünə və bizə nahar yeməyinə nə istəyirsən?

- Bizə qayğanaq, kərə yağında.

- Yumurta? O, yoxdur, bizdə olmur. Kərə yağı, bu nədi belə?

- Yaxşı, şor ver...

- Hələ gətirməyiblər.
- Eybi yoxdur, südlü düyü sıyığı yeyərik.
- Təzə süd yoxdur, bəlkə turşumuş...
- Hə, o da olar.
- Yaxşı, çox sağ ol!

Rizvan Moskvadan qayıtdıqdan sonra əməliyyatın müəyyən proseslərində sakitlik yarandı. Əməliyyat-axtarış qrupunun üzvləri polkovnik Kazımovun hansı gediş edəcəyini gözləyirdilər. Onlar əla bilirdilər ki, Ağa Laçının adamlarının nəzarətə götürülməsi hansı nəticələrə verə bilər. Vaxtından əvvəl banlamağın yersiz olduğunu anlayırdılar. Ona görə də gözləyir, ən əsası isə hər ehtimala qarşı hazır olmağa çalışırdılar. Onlar üçün hərəkət etmək gözləməkdən çətin idi. Nə vaxt ki, günlər adi qaydada keçir, heç nə baş vermirdi, bu hal xüsusi gərginlik yaradırdı. Tam hazır olmaq və gözləmək çox çətin idi.

Rizvan Moskvadan qayıtdıqdan sonra xeyli dəyişmişdi. Qaraqabaq, bir az da ehtiyatlı olmuşdu. Xumar çox yaxşı bilirdi ki, həddən artıq gərgin, istirahətsiz işləyən adamlarda sinir-psixi pozğunluqlar yaranır. Yorğunluq, yuxusuzluq, emosiyaların davamsız gərilməsini də bura əlavə etsək, Rizvanın əhval-ruhiyyəsinin düşməsi Xumarı təəcübləndirmirdi. Çox vaxt Rizvan süst, əzgin, yuxulu olurdu. Tezliklə hər şey Xumara aydın oldu. Gecə zənglərinin birində yoğun kişi səsi Xumarı hədələdi.

- Gözəlçə, ərinə de ki, biz dediklərimizi eləməsə, özündən küssün. Eşitdiyimizə görə gözəl bir qızınız var. Əlbəttə, siz qızınızın oğurlanmasını istəməzdiniz...

- Dayanın, dəstəyi asmayın, qızım ilə işiniz olmasın, mən Rizvanla danışaram.

- Düd...düd...düd....

Həmin gecə Rizvan növbədə idi. Səhərə qədər Xumarın gözüne yuxu getmədi. Suallar öz cavablarını gözləyirdi. Gizli telefon zəngindən sonra Xumar Rizvanın vəziyyətini yaxşı başa düşürdü.

- Sən müstəntiqsən, dövləti təmsil edirsən, əlində güclü imkan ola-ola, bircə qızımızı qorumağa gücün çatmır.

Rizvan nadir hallarda emosiyaya yol verirdi. İndi onun qarşısında çox çətin bir dilema dayanmışdı. Bir tərəfdən övlad məhəbbəti, o biri tərəfdən vəzifə məsuliyyəti onu məngənə kimi sıxırdı.

- Məktəbdən evə qədər bizim maşını izləyirdilər.

- Bilirəm, hələ də ikinci döngədə dayanıblar.

- Birdən evə silahlı basqın etdilər?

Xumar pəncərəyə yaxınlaşıb sol tərəfdən pərdəni azacıq qaldırdı.

- Həyət elə qaranlıqdır ki, heç nəyi görmək mümkün deyil.

Qıcığ, təsir hüdudunun yüksəlməsi, qavrama qabiliyyətini zəiflədir. Bu zaman hadisələrin qavranması və

təhlil olunması çətinləşir. Ətraf mühitə qarşı bələdliliyin pozulması Xumarın hərəkətlərini ləngitmiş kimi olmuşdu. Rizvan pəncərəyə tərəf yaxınlaşıb Xumarı arxadan qucaqladı. Xumarın incə, lakin möhkəm bədəni Rizvanın qolları arasında titrəyirdi.

- Sənə nə olub əzizim, niyə ağlayırsan? Hələ ki, heç bir hadisə baş verməyib. Sən isə düşüncələrini buluda bürümüsən... - sonra onu özünə sarı çevirərək yaşlı gözələrindən öpdü. - Şəhərin adlı-sanlı detektivi Xumar xanım qorxuya düşüb.

- Mən qorxmuram, lakin özümlə bacara bilmirəm, axı anayam. Bütün canlılar instinkiv olaraq öz balalarını qoruyur. Məgər sən bilmirsən ki, qəflətən baş vermiş bədbəxt hadisələrin hamısı pis xəbər nəticəsində baş verir?

- Nə qədər ki, hadisə baş verməyib, onun haqqında fikirləşməyə dəyməz. Bu, reaktiv sayıqlamalara gətirib çıxarır.

- Sən elə arxayın danışırısan ki,...

- Hə, özünü itirmək olmaz. Bu, çox vacib amildir.

- Başa sal görüm, sən Moskvada olarkən, nə baş verib.

- Yaxşı!

... İstintaq əməliyyat qrupu baş prokurorluqda istintaqı başa çatdırdı. Bir qrup insana qarşı ittiham qaldırıldı. Onlar cavan qızları zorla, aldatma yolu ilə fahişəliyə

cəlb etməklə əlaqədar qanunun uyğun maddəsi ilə ittiham olunurdular. Cinayətə cəlb edilənlərin ümumi sayı on bir nəfər idi. Onlardan üçü axtarışda idi. İşin təşkilatçısı 33 yaşlı Gəncə şəhər sakini Alımurad Məmmədov sayılırdı. Sutnyorlar dəstəsinin üzvləri cavan qızları aldatmaqla məşğul idi. Məqsəd tora salınan qızları xaricə satmaq, sonra da seksual xidmətlər üçün istifadə etmək idi. Bundan başqa dəstə üzvlərinin bir neçə silahlı basqınlarda da əli vardı. Qrup Bakıda zirzəmi də kirayə götürmüşdü. Kirayələdikləri zirzəmidə 18-23 yaş arasında dörd qız və 25 yaşlı bir oğlan saxlayırdılar. Onları mütəmadi olaraq döyür, təhqir edir, zorlayırdılar. Lakin qızlar fahişəlik etməyə razı olmurdular. Qızlardan birinə xüsusi amansızlıqla işgəncə verirdilər. Dəstənin başçısı, öz qəddarlığı ilə o birilərindən xüsusi ilə fərqlənən Alımurad, qızın belinə texniki spirt tökərək yandırmışdı.

Bu cinayət qrupunun fəaliyyəti tezliklə qanun keşikçilərinin, xüsusən DİN-nin Mütəşəkkil Cinayətkarlığa Qarşı Mübarizə İdarəsinin əməkdaşlarının diqqətini diqqətini çəkdi. Əməliyyatçılar şəraiti ətraflı öyrəndikdən sonra zirzəmiyə qəflətən hücum etdilər. Saxlama əməliyyatı zamanı dəstə üzvləri aktiv müqavimət göstərdilər. Üç sütünor və bir polis əməkdaşı öldürüldü. Qızlar və 25 yaşlı tələbə oğlan azad olundu. Atışma zamanı dəstənin başçısı Alımurad və bir sütünor qaça bildi.

Bir neçə il Moskvada gizləndikdən sonra onun yerini müəyyənləşdirmək mümkün oldu. Moskva şəhər milis idarəsi ilə danışıqlar aparıldıqdan sonra operativ-əməliyyat qrupu yaradıldı, Rizvanın başçılıq etdiyi bu qrup Alımuradı yaxalayıb həbs etmək üçün Moskva şəhərinə yola düşdü. Onlar moskvalı həmkarları ilə məsləhətləşdikdən sonra əməliyyatın gününü və saatını müəyyənləşdirdilər. Maksim Qorki adına parkında yerləşən gür-cü restoranında çalışan xidmətçilərin Moskvanın əksəriyyəti əməliyyatçılarla əvəzləndi. Restoranın giriş və çıxış qapısındakı qoruyucular xüsusi xidmət paltarı geyinmiş milis əməkdaşları ilə əvəzləndi. Parkın içərisi və ətrafı xüsusi nəzarətə götürüldü.

Saat 17:30-da Alımurad canqoruyucuları ilə restorana daxil oldu. Onlar üçün ayrılmış xüsusi stoluna yaxınlaşıb oturdular. Restoranın şefi yaman həyacanlı idi, xidmətçiləri tələsməməyə, özlərini "ağıllı" göstərməməyə və əməliyyatın qansız bitirməyə çağırırdı.

- İndi işin mürəkkəb tərəfini araşdırın. Bu nədir, siz məndən şübhələnirsiniz? Onda niyə vaxtından əvvəl başlamaq istəyirsiniz?

- Biz axırncı həddə qədər ehtiyatlıyıq. Soruşursuz ki, o neyləyə bilər? Əgər xidmət geciksə, o şübhələnə, əsəbləşib, ağına gələn axmaq şeyləri edə bilər. Onlar silahlıdırlar, elə birinci sizi öldürə bilərlər, başa düşdünüz?

- Hə, özünüz həll edin, özünüz də cavab verin.

Şef diqqətlə Rizvana baxdı, onun gözlərindəki işıltı Rizvanın xoşuna gəlmədi. Rizvan adətkarda olduğu hisslərini cilovlasa da, yəqin bilirdi ki, restoranın şefi onlarla əlbirdir. Nəyin saxta, nəyin saxta olmadığını peşəkar detektiv kimi dərhal hiss etdi. O, xidmətçi paltarı geyinmiş rusiyalı milis zabiti Vasili Sidrovun qulağına pıçıldadı:

- Fakt var, mən əməliyyatın rəhbəri kimi onu yoxlamalıyam. Bu sizin üçün də maraqlıdır. Restoranın şefini hər hansı bəhanə ilə mətbəxə çağırın. Biz nəyin hesabına olursa-olsun, bu əməliyyatı başa çatdırmalıyıq. Gedin iş görün.

Rizvan mətbəxə sarı addımladı, beyni sürətlə işləyirdi. Ona görə də mətbəxə dəhlizdən yox pillələrin altı ilə irəlilədi. Nə vaxt ki, hadisələr gözlənilməz istiqamətə yönəlir, onun qarşısını almaq üçün çox iş görmək lazım gəlir.

- Rizvan Mamedoviç! - Vasili Sidrovun səsi onu mətbəxtin qapısı ağzında saxladı.

Pillələrlə üç nəfər qalxırdı: səliqə ilə geyinmiş cavan milis serjantı, onun ardınca yaşıl rəngli idman paltarında yekəpər bir oğlan. Əgər milis serjantının sifətində gərginlik olmasaydı, Vasili Sidrovun diqqəti ona yönəlməzdi. Qəhvəyi şalvarının kəməri olmadığından serjant bir əli ilə şalvarının kəmər yerindən yapışmışdı.

Qara plaşlı qız yekəpərin əlindən tutaraq ətrafı ürkək baxışlarla süzdü.

- Sola! Sağ küncə! Hamı yerə otursun! - yekəpər oğlan qətiyyətlə əmr verdi.

Rizvan mətbəxin qapısı önündə yerə oturmuş Vasili Sidrovdan soruşdu:

- Bunlar cinayətkarlardı? Heç oxşamırlar axı...
- Siz elə fikirləşirsiniz ki, cinayətkarların buynuzu olur?
- Mən buynuz demədim, amma çox qəşəng görsənirlər.
- Bu onların peşə incəliyidir, başqa cür olmur. Cinayətkarlar həmişə gözdən pərdə asmağı bacarırlar.

- Bəs indi biz neyləyək? - Rizvan Vasili Sidrovun qulağına pıçıldadı. - İndi nə etmək fikirindəsiniz?

- Əməliyyat planı alt-üst oldu. Mən nə etmək olduğunu bilmirəm.

- Onda qulaq asın, Siz bunlarla məşğul olun, Alımuradın dəstəsi mənimdir.

- Yaşasaq görərik. Başladıq!

Rizvan bu əməliyyata çox hazırlıqlı gəlmişdi. Səlim çoxdan Bayıl həbsxanasında oturmuşdu. O, yoldaşlarını qanun keşikçilərinin əlinə vermişdi. Dəstənin axırıncı üzvü Alımurad vaxtında yaxasını qurtara bilmişdi. Rizvan bir şeyi dəqiq bilirdi. Bu gün o, Alımuradı yaxalamaalı, yada... Hələ mətbəxin qabağındakı sahədə oturarkən, Rizvan onu görmüşdü. Onun əlində yaşıl kağızdan düzəldilmiş bir gül var idi. Bu, Alımurada - "Onlar bu-

radadır, ehtiyatlı ol" işarəsi idi. Rizvan əməliyyatın çox qəlizləşdiyini anladı. Artıq Alımuradın cangüdənləri silahlarını çıxarmışdılar. Rizvan ildırım sürəti ilə üçüncü pillədən salona tullandı. O, hələ havada olarkən sərras atəşlə cangüdənlərdən birini yerə sərđi. Artıq atışma başlamışdı. Alımurad atışa-atışa giriş qapısına can atırdı. Vasili Sidrov artıq onun yolunu kəsmişdi.

- Axmağlıqdı, mənə mane olma. Hər kəsin öz həyatı var.

- Sən bura mənə dərs verməyə gəlməmişən.

- Əlbəttə! Bu dərs vermək deyil, can almaqdır... - Vasili Sidrov çalışırdı ki, söhbəti bir qədər uzatsın. - Ağzını niyə açmısan? Qorxaq!

Alımurad ağzının sol tərəfi ilə gülümsədi. Vasili onun üzündəki ifadədən hiss etdi ki, Alımurad "tarana" getmək istəyir.

- Axmağlıq eləmə, silahı yerə qoy və təslim ol!

- Nə xoş xəbər, hamı belə eləyir, dalğa keçənə qədər.

- Dalğanın bura nə dəxli var?

- Yaxşı, - Alımurad soyuq səslə dedi, - doğrusu ölmək istəmirəm. Ağillı adamlar vaxtın qədrini bilirlər - O, hər iki əlindəki tapançanı aşağı saldı: - mən silahı yerə qoyuram.

Alımurad döşəməyə qədər əyildi, ayaqlarını aralayıb hər iki tapançadan atəş açdı. Vasili Sidrov kötük kimi yerə yığıldı.

- Mən ölmək istəmirdim!.. - Fikir çox alçaldıcı olsa da, Vasili Sidrov son nəfəsdə güc tapıb onu uzaqlaşdırma bildi: - bu da axırı....

Həmin gün atışma bir saata qədər davam etdi. Əməliyyatçılar quldurları zərərsizləşdirə bildilər.

- Nadir yırtıcıdır, Kür meşələrindəki boz qurd kimi. Axır ki, əlimə keçdin, Səlim səni Qobustan həbsxanasında gözləyir.....

Həyətdən atılan daş pəncərə şüşəsinə dəyərək onu çilik-çilik etdi. Otağın ortasına düşən daşa kağız parçası yapışdırmışdılar. Xumar əlləri titrəyə-titrəyə daşı qaldırdı. Rizvan pişik cəldliyi ilə pəncərəyə qalxdı, pəncərədən qaranlıq həyətdə tullanaraq uzaqlaşmaqda olan məşinin ardınca bir neçə güllə atdı.

Rizvan həyətdəki oturacaqlardan birində oturdu, gözləri qaranlıqda parlayan bəyquşun gözləri kimi işıq saçdı.

- Moskvadan necə qayıtdın cənab mayor?

- Mənə görə pis olmadı, ancaq sizin necə qiymət verəcəyinizi bilmirəm. - Rizvan qalın qovluğu polkovnik

Kazımovun stolunun üstünə qoydu: - Hamısı buradadır, - Rizvan adəti üzrə çiyinlərini çəkdi.

- Sənə görə çox şadam, bir daha öz işinin necə qiymətli olduğunu göstərdin....

Xumar oturacağın sol tərəfindən hərlənərək Rizvanın yanında oturdu. Rizvan onu çiyinlərindən qucaqladı. Xumar səssizcə ağlayırdı.

Cinayət düşüncənin pozulması, nəyisə əldə etmək ideyaları inkişafı ilə əlaqədar törənirsə, belə xəstələr anlaqsız sayılır.

Reaktiv psixozların cinayət törənəndən sonra, istintaq zamanı və ya həbsxana şəraitində inkişaf etdirilməsi cinayət maddəsinin tətbiqinə yol vermir. Xəstəlik müddətində xəstəxanada saxlanılan və müalicə alan belə şəxslər sağalandan sonra yenidən məhkəmə məsuliyyətinə cəlb olunurlar. Yalnız düşüncənin pozulması, narkotik və ya alkoqollu içkilərin təsiri altında baş verirsə, belə halda cinayətin törədilməsi anlaşıqlı sayılır. Fərid, cinayəti törədərkən, içkili olduğundan cinayəti bilərəkdən, anlaşıqlı olaraq törətmişdi.

Məhkəmə istintaq orqanlarında, məsuliyyətə alınmış şəxsin psixi sağlamlığına şübhə oyanan zaman, məhkəmə-psixiatriya ekspertizyası təyin edilir. Cına-

yətkarın məhkəmə qarşısında durmağa, cəza müddətini çəkəməyə qadir ola bilməsi sualları qoyulur. Ekspert, ilk əvvəl, cinayətkarın psixi xəstə olub-olmamasını sualını həll edir. İndiki halda Məhkəmə-psixiatriya ekspertiziyası sizin suala bir mənalı cavab verir. Fərid psixi cəhətdən sağlamdır və cinayəti törədərkən anlaqlı olub.

Məhkəmə psixiatriya ekspertiziyası
9 sentyabr 2007-ci il

Kamran bir neçə ay idi ki, Fəridin cinayət işi ilə məşğul idi. Artıq işi yekunlaşdıra bilərdi. Məhkəmə-psixiatriya ekspertiziyasının qərarından sonra işi tamamlayıb prokurora verə bilərdi. Bu məqsədlə Fəridi yanına gətizdirmişdi. Fəridin qolları arxadan bağlı idi. İki polis nəfərinin arasında oturmuşdu. Onun işi ağır cinayətlərə aid olduğundan təhlükəli hesab olunurdu.

- Bu gün sənin ağır cinayətlər üzrə ibtidai istintaqa yekun vuracağıq. İstəyirəm olaylara bir daha nəzər salaq, ola bilsin ki, hardasa, nəyəsə düzgün baxılmayıb. Həmin gün nə baş verdiyini bir daha xatırlayaq. Yanılmıramsa, sən paltar asılan şkafdan nəsə axtarırdın.

- Mənə lomkadan çıxmaq üçün 200 qram lazım idi. Şkafdan pul axtarırdım ki, araq alım.

- Hə bunu demişdin, pulu tapa bildinmi?
- Xeyir, şkafda əlləşəndə, anam məni söydü, hücum edərək itələdi, lakin onun məinə gücü çatmadı. Şkafdan pul tapa bilmədim. Görünür anam pulu başqa yerdə gizlətmişdi.
- Sən də pulu tapmaq üçün ananı öldürdün.
- Cənab kapitan, mən başa düşürəm ki, həyatımda qara günlər başlayıb. Mən heç kəsi öldürmək istəmədim, əgər həmin gün anam məinə bir qədər pul versəydi, hər şey başqa cürə ola bilərdi.
- Hə, bəlkə də sən haqlısan. Bacın qızını - 14 yaşlı Səidəni qətlə yetirəndə bunları fikirləşmirdin?
- Mən özümdə olmamışam.
- Yalan deyirsən, sən kimilərində kişi namus-qeyrəti olmur, - Kamran əlindəki vərəqi ona uzatdı. - Al, oxu, əclaf. Sən ananı da, Səidəni də öldürəndə anlaqlı olmusan. Psixatiriya ekspertiziyası bunu təsdiq edir. Hər şeyi qabaqcadan planlaşdırmısan.
- Mən qorxdum ki, Səidə nənəsinin meyitini görər.
- Ona görə də uşağı boğub, sonra izi azdırmaq üçün paltarlarını cırıb çıxarmısan. Bacın qızının zorlanmasını imitasiya etmək üçün barmağınla onun bakirəliyini pozmuşsan. Namusu it də yemir, sən it olmağa da layiq deyilsən. Qanun yol versəydi, səni mıxdan asardım. Bu ağır cinayət işinə axırıncı nöqtəni məhkəmə qoyacaq. Çox istərdim ki, ömrünün qalan hissəsini insanlardan tədric olunmaqla dəmir barmaqlar arasında keçirib çürüyəsən.

Kamran qalın qovluğun içərsinə psixatiriya ekspertizyasının qərarı yazılmış kağızı da qoyub, qovluğu bağladı.

- Bu əclafı istintaq təcridxanasına aparın.

Saat 10-da zalın işıqlarını söndürdülər. Projektorların gur işıqlandırıdığı estradaya Manel Mikel çıxdı. Onun yaşı otuz olardı. Gəncliyini arxada qoysa da, cəld və gözəl idi. Bakıda doğulduğu üçün, uşaqlıq və yeniyetmə dövrünü də burada yaşamışdı. Ali məktəbdə oxuyarkən universitetin bir neçə tələbəsi ilə "Olay" musiqi qrupu yaratmışdı. Yaxşı səsi olduğundan tez-tez "Olay"da çıxış edirdi. Tələbə olarkən, Elçin onun konsertlərində iştirak edərdi. Atasını Mikayıl Nazirlər Kabinetində böyük vəzifə tutmuşdu. Əvvəl nazir müavini, sonra Meşə Təsərrüfatı naziri oldu. Anası erməni qızı idi. Atasının adını Mikelləşdirib özünə təxəllüs götürmüşdü, Manel Mikel. O, xarakter cəhətdən mürəkkəb adam olsa da, çox bacarıqlı idi. İnsanlarla dil tapmağı, ünsiyyət qurmağı çox yaxşı bacarırdı. MTN-nin ageti kimi atəşkəsdən sonra Qarabağa göndərilmişdi. Elçin onunla Xankəndində görüşməli idi. Elçin yadına saldı ki, Manuelin yanında dayanmış qızı tanıyır, lakin heç cür xatırlaya bilmədi.

- Bu gün Anjellanın "Sonalar" rəqs qrupunun çıxışı var. Budur onlar, qarşılayın!

Zalda bir canlanma yarandı. Qızları alqışlarla qarşıladılar. Elçin birinci stolda oturduğundan, qızları daha yaxşı görürdü. Cərgədən ikinci qız Elçinə daha gözəl görsəndi. Qızın rəngi qaçmış, ağarmış incə dodaqları vardı. Elçinə elə gəldi ki, bu qız incə dodaqları ilə ancaq nəfəs alır: - yemir, danışmır. Qızların hamısı açıq mavi rəngli milli paltar geymişdilər: doğrudur, bir qədər köhnə dəbli idi, lakin ideal ütülənmişdilər. Görkəmləri isə heç də müasir deyildi. Hamısının sifətində melanxolik ifadə vardı. Elə bil kimsə onları güclə gülümsədirdi.

Cərgədən ikinci qız hiss etdi ki, kimsə onu baxışları ilə izləyir, sifətindən əsəbi titrəyiş keçdi. Elçin qızın gözlərinin nəmləndiyini uzaqdan görməsə də, bunu hiss etdi.

- Doğrudan da, hər şey gözəl, zövqlə təşkil edilib? - deyə Elçin soruşdu.

- Hə, lap möcüzədir, - yanında oturmuş erməni qızı ona ciddi cavab verdi...

- Biz hələ də tanış olmamışıq, - Elçin qıza sarı əyildi.

- Hə, bu doğrudur. Ancaq mənim günahım deyil.

- Onda nəyi gözləyirik?

- Kristina - qız əlini Elçinə uzatdı, - istəsən, Krista da deyə bilərsən.

- Niyə ki, özünüz kimi adınız da gözəldir, - Elçin qızın əlini sıxdı. - Timur Abolyan.

- Çox şadam - qız bürüşmüş barmaqlarını onun əlindən çıxardı, - çox güclüsünüz, lap hərbiçilər kimi, - sonra nə fikirləşdisə, Elçinə sarı əyilib pıçıldadı: - Bu qızlar türkdülər, Azərbaycan türkləridirlər.

Manuel onları əsir qızların içərsindən seçib, Anjella ilə birlikdə "Sonalar" rəqs ansamblını yaratdı. Görürsən, necə gözəldilər?!

- Hə, göldə üzən yaşılbaş sonalar kimi.

- Bu restoranı yeni tikiblər, Manuelin qardaşı tikdirib, gərək ki, Amerkada yaşayır.

Ofisiant onlara yaxınlaşdı. Özünü aparmasından gör-sənirdi ki, o, "Arsax"a yenicə gəlib. Ona görə ki, zalda oturanlara heç də təbəssüm göstərmirdi. Buranın müştəriləri köhnə ofisiantı yaxşı tanıyır, onu sevirdilər.

- Pulun var? - Kristina ondan soruşdu. - Bura girmənin cibləri gərək açıq olsun.

- Əlbəttə, bizim pulumuz var.

- Hə, pulumuz varsa, onda Yeravan konyakı içək.

- Yaxşı! Qulaq as Krist, gəl sən anana zəng vuraq, deyək ki, sən evə gec gələcəksən.

Kristina cavab vermədi, bilmirdi nə qərara gəlsin. Sonra dedi:

- Eyb etməz, anam öyrəncəlidir. Sən ancaq məndən necə izal olmaq haqqında fikirləşirsən.

- Yaxşı, - Elçin gülümsədi. - Sən hər şeydə mənə qulaq as, itib-batmarıq, - Elçin diqqətlə qıza nəzər saldı: "Başlanğıc üçün pis deyil," - fikirləşdi. Onsuz da pullardan xərcləmək üçün fürsət gözləyirdi.

- Yeravan konyakı, buz ilə, bir az soyuq ət və koka-kola.

Restorana hərbi paltarda, saqqalı, əli avtomatlı əsgərlər tökülüşdülər.

- Bunlar burada neynəyirlər?- Elçin Kristinadan soruşdu. Kristina çiyinlərini çəkdi: bu, o demək idi ki, mən nə bilim. Ofisiant qayıdıb gəldi, gətirdiklərini yer-bəyer etdikdən sonra dedi:

- Buz yoxdur - o, konyak şüşəsini Elçinə sarı sürüşdürdü: - Ehtiyatlı olun buzsuz konyak tez təsir edir.

Elçin işarəni başa düşdü: - Mən həmişə ehtiyatlıyam - Kristinanın ona baxışını görüb, - sən öz işinlə məşğul ol! - dedi.

Saqqalı əsgərlərdən ikisi onlara yaxınlaşdı, biri stul çəkib oturdu. Düz Elçinin gözlərinin içinə baxıb dedi:

- Xahiş edirəm, sənədlərinizi göstərin.

Elçin xarici pasportunu və eyzamiyyət vərəqəsini ona uzatdı. O, sənədləri götürdükdən sonra Kristinaya baxdı:

- Siz nəyi gözləyirsiniz?

Söz Kristinanı tutmuşdu. Onsuz da konyakın təsirindən qızaran yanaqları od tutub yandı.

- Siz... siz... nə cəsərlə?!
- Xanım, sərhədi keçən var, əmr olunub ki, şəhərdə hamının sənədlərini yoxlayaq.

- Bu əmri sizə atam verib? Mən şəhərin hərbi komendantının qızıyam. Kristina Mıkırtçyan.

- Xahiş edirəm, həyacanlanmayın, şəhərdə axtarışdır, yaxşı olar ki, evə gedəsiniz.

- İlahi, bu şəhər doğrudan da cəhənnəmdir, - nəhayət siz buradan rədd olub gedəcəksiniz, ya yox!

Elçinə elə gəldi ki, Kristina ürəkdən danışır. Elə bil Kristinanın göz bəbəkləri genişlənmişdi, baxışları içərsindəki nifrəti bayıra tökürdü. Bir neçə dəqiqədən sonra qızın baxışları tutqunlaşdı, gözlərindən axan enerjinin sönməsi onu halsızlaşdırmışdı.

Əsgərlər sənədləri yoxlayıb gedəndən sonra Kristina Elçinin əlindən tutdu.

- Deyəsən, qorxmışdun!
- Əlbəttə, heç kim bundan sığortalanmayıb.
- Axı heç kim həqiqətin harada olduğunu bilmir. Elə biri sən, allah bilir hardan gəlib, hara gedirsən.
- Onda niyə mənimlə əylənirsən?
- Əgər içərimdə mübarizə getməsəydi, kim bilir axırı necə qurtaracaqdı.

- Əgər mənim instinktim atəfiyə olsaydı bəlkə də sən deyən idi. Axı əsgər kişilərdə belə olur.

- Sən elə fikirləşmirsən ki, bütün anlaşılmazlıqlar

belə baş verir. Mən əsgərləri... - Kristina kişi kimi söydü, - ora göndərməkdə səhv eləmədim. Mən o anda başa düşdüm ki, biz bir-birimizə lazım olan adamlarıq.

- Bilirsən mən səninlə köhnə fikirli loğman kimi danışmaq istəmirəm. Hər kəsin öz daxili mübarizəsi var. Bizim söhbətimiz bir az hədəfsiz, lazımsız dialoqa çevrilir. Ancaq bir-birimizi daha yaxşı tanımaq üçün bu da lazımdır.

- Sən fikirləşmirsən ki, anlaşılmamazlıqlar buradan baş verir. Yeri gəlmişkən Bakıda havalar necə keçir?

- Külək əsir.

- Söhbətimiz bitdi. Bu səni qorxutmasın. - Kiristina qolundakı saata baxdı.

- Gecə çox yaxşı keçdi.

Ofisiant onlara yaxınlaşdı.

- Artıq bir fincan kofe içməyin vaxtıdır, - cavab gözləmədən dönüb getdi, - Manuel sizi görüş yerində gözləyir.

- Mən sənə deməliyəm, bizim həyatımızda bu, ən ağırlı problemlərdən biridir. Həmişə öz işimlə məşğul olsam da, mənə elə gəlib ki, bu onu əvəz edə bilməz. Nə qədər ki, insanın gücü var o nəyəsə inanmağı, kimin xatirinə nəsə iş görməlidir. İnsanlar çox vaxt çox gec başa düşür ki, onun başqa yolu yoxdur.

- Sənin bakılı olduğunu, orada bir azərbaycanlını sevdiyini bilirəm.

- Hə, əlbəttə, - Kristina dərhal onunla razılaşdı.

- Mən ondan sənə məktub gətirmişəm, istəsən verə bilərəm.

- Yaxşı, - Kristina təkrar saatına baxdı. - İndi vaxta az qalıb, biz görüş yerində olmalıyıq. Manuel indi orda olar, gecikə bilmərik.

Onlar restorandan birgə çıxdılar. Payızın qızılı yarpaqları küçələrə səpələnmişdi. Ətrafda çoxlu sayda hərbi patrul maşınları və əli silahlı əsgərlər var idi.

- Qucaqla məni, - Kristina Elçini özünə sıxdı. Onlar Kristinanın "Opel" markalı köhnə maşınına minərək dərhal oradan uzaqlaşdılar. Bir saatdan sonra Şuşu kəndində görüş yerində olmalı idilər. Hər ehtimala qarşı Kristina maşınının qabaq şüşəsinə hərbi komendantın imzaladığı buraxılış vərəqəsini yapışdırdı.

Psixoloqun və kriminalistlərin növbəti adam öldürən manyakla işləməsi müəyyən bir həqiqəti onlara anlatdı. Belə ki, manyakların onların törətdikləri əməllərinə görə qruplaşdırmaq olar. Biri kəsir, o birisi suda batırır, başqası isə öldürəcəyi adamı boğur.

Əlbəttə, bu seçmələr qatil üçün fərqli olsa da, müəyyən bir qrup əldə etmək mümkündür.

- Lakin başa düşülməyən başqa bir şey də var. Bir manyakın adam öldürməsi, cinayətlərin sayı silsiləyə

çevrilirsə, dərhal onu yamsılayan başqa manyaklar peyda olur: keçən yayda olduğu kimi.

Bakının Xətai rayonunda məktəbli qız qəddarcasına qətlə yetirilmişdi. Bu yaxınlarda isə şəhərin qərbində Yasamal rayonunda başqa bir qadın vəhşicəsinə öldürülmüşdü. Maraqlı burasında idi ki, hər iki manyak cinayət əməllərini şəhər qəbristanlıqlarında törədirdilər.

Dekabrın axırında şəhər polis bölmələrinin birində qorxudan əsən bir qadın özünü zorla içəri saldı. Bu polis bölməsi şəhər qəbristanlığının yaxınlığında yerləşirdi.

Qadının üzündə hələ də keçirdiyi dəhşətli əzabların izləri qalmışdı. Ona ürəkağrısı ilə baxmamaq olmurdu. O, möhkəm döyülmüşdü, demək olar ki, əynindəki palpaltarı hamısı cırılmışdı. Qadın başdan-ayağa toz-torpağın, palçığın içində idi. Dəhşətli sarsıntıdan qadın danışa bilmirdi. Ona ilk öncə tibbi yardım lazım idi. Tezliklə tibbi yardım briqadası gəldi. Sakitləşdirici iynələrdən sonra qadın nə hadisə baş verdiyini danışa bildi:

- Bir saat əvvəl işdən evə qayıdandım. Yolum şəhər qəbristanlığı tərəfdən, hasarın yanından keçir. Mən bu yolu on illərdir ki, gedib-gəlirəm. Evim şəhər qəbristanlığının yaxınlığında yerləşir. Barının qurtaracağına yaxın, çoxlu iynəyarpaqlı ağac əkiblər. Ağacların altı ilə getmək maşın yoluyla keçməkdən təhlükəsiz olduğundan, mən bu yolu seçmişəm. Bu yaxınlarda evə gedərkən barıda böyük bir dəşiyin olduğunu gördüm. Əlbət-

tə, buna fikir versəm də, elə bildim qəbristanlığın fəhlələri təmir işi aparırlar. Bu gün işdə ləngimişdim, ayın axrında işimiz çox olur. Hava qaraldığından evə tələsirdim. Barının dəşik olan yerindən keçəndə gördüyüm səhnə məni dəhşətə gətirdi.

- Səhnə deyəndə, nəyi nəzərdə tutursuz?

- Həmin o deşikdən qəribə, dəhşətli bir məxluq çıxırdı. Üzü ölü sifəti kimi sarı olsa da, uzun, ağ saçları çiyinlərindən aşağı tökülmüşdü. Əlində uzun saplı bel var idi.

Yenidən qadının vəziyyəti pisləşdi, dişlərini kilidləyərək böyrü üstə yığıldı. Həkimlər qadını özünə gətirmək üçün xeyli vaxt sərf etdilər.

- Sakitcə, dodaqaltı öz-özünə donquldana-donquldana, sanki özünü qəbirdən qazıb çıxarmış bu ölü düz mənim üstümə gəlirdi. Mən qışqırsam da, qorxudan səsim çıxmadı, yerə yığılaraq huşumu itirdim.

Qadın kəskin ağrılardan ayılır. O görür ki, yaş torpağın üzərində uzanıb, əynindəki paltarlar parça-parça edilib. Həmin əcəyib-qərayib məxluq isə qadını zorlamaq istəyirdi. Qadın kəskin müqavimət göstərdikdə "ölü" ayağa qalxaraq əlləri və ayaqları ilə qadını döyməyə başladı. Döyülməkdən, qorxudan və ağrılardan qadın yenidən huşunu itirir.

- Mən ikinci dəfə ayılıanda yanımda heç kəs yox idi. Mən əvvəlki kimi yaş, palçıqlı torpağın üzərində qalmış-

dım. Bütün bədənım kəskin ağrıyırdı. Paltarlarım cırılıb tökülürdü. Başa düşdüm ki, "ölü", manyak huşsuz olanda məni zorlayıb. Bundan sonra birtəhər, zorla ayağa qalxa bildim. Bilirdim ki, hardasa, yaxınlıqda polis bölməsi var...

...Polis bölməsində məlum oldu ki, cinayətkar qadını zorlamaqla yanaşı, həm də onu qarət edib. Qadının pul çantasından pullar, mobil telefonu və qızıl əşyaları yoxa çıxmışdı.

Tibb ekspertizası qadının döyülməsini və zorlanması təsdiq etdi. Qadının bədənində qatilin qan izləri də qalmışdı. Görünür qadın müqavimət göstərərkən qatilin üz-gözünü cırmaqlamışdı. Qalırdı qatili tapmaq və qan qrupunu təyin etmək.

O, qatilin portiretini qadın heç cür təsirlər edə bilmədi. Çox güman ki, manyakın üzündə maska olub ki, bu da qadını ölümcül qorxutmuşdu.

Polis bölməsindən onlara kömək etməyi xahiş etdilər. Hadisə yerinə baxış keçirərkən, qadın çox çətinliklə zorlandığı yeri göstərdi. Bu da qadının ağır əsəb keçirməsi ilə əlaqədar idi.

- Bəs hadisə yerindən heç nə tapa bilmədik?

- Hə, əlbəttə, bəzi şeyləri aydınlaşdırdıq. Məlum oldu ki, "zombi" təxəyyül məhsulu deyil, o, real varlıqdır. Ayaqqabılarının ölçüsü 44-dur. Biz cinayət işinə ad da vermişik: - Zombi"...

Polkovnik Kazımovu dərhal heç kimin yadına düş-

məyən bir detal maraqlandırdı. Niyə manyakın əlində bel olub? Bu, "ölü" obrazı yaratmaq üçün əlavə olunmuş detal, həqiqətən də onun dirilməsini sübut etməli idi. Çox maraqlı tapıntıdır, əgər doğrudan da belədirsə, onda manyak qəbristanlıq işçilərindən biridir. Uzun və çətin yoxlamalara başlandı.

Axırıncı manyak, "bayquş" ləqəbli Suramı həbs etdikdən sonra şəhərdə sakitlik idi. Doğrudur, bu illər ərzində xırda manyaklar Bakının müxtəlif rayonlarında qeydə alınsa da, onlar tez bir zamanda zərərsizləşdirildi. Yaradılmış istintaq-əməliyyat qrupuna kapitan Kamran başçılıq edirdi. Şəhər qəbristanlığında işləyənlərdən hər xırda detalları belə soruşdurdular. Qohumlarını, dostlarını, içki yoldaşlarını nəzarət altına almışdılar. Xüsusi polis dəstələrinin reydi keçirilir, bütün qəbristanlıqlarda yuva salmış səfilləri bir yerə yığdılar. Tezliklə polislər belə qənaətə gəldilər ki, bu səfillərin heç biri bu cür cinayəti törətməyə qadir deyildir. Onlar həm yaşlarına görə, həm də sağlamlılıqlarına görə bu işi görə bilməzdilər. Lakin səfillərin dindirilməsi zamanı maraqlı bir faktı ortaya çıxardı. Onlardan ikisi təsadüfən gecə yarısı qəbristanlıqda, ucaboylu, 30-35 yaşlarında sağlam bir kişi görmüşdü. İstintaq işinin getdiyi bir vaxtda Zom-

bi daha bir zərbə endirdi. Hadisə eyni ilə əvvəlki kimi idi, lakin şəhər qəbristanlığının başqa bir tərəfində, "Qanlıgöl"ə yaxın bir yerdə Zombi öz maskarad paltarında qadını zorlamışdı. Doğrudur, ikinci qadın qorxsada huşunu itirməmişdi. Onun əlindən çıxaraq qaçmağa başlasada, manyak ona çatmış başından ağır zərbə vuraraq qadını zərərsizləşdirmiş, sonra isə zorlamışdı. Hadisə yenə də köhnə şəhər qəbristanlığının atılmış, unudulmuş köhnə qəbirlərin arasında baş vermişdi.

Qadın ayılanda nə baş verdiyini dərhal anlamış və özü polis məntəqəsinə qədər gələ bilmişdi.

- Maska, bioloji ekspertizanın nəticəsi, hadisənin eyni üsulla baş verməsi, cinayətin eyni cani tərəfindən törədildiyini göstərirdi. Manyak yenə də qadını zorladıqdan sonra, qarət etmişdi. Bundan sonra caninin axtarışı gücləndirildi. Polkovnik Söhrab Kazımov Rizvanı yanına çağıraraq "Zombi - 2" əməliyyatının cizgilərini bir qədər də dəqiqləşdirdi.

- Manyak hardasa, qəbristanlığın yanında yaşayır, ətrafı ciddi nəzarətə götürün. Dəfələrlə oraları təmizləsək də, izi tapa bilmirik. "Bizim adamların" qulaqlarını təmizləyin, hər xırda detalları da nəzərə alsınlar. Bir də çalışın, nə vaxtsa, hansı qəbristanlıqda olmasından asılı olmayaraq cani ilə seksual əlaqədə olanları tapasınız. İndi gedə bilərsiniz.

Rizvan getmək istəyəndə Söhrab onu əlinin işarəsi ilə saxladı.

- Az, qala unutmuşdum, "Bayquş"un sənədləri ilə maraqlan, bax gör hansı həbsxanada çürüyür. Onun xaricə əlaqələri də ola bilər.

- Əlbəttə, cənab polkovnik, bu mənim yadımda idi. O, Qobustan qapalı həbsxanada saxlanılırdı.

- Saxlanılırdı?

- Hə, indi orada yoxdur. Bir il əvvəl kimsə onu əfv olunanların siyahısına salıb, o əfv olunaraq azadlığa çıxıb. Lakin azadlığı uzun çəkməyib, bir aydan sonra məşin qəzasına düşərək dünyasını dəyişib.

- Bu müəmmalı hadisəni yoxlayın. Baş verənlər onun dəsti-xəttidir. Ola bilsin ki, o, sağdır. Məşin qəzasını isə qəsdən edib, ölən sənədləri ilə özünü dəyişib. Yoxlayın görək Suramın zorladığı qadınlar arasında vaxtı ilə onu ələ verənlərdən kimsə varmı? O, çox təhlükəli manyakdır, tezliklə onu ələ keçirməsək, bu cinayətlər silsilə halını alacaq.

Axırda qərara alındı ki, "Zombi - 2" əməliyyat qruplarına tapşırılsın ki, manyakı diri tutsunlar. Psixoloqların köməyi ilə qadınların tipləri öyrənilməli. Dəqiqləşdirildi ki, hansı tip qadınlar manyakı silsilə qətlərə cəlb edir.

Polis əməkdaşları iki gənc qadını qrimləyib manyakı özünə cəlb etmək üçün köhnə qəbristanlığın ətrafına "başmaq" seyrinə buraxdılar. Onlar manyakın tələyə düşəcəyinə inanırdılar. Lakin həmin gecə baş verən hadisə polis əməkdaşlarını şoka saldı. Onlardan 300 metr

aralıda, köhnə qəbristanlığın elə həmin yerində işdən çıxıb evə gedən qadın manyakın hücumuna məruz qaldı. Qadın zorlanaraq qarət olundu. Bunun polis işçilərinin "ördək"lərinə heç bir dəxli yox idi. Tilov atılsa da, bəliq tilova düşmədi. Polis əməkdaşları vaxtında istənilən yerdə ola bilmədilər. Qadın ayılanda köməyə adam çağırmağa cəhd göstərdi. Lakin manyakın artıq izi-tozu da hadisə yerində qalmamışdı.

Sonradan qadının verdiyi məlumat və başqa əlamətlərə görə bu elə həmin uzun, ağsaçlı, əlində bel olan qəbirdən dirilib çıxan "zombi" idi. Əvvəlki iki qadını zorlamış "ölü" idi. Ancaq sonuncu zorlanan qadın çox maraqlı bir məlumat da verdi. Qadın döyüldükdən sonra huşunu itirib. O ayılanda manyak hələ də cinayət törədilən yerdə idi. Qadın görür ki, manyak torpağı qazıb nəsə basdırır. Lakin tərpənməyə qorxur, qorxur ki, manyak onu öldürər.

Səhərisi günü əməliyyat-istintaq qrupu qadını da götürüb hadisə yerinə yollandılar. Zorlanmış üçüncü qadın Zombinin qazdığı yeri əməliyyatçılara göstərə bildi. Gizli yerdən qızıl əşyaları və iki mobil telefon tapıldı. Bunlar əvvəlki zorakılığa məruz qalmış qadınlara aid idi. Əməliyyatçılar heç nə götürmədən gizli "ambarın" üstünü əvvəlki qaydada torpaqladılar. Gizli "anbar"ın ətrafında polisin xüsusi əməliyyatçılarından ibarət dəstələri gizlənərək gecə-gündüz keşik çəkirdi. Lakin tezliklə hər

şey gözlənilmədən həll olundu. Köhnə qəbristanlığın yanında gəzişən, qrimlənmiş polis qadınlarından birinə manyak hücum etdi. Manyak cinayət törətdiyi yerdə yaxalandı. Hücumu məruz qalmış qadın qaçmaq, qışqırmaq əvəzinə, tabel silahını çıxararaq manyaka xəbərdaredici iki dəfə atəş açdı. Sonra fənd işlədərək, ağır zərbə ilə manyakı yerə sərdi və maskasını üzündən çıxartdı...

Rizvan kabinetin kəndərində göründü. Əlində manyakın maskasını tutmuşdu.

- İcazənizlə cənab polkovnik...

Söhrab onun sözünü ağzında qoydu:

- Yaxşı, keç içəri. Böyük hünər göstərmisiz, təbrik edirəm. Ancaq Xumarın həyatını təhlükə altına atmağını sənə bağışlamaram.

- Günahkaram, cənab polkovnik. Lakin başqasına etibar edə bilməzdim.

- Hə, əlbəttə, əgər sən qardaşın yoxdursa... - Söhrab diqqətlə Rizvanın yuxusuz gözlərinə baxdı, - əgər Xumarla hər şey qaydasındadırsa, səni bağışlaya bilərəm. Sən ağıllı, güclü və cəldsən, özün də öhdəsindən gələ bilərdin.

- ...Əməliyyatda iştirak edənlərin hamısının siyahısını tərtib edin. Onlar mükafatlanmağa layiqdirlər. Şəxsən

igidliyə görə medalı, düşünürəm Xumara çox yaraşar.

- Əlbəttə, başa düşürəm, dayısı olmayan çox da uzağa gedə bilmir.

Söhrab söhbətin səmtini dərhal dəyişdi.

- Deməli, mən qoca səhv etmişəm, bu o deyil.

- Hə, bir az anlaşılmazlıq baş verib. Ekspetlərin rəyinə görə "bayquş" ləqəbli manyak Suram avtomobil qəzasında həqiqətən də ölüb. Amma...

- Nə amma, indi xamilionlar dəbdədir.

- Yox, bu belə deyil, həbs etdiyimiz manyak Suram olmasa da, onun kiçik qardaşıdır. Ancaq bu qardaşından daha qəddardır.

- Hm... deməli belə, nəsillər dəyişir, biz isə özümüzü təlqin edirik. Daha qocalmışam, istirahətə getmək vaxtıdır. - Söhrab üzünə süni təbəssüm verərək keçib yerində oturdu. - O yaramaz şeytanın işini yekunlaşdırıb prokuro-ra verin. Bizim vəzifəmiz canini tutmaqdır, cəzanı onlar verir. - Söhrab qol saatına baxdı: -Günorta yeməyinin vaxtıdır, gedək Xumarı da götürək bir yerdə nahar edərik. Yaxın, uzaq keçmişdəki kimi. Gec-tez hamı üçün belə nostalji saat yetişir: ağırdır, qorxuludur, insan yumşaq ensiz çarpayıda uzananda onu daha yaxşı dərk edir. Ən başlıcası odur ki, mələfə təmiz və qırıqsız olsun.

Onlar otaqdan birlikdə çıxdılar. Xumar DİN-nin həyatində gözləyirdi.

V fəsil

Onlar Şuşu kəndinin Qala dərəsi deyilən yerində, "Dəvə batırandan" bir neçə yüz metr aralıda yerləşən, İbrahim xanın qayada çapdırdığı sığınacaqda oturub gözləyirdilər. Buralar Azərə uşaqlıqdan tanış idi. Babası onu tez-tez Şuşaya gətirərdi. Qırx pilləkəndən endirərək "Dəvə batıran"da çimizdirər, sonra da birlikdə dağların yamacındakı at yolu ilə bu sığınacağa qalxardılar. Azər buraların hər daşını, hər qaya parçasını qoxusundan tanıyırdı. Yay aylarında Azər babası ilə Çıdır düzünün Gəlin qayası deyilən dağ yamacından kəklik otu yığardı. Babası ona kəklik otunun can cövhəri olduğunu deyər, Azər də buna inanardı:

- Qulaq asın! Qarqar çayı elə əvvəlki axını ilə axıb gedir, qayalarda elə əvvəlki kimidir. Elə bil heç nə dəyişməyib.

- Yox, çox şey dəyişib, - deyər Manuel onun sözünü kəsdi. - Sənin uşaqlığın illərin arxasında itib batıb. İndi nə Şuşa var, nə Topxana meşəsi. Onlar da bizim uşaqlığımız kimi xatirələrdə itib, batıb. Ola bilsin ki, mən

bir qədər, bədbin danışırım, amma bu günün gerçəkliyi belədir.

- Fikrinizi bir qədər aydınlaşdırın, deyəsən söhbət xəstəlikdən yox, xəstələnməkdən gedir.

- Bu, heç də belə deyil, mən xərçəngin virusla yayılması fikrinin tərəfdarı deyiləm. On ilə yaxındır ki, arxa cəbhədə cəsus kimi çalışıram. Bu illər ərzində mənə aydın olub ki, xüsusi bioloji vəziyyətdə xərçəng hüceyrələri öldürücü konserogen maddələr ifraz edir. Mənə elə gəlir ki, erməni millətçiləri belə mutanları saxta təbliğatla yaradır. Əslində isə onlar çox qorxaqdırlar.

- Tamamilə haqlısınız, biz qorxaqlardan qorxuruq, - Əli əlini Manuelə uzatdı, - biz çoxdan on ilə əvvəl burada olmalıydıq. Mənim adım Əlidir, biz bir yerdə işləyəcəyik. Osman həmişə deyirdi: "Ölüm əzablı ağrıların davamıdır".

- Raziyam, ancaq bizim başqa işlərimiz də var idi. Əgər Dəvəquşular kimi başını quma basdırsan, təhlükə sovuşmayacaq. Onsuz da arxan bayırdadır.

- Hə, tamamilə doğrudur, ermənilər törətdiyi cinayətlərə görə cəzalarını almalıdırlar, - Azər narahatlıqla ətrafa baxdı. - Uşaqlar gecikirlər.

- Yəqin şəhərdən gec çıxıblar, hər tərəf xüsusi xidmət orqanlarının agentləri ilə doludur. Polislər komendant rejimini yoxlayırlar. Sərhəddi keçməyinizi onlara xəbər veriblər.

- Birdən ələ keçsələr?
- Bu ola bilməz, Kristina qoçaq qızıdır, Elçini tezliklə bura çatdıracaq.

- Manuel sən Kristinanı çoxdan tanıyırsan?

- Hə, o qız mənimlə çoxdan əməkdaşlıq edir. Demək olar ki, tək yaşayır. Atalığına qarşı patoloji nifrəti var. Əgər bizim iş birliyimiz olmasaydı yəqin onu çoxdan güllələmişdi.

- Deyirsən gözləyək?

- Heç olmasa, yarım saat gözləməliyik. Düzünü desəm, mən o qıza nikbin yanaşıram.

Demək olar ki, sual ortalıqdan götürüldü, söhbətin kəsilməsi nisbi sakitlik yaratdı. Lakin bu nisbi sakitlik uzun sürmədi. Kimsə yaxınlıqdakı ağacların arasından astadan Şubertin mahnısını səsləndirdi. Melodiyanın həzinliyi, təmizliyi onları heyran etdi. Elə bil yaz dumanı yaşıl otlara şəh çiləyirdi. Bir anın içərisində Manuel qaranlıqda yoxa çıxdı. Əli hər ehtimala qarşı hazır dayanmışdı. Azər oturduğu yerdən bir neçə addım sağa, qaya altına sığınmışdı. On dəqiqədən sonra Manuel qayıtdı, o Kristinanın əlindən tutmuşdu. Elçin arxadan gəlirdi.

- Məxfi əməliyyatçılar üçün gözləmə çox gərgin keçəndə, onlar susur. Nə vaxt ki, insanlar işlə məşğuldu, iş onları öz ardınca aparır, hətta nə etmək olduğunu belə onlara diqtə edir.

- Əlbəttə, günlər keçir, heç bir iş görülmürsə, hər

dəqiqə tam hazır olmalısan; - Bu isə çox çətindir, - Əli Manuele cavab verdi.

Onlar bir yerə topladılar. Azər gedəcəkləri yerin xəritəsini daşın üstünə sərdi. Əl fənəri ilə xəritənin üstünə işıq saldı. Barmağını iri bir nöqtənin üstünə qoydu: - Bura Laçın dəhlizidir. Hər iki tərəfi qayalıq olan çayın üstündəki körpü Ermənistanı Dağlıq Qarabağa birləşdirir. Əgər bu körpünü partlatsaq Yerevanın Xankəndi ilə birbaşa əlaqəsi kəsilir.

- Biz körpünü partlatsaq onlar onu yenidən bərpa edəcəklər, - Əli xəritəni öz qabağına çəkdi. - Baxın, bu qara nöqtəyə, bu, iki sahili birləşdirən körpüdür. Bunlar isə körpünü əhatə edən qayalardır. Əgər biz körpü ilə eyni vaxtda qayaları da partlatsaq onda körpünün bərpası mümkünsüz olacaq. Doğrudur, çayın qabağı kəsilə bilər, ancaq başqa çıxış yolu görmürəm.

- Tamamilə doğrudur, - Kristina qaranlıqda Əlini süzdü. Səsin tanış gəlir, ancaq üzünü görə bilmirəm, - dedi. Sonra üzünü Azərə tutaraq: - Məndə yeni məlumatlar var. Dünən axşam atam Müdafiə Nazirliyində idi, mən onun kompyuterinə girmişdim. Ruslar yenidən Gürcüstana girmək istəyirlər. Bunun üçün Cənubi Osetiya, Abxaziya və Ermənistanla danışıqlar aparırlar. Danışıqlara görə, Rusiya qoşunları Gürcüstan sərhədlərini keçməmişdən əvvəl rus hərbi aviasiyası Gürcüstanın bütün hərbi bazalarını bombalayacaq. Bunun üçün rusların

Ermənistandakı hərbi bazasında yerləşən hərbi təyyarələrdən istifadə olunacaq. Çox güman ki, Ermənistan da sakit oturmayacaq. Biz nəyin hesabına olursa-olsun erməniləri qabaqlamalıyıq.

Onlar təxribatın cizgilərini ən xırda detallarla müəyyənləşdirməyə çalışırdılar. Manuel Laçında yaşayan ermənilər üçün konsert təşkil etmişdi. Konsertin vaxtı axşam saat altıya təyin olunmuşdu. Döyüş postlarından, hərbi bölmələrdən konsertə dəvət alanların sayı çox idi.

- Kristina sizi Laçına öz maşınında gətirəcək. Onun hərbi hissələrə girmək üçün icazə vərəqi vardır. Plan dəqiqliklə yerinə yetirilsə, heç bir problem olmayacaq.

- Hər postda neçə əsgər dayanır? Partladıcı qurğuların gücü qayalara çatacaqmı?

- Üç-iki əsgərdən artıq olmur, onlar sutkada iki dəfə dəyişirlər. Axıncı dəyişmə isə saat beşdə olur.

- Gəlin yekunlaşdıraq, səhərin açılmasına az qalır, biz buradan vaxtında getməliyik.

Manuel konsertlə onların başını qatır, Əli ilə mən Laçın dəhlizini partladırıq. Partladıcı qurğu kimi elektron partlayıcı qurğulardan istifadə edəcəyik. Onlar yüngül və effektiv olur. - Azər Elçinə sarı döndü: - Sən, Kristina ilə birlikdə döyüş postlarıyla məşğul olarsan. Yol açıldıqdan sonra biz hərəkətə başlayırıq. Çalışın, sağ-salamat qalın.

- Bəs sənə, sənin həyatın lazım deyil?

- Niyə? Əlbəttə, lazımdır. İndi bizim həyatımız və-tənə lazımdır. Vətənin azadlığı Laçın dəhlizindən keçir. Əgər biz bunu bacarsaq...

Əli onun sözünü yarımçıq kəsdi:

- Bacarırıq!

Onlar qayalardan enərək Qarqar çayının kənarındakı tut ağaclarının arasına girdilər. Ağaclar qollu-budaqlı olduğundan "Opel" markalı minik maşını görsənmirdi. Kristina yük yerini açaraq xeyli pal-paltar çıxartdı:

- Əyninizi dəyişin, belə daha təhlükəsizdir.

Maşın Şuşu kəndindən uzaqlaşanda xoruzlar artıq banlamağa başlamışdılar. Yuxarıda, Şuşa şəhərində erməni kilsəsinin başındakı gümbəzə bərkidilmiş qızıl xaçın üstündən bir bayquş qalxdı, qanadlarını şapıldada-şapıldada kilsənin üstündə bir neçə dəfə dövrə vurduqdan sonra geriye qayıdıb yenə də xaçın üstünə qondu.

Gecə güclü yağış yağırdı. "Ceyran" kafesinin yanında əlində diplomat olan qadın artırmanın tavanı altında dayanıb kimisə gözləyirdi. Qadının tez-tez saatına baxması, onun həyacanlı olmasını göstərirdi. Ayağının birini götürüb, o birini qoyurdu. Yağış insanları gizlənməyə məcbur etdiyindən, küçələr adamsız idi. Bizdən qadıncadan beş-on addım aralıda qara rəngli "Mercedes" markalı maşın da-

yandı. Maşının sürücüsü qapını açaraq tələsik addımlarla qadına yaxınlaşdı. Onlar "Ceyran" kafesinə girdilər, pəncərənin qabağındakı masaya yaxınlaşıb oturdular. Qadın diplomatı stolun altına qoyaraq ayağı ilə kişiyə sarı itələdi. Xidmətçi qız onlara yaxınlaşdı. Qadın özünü işgüzar göstərirmiş kimi xidmətçini yanına çağırırdı.

- Mənə limon şirəsi ilə bir fincan qara qəhvə verin. Xahiş edirəm, şirin olmasın.

- Yaxşı! - xidmətçi üzünü yana çevirmiş kişidən soruşdu: - Bəs siz heç nə sifariş vermirsiz?

- Yox, - qadın kişinin əvəzinə cavab verdi: - o, indicə gedəcək. Siz mənim qəhvəmi gətirin...

Xidmətçi qız gedən kimi kişi ayağının altındakı diplomatı götürərək çıxış qapısına yönəldi. Lakin çox uzağa gedə bilmədi. Bayırda onu Dövlət Təhlükəsizlik Nazirliyinin iki əməkdaşı gözləyirdi.

- Artıq saat birdir. Camaat nahara getmək istəyir. Sizə çıxışınızı sona çatdırmaq üçün nə qədər vaxt lazımdır?

- Konkret deyə bilmərəm. Çıxışım 357 səhifədən ibarətdir.

- Artıq iki gündür oxuyursuz, vaxtı deyin biz də işimizi bilək.

Həmin vaxt Hacı Məmmədov onun üçün ayrılmış çərçivə arxasında oturub rusdilli "Otdoxni" jurnalını səhifələyirdi. Jurnalı ona bura gətiriləndə maşında bir polis vermişdi.

- Bunu sizə "Cin" göndərib, dedi ki, cavabı olsa, səhifələrdən birini qatlasın.

Jurnalın 29-cu səhifəsinə yazılmışdı "Sən hələlik dincəl, xəstə nə qədər çox dincəlsə bir o qədər tez sağalar. Mən gedim, "dərmanları" toplaya bilsəm, tezliklə qayıdacağam. Səni çalışacam sanatoriyadan tez aparım. Oğlun pul göndərib, uşaqlar Moskvadan qayıdanda sənə xəbər edərəm".

Hacı jurnalın 29-cu səhifəsində "Sən dincəl biz tezliklə qayıdacağıq" başlıqlı məqalənin bəzi epizodlarını oxuduqdan sonra hər şeyi başa düşdü. "Deməli pul yiyəsinə çatıb, onlar yığılırlar", - deyə fikirləşdi. Hacı əlindəki jurnalı yuxarı qaldıraraq hakimdən söz istədi. Hakim ona söz verdi. Hacı üzünü dövlət ittihamçısına tutaraq:

- Deyirsinizsə, düzünü deyin. Onlar bizimlə yox, Fərhad Əliyevlə görüşüb, oradan da çıxıb gediblər.

K.Sədrəddinovun əsəbləri bu dəfə də dözmədi:

- Hacı düz deyir. Axıncı vərəqi oxu çıx get.

Hakim:

- Məgər yeriniz narahatdır, oturmusunuz burada da, nə fərqi var?

- Axı qulaqasılası bir şey yoxdur.

Fövqaladə Hallar Nazirliyindən olan bir zabıt hakimə yaxınlaşıb onun qulağına pıçıldadı: "Zalda bomba olduğunu indicə bizə xəbər etdilər. Dərhal məhkəməni dayandırın və hamınız buranı tərk edin"... Hakimin rəngi ağardı.

Hakim tələsik ayağa durdu:

- Xanımlar və cənablar, xahiş edirəm zalı təcili tərk edin. Məhkəmə qeyri-məlum bir vaxta qədər təxirə salınır.

- Bəlkə zalda bomba var- Hacının yüksək səslə dediyi bu sözlər, bircə anda aranı qarışdırdı.

Fürsətdən istifadə edən Alımurad Hacıya yaxınlaşdı: - Biz fəaliyyətə başlamışıq, tezliklə səni azad edəcəyik. Göndərdiyini aldığ, di sağol.

Camaat binanı yenicə tərk etmişdi ki, binanın arxa tərəfində güclü partlayış oldu. Partlayış binanın zirzəmisində baş verdiyindən xəsarət alan olmadı. Bu, Hacının bayırda olan quldur dəstəsinin ilk xəbərdarlığı idi.

Gecədən xeyli keçmiş onu polkovnik Mürsəl Cəbrayılının yanına gətirdilər. O, Mürsəlin yanında oturan qadını görəndə özünü itirən kimi oldu.

Ağa Laçınlının mühasiblərindən birinin həbs edilmə-

si onu narahat etdi. Lakin o bilmədi ki, bir saat əvvəl "Ceyran" kafesində görüşdüyü bu qadın MTN-nin məxfi əməkdaşdır.

- Durun cənab zabit, hərçənd sənə zabit deməyə dilim gəlmir, lakin hələlik bu belədir, - sonra Mürsəl qadını onunla tanış elədi: - bu cənab MTN-nin təcizat şöbəsində işləyir. Bir zamanlar Hacı Məmmədova qulluq edirdi, indi "xozeyni"ni dəyişib, Ağa Laçınlıya xidmət edir.

- Bu doğru deyil, mən Ağa Laçınlı adında adam tanımıram.

- Əyləşin! Əsəd, sən məni neçə ildir tanıyırsan? Heç Mürsəlin yalan danışdığını eşitmisən?

- Xeyr, cənab polkovnik. Eşitməmişəm!

- Onda belə çıxır ki, sən, Ağa Laçınlını tanımırınsansa, mən yalan danışıram?!

- Ola bilər. - Əsəd dodaqaltı qımışdı.

- Qulaq as, axmaqсан! Sən razı ola bilərsən ki, qalan ömrünü həbsxanada keçirəsen?

- Axı nəyə görə? Səni başa düşmürəm...

- İndi başa düşərsən... - Mürsəl qara diplomatı stolun üstünə qoyaraq kilidini açdı- yaxşı bax, burada iki milyona yaxın pul var. Bir zamanlar bu pulları sənə Hacı verirdi, indi Ağa Laçınlıdan alırsan. Bəlkə yenə yalan danışıram? Diplomatin tutacağından sənin əl izlərini götürüblər, pulları sənə ötürən qadın isə buradadır, o

bunu təsdiqləyib. Burada çox böyük məbləğ var, yəqin ki, bu, təkcə sənin deyil. Pulların kimlərə çatacağını desən...

- Mən sənin üçün nəyəm, axmağam, yoxsa ağıldan kəm?! Sən elə bilirsən ki, hər ötən məni tapdaya bilər. - O, stuldan sıçrayaraq Mürsəla sarı gəldi: - Sənin kimilərini çox görmüşəm. Nimdaş!..

Mürsəl bilirdi ki, axırıncı söz ona aiddir və tamamilə doğrudur. Lakin o bilirdi ki, lazımı anda onun əməkdaşları Mürsəli sinələri ilə qorumağa hazırdırlar.

- Bu, bir o qədər də əhəmiyyətli deyil, özünə nəzər sal, gör nəyə oxşayırsan.

Mürsəlin içərisində ona tanış olmayan bir alov qalxdı, bu sirli alovun dalğası onu bir neçə il arxaya dartdı.

2003-cü ilin avqust ayında kriminalist Rövşən Əliyevin Hacı Məmmədov tərəfindən qətlə yetirildiyi haqda dəqiq məlumat almışdılar. Rəna Nəsibova Baş prokurorluğa bu barədə yazılı məlumat versə də, heç bir tədbir görülmədi. Rəna Nəsibova ardıcıl olaraq Hacı Məmmədovun dəstə barədə DİN-ə və Baş prokurorluğa məlumat çatdırdı. Ancaq nədənsə onun izahatını üzə çıxarmadılar. Diqqəti çəkən o idi ki, Rövşən Əliyevin qətlindən sonra Rəna Nəsibova MTN-ə müraciət etmişdi. Nədənsə bu Nazirlik də susmağı üstün tutdu. Sonralar birinci instansiya məhkəməsində MTN-nin əməkdaşlarından biri qeyd etdi ki, onlar Rəna Nəsibovanın Baş Pro-

kurorluğa məlumat verməsindən xəbərdar olublar. Hətta Rəna Nəşibova prokurorluq və MTN əməkdaşlarına Hacı Məmmədovun evinin yerini də göstərmişdi.

- Sən Rəna Nəşibova ilə şəxsi münasibətləri necə qurmuşdun? - qəflətən verilən sual Əsədin sinirlərini yerindən oynatdı. O, səsinin tonunu qaldıraraq dedi:

- Köhnə palan izi eşləməklə nə demək istəyirsən?

- O vaxt Rəna Nəşibovanın ölüm işində sən də adın hallanırdı. Sonradan sən adını işdən çıxardılar. Niyə?

- Mən Rəna Nəşibovanı şəxsən tanımırdım. Onu tək bircə dəfə prokurorluqda izahat verərkən görmüşdüm. O özü Hacı Məmmədovun dəstəsinin varlığı haqqında hansısa çeçen dostundan məlumatlanmışdı. Bir də ki bunlar çoxdan olub, ölünü qəbirdən çıxarmaq nəyə lazımdır?

- Sən haqlısan. Mənim bir dostum var idi, arvadının yanında həmişə uzunboğaz çəkmələrlə gəzərdi. Bilmək istəyirsən niyə? Ona görə ki, ona eybəcər ayaqlarını gizlətmək lazım idi. Rəna Nəşibovanın qətl işində sən də adın hallanırdı. Lakin kimsə sən ayaqlarına uzunboğaz çəkmə geyindirdi, sən də eybəcər ayaqlarını gizlədə bildin.

- Əla fikirdir, etiraz etmirəm, - Əsədin sifətində iyrənc bir ifadə yarandı: - Özfəaliyyət dərnəyində boş yer var, istəsən, səni ora düzəldə bilərəm.

- Səni çox gözəl başa düşürəm, lakin ağilla axtarsaq, kiməsə daha yaxşı yer tapmaq olar. Məsələn elə bizim nazirliyin zirzəmisində. İstəsən mən bununla məşğul olaram... - Mürsəl qadına sarı döndü: - Mənə hər şeydən əvvəl həqiqəti bilmək lazımdır, sonra onun qiymətini təyin edərik.

- Yaxşı, - qadın qısa cavab verdi. - Onun səsinə özünə inam notları vardı. - İcazə versəydiniz mən gərdim.

Qadın gedəndən sonra Əsədə dedi:

- Çox təəssüf edirəm kolleqa, mən səni kədərləndirmək istəmədim. Məsələ ondadır ki, ingiliscəni bilməyənlər belə o dildə danışmağa çalışırlar. Belə hadisələr qabaqlar da olurdu. Dünyada ən yaxşı laboratoriya insanın özündədi, gərək analizdə səhv etməyəsən. Eritrosidlərin yerini dəyişik salanda ağ qanlılıq baş verir. Bu isə artıq faciədir.

- Bəlkə bir çıxış yolu var?

- Deyə bilmərəm, - Mürsəl əlini yellədi, - qanun qanunluğunda qalır, onu axırı olmayan sərhəddə qədər uzatmağa heç kəsin haqqı yoxdur. Kimin haqlı, kimin haqsız olduğunu istintaq göstərəcək. Başqa yol yoxdur? - polkovnik Cəbrayilov ayağa durdu:

- Niyə yoxdur? Mən çalışaram sənə kömək edim. Bu, çox qorxulu oyundur, hər ikimiz məhv ola bilərik.

- Yaxşı, qoy görək, günahsız qız kimi bakirəliyinlə

oynama. Çalış özünə kömək edəsən. Hələlik isə təcrid-xanada gecələməli olacaqsan.

Onlar otaqdan birlikdə çıxdılar. Mürsəl nəzarətçiyə göstəriş verdi: - Bu cənabı zirzəmidəki tək kameralı təcridxana otağına aparın. Ağılı başına gələndə mənə xəbər edərsiniz.

Mürsəl küçəyə çıxdı, göyün üzü tərtəmiz, ağ buludlarla dolu idi. Zöhrə ulduzunun ətrafındakı xırda ulduzlar bərq vurur, ağ buludların arasından yerə atılan bir ovuc darı kimi aşağıya sürüşərək boşluqlara səpələnirdilər. Mürsəl maşına minən vaxt başında qərribə fikir fırlanırdı: - Söz yox, Əsəd o qədər pulu özü üçün götürməmişdi. Əsası odur ki, şəbəkəyə daha hansı yüksək rütbəli məmurun olduğunu öyrənmək lazımdır. Ola bilsin mənim təxəyyülüm bir o qədər də yüksək deyil. Ancaq bu qrupun sandığını açmaq üçün Əsəd açar ola bilər.

Mürsəl bunu çox gözəl anlayırdı. O istintaq əməliyyat işini hələ indi başlamışdı. Onsuz da onun başı həmişə bələdə olardı. Aydın və tez cavab olacağını Əsəddən heç gözləməirdi də. - Əlimdən gələni edəcəyəm ki, "Laçın" əməliyyatından əvvəl hər şey qaydasında olsun..."

Mürsəl evə çatanda qonaqlar çoxdan dağılışıb getmişdilər. Arvadını mətbəxdə tapa bildi. Arvadı əvvəlcə ona könülsüz baxdı, sonra gözlərini zillədi.

- Sənə nə olub?

- Heç nə.

- Qızın tapşırırdı ki, çox gec gəlməsən, ona zəng vurasan. Nəvən səni çox gözlədi, sonra "Babam məni sevmir" - dedi. Ad günümə gəlmədi. - Telefonu ona uzatdı: - zəng vuracaqsan? Bəlkə uşaq hələ yatmayıb?

- Sabah, - Mürsəl qısaca cavab verdi.

Arvadı bir anlığa susdu, soyuq baxışlarını Mürsəlin yorğun üzünə zillədi: - Sənin atan yaşamağı bacarırdı, onu həyacanlandıran ailəsi idi. Bu o qədər də lazımlı deyildi, o, ancaq özünü və ailəsini sevirdi. Məsələ də elə bunda idi.

- Yaxşısı budur get yat.

Mürsəl yerinə girəndə gecə yarıdan keçmişdi. Yüksək tezlikli ağ dalğalar qaranlığı aşaraq onun yarı qapanmış gözlərini doldurdu. Bu dalğaların təsiri altında bir az titrək, bir az şirin duyğular Mürsəli yuxu deyilən sakit bir aləmə çəkib aparırdı...

Süsən İngiltərənin Çester şəhərindəki xudmani mülkündə nə vaxtı əzab çəkirdi. Həyacanı günü-gündən artırırdı. Əlinin getməsindən bir neçə ay keçsə də, ondan hələ bir xəbər yox idi. Süsən, nə qədər iradəli olsa da, şübhələr onu üstələyirdi. O, emosiyalarını cilovlayaraq

qızlarının yanında şən görsənsə də, içərsini dəli bir həyacan qurd kimi gəmirirdi. "İlahi! Axı sən niyə yatmısan? Mənim çəkdiyim əzabları məgər görmürsən? Oyan, İlahi! Aç bizim bağlanmış qapımızı. Yad ölkədə mənim balalarımı yetim qoyma"...

Ağlına gələn bəd fikirdən Süsənin rəngi ağardı. "Ola bilməz, o mənimdir. Onu bizdən heç kəs ayıra bilməz".

Kədər Süsənin fikirlərini dumanlandırırsa da o acı həqiqəti yaxşı dərk edirdi. Süsən bir neçə ay əvvəl Əli ilə ayrıldığı gecəni xatırladı. Əli Süsənin barmaqlarını ov-cuna almışdı. Hərərətli titrəyişlər onun barmaqlarına keçir, sinirlərin oyanması yavaş-yavaş Süsənin şəhvetini artırırdı. Əlinin əllərindən axan isti duyğular onun canına, qanına hopurdu. "Dəlilik eləmə, paltarımı əzərsən". "Mən səni geydiyin paltara da qısqanıram".

Süsən kədərini dağıtmaq üçün bağçaya endi. Ona elə gəldi ki, Əlinin əkdiyi qızılgüllər də kədərdən soluxublar: Mənim gözəllərim, sizdə Əli üçün darıxmısınız? Gör, yarpaqlarımız necə də sallanıb, mən indicə sizə su verərəm!..

Süsən kədərli-kədərli Əlinin əkdiyi qızılgül kollarını sulayırdı. Hərdən də su kənara axmasın deyər, əli ilə torpağı gül kollarının dibinə yığırdı.

- Bu, dəhşətdir, sən düz eləmirsən.

Qonşu qadının gəlişi Süsənin fikirlərini dayandırdı. Bir anlığa ona elə gəldi ki, Cesrinin gəlişi onu sevindirir.

- Bu dəhşətdir, - Cesri sözünü təkrarladı. - Bir baxın, siz allah, bu cür barmaqları korlamaq mı olar? Belə barmaqlar heç Məryəm anada da yox idi. - Cesri Süsənin əlini ovcuna aldı: - İlahi, bu ki, sənət əsəridir, bunları necə korlamaq olar. Sənin əllərin mənim göyərçini min qanadlarına oxşayır, lap ipək kimidir.

Süsən əlini çəkmədən üzürxanlıq etdi:

- Bağışlayın, necə gəldiyinizi hiss etmədim.

- Siz məni bağışlayın, işinizdən saxladım. Neçə vaxtdı fikir verirəm ki, sizin mülkdə üç nəfər yaşayır. Fikirləşdim ki, yəqin ərin səfərdədir, belə şeylər tez-tez olur. Mənimki də tez-tez itib-batır. Biz qadınların bəxti belədir, gözləmək taleyimizə yazılıb.

- Ola bilsin, siz haqlısınız, hər kəs öz taleyinin sahibi olmalıdır.

- Hə, əlbəttə, bu doğrudur, ancaq gərək taleylə də çox oynamayasan. Onun nazını çəkdikcə, adamın boyunda daha çox oturur. Bütün çesterlilər sənin gözəlliyindən danışır. Gəldim sənə deyim ki, Mövlud günü münasibətilə qadınlar şənbə günü kilsəyə yığışacaqlar. Qızlarını da götür gəl.

- Yaxşı, gələrik. Ancaq mən heç vaxt kilsədə olmamışam. Heç bilmirəm...

Cesri onun sözünü kəsdi:

- Axı nə fərqi var, onsuzda hamısı Allah evidir. Şam yandır kimə istəsən dua et.

Cesri baxçadan çıxdıqdan sonra dayandı. Nə fikirləşdisə, yenidən Süsənin yanına qayıtdı.

- Sən allah, bağışla qızım, bura gəlməkdə axı mənim məqsədim var idi. Sizə teleqram gəlib, evdə olmadığınıza görə, poçtalyon mənə verdi.

Süsən cəld hərəkətlə teleqramı Cesrinin əlindən aldı, əvvəlcə sinəsinə sıxıb sonra gözlərinə yaxınlaşdı. "Hər şey qaydasındadır, Əli tezliklə yanınıza qayıdacaq. Öpürəm, Xumar". Süsənin gözləri yaşla dolmuşdu, həyacandan ürəyi şiddətlə döyünürdü. O, Cesrinin ardınca qışqırdı:

- Mən şənbə günü kilsəyə gələcəyəm, Cesri, sən yaxşı insansan, elə Məryəm ana da...

Bəzən ən çox nədən qorxursansa, o, gözlənilmədən başqa səmtə çevrilir. Nəhayət ki, bir neçə günlük gözləmə başa çatdı. Onlar artıq Laçında idilər. Kristina göz yaşları içərisindən gülümsədi:

- Əzablı yollardan sizi keçirə bildim. Mən istəyirəm ki, qalan hər bir gün bizə uğur gətirsin. Mən özümü xoşbəxt görmək istəyirəm. İstəyirəm ki, siz mənə burada kömək edəsiniz.

- Hər artıq gün! - bu taleyin hədiyyəsidir. Qalan artıq gündən necə istifadə etməsini hər kəs qoy özü seçsin.

- Mən onlara çoxlu sayda dəhşətli günlər yaşatmaq istəyirəm, qoy onlar özgə torpaqlarını işğal etməyin nə demək olduğunu anlasınlar.

Onlar kiçik Kirs dağının döşündəki hərbi nəzarət məntəqəsini ələ keçirmişdilər. Laçın dəhlizinə gedən ən yaxın və təhlükəsiz yol buradan keçirdi. Kristina Elçinin əlindən tutaraq dizinin üstünə qoydu:

- Mən istərdim ki, ölməmişdən qabaq atamın sifəti ni görüm. - Siz buna inanmaya da bilərsiniz. Lakin bu həqiqətdir, mənim də damarlarımda sizin qanınızdan axır. Bu sirri isə Manueldən başqa heç kəs bilmir.

- Mən bilirəm, mən bura gəlməmişdən əvvəl sən sevdinin oğlan danışib, - Elçin əlini ehmalca Kristinanın dizinin üstündən götürdü. Mən fikirləşirəm ki, onun arzusunu gerçəkləşdirmək lazımdır.

- Dayan görüm, gəlin əməliyyata başlamamışdan əvvəl hər şeyi aydınlaşdırmaq.

- Mən danışa bilərəm - Kristina avtomatını qucağından yerə qoydu. - Biz az, ya da çox, həmişə fikirləşirik ki, insanın həyatında ən vacib olan şey nədir? Mən belə düşünürəm ki, bu insanlıqdır. Mənim atam çox yaxşı insan idi, məndə yaxşı nə varsa hamısı atamdan keçmədir. 1989-cu il hadisələri zamanı anam məni də götürüb Stepanakertə gətirdi. Mən atamla qalmaq istəyirdim. Lakin hadisələrin gedişi məni qorxutdu. O zaman mən universiteti yenidən bitirmişdim. Mənimlə bir qrupda

olan oğlanla əhd-peyman bağlamışdıq. Anam burada indiki atama ərə getdi. Onun adı Levondur, çox qəddar və millətçidir. Qarabağ müharibəsinin "qəhrəmanlarından" biridir. Xocalının işğalında onun böyük rolu olub. O, uşaqların, qadınların başlarının dərisini soyub evə gətirmişdi. Anam ondan qorxur, mənə yalvarırdı ki, qaçıb canımı qurtarım. Sözümlün əvvəlində izah etdim ki, insanın həyatında ən vacib şey nədir. Lakin mən burada heç kəsdə insanlıq görməmişəm. Ermənilərin beyinlərini korlayıblar, onların hamısı kütləvi psixoz vəziyyətindədirlər...

Azər saatına baxdı: - Günün batmasına yarım saat qalıb, - dedi. - Mən və Əli Laçın dəhlizinin öhdəsindən gələ bilərik. Uzaq məsafədən partladılan qurğular artıq körpünün altına bərkidilib, - sonra üzünü Kristinaya tutdu. - Mən sənə inanıram. Manuel səhnədən qızları çıxarandan iki dəqiqə sonra patladıcını işə salın.

- İnanıram ki, sağ-salamat qayıdacaqsız. Elçinə erməni zabitinin forması çox yaraşır, hər halda onun cırılmasına imkan vermə.

- Mənim sizdən bir xahişim var, əgər əməliyyatı uğurla yerinə yetirsək, Stepanakertdəki hərbi komenduranı partlatmağı mənim öhdəmə buraxın.

- Yaxşı, çalış salamat qalasan. Mən sizi köhnə görüş yerində gözləyəcəyəm. - Sonra dönüb Əliyə baxdı: - "Ələkeçməz" Kirs dağlarında özünü necə hiss edir?

- Qartal kimi cənab polkovnik. - Əlinin gözləri əvvəlki tək quru idi, sifəti sərtləşmişdi: - mən onları yaxşı tanıyıram, sizi indidən mərasimə çağırıram.

- Onda gərək sənın izin-tozun da burada qalması, - gözlənilmədən Azər bağırdı: - Çıx get, mən səni burada görməyım. Qartalın yeri dağ başında olar.

Kristina cığırın qırağında, uçurumun lap qırağında dayanmışdı. Sifəti daha da ağarmış, gözləri qəzəbdən alışıb yanırdı. Heç kim onu belə görməmişdi.

- Sənə nə oldu? - Elçin heç nə başa düşmədən soruşdu.

Kristina gözlənilmədən çevrildi, yaddaşını itirmiş adam kimi cığırda qayadan düşməyə başladı. Elçin ona güclə çatdı. Laçıdan atılan fişənglər göyə milləndi. Bu konsertin başlamasına işarə idi. Azad köhnə görüş yerinə tələsir, Əli Laçın dəhlizinə gedən gizli yolla irəliləyirdi.

- Adamların çoxu orqanizmin necə fiziki və psixi sağlamlıq ehtiyatına malik olduğunu bilmir. Fəal, işgüzar həyat tərzini qoruyub saxlamaq sağlamlığın əsas şərtlərindəndir. İndiki halda bunu sizə aid edə bilmərəm.

- Hə, bilirəm, olsun ki, sən haqlısan.

- Nə etmək lazım olduğunu sənə öyrətmək fikrim yoxdur, - həkim ehtiyatla dilləndi. - Lakin çox xahiş

edirəm, heç kəsi məyus eləmə. Heç bir şəraitdə ürəklə zarafat eləmək olmaz. Mən başa düşə bilmirəm: o, bu ağırlığa necə tab gətirir.

Polkovnik Kazımov susurdu. Həkim elə məntiqlə danışdı ki, Söhrab özünü tələyə düşmüş siçan kimi hiss edirdi. Söhrabı iyrənc bir hiss çulğaladı. O, belə hissləri heç vaxt, heç yerdə duymamışdı. Ancaq bir dəfə axşama yaxın gündüz işlərini görüb qurtarmışdı. Günnün ağırlığı onu məngənə kimi sıxırdı. İllərlə axtarışda olan bir terrorçunu həbs etmişdilər. O, kürd əsilli idi və PKK terror təşkilatının fəal üzvlərindən biri sayılırdı. Söhrab, Mürsəla zəng vurub onu bilgiləndirmək istəyirdi. Lakin telefon onu qabaqladı. Söhrab dəstəyi götürüb qulağına qoydu. Aldığı əmr bir anda onu sarsıtdı.

- Başa düşdüm, cənab general, yox, buraxa bilmərəm. Əlimizə illərlə axtarışda olan terrorçu keçib, bir də deyirəm yox, mən bunu bacara bilmərəm. Yaxşı, əmri yerinə yetirərəm, onu baş idarəyə köçürərəm.

Qəflətən içərsindən keçən dalğa onu titrətdi. Əlini sinəsinə qoyaraq yerə çökdü. Ürəyinin hansı tərəfdə olduğunu ilk dəfə duydu. Küçəyə çıxdıqdan sonra gücünü toplaya bildi. Lakin ağır və iyrənc hisslər onu bir neçə həftə yatağa saldı. O, yataqda olarkən, ürək həkiminin dediklərini xatırladı: - "Yaşlı adamın ürəyinin kütləsi 250-300 qramdır. Ürək orqanizmdə nasos funksiyasını yerinə yetirir, qanı damarlara vurur və onun daim hə-

rəkət etməsini təmin edir. Ürək dayanan kimi insan ölür". "Sən haqlısan, dostum"! - Söhrab ona haqq qazandırdı. "Ən böyük ötürücü nasoslar poladdan olsa belə, tez-tez təmirə dayanır. Eh, qoca Söhrab, deyəsən axırın çatıb" Söhrab arvadını xatırladı. O vəfat etməmişdən qabaq Söhrabın əllərindən tutmuşdu: - Məni sənin işin öldürdü, - dedi. - Gecələr səksəkəli yatmaqdan üzüldü ürəyim. Çıx bu işdən Söhrab, söz ver...

Mən istəmirdim görəm o necə ölür. Həkim çağırmaq bəhanəsilə bayıra çıxmaq istədim. O mənə mane oldu. Mən istəyirəm ki, sən necə öldüyünü görsən. Ölüm haqqında hardansa bilirdim, indi yadıma sala bilməsəm də, bu doğrudur. Mən onda çox cavan idim. Görsənir ki, insan həmişə ölüm haqqında hisslərini yaşamaqla birlikdə özündə gəzdirir. Lakin mən indi başa düşdüm ki, bu, dəhşətdir! - Bu daha çox dəhşətlidir, mənə indi belə gəlir... Hə, hə, deyəsən yadıma düşür, mən bu sirri necə də açmaq istəyirəm..."

Arvadının üzü rəng verirdi, gözəl çılpaq qolları yuxarıya qalxmışdı, sanki o istəyirdi ki, çıl-çırağı tavandan qoparsın. Gözəl ayaqları, incə beli birdən-birə çox yumşalmış, bədəni plastik şar kimi boşalmışdı. Artıq söhbət bitmişdi, hamı təkcə ona baxırdı. Nəfəs alması çətinləşmişdi, elə bil boğulurdu. O, ehtiyat enerjisini də işlədib qurtarmışdı...

"Mən onun necə öldüyünə baxırdım. İlahi, qadınlar

öləndə necə də gözəlləşirlər. O mənə gözəl ağ əllərini uzatdı, əlləri buz kimi soyuq idi, gözləri nəvazişlə dolu. Mən o vaxt onun gözlərinin rəngini təyin edə bilmədim, sonralar yadıma saldım ki, açıq mavi rəngdə idi. Mən heç vaxt, heç yerdə bir də belə mavi gözlərə rast gəlmədim..."

- Nə yaman fikirə dalmısan Söhrab - Mürsəl onun çiyinə toxundu, - bəlkə polislə yanaşı oturmaq istəmir-sən.

Mürsəlin gəlişi Söhrabı onilliklərdən geri qaytardı. Hələ özünə gəlməmiş qapı açıldı. Tibb bacısı qapının ağzında dayanmışdı.

- Bağışlayın, Söhrab müəllim, dərman atmağın vaxtıdır.

Mürsəl tibb bacısına ötəri nəzər salıb yarı-ciddi, yarı-zarafat dedi:

- Hə, bu çox yaxşıdır, gözəl qızın əlindən həb udmaq səni cavanlaşdırı bilər.

Söhrab zarafata ciddi cavab verdi.

- Gözəl qızlar polis əməkdaşlarının yanında oturmağı xoşlamırlar. Odur ey, qapıdan içəri də girmir.

- Ola bilsin ki, bu sizin xəyallarınızda belə görsənir. Cənab polkovnik bu gün yaman aqressiv görsənir. Yoxsa mən də oturmazdım, hətta sənə görə də...

- Siz mənə görə daha çox iş görə bilərsiniz - deyər tibb bacısı utanmadan Mürsəla cavab verdi.

Söhrab yatağa dirsəklənərək dikəldi, baxışları hələ də qəmli idi. O, tibb bacısını maraqla süzdü. Uniforma qızın yaraşıqlı bədəninə əla oturmuşdu. Söhrabın sürəkli baxışlarını üzərində hiss edən tibb bacısı bir qədər narahat oldu. Söhrab onu əli ilə yanına çağırırdı.

- Maraqlıdır, niyə mən səni indiyənəcən görməmişəm. Bakı bir o qədər də böyük şəhər deyil.

- Sən düz deyirsən, - Mürsəl müdaxilə elədi, - Söhrab, çox da ümid eləmə. Bu qız sənin üçün dar köynəkdir. Bir də ki, insan yaşa dolduqca, keçmişə xatırladan hisslərlə yaşayır. Bu gözəl tibb bacısı isə göyərçindir, çox yüksəklikdə də uça bilər.

- Elə deməyin! Bir az da tərifləsəniz mən uçaram, - qız qollarını yana açdı, - bax beləcə, qanadsız da uçaram.

- Mən doğrudan da sizinlə tanışlığıma şaddam. Amma daha çox məyus oluram, ona görə yox ki, havadan bu üçlüyün birləşməsinin qoxusu duyulur. Yox, ona görə ki, sizin pasiyentiniz, mənim dostum yataqda uzanıb. Bəlkə ona deyəsən ki, indi 70- ci illər deyil. Şəhərə bir qrup başkəsən yığışır, onun işini də mən görürəm. Hətta inanılmaz dərəcədə bu mənim üçün çətin olsa, belə məcburam. - Sonra tibb bacısına üzünü tutdu: - Xahiş edirəm bizi tək buraxasız!

Söhrab həyacanlanmış halda soruşdu:

- Nəsə baş verib?

- Hə, özüdə çoxlu sayda, şəhərə müxtəlif ölkələrdən terrorçu qruplaşmalar gəlir. Onların içərisində sənin köhnə dostun Nurzey də var.

- Ağ qurdlar və meşəbəyi... - Söhrab başını tərpətdi.

- Doğrudur, qoyunlar çox arıqlayıb, onları meşəyə buraxmaq lazımdır. Biz hər şeyi dəqiq nəzarətə götürmüşük. Ən pisi odur ki, onlar çoxlu silah əldə ediblər. Biz məcburuq bununla hesablaşmağa.

Söhrab özünü tamamilə tənha hiss etdi. Ona elə gəldi ki, kənara atılıb və bütün bu hadisələrə müdaxilə edə bilmir.

- Ağ Laçınlının məsələsi nə yerdədir?

- Onun ən yaxın dostlarından birini iki milyon nəğd pulla yaxalamışıq. Sən haqlı imişsən, yaxaladığımız adam MTN- nin zabitidir. O, ifadə verməkdən imtina edir. Hələ də kimdənsə kömək gözləyir. Biz toru qurmuşuq, qalır ipi çəkmək. General Mahmudov "Laçın" əməliyyatının planını təsdiqləyir, mən çox istərdim ki, sən bu əməliyyatda iştirak edəsən.

- Hə, əlbəttə, bu mümkündür.

- Doğrusu sənin mənə məsləhətin lazımdır. Lakin əvvəl sənin məsələni həll edək. Şəhər mənə elə- belə zəng vurmamışdın? Doğrudur!

- Tamamilə haqlısan, general mənə zəng vurmuşdu. Mənim bura düşməyimə də elə onun zəngi səbəb oldu. Mən həmişə yüksək tələblərin tərəfdarı olmuşam, ancaq indiki vaxtda qalmaqala girmək axmaqlıqdır.

- Hə, bu belədir, biz həmişə ehtiyatlı olmalıyıq. Zürafənin boynu nə qədər uzun olsa da, ayaqları qırsadır, istəsə də onu uzada bilməz. Sənin "uşaqlar"ın Moskvada çox böyük iş görüblər. Sən yetişdirmələrinlə fəxr etməlisən. Qaldı səni narahat edən məsələyə, biz Türkiyə ilə əlaqə yarada bilmişik. Onlar bizə DKK-çılara Azərbaycanda havadarlıq edənlərin siyahısını verəcəklər. Onda ağ ilə qaranın fərqi aydınlaşacaq.

- Səncə, mən sadəcə xırda qorxağam? Terrorçu əlimizdə ola-ola niyə üçüncü mənbədən məlumat almalısan, mən onu generala verməyəcəyəm.

- Məndən soruşursansa bunu eləmək lazım deyil. Ayı nə qədər tələssə də, armud vaxtında yetişər. Biz, şiri balaları ilə bütövlükdə ələ keçirməliyik, yoxsa onlar gec-tez bizi yeyəcəklər.

Mürsəl kanalı dəyişərək ona daha yaxın oturdu.

- Bütün vaxtı hər şeydən danışırıq, ürək yaddan çıxıb. O nə deyir?

- Bilmirəm, o mənimlə danışmır.

- Onun nə dediyini anlamaq üçün fəal intellektual rejimə keçmək lazımdır. Təkcə faktla kifayətlənmək olmaz, mexanizmi bilmək lazımdır. İnsanların uzun ömürlülüüyü təkcə yemək və bulaq suyu içməklə bitmir. Hərəkət iti ağıl, fikirləşmək qabiliyyəti insana aiddir. Tənbəl ağıl hər şeyi tez məhv edir. Mənə görə səni burada

çox saxlamaq olmaz. Fəal axtarış, cəmiyyətin ümumi tonusu, onun mənəviyyatı və inam bizim hər birimizə çox lazımdır.

- Gümüş gölün əfsanəsi, gözəl fikirdir. Əgər günahın yoxsa, gölün üstü ilə yeriyə bilərsən.

- Bəs gölün içərisinə girmək necə? Suyun səthi həmişə hamar olur, fırtınalar isə onun içərisində baş verir.

- Cordana Bruno: səncə, yerin fırlanmasına görə onu yandırdılar.

- Yox, əlbəttə yox. Buruno odda yansa da, yanmasa da, yer öz hərəkətini dayandıra bilməzdi.

- Hər halda, mən onun yerində olmaq istəməzdim.

- Hə, elə mən də, - Söhrab yaxınlaşıb onun alnından öpdü. Hər ehtimala qarşı ehtiyatlı ol, - dedi. - Mən səni itirmək istəmirəm.

Söhrab Mürsəlin əlini sıxdı, köhnə dostunu sınaıçı nəzərlərlə süzüb dedi:

- Mürsəl, Alımuradla işiniz olmasın, mənim Hacı ilə köhnə haqq- hesabım var. Alımurad Hacınn tör- töküntülərini bir yerə yığır. Bizim adamlardan biri dəstəyə daxil ola bilib. Sənə lazım olan informasiyaları məndən ala bilərsən. Daha gecdir, dur get, qismət olsa, sabah mən də işə çıxacam.

- Hə, əlbəttə - Mürsəl tələsik cavab verdi. - Mürsəl Söhrabla xüdəhafızlaşıb qapıya yönəldi: - Sənə "Ələ-keçməz"dən salam var...

Söhrabın sifətini işıqlı təbəssüm bürüdü. "Şükür sənə, İlahi!" - dodaqları astadan pıçıldadı.

Manuelin arxa cəhbədə gördüyü işlər fantastik filmləri xatırladırdı. O, çətin şəraitdə işlədiyi üçün bunu, az qala özündən də gizlədirdi. Yaratdığı "rok" qruppu, bir növ, onun üçün çəpər olsa da, qısa müddətdə məhşurlaşdı. Hətta o dərəcədə məhşurlaşdı ki, Manueli hərbi hissələrdə konsert verməyə dəvət edirdilər. Əlbəttə, o, bütün dəvətləri məmuniyyətlə qəbul edirdi. Hərbi hissələrin harada yerləşməsi, hansı kontingətdən olmasını bilmək ona əl-qol açmağa imkan yaradırdı.

Belə konsertlərin birində o Anjellaya rast gəldi. Anjella hərbiçi arvadı idi. Onun əri Samves birləşmiş ikinci tank batalyonunun zabiti idi. İxtisasca mühəndis olması qərargahda yer almasına köməklik göstərdi. Həmin axşam Manuelin "rok" qrupu ikinci tank batalyonunda konsert verirdi. Konsertin sonunda yaraşıqlı bir zabıt ona yaxınlaşdı, yanındakı qadını Manuellə tanış edərək dedi:

- Bu mənim xanımım Anjelladır. Doğrudur, məndən bir qədər hündürdü, amma bu bizim xoşbəxtliyimizə mane olmur.

- Manuel, çox şadam! - Anjella ona çox yaxın dayanmışdı. Boyalı dodaqları, iri qara gözləri vardı. Ermənilə-

rə xas olmayan xırda burnu, yaraşıqlı sifətinə elə bil sonradan yapışdırılmışdı. Manuel qızın gözlərinə baxarkən, onun dərinliklərində gizlənən kədəri dərhal hiss etdi.

- Mənim arvadımın böyük istedadı var. O, çox gözəl rəqs edir, xüsusən də erməni milli rəqslərini.

- Belə şahzadə xanımın rəqs etməsi gözəldir. - Manuel dərhal cavab verdi: - Bağışlayın ki, ədəbsizlik edirəm, Anjella xanımın harada işlədiyini bilmək istədim.

- Mənim dəftərxanamda, yazı- pozu işlərinə baxır.

- Şeytana lənət! - Manuel ürəyindən keçəni dilinə gətirmədi.

- Bağışlayın, yaxşı eşitmədim siz nə dediniz?

- İcazə versəniz, Anjella "Rok" qrupunda çıxış edərdi, - sözlərinin təsirini yoxlamaq üçün qadının üzünə baxdı: - əlbəttə bu mümkün deyil.

- Yox, mümkündür, ərimlə mən bunu çox arzulayı-
rıq.

- Yaxşı, hesab edin ki, siz ancaq səhnədəsiz. İndi isə məni bağışlayın, çıxışımın vaxtıdır. Hələlik, cənab zabıt. Görüşənə qədər, xanım Anjella.

Pərdə arxasından səhnəyə baxan Manuel bir neçə il əvvəlki tanışlığı xatırladı. Doğrudur, o illərdən çoxlu sular axmışdı. Anjellanı öz işinə cəlb edə bilmişdi. Onun köməkliyi ilə çox mühüm hərbi sənədləri əldə edib cəsus şəbəkəsinə ötürə bilmişdi. İndi səhnə arxasında zala baxarkən içərsində ona çox tanış olan hisslər

baş qaldırdı. Sevinir və eyni zamanda kədərlənirdi. Konsert salonunda erməni-rus döyüşçüləri ilə yanaşı heç bir günahı olmayan sadə kənd adamları da oturmuşdu. Beş-on dəqiqədən sonra bu bina içindəkilərlə bir yerdə partlayacaq, külü göyə sovrulacaqdı. Burnunun ucunda Anjellanın həyacanlı səsinə eşitdi.

- On dəqiqə vaxtımız qalıb, mən qızları buradan uzaqlaşdırmalıyam.

- Yadındadır, sənənlə bir neçə il əvvəlki ilk görüş-müz. Sən mənim xoşuma gəlirsən.

- Manuel, indi romantika vaxtı deyil. Get onların başını qat, sonra gec olar, - Anjella Manuelin başını sinəsinə sıxdı, - sən də mənim xoşuma gəlirsən. Tez elə get, çalış salamat qalasan.

Anjella qızları mədəniyyət sarayından uzaqlaşdırma bilmişdi. Vaxt daraldıqca, ürəyi şiddətlə döyünürdü: ona elə gəlirdi ki, bir daha Manueli görməyəcək. Bu fikir qızın kədərini birə-on artırırdı. Qəflətən yer-göy lərzəyə gəldi. Partlayışın gurultusundan sonra alova bürünmüş "qara göbələk" göyə milləndi, qara tüstü, duman kimi ətrafa yayılaraq bir anda canlı-cansız nə vardısıa hər şeyi qanadları altına aldı. Partlayışın dalğaları ətraf evləri yerlə yeksan etmişdi. Anjella hisslərini cilovlaya bilmədi. Var gücü ilə bağırırdı.

- Manuel!.. Manuel... - onun səsi qaranlıqda ağaclara dəyərək əks- səda verdi. Manuel!.. Manuel...

Artıq hər şey bitmişdi, Laçının üzərində qara kabuslar dolaşırdı.

General Vlasov dərhal cavab vermədi. Başa düşürdü ki, ermənilər çox hiyləgərdir, lakin bu qədər acgöz olduqlarını bilmirdi. İki saata yaxın idi ki, danışıq gedirdi. Gürcüstan ruslar üçün problemə çevrilmişdi. Gürcü - Cənubi Osetiya toqquşmasından sonra rusların əlinə yaxşı bəhanə düşmüşdü. Onlar Abxaziya və Cənubi Osetiyada yaşayan rusların "xilas"ı" naminə Gürcüstana hərbi qüvvələr, hətta çoxsaylı ağır texnika yeritmək istəyirdilər. Yaranmış vəziyyət özü bunu tələb edirdi. General Vlasovun sifətindəki cizgilərdən bilmək olurdu ki, vəziyyət çox ciddidir. General daxildən bu adama nifrət edirdi, onu öldürməyə də hazır idi. Erməni məkri, hiyləsi ona birinci Qarabağ müharibəsindən tanış idi. Xocalının viran qalmasında Vlasovun tank briqadası da iştirak etmişdi. O, manevr edərək, mətləb üstə gəlməyə çalışırdı. Lakin onun başqa çıxış yolu yox idi, oyuna girmişdi və bu oyundan layiqincə çıxmalı idi. Daha gec idi: bunu o, çox gözəl başa düşürdü.

- Yox, biz buna icazə verə bilmərik - hədələyici nəzərlərlə həmsöhbətinə baxdı - siz həmişə yaranmış vəziyyətdən öz xeyrinizə istifadə etmək istəyirdiz.

- Bunun nəyi pisdır? - Hərbi qərargah rəisi general Qriqoryan əlini açılmış topoqrafıq xəritənin üstə qoydu.
- Siz böyük qüvvə ilə Gürcüstana girirsiniz, biz isə bizə məxsus olan ata- baba torpaqlarımızı, Marnauli və Borçalı torpaqlarını geri qaytarırıq.

- Mən buna icazə verə bilmərəm, çox təssüf edirəm bunu eşitməyimə.

- Niyə ki,.. biz bunu sizsiz də edə bilərik. Çoxdan ağ əlcəyin çıxarılmasının vaxtı yetişib.

- Mən buna ona görə gəlməmişəm, - General Vlasov səsinin tonunu qaldırdı, - Biz olmsaq, azərbaycanlılar sizi çoxdan məhv etmişdi. Cənab general, məsləhət görürəm, taya və tülkü məsələni yadınızdan çıxarmayasız.

- Çox gözəl! - Siz, Qarabağın müstəqilliyini tanımaq istəmirsiniz, hərbi bazalarınızın çoxunu bizim ölkədə yerləşdirmisiz. Hər yerdə Rusiya car çəkir ki, Ermənistan bizim strateji və hərbi müttəfiqimizdir. Lazım olanda isə kömək etmək istəmirsiniz.

- Sabah rus qoşunları Ermənistandan çıxsa, sizi nə gözlədiyini başa düşürsünüz? Nəinki Qarabağı, heç Yerevanı da qoruya bilməyəcəksiniz. Dinmirsiz? Çox şadam ki, vəziyyəti başa düşdünüz. Biz Gürcüstanı bombalamaq üçün Gümrüdəki hava qüvvələri bazasından istifadə edəcəyik. Həmin gün hava dəhlizi açıq olmalıdır. Dəqiq vaxt əlavə olaraq sizə çatdırılacaq.

- Yaxşı, hələlik qoy siz deyən olsun. Bəlkə bura keçək, mənim boğazım quruyub: - general əli ilə bir az aralıda qoyulmuş, yaxşı cilalanmış dəyirmi stolu göstərdi - Bəlkə erməni konyakı kömək elədi.

- Nə deyirəm ki, gəl yoxlayaq.

- Gürcüstan dünya xəritəsində kiçik bir nöqtədir. Onu zəbt etmək çox da çətin deyil. Ermənistan isə çox böyükdür. Araratdan tutmuş, şimal dənizinə qədər hamısı bizimdir. İçək böyük Rusiya ilə böyük Ermənistanın sağlığına.

Qapı qəflətən açıldı. General Qriqoryanın köməkçisi içeri girdi. Onun sifəti ağappaq idi, əlləri titrəyirdi.

- Cənab general, onlar Laçında mədəniyyət evini partladılar.

- Kim? Necə? - general Qriqoryan özündən asılı olmayaraq qışqırdı.

- Cənab general, hələlik kimin partlatdığı bilinmir. Salonda çoxlu sayda erməni zabiti və əsgərləri olub, heç kim salamat qalmayıb.

- Bəlkə bütün bunlar sənin xəyallarında baş verib. Sən xəstə deyilsən ki?

- Xeyir, cənab general, Manuelin "rok" qrupu Laçında xeyriyyə konserti verirmiş.

- Təcili hərbi hissələrlə əlaqə yarat, Manueli həbs edib Yeravana gətirsinlər.

- Partlayış vaxtı Manuel səhnədə olub. Bu hələ ha-

mısı deyil, bu partlayışdan on beş dəqiqə sonra Laçın dəhlizi də partladıblar. Partlayış vaxtı körpünün üstündən rus hərbi maşınları keçirmiş. Onların hamısı məhv olub. Maşınlar qayaların altında qalıblar.

- Terroristləri dəhlizə kim buraxıb? - general Vlasov yumruğunu stola çırpdı. - Hərbi məntəqələrdəki əsgərlər yoxa çıxmışdı?

- Bəli, cənab general. Onları soyuq silahla qətlə yetiriblər. Aldığımız məlumatlara görə, əsgərlərdən birinin sinəsinə "Ələkeçməz" sözü yazılmış kağız parçası yapışdırılıb. Biz belə terror təşkilatı tanımırıq.

- Yaxşı, sən gedə bilərsən, - general Vlasov əsəbi addımlarla otaqda bir neçə dövrə vurduqdan sonra, - mən, "Ələkeçməz"-i tanıyıram - dedi. - Doğrudur, onu sifətdən görənlər olmayıb, ancaq Rus-Çeçen müharibəsində adı çox hallanırdı. Səhv eləmirəmsə, səhra komandiri Ömər dəstəsində döyüşürdü. Özü kimi bir dostu da var idi, Şeyx Osman. Sonralar hər ikisi yoxa çıxdı. "Ələkeçməz" bizim əsgərlərə qan uddururdu, əgər o sizin dağlarda məskən salıbsa, başınız hələ çox ağrayacaq.

General Qriqoryan başını əlləri arasına alaraq yarım bükülü vəziyyətdə oturmuşdu. Vlasov pəncərədən bayıra baxırdı. Ürəyində vəziyyəti götür- qoy etsə də, Qriqoryana heç nə demədi. Yaxşı cilalanmış qırmızı stolun üstündə konyak şüşəsi və iki yarımçiq qədəh var idi. Külqabıdakı siqaret kötüyü tüstülənirdi.

VII fəsil

Əli qayanın hündür yerinə çıxmışdı. Buradan Qılınc-
lı meşəsi aydın görünürdü. Dağların üstünü çətir kimi
örtən meşə, böyük, yaşıl bir kütlə kimi görünürdü. Bu-
ludların keçməsindən asılı olaraq meşə gah aydın, gah
da tutqun görsənirdi. Əslində bu meşə Əliyə tanış idi.
Çeçenistan dağlarında gördüyü şaxbudaqlı yüzillik palıd-
lar, vələslər, dəmirağacı ona bizim dağları, meşələri xa-
tırladırdı. Lakin o dağlarda, meşələrdə pələng biləngli
oğullar Çeçen torpağı uğrunda vuruşurdular.

Ölümü alınlarına yazılmış bu igidlər, təpədən-
dırnağa qədər silahlanmış rus əsgərlərinə qan uddururdular. Bir
dəfə Osman döyüşlərin birində on- onbeş rus əsgərini əsir
götürərək dağa çıxarmışdı. Səs- küyə Əli şalaşdan çıxdı,
gecə döyüşlərində yorulduğuna görə şalaşda mürgüləmiş-
di. Onu yuxudan oyatdıqlarına görə çox narazı qalmışdı.
Gördüyü mənzərə Əlini çaşdırdı. Osman rus əsgərini ye-
rə yıxaraq torpağı ovucalayıb onun ağzını doldurur, məcbur
edirdi ki, torpağı yesin: - "Ye, köpəy oğlu, sənin ananı...
Rusiyada torpaq azlıq edir, ye doyunca". Əsgərin gözləri

bərələ qalmışdı, o, ölsə də, Osman ondan əl çəkmirdi. Əli Osmanın qolundan tutub onu zorla qaldırdı.

- Əl çək ondan, görmürsən ölüb.

Osman acıqla Əlini itələdi: - Burnunu hər yerə soxma, öz torpaqlarınızı qoruya bilmədiniz...

Əli əl atıb Osmanın boğazından yapışdı:

- Sözüne sərhəd qoy, yoxsa boynunu sındıraram. - Sonra Osmanı özündən kənarlaşdırdı, - mənim qanım Çeçen torpağına tökülür, bunu unutma.

- Hə, əlbəttə, mən uşaqlıqda çox sakit idim, bunun üçün həmişə xəcalət çəkirəm. Qızdığım üçün məni bağışla. - Osman başa düşürdü ki, Əli haqlıdır. Lakin özündə güc tapıb Əliyə xoş söz deyə bilmirdi. Bilmirdi ki, onun çox kinli ürəyi var. Bu cür fikirlər Osmanın başına heç vaxt gəlməmişdi. O, başa düşürdü ki, nəşə deməlidir, amma söz tapa bilmirdi. Nəhayət Osman xəcalət çəkən adam kimi dilləndi:

- Həyatda hər şey olur, hətta ilk baxışda onda qeyri-adi bir şey olmasa belə.

- Sənin həyatında nəşə olub? - Əli bir addım geri çəkilib qolunu gövdəli vələs ağacına söykəndi.

- Əlbəttə, yəqin ki, nəşə olub, - O, uzun müddət susdu, - sonra Əlinin söykəndiyi ağacın altında oturdu.

- Mən uşaq olanda anam bir gün mənə dedi, cənnət də, cəhənnəm də həmişə olub: - həyatda yox, onlar insanın özündədir.

Bu hadisə çoxdan olsa da, Əlinin yaddaşında həkk olub qalmışdı. Əli hündür qaya üstündə oturub Qılınclı meşəsinə tamaşa edərkən, başa düşdü ki, Osmanın anası haqlı imiş.

Qəflətən qayalar lərzəyə gəldi. Laçın yüksəkliyindən göyə millənən alovun şölələri qaya parçaları üzərində parıldadı. Kimsə göyə iki yaşıl fişəng atdı. Bu, Əliyə əməliyyatı başlamağa işarə idi. Əli bu işarəni çoxdan gözləyirdi. Elə bu zaman zirehli maşınların tırtırları aşağıda, dəhliz boyu gurultu qopardı. Rus ordusuna məxsus zirehli texnika körpü boyu hərəkət edirdi. Gözlənilməz gəliş Əlini sevindirdi: "Sizin ananızı... indi baxarıq cəhənnəm kimin içindədir".

Uzaqdan idarə olunan partladıcı qurğunun pultu Əlinin əlində idi. Əli düyməni basan kimi partlayıcı qurğular dalbadal işə düşdü. Ağır texnika körpü ilə bərabər yarğanın dibində yuvarlandı. İndi əsl cəhənnəm yarğanın dibində idi, alov daş-divarı ağzına almışdı. Bir-birinin dalınca partlayan ağır texnikanın gurultusu dağa-daşa çırpılır, əks-səda verərək daha dəhşətli, daha vahiməli səs salırdılar. Əli iri qaya parçasına söykənərək bu cəhənnəm alovunun düşmən əsgərlərini necə yandırıdığına tamaşa edirdi. Birdən vadi boyu çay qırağı ilə alovlanan-alovlana qaçan əsgərləri gördü. Onlar özlərini çaya atmaq, alovu söndürmək istəyirdilər.

- Əclaflar, elə bilirsiniz mənim əlimdən qaça biləcəksiniz? - Əli onları nişangaha gətirdi. Atılan güllələr əsgərlərin üçünü də sahil boyu yerə sərdi. Əli dağdan enəndə ətraf tüstü-duman içində idi. Yargandan qalxan qara tüstü burula-burula göyə millənirdi. Dəhliz ətrafı qayalardakı təkəm-seyrək ağaclar od tutub yanırdı. Artıq uçurulmuş körpünün hər iki başına xeyli adam toplaşmışdı. Əli gizli cıgırla Laçın-Turşsu yoluna çıxdı. Yolumun kənarı ilə uzunqulağın üstündə oturmuş bir erməni üzünü Turşsusuya qarşı gedirdi. Əli ona yaxınlaşıb ulağın üzəngisindən yapışdı, güclü zərbə ilə onun başından vurdu, sonra başını qolları arasına alaraq bir onda boyununu qırdı. Onun paltarlarını soyundurub özünü yaxınlıqdakı ovrağa tulladı.

O erməninin paltarlarını geyib ulağın belinə qalxdı, cilovu çəkərək yola düzəldi. Ulaq bir neçə addım getmişdi ki, yer göy lərzəyə gəldi. Laçın dəhlizini birləşdirən hər iki dağ parça- parça olaraq dəhlizi doldurdu. Əli ulağın belində oturaraq baş verənləri izləyirdi. Laçın dəhlizinin yerində böyük bir dağ əmələ gəlmişdi. Ona elə gəldi ki, bu gün yas yerindən qayıdır, Üz-gözünü turşutdu: "Heyf ki, ölüyə baxa bilmədim, ölüyə baxmaq özünün diri olmağını təsdiq etməyin ən yaxşı üsuludur."

Əli artıq Turşsu gədəyinə çatmışdı. Güclü külək əsirdi, küləyin qabağına çatıb qovduğu qara buludlar La-

çın dəhlizindən Kırs dağlarının döşünə sürünürdü. Buludlu aysız, ulduzsuz bir gecə idi. Əli qaranlıqda yol gəldirdi.

"Əzizim! Osman bizə gəlmişdi. Sənin iki məktubunu mənə verdi. Qızların sənin Osmanla gəlmədiyini gördükdə çox məyus oldular. Qızlar Osmandan "Niyə atamız da gəlmədi?" - deyə soruşdular. Osman onlara nəyisə başa salmaq istədi. Lakin heç nə alınmadı. O, qızlara söz verdi ki, tezliklə səni gətirəcək. Gözümün işığı, sənin xəttini görəndə elə bildim ürəyim dayanır. Ayaqlarım sözümə baxmırdı. Lənət şeytana, hələ də içim titrəyir. Fikrlərim sənə doğru uçub gedir, qaranlığın içərsində məni də özü ilə fırladırdı... "

Əli məktubu əlində tutmuşdu. Fikrən Süsənlə danışdı.

- Bilirsən, mən indi nə arzulayıram?

- Hə, Çesterdəki evimizdə artırmanın sağ qanadı altında oturmaq. Məni qucaqlamaq və baxçamızdakı sənin "Süsən" adlandırdığın qızılgül kollarına baxmaq.

- Hə, orası elədir, mən həmişə sənin qoxunu hiss edirəm. Bu qoxu ən çətin anlarımda mənə kömək edir. Səninlə yaşadığımız ağır günləri xatırlamaq isə mənə əzab verir.

- Hansı günləri? Hə, yadıma düşdü, adamlara güllə atdığımızı deyirsən.

- Sən ona toxunma, bu mənim həyatım idi. Sən ki, bilirdin bunu.

- Sinirlənmə, əzizim, səhər sənə məktub yazmışam. İndi yenisini yazıram. İnanmırsan?

- Niyə ki, inanıram, tezliklə gəlib oxuyaram.

- Axı ümidin də həddi var!

- Ümid həmişə qabaqda olur, çalış ona çata biləsən.

- Sənə demək istəyirəm ki, mən başqa bir tapşırığı da yerinə yetirirəm. Çalışıram özümü formada saxlayam. Axı mən səni əvəz edirəm. Sənin həmişə "qar çiçəyi" adlandırdığın bədənəm elə bil əriyir, sənsiz mənə soyuq olsa da.

- Yox! Mən bunu istəmirəm. Biz bir yerdə olacağıq. Üç il, dörd il əvvəlki kimi. Bu qədər uzaq məsafəyə ona görə gəlmişəm ki, bunu ermənilərə sübut edim. Axı mən "Ələkeçməz"əm, bunu nə tez unutdun...

Arxa qayalıq idi. Onlar arxalarını qayaya söykəyərək oturmuşdular. İkisi də öz içi ilə danışdı. Azər başa düşürdü ki, vəziyyət ağırlaşır. Başlanğıc nöqtədən çox uzağa getdikləri üçün narahat idi. Ancaq qərar qəbul edilmişdi, gərək çiyinlərinin ağrısına dözsən. Ona görə tək birçə çıxış yolu vardı. Qarşıya qoyulmuş məqsədə çatmaq, birlikdə geriye qayıtmaq. Azər generalın sözlərini xatırlayırdı: "Bu sizin birinci uçuşunuzdu". Çə-

lışın ümidləri qırmayasız. Qabaqda sizi riskli əməliyyatlar gözləyir. Çalışın qayıdanda bir erməni zabiti də özünüzlə gətirəsiniz, bu çox vacibdir. Düşməni öz gülləsi ilə vurmaq daha yaxşıdır".

Azər çiyini ilə Əliyə toxundu.

- Bəlkə bir az söhbət edək. Sən xəyallarınla danışsan, mən içimlə.

Əlinin rəngi bozardı, Azər bunu görməsə də, qəlbən hiss etdi. Hər ehtimala qarşı o da ayağa qalxdı.

- O, xəyal deyildi, - Əli hirs ilə cavab verdi. - Mən arvadımla danışmışdım. Yaxşı ki, Süsən səni eşitmir, yoxsa boynunu qırardı.

- Hə buna çoxları sevinərdi... - Azər ərklə yumruğunu Əlinin kürəyinə vurdu. - Mən sən ilə fəxr edirəm, qoçaq oğlansan, heyf ki, səni vaxtında tanımamışam.

- Yaxşı ki, tanımamısan, yoxsa alnıma güllə çaxardın.

- Niyə ki?...

- Mən çiyində damğası olan "Şahin" ləqəbli "Ələ keçməz"əm. Yəqin ki, bunu unutmamısan.

- İnsan ömrü boyu keçmiş ilə yaşaya bilməz.

- Axı mənim damğam var, günahım böyükdür.

- Dünən axşam bütün günahlarını Laçın dəhlizində təmizlədin. Kimliyindən asılı olmayaraq, sən mənim dostumsan. Bu dağlara sən kimi "Şahin"lər çox lazımdır. Sənin uçuşların erməniləri məcbur edəcək ki, torpaqlarımızdan rədd olub getsinlər.

- Əlbəttə, - Əli Azəri qucaqlayıb özünə sıxdı, - bu işləri mən sənsiz görə bilməzdim. Bir də ki...

- Hə, nə?

- Məni bağışlamaq olarmı?!

- Doğrusu bunu indi deyə bilmərəm. Mənə elə gəlir ki, səni bağışlayıblar - Azər yenidən yerində oturdu. - Manuelin gecikməsi məni narahat edir. Allah yolunu açıq eləsin.

- Allah uzaqdadır, bir vaxtlar mən onu çox çağırmışdım, gəlib çıxmırdı. Bəlkə mən özüm onları axtarım.

- Yox, Anjella ağıllı qadındır, özü də Manueli çox sevir. Hər halda onu darda qoymaz. Biz uzun illərdi ki, Manuellə işləyirik. Mərhum atası çox yaxşı çekst idi.

- Manuel erməni deyil?

- Yox, anası erməni qızı idi. Onun arxa cəhbədə işləməsində anasının erməni qızı olduğu böyük rol oynadı.

Ağacların arasında xışıltı eşidildi, kimsə onlara tərəf gəlirdi. Hər ikisi silahlarını hazır vəziyyətə gətirdi. Xışıltı getdikcə yaxınlaşırdı. İri, boz bir ayı ağacların arasından çıxıb qayaların üstü ilə yuxarıya qalxırdı. Onu ilk görən Əli oldu.

- Bu ki, ayıdır. Bəlkə...

- Yox, ona toxunma. İndi dağ ayılarının qış yuxusundan ayılan vaxtıdır. Belə günlərdə onlar çox acıqlı olurlar. Yaxşısı budur, onunla qarşılaşmayaq.

- Yaxşı! Bir az kənara çəkilmək yoxsa bizi görə bilər.

Ayı Azıx mağarasının giriş qapısına çatıb dayandı. Nə hiss etdisə, başını sağa- sola hərleyərək havanı iy-lədi. Bir-iki ağız nərildədikdən sonra mağaranın içinə girdi.

Zöhrə ulduzu göyün qübbəsində dayanmışdı. Dağ yamacı ilə boz duman yuxarıya doğru sürünürdü.

Almazların yaranması təbiətin nadir hadisələrindən hesab olunur. Onların yer üzərində əmələ gəlməsi sirri isə hələ indiyə qədər tam öyrənilməmişdir. Çəkisi 10-12 karatdan artıq olan almazların tapılması və onun əldə olunması varlı şəxsləri, ayrı-ayrı dövlətləri həmişə özünə cəlb etmişdi. Ən iri Avropa və Afrika ölkələrində almaz sindikatlari olan mafioz qruplaşmalar zaman-zaman Rusiya almazını ələ keçirməyə çalışmışlar. Dünyada almaz istehsalına görə Afrika birinci yerdə gedir. Azərbaycanda xırda almaz alverçiləri olsa da, heç vaxt iri sindikatlara rast gəlinməyib. Bəs görəsən bu almazlar Azərbaycana hansı yolla keçirilib? Almaz keçmişdə mərdlik, cəsarət, qüvvə nişanəsi sayılırdı. İndi bir qrup əclaf rüşvətxorun əlində oyuncağa çevrilib. Polkovnik Kazımov almazı ovcuna qoyaraq günəş işığına tutdu. Almaz özündə günəş şüalarını sındıraraq müxtəlif rəng-

lərdə halələr yaradırdı. İlahi, görəsən təbiətin bu gözəl möcüzəsi o əclafın əlinə necə keçib?

- Hə, gerek ki, sənin adın Yaşardır, özündə Ağ Laçının sağ əli olmusan, - Söhrab almazı yenidən qara məxmərin üstünə qoydu, - əgər hər şeyi olduğu kimi danışsan işin yüngül ola bilər.

- Mən hər şeyi müstətiqə demişəm, onlar mənə inanmırlar. Dünən isə məni əzişdiriblər.

- Əlbəttə, buna yol vermək olmaz. Sən mənə düzünü danışsan, bunu yoluna qoya bilərəm.

- Siz məndən nə istəyirsiniz?

- Heç nə, demək olar ki, heç nə. Təbiətdə tapılan almazların çəkisi çox cüzi olur, 0,05- 1 karatdan artıq olmur. Axırncı 300 il ərzində dünyanın bütün yataqlarından çıxarılmış yüz milyonlarla almaz külçələrinin ancaq 20- 25- nin çəkisi 400 karatdan artıq olmuşdur. Bu almazın çəkisi isə 100 karatdır. Bəlkə sən bilirsən, bu möcüzəli almaz dənəsi sənin evindəki seyfə necə düşüb?

- Onu seyfə mən qoymamışam. And içirəm ki, o mənim deyil.

- Akvariumda qızıl balıq üzür, ev yiyəsinin bundan xəbəri yoxdur.

- Onu seyfə Ağ Laçınla qoyub, dedi ki, bura təhlükəsiz yerdir.

- Hə, əlbəttə, toyuq hində yumurtalayır, toyuq sahi-

bi isə yumurtanı qonşuda gizlədir. Yaxşı nağıldır, amma sən uşaq deyilsən.

- O dedi ki, bundan dostlarım xəbər tutsa, almazın yerinə səni cilalayacağam.

- Onun dostlarını tanıyırsan?

- Bəzilərini Ağa Laçınlının kef məclislərində görmüşəm. Biri elə sizin kimi general idi.

- Səhv edirsən, mən general deyiləm. General olsaydım sizin kimilərlə başqa dildə danışardım. De görüm, Əsədi tora necə sala bildin? Toru hörərkən daxillində heç bir qorxu hiss etmədin?

- O mənə tor qurdu, əvvəl yanına çağırdı, yemək- içmək verdi. Dedi ki, səni azadlığa buraxacam.

- Deməli sən deyirsən ki, azadlığa çıxmağına Gülnar mane oldu?

- Mən belə demədim.

- Axı Əsədi Gülnar ilə sən tanış etmisən. Müəssisələr, kirli pullar, bank və bankirlər barədə sən danışmısan. bütün bunlar isə Gülnar olmadan mümkün deyildi. Mən belə düşünürəm, torbanı sənə başına Gülnar Əsədin əli ilə salıb. İndi sən həbsxanada oturub barmağını sovrursan, onlar isə Qara dənizin sahillərində keflə məşğuldular.

- Mən belə fikirləşmirəm.

- Deməli, səni tamamilə qane edir bu həyatın?

- Yaxşı, sən uddun. Mən hər şeyi danışaram.

Söhrab başa düşdü ki, pərdəni bağlamağın vaxtıdır. Düyməni basaraq polis çağırdı.

- Bunu aparın mayorun yanına, o, Xumar xanıma nə-sə demək istəyir. Hə, bir də de ki, dindirmə protokolu-nun bir surətini mənə göndərsin.

Söhrab telefona yaxınlaşıb dəstəyi qaldırdı. Mürsəlin nömrəsini yığıb xeyli gözlədi. Xəttin o başında Mürsəlin səsi eşidildi.

- Alo!...alo...eşidirəm.

- Mürsəl, bu mənəm, pişiyi torbadan çıxara bilmi-şəm. Əsədi üzləşdirməyə hazırla. Hə, elə günü sabah.

Ermənistan Respublikası Dağlıq Qarabağı işğal etdikdən sonra erməni xalqı arasında kütləvi pisixoz baş verdi. Böyük Ermənistan xülyası onların ayıq düşüncəsində tutqunluq yaratdı. Düşüncə tutqunluğu Ermənistanı idarə edən məmurlar arasında daha çox yayıldı. Siqnal sisteminin qarşılıqlı əlaqəsi pozulduğuna görə ictimaiyyətlə dövlət arasında anlaşılmazlıq yarandı. Xalqın Ermənistan hökumətinə, erməni dövlətinə inamı zəiflədi. Dövlət psixotiyaya, norma ilə xəstəlik arasındakı vəziyyətə düşdü.

- Xeyirxah insan yalançı elmi belə təlim etdikdə, bu bilgi həqiqətə çevrilir. Pis adam həqiqi elm yaydıqda belə, həmin elm yalan olur.

Biz xeyirxah maskası taxaraq yalançı ideyalar yaymaqla məşğuluq. Bunu bilə- bilə məhvə doğru gedirik. Kim bilir, bunun axırı nə ilə qurtaracaq. Heç kim özünə hesabat vermir.

- Doğrusu, mən başa düşə bilmirəm. On-onbeş il əvvəl Qarabağ ermənilərini bəyənmişdik. Çoxları hesab edirdi ki, onlar türklərin törəmələridir. İndi Qarabağ kartını əlimizdə bayraq edərək, şəri sözlərlə bəzəmək lazım gəlir.

- Hə, düz deyirsən. İndi onlar törətdiyimiz şəri işlərdən daha çox bizə qarşı nifrət oyadır.

- Adətən insan ümitsizlikdən həmişə ilahi bir inama doğru can atır.

- Nə qədər can atsaq da, biz məhvə doğru gedirik. Kim bilir, bunun axırı nə ilə qurtara bilər. Elə götürək sizi, ordu generalısınız, heç özünüz hesabat verirsinizmi?

- Doğrudur, heç nə deyə bilmərəm, mən hərbiçiyəm. Qərarı siz verirsiniz, biz isə onu yerinə yetiririk.

- Hə, əlbəttə, əgər əl yaralı deyilsə onu zəhərə vurmaq olar.

- Məsələ təkcə zəhərdə deyil, mən məlumatı alan kimi bura gəlmişəm. Bunlar xırda təxribatlardır. Terrorçuları tezliklə tapacağıq.

- Qulaq as, axmaq! Mən soruşmuram niyə? Zədəsi olmayan ələ zəhər zərər vura bilməz. Məsələ sizin özünüzdədir, heç nəyə yaramırsız. Dünyanın yarından

çoxu sizi dəstəkləyir. Rusiya, Fransa kimi qüdrətli dövlətlər sizin yanınızdadır, arxanızda dayanır. Siz isə nə yediyinizi belə görmürsüz. Bunlar hamısı təmiz həqiqətdir. Lakin indi heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Real vəziyyət budur ki, terrorçular sərhədlərinizi keçə biliblər. Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsinə real imkan yarandığı halda kimlərsə Laçını partladır, çoxlu sayda erməni və rus zabıtları, əsgərləri məhv edilir. Laçın dəhlizi Ermənistanla yeganə quru yolunuz idi. Orada körpü ilə birlikdə rusların zirehli maşınları, canlı qüvvələri də partladılıb.

Rusiyanın səlahiyyətli nümayəndəsi çox gözəl bildirdi ki, ortada nə var. Lakin özünü təsdiq etmək üçün generalın cavabını gözləyirdi.

- Mənə elə gəlir ki, burada türklərin əli var. İndiki şəraitdə Azərbaycan bu işə getməzdi.

- Çox gözəl, tapmaca həll olundu.

O güclə gülümsədi.

Mən bilən, sən Hərbi Akademiyanı qurtarmısan. Bu qorxaqlığı necə başa düşək?

- Necə deyim sizə... Bu mənim səlahiyyətlərimə aid deyil. Mən ordu generalıyam. Ermənistanın Təhlükəsizlik Nazirliyi, kəşfiyyatı, əks-kəşfiyyatı var. Sərhəddi mən qorumuram.

- Hə, hardasa sən düz deyirsən. Hakimlərin ədaləti ləyaqətlərindən üz döndərməkdir.

- Mən heç nədən üz döndərmirəm. Yaxşı başa düşürəm ki, əhali vahimə içərsindədir. Yollar bağlanıb, Qarabağla əlaqə kəsilib. Birinci növbədə əlaqələri bərpa etmək lazımdır. Əgər bu çox uzansa, Dağlıq Qarabağ əhalisi bizə qarşı üsyan edə bilər.

- Mənə ən vacibi həqiqəti təyin etməkdir.

- Bunu sən özün də güman kimi dedin.

- Hə, dedim. Lakin sənə deməliyəm ki, bu partlayışlar Azərbaycanın bizə xəbərdarlığı da ola bilər. Fərqi yoxdur, bunu kim eləyir. Muzdlu terrorçular, yoxsa vətənpərvər partizanlar. İqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş bir ölkə üçün bu çox asan işdir. Lakin olduqca çox qorxuludur. Bəla zamanı həyəcanlanman bəlanı bir azda artırır. Ermənistan dağlıq ərazilərlə boldur, partizanlarla mübarizə aparmaq bir o qədər də asan olmayacaq.

- Səninlə mübahisə etmək istəmirəm, sözlərində həqiqət var. Belə getsə Dağlıq Qarabağı itirə bilərsiniz. Lakin bizim orda strateji maraqlarımız var.

- Hə, siz düz deyirsiniz, - general alçaqdan cavab verdi. - Bəzən alimlər də öz açıqlamalarına inanmır.

- Yaxşı, bu gün cənab prezident təhlükəsizlik şurasının iclasını çağırıb. Mən də orada olacağam. Söhbətimiz barədə cənab prezidentə məlumat verərəm. Mənə bəzi şeyləri aydınlaşdırmaq lazım idi. Kimin nə fikirləşdiyi orada aydınlaşacaq. Deyəsən, sizi olduğundan artıq yüklədim.

- Cənab səfir, mən hərbiçiyəm, vətənə xidmət edirəm. Siyasət sizin işinizdir. Vacib olanı həqiqətən də ölkədə baş verənlərdir. - General təəssüflə əlini yellədi.
- Əlbəttə, olanlar üçün biz hamımız günahkarıq.

- Hə, bu hadisələr siyasi mübarizələrin katalizatorudur. Məsələ hüceyrədə deyil, hüceyrəyə yığılan zəhərdədir. Bu bizim də rahatlığımızı pozur. Məni narahat edən, əslində, bu deyil, hadisənin mərkəzində kimin dayanmasıdır. Siz necə fikirləşirsiniz, cənab general? Mərkəz kimin əlindədir?

- Mən belə fikirləşmirəm, hər halda, Azərbaycan buna risk etməz.

- Əksinə, toyuğa gücü çatmayan yumurtanı sındırır. Kim ki, özündən hədsiz razıdır, ən çox səhvi də o buraxar. Onlar hələ uçmağı indi öyrənir, ən yaxşı metod isə qanadı qırmaqdır.

Rusiyanın səlahiyyətli səfiri qapıdan çıxmaq istəyəndə generalın köməkçisi ilə üzbəüz gəldi. O, köməkçinin qolundan tutaraq içəriyə gətirdi.

- Cənab ordu generalı, bağışlayın narahat edirəm. Ancaq aldığım xəbər məni məcbur etdi.

- Səndən çox pis reklam agentı çıxar, tez ol, sözünü de, ürəyimi çəkmə.

Köməkçi tərəddüd edirdi, Rusiya səfirinin yanında danışmağa cürəti çatmırdı.

- Danış, səfir özgəsi deyil. Yenə nə xəbərlə gəlmisən?

- Cənab ordu generalı, Stepanekerddən aldığım təcili məlumatdır. Özü də məxfidir.

- Eyb etməz, danış.

- Martunu rayonunda yerləşən erməni və rus ordusuna məxsus iki sursat anbarını partladılar. Hərbiçilər və dinc əhali arasında ölənlər var. Sayı haqqında məlumat verilmir.

- Bu ola bilməz! - General başını tutaraq qışqırdı: - Rədd ol buradan! Siz də gedin cənab səfir.

Onlar başlarını əyərək otaqdan çıxdılar.

- Ana, atamı görmək istəyirsən?

- Bu mümkündür?

- Yox!

- Onda niyə soruşursan?

- Ana, mən atam üçün, evimiz üçün elə darıxmışam ki, istəyirəm baş götürüb qaçam buradan...

- Hə, sən düz deyirsən, bəzən gözəl sözlərlə bəzənmək lazım gəlir. Bu özünümüdafiənin ən yaxşı üsuludur. Elə bilirsən bura mənim xoşuma gəlir? Yox! Bura bizim yerimiz deyil. Biz yad adamlar içərsində yaşayırıq. Eyni cinsdən olan heyvanlar da uzun müddət birgə yaşayanda bir-birlərini parçalayıb yeyirlər.

- Ana, biz elə o heyvanların günündəyik. Hara baxırsan, eyni burun, eyni sifət.

- Allah vayısın evini yıxsın. Axı bizim burada...

- Onda niyə gəldik, ana?

- Sumqayıt hadisələrindən sonra ara çox qarışmışdı. Mən səni qorumaq üçün atdım bu addımı.

- Atam niyə buraxdı bizi?

- Milli hadisələr siyasi hadisələrlə elə qarışmışdı ki, atan bizi qoruya bilməzdi.

O, Kristinanın sifətinə baxdı. Qız haldan- hala düşmüşdü. Qızının bu cür həyəcanlanması ananı narahat etməyə bilməzdi.

- Sən atanla görüşürsən?

- Hə, bir- iki dəfə Tiflisdə görüşmüşük. Saçları tamam ağarıb, - Kristina anasının əllərinin titrədiyini gördü. O, sınaıçı nəzərlə anasına baxdı: - Ana, sən atamı hələ də sevirsən?

- Hə, əlbəttə, bütün qadınlar kimi mən də öz məhəbbətimi qəlbimdə qoruyub saxlayıram.

- Onda niyə bu əbləhə ərə getdin?

- Səni qorumaq üçün, - o gözyaşlarını qızı görməsin deyə, üzünü yana çevirdi. - Axı biz bura gələndə sən yeniyetmə qız idin. Bir də ki, biz burada köməksiz yaşaya bilməzdik. Övladını qorumaq üçün analar çox şeylərini qurban verməli olurlar, qızım.

Kristina gecəki yuxusunu xatırladı. Dəniz sahilindəki

bulvarda qaraçılar gəzirdi. Qara güllü, qırmızı şalları çiyinlərindən sallanırdı. Onlardan biri Kristinanın atasına yaxınlaşdı.

- Sabahınız xeyir qardaş, bu sənin qızındır?

- Hə, mənimdir.

- Elə bircə qızın var? - Qaraçı qızı qəmli-qəmli gülümsədi. - Tezliklə qızını səndən alacaqlar... - onun əlini ovcuna aldı, diqqətlə baxıb başını buladı:

- Heç bilmirəm necə deyim, yollar çox uzaqlara aparır. Sən o yolda yoxsan, sonra o, - balaca qızın saçlarını tumarladı, - qızınız Qərbə doğru gedir. Sizi ayıracaqlar, bax bu yolu görürsən, - onun ovcundakı ən uzun qırışı göstərdi - Qərbə gedən yoldur, qızınız bu yolla gedəcək, amma geri qayıtmayacaq.

- Yox, mənim qızım qərbə getmək istəmir.

- İstəmir? - gözünü yumdu - Onda necə olsun? Vəhşilər onu aparacaqlar, qızınız it həyatı keçirəcək. Taleyi çox qaranlıq görsənir. Lakin hər qaranlıqda bir işıq nöqtəsi olur. Allah rəhimlidir, taxıl olmasa da taxılçı olacaq.

Kristina gözlərini açdı, onun yanaqlarında damlalar donmuşdu...

- Deməli, qərar vermisən?

- Hə, vermişəm.

- Nə vaxt gedirsən?

- Əvvəlcə sənin ərinin qərargahına baş çəkmək istəyirəm, necə olsa atalığımıdır.

- Yaxşı, mən Serjlə danışmışam. Məni Yeravana, bacımın yanına göndərir.

- Əlbəttə, mən səni burada tək qoya bilmərəm.

Kristina anasını qucaqladı. Uşaqlıqda olduğu kimi başını sinəsinə sıxaraq hönkürdü. Anası ona mane olmadı. "Gözyaşı qadın üçün ən yaxşı dərmandır!" - deyə fikirləşdi.

- Ana, Bakıdakı evimiz yadına düşür?

- Hə, əlbəttə.

- Evimizin yanındakı parkda uşaq dəmir yolu vardı. Heç onu xatırlayırsan?

- Hə, əlbəttə, xatırlayıram.

- Mən uşaq olanda atam hər axşam məni yaxınlıqdakı parka da aparardı. Parkda Zorgenin heykəli vardı: gecələr gözləri məşəl kimi yanırdı. Mən çalışırdım ki, barmağımı onun gözüne soxum, amma qorxurdum ki, barmağım yanar.

- Gəl bir qədər ciddi danışaq. Uşaq vaxtı barmağın yanmadı. Çünki bunu sən özün istəmirdin. İndi nə Zorge var, nə də onun məşəl kimi yanan gözləri. Ətraf cəhənnəm alovu ilə doludur. Çalış, ehtiyatlı olasan, yoxsa, barmağınla birgə özünü də yandırarsan.

- Mən bilmirəm sən nə barədə danışırısan.

- Səhv eləyirsən, mən hər şeyi bilirəm. Ömrüm boyu bir qarışqanı da əzməmişəm.

- Mən əzmışəm, insanları əzmışəm, ölənə qədər. Əgər onlara insan demək olarsa?! Sən elə bilirsən, Serj

insandır? Məgər Xocalıda yüzlərlə insanı diri- diri yandıran onlar deyildi? Sənin onlara insan deməyə necə dilin gəlir?

- Bunu mən demədim. Mən istəmirəm ki, sən əlini onların murdar qanına batırasan.

- Gecdir... çox gecdir, ana. Artıq təkər fırlanıb. Atam həmişə deyərdi: - "Bədbəxtlik zamanı ağıl deyil, mərdlik yaxşı dayağdır". Atam düz buyururdu: təhlükədən qaça bilmirsənsə, qorxmaq lazım deyil.

- Mənə yaxşı- yaxşı qulaq as. Mən bilirəm ki, Serjə baş çəkməmiş gedən deyilsən. Mən sənə hələ çox şeyləri deməmişəm. Qərəgaha girəndə açıq qapıdan iki addım düz, bir neçə addım sola gedərsən. Serjin istirahət otağı ordadır. Arxa qapı küçəyə açılır. Bu daha təhlükəsizdir.

- Ana, sən mənə kömək edirsən?

- Mən özüm günahkaram. Gərək hər şeyi qabaqcadan görə biləydim.

- Gec deyil, yerini dəyiş, işığın hansı tərəfdə olduğunu anla.

- Mən sizə kömək edirəm. Biz çoxlu vaxt itirmişik.

- Ana! Manuelə məlumatları sən ötürmüşsən?

- Hə, ancaq mən bunu erməni xalqına qarşı yox, erməni faşizminə qarşı etmişəm, - ayağa durub televizorun səsini artırdı, - bu əclaflar hər yerə bir "qulaq" yapışdırıblar, hətta bizim evə də.

- Ana, mən getməliyəm, - saata baxdı.

- Yaxın gəl, diqqətlə mənə qulaq as. Bu gün axşam saat altıda Serjin yanında yığıncaq var. Orada çoxlu sayda hərbiçi olacaq. Əbləhlər cəbhənin təmas xəttində nəsə qarışdırmaq istəyirlər. Sən Serjin qərargahına bir saat əvvəl daxil olmalısən. İçəri buraxmasalar, Serjə zəng vur, qalanını özün bilirsən.

- Bəs sən, səni qoyub gedə bilmərəm.

- Mən bir azdan hərbi vertalyotla Yeravana uçacağam. Hər şey qabaqcadan danışılıb. Hə, gəl vidalaşaq, kim bilir, bir də görüşə biləcəyikmi?

- Elə demə, ana!

- Yaxşı, getmək vaxtıdır, - O, Kristinanın alnından öpdü: - Allah amanında...

Sentyabrın əvvəllərində Kristina artıq əməliyyata hazır idi. Lakin bu barədə Elçinə heç nə deməmişdi. Deməmişdi ki, nəyi götürmək olar, nəyi yox. Ehtiyatda iki gün var idi. Bu ehtiyat günləri ona lazım idi, vaxtı dəqiqləşdirmək və aradan çıxmaq üçün. Elçin etiraz edəndə Kristina dedi:

- Ehtiyat günləri bizim sığortalanmağımız üçündür. Əgər vaxtı, saati dəqiq seçsək, onlar ayılana qədər biz artıq lazım qədər uzaqlarda olacağıq.

Nəhayət həmin gün gəlib çatdı. Hər dəqiqə onları məqsədə yaxınlaşdırırdı. Kristina hərbi qərargahın yanında maşından düşdü. Elçin hərbi zabit paltarında idi və çox yaraşığılı görsənirdi.

- Maşını qərargahın arxa tərəfində, köhnə qarajın yanında saxla. Əgər mən otuz dəqiqədən gec çıxsam, gözləmə, sür get. Anjella səni evdə gözləyəcək, - Kristina Elçini öpdü, - yolun açıq olsun, - dedi.

Kristina dərindən nəfəs alıb qərargahın giriş qapısına yaxınlaşdı. Yumşaq və təmiz yanan lampa kimi içi işıqlandı. Kristina çox yaxşı başa düşürdü ki, bu gün onun həyatında dönüş nöqtəsidir. Xırdaca bir səhv, yerinə düşməyən yalnız bir söz hər şeyi al-üst edə bilər.

"Əgər o ölməsə, biz hamımız məhv ola bilərik. Serj vəhşi pişik kimidir, əvvəl-axır bizi gəmirəcək..." - deyərək düşünən qız hərbi tikilinin giriş qapısına çatdı. Qapının ağzında əliavtomatlı əsgərlər dayanmışdı. Kristina onlardan birinə yaxınlaşıb dedi:

- Mən rəisin qızıyam, atama deyiləsi sözüm var. Gözlərini mənə niyə bəzəldirsən, məgər qadın görməmişən?

- Yox, görmüşəm, ancaq sən onlara oxşamırsan.

- Hə, düz deyirsən, bəlkə mənə baxmağına dəyməz. Sizi atam ona görə bura qoyub ki, qızını içəri buraxmayasız? İncitmə məni, sən allah, yoxsa...

- Mən sizi tanımıram, buraxa bilmərəm.

- Yaxşı, mən səninlə sonra danışaram. İndi isə çəkil yolumdan! - Kristina əsgəri itələdi.

Elə bu vaxt Serj bir neçə zabitlə qərargahın həyətinə çıxdı.

- Serj, mənəm, bu əclaflar məni içəri buraxmır.

Onlar qərargahın baş tərəfinə yaxınlaşdılar. Sakit, səssiz addımlarla şam ağaclarının yanından keçərək böyük bir sarayın qarşısında dayandılar. Bura ağacların arasında gizlənmiş, vaxtı ilə kimlərsə tərəfindən atılmış bağ evinə oxşayırdı. Kristinaya elə gəldi ki, bu evdə ruhlar yaşayır. Kiçik, ensiz pəncərələrdən özələyən sarı işıq gəlirdi.

- Serj, mən bu evə baxmaq istəyirəm, görkəmindən qədimlilik yağır.

- Hə, düz tapmısan, bura Xan qızının qışlaq sarayı olub, ora girmək olmaz.

- Serj, xahiş edirəm, - Kristina nəvazişlə Serjin əlini sığalladı, gözlərini qıyıb şıltaqlıqla Serjə sıxıldı.

- Mən baxmaq istəyirəm... istəyirəm.

- Yaxşı, beş dəqiqə. Bura silah- sursat anbarıdır, ehtiyatlı ol.

Kristina əli avtomatlı əsgərlərin arasından keçərək saraya girdi. Çantasında və paltarının altında gizlətdiyi elektron partladıcı qurğuları bir neçə yerə bərkidərək tələsik saraydan çıxdı. Serj onu gözləyirdi.

- Kristina, çantanın ağzı açıqdır, bəlkə silah götürmüşən?

- Kim bilir, bəlkə də sən deyəndir. Əmr et, əsgərlər çantanı axtarsınlar, - incik halda üzünü Serjdən çevirdi.

- Bağışla, mən elə demək istəmirdim. Vəziyyət ağır-

dır. Bir neçə vaxtdır ki, terrorçular bizə qan uddurur. Elə bugünkü toplanış da ona görədir, - Serj saatına baxdı, - vaxtdır, gəl gedək.

Kristina Serjin qoluna girdi:

- Bu dəfə bağışlayıram, məni yoxlamaq üçün vaxtın çox olacaq, - Kristina özünü Serjə tərəf sıxdı. - Serj məndən arxayın ola bilərsən. Mən bilirəm ki, sən əla komandirsən. Yadındadır, mən deyərdin: - "Hərb də incəsənət kimidir, heç bir şeyi olduğu kimi təkrar etmək mümkün deyil"...

Serj qayğılı görünürdü.

Serjin susduğunu görüb əlavə etdi:

- Bilirsən nə var Serj, mənə elə gəlir ki, sən çox dəyişmişən.

- Hansı mənada?

- Mən özüm də bilmirəm hansı mənada. Amma sən dəyişmişən, bu ilk baxışdan da hiss olunur. Məsələn, elə yerişin. Ayaqlarını yerə möhkəm basırsan.

- Demək istəyirsən ki, qabaqlar ilbiz kimi sürünürdüm.

- Yaxşı Serj, üz- gözünü turşutma. Bilirəm ki, məni sevirsən, ancaq anamın qorxusundan bunu gizli saxlayırsan. Serj, inan mənə, xoşuma gəlirsən.

- Ciddi sözündür?

- Hə, bu dəfə əvvəlkilərdən bir az çox. Doğru sözümdür. Qoy mən lap partlayım, əgər doğru demirəmsə.

- Onlar qərargaha çatdılar. Serj qolunu Kristinanın əlindən çıxardı.

- İndi gedə bilərsən, məni gözləyirlər. Sonra danışarıq.

- Serj mən indi gedirəm, icazə ver, sənin otağında bir az özümü səliqəyə salım.

- Yaxşı! Məni orada gözlə, toplantı qurtaran kimi gələcəyəm.

Onlar ayrılan kimi Kristina anası deyən kimi dəhlizdən iki addım sola döndü. Tələsik qapını açıb içəri girdi. Beş dəqiqədən sonra küçə qapısından bayıra çıxdı. Bir qədər aralıda Elçin maşında oturub onu gözləyirdi.

Dövlət Təhlükəsizlik Nazirliyinin iş günü çoxdan qurtarmışdı. Bayırda şimal küləyi tüğyan edirdi. Küləyin qabağına qatıb ora- bura çırpdığı xəzan yarpaqları göyə qalxaraq fırfıra kimi fırlanırdı. Şəhər icra hakimiyyətinin yerləşdiyi binanın üst sütunları arasında quraşdırılmış saat on ikini vurdu. Hava küləkli və soyuq olduğundan küçələrdən əl- ayaq çəkilmişdi. Tək-tük adamlar küləyə müqavimət göstərərək harasa tələsirdilər. Külək arxadan itələdiyi üçün onlar yüyürən kimi görsənirdilər. Kimsəsiz küçələrdə külək hökümüranlılığı əlinə almışdı. Nəyi istəsə vurub- yıxır, küçə boyu düzülüş maşınları nehrə kimi yırğalayır.

Əks-kəşfiyyat şöbəsinə məxsus otaqlarının birində üç nəfər söhbət edirdi. Polkovnik Cəbrayilov qarşısında dayanmış gənc zabitə nəsə deyirdi. Gənc zabitə mümkün qədər özünü- sözünü müdafiə edirdi. O, əsl həqiqətin harada olduğunu Mürsəla sübut etməyə çalışsa da, əslində, heç nə alınmırdı.

Polkovnik Kazımov pəncərə qarşısında dayanıb küçədə baş verənlərə baxsa da qulağı onların söhbətində idi. Əslində bu heç söhbət də deyildi. Sadəcə Mürsəl tabeliyində olan gənc zabitədən hesabat tələb edirdi.

Söhrab heç vaxt Mürsəli belə hirsələnən görməmişdi. Kim bilir, bəlkə də elə ötkəmlik Mürsəli özündən çıxarmışdı. Gənc zabitin ötkəmliyi Söhrabı sevindirdi: "Bizi əvəz edəcək ağıllı, sağlam fikirli gənc zabitlərimiz yetişir." Söhrab Mürsəlin bir neçə il öncə ona dediyi sözləri xatırladı: - "Kobudluq adamları əsəbləşdirir, tərslik uzaqlaşdırır, çox yumuşaqıq isə ikrah hissi oyadır".

Söhrab nəyin baş verdiyini başa düşsə də, Mürsələ haqq qazandırmırdı. Çiyinlərində onilliklərin ağır təcrübəsini yaşayan Mürsəl "Bütün axmaqlar cəsur olur!" - prinsipi ilə hərəkət etməməlidir. O, Nitsşenin bir kəlamını xatırladı. "Qəhrəmanlıq - məqsədə doğru gedərkən öz həyatını hesaba almayan insanın düşüncə tərzidir".

- Niyə mənə başa düşmürsən. O, çox ehtiyatsız hərəkət edib. Axı hər gün Manuel kimi istedadlı kəşfiyyatçı

dünyaya gəlmir. Onu rezident kimi yetişdirmək üçün bizə uzun illər lazım olub.

- Axı, mən nəyi başa düşməliyəm?! - Ucaboylu, yaraşıqlı görkəmi olan gənc zabit soyuq cavab verdi: - Hər adam, əqidəsinə görə özünü ölümün qucağına atmaz.

- Hə, bəlkə də sən düz deyirsən. Lakin Manuel səhv edə bilməzdi. Əməliyyat saniyəsinə qədər hesablanmışdı. Yox, inanmıram, Azər belə səhv edə bilməzdi. Burada nəsə, görünməyən qaranlıq cəhətlər var. Hər dəqiqə, hər an onun hesabında olmalı idi.

- Cənab polkovnik, siz şəraiti nəzərə almaq istəmirsiniz. Ola bilsin ki, o belə də fikirləşirdi. Bundan da betər bədbəxtlik baş verə bilərdi. Manuelin ölümü əsirlikdə olan onlarla azəri qızının, eləcə də Anjellanın, Kristinanın, Elçinin sağ qalmasına şərait yaratdı. Onlar indi burada, azadlıqdadırlar.

Söhrab söhbətin qəlizləşdiyini görüb pəncərədən aralandı. O, kiçik addımlarla gənc zabitə yaxınlaşıb əlini onun çiyninə qoydu.

- İnsanın bəzəyi müdriklik, müdrikliyin bəzəyi sakitlik, sakitliyin bəzəyi igidlikdir. Hər şey qismətdən asılıdır, özgələrin səhvini öyrən ki, onları təkrar etməyəsən. - Söhrab dərhal sözünü dəyişərək Mürsələ üzünü tutdu: - Mürsəl sən onu niyə başa düşmək istəmirsən?

- Səhv edirsən! - Mürsəl sakitcə cavab verdi. - Mən onun hisslərinə hörmət edirəm. Ancaq Manuel kimi

qiymətli bir xəfiyyəni itirmək ağırdır. Bu bizim üçün böyük itkidir.

- Əlbəttə, bu, çox kədərlidir! - Kristina Mürsəlin sözünü kəsdi və elə o an da başa düşdü ki, səhv elədi, - Bağışlayın, siz allah, başımı itirmişəm, nə elədiyimi də anlamıram. Mən sizin sözünüzü kəsmək istəmirdim.

- Əlbəttə, sizi başa düşürəm. Xahiş edirəm davam edin.

Kristina həyəcanlanmışdı, göz bəbəkləri elə böyümüşdü ki, yuvasına sığmırdı. O, bir neçə dəqiqədən sonra özünü ələ alıb, sakitləşdi:

- Çox qorxulu və çətin vəziyyət yaranmışdı. Əli Kirs dağında bizim signalımızı gözləyirdi. Signal Laçındakı mədəniyyət sarayının partladılması olmalıydı. Saray biz gözlədiyimizdən də artıq yüklənmişdi. Manuelin erməni qoşunları içərisində böyük hörməti olduğundan, ona qulaq asmaq üçün sərhəd qoşunlarından da çoxlu sayda yüksək rütbəli zabitlər gəlmişdilər. Konsert vaxtından beş- on dəqiqə gec başladı. Elə bu beş-on dəqiqə də bizim planları alt- üst etdi. Əsgərlərin, zabitlərin sayı- hesabı yox idi. Qonşu bazalardan rus hərbiçiləri də gəlmişdi. Hər tərəfdə əli avtomatlı keşikçilər dayanmışdı. Biz əvvəlcədən sarayın zirzəmisində uzaqdan idarə edilən elektron partlayıcı qurğular yerləşdirmişdik. Hər şey dəqiq hesablanmışdı. Quru qoşunların baş komandanı konsertə gecikdiyinə görə tamaşanı vaxtında başlama bilmədik. Sarayın qabağına kəndlərdən gələn ermənilər

də toplanmışdı. Partlayışa bir neçə dəqiqə qalmış Anjella bərk həyəcanlanmışdı. O mənim yanıma qaçaraq gəldi, - "Kristina kömək elə! - dedi." - Sürəkli alqışlar imkan vermir ki, qızları səhnədən çıxaraq. Qızlar təkrar- təkrar rəqs edir, vaxt isə bizə işləmirdi.

Kristinanın gözləri dolmuşdu, qəhər qızı boğurdu. Elə bil yetişmiş meyvə idi, budaqdan sallanırdı. Xırda bir ehtiyatsızlıq onu yerə sərə bilərdi. Mürsəl qızın əlindən tutmuşdu. Kristinanın bütün bədənini titrəyirdi. Bu titrəyiş Mürsələ də sirayət edirdi. Mürsəlin beynindən ani bir fikir keçdi. İnsanlar öz zamanlarına daha çox oxşayırlar. O şəxs həqiqətən öz hislərinin hakimidir ki, zamanında sevinməyi və kədərlənməyi bacarır.

Gənc zabıt bir fincan soyuq su gətirdi. Kristina suyu qurtum- qurtum içib bir qədər sakitləşdi. Mürsəl qızın əllərini nəvazişlə sıgallayıb dedi:

- Sakit ol, qızım, bax belə, gözlərini yum, hər şey yoxa çıxacaq. Mən səni başa düşürəm. Başa düşürəm ki, eyni hadisəni iki dəfə təkrar yaşamaq insan üçün çox çətinidir. Lakin bu bizim bugünkü tarixçəmizdir. Hər şeyi düzgün dəqiqləşdirməliyik.

Kristina gözlərini yumub Mürsələ qısıldı. Sakit, lakin titrək səslə dedi:

- Mən uşaqlıqda çox sakit qız idim. Atam məni oğlansayağı cəld və diribaş görmək istəyirdi. Atamın arzusunu yerinə yetirdiyim üçün çox sevinirəm. Kimsə

zərbəyə zərbə ilə cavab vermirsə, onun gördüyü işin də faydası olmur. Biz bu əməliyyata prizmanın hansı bucağından baxsaq, eyni şeyi görəcəyik. Manuel artıq bizim aramızda yoxdur. Əgər o özünü ölümün qucağına atmasa idi, biz hamımız məhv olacaqdıq.

- Buna hələ baxarıq. Bizim əlimizdə onun ölümünü təsdiq edən heç nə yoxdur, - Mürsəl nəsə fikirləşib əlinin böyük barmağı ilə alnını taqqıldatdı: - Tamam unutmuşam, "Ələkeçməz"lə əlaqə yarada bildinizmi?

Mürsəl cavan zabitə işarə edərək bayıra çıxmasını istədi.

- Dayan! Kristinanı da götür, apar atası ilə görüşsün. Sonra bura qayıdarsız. Yolüstü Azərə də ki, bura gəlsin.

Onlar getdikdən sonra Söhrab Mürsəlin əlini sıxıb zarafatla dedi:

- Afərin! Qoca olsan da, başın yaxşı işləyir. "Ələkeçməz" haqqında təkliddə danışsaq, daha yaxşı olar.

- Məsələ biz düşündüyümüz kimi də asan deyil. "Laçın dəhlizi" partladıqdan sonra Ermənistanın Dağlıq Qarabağla əlaqəsi sıfıra enib. Ermənistanda uzunmüddətli mitinqlər səngimir. "Daşnaksutyun" partiyası və ona yaxın olan partiyalar hökumətin istefasını tələb edir. Ermənistan hökuməti rus kartını yenidən oyuna buraxıb. Bizə təziq göstərirlər. Lakin bununla belə vəziyyətdə yumşalma hiss olunur. İndi Ermənistan danışıqları başlamağa daha çox meyil göstərir. Avropa da bunu bizdən tələb edir. Əlverişli şərait yaranıb. Onlar

iqтisadi böhran içərisində boğulurlar. Biz bu böhrandan imkan daxilində öz xeyrimizə istifadə etməliyik.

- Tamamilə doğrudur, Xankəndində hərbi baş qərargahın partladılmasından sonra orada xaos yaranıb. Xalq öz gələcəyini onlara etibar etmək istəmir. Deməli sizin "Laçın" qirifi altında keçirdiyiniz əməliyyatı baş tutmuş hesab etmək olar.

- Hə, əlbəttə, burası siz deyən kimidir. Biz öz kəşfiyyatımızın nəyə qadir olduğunu bir daha onlara göstərə bildik. Üstəlik də onları başqa səmtə yönəldə bildik. Rus dağ kəşfiyyatı ermənilərlə birlikdə "Ələkeçməz"-i dağlarda axtarırlar.

- Əgər onlar Əlini dağlarda axtarırlarsa?! - Söhrab sözünə ara verib Mürsəlin üzünə baxdı. Yorğunluqdan Mürsəlin rəngi boğulmuş, göz qapaqları şişmişdi. Onun dostuna yazığı gəldi. Dodaqlarına acı bir təbəssüm qondu. Bu cür insanlar dağa bənzəyirlər. Dağ kimi kələ-kötür, möhkəm və ucadırlar. Söhrab dərindən nəfəs alıb sözünə davam etdi:

- Əgər onlar "Ələkeçməz"-i dağlarda axtarırlarsa, deməli, o, dağlarda yoxdur.

- Bilirəm, bizim İrəvandakı agentimiz bu barədə məlumat verib. Əli İrəvandadır, bu günlərdə onu Gürcüstana keçirəcək.

- Deyirəm, bəlkə onu heç Bakıya gətirməyək. Elə oradan da yola salaq getsin ailəsinin yanına.

- Mən də bunu istərdim. Dostum sən hər şeyi dəqiqliklə bilirən. Bəlkə xəfiyyələrini elə bizim uşaqların arasında yerləşdirmisən - hər ikisi güldü, Mürsəl elektirik qəfədanını xəttə qoşdu, - ancaq generalın fikrini bilmək pis olmazdı, - dedi.

- Biz onu Bakıya yuxarının göstərişi ilə gətirmişik. Heç bilmirəm necə deyim, axı o killerdir. Sən necə düşünürsən? Onu bağışlamaq olarmı?

- Onun killer olmasında özü günahkar deyil. Əgər yadından çıxmayıbsa, bizim görüşlərimizin birində belə qərara gəldik ki, biz xəstə mühütə qulluq edirik. Harada ki, ləyaqətsizlər yüksək dövlət məmurları sırasına soxula biliblər, orada killer də olacaq, qorxu da. Əlinin killer olması üçün mühüt, siyasi şərait əlindən gələnə edib. O, Qarabağ döyüşlərində hünərlə vuruşurdu. Ağdərənin, Çaykəndin, Aşağı Seydəhmədlinin ermənilərdən geri alınmasında Əlinin xüsusi xidmətləri olub. Elə Hacı Məmmədovun quldur dəstəsinin ələ keçməsində onun və çeçen silahdaşlarının da xidməti az deyil. Hacı Məmmədovun quldur dəstəsinin ələ keçməsində onun və çeçen silahdaşlarının da xidməti az deyil. Hacı Məmmədovun quldur dəstəsinin ələ keçməsində onun və çeçen silahdaşlarının da xidməti az deyil. Hacı Məmmədovun quldur dəstəsinin ələ keçməsində onun və çeçen silahdaşlarının da xidməti az deyil. Hacı Məmmədovun quldur dəstəsinin ələ keçməsində onun və çeçen silahdaşlarının da xidməti az deyil.

- Hə, sən doğru deyirsən. Əli heç vaxt təmiz, vətənpərvər adamlara əl qaldırmayıb. O, heç öldürdüyü adamları yaxşı tanımırdı.

Söhrab fincanda buğlanan qara qəhvədən bir qurtum alıb Mürsəlin qolundan tutdu:

- Qəhvənə söz ola bilməz, dadlıdır, ətirlidir.

Onlar pəncərəyə yaxınlaşdılar. Bakı buxtasının işıqları dənizin üzərində iz salmışdı. Sol tərəfdə, Şəhidlər Xiyabanını girişində daimi məşəl yanırdı. Küçələr bomboş idi. Həyətdə pəncərələri dəmir barmaqlı bir maşın dayanmışdı. Əlləri qandallı, ucaboylu bir kişini nəzarətçilər giriş qapısına sarı aparırdılar. Ucaboylu kişinin görkəmi miskin olsa da qamətini şax tutmuşdu. Yerisindən hiss olunurdu ki, nə vaxtsa hərbiçi olub. Söhrab dərhal kişini tanıdı. Mürsəlin əlini tutaraq sıxdı:

- Onu yenidənmi bura köçürürsüz? Bəlkə Zakir Nəsirova yazığınız gəlib, buraxmaq istəyirsiniz?

- Yox! Bunların heç biri deyil. O, Hacı Məmmədov haqqında yeni ifadə vermək istəyir.

- Mən biləni, Hacı da üstü açılmamış cinayətlər haqqında məlumat verib. Mən bilirəm bu sənin işin deyil, lakin...

- Bu, heç də sən düşündüyün kimi deyil. Elə əməliyyatlar var ki, tam gizli qrif altında aparılır. Qaldı Hacı Məmmədova, o bizə hələ çox lazım olacaq.

Ətrafdakı sakitliyi həyətdən çıxan maşının gurultusu pozdu. Dan yeri ağarırdı. Topa-topa buludlar dənizin üzərindən şəhərə doğru hərəkət edirdi.

VIII fəsil

Gecədən xeyli keçməsinə baxmayaraq polkovnik Kazımov hələ də işləyirdi. Mayor Rizvan Əliyarlı otağa girəndə Söhrabın yanında ona tanış olmayan yad bir kişi gördü. Kişi yanböyrü üstə oturduğundan Rizvan yalnız onun sol profilini və çallaşmış saçlarının bir hissəsini görə bildi. Nədənsə kişi çox həyəcanlı idi. Rizvanı gördükdə ayağa durub onunla salamlaşdı, sonra pəncərəyə yaxınlaşıb küçəyə baxmağa başladı. Gecə yarından keçsə də, küçədə nəqliyyat sıxlığı vardı. Təkam-seyrək adamlar isə səkidən- səkiyə keçərək addımlayır, yollarına davam edirdilər.

- Mayor Əliyarlı sizin çağırışınızla....

Polkovnik Kazımov onun sözünü kəsdi:

- Otur! - Söhrab əli ilə yaxındakı stulu göstərdi, - bu yoldaş Moskvadan gəlib. DTK- nin işçisidir. Qabaqlar Bakıda işləyib, 90- cı il hadisələrindən sonra özü Moskva-ya köçüb. Güman edir ki, onun qızı Mariyanı Bakıda qətlə yetiriblər. Dedilər ki, işi sən aparırsan. Fikirləşdim ki, sən özün onunla danışasan yaxşı olar. Hə, lap yadım-

dan çıxmışdı. Cənab mayor Sergey Qriqfievic özgəsi deyil, o, Bakıda işləyəndə biz ona Saşa deyərdik. Məhəllə uşaqları idik. Sonradan yollarımız ayrıldı. Hə, nə durub üzümə baxırsan, get onu sakitləşdir.

Rizvan moskvalı qonağa yaxınlaşıb rusca yumuşaq səslə dedi:

- Sizi sakitləşdirmək üçün demirəm bunu. Mariya sağdır. Ancaq həkimlər onun psixi durumunun ağır olduğunu deyirlər. Sağaldıqdan sonra uzun müddət reabilitatsiya olunmalıdır.

- Bu necə baş verib axı? Qızım həmişə mənə yazardı ki, hər şey əladır. Lakin sətraltı mənəni başa düşmək bir o qədər də çətin deyildi. Onun əri çox qısqanc idi.

Polkovnik Kazimov söhbətə müdaxilə etdi:

- Yox! Məsələ təkcə qısqanclıqda deyil. Bu məsələdə qısqanclıqdan çox eqoistlik var. Bəzən həddən artıq eqoistlik adamların ürəyini bulandırır. Bu cür adamlar necə yaşamaq lazım olduğunu qabaqcadan planlaşdırırlar. Sizin kürəkəniniz də belə insanlardan biridir. - Söhrab iki qalın qovluğu masanın üstünə qoydu. - Yaxşı olar ki, əvvəlcə cinayət işi ilə özünüz tanış olasınız. - Söhrab Mayor Əliyarlının üzünə baxdı. - Hə, mayor, gəl biz gedək. Qoy tapmacanın cavabını general özü tapsın.

Onlar otağdan çıxdıqdan sonra general qovluqlardan birinin ipini açdı. Kənardan baxan olsaydı, onun barmaqlarının necə titrədiyini görərdi.

Toy gecəsi qonaqlar "qordko" deyə qışqıranda Mariya ağladı. Gözyaşlarını silmək üçün üzünü döndərəndə bir anlığa ona elə gəldi ki, ayaq üstə yuxu görür. Bir cüt tanış göz onun sifətinə dikilib qalmışdı. Ola bilməz, bu mümkün deyil, - elə bil içərsində tufan qopdu: - Doğrudanmı, bu odur, deməli, sağ imiş?! - Uzun illərin ayrılıq qəmi ürəyini sıxdı. Dodaqları həyacanla pıçıldadı: - "Anar, mənim Anarım".

Beş il əvvəl Mariya onu əsgərliyə yola salmışdı. Həmin günü yenidən xatırlamaq Mariya üçün ölümə bərabər idi. Anar hərbi məktəbi yenicə bitirmişdi ki, Qarabağ müharibəsi başladı. Onlar hərbi məktəbin buraxılış gecəsində tanış olmuşdular. Yaxşı yadında idi. Səhərə qədər Anarla rəqs elədi. Anarın odlu öpüşlərindən özünü itirən Mariya ipək donunun çiysin qaytanlarını aşağı sürüşdürdü. Gecə çoxdan qurtarsa da onlar getməmişdilər. Sınıf otaqlarının birinə çəkilərək sevgi dolu bir ömür yaşayırdılar. Mariyanın aşağıdan yuxarıya doğru dikələn ağappaq döşlərinin giləsi yığıldıqdan sonra yuyulmuş albalı dənələri kimi parıldayırdı. Anar üzünü yana çevirdi:

- Yaxşı deyil, Mariya, qoy qalsın toy gecəmizə. Bir də ki, qabaqda məni nə gözlədiyini bilmirəm. Qarabağdan sağ- salamat qayıdaram, bax onda...

...Toy gecəsi onlar birlikdə qaçdılar. Anar onu dost-

larının birinin evinə gətirdi. Mariyanın dözməyə halı qalmamışdı. Tələsik toy paltarını əynindən çıxardaraq çarpayıya uzandı. Anar da eyni hissləri keçirirdi. Uzun illərin ayrılığı, amansız müharibənin sərt üzü, Anarı yumuşaltmışdı. Hər şey qurtardıqdan sonra o qaşqabağını tökərək çarpayının qırağında oturdu.

- Özünü saxlaya bilməmişən Mariya. Bu gün sənin toy gecən idi. Lakin sən bu günü də gözləməmişən, axı mən sənə demişdim.

Mariyanı xəcalət təri basmışdı. İstədiyi adama qovuşsa da, onu yenidən itirmək təhlükəsi var idi. O, Anarın çiyinlərini qucaqlayaraq ona yalvarırdı:

- Gözlədim səni Anar! Çox gözlədim, hər gün hərbi komissarlığa gedirdim. Bir gün mənə komissarlıqdan bir kağız verdilər. "Kapitan Anar Əliyev Ağdərə döyüşlərində minaya düşüb. Onun meyitinin qalıqlarını ermənilər özləri ilə aparıblar". Bir neçə il dəli kimi gəzdim. Kədər içimdən məni söküb- dağıdırdı. Belə günlərin birində məhəllə oğlanlarının biri ilə tanış oldum. O, sifətdən sənə çox oxşayırdı. İki aydan sonra uşağı saldırdım və həmin gündən də özümə hər şeyi qadağan etdim. Sonra Viktor tapıldı, bu gün mən ona ərə gedirdim.

- Gözləmişən deyirsən? - Anar onu özündən araladı:
- Görünür pis gözləmişən, əgər başqası ilə yaşamısan-sa, sən iblisin nökrəsin, Allah qarşısında günahkarsan. Başa düşdün?

Anar siqaret yandırsa da, onu çəkmədi. O, əsəbi danışdı, bu danışığından çox əmrə oxşayırdı.

- Viktordan uzaqlaşırısan, evlənərik, mənim yanımda qalacaqsan. Anama qayğı lazımdır, güclə nəfəs alır.

Səhərisi gün Mariya Anarın evinə köçdü.

Əgər tale səni boğmaq istəyirsə, heç kəsdən mərhəmət gözləmə. Belə görsənirdi ki, hər şey yaxşı alınıb, Mariyanın sevgisi baş tutdu. Keçmişini ürəyinin dərinliyində gizlətməmişdi. Hətta bir gün başını Anarın çiyinə qoyaraq ağladı: "Biz xoşbəxtik, lakin Viktorun həyatını puç etdik".

Anar özündən çıxdı:

- Keçmiş ərini istəyirsən? Sənin kimilər üçün fərq etməz. Şübhə etmirəm ki, harada və kiminlə yatmaq sənin üçün heç də vacib deyil. Qancıq həmişə it sürüsünə can atır.

Həmin gündən Anar dəyişdi. Hər xırda şey üçün əsəbləşir, Mariyanı günahlandırmaq üçün müxtəlif bəhanələr tapır, hətta söyüş belə söyürdü. Anar təbiətən çox sərt olduğundan bağışlamağı bacarmırdı. İçindəki egoistlik onu başqa cür olmağa imkan vermirdi. Hər şey günü-gündən qəlizləşirdi. Bir gün Mariya Anarın köynəyini asılıqandan asmağı unutmuşdu. Elə sadəcə büküb şfonərə qoymuşdu.

- Heç nə bacarmırsan, pintisən, qayda-qanun bilmirsən. Əsl yaramazsan.

- Bilirdin ki, yaramazam, niyə mənə evlənirdin?
- Hər şeydə, hər yerdə qayda-qanun olmalıdır! -
Anar var gücü ilə qışqırdı: - Heç bilirsən, mən Qarabağda əsgərlərə necə təlim keçirdim.

Mariya Anarın nevroz olduğunu bilirdi. Müharibə başqaları kimi onun ərinə də şikəst etmişdi. Anar get-gedə nevrozdan əziyyət çəkir, psixi xəstəyə çevrilirdi. Mariya ürəyində ərinə haqq qazandırır. Özünü isə günahkar hesab edirdi.

- Sergey Qriqorieviç, sizcə Anar Mariyanı sevirdimi?
- bir gün sonra polkovnik Kazımov soruşdu.

- Doğrusu hələ materiallarla axıra kimi tanış olmamışam. Heç nə deyə bilmərəm. Onu deyə bilərəm ki, Anar mənim qızımı bağışlaya bilməyib. Axı sizdə necə deyirlər, bəkirəlik çox qiymətli. Mariya isə qız olmayıb, hamiləliyi pozması barədə xəbər tutduqdan sonra ona nifrət bəsləyib. Ola bilər ki, elə buna görə də onların uşaqları olmayıb.

...Mariya çalışırdı ki, Anarı başa salsın, Anar isə heç nə başa düşmək istəmirdi.

- Əgər doğmasan, bir ildən sonra səni bayıra atacam. Mariya uşağa qalmaq üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə edirdi. Bir sevgi gecəsindən sonra Mariya bir

neçə saat arxası üstə uzanaraq ayaqlarını kətin üstünə qoydu. Bu "boryozka" pozasını Mariyaya həkim məsləhət görmüşdü.

Çox götür-qoy etdikdən sonra Mariya Moskvada atası ilə görüşdü. General qızını məhşur həkimlərə göstərsə də, heç nə alınmadı. Anarın xasiyyəti daha da tündləşirdi. Artıq bir yerdə yatmaq mümkün deyildi...

"Sən günah işlətmisən, buna görə də uşağın olmur. Mənə minnətdar ol ki, səni hələ bayıra tullamamışam". 22 mart 2008-ci ildə Novruz byramının axşamı Anar arvadını həyətə çıxararaq onu məcbur etdi ki, Mariya özünə qəbir qazsın.

- Axı bu necə olur? Ağlıma sığışdıra bilmirəm. Bunu etmək üçün çox ciddi səbəb olmalı idi.

- Əlbəttə, olmalı idi. Lakin bu, yoxdur, - deyər polkovnik Kazımov generala cavab verdi.

...Günün ikinci yarısı Mariya işdən evə qayıtdı. Qaynanasının halı getdikcə xarablaşırdı. Mariya əlindən gələni etsə də, qarının halı yaxşılaşmırdı. Az keçmədən qadın koma halına düşdü. Təcili yardım gələndə artıq gec idi. Anar az qala arvadını öldürmüşdü. Əgər qonşular mane olmasaydı, bu baş tutacaqdı.

- Sən anama qəsdən şəkər vermisən. Qancıq, sən bilirdin ki, anamın şəkəri yüksəkdir. Anam sənə görə öldü.

Mariya çalışdı ki, Anarı başa salsın. Bu da kömək et-

mədi. Qarının dəfnindən sonra Anar çalışırdı ki, Mariyanın evdə varlığını görməsin. Evə pişik gətirdi, bütün gecəni pişiklə danışdı. Pişik hamilə idi, tezliklə doqquz bala doğdu. Mariya üç pişik balasını qonşulara verdi. Yerdə qalanını isə məhv etmək istədi. Anar onu iş üstündə tutdu:

- Doğma balanın həyatını doğrulmamış məhv etdin. Sən nə ana, nə də insansan. İndi də bunları, bu günahsız körpələri... Hə, səni öldürmək də azdır.

Həmin axşam gecə yarısı Anar Mariyanı qaranlıq həyətə çıxardı. Əlinə lapatka verib dedi:

- Qəbir qaz özünə!

Payız yarpağı kimi əsən Mariya, titrək əlləri ilə belin sapından yapışaraq yeri qazmağa başladı. Beynində fırlanan fikir onu bir qədər cəsarətləndirirdi. Mariya fikirləşdi ki, bu cəhənnəm həyatından ən yaxşı çıxış ölümdür. Mariya beli bir kənara ataraq Anarı gözləmədən özü qazdığı çuxura düşərək uzandı. O, üstünə tökülən torpağı əlləri ilə saxlamaq, kiçik, dar dəlik açıb hava udmaq üçün çırpınırdı. Bir neçə dəqiqədən sonra Mariya huşunu itirdi.

Gecə növbəsindən qayıdan qonşu yarı qazılmış qəbirdən Mariyanı götürdü. Mariya özünə gəldikdən sonra qonşuya yalvardı ki, heç kimə heç nə deməsin.

- Çox nahaq! - qonşu etiraz etdi. Sən elə bilirsen bu hadisələrdən sonra ərin sakitləşəcək? - Axı o, bir dəfə

də səni yaşadığımız evin ikinci mərtəbəsindən tullamaq istəyirdi...

Mariya bir böyrəyini itirsə də, sağ qaldı. Psixiyyatiriyaya ekspertizası Anarın anlaqlı olmadığını təsdiq etdi.

Məhkəmə Anarı ciddi rejimli psixiyyatiriyaya xəstəxanasında müalicə olunmaq şərti ilə üç il azadlıqdan məhrum etdi.

- Bəs Mariya? - Sergey Qriqorieviç Söhrabdan soruşdu.

- Mariya xəstəxanadadır, müalicəsi davam edir. Heç kəsi görmək istəmir, hətta sizi də. Ağlayır, özünə ölüm istəyir. Və deyir ki, o haqlıdır.

Əli kənd yoluna yenidən çıxmışdı, duman onu qəfil haqladı. Ətraf südə kimi ağ pərdəyə bürünmüşdü. Əli irəlilədikcə duman da qatılaşdı. Bu qatılaşmış duman pərdəsini kəsib keçmək onun üçün problemə çevrildi. Əli hansı tərəfə getmək lazım olduğunu bilmirdi. Ulağın belində oturaraq fikirləşirdi. Birdən ona elə gəldi ki, ulaq yolu tanıyır. "Hə, deyəsən ulaq məndən ağıllıdır!" - Əli əyilib ulağın qulağına nəsə dedi. Ona elə gəldi ki, ulaq

başını tərpedməklə razı olduğunu bildirdi. Əli ulağın başını buraxdı, yüyəni boşaldaraq xurcuna bəndlədi. Ulaq tezliklə onu kiçik bir kəndə gətirib çıxardı. Kənd yamacda yerləşdiyindən duman aşağıya doğru sürünürdü. Ulaq yorulmuşdu, ayaqlarını zorla sürüyürdü. Əlinin ona yazığı gəldi. Ulağın belindən düşüb yüyəni əlinə aldı. Onlar kəndin girəcəyində kiçik bir evə gəldilər. Əslində buna heç ev də demək olmazdı. Tək pəncərəsi olan daxmadan zəif işıq gəlirdi.

Əli ulağın belindən xurcununu düşürüb öz çiyinə keçirdi, sonra ulağı həyətə buraxaraq daxmaya yaxınlaşdı. Kəndli çomağı ilə qapını döydü. Əli xeyli gözlədi. Nəhayət köhnə taxtalardan düzəldilmiş qapı cırıldadı. Boyun- boğazını nimdaş şalla bağlamış erməni qarısı qapını açdı.

- Haes...

Əli erməni olduğunu təsdiqləmək üçün başını endirdi. Qarı donquldana- donquldana içəri keçdi, evdə yeganə olan dəmir çarpayının üstündə oturdu. Qarı donquldamağında davam edirdi:

- Bu xarabada ölməyə də imkan vermirlər. Biri gedir, o birisi gəlir, - qarı əlini gözünün üstünə qoyaraq diqqətlə Əliyə baxdı: - bəs sən kimsən?

Görkəmindən kəndliyə oxşayırsan. Gecənin bu vədəsində burada nə ölümün var? Bəlkə məni qarət etməyə gəlmisən? Bəri başdan deyirəm bir qotur keçidən

başqa heç nəyim yoxdur, o da bir dəridir, bir sümük, istəyirsən götür apar.

Əlinin yadına düşdü ki, iki gecədir heç nə yeməyib. Hava soyuq olsa da, o susamışdı, daxmanın küncündə "kerasinka" var idi. Əli onu əlinə götürüb silkələdi. Deyəsən içində neft qalmışdı. Əli "kerasinka"nın plitəsini yuxarıya qaldıraraq yandırdı. Gövdəsi hisdən qaralmış çaydanı onun üstünə qoydu. Qarı onun hərəkətlərini gözləri ilə izləyirdi. Əli xurcununun ağzını açıb içini yoxladı. Bir parça hissə verilmiş donuz piyi, üç- dörd ədəd soyutma yumurta, bir kasa sarımsaqlı badımcan tutması və bir litr tut arağı vardı. Əli xurcunundakı dəsmalı götürüb yerə sərdi. Onları süfrəyə yığıb qarıya baxdı:

- Qarı nənə, gəlin birlikdə şam yeməyini yeyək. Hava soyuqdur, donuz piyi ilə, tut arağı bir az qanınızı isidər.

Qarı bir qədər tərəddüdən sonra süfrəyə yaxınlaşıb oturdu. Acgözlüklə süfrənin üstündəkilərə baxmağından Əli hiss etdi ki, qarı da heç nə yeməyib.

- Qarı nənə, sizdə içməyə bir qab tapılar?

- Hə, orada pəncərənin altındakı daxıla baxın. Bəlkə bir şey tapa bildiz.

Əli qıraqları sınımış iki piyalə tapıb gətirdi. Tut arağından piyalələrə töküb birini qarıya uzatdı:

- Alın için, qarnınız qızsın, - dedi.

Qarı tut arağını başına çəkib donuz piyindən ağzına qoydu, çeynəyib udduqdan sonra bir az da süfrəyə yaxın oturdu:

- Axı mən səni tanıya bilmədim. Buranın adamlarına oxşamırsan, ermənicə də pis danışırısan. Mənə düzünü de, sən kimsən?

- Yox qarı nənə, mən elə yerli erməniyəm ki, var. Məsələ burasındadır ki, müharibədən əvvəl ailəmiz Tuğ kəndində yaşayırdı. Oranın camaatı başqa ləhcədə danışılar. Türklərlə o qədər qaynayıb qarışmışdıq ki, ermənicə danışanda da, türk sözləri işlədirdik.

- Deməli sən Azərbaycandansan, düzmü tapmışam?

- Hə, düz olmağına düzdür, ancaq məsələ bir qədər fərqlidir.

- Fərq nədədir? Sənin türk olmağında!

- Əslinə qalsa, biz elə hamımız türkün, elə əcdadımız da türk olub. Türkün çörəyini yeyib sonrada ona xəyanət etmişik.

- Bax, bunu mən bilmirdim. Lakin onu bilərəm ki, ermənilər erməni olduqları üçün yox, anadan erməni doğulduqları üçün fəxr edirlər. Qulaq as oğlum, kəndli paltarı geyməklə xəta səndən uzaqlaşmır. Bunlar tovuzquşu kimidirlər, fərqləri ondadır ki, tovuz quşu lələkləri ilə fəxr edir, ermənilər isə ayaqlarıyla. Ayaqları onları hara apararsa, oranı özünküləşdirir, hətta soyadları belə dəyişirlər.

İlk dəqiqələrdə Əli eşitdiklərinə inanmadı. Bunu qarının kələyi hesab etdi. Ona elə gəldi ki, qarı ondan qorxur, özünü müdafiə üçün nalamıxa vurur. Dəqiqələşdirmək üçün qarıya dedi:

- Mən sizinlə mübahisə etmək istəmirəm. Necə izah edim axı, məsəl var, deyərlər: "Erməni-erməninin ayağını tapdamaz." Mən bunu çoxlu sayda faktlarla sübut edə bilərəm. Gərək sizə lap əvvəldən danışaydım! - Əli qarının sifətindəki həyacanı dərhal hiss etdi: - Yox, yox! Mən elə demək istəmirdim. Məsələ orasındadır ki, mən türkəm. Bakıdan gəlmişəm.

Qarı həyacanını gizlətmək üçün süfrənin üzərindəki tut arağı ilə dolu piyaləni birbaşa hortumlayıb əli ilə başını tutdu:

- Bu, ola bilməz!

- Sənə görə bu, çox vacibdir?

- Əlbəttə, axı mən də bakılıyam! - Qarı əlləri ilə üzünü örtərək hönkürdü: - Oğul, tez ol buradan get, onlar səni axtarırlar. Kəndi nəzarətə götürüblər. Əgər səni mənim daxmamda tutsalar, bunu özümə bağışlaya bilmərəm. Onsuz da biz qaçqın düşdükdən sonra elə ölü kimi bir şeyik. Bakıda yaxşı evimiz, gözəl dolanışığımız var idi. İndi özün görürsən də nə günə qalmışam bu xarabada. Böyük bir nəsildən qalan elə mənəm. Hamısı burada qırıldı. Tez ol, əl- ayaq elə oğlum, çıx get buradan. Səni and verirəm Allaha, məni günaha batırma. Mən Azərbaycanın çörəyi ilə böyümüşəm, o çörəyə bu yaşında xəyanət edə bilmərəm.

Daxmanın qapısını kimsə təpiklə döydü. Qapının arxasında ermənicə qəliz söyüşlər eşidildi.

- Oğlum, gəl bura, - qarı nimdaş yorğanı yerə atıb tələsik süfrəni yığışdırdı. Tut arağını pəncərənin yanındakı daxılın üstünə qoydu, - gəlirəm, ay evi yıxılmışlar, bir qapım var, onu da siz qırmayın.

Əli nimdaş yorğanı başına çəkib uzandı. Ayaqlarını qarnına yığmışdı ki, bayırda qalmasın. Çalışdı ki, yorğanın altında səs boğucusunu tapançaya bağlasın. Əli belə vəziyyətlərdən çox çıxmışdı. Ancaq qarı üçün qorxurdu. "Əbləhlər onu öldürə bilərlər", - deyə fikirləşdi. Hər ehtimala qarşı hazır olmağa çalışdı. Yorğanla birlikdə evin küncünə sürünürdü, belini daxmanın suvaqsız divarına söykəyərək, qorucunu aşağı çəkdi. Qarı donquldana- qonquldana qapını açdı.

- Sizi görüm lənətə gələsiniz. Axı nə istəyirsiniz məndən? Yerimizdən- yurdumuzdan didərgin saldınız. Oğlanlarımı Qarabağda şəhid elədiniz. Tıfağımız dağıldı, bir bacım oğlu qalıb, o da ayaqdan şikəstdir, götürün aparın. Allah özü sizin cəzanızı verəcək.

Əsgərlərdən biri avtomatını qundağı ilə qarını itələdi, qarı yançağı üstə yerə çökdü. Əli yorğanın altından qarının necə inildədiyini eşidirdi. Onlardan biri Əliyə yaxınlaşıb təpiyi ilə onu vurdu.

- Dur ayağa, yoxsa o biri qılçını da mən sındıraram. Cənab kapitan, bu heç şikəstə oxşamır, deyəsən heç nəfəs də almır, bəlkə ölüb...

- Əl vurma, özündə çəkil kənara, ola bilsin ki, bu bizim axtardığımız adamdır.

- Zarafat edirsiniz cənab kapitan. Bütün Ermənistanı lərzəyə gətirən terroristin bu daxmada nə işi var?

Kapitan Əli yatan tərəfə bir addım atdı. Hər ehtimalla qarşı əsgər hazır ol işarəsi verib dedi:

- Gəl yanıma, əgər ermənisənsə qorxma, bizə kömək etsən sənin üçün yaxşı olacaq.

- Mən qorxmuram. Xəstəyəm ayağa dura bilmirəm - Əli xırıltılı səsle cavab verdi. Sənə lazımam, özün gəl yanıma. Mən şikəstəm, yerdən qalxa bilmərəm.

- Yalan deyirsən, sənin ananı... Əsgər sən bunun dediklərinə inanırsan?

- Əlbəttə, yox! Bəlkə xalasının adını desin bizə. Hə, de görüm xalının adı nədir? - o, avtomatın qundağı ilə qarının başına vurdu. Qarı çömbəldiyi yerdən yanı üstə yığıldı - Əgər xalının adını düz deməsən, onun başını dağıdacağam. Ey şef, deyəsən qarı öldü.

- Bu nə deməkdir? - kapitan əsəbləşdi. Biz bura erməni qarısını öldürməyə gəlməmişdik. Kapitan qarıya yaxınlaşdı, ayağı ilə qarını arxası üstə çevirdi. Elə o an kapitanın kürəyinə sancılan qəməninin tiyəsi onu yerə sərdi. Əli bir yumuruqla əsgəri onun yanına uzatdı. Hər ikisinin təpəsinə iki güllə çaxdı.

- Donuz uşaqları, qoca qarılar dünyaya qoçaq oğullar gətirir. Gərək siz də bunu biləydiz... - Əli qarının

gözlərini qapadı, nimdaş yorğanı onun üstünə sərdikdən sonra taxçadakı tut arağını götürüb bir- iki qurtum içdi. - Əlbəttə, ermənilər hər yerdə birinci olmaq istəyirlər. Lakin gələcək Azərbaycanlılarındır. Heyf səndən, qarı nənə. Gərək öz milli sifətini itirməyəydin. Allah günahından keçsin. Amin!..

Səhərə yaxın Əli gözlərini açdı. Arxası üstə uzanaraq tavana baxdı. Qan iyinə uçmuş milçəklər meyitlərin üzərinə yığışaraq vızıldaşırdı. Daxma əvvəlki kimi soyuq idi. Həyətdə xoruz banladı, hardasa lap yaxınlıqda itlər hürüşürdü. Görünür onlar da qan iyinə yığışmışdılar, ancaq nədənsə ehtiyatlanır, içəri girməkdən çəkinirdilər. Daxmanın yeganə pəncərəsindən bayır görsənirdi. Əli durdu və pəncərədən bayıra baxdı. Bura kəndə oxşar bir yer idi. Hər tərəf hündür ağaclarla dolu idi. Əli də elə bir hiss yarandı ki, bu hissdən bədəni üşüyən kimi oldu. Nə qədər gec deyil, buradan getmək lazımdır. Əli qarını basdırmaq istəyirdi, lakin buna vaxt yox idi. Əli kapitanın əynindən çıxardığı zabıt paltarını geyinib bayıra çıxdı. Həyətdə "Qaz - 69" markalı kiçik bir hərbi maşını dayanmışdı. Tələsik maşına oturaraq işə saldı. Bir neçə dəqiqədən sonra "Qaz - 69" yolu ayağına alaraq sürət götürdü. Əli dönüb arxaya baxdı. Daxma alatoranlıqda qara daş kimi görsənirdi.

- **Bu sənindir?..**
- **Mənimkidir...**
- **Deməli, satırsan onu?**
- **Artıq satmışam.**
- **Kimə?**
- **Sizin nazirlikdən bir müstəntiqə.**

İstintaq materialından.

Polkovnik Cəbrayilov belə dönüşü gözləmirdi. O, gözlərini Hacı'nın sakit, heç bir ifadəsi olmayan arıqlamış sifətinə dikdi. Hacı'nın hər iki ağız bucağından dərisi çənəsinə doğru sallanmışdı. Belə görünüşündə Hacı daha qəddar görsənirdi. Mürsəlin kefi pozulmuşdu. O, beynində hansı tərəfdən yanaşmağın yolunu axtarırdı. O, dilemə qarşısında qalmışdı. Bir tərəfdən Hacı yalan da danışsa bilərdi, digər tərəfdən müstəntiqin nazirliyin işçisi olması işi qəlizləşdirirdi. Ağa Laçınlının həbs olunacağı gün məxfi saxlanılırdı. Onun Hacı tərəfindən nazirliyin müstəntiqinə satılması qəribə paradoks yaradırdı.

Hacı Məmmədovun onun quldur dəstəsinin istintaq materiallarında Ağa Laçınlının adı keçmirdi. Lakin belə çıxır ki, Hacı onu hələ azadlıqda olarkən tanıyırmış. Necə oldu ki, bu vaxta qədər bu kiminsə ağılıma gəlmə-

yib? Nazirliyin müstəntiqi də Ağa Laçınlnı tanıyır. Doğrudanmı bu "üçbucaq" uzun illər bir yerdə fəaliyyət göstərüb? Əgər bu, doğrudan da belədirsə, onda Hacınn bayırda qalan dəstəsilə Ağa Laçınlnnn əlaqəsi var. Bəs, nazirliyin müstəntiqinin? Hacı müstəntiqin adını demək istəmir, müstəntiq isə nazirlikdə çoxdu. Onlardan hansı Ağa Laçınlnıya kömək edir? Mürsəl, Əsədin istintaq zamanı dediyi sözləri xatırladı: "Siz məni həbs etməklə, Ağa Laçınlnnn əl- qolunu bağlaya bilmədiniz. Onun yuxarılarda, hətta sizin nazirlikdə də adamı var". Həmin vaxt Mürsəl bu sözlərə bir o qədər də əhəmiyyət vermədi. "Suda boğulan, saman çöpünə də əl atır!" - deyər fikirləşdi. Mürsəl, Əsədin sözlərinə fikir vermədiyini üçün indi peşmançılıq çəkirdi. Doğrudur, sonrakı peşmançılıq fayda verməsə də, bu işi belə də qoymaq olmazdı. Hər şeyi yenidən başlamaq lazımdır. Mürsəlin soyuq tər basmışdı. O işlədiyini illər ərzində bir dəfə də olsa səhv buraxmamışdı. Hacı Mürsəlin haldan- hala düşdüyünü görürdü. Oxu hədəfə dəydiyini üçün ürəyində sevinirdi. Bir neçə gün əvvəl Hacı istintaqa baş ağrısı gətirən başqa bir cinayəti açıqlamışdı. Görəsən onu bu cür ifadə verməyə nə vadar edib? Doğrudanmı, Hacı həqiqətləri açıqlamaq istəyir, yoxsa bu da bir gedişdir. Dəstənin bütün üzvləri istintaqda bir- birindən təcrid olunmuşdu. Lakin hamısı eyni bir nöqtəyə vururdu. Onları xof altında saxlayan Hacınn nüfuzu idi, yoxsa?... İkisini

dən biri labuddur. Hansı? Mürsəl, Hacı'nın nüfuzuna ürəyində üstünlük verdi. Nitsşenin sözləri Mürsəlın ya-dına düşdü: - "Kiməsə zərər vurmaq istəyirsənsə, onun haqqında təkcə həqiqəti demək kifayətdir". Mürsəl Hacı'nı bir daha yoxlamaq üçün dedi:

- Eşitdiyimə görə, onun San-Dieqoda oteli var?

Hacı dodaqaltı mızıldandı. Mürsəl onun nə dediyini anlamadı.

- Təkrar edirəm, onun San-Dieqoda oteli varmı?

- Bilirsən, San-Dieqoda oteli olmaq nə deməkdir! Azərbaycan və Özbəkistandan aparılan qızlar hərbi dəniz folotundakı dənizçilərə satılır. Ən ucuz fahişələri isə Rusiyadan gətirirlər.

- San-Dieqoda otel almağı Ağa Laçınlıya sən təklif etmisən?

- Yox, əlbəttə, yox. Ağa Laçınlının əli böyükklərin ətəyindədir. Onlar Ağa Laçınlıdan pərdə kimi istifadə edirlər. Pərdənin arxasında nələrin baş verdiyini, cənab polkovnik, siz yaxşı bilərsiz!

- Sənə bir sualım da var. - Mürsəl söhbətin yönünü başqa səmtə yönəltdi: - Qətlə yetirdiyiniz gürcüstanlı Cavanşir Piriyevi tanıyırdınmı? Niyə dünənə qədər bu qətl haqqında susurdunuz? Bu suala cavab verməyə də bilərsən. Mən müstəntiq deyiləm. Lakin...

- Şikayət, zərərdən başqa heç nə gətirmir... - Hacı onun sözünü yarımçıq kəsdi.

- Doğrudur, ancaq bunu sən yox, Qrasian deyib.
- Hə, əlbəttə, mənim o kişiyə böyük hörmətim var.

Mürsəl ayağa durub pəncərəyə yaxınlaşdı. Xırda-xırda yağış yağırdı. Nazirliyin tək-tük pəncərəsində işıq gəlirdi. "Onlar işləyirsə, hələ gec deyil..." - fikrini ürəyində keçirdi. - "Biz damla-damla yağırıq, kimsə vedrə-vedrə küçələrə səpələyir". - Mürsəl çalışdı ki, yadına salsın: axırıncı dəfə evdə çörəyi nə vaxt yeyib. Mürsəl arvadının gözlərini yadına saldı. Dumanlı, bir az da dəniz kimi ləpəli gözlər. Bu gözlər həmişə susur, heç vaxt bu dumanlı gözlərdəki həsrəti görə bilməyib. O, alnını pəncərənin soyuq şüşəsinə dayadı. Soyuq təmasdan Mürsəlin vücudu titrədi: "Bağışla məni, başqa cür ola bilmədim. Bazarı qızıışdırıb sonra da od vurmaq mənim işim deyil". - Divar saatı beş dəfə zəng çaldı. Deməli səhərin açılmasına iki saatdan da az qalırdı.

Mürsəl Hacının arxasında dayanıb əlini onun çiyninə qoydu.

- İnsan tənhalıqda daha xoşbəxt olur. Səni cəmiyyətdən ona görə təcrid etmişik ki, bu səadətə daha yaxın olasan.

- Mənə tənə etməyin cənab polkovnik. Məni tədris etməkdə düz eləmisiniz. Qonaq çox olan yerdə zibil də çox olur.

- Səni "başqaları" işlətdiyi kimi, sən də başqalarının sözlərini işlədirsən. Sən axı filosofsan, bəs bilmirsən ki,

Şopenhauer başqa söz də deyib. "Şöhrətpərəstin xoşbəxtliyi özgələrin bədbəxtliyidir". Tökdüyün qanlar pis filosof olduğunu göstərir. Nəyə görə indiyənə qədər Cavanşir Piriyevi öldürdüyünüzü istintaqa açıb deməmişən? Sənin o ilan yuvası sinəndə daha hansı cinayətlər yatır. Nə vaxta qədər susacaqsan. Cinayəti gizlətməkdə məqsədin nədir? Yoxsa "xozeynlərin" icazə vermir?

- Cavanşir Piriyevi mən öldürməmişəm. Mən ancaq onun meyitin gizlətməyə razı olmuşam.

Telefon uzun-uzadı zəng çaldı. Mürsəl yerinə qayıdaraq dəstəyi götürdü.

- Eşidirəm sizi cənab general. Yanınıza gəlim. Elə indi gəlim? Oldu, cənab general. Hə, yanımdadır, yox, öyrənə bilmədim. Bəzi məsələləri isə aydınlaşdırı bildik.

Mürsəl dəstəyi yerinə qoyaraq selektorun düyməsini basdı. İki növbətçi zabit içəri girdi.

- Bunu aparın, siçan yuvasında yaşamaqdan xoşu gəlir. Çalışın özünü zəhərləməsin, yoxsa dünya filosofsuz qalar.

...Dünən televiziylar vasitəsilə yayımlanan əməliyyat çəkilişlərinin birində Hacı Məmmədov uzun fasilədən sonra yenidən ictimaiyyət qarşısına çıxarılmışdı.

Ekspertlərə görə, onun on beş il əvvəl törədilmiş cinayət əməli ilə bağlı etirafları bir növ anons xarakteri daşıyır... "Böyük ehtimalla, MTN- in əlində Hacı Məmmədovun başqa etirafları da var. İndi bu adam o vəziyyətdədir ki, istintaqla istənilən anlaşılmaya gedə bilər. Hacı Məmmədovun itirəcəyi heç nə yoxdur..."

"N" İnformasiya araşdırma mərkəzindən.

2008-ci ilin may ayının onu idi. Hava isti olsa da, şimal küləyi əsirdi. Uzaqdan görsənən Xızı dağlarının başındakı qar hələ əriməmişdi. Bəzi ağaclar çiçək açmış, ormanlar yamyaşıl otlarla örtülmüşdü.

Xızı rayonunun Sitalçay kəndi ərazisindəki su nasosu stansiyasında suyun içərisindən şəxsiyyəti məlum olmayan kişi meyiti tapılmışdı. Samur-Dəvəçi kanalı boyunca çoxlu sayda polis maşınları dayanmışdı.

Maşınların birindən Hacı Məmmədovu düşürüb meyitin yanına gətirdilər. Onlar bir anlığa bir-birinə gözgözü baxdılar. Hər ikisinin nəfəsi daraldı.

Hacı ağzında quruluq hiss etdi. O özünə inamı itirən kimi oldu. Bir anlığa ona elə gəldi ki, Söhrabı birinci dəfədir görür. Nəzarətçi Hacını qabağa itələdi. O qabağa əyilsə də, müvazinətini saxlaya bildi. Lakin bütün bunlar bir anda baş verdi.

Hacı özünü ələ alaraq Söhraba dedi:

- Nədənsə səni başa düşmürəm. Bəlkə demək istəyirsən ki, bütün bunlar azdır.

Hacının Söhraba sən deməsi onun xoşuna gəlmədi. Səsinin tonuna bir qədər acılıq qataraq, Hacını öldürücü baxışlarla süzdü:

- Hə, əlbəttə, bu sənin verdiyin ifadələrdən ən düzgün sözdür, - sonra səsinin tonunu alçaldaraq: - biz səninlə nə vaxtsa eyni nazirlikdə işləmişik. Mənim səndən heç vaxt xoşum gəlməyib. Sən vicdansız, yaramaz adam idin.

- Ola bilər, sən düz deyirsən. Mənim uzaqgörənliyim olmayıb. Lakin eyni bezin qırağıyıq. Fərq ondadır ki, mən indi gücsüzəm, sən güclü. Dəqiq desəm, sən çox da özünü olduğundan artıq göstərmə...

- Suyu quruyan gölün dibi tez çat verər. Sözündə həqiqət var. İnsanlar indi çox xırdalanıblar. Hər kəs istəyir ki, daha böyük tikəni udsun.

- Bu axmaqlıqdır! - Hacı cavab verdi. - Bu, aysberqin görsənən hissəsidir, suyun dərinliklərində nələrin baş verdiyini heç sizin general da bilmir. Onu sənin dediyin kimi ancaq böyük tikə maraqlandırır... - Hacı bir anlığa susdu. Sözüünün təsirini yoxlayırmış kimi altdan altdan Söhrabı qaraladı: - Mən səni öyrətməyə çalışmıram. Nə etmək lazım olduğunu özün bilərsən. Lakin müxtəlif səbəblərə görə bu ağırlı da ola bilər. Başa düşə bilmirəm, bütün bunlara necə dözsən?

- Palıd ağacının gövdəsini hər külək əyə bilməz. Ağıldan məhrum olan özü ilə düşməninə fərq qoymadı-
ğı üçün, daim axmaqlığın acı meyvəsini yeyir. Heç ol-
masa, tutduğun əməllərdən utan. Bu dünyada çox az
xoşbəxtlər qalıb. Sən çalışırsan ki, onları da bədbəxt
edəsən. Ancaq bu baş tutmayacaq. Ömrünün axırına ki-
mi qaranlıq zindanda çürüyəcəksən.

Hacı susurdu. Söhraba elə gəldi ki, uzun, ağır söh-
bət onu yordu, axırcı gücünü də əlindən aldı. Lakin
Söhrab yanırdı. Bayaqdan ilbiz kimi qınına çəkilmış
Hacı başını çıxardı. Nədənsə təssüflənirmiş kimi əlləri-
ni yellədi:

- Heç vaxt, heç kim məni sənin qədər məyus etmə-
mişdi. Sənin ölümünü "Ələkeçməzə" sifariş verməyi
mənə tapşırıbmışdılar. Lakin bu sifarişin kim tərəfindən
verildiyini heç vaxt bilməyəcəksən.

- Yanılırsan! - Söhrabın sifətini acı bir təbəssüm bü-
rüdü: - Mən hamısını bilirəm. Bəzən killerin ürəyi onun
tufənginin lüləsindən təmiz olur. Sən bazara qızıl kül-
çəsinə getdiyin üçün xırda pulların da əlindən çıxdı.

- Bu zamanın ruhuna uyğun gəlir. Məni vaxtından
əvvəl öldürməsəniz bir yazı yazacağam. "Qəhraman bi-
zimlə bir sıradadır". Bu kriminal aləmdə sensassiya ola
bilir.

Polkovnik Cəbrayıllov məhkəmə-tibb eksperti həkim
Əmiraslanovla onlara yaxınlaşdı. Həkim ağzının tənzifi-

ni açaraq dərindən nəfəs aldı. Təmiz dağ havası ciyərlərinə dolduqca onun sifəti Quba alması kimi qızarırdı. Bir az aralıda sanitarlar və polis nəfərləri meyiti "Təcili tibb" maşınına yerləşdirdilər. Samur- Dəvəçi kanalıının suyu sakit- sakit axırdı. Kim bilir bu kanal nə qədər açılmamış cinayətlərin sirrini bulanıq sularında gizlədirdi...

Polkovnik Cəbrayilovun mobil telefonu zəng çaldı. Xəttin o tərəfində "xüsusi təyinatların", "Meşə əməliyyatı" qrupunun kapitanı Məmməd İsmayilovun səsi eşidildi. Onun səsi həyacanlı idi. Birinci dəfə idi ki, "xüsusi əməliyyata" başçılıq edirdi. Bir neçə ay əvvəl MTN- nə məlumat daxil olmuşdu. Moskvada fəaliyyət göstərən agentlərdən biri Mürsəllə əlaqə saxlayaraq demişdi:

- Cənab polkovnik, Hacının azadlıqda olan quldur dəstəsinin bir neçə üzvü Moskvadadır. Onlardan biri Alımurad deyilən şəxs çox təhlükəlidir. Bir neçə dəfə həbsdə olmuş canidir. Peşəsi qaçaqmalçılıqdır, xüsusən də silah alveri ilə məşğul olur. Bakıdan gələnlər onunla görüşüblər. Silah alverçisi kimi tanınan ermənilərlə əlaqəyə girib külli-miqdarda silah, sursat əldə ediblər. Bizdə olan məlumatlara görə, onların Qusar sərhəd

gömrüyündə adamları var. Silahları da onun köməkliyi ilə Azərbaycana keçirmək istəyirlər. Dəqiq vaxtını öyrənən kimi sizi xəbərdar edərim.

Bu söhbət bir ay əvvəl olmuşdu. Dərhal Qusar polis idarəsinə məlumat verildi. Qusar sərhəd məntəqəsinə, eləcə də Azərbaycan və Rusiya arasında olan başqa sərhəd keçidlərinə xüsusi təyinatlılar göndərildi. Onlar adi sərhəd keşikçiləri və gömrük işçiləri kimi fəliyyət göstərməli, gömrükdə ermənilərə qulluq edənin kim olduğunu tapıb zərərləşdirməli idilər. Oktyabrın 13- də "Meşə əməliyyatı" tam hazır vəziyyətə gətirildi. Moskvadan verilən məlumata görə, içi silah-sursatla dolu olan 45 CE 716 dövlət nömrə nişanı olan "Kamaz" Qusar sərhəd gömrük məntəqəsindən keçərək Qusarın dağ kəndlərindən birinə getməli idi. Çox güman ki, oradan da, yük hissə-hissə Bakıya gətirilməli idi. Mytəşəkkil dəstə üzvləri Bakıda bir neçə terror əməliyyatı həyata keçirildikdən sonra, qarma-qarışıqdan yararlanaraq MTN-nə hücum edib Hacı Məmmədovu qaçıрмаq niyyətində idilər.

MTN-də bu əməliyyat məxfi saxlanılırdı. Artıq Hacı'nın bayırda qalmış quldur dəstəsinin başçısı Alımurad və dəstənin bir neçə üzvü nəzarət altına götürülmüşdü.

"Kamaz" Rusiya və Gürcüstan sərhədlərini keçərək gizli yollarla Dərbəndə gətirilməli, oradan da bir neçə gün erməni əsilli Rafiq adlı birisinin həyatında saxlanılmalı

idi. Onlar Qusar gömrük məntəqəsində öz adamlarının növbəyə gəlməsini gözləyirdilər. Nəhayət həmin gün gəlib çatdı. Qusarın bütün giriş və çıxış yollarını polis nəzarətə götürmüşdü. Xüsusi təyinatlılar gömrük məntəqəsində və onun ətrafında gizli yerlərdə cəmləşmişdilər.

Oktyabrın 13-də gecə yarısı "Kamaz" gömrük məntəqəsinə daxil oldu. Məntəqədə sakitlik idi, keşikçi əsgərlərdən başqa gömrük keçid məntəqəsinin işçiləri yatırdı. Mayor yatmamışdı. O, maşın səsi eşidən kimi çölə çıxdı. "Kamaz" qadağa xəttini keçərək mayorun yanında dayandı. Qabaq oturacaqda iki nəfər, yuxarıda isə bir neçə nəfər oturmuşdu. Qabaq oturacaqda oturanlardan biri əlindəki kağızı mayora uzadaraq dedi:

- Tez elə, yükümüz Rusiya kartofudur. Qeydiyyatdan keçir, vaxt azdır. Səhər açılmamış təyinata çatmalıyıq...

- Mayorun tərpənmədiyini görüb tələsik dedi: -Al bu da sənin payın, - ağır bir bağlamanı onun üstünə atdı.

- Yaxşı, siz keçin, mən sonra qeydiyyatla alaram, - mayor işarə ilə əsgərlərə qadağa zolağını açmağı tapşırdı. Lakin mayor çox da uzağa gedə bilmədi. Arxadan başına dirənən tapançanın soyuq lüləsi onu üşütdü.

- Tərpənmə, əllər yuxarı. Bax belə, bağlamanı və kağızı mənə ver! - qaranlıqdan çıxan Xüsusi təyinatlıların komandiri kapitan Kamran Hüseynli əmr etdi: - Yaman yerdə axşamladın, cənab mayor, biz səni göydə axtarırdıq, yerdə əlimizə keçdin.

"Kamaz"ın qəfil gurultusu kapitanın səsini qaranlığın içərsində batırdı. Kimsə qışqırdı: - Məntəqənin işıqlarını yandırın, "Kamazın" çıxmasına imkan verməyin. Lakin gec idi, "Kamaz" qadağa zolağında dayanmış əsgərləri vurub sürətlə yola çıxdı. Qaranlığın içərsinə girərək gözdən itdi...

Qaranlıq Qusar meşəsinə çökmüşdü. Bir- birinə baş vuran ağacların çətirini bütöv ayın işığı da dəlib keçə bilmirdi. Ətraf vahiməli kölgələrlə dolu idi. Dağətəyi kəndlərə qalxan yeganə yol bu meşədən keçirdi. Artıq saat on ikini keçmişdi. Polislərdən biri dırnaqlarını çeynəyirdi. O, bunu avtomatik olaraq, heç bir fikir hissiyatı olmadan edirdi. Birdən onun diqqətini qarşıdakı ağacın yarpaqları arasında yola istiqamətlənmiş snayper tüfənginin lüləsi cəlb etdi. O, yenidən qorxmağa başladı. Cavan polis belə əməliyyata ilk dəfə idi ki, cəlb edilmişdi. Başı elə gicələndi ki, müvazinətini güclə saxlaya bildi. Bir anlığa ona elə gəldi ki, o, bu meşədə təkdir. Dumanlanmış beynindəki fikirlər canına lərzə saldı. Bəlkə mənə meşədə uşaqlar qəsdən tək qoyublar. Fikirləri bu sözlərə tuşlandı. O, dizləri üstə torpağa çökdü, bir əli ilə yaxınlıqdakı budaqdan tutaraq: - İlahi bağışla mənə. Mən axmaqlıq eləyib bura gəlmişəm. Mənə sap-

sağlam evimizə qaytar. Mən etiraf edirəm ki, bu illəri nahaq yaşamışam. Yalvarıram sənə, məni naqafil güllədən qoru. Əgər məni qorusan onda mənim qəlbimi də dəyiş, mən də başqa polis yoldaşlarım kimi qorxmaz olmaq istəyirəm...

Elə bu vaxt kimsə ona yaxınlaşdı.

- Sən burada niyə titrəyirsən? Yoxsa qorxursan? Cavab versənə, əclaf! Sənə mühüm iş tapşırıblar, nişangahı buraxıb çaqqal kimi kol- kos dalında gizlənmişən.

- Qulaq asın, mənimlə işin olmasın, mən polis deyiləm. Məni bura "Meşə qardaşları" göndəriblər. Mən tək deyiləm, onlardan meşədə çoxdur. "Kamazı" qarşılamağa gəliblər. Nə qədər gec deyil, çıxın gedin buradan. Arxanızda quldurlar var. Onlar ağacların başında oturlar. Əgər fəvqəlhadisə baş versə, sizi qıracaqlar.

- Ona hələ baxarıq! - Üzləri maskalı olduğundan hər əməliyyatçının öz işarəsi vardı. Hamısı bir boyda, eyni səhra- meşə paltarında olduqlarından kimin- kim olmasını qaranlıqda araşdırmaq asan deyildi.

- Kamran, uşaqlara de, bu əclaf qorxağı ağaca sarı-sınlar. Ağzını bağlayın, sonra bizə lazım olacaq.

- Rizvan, əgər qulaqlarım məni aldatmırsa... Kamranın sözü ağzında qaldı. Rizvanın qolundakı kompasa oxşar iri "saatın" göy işığı yandı. Rizvan saatın böyründəki məftili yuxarı çəkdi. Simsiz telefondakı bir az acıqlı, bir az həyacanlı səs onun qulaqlarına doldu.

- Əclaflar gömrüyün keçid məntəqəsini dağিদaraq Qusar yoluna çıxdılar. Üstü qara çadırı böyük "Kamaz" maşını sizə doğru gəlir. Biz onları təqib edirik. Təcili kömək çağır, çox güman ki, açıq yerdə onlar bizmlə dö-yüşə girməzlər. Mayoru həbs etmişik. "Meşə əməliyya-tı" başlandı. Onlara biz gələnə kimi meşəyə girməyi im-kan verməyin.

Kristina tez-tez isti baxışlarını ona sarı yönəldirdi. Əgər Elçinin başı söhbətə qarışmasaydı, Kristinanın ba-xışlarından özünü itirə bilərdi.

- Siz necə fikirləşirsiniz, onunla mənim aramda fərq varmı? - Kristina Elçinin qolundan tutdu. Mənə elə gəlir ki, aramızda nəşə oxşarlıq var.

- Mən bu barədə fikrləşməmişəm. Lakin düzünü de-səm, Əli ilə sənin aranda bir o qədər də fərq görmü-rəm. Hər ikinizin gördüyü iş Azərbaycanın bütövlüyü üçündür.

- Hə, bu, o qədər də vacib deyil. Əli Laçın dəhlizində böyük hünər göstərdi.

- Özünü bir o qədər də kiçiltmə. Xankəndində hər-bi qərargahı partladanda mən sənin yanında idim. Bu böyük qəhrəmanlıq idi.

- Bu vətəninini sevən hər bir kəsin borcudur... - Kris-

tina qızarmış üzünü yana çevirdi. - Gəl bu barədə daha danışmayaq. Əsas odur ki, iş görülüb.

O, Kristinanın əlini tutdu və uzun müddət buraxmadı. Damarlarında azəri qanı axan bu "erməni" qızından Elçinin bədəninə xoş duyğular yayılırdı. Heç vaxt Kristina indiki kimi xoşbəbəxt olmamışdı. O, gülümsədi, ehtiyala əlini Elçinin ovcundan sürüşdürüb çıxardı.

- Sən çox gözəlsən Kristina, heyf ki, mən bu gözəliyi vaxtında görməmişəm. Mən heç bilmirəm sənə necə təşəkkür edirəm. O vaxt qərargahdan gec çıxsaydın hər ikimiz məhv olacaqdıq. Heç özün də bilmirsən ki, sən mənə nələr elədin. Sən mənə də, vətənimizə də əvəzi olmayan xidmət göstərdin. Mən bilirdim ki, sənə inana bilərəm.

- Çox da şişirtmə, biz vətənə xidmət etmişik. Əli, Azər, Manuel, Anjella olmasaydı, biz heç nə edə bilməzdik. Adam onların yanında özünə güvənə bilər, özünə qarşı bir inam, güc və qələbə hiss edirsən.

- Mən sənin üçün hər şeyə hazıram Kristina, sən elə güclü, qüdrətliyə ki, - Elçin dəindən nəfəs aldı, təmiz yaz havasını ciyərlərinə çəkərək, işlənmiş havanı burundan buraxdı. Birdən Kristinanın çiyinlərindən tutaraq özünə sıxdı. Qız etiraz eləmədi, başını Elçinin sinəsinə sıxaraq ağıladı:

- Görürsən mən heç də sən deyən kimi güclü deyiləm, - dedi. - Hə, nə oldu, niyə dillənmirsən?

Elçin hələ də xoş duyğuların içində idi. Nə edəcəyini bilmirdi. Qızı bir qədər özündən aralayaraq dedi:

- Mən istəyirəm ki... mən sənə deməliyəm ki...

- Mən görürəm ki, sən hər şeyə bir anda qərar vermək istəyirsən. Bunun üçün insanın sinirləri möhkəm olmalıdır. Yaddından çıxarma ki, mənim anam erməni qızıdır. Bu körpünü keçmək üçün polad iradə lazımdır. Fikirləşirəm ki, sən büdrəyə, yığıla bilərsən. Biz hələ buna hazır deyilik. Əgər yolun sonunu görmürsənsə, körpüyə çıxmaq nəyə lazım?..

- Hər halda risk eləməyinə dəyər. Mən körpüyə çıxmamış da yığıla bilərəm. Şərt yığılmaqda deyil, baxır hara yığılırsan.

- Elçin, mən bu an beş ildə çox əzablar çəkmişəm. Atam üçün, doğulduğum evimiz üçün, məhəlləmiz üçün çox, lap çox darıxmışdım. Bilmirəm daha nələr deyim ki, sən inanasan. Mən sentimental adam deyiləm. İndi bilirəm ki, sən nə soruşmaq istəyirsən. Əgər Allah birdirsə, mənim atam da müsəlmandır, mən də Məhəmməd övladiyam. Bu, doğrudan da ağlınızın yol tapa bilmədiyi sirrdir, ona görə də bizim üçün anlaşılmazdır.

Mən uşaq olanda atam mənə deyirdi: - "Allah qadirdir və Onun üçün heç nə yoxdur, bu isə onun iradəsinə zidd deyildir. Fəqət yadda saxla ki, Allah böyük olmuşdu. O, ilahi məhəbbətin nə olduğunu açıb bizə gös-

tərmir". - Doğrudur, Allah bu məsələni insanın ağına, dərrakəsinə buraxır.

- Əgər bu doğrudanda belədirsə, yəqin sən xeyirxah şahzadə haqqındakı hekayəni də eşitmişən. O öz ölkəsinin camaatını elə sevirdi ki, tez-tez şahzadə paltarını yoxsul geyimi ilə dəyişib, evbəev gəzərdi. Hamıyla danışır, onlara kömək edərdi. Müqayisə bəlkə də uğursuzdur. Lakin sənin, ata ilə bir olan qızın gələcəkdə idrak ağacının meyvəsini yeyəcəyinə şübhə etmirəm.

Kristinanın atası onlara yaxınlaşdı:

- Bizim reysə minik başlayıb, Azər sənədləri qeydiyyatdan keçirib. Elçinlə sağollaş gedək qızım.

- Kristina Elçini qucaqladı:

- Sağlqla qal, sən mənə çox köməklik elədin. Deyirlər çarpaz bucaqlar bir nöqtədə kəsişmir. Lakin mən ümid edirəm ki, nə vaxtsa yollarımız bir nöqtədə kəsişəcək.

Onlar Elçindən uzaqlaşır giriş qapısına yönəldilər. Bakı- Tibilisi reysi ilə uçan təyyarəyə minik başlamışdı.

"Qarabağ və Çeçenistan - rus müharibəsi yüzrlərlə döyüşçünün taleyində qara xətt çəkdi. Sonralar onlardan bir çoxları amansız qatillərə çevrildilər".

Bakının 9-cu mikrorayonunda, kooperativ qarajların arxasındakı kolluğun içində bir qadın meyiti tapılmışdı. Qadının başı və əlləri kəsilmişdi. Ona qəddarcasına iş-gəncə verilmiş, sifəti tanınmaz hala salınmışdı. Xumar hadisə yerinə gələndə qarajların yerləşdiyi Süleymani küçəsi qırmızı lentlə əhatə edilmiş, hadisə yeri polis əməkdaşları tərəfindən nəzarətə götürülmüşdü.

- Əclaf, it oğlu it, heç qadını da bu hala salarlar. Ermənilərə gücü çatmır, daraşiblar özümüzünkülərin üstünə.

- Bir bax, gözlərini də çıxarıblar, - qadın əllərini göyə qaldıraraq pıçıldadı: - İlahi, sən özün bu milləti qoru, canilərin cəzasını ver.

Hadisə yerinə yığılanların atmacaları Xumarın diqqətini çəkdi. O, qırmızı lenti keçərək onlara yaxınlaşdı:

- Meyiti kim tapıb? - deyər soruşdu.

- Mən! - İdman paltarında olan cavan qadın irəli çıxdı. - Mən hər gün səhər itimi burada gəzdirirəm. Bu gün də gəzməyə çıxmışdım. Elə birinci qarajdan sağa döənən kimi meyiti gördüm. Doğrusu çox qorxdum. Mən həyatımda belə şey görməmişəm. Tez həyəətə qaçıb qonşuları çağırdım, onlar da sizi çağırdılar.

- Təşəkkür edirəm, - Xumar qadının ağarmış üzünə baxdı. Xahiş edirəm, uzağa getməyəsiniz. Bəlkə yenə lazım oldunuz.

Xumar şahidləri dindirdikdən sonra məsələyə bir qədər aydınlıq gətirdi. Məlum oldu ki, keçən gecə yaxınlıqdakı şərab zavodunda yubiley şənliyi olub. Zavodun beş illik yubileyini qeyd ediblər. Xumar aydınlaşdırdı ki, elə həmin gecə qablayıcı sexinin işçisi Lamiyə Musəvi yoxa çıxıb. Ekspertlər qablayıcı sexin döşəməsində, divarlarda yaxılıb qalmış qan ləkələrini aşkarlayıblar. Lamiyənin yaxın rəfiqələrindən biri Xumara dedi ki, qızı zavodda işləyən çilingər Arzu ilə görüb. Həmin gecə Arzu çox içdiyindən Lamiyəni qaralamışdı. Onlar qablayıcı sexə getdilər. Həmin andan qızı bir daha görün olmayıb.

Arzu çox da uzağa getməmişdi. Onu elə evindəcə həbs etdilər. Ucaboylu, şuxqamətli bu cavan oğlan heç də manyaka oxşamırdı. Alnında və sol yanağında dərin çapıq izləri var idi. Həyacanlı, mavi rəngli gözlərindəki nifrəti Xumar dərhal hiss etdi.

- Lamiyəni axırıncı dəfə səninlə qablayıcı sexində görüblər. Şahidlərin dediyinə görə, sən çox içkili olmusan.

- Hə, olmuşam. Həmin axşam qədənindən artıq içmişdim. Lakin bu mənə mane olmurdu.

- Lamiyəni kim öldürüb, ekspertlərin dediyinə görə qızı çox amansızlıqla qətlə yetiriblər.

- Ekspertlər düz deyir. Lamiyəni mən öldürmüşəm. O əclaf qız çoxdan ölməli idi...

Arzu ayağa durdu, barmaqlarını yumruq kimi bükərək alnına çırpdı. O, elə sinirlənmişdi ki, bütün bədəni əsirdi.

Xumar stəkana su töküb ona verdi:

- Otur və fikirləş, qızı niyə öldürmüşən?

Azru ayaqları döşəməyə bərkidilmiş stula çökdü. Əlləri ilə ciblərini araşdırdı, əzilmiş bir siqaret qutusu tapdı. Qutuda olan tək siqareti yarıya bölüb yandırdı. Alışqanın işığından bir qığılcım qoparaq yaddaşına düşdü. Həmin gün onlar kəşfiyyatdan qayıdırdılar. Üç yoldaşlarını sinayper gülləsinə qurban vermişdilər. Çaykənd dağ yamacında yerləşdiyindən ətraf qalın meşəlik idi. Sinayperin gülləsi səssiz uçduğundan onun hansı ağacda oturduğunu təyin etmək çətin idi. Onlar meşədən çıxarkən, döyüşçülərdən biri, əslən bakılı olan Sənan qarnını tutaraq yerə yıxıldı. Bu sayca dördüncü döyüşçü idi. Sənanın qarnından aşağıda iki qılçının arasından axan qan yenicə yağmış qarın üstünə axırdı. O bir neçə dəqiqə ayaq üstündə durduqdan sonra qışqırdı: "Suka! Həmişə qarından aşağıyı vurur... - Sənan sözünü tamamlamamış qarın üstünə sərələndi. Arzu onun başını dizinin üstünə alaraq qığırdı: "əclaf yenə də yuxarıdan atdı".

Arzu xatirə dumanının dərinliklərinə getdikcə nəfəsi tıxcanırdı. O dərindən nəfəs alaraq siqaretin qalan

hissəsini yandırdı. Acı tüstü yuxarı qalxdıqca, düzümlənirdi. Bu düzümlərin içərisindən Sənanın solğun, qəmli gözləri Arzuya baxırdı. Həmin gün Arzu çalışırdı ki, Sənanın qılçaları arasından axan qanı tənziplə saxlasın. Sənan isterik halda Arzunun əllərini qılçalarının arasına sıxdı: "Mən daha kişi deyiləm, yaşamaq istəmirəm. Öldür məni... öldür"...

Xumarın verdiyi sual onu diksindirdi. Xatirələr seli-ni üz- gözündən silərək atdı.

- Sən əvvəllər Lamiyəni tanıyırdınmı?

- Bir neçə dəfə görmüşdüm onu. Bir dostum qabla-ma sexində işləyir. Lamiyə onun tanışsı idi.

- Qızı niyə öldürdün? Onunla aranızda nə olmuşdu?

- Hə, mən öldürmüşəm! O, erməni "suka"sıdır. Öz ölümünü çoxdan qazanmışdı. Heyf ki, əlimə gec düşdü.

- ...Onlar əvvəlcə rəqs edirdilər, - şahidlərdən kim-sə yadına saldı. - Lamiyə Arzu haqqında bunları deyir-di: - "Arzu Qarabağda pələng kimi döyüşürdü. Hətta bir dəfə erməni snayperi onun əlini güllə ilə ağacın gövdə-sinə mıxlamışdı. Onun qorxmaz, igid yoldaşları vardı. Heyf ki, qəfl gülləyə tuş gəldilər".

Arzunun rəngi göyərdi, titrəyən əlləri ilə Lamiyəni özündən araladı: - Sən bunları haradan bilirsen?

Arzu çalışdı ki, stolda yerini rahatlasın, lakin bunu edə bilmədi. Başına sürətlə yığılan xırda kadrlar onu ya-xın keçmişinə çəkib aparırdı. O, həmin günü çox dəqiq-

liklə xatırladı. Dəniz kənarı bulvarda məktəb yoldaşı Çiçəklə vidalaşırdı.

- Başqaları cəbhəyə getməmək üçün müxtəlif bəhanələrlə gizlənir. Sən isə Qarabağa könüllü gedirsən. Axı oradan pis xəbərlər gəlir.

- Deyirsən məni göndərməsinlər? - Arzu çalışırdı ki, Çiçəyi sakitləşdirsən: - Vətəni qorumaq, millətini sevmək məgər şərəf deyil?

...Arzu 1991-ci ilin yeni ilini Ağdərə döyüşlərində qarşıladı. Elə birinci gün BTR- in üstə oturanda çavuşdan xəbərdarlıq aldı.

- Avtomatı ayaqlarının arasına qoy. Bu şeytan balaları yumurta vurmağı çox sevirilər. Bəlkə sən "ağ kolqotkalar" haqqında bir şey eşitmisən? Pribaltikadan olan və erməni qızları ilə birləşən "ağ kolqotkalı" bu snayper qancıqlar bizim oğlanları dəstə ilə aradan götürürlər. Ən çox onların kişiliyini nişangaha gətirirlər.

Arzu təzə gəldiyindən bu iblis qızlar haqqında hələ eşitməmişdi. Deyilənə görə ermənilər onlara milyonlarla dollar pul verirdilər. Bizim döyüşçülər, xüsusən də kəşfiyyat qrupları bu cür snayper qızları ələ keçirmək üçün dəridən- dırnaqdan çıxırdılar. Dostlarının ölümündən vəhşiyə dönən döyüşçülər ələ keçirdikləri snayper qızlarla nə desən edirdilər. Arzuya danışdırlar ki, belə qızların ağzına və arxasına qumbara basıb dağdan yarıqlara atırdılar...

- Sən təkcə Qarabağda yox, həm də Çeçenistanda döyüşmüşən. Mükafatların var, - Xumar Arzuya yaxınlaşıb əlini onun çiyninə qoydu: - Bu necə oldu axı... İstintaq ekspertizası aparılacaq, göstərsən sən onu necə...

Arzu Xumarın əlini çiynindən kənara itələdi. Sakit səslə dedi:

- Döydüm, huşunu itirəndən sonra gözlərini çıxardım. Tətik çəkən göstərici barmağını kəsdim. Bax belə, - necə kəsdiyini öz barmağında göstərdi, - sonra orta barmağını və sağ əlini biləkdən kəsdim. Bütün bunları onun paçasının arasına itələdim və başını kəsdim.

- Dayan! - Xumar həyəcanlandı, - göz, barmaqlar... Mən eşitmişəm ki, Qarabağda və Çeçenistanda əsgərlər düşmənlər snayperləri ilə belə rəftar edirdilər.

Arzunun sifəti buz rəngini aldı, ağzını açaraq bir qurtum hava uddu. Onun bütün bədənini həyəcədən titrəyirdi. O, bütün gücü ilə müstəntiqin üstünə qışqırdı:

- Eşitmişən? Amma mən görmüşəm! Başa düşdün?.. Görmüşəm... Görmüşəm bu "ağ corablı" həşəratlar bizim döyüşçüləri necə məhv edirlər. Onlar ancaq uşaqların yumurtalarını nişangaha gətirirdilər, sonra isə... Sizin Lamiyə kimi tanıdığınız bu latış qızı Lunda da onlardan biri idi.

...Onlar kəşfiyyata dörd nəfər getmişdilər. Araz, Mahir, Sultan və qubalı Mərdan. Erməni quldurlarının topladığı meşə ətrafına yüngül qar yağmışdı, meşəyə doğru boz torpaq idi. Arzu gözlərini açanda üstünə əyilmiş saqqallını gördü. O, gözlərini yumdu, göz bucaqlarından axan qan sifətini yaladı. Yan- yana, odun parçası kimi, qan gölməçəsinin də Arzunun dostlarının meyiti qalmışdı. Saqqallı ayağı ilə Arzunu vuraraq yanında dayanmış snayper qıza dedi:

- Qumbaralar görə bilmədikləri işi siz snayperlər görürsüz. Sağ ol qızım, hamısını uzatmısan yan- yana... - O, yenidən Arzunu təpiklə vurdu: - Ey, sən indi ki, sağ qalmısan, əkil buradan. Buraxıram səni!

Arzu iki addım qabağa getdi. O inanırdı ki, onu arxadan vuracaqlar. Avtomat saqqılısına arxaya çevrildi. Quldurlar onu meşədə tək buraxıb, özləri getmişdilər...

- Deməli sən təsdiq edirsən ki, latış qızı Linda və şərab qablayıcısı Lamiyə eyni adamdır. Bu qız Qarabağ müharibəsində muzdlu snayper kimi ermənilərə xidmət edirdi?

- Əlbəttə! O, əla snayper idi. Biz onu əsir götürəndə özü lovğalanırdı. Deyirdi ki, bizim uşaqları lap kələm kimi doğrayırdı. Beləsi yaşamamalı idi.

- Niyə?.. Niyə susurdun axı... Niyə ölümün səbəbini əvvəlcədən demədin?

- Nə fərqi var, dedim ya demədim? Bu heç nəyi dəyişmir. Mən döyüşçü dostlarımın qanını aldım.

Yenidən Arzunun halı dəyişdi. Gözləri cilalanmış ki-

mi parıldadı. Yaddaşına düşən qığılıcım cismini oda bələdi. Gecə Arzu komandirdən icazəsiz meşəyə getmişdi. Məqsədi snayper qızı əsir götürmək idi. Gizli yerdə oturaraq gecə görmə binokulu ilə böyük çətirli ağacların sınımış budaqlarına baxırdı. Yadına saldı ki, kecən gecə bu qancıqlardan biri radio-efirə çıxmışdı: "Əzizlərim mən sizin hamınızı ağrısız öldürəcəyəm! Əvvəlcə əllərinizi vuracağam, sonra ayaqlarınızı. Sonra... xa... xa... xa... kişiliyinizi dibindən qoparacağam". Gecənin bir aləmində Arzunun sol tərəfindən ani olaraq bir qadın kölgə kimi keçdi. Arzu qadından gözünü çəkmədən sola döndü. Əvvəlcə xışıltı eşitdi. Elə bil budaqlar bir-birinə dəyərək ayrıldılar. Bu anda Arzu meşəyə tərəf uzanan cığırda bir əsgərin yerə yıxıldığını gördü. Qəzəbdən beyni qaynayan kimi oldu: "İlahi imkan vermə bu qancıq aradan çıxsın". Arzu asta-asta meşəbəyinin yarıuçuq evinə doğru süründü. "Ağ kalqotkalı" sarışın qız çiynində snayper tüfəngi pişik kimi evin damına dırmaşırdı. Arzu atəş açdı, yaralı qız damdan yuvarlanaraq yerə düşdü. O, qızın saçlarından tutaraq sürüyə-sürüyə yoldaşlarının yanına gətirdi. Arzu "uşaqların" qızı söyəsöyə necə təpiklədiyinə baxırdı. Sonra qızın sağ gözünü səhra bıçağının ucu ilə deşib çıxardılar, sağ əlinin göstərici barmağını kəsdilər. Arzu həyəcanla bu ağır səhnəyə tamaşa edirdi. Onlar qızı iki BTR-in qapılarına bağlayıb iki hissəyə böldükdən sonra sakitləşdilər.

Arzunu yuxudan kameranın kiçik nəfəsliyindən içəri dolan günəşin ılıq şüaları oyatdı. O, bir müddət qaranlıq divarlarda oynayan işıqlı kölgələrə baxdı. Necə də gözəldir, necə olub ki, mən qabaqlar buna fikir verməmişəm. Günəşin şəfəqləri necə də gözəldir. Bir neçə dəqiqədən sonra onu yenidən müstəntiqin yanına apardılar. Bu dəfə Xumar tək deyildi. MTN-nin ağır cinayətlər üzrə əməkdaşı Kamran da otaqda idi. Arzu çalışırdı ki, müstəntiqləri başa salsın.

- Mən heç onu tanımırdım, qancıq özü mənə yaxınlaşdı. Əvvəlcə adama bir stəkan qırmızı çaxır içdik. Sonra məni rəqsə dəvət etdi. Mən ona saqqalı erməni quldurlarının qəddarlığından danışdırdım, o isə onlara bəraət qazandırırırdı. Mən o günləri bir daha yaşamaq istəmirdim. Neçə- neçə nəfər oğullarımız Qarabağ torpağında həlak oldu. Onların xatirəsini murdarlamaq ən azı günahdır. Bir Allah bilir ki, mən onu öldürmək istəmirdim.

- Bəs necə oldu ki, sən onun "Ağ corablılar"dan olduğunu bildin, - Kamran stul götürüb Arzuyla qabaq-qənşir oturdu: - Özü sənə dedi?

- Rəqsdən sonra onun əlindən tutdum. "Sən başa düşürsən nə danışırısan? Orada, o lənətə gəlmiş meşədə mənim onlarla döyüş dostlarımla qanı axıb. Yum ağzını yoxsa..."

- Yoxsa nə, - Xumar Arzunun sözünü kəsdi. - Niyə susdun, danış.

Arzunun gözlərinin rəngi dəyişdi, elə bil bir cüt qan çanağına dönmüşdü, ağ- qarası bilinmirdi. O, başını əlləri arasına alaraq yerə çökdü.

...Linda çəkinmədən onun düz gözlərinin içinə baxırdı. Elə bil Araz onun nə qədər tab gətirəcəyini yoxlayırdı.

- Ey əsgərcik, mən sənə daha çox danışa bilərəm. "Ağ corablılar" haqqında eşitmisən? Mən onlardan biri-yəm. Baxma ki, sizə qarşı snayperlik eləmişəm. Elə bilirsən peşmanam! Yox, lazım olsa, yenə də ora qayıdaram. Uzun illər Hacı Məmmədovun dəstəsində çalışmışam. Neçə oğullar mənim bir barmağımın hərəkətinin qurbanı olub. Mən tək deyiləm, Hacınin ehtiyat dəstəsinin çox üzvləri hələ də azadlıqdadır.

Arzu hiss edirdi ki, insanlığını itirir. Onun içərisindən qəddar, amansız bir vəhşi çıxmışdı. Uzun illər şikarını axtaran canavara dönmüşdü. Arzu qızın əlindən tutaraq qablayıcı sexə sürüklədi:

"Danışmaq lazımdır." Biri o birinin ardınca əsgər yoldaşlarının sifəti Arzunun gözlərində parıldıdı. Arzu başını qaldıranda sifəti əyilmiş, yanaqları titrəyirdi:

- Siz elə düşünürsüz ki, mən o iyrənc qancığa təşəkkür etməliydim? - Arzu düz Kamranın gözünün içinə baxdı: - Siz heç cəbhədə vuruşmusuz?

Kamran ayağa durdu:

- Mənim harada vuruşmağımın işə heç bir dəxli yoxdur. Əgər o qadın iblisin özü olsaydı belə, heç kəsin öz-gəsinin həyatını məhv etməyə ixtiyarı yoxdur. Başa düşdün!

Məhkəmə ekspertizası Arzunun anlaqlı olduğunu təsdiqlədi. Məhkəmə Arzuya xüsusi rejimli türmədə saxlanma şərti ilə 15 il iş kəsdi. Beş ay sonra Xumar Qobustan həbsxanasına gəldi. Xumar Arazın kamerasına girərək sakitcə bir vərəq kağızı ona verdi. Bu MTN-nin Lamiyənin şəxsiyyəti haqqında arayışı idi. Ekspertlərin təyin etdiklərinə görə çaxır zavodunun qablaşdırma sexində işləyən Lamiyə adlı qadın, əslində, milliyətcə latış olan Linda adlı pisixopat, Qarabağ və Çeçenistanda "Ağ kolqotka"lar dəstəsində snayper kimi fəaliyyət göstərmişdir. Onun hesabında onlarla ölmüş və şikəst olmuş əsgərin adı var. Ermənilər Lindanı mizdlü snayper kimi Qarabağa dəvət etmişlər. Atəşkəsdən sonra Linda ermənilərin köməkliyi ilə Bakıya gəlmiş, Lamiyə adı ilə Hacı Məmmədovun quldur dəstəsində fəaliyyət göstərmişdir. Linda Vilnus şəhərində doğulmuş, uşaqlıqda psixi xəstəlik keçirmişdir. Dağıstanın Mahacqala şəhərində snayperlik hazırlığı keçdikdən sonra Ermənistanı getmişdi. O, yalnız 2008-ci ildə keçmiş döyüşçü, Qarabağ əlili Araz Mirmusa oğlu tərəfindən qətlə yetirilmişdir.

IX fəsil

Londonun dumanlı günləri başlamışdı. Duman şəhər kənarından sürünərək içərilərə, küçə və dalanlara dağılır, ağacların budaqlarına dolaşaraq onları ağlamağa məcbur edirdi. İri-iri damcılar tappıltı ilə yerə tökülürdü. Temza çayı duman içərisində itib batmışdı. Çay boyu qırmızı rəngli xırda fanarlar bərkidilmişdi. Bu fanarlar insanları çaşıb çaya düşməkdən qorunmaq məqsədilə asılmışdı. Bu dumanlı, çiskinli günlərin birində, Süsənə məxsus olan kiçik kafedə Elzabetlə Süsən qabaq-qənşər oturaraq söhbət edirdilər. Elzabet Süsənin qonşusu idi. Süsəngil bu balaca, lakin çox gözəl görünüşə malik mülkə köçəndən sonra onlar yaxından dost olmuşdular. Bu mülkü Əli Londona köçdükləri ilk aylarda almışdı. Birinci mərtəbədəki kiçik kafe Süsəni darıxmağa qoymurdu. Jurnal stolunun üstündəki qəhvəyi rəngli güldana bir dəstə ağ-qızıl gül qoyulmuşdu.

Əli bu gülləri evin qabağındakı bağçada əkib- becərirdi. Süsən ağ-qızıl gülləri çox sevdiyi üçün Əli güllə-

rə Süsənin adını vermişdi. "Al, iylə, - demişdi, - hər ləçəyində bir Süsən gizlənir".

Süsən gözlərini ağ ləçəklərə diksə də fikiri uzaqlarda dolaşırdı. Süsən Əlidən ötrü çox darıxmışdı. Qızlarının ona: - "Ana, atam nə vaxt gələcək?" - sualına Süsən cavab verə bilmirdi. İçərsindəki duyğuları büruzə verməmək üçün qızları köksünə sıxır, "gələcək, lap tez gələcək" - deyə cavab verirdi.

Yarım qaranlıq kafedə qonşusu Elzabetlə söhbətləşdikcə duyğulanır, içərisi od tutub yanırdı. Süsən bir anlığa Əlini yanında hiss etdi. Duyğular içərsinə yayılaraq onu həyacanlandırdı. Elzabet onda olan dəyişikliyi dərhal hiss etdi. "Buna nə oldu?" - deyə düşündü. Elzabet onun əlinə toxundu. Süsən dərhal özünü ələ aldı, bir anlıq zəifliyinə görə fikrən özünü danladı. Sonra heç nə olmamış kimi Elzabetə baxıb gülümsədi. Elzabet fincanı götürüb bir-iki qurtum soyuq qəhvə içdi.

- Bilirsən əzizim, - dedi: - Mən səninlə təqaüdə çıxmış köhnə müəllim kimi danışmaq istəməzdim. İngilislər deyir ki, qüssə və kədər məhəbbətin mükafatıdır. Sizin Puşkin demişkən, həyat daha çox romana bənzəyir, nəinki roman həyata. Lakin iki böyük instinkt var ki, onlardan danışmaya bilmərəm. Bunlardan biri nəsili artırmaq, o birisi şəxsiyyəti qoruyub saxlamaqdır. Əlbəttə, bunları bir-birinə əks də göstərmək olar. Kişilərdə həmişə, qadınlarda müxtəlif vaxtlarda, müxtəlif forma-

da özünü göstərə bilməsidir. Əgər daxili mübarizədə ikinci instinkt qalib gələrsə, bu qadınların eqoizminin göstəricisidir.

- Birdən içimdə daxili mübarizə olmadı. Onda necə?

- Axı niyə?

- Yəqin ki, məndə siz deyən instinkt atrafiya olub. Ola bilsin ki, heç yoxdur, kişilərin əksəriyyətində olduğu kimi. Mən belə insanları çox görmüşəm. Sizcə, bu da eqoizmdir?

- Əlbəttə! Elzabet bilirdi ki, Süsənə necə cavab vermək lazımdır. Onu da bilirdi ki, eqozmi şəraitdən çox asılıdır. Xüsusən də qanı isti olanlar üçün. Ola bilsin ki, elə bu da insanın içərsində eqoizmin qalib gəlməsinə şərait yaradır. Elzabet düz Süsənin gözlünün içinə baxdı. Dəniz kimi mavi gözlərin dərinliklərindəki kədəri gördü. Bu kədəri Süsənin gözlərindən çıxarmaq üçün söhbətin səmtini dəyişməyə çalışdı.

- Bizim söhbətimiz məntiqdən çıxdığı üçün, heç bir məqsədə qulluq etmir. İnsanlar bir-birilərini sevirlər. Ona görə yox ki, onlarda heç nə yoxdu, əksinə, onlardakı olan şeylərə görə sevirlər. Məsələ ondadır ki, onlar doğrudanmı bir-birilərini sevirlər. Hər ikisi buna şübhə ilə yanaşır və eyni vaxtda hər ikisi bir-birilərinə şübhə ilə baxırlar...

Elzabet bir qədər ara verdi, sonra yenə davam etdi:

- Mən neçə vaxtdır sizə fikir verirəm. - Elzabet gül-

dandakı ağ qızıl gülləri göstərdi. - Bunlar sizin bağçadan dərilib. Əriniz o gül kollarına necə qulluq edirdisə, indi də siz onları eləcə bəsləyirsiniz. Hər səhər bu gülləri necə suladığımı görürəm. Çiçəkləri sulayarkən, necə ağladığımı da görürəm. İnan mənə, bunlar hamısı keçici haldır. İnsan həmişə qəm- kədər içərsində yaşaya bilməz.

- Siz elə fikirləşirsiniz ki...

- Tövbə, mən elə demək istəmirdim. Bütün qadınlar kimi mən də fikirləşirəm ki, bir müddət ərindən ayrı yaşamaq bizi daha çox birləşdirə bilər, külək ocağı alovlandırıdığı kimi. Fərq etməz, yaxın olsun, ya uzaq.

- Fikirlərinizdə müəyyən qədər həqiqət olsa da, bütün bunlar mənim üçün ikinci dərəcəli suallardır. Əgər həqiqətdən xoşbəxt ailə qurmaq mümkün deyilsə, o ailənin qurulmaması daha yaxşıdır.

Süsənin gözlərinin parıltısı sönən kimi oldu. Başını aşağı əyərək dərinə köks ötürdü: "İlahi!.. Keç günahımdan, gör mən nələr danışiram. Ərdən yaxın qohum yoxdur, ərdən sadıq dost yoxdu ərdən yaxşı müdafiəçi yoxdur, ərdən etibarlı sığınacaq yoxdur. Bağışla məni əzizim. Keç günahımdan. Axı insanlar öz zamanlarına daha çox oxşayırlar. Əsas məsələ iki canda bir ürəyin olmasıdır..."

Osmanın qəfil gəlişi Süsənin fikirlərini hörümçək toru kimi cırıb xıçmaladı. Bu dəfə də Osmanın tək gəl-

məsi Süsəni sıxdı. Elə bil damarlarındakı qanı dabanlarından çəkib çıxartdılar. Bir anlığa sifəti ağaran kimi oldu. Osman məsələnin nə yerdə olduğunu dərhal anladı:

- Qorxmağa ehtiyac yoxdur, mən şad xəbərlə gəlmişəm.

Osman onlara yaxınlaşıb hər iki qadının əlindən öpdü.

- Həmişə olduğu kimi tərəvətlisiz, - Süsənin barmaqlarının titrəyişi ona da sirayət etdi. - Susur, amma danışır - deyə fikrindən keçirdi: - bəs uşaqlar hanı? Mən sənə də, onlara da məktub gətirmişəm. - Osman bir anlığa susudu, sınaıçı nəzərlərlə Süsənə baxıb gülümsədi: - Söhbətinizin bəzi məqamlarını eşitdim. Heç cürə razılaşa bilmərəm ki, iki sevən qəlbin müvəqqəti ayrılığı bütöv bir ailəyə kədər gətirsin.

- Demək istəyirsən ki, mən çox gözləməliyəm?

- Mən elə demədim, işlər yekunlaşıb, Əli tezliklə buraya, Londona gələcək. Hə, lap yadımdan çıxmışdı. Xumarın sənə çoxlu salamları var. Dedi ki, mümkün olsa, Əli ilə gələcək.

Süsən kövrəlmişdi, gözlərinin yaşını Osmanın görməməsi üçün ayağa qalxıb pəncərəyə yaxınlaşdı. Alnını soyuq şüşəyə dirəyərək bağçaya baxdı. Pəncərənin o tayında heç nə görsənmirdi. Hər tərəf süd rəngində idi, elə bil göyü yerə sərmışdilər. Elzabet hiss olunmadan kafeni tərk etmişdi. Osman qəhvə stolunun arxasında

oturaraq qəlyanını tüstülədirdi. Süsən asta addımlarla ona yaxınlaşıb qənşərində oturdu.

- Mənə elə gəlir ki, biz söhbətimizi qurtarmadıq...

- Ola bilsin ki, bu heç də etik deyil, lakin soruşmaq istəyirəm. Niyə uşaqların səninlə deyil?

Əslində bu heç də etik normalara uyğun gəlmirdi. Osman bunu bildiyindən qızaran kimi oldu.

- İndi mən etikadan kənara çıxacağam. Hər halda sizin sualınıza cavab verirəm. Qızlar məktəbdədirlər. Müəllimlərinin ad gününü qeyd edirlər. Bir azdan məktəb avtobusu onları gətirəcək.

- Doğru sözümdür, mən çox xəcalət çəkdim.

- Mən sənə deməliyəm ki, bu bizim həyatımızda heç də ağırlı proses deyil. Ümumiyyətlə, mənim xəstə təxəyyüllərdən zəhləm gedir. Əli əvvəllər də həftələrlə yoxa çıxırdı. Belə vaxtlarda mən tam özümə sığınırdım. Mənə elə gəlirdi ki, bu hər şeyi əvəz edir. Nə qədər ki, insanın gücü var, o, istədiyi hər şeyə inana bilər. Lakin insan çox gec başa düşür ki, onun heç nəyi yoxdur, yalnız tənhalıqdan başqa. Bir də ki...

- Gəlin başqa şeylərdən danışaq, - Osman onun sözünü kəsdi. Axı insan sərçə deyil ki, budaqdan-budağa tullansın.

- Tamamilə haqlısınız, - Süsən tələsik onunla razılaşdı. Nə vaxtsa oxuduğu bir kəlamı xatırladı: - Biz bütün işlərin sona çatmasını istəyirik, ancaq əsl sonluğun gəlib çatmasını qətiyyənlə istəmirik.

- Səni narahat edən nədir? Əli ki sağ-salamatdır... - Osman qayğıkeşliklə dilləndi.

- Bu gün məni polisə çağırmışdılar. Keçən həftə isə özləri gəlmişdilər. Özümə söz vermişəm bir də gəlsələr, boyunlarını qıracağam.

- Hə, yaxşı fikirdir. Deyəsən sən dəli olmusan. Heç qızlarını fikirləşmisən. Onlar təkcə səninki deyil, həm də Əlinin övladlarıdır.

- Lap başımı itirmişəm, onda mən onlara nə deyim. Hər dəfə Əlini soruşurlar.

Süsən yenidən susdu, o vaxta kimi susdu ki, üzünün rəngi bozardı: - Özün qərara gəl, sən nə desən, onu da edərim.

Osman güldü, onun gülüşü çox təbii alındı. Sanki onu gülməyə heç kim məcbur etməmişdi.

- İndi qulaq as, səndən xahişim var: heç nəyi mürəkkəbləşdirmə, onsuz da heç nə alınmayacaq. Polislər, sadəcə, Əlinin yoxa çıxmasından narahatdırlar. Bura Avropadır, hər şey qanunlarla həll olunur. Əli gələn kimi hər şey qaydasına düşəcək. Əgər mənimlə işin yoxdursa, axşam reysi ilə İstanbula uçmalıyam. Bir həftə sonra Əlini də götürüb gələrəm.

Osman gözünün ucu ilə Süsənin necə həyacanlandığını gördü. Bu həyacan, əlbəttə, ona da aid idi. Lakin Süsən acıqlı deyildi, əksinə bir az gülümsəyirdi.

- Yəqin ki, siz haqlısınız, - Süsən gülümsədi. - Mən

özümü yaxşı aparmadım. Axı mənim həyatda Xumarla Əlidən başqa kimsəm yoxdur... - Süsən dərindən nəfəs aldı. Görürsən, insan orqanizmi öz- özünü məhv edir. Bu, bir növ, biokimyəvi reaksiyaya oxşayır: - Süsən əlini Osmana uzatdı. - Tezliklə görüşənə qədər.

Bir neçə saniyədən sonra Osman dumana qarışaraq yox oldu. Süsən təqətsiz halda stula çökdü. Uşaqları gətirən məktəb avtobusu qapıda dayandı. Şər qarışmış, duman bir qədər də qatılmışdı.

Xumar evdə tək idi. Bu hal Xumar üçün gözlənilməz olduğundan canı sıxılırdı. Elə bil boşluğun içərsində oturmuşdu. Nə qədər çalışsa da, yaranmış boşluğu doldura bilmirdi. Ev- eşiği yığışdırır, dibçəklərdəki ev çiçəklərinin dibinə su tökür, lakin sanki heç nə alınmırdı. Bəlkə beynimi yoxlayım? O, divanda oturaraq göz-lərini yumdu. Bir neçə gün əvvəl Rizvanla olmuş söhbətini xatırladı.

- Möcüzə axmaqlar üçündür. Əgər insan öz beynini öyrənə bilsə, təbiətə daha yaxın olar. İnsan öz hisslərini, duyğularını gizlədə bilir. Təbiət isə təbii qanunlar üzrə işləyir. Heç nə elə- belə yaranmır.

- Sən təbiəti nə dərəcədə öyrənə bilərsən? Əlbəttə, ancaq bildiklərim qədər. Bəs öz beynini?...

- Bu mümkün deyil, hələ heç kəsə qismət olmayan arzudur.

- Hə, əlbəttə, bu belədir. Lakin biz günəşi disk formasında görürük, ancaq ona yaxınlaşa bilmirik. Niyə?.. ona görə yox ki, günəş bizdən çox uzaqdadır. Ona görə ki, hələ beynimizi yaxşı öyrənə bilməmişik. Uzaq kosmosda ən böyük günəşləri, yerdə isə ən kiçik cücüləri yaradan kimdir?..

- Xumar, sən öz beynini öyrənə bilsəydin, bu cür suallara asanlıqla cavab tapa bilərdin. Neyniyim ki, sən alim yox, polis müstəntiqisən. Canini tapmaqda, onu zərərsizləşdirməkdə beynin də sənə kömək edir.

- Mən səninlə belə asanlıqla razılaşa bilmərəm. Uzaq, uzaq olduğu qədər də yaxın olan bir həqiqət var. Biz hər şeydən çox Allaha inanırıq. Allah hər şeydən üstün, hamımızdan yüksəkdə olmasına baxmayaraq bizə çox yaxındır. O, hər kəsin içindədir. Lakin buna baxmayaraq qanunu pozanlara, oğrulara dəhşətli cinayət törədənələrə, manyaklara Allah nifrət bəsləsə belə onları da günahlardan xilas etməyə çalışır.

- Hə, burası doğrudur. Mən arvadımın bu qədər ağıllı olduğunu bilmirdim. İnsanlar cinayət törədir, sonra da Allaha yalvarırlar ki, onlara kömək etsin. Xislətində yamanlıq və bədxahlıq olduğundan insan cinayət törədir. Lakin cinayətin məğzini Allahda yox, özümüzdə, öz beynimizdə axtarmalıyıq.

- Hə, sən düz deyirsən. Əlbəttə, Allah insana seçmə imkanını vermişdi. Əgər insan pis bir iş görəndə beynini işlətməsə, iradəsinin gücü ilə bu seçimindən düzgün istifadə edə bilər. Çox təəsüf ki, həmişə belə olmur, bizdə əvvəlcə cəza verilir, sonra cəzaya uyğun cinayət maddəsi axtarılır.

Xumar bu darıxdırıcı xatirə-dialogdan canını qurtarmaq üçün işıq yandırdı. Büllur çıl- çırağın hər xırda dənəciyindən evə işıq səpələnirdi. Bu günəş şüasının pəncərədən evə daxil olarkən rəngli zolaqlarda xırdaca toz zərrələrinin düzümünü xatırlatdı. Bu düzümün əvvəlində Süsən dayanmışdı. Belə şeylər tez- tez olur. Nə vaxt ki, tək olursan, hisslərin sənə qalib gələ bilər. Bu xəyalı rənglər içərisində Süsən daha cazibədar idi. İpək kimi yumşaq, dəniz kimi dalğalı saçlarının hər biri müxtəlif rəng çalarları içərisində füsunkar görənirdi. Bu saçlar o qədər uzun idi ki, Süsənin çılpaq bədənini bürümüşdü. Xumar əlləşir, can atır, lakin Süsənə çatma bilmirdi. Süsən Xumarın duyğularının, hisslərinin düzümündə əriyirdi. "Getmə Süsən, qoy sənə toxunum" - deyə Xumar fərhad qoparmışdı: - "Axı sənə deyiləsi sözüm var..."

- Bağışla, əzizim, mən qayıtdım....

Xumar arxaya çevrildi. Onun sifəti heç vaxt indiki kimi ağarmamışdı. Xumar Rizvanın sözlərinə əhəmiyyət vermədi. Bir an əvvəlki xoş duyğular hələ onu tərk etməmişdi.

- Özümü bir təhər hiss edirəm. Nə baş verir?
- Mən həyula deyiləm ki, kölgəmdən qorxursan.
- Yanıma gəl, gör sənə nə deyirəm - Rizvan onu divandan qaldırmaq üçün əllərini uzatdı.

- Bunun əhəmiyyəti yoxdur, - Xumar yenidən divana çökdü. - İlahi, mən necədə yorulmuşam. Cəhənnəm olsun sizin bu axmaq əməliyyatlarınız. Onlar məni çox yorur.

Rizvan cavab vermədi. Özü də yüngül, lakin vaxta-paran əməliyyatları sevmirdi. Amma Xumarın birdən-birə əməliyyatı xatırlaması onu ehtiyatlandırdı. Əməliyyatın cizgiləri aydınlaşdıqca, nəbzi də yüksək ritimlə vururdu. Rizvan beynini işə salsada, Xumarı anlaya bilmədi. Rizvanın onu tanıdığı gündən, bu günə qədər Xumarın bir dəfə də olsa, şikayətləndiyini eşitməmişdi.

- Məndə sənə çatası xoş xəbər var. Səni sevindir-mək istəyirdim.

Bir an Xumar donmuş gözləri ilə Rizvana baxdı. O, sanki dumanlanmış fikirlərini aydınlaşdırmaq istəyirdi.

- Ola bilməz! Bu, mümkün deyil.

- Mümkündür, - Rizvan onun sözünü kəsdi. - Bu, çox da əhəmiyyətli deyil, əhəmiyyətli odur ki, hər şey bitdi. Yerdə qalanlar qara yuxu kimi uçub gedəcək. Sən sevinmirsən?

- Onu nə vaxt gördün? - Xumar ehtiyatla soruşdu.

- Dünən axşam. Marnaulidə, köhnə dostlarımızın birinin evində.

Xumarın sifəti dəyişdi, özü dirçələn kimi oldu. Do-daqlarına əvvəlki təbəssüm gəlsə də, hələ soyuq idi. O, Rizvana çəpəki baxaraq dedi:

- Bəsdir, zarafat etdiyin.

- Mən zarafat eləmirəm. Ancaq bu, hələ hamısı deyil.

- Rizvan sən məni qorxudursan, - Xumar bir sıçrayışla ayağa qalxdı. Rizvanı boğazlayıb divara dirədi. Nə etdiyini anlayan kimi əlini Rizvanın boğazından çəkdi. - Yaxşı, danış görüm nə bilirsən.

- Mən polkovnik Cəbrayılının kabinetinə girəndə, Söhrab orada idi. Nə barədəsə mübahisə edirdilər. Məni görsələr də, söhbəti yarımçıq kəsmədilər. Başa düşdüm ki, məni elə bu söhbətə görə çağırıblar.

- Kiminsə gəncliyində törətdiyi cinayətə görə insanı ömrünün axırına qədər izlənməsi düzgün deyil. O, cinayətini öz qanı ilə yuyub. Bir də ki, ovaxtkı ictimai-siyasi vəziyyəti, mühiti yaddan çıxarmaq olmaz. "Ələ keçməz" arxa cəbhədə bizimkilərə qiymətsiz köməklik etdi. Elə Laçın dəhlizinin partladılması, partlayış nəticəsində külli miqdarda döyüş sursatı, canlı qüvvə, texnika məhv edildi. Bu əsl partizan müharibəsi idi. "Ələ keçməz" onlara yaxşıca dərs verdi.

- Hal-hazırda aldığımız məlumatlar görə Ermənistan-da vəziyyət gərgindir, xausdur. Erməni dövləti şərtsiz-filansız danışıqlara getməyi təklif edir. Çox əlverişli şə-

rait yaranıb. Bundan istifadə etməsək, axırncı şansımızı da itirmiş olacağıq...

- Mən özümü saxlaya bilmədim, iki polkovnikin qonqapərvərliyindən istifadə edərək Mürsəldən soruşdum:

- Üzr istəyirəm, mənim danışmağa icazəm olmasa da, bir söz soruşmaq istəyirəm. Artıq sirr deyil ki, bu məsələ bizim ailəyə də aiddir. Onu əfv etmək olarmı?

- Biz çalışırıq ki, bu belə olsun. General nazirliyin adından dövlətə yazılı müraciət edib. Bu məsələ yaxın günlərdə həll olunmalıdır. Artıq "Ələkeçməz" Gürcüstan sərhədini keçib, Marnaulidə gürcü çaxırı içir, ermənilər isə onu gecə- gündüz dağlarda axtarırlar...

Xumar bir neçə dəqiqə əvvəl boynunu qırmaq istədiyi Rizvanı qucaqladı. Rizvan boynunun yaş olduğundan başa düşdü ki, Xumar ağlayır. O, göz yaşları içərisində Rizvanı yumuruqlayırdı:

- Niyə? Axı niyə mənə heç nə deməmisən?

- Bu heç də sən fikirləşdiyin kimi deyil. Bir dəfə məndən soruşmuşdun. Məndə cavab verdim ki, vaxtı çatanda hər şeyi biləcəksən. Hazırlaş, bu yaxınlarda Əlini yola salmaq üçün Tiflisə gedəcəyik.

Xumar onu elə sıxdı ki, az qaldı Rizvanın canı çıxsın. Rizvan onu özündən güclə araladı.

- Dəlinin biri, sənin heç insafın da yox imiş, az qaldın boynumu sıdırasan. Mənim atam da belə idi. Xə-

bər eşidən də dişlərini qıcıyırdı. Lakin adətinə uyğun həmişə gülümsəyirdi. Bu isə səndə yoxdur.

Xumar Rizvana sığınaraq astadan pıçıldadı:

- Ona getməyə nə mane olur? - o, tamam ayılmışdı. Rizvana dedikləri sözlər üçün xəcalət çəkirdi. - Bilirsən, mən Süsən üçün çox darıxmışam. Mənim bacımdan başqa bu dünyada doğma adamım qalmayıb. Tez-tez əhvalım dəyişir. Mənə elə gəlir ki, Süsənə nəsə olub.

Rizvan Xumarın çiyinlərindən tutaraq özünə sıxdı. Bir müddət hər ikisi susdu.

- Deyəsən yorulmusan, Xumar xanım. Bəlkə qocalırsan? Yox, bu ola bilməz. Kişilərin boynunu bir anda qıran belə tezliklə qocala bilməz. Mən səni sevirəm Xumar, heç vaxt səni qocalığa vermərəm.

- Əlbəttə, kimisə sevməmək çətin deyil, əgər onu heç vaxt görməmişənsə. Lakin insanlar sevir, xüsusən də öz Allahını daha çox sevirlər. Halbuki onlar Allahı heç vaxt görməyiblər. Süsən mənim bacımdır, mən Allahım qədər onu sevirəm. Niyə məni başa düşmürsən? Mən Süsəni görmək istəyirəm.

- Hə, əlbəttə, sən haqlısan. Biz təkcə Süsəni yox, hamısını görəcəyik. Xala olduğunu unutmamısan? Yəqin qızlar böyüyüblər, onları görmək istəyirsən?

Xumar iradəsinin gücünə özünü ələ aldı. Elə bil yatmışdı. Yuxuda əzab-əziyyətli bir yol keçərək mənzilə çatmışdı. Buradan o tərəfə yol yox idi. Axır vaxtların

əziyyətli əməliyyat işləri onu yormuşdu. Əslində buna heç yorğunluq da demək olmazdı. Xumar insanların çirkin əməllərindən, gördüyü tökülən qanlardan, saysız-hesabsız cinayət işlərini araşdırmaqdan bezmişdi.

"Cəmiyyət, yaşadığı indiki mühit dağ kimi kələ-kötür, lakin uçurum kimi dərinidir; - alçaqları gizlədir, "yırı-tıcılarla" himayədarlıq edir. Axı niyə? Niyə bu cəmiyyət günahsız günahkar, ləyaqətli ləyaqətsiz edir? Xumar həmişə özünə təlqin edir ki, yaşadığı cəmiyyət böyük ərzaq bazarına oxşayır. Bu bazardakı ərzaqların hamısı, safı da, çürüyü də eyni səbətin içərisində satılır. Cəmiyyət də belədir. Biz eynilə bu mühütün içərisində yaşayırıq. Mühüt dəyişməyəndə böyük bir bataqlığa çevrilir ki, orada da müxtəlif həşaratlar yaşayır. Əgər cəmiyyətmiz bataqlıq kimi içərisində çürüyürsə, üfunət də çoxalır." - Xumar fikirlərini aydınlaşdırmaq üçün Rizvanın əlindən tutaraq onu pəncərəyə sarı dartdı.

- Üfunəti yox etmək üçün nə etmək lazımdır? Bəlkə bunu sən mənə başa salasan?

Rizvan Xumarın fikirlərini dərhal tutdu. Onu özünə sıxaraq Xumarın titrəyən barmaqlarından öpdü.

- Özünü çox da çətinə salma, əzizim. Əsrlər ərzində bataqlıqlar da olub, üfunət də. Üfunəti yox etmək üçün bataqlığı qurutmağa çox cəhdlər göstərənlər olub. Əsas məsələ bu deyil. İnsanlar əvvəlcə öz içərisini saflaşdırmalıdır, sonra cəmiyyəti. Əgər atmosfer təzyiqi ol-

masaydı cəmiyyət də sudan çıxarılmış balıq bədənini kimi partlayardı. Sənin də, mənuim də işimiz elə bataqlıq qurutmaq kimidir. Əgər bizim kimilər olmasaydı, cəmiyyət üfunət içərisində itib batardı. Get, əynini geyin, axı biz gecikirik.

Xumar restorana getmək üçün hazırlaşdı. Boynuna qırmızı şərf bağlayaraq onu sinəsində düyünləmişdi. Üzünün soyuq makiyajı, dodaqlarının rəngi onun məclisə tam hazır olduğunu göstərirdi. Rizvan qalustukunu bağlaya- bağlaya otağa girdi. Xumarın cazibədar görünüşü onu çaşdırdı. Xumar qızlıq tərəvətində idi.

- Mən elə bilirdim ki... sən... sən...
- Peşimansansa, soyuna bilərəm.
- Bağışla! Mən elə demək istəmirdim. Sən çox gözəlsən.

- Yaxşı! Bu dəfə keçirəm günahından.

Onlar evdən çıxanda sərin gilavar əsirdi. Yazın ortaları olduğundan ağacların yarpaqları tündləşmişdi. Ötən il istifadəyə verilmiş Axundov bağının yanından keçəndə Xumar ayaq saxladı. Bağın gözəlliyi onu heyran etmişdi. Müxtəlif biçimli gül kolları, yaşıl çəmənlilik, göy qalxan rəngli fəvvarə, bağda oynayan uşaqların qışqırığı Xumarı öz keçmişinə qaytardı. Bir zamanlar o da

uşaq idi. Atası Süsənlə onu bu bağa gətirərdi. Bağda Axundovun heykəli, bir neçə yaşlı, gövdəli, qol- budaqlı ağacdən başqa heç nə yox idi. Təkəm seyrək, taxtadan düzəldilmiş yaşıl skamyaların rəngi həmişə solğun olardı.

- Ata, niyə bu bağda fantan düzəltmirlər? Mən fantan istəyirəm. İstəyirəm sular göyə qalxsın.

- Hə, qızım, fantan yaxşıdır, təmiz sular həmişə göyə qalxır.

- Bəs sonra onlar necə olur? Suların hamısı göyə qalxsa, biz onda nə içərik?

- Bəs mənim balığım? Su olmasa, onlar ölə bilər axı... - deyə Süsən söhbətə qarışdı.

- Siz ikiniz də balacasınız, ancaq bir qədər başqa cürə fikirləşirsiniz. Sular göyə qalxdıqdan sonra heç də yox olmur. Onlar yağışa, qara çevrilərək yenidən yerə qayıdır.

- Uraaa!..

Rizvan Xumarın qoluna toxundu. Xumar kövrəlmişdi. Keçmişdən gələn səslər onu bir anlığa atalı günlərinə qaytarmışdı. İnsanın xoşbəxt olması üçün bəzən bir an da kifayət edir. O, dəcəllik etdikləri vaxt atasının onlara dediyi sözləri xatırladı. "Uşaqlıqdan tərbiyə ala bilməyən adam sonra xoşbəxtlik nə olduğunu bilməz". Bəs Süsən? Görəsən o xoşbəxtirmi? Süsən Xumara yazdığı məktubların birində vurğulamışdı: "Qürbətın odu da

vətənin tüstüsü qədər parlaq deyil"... Xumar Rizvanın əlindən tutaraq kövrəlmiş halda soruşdu:

- Rizvan, görəsən, indi Süsən neyləyir?

Rizvan onun çiyinlərindən tutaraq özünə sarı sıxdı:

- Sil gözünün yaşını, restorana çatmışıq, şam yeməyi səni gözləyir.

Kameranın yanından keçəndə Xumar addımlarını yavaşladı. Divara vurulmuş lövhə onun diqqətini çəkdi. "Qaçmağa meyllidir. Bütün parametrlərinə görə olduqca təhlükəlidir. Manyakdır, on iki nəfərin həyatına son qoyub."

Qobustan cəzaçəkmə məntəqəsinə Xumar xüsusi tapşırıqla gəlmişdi. Nədənsə ehtiyatlandığı üçün Xumar Rizvandan onunla getməyi xahiş etdi. Beş- on dəqiqə əvvəl onlar yeni tikilmiş həbsxananın həyətinə girəndə, Xumar heyrətini gizlədə bilmədi. Bu həbsxana Qobustanda xüsusi təhlükəli məhbuslar üçün tikilmişdir.

- Rizvan, bir ora bax, gör necə də gözəldir. Həyət başdan- başa təbii yaşıl xəli ilə örtülmüşdür. Gör səkiləri necə cilalayılar, lap güzgülü kimidir.

- Hə, əlbəttə, təbiət hər şeyi insanların əvəzinə həll edir. Ayağını bu yaşıllığın üzərinə bas, gör necə müqavimət göstərir.

- Yəqin sənə oxşayır, ancaq səndən fərqli olaraq bu cəmənlə o qədər yumşaqdır ki, adam üstündə uzanmaq istəyir.

- Bəs nəyi gözləyirsən, uzansana! Yox, hələ uzanma, qoy sənə yastıq da gətizdirim. Əlbəttə, polis mayoru Xumar xanımın yeri rahat olmalıdır.

- Mənə yastıq lazım deyil, - Xumar acıqla Rizvana baxdı, - polkovnik olandan sonra yastıq sənə lazım olacaq. Saxla özün üçün.

- Mən elə demədim.

- Özünü yığışdır, yoxsa boynunu...

- Bağışla, cənab mayor, deyəsən, ünvanı səhv salmışam. Xahiş edirəm, boynumu qırma, yoxsa Xumar ərsiz qalar.

- Yaxşı, az danış, ünvanı çatmışıq, - Xumar barmağını divara vurulumuş lövhəyə qoydu, - bura baş çəksək pis olmaz. Sənin köhnə dostarından biridir. Axı manyaqlar sənin şikarındır. - Sonra mühfizəçiyə işarə etdi ki, qapını açsın.

Türmədən yenidən çıxmışdı. On iki illik ömrü tikanlı məftillərin arxasına buraxıb azadlıq almışdı. Bu heç də ona elə- belə başa gəlməmişdi. İçəridə baş çıxarmaq hər kişinin işi deyildi. Ağır türmə həyatı onu vaxtsız qocaltmışdı.

Sol yanağındakı çapıq geriyyə yol olmadığı xatırlayırdı. O, Yasamaldakı həyətlərin birində, köhnə köşkdə dayanaraq fikirləşirdi: "Bir şeylə məşğul olmaq lazımdır. Nə ilə?" Bu sual bir saatdan artıq idi ki, ona dinclik vermirdi.

Bu gün heç nə içməmişdi. Səhər içdiyi araqın təsiri keçdikcə narahatlığı artırdı. Köhnə dostlarından biri yadına düşdü. "Yəqin onda içməyə bir şey tapılar!" - deyərək fikirləşdi. Lakin köhnə incikliyi xatırlayaraq, bu işdən vaz keçdi. Taxtası qopmuş dəmir oturacağın kənarında oturdu.

- İçməyi sevirsən? - kimsə qulağının dibində dilləndi.

- Əlbəttə!

- Onda özün tap. Kişi deyilsən bəyəm?

- Axı necə?

- Qabaqlar necə tapırdın?

- Yox, qardaş, mən bir daha ora girmək istəmirəm.

- Onda qoşul vicdanlı adamlara.

- Axı sən kimsən? Nə haqla mənə ağıl öyrədirsən? - o, bu sözləri deyərkən, dodaqlarında iyrənc təbəssüm yaranı. Vicdanlı adamları özündən kənarlaşdırmaq üçün əlləri ilə qarşısındakı boşluğu geri itələdi: - Rədd ol, yoxsa...

- Hə, yoxsa nə? Sən məni qova bilməzsən. Mən elə sənənin özünəm.

- Bu mümkün deyil, mən öyrəşmişəm. Sənənin dediklərin mənim əməllərimə tərs gəlir. Yaxşısı budur çıx get. Mən oğurlamağa, zorlamağa, öldürməyə öyrəşmişəm. Görünür bu da mənim taleyimdir.

- Günahını taleyin üzərinə yıxma. Taleyin nə keçmiş olur, nə gələcəyi. O, bir anlıq gəlir. Bu bir andan ikiəlli yapış. Çıx bu qətran bataqlığından.

- İncimə, bu mənlik deyil.

- Onda özün bil, mən getdim.

- Qulaq as, - incimiş halda dedi: - əgər mənim bərəmdə kiməsə bir söz desən, bütün dişlərini vurub ağzına tökəcəyəm.

- Bu mənə gəlib çatmayacaq. Çox da çərənləmə. Sənə nə lazımdır, nə lazım deyil, mənə nə dəxli. İstəyirsən get otur orda. Ancaq ora getməmiş bir içinə nəzər sal, gör orda kimlər oturub.

- Ay səni qancıq! Bəs sənın ləyaqətin hanı?

- Hər halda mən səndən ləyaqətliyəm. Mən sənın susmuş vicdanınam.

- Onda sən bilməli idin ki, mən içkili olmuşam

- Sus, əclaf! - iyrənmiş kimi tüpürdü. - Tufu sənə, bu sənə bəraət vermir. Bəs həyatını əlindən aldığın qızlar, qadınlar necə?

- Mən yaşamaq istəyirəm. Qoy Allah başıma daş salsın, bir də sənınlə danışsam.

- Mən sənə nifrət edirəm. - Tərəddüdlə cavab verdi: - İstədim sənə yardımçı olum, alınmadı. Sən yaxşı oyunçu deyilsən, bataqlıq siçovulusan. Mən getdim, sən isə öz yerinə qayıt. Sənın kimilər camırsız yaşay bilmir.

- Dayan!.. Getmə...

Lətif hövlənmiş halda ayağa durdu: "Bu nədir belə, deyəsən mən dəli oluram. Yoxsa öldürdüyüm insanların ruhlarıdır məni incidən? Hə, bu odur, qarı nənə, qoca çaqqal nə yapışmısan yaxamdan? Sənə görə mənə on iki il iş ver-dilər. Ömrümün on iki ilini əzab- əziyyət içərisində itirdim. Bu sənə bəs eləmir?" - Lətif zorladığı qarını xatırladı...

Axşamdan xeyli keçmişdi. O, hələ də Zeynəb qarının evindən getmək istəmirdi. Qarı isə narahat olamağa başlamışdı. Tanımadığı bu adamın çıxıb getməməsi arvadı lap qorxuya salmışdı. Lətif tək deyildi. Dostu ilə gəlmişdi bura. Onun dostu Zeynəb qarını çoxdan tanıyırdı. O, Zeynəb qarının evində nə iş olsa görürdü. Əvəzində qarı ona pul verirdi. Bu axşam isə dostların əlinə bir şüşə araq keçmişdi. İçməyə yer tapmayıb Zeynəb qarının evinə gəldilər. Qarı onlara yüngülvari yemək də hazırladı. Dostlar yeyib- içdilər. Lətif elə stolun başında mürgülədi. İçki onu aparmışdı. Dostu ona nə qədər desə də o, yerindən durmadı. "Sən get, mən sonra gələrəm", - dedi. Dostu evdən çıxdı.

...Lətif başını stola qoyub yatmışdı. Gecə keçdiyin-dən Zeynəb qarı da yatmaq istəyirdi. Onu oyatdı:

- Bala, artıq gecdir, dur evinizə get, mən də yatmaq istəyirəm.

- Gedim? Sən tək qalırsan?

- Hə, bala, mən tək qalıram, özüm də yorulmuşam, yatmaq istəyirəm.

- Bəlkə mən də səninlə qalım? - deyə Lətif irişdi.

Qarı özünü o yerə qoymadı:

- Qalmağa yerin yoxdu ki?

- Qalmağa yerim var e... Mən səninlə yatmaq istəyirəm, - deyə yenə irişdi.

- Bala, mənim hay- hayım gedib, vay- vayım qalıb. Yetmiş altı yaşım var, get özünə tay tap. Dur, get evinə, artıq gecdir.

Zeynəb qarı nə qədər yalvarsa da, Lətfi inadından döndərə bilmədi. Səhər isə...

Səhər isə polis əməkdaşları hadisə yerinə gələndə dəhşətli mənzərənin şahidi oldular. Hər tərəf qan içində idi. Zeynəb qarı döşəməyə lüt- üryan uzanmışdı. Qarının qarnı döşlərinə qədər kəsilmişdi. İç-içalatı bayırda idi. Lətif qarının çarpayısında yatırdı. Qollarına dəmir qandallar taxılarda oyandı...

- İnsanları niyə öldürürsən? Ayıq vaxtlarında heç bu barədə düşünmüsən?

- İnsanları həyatdan məhrum etmək asandır. Bu barədə düşünə bilsəydim yəqin ki, bunu etməzdim. Öldürdükdən sonra öldürdüyün adam başlayır səni qarabaqara izləməyə. Həyat sənin üçün cəhənnəmə çevrilir. Bir neçə saatlıq sakitlik tapmaq üçün otursan iynəyə. Sonra öldürmək asan olur.

- Hə, əlbəttə, kabusa dönüb insanları izləyirsən.

O, təkadamlıq kamerada, taxta çarpayıda oturaraq gözlərini tavana zilləmişdi. Orta yaşını çoxdan keçmiş, başı dazlaşmış, arıq, uzunsov sifəti olan məhbus Rizvanın çoxdankı tanışsı olan Lətif idi. "Bayquş" ləqəbli məhşur manyak Suramla birgə həbs olunmuşdu. Aradan bir çox illər keçmişdi. Lətifin sonuncu cinayət işi 76 yaşlı Zeynəb qarını zorladıqdan sonra qəddarcasına qətlə yetirməsi idi. Bu cinayət işi Rizvanın yaxşı yadında idi. O zaman "Bayquş" ləqəbli manyakla, Lətif həbs etməkdə "qaraçı qızı"ndan istifadə etmişdilər. Sonuncu dəfə isə Lətif çox asanlıqla ələ keçmişdi. Təkadamlıq, yarımqaranlıq kamerada Lətifin əl-ayağını qandallamışdılar. Xumarın yadına düşdü ki, ayın bədirlənən günüdür. Həbsxanada hər ehtimala qarşı tədbir görmüşdülər. Artıq onların gözləri yarımqaranlığa öyrənmişdi.

- Kimsiz, indi nə istəyirsiniz?

- Heç nə, sənə baxmaq üçün gəldik, "Bayquş".

- Mən "Bayquş" deyiləm, o isə bəy quş idi. Əgər Suramın yerini öyrənmək istəyirsinizsə bəri başdan deyərim: bilmirəm. Mən Lətif bəyəm. - Manyak yenidən fınxırırdı: - Nahaq özünü əziyyət vermisiniz.

- Hə, əlbəttə, bəyliyin elə zəncirlərindən bilinir. Heç bilirsən bu gün ayın neçəsidir? Bir azdan bədirlənmiş ay göy qübbəsinə qalxacaq.

Xumar Rizvana dedi:

- Necə bilirsən, bəlkə zəncirlərini açaq.
- Yox açmayın, faydası yoxdur.. Daha gücüm qalmayıb. Neçə ildir bu təkadamlıq kamerada oturmuşam.
- Heç əvəllər belə danışmırdın. Bəlkə öldürdüyün, zorladığın insanların naləsi tutub səni.
- Hə, o da var. Ancaq əsas məsələ bunda deyil. Mən gecələr səhərə qədər Allahla danışırım. Allah ədalətli olduğu üçün əvəzi ödənilməyən günahlarımı bağışlamır.
- Allahı əqli cəhətdən qəbul etmək kifayət deyil. Allahı qəbul etmək üçün özünü bütünlüklə ona verməlisən.
- Sən düz deyirsən. Bir zamanlar mən kabusa dönüb insanları izləyirdim. İnsanlar günah içində ömür sürəndə İblisin övladları olurlar.
- Dünyaya yenidən gəlmək ruhun işidir. İnsan bunu qaçırmaz.
- Biz bilirik ki, yalançılıq pis şeydir. Lakin çox vaxt yalan sözlər işlədirik.- Xumar Rizvanın sözünə qüvvət verdi.- Biz bilirik ki, məhəbbət nifrətdən üstündür, lakin çox vaxt başqalarına nifrət edirik. Bəs nə üçün belə edirik? Uşaq dünyaya göz açanda pak və günahsız olur. Lakin tezliklə onda şərin, yamanlığın, pisliyin əlamətləri əmələ gəlməyə başlayır. Belələri qanunsuzluqla mayalanmış, anası onu günah içərisində doğmuşdur.
- Siz haqlısınız, - Lətif yenidən finxırdı. - İnsan do-

ğurdan da günahları üzündən ölür. Günahın nəticəsi həm cismani, həm də mənəvi ölümdür.

- Hə, bu belədir. Xərçəng xəstəliyinə düşər olmuş adam sağlamlığını qorumaq barədə xeyirxah məsləhətə ehtiyacı olmur. Günaha batmış adam da belədir.

- Mənə qanunlar, əxlaq qaydaları, öyüd- nəsihətlərdən çox qəlbimi təmizləyən, iradə, güc və qüvvət verən mənəvi həkim lazımdır.

- Xeyir, qəlbini şeytana verənlər üçün mənəvi həkim lazım deyil. Yəqin ki, sən məndən soruşmaq istəyirsən ki, bütün bunları deyəndə nəyi nəzərdə tuturam. Əlbəttə sən mənə inanmaya bilərsən. Ürəklərini şeytana vermiş insanlarda inam olmur. Lakin özündən də pis cinayətkarı gizlətmək, ona arxa olmaq yaxşı deyil. İnsan kömək etdiyi cani ilə birlikdə məhv ola bilər. Özünə yazığın gəlsin, hələ ki, işıq ucu var, tut ondan. O səni qaranlıqdan çıxara bilər.

Xumar hiss etdi ki, axırıncı zərbəni vurmağın vaxtıdır. Nə qədər ki, Lətif özünə gəlməyib bunu etmək lazımdır.

- Hə, indi nə deyirsən? "Bayquş"un yerini desən, günahlarının bir qismini yuya bilərsən.

- Yaxşı, əvvəlcə bu zəhrimara qalmışları açın.

Lətif əllərini qabağa uzatdı.

- Əllərini açarıq, ayaqlarını isə sonra. - Rizvan onun əllərindəki qandalların kilidini açdı - hə, deyəsən danışdıq axı.

- Yaxşı! Xahis edirəm mənə qulaq asasınız. Bunu əvvəllər heç kimə danışmamışam. Nə istintaqda, nə cəza verilən kamerada, nə də məhkəmədə. Mənim qardaşım, iki bacım vardı. Atam içki aludəçisi idi. Günlərlə evə gəlmir, gələndə də çığır-bağır salır, ən nəlayiq sözlərlə anamı, bizi söyürdü. Anam ona nifrət edirdi. Onun-bunun qapısında qulluqçuluq etməklə bizi saxlayırdı. Artıq biz məktəbə də getmirdik. Böyük qardaşım başını götürüb şəhərdən çıxmışdı. Günlərlə küçələrdə veyillənir, gözümə görünəni, əlimə keçəni oğurlayırdım. "Bayquş"la bir neçə sinif birlikdə oxumuşduq. Elə o da mənim günümdə idi. Böyüklərdən qaçır, azyaşlı qızlarla dostluq edirdi.

- Bunları biz də bilirik. Sən əsas məsələyə keç. Aldığımız məlumata görə, səninlə bir kişi görüş alıb. Etimal edirik ki, bu "Bayquş" ola bilər.

- Xahiş edirəm, qulaq asın, içərimdə yaşıdlarıma, yaşadığım mühitə qarşı nifrət var idi. Mən böyüdükcə, bu nifrət də artırdı. Başa düşdüm ki, bir gün bu nifrət bayıra çıxa bilər. Dünyada ən dəhşətli şey insanın özünü dərk edə bilməsidir. Elə buna görə də Rusiyaya qaçdım. Ümid edirdim ki, orada qardaşımı tapa bilərəm. Hüquqi cəhətdən hazır olmadığımdan mənə orada tiyan altda yatan səfil kimi baxırdılar.

- Bəs necə oldu ki, qəddar manyaka çevrildin. Yaxşı yaşamaq üçün mü?

- Əlbəttə, mən qibtə edir, sadəcə pul tapmaq üçün yanırdım. Mən də başqaları kimi oxumaq, yaxşı yemək, yaxşı yaşamaq istəyirdim. İstəyirdim ki, hər şey birdən olsun. Atamı qətlə yetirdikdən sonra içərimdə bir qorxu var idi.

- Sən atanı qətlə yetirmisən?

- Siz ki, bunu bilirsiniz. Hələ birinci istintaqda bunu demişdim. On dörd yaşım olanda bir qədər pul əldə edib evə gəldim ki, ad günümü bacılarımla qeyd edək. Atam sərxoş halda bacımı zorlayırdı. Bacım müqavimət göstərmirdi. Mən başa düşdüm ki, bu birinci dəfə deyil. Mətbəx bıçağını götürüb atamın boğazını kəsdim. Bu heç də çətin deyilmiş. Bunun üçün gözlərimi yummaq və sizin dediyiniz o mənəvi dəyərləri unutmaq lazım idi.

- Sənin boynunda on iki qətl və bir o qədər də zorlama işi var. - Xumar onun sözünü kəsdi: - niyə onlardan danışmırsan?

- Hə, əlbəttə, siz də bunu sübut etmisiz. Bu, heç də o demək deyil ki, onların hamısını mən öldürmüşəm. Hardasa iştirak eləmişəm. Biz "banda" halında fəaliyyət göstərirdik. Mən işgəncə vermirdim, kəsmirdim. Bunları "Bayquş" edirdi. Doğrudur, bir dəfə evdə "təmizlik" aparmaq üçün məcbur olub ər və arvadı öldürdüm. Mən bunu çox pis xatırlayıram, içkili olmuşam.

- Narkotikə oturduğun günü necə xatırlayırsan?

- Yox, belə şey olmayıb. Hər gün spirtli içkilər içirdim. Əsl əyyaşə çevrilmişdim. Heç vaxt adam öldürməyə, qarət etməyə ayıq getməmişəm. Deyirdim ki, uşaqlar, əvvəl yaxşıca içək, sonra hərəkət edək.

- Adam öldürdüyünə görə sənə çoxmu pul verirdilər?

- Yox, əlbəttə, yox. Pul araq kimidir, əlinə alan kimi boğazından süzülür. "Bayquş" tapşırırmışdı ki, zorladığın, qarət etdiyin adamı sağ buraxmayım. Sən onu sağ qoysan özün tələyə düşəcəksən.

- Yaxşı, bəsdir çərənlədin. Biz bura başqa şey üçün gəlmişik. "Bayquş" həbsxana xəstəxanasında növbətçi həkim qadını zorlayıb, onu qətlə yetirərək qaçıb. Hədisə gecə yarısı, bədirlənmiş ayın göy qübbəsinə qalxan vaxtı olub.

- Bunları sənə demək bir o qədər də əhəmiyyətli deyil. Fakt odur ki, "Bayquş" qaçıb. Köhnə dostumuzu təzə yerinə qaytarmaq lazımdır. Bu işdə sən bizə kömək etməlisən.

- Mən, burada otura-otura, sizə necə kömək edə bilərəm?

- Elə məsələ də bundadır, mayor bura xüsusi tapşırıqla gəlib. - Rizvan Xumarı göstərdi. - "Bayquş"un tutulmasında onun xüsusi xidməti olub. Bu işi mayora tapşırmaqda məqsəd budur. Biz səni azad edirik, sən isə bizə kömək edirsən.

Lətif üzünü Rizvandan kənara çevirdi. Bir neçə dəqiqə susduqdan sonra dedi:

- Yaxşı, bəs şərtiniz nədir?

- "Bayquş" həbs ediləndən sonra sənin cəzan nisbətən yüngülləşəcək. Sabah səni buraxacaqlar, sənin üçün müvəqqəti ev də kirayələmişik. Özümüz səninlə əlaqə saxlayacağıq.

Onlar Lətifin qolunu qandallamadan kameranı tərk etdilər. Lətif nə baş verdiyini anlamaq üçün otağın ortasına çökdü. Kimsə nəfəsliyi açdı. Təmiz hava axınla otağa doldu.

Qəflətən kapitanın başına qəribə, qəribə olduqca da, maraqlı bir fikir gəldi. Hələ əməliyyat gəlməmişdən əvvəl polkovnik Cəbrayilovun ona dediyi sözləri xatırladı. "Kapitan yadında saxla ki, bu çox vacib, vacib olduğu qədər də təhlükəli əməliyyatdır. Biz iki ildir ki, "Meşə qardaşlarını" ələ keçirmək üçün üç əməliyyat aparmışıq. Hər iki tərəf itki versə də, onların hamısını ələ keçirə bilməmişik. "Meşə qardaşları" Qusar meşələrində gizlənir. Dağıstandan, "Sadval"dan kömək alırlar. Əgər Moskvadan gətirilən silah-sursatı onlar ələ keçirsələr..." "Necə olub ki, mən bunu unutmuşam. "Meşə qardaşları" buradadır, bizim da-

yandıgımız Qusar meşəliyində. Onlar istədikləri vaxt bizə zərbə endirə bilərlər!" - Kapitan səhra telefonunu çıxarmaq istəyirdi ki, monitordan qəribə səslər gəldi. Meşənin üzərini ölü sakitlik bürümüşdü. Kimsə bu sakitliyi pozurdu.

- Mühasirədəyik!.. Bu qancıqlar yerimizi tapa biliblər. Hər ağacda bir snayper oturub... Nişangahlardan neçə gözləri bizi izləyir.

- Bəlkə müxtəlif istiqamətlərə səpələnək? - kimsə ona cavab verdi.

- Hə, əlbəttə səpələnin, bu özümüzü sığorta etmək üçün pis olmazdı. "Meşə qardaşları" bizi gözləyir. Onlar gələndə kimi biz "Kamaz"ı ələ keçirməliyik. Onu meşənin dərinliklərinə aparmalıyıq.

Qaranlıqda kapitanın səsi eşidildi. Səs yarpaqdan-yarpağa keçərək bütün meşəyə yayıldı.

- Sizlərdən biri bizim əlimizdədir. Onun sağ qalmasını istəyirsinizsə, yerinizdən tərpənməyin. Əgər müqavimət göstərsəniz hədəfə atəş açılacaq.

Qaranlığın içərisindən kimsə çıxıb kapitana doğru hərəkət etdi.

- Dayan, kimsən? Səsini çıxarmasan atəş açacağam.

- Bağırma, bu mənəm: - kapitan onu səsindən tanıdı. Bu üçüncü bölmənin əməliyyatçılarından olan mayor idi. Mayor ona yaxınlaşıb əlindəki avtomatı çiyinə keçirdi.

- Sən əclafsan, onları müqavimət göstərməmək üçün xəbərdarlıq etdin. Hərəkət etsələr, biz onları məhv edə bilərdik. "Müqavimət göstərsələr, məhv edin!" - məgər bu əmrdən xəbərin yoxdur?

- Niyə yoxdur, biz bura elə ona görə gəlmişik ki, onları məhv edək. Ancaq şəraitdən asılı olaraq tələsmək lazım deyil. Atışma olsa, "Kamaz" aradan çıxıb bilər. Əsas məsələ silah-sursatın "Meşə qardaşları"nın əlinə keçməsinə yol verməkdir.

- Onlar orada, meşənin dərinliklərindədirlər. - Mayor əlini naməlum qaranlığa tuşladı. - Mən öz əsgərlərimi təhlükəyə atıb bilmərəm. Bu məsləhətə riskin dərəcəsi çox böyükdür.

Dan yeri yavaş- yavaş ağarırdı. Alatoranlıq meşədən çəkildikcə, quşların səsi bu boşluğu doldururdu. Uzaqda, şose yolundan sağa dönməyə iri "Kamaz" maşını meşə cığırını ilə onlara sarı gəlirdi.

- Hə, siz düz deyirsiniz. Hər ikisi yüksək çinli məmurdur. Səhv eləmirəmsə, biri gömrükdə, o birisi isə burada MTN-də işləyir.

Azər gülümsədi, stolun arxasından qalxıb səyfə yaxınlaşdı. Seyfi açdı qalın bir zərf çıxardaraq yenidən öz yerinə qayıtdı. Məxfi agent gözləri ilə Azərin bütün hə-

rəkətlərini izləyirdi. Azər zərfin içərisindən götürdüğü şəkilləri yan- yanaşı düzdü.

- Yaxın gəl, - əli ilə məxfi agentə işarə etdi. - Bax, gör bunlardan hansını tanıyırsan?

- Bu ikisini. - Məxfi agent elə bil qəsdən yanaşı qoyulmuş iki şəkilin üstünə barmaqlarını qoydu.

- Səhv etmirsən ki? - Azər təkrar soruşdu.

- Xeyir, cənab polkovnik. Bunlar Ağa Laçınlının dostlarıdır. Biri çox yaxşı yadımdadır. Ağa Laçınlının kef məclisində çox içmişdi. Özünü- sözünü bilmirdi. Qızlardan birini torqa çıxarmışdılar. O, özünü hallı olduğu üçün tacir elan etdi. Qızı anadangəlmə soyundurub soruşdu: "Kim çox verir? Belinə qadın şalı bağlamışdı. Bağlamışdı deyəndə, yəni kəmərim kimi qarnına dolamışdı. Gözündə qara eynək də var idi. Mən orada işlədiyim müddətdə həmişə onları görmüşəm. Adlarını isə bilmirəm, onlar bir- birilərini ayama ilə çağırırdılar.

- Əməyini qiymətləndirirəm. Tezliklə rütbəni qaldıracam. Sən əsl xəfiyyəsen.

- Mən bir də ora getmək istəmirəm. Xahiş edirəm məni başqa obyektə göndərin. Onlar çox iyrənc məxluq-durlar.

- Əgər onlara məxluq demək olarsa, - Azər yenidən gülümsədi. Xüsusi agentin əlindən tutaraq pəncərəyə yaxın gətirdi: - Bir bax, şəhər yatır, hətta ulduzlar da buludların içərisində mürgüləyirlər. Biz yatmırıq. Niyə?

- Azər öz sualına özü də cavab verdi: - Ona görə ki, insanlar bu "məxluqlar"dan qoruyuruq. Bu çox şərəfli işdir.

Telefon uzun zəng çaldı. Bu generalın zənginə oxşadı. Azər cəld dəstəyi qaldırdı.

- Eşidirəm, cənab general!

- Sənə şad xəbərim var. Sizin "Gecə gözləri" birləşmiş əməliyyat qrupunuz "Meşə qardaşları"nı ələ keçirib. Silah- sursatla dolu "Kamaz" məhv edilib. Lakin Hacı- nın azadlıqdakı quldurları aradan çıxıb biliblər. Sizinkilərdən yaralanan var. Təcili ora get, mayoru özün yanıma gətir.

- Oldu, cənab general! Təcili gedərəm.

Azər başa düşdü ki, gömrükdə həbs edilən mayor, ona lazım olan informasiyaların hamısını toplamışdı. Bunu etmək o qədər də çətinlik törətmirdi. Polis və təhlükəsizlik orqanlarında kifayət qədər dostları vardı. - Hətta ələ keçsə belə, ona nəyi demək olar, nəyi demək olmaz cavabını da yaxşı məlumatlandırmışdılar. Bu əməliyyatda şübhəsiz ki, Hacı- nın bayırdakı dostları daha çox canfəşanlıq göstərmişdi. Mayorun həyatından sirr düzəltmək lazım deyil, onsuz da hər şey aydındır. Belə adamları fırlatmaq üçün çox da ağıllı olmaq lazım deyil.

Azər ürəyindəkiləri dilinə gətirmədi. O, xüsusi xəfiyyəyə diqqətlə baxıb çox ciddi dedi:

- Hər şey öz vaxtında olacaq. Xahişini nəzərdə tutaram. Hələlik qayıt öz işinə. Ağa Laçınlını bir saatda nəzarətsiz qoymaq olmaz.

Azər maşına oturanda səhər açılmışdı. Dənzin sahil-lə birləşdiyi yerdə çəhrayı kölgələr oynayırdı. Günəş hələ çıxmamışdı.

- Hər halda yaxşı səslənmir, - detektiv Söhyrabla razılaşdı. Bütün bunlar mənə yarganın üstündən sallanan naqili xatırladır. Aşağıda qaranlıqdır, yuxarıda işıq yan-mır. Nə başlanğıc var, nə də son.

- Hə, nəsə bir oxşarlıq var, - Söhrab onunla razılaşdı. Ancaq bir şey mənə rahatlıq vermir. İnterpol tərəfindən axtarışda olan, Moskva müzeylərindən birindən oğurlan-mış 100 karatlıq sarı brilyant Yaşarın seyfə necə düşüb.

- Yaddaşım məni aldatmırsa biz hazırlayırdıq onu dindirməyə, - detektiv ayağa qalxdı: - Cənab pokovnik, mən şahid qismində Yaşarın məşuqəsini də çağırıram.

- Yaxşı, de gəlsin.

Aydan pokovnik Kazımovun yanından keçərək onun üçün qoyulmuş stulda oturdu. Gümüş sağanaqlı qalın ey-nəyinin altından Söhrabı süzdü.

- Siz bu eynəyi həmişə taxırsınız? - detektiv soruş-du.

- Xeyr, lazım olanda.
- Bəs nə vaxt onu çıxarırsınız?
- Yatağa uzananda.

Detektiv gülməli vəziyyətə düşmüşdü. Aydanın üzündə heç bir dəyişiklik yox idi. Başa düşmək olmurdu qadın zarafat elədi, yoxsa ciddi cavab verdi.

- Sənə məlumdur ki, Ağə Laçınliya verdiyin qız qətlə yetirilib.

- Bu vaxta qədər bilmirdim, indi bildim. Bu çoxdan olmuşdu... yadıma gəlmir...

- Bunu sənə kim öyrədib? Yaşar, yoxsa Ağə Laçınli?

- Yaşarın bir polis dostu var, səhv etmirəmsə DİNDƏ işləyir. Vaxtaşırı ona sütül qızlar ötürürəm.

- Siz təsdiq edirsiniz ki, polisin dili ilə danışırırsınız?

- Bu heç də belə deyil, - Aydan eynəyini çıxarıb gözlərini detektivə zillədi: - Nə yapışmısan yaxamdan? Mən psixoloji testdən çoxdan keçmişəm. Sizə nə lazımdır, onu soruşun. Mən hüquqlarımı yaxşı bilirəm.

- Hə, əlbəttə, buna şübhə etmirəm. Onlar əvvəlcə qızın meyitini sənə göstərmişdilər. - Söhrab bir stəkan su töküb Aydana uzatdı: - Al, iç, bu səni sakitləşdirər. Deməli onlar əvvəlcədən səni inadırmışdılar ki, bu həmin qızıdır.

- Bəli, düzdür, yoxsa o deyil?

- Sən bilirdinmi ki, sonradan meyitin tanınmasında

səndən istifadə edəcəklər? Beləliklə deyə bilərsənmi, Zeynəb Bəylər qızını kim öldürüb? Qabaqcadan xəbərdarlıq edirəm: məşuqun Yaşar, Zeynəbin ölümündə sənənin iştirakını təsdiqləyir.

Aydanın sarsıldığı açıq- aşkar görsənirdi. O, hönkürərək ağladı. Gözləri qızardı. Kipriklərindəki tuş ağarmış sifətinə süzüldü. Meyvə yetişmişdi, qalırdı ağacı sil-kələmək.

- Pullar hardadır? - detektiv soruşdu: - 2 milyon 150 dollar.

- Mən ora gələndə Zeynəb ölü idi. Menecer mənə dedi ki, pulları götür çıx aradan. Mən özüm səni taparam. Mən getmək istəmirdim, çanta çox ağır idi. O məni məcbur etdi. Dedi ki, bu pullarla Yaşarı həbsxanadan çıxaracaq.

- Ofis yandı, pullar yoxa çıxdı, Zeynəbin meyiti zeytun bağında peyda oldu. Əsl şeytan əməlidir. - Dedektiv Söhraba baxdı: - Bu, lap möcüzədir ki?..

- Sənə məlumdur ki, ofisi yandırmamışdan qabaq menecer kiməsə zəng vurdu? - Söhrab tez soruşdu.

- Bu mənə bəlli deyil.

- Hə, deyəsən, siçan-pişik oyunu başa çatır. Əgər düzünü deməsən, səni həbs edəcəyik.

- Lazım deyil, o, zəng vurmuşdu.

- Sən onun hansı nömrəni yığdığını gördün?

- Yox!

- Eşitdinmi o, nömrəni yığdıqdan sonra kiminlə danışdı. O adamın adını çəkdimi?

- Bir dəqiqə! - Detektiv kreslodan dik qalxdı: - O, kiminsə adını çikibse, bu hələ o demək deyil ki, biz düşündüyümüz adama zəng vurub. Mən istədiyim nömrəni yığar və deyərəm: "Qulaq asın, cənab prezident!" Bu hələ o demək deyil ki, mən prezidentlə danışıram. Bu, aldadıcı danışiq da ola bilər.

- Başa düşürəm, ancaq mənim nəzərimcə bu elə həmin adamdır. Gəl qulaq asaq, Aydan nə deyir. Mənə elə gəlir ki, o, Ağa Laçınlı ilə danışib. Bəlkə də heç o deyildi, dəstənin başqa bir üzvü idi.

- Hə, əlbəttə, bu mümkündür. Ad çəkməsə də, mən bilirdim ki, o, Ağa Laçınlı ilə danışır.

- Sağ ol! Daha sualımız yoxdur. - Detektiv onu yola saldı.

Aydan qapıdan çıxmaq istəyəndə Yaşarla üz-üzə gəldi. Onlar bir anlığa ayaq saxladılar, baxışlar toqquşduqdan sonra biri bayıra, o biri isə içəriyə girdi.

Yaşar heç nə edə bilmirdi. Buna onun ixtiyarı və imkanı da yox idi. Müstətiqin suallarına cavab verərkən, çox vaxt susurdu. Ürəyində onları lənətləyirdi. Günlərin bir günü Yaşar cinayətə əl atdı. Əvvəlcə çiyməyə tikə ye-

di, xoşuna gəldi. Sonra tikəni bişirməyə başladı. Elə həmin vaxtdan da cinayətə qurşandı. Heç özü də bilmədən başqalarının ovçusuna çevrildi. Ovun çox cüzi bir hissəsi ona çatırdı. Elə bu səbəbdən də Ağa Laçınlının toruna düşdü. İndi onlar ümumi bir piyalədən içirdilər. Ona pay düşdümü bu piyalədən? Sualın cavabı açıq idi.

Məşuqəsinin istintaqa çağırılması onda yaranan boşluq daha da dərinləşdirdi. O, başa düşdü ki, bu dəfə yaman ilişib. Balıq ağzından qırmağa düşəndə çabaladığı kimi Yaşar da düşdüyü vəziyyətdən çıxmaq üçün çabalayırdı. Ancaq üzə çıxmaq əvəzinə daha da dərinliklərə gedirdi. Özünü bu vəziyyətdən çıxara bilərdi. Lakin Ağa Laçınlının əli uzun idi, onu istədiyi yerdə boğazlaya bilərdi. Yaşar özünü xilas etmək üçün şeytanla da əlaqəyə girməyə hazır idi. Qəlbi təkcə şeytan almır, əgər möcüzə baş versə, o, qəlbini Allaha da verə bilər. Sonrakı ömrünü Allah nəzarətə götürə bilsəydi, əla olardı. Əgər Yaşar bilsəydi ki, bu onun iradəsindən asılıdır, qəbul edərdi.

Müstəntiqlər onu dalana dirəmişdilər. Yaşar qarşısında qaranlıq tuneldən başqa heç nə görmürdü.

...Detektiv oturduğu yerdə mürgüləmişdi. Kimsə yaxınlaşıb əlini onun çiyninə qoydu: - Nuru sənə soyuqdur, niyə əsirsən? Bəlkə yatmaq istəyirsən?

Qaranlığın içərisindən bir neçə xüsusi təyinatlı polis nəfəri onlara yaxınlaşdı.

- Detektiv, nə baş verir? - onlardan biri soruşdu. İki gün idi DİN- nin daxili qoşunlarının xüsusi əməliyyat-axtarış qrupu Qusar meşəsində xüsusi əməliyyat keçirirdi. Məlumat alınmışdı ki, Moskva şəhərindən qaçaqmal kimi gətirilən silah- sursat dolu "Kamaz" gömrük məntəqəsindən keçdikdən sonra meşəyə girəcək, orada məskunlaşmış "Meşə qardaşları" ilə birləşəcəklər. Əgər müqavimət göstərsə, quldurların hamısı məhv edilməli idi.

- Detektiv, bu oğlanla nə edək, yarpaq kimi əsir.

Oğlanın çox kədərli, qorxaq görkəmi vardı. Əynindəki polis paltarı ona böyük olduğundan ağzı bağlanmış torbaya oxşayırdı.

- Bu oğlan heç bizimkilərə oxşamır. Bir əməliyyat qrupundakı polis nəfərlərini dəqiqliklə seçmişik. Yaxşı, onu işıqlandır görüm. Bu postda Nuru olmalı idi.

Oğlan əlləri ilə üzünü qapadı. Ayaqlarını yerə dayaq edərək şam ağacının iri gövdəsinə sığındı.

- Məni öldürməyin, hamısını sizə deyərəm. Əynimdəki paltar mənim deyil. Məni bura gömrükdən mayor göndərib. Biz üç nəfər idik. Nurunu mən öldürmədim. Onu Allahyarın qardaşı aradan götürdü. O, uzaqdan yaxşı bıçaq atır.

- Kəs səsini quldur!..

Detektiv öz səsinə diksindi. Gözlərini açanda Söhrabı yaxında gördü.

- Bağışlayın, cənab polkovnik, bir qədər mürgüləmişəm. "Meşə qardaşları" əməliyyatından sonra tez- tez yuxumu qarışdırıram.

- Müdriklərdən kimsə deyib ki, insan yalnız öz borcunu yerinə yetirməyə çalışanda dəyəri bilinir. Sən artıq bu şərəfə layiq olmusan. Unut bu əməliyyatı. Hər şey arxada qalıb. Get dincəl.

- Cənab polkovnik...

- Bu, əmrdir, əmri yerinə yetir. Mən adamlara qiymət verəndə, təkcə gözlərimə inanıram. Bunula özüm danışacağam. - Söhrab əliylə Yaşarı göstərdi.

Detektiv daha bir söz demədən otaqdan çıxdı. Söhrab bir neçə dəqiqə fikirli- fikirli məhbusa baxdı, sonra soruşdu:

- Çalış ki, cavab verəsən. Axtarışda olan sarı briliyant sənə seyrinə necə düşüb?

- Bunu mən bilmirəm.

- İstintaqa verdiyin ilkin məlumatda göstərmisən ki, sarı briliyantu saxlamaq üçün sənə Ağla Laçınlı verib. Alamazlar əsrlər boyu həmişə qiymətli daşların ən qəşəngi hesab olunub. Vaxt keçdikcə onlara forma verib briliyant hazırlayırlar. Qədim Şərq ölkələrində, Hindistanda və İranda zərgərlər almazı çox üzü olan hind güllü şəklində yonur və cilalayırırlar. Belə briliyant güllərin

cəmisi ona altı üzü olur. Sənin seyfindən tapılan 16 üzlü sarı briliyant 1456-cı ildə Hindistanda düzəldilib. Müxtəlif qanlı müharibələrdən sonra əldən-ələ keçərək nəhayət Moskvanın ən iri müzeylərindən birində özünə yer tapıb. 1992-ci ildə onu müəmmalı şəkildə müzeydən oğurlayıblar. Hal-hazırda İnterpolun axtarışındadır. Əgər düzünü deməsən, ömrünün qalan hissəsini həbsxanada çürüdəcəksən.

- Dayanın, mən həbsxanada çürümək istəmirəm. - Yaşarın dili açıldı: - Mənim indiyənə qədər susmağımın səbəbi var. Həmin sözügedən briliyantu sizin nazirlikdə işləyən generalın özü Ağə Laçınlının "qızlarından" birinə bağışlamışdı. O, qızı qətlə yetirib briliyantu özünə götürdü. Sonra həmin generalı həbs elədilər. Ağə Laçınlı briliyantu mənim seyfimdə gizlətdi. Mənim seçimim yox idi.

- Hə, əlbəttə, Allah insana seçmə imkanı vermişdir. Əgər mayor Xumar xanımın sözlərinə istina etsək, insan bir iş görəndə beynini işlətsə, azad iradəsi ilə bu seçimindən düzgün istifadə edə bilər. Təəssüf ki, həmişə belə olmur. Bizdə əvvəlcə cəza verilir, sonra cinayət törədilir. Hər halda, gec də olsa, seçimini etdin. Hər şeyi olduğu kimi müstəntiqə danışarsan. Əgər istintaqa düzgün ifadə versən, cəzan yüngülləşə bilər.

Polkovnik Kazımov düyməni basdı, iki silahlı polis nəfəri içəri girdi. Yaşar qapıya çatanda arxaya çevrildi:

- Cənab polkovnik, Ağa Laçınlarını niyə həbs etmirsiz?

Söhrab qəfil sualdan çaşmadı, özünü elə apardı ki, sanki bu sualı çoxdan gözləyirdi.

- Sən haqlısan, ancaq meyvə yetişməmiş yerə düşür. Əgər təhlükədən qaçmaq mümkün deyilsə, qorxmağın nə mənası?

Qadın çaşıb qalmışdı, nə edəcəyini bilmirdi. Həyəcandan qabaraq sinəsi qalxıb-yenirdi. Xumar bu vəziyyətdən istifadə edərək təzyiqi bir qədər də artırdı.

- Onlar səni iki il Pakistanda cinsi istismara məruz qoyublar. Yüzlərlə yadelli kişilər səni təhqir edib, alçaldıb. Zöhrəvi xəstəliyə tutulduğundan səni küçəyə atıblar.

Xumar danışır, qadın susurdu. Xumarın birdən-birə sərtləşməsi onu qorxutdu. Gözlərini stolun üstündəki şəkillərdən yayındıraraq yumdu. Beynindəki qarmaqarışıq fikirlər səsə çevrilərək qulaqlarına doldu: "Daha sənə yaxşı pul verən yoxdur. Müştərilər deyir ki, qocalmış at kimisən, ancaq kişnəməyi bacarırsan..." Bıçağın soyuq tiyəsinə onun boğazına qoydu: "Səni buraxacam. Əgər bizi əlkə versən özünü ölmüş bil. Siçan olub yerin dəşiyinə girsən belə, səni tapıb çıxaracağam."

Xumar qadının fikirlərini oxuyurmuş kimi dedi:

- Mən buna şübhə etmirəm. Sizin kimi qadınlar bunu daha yaxşı bilir. - Xumar qadının kütləşmiş baxışlarını yenidən şəkillərə yönəltdi: - Bax, diqqətlə bax. Kimi tanıyırsan göstər, onlar nə vaxt yola düşürlər? Binəqədi qəsəbəsindəki anbarda neçə qadın var?

Baş leytenant Afət Ələsgərli icazə alıb otağa girdi. Qadın ani olaraq ona baxdı və tez də baxışlarını yığışdırıb kipriklərini qapadı. Kirişanlı kipriklərin arasından süzülən damlalar çənəsinə doğru yuvarlandı.

- Elə vaxtında gəlmisən, gəl əyləş. Biz sutnyorlardan birinə kömək edən qadını ələ keçirmişik. O isə susur.

Afət stolun başına fırlanaraq qadının yanına gəldi. Əlini qadının çiyninə qoyaraq yumşaq, lakin əmiranə səslə dedi:

- Əgər biz o qadın alverçisini ələ keçirsək, sən də öz qisasını almış olarsan. Hə, qorxma cəsarətli ol.

Xumar baş leytenantı stola dəvət etdi. Kiçik bir xəritəni stolun üstünə sərib əli ilə hamarladı.

- Yaxın gəl, bura Binəqədi qəsəbəsidir, - barmağı ilə xəritədəki qırmızı qələmlə çəkilmiş dairələrdən birini göstərdi. - Burada taxıl saxlamaq üçün böyük bir anbar var. Anbarın dörd qapısı, iki gizli yolu var. Zirzəmidən dəmir yoluna yeraltı keçid düzəldilib. Bu bir növ tunnel kimidir. Əslində bu anbarda qaçaqmalçılıqda isti-

fadə olunur. Tunel narkotik maddələri çıxarmaq və gətirmək üçün istifadə olunur. Malı İrandan, Ermənistandan, çox vaxt isə Lənkəran və Astaradan gətirirlər. Bu rayonlar İranla həmsərhəd olduğuna görə qaçaqmalçılıq üçün daha yaxşı marşrutlar buradan keçir. Bu böyük yeraltı anbar şəhərdə fəaliyyət göstərən narkotik sindiqatın kiçik bir nöqtəsidir. - Xumar qadını Afətə göstərərək əlavə etdi: - Bu anbardan qadın alveri kimi də istifadə olunur. Aldadılmış qadınları bura toplayırlar, say düzələri kimi gizlicə xaricə aparırlar. Bu qadın anbarın gizli yolunu bilir. Pakistana aparılmamış bir neçə ay bu anbarda saxlanılıb.

- Sivilizasiyanın inkişafı qadınların statusunu dəyişib. Onlar indi daha yaxşı yaşamaq, yüzilliklərdən gələn arzularını yerinə yetirmək istəyirlər. Avropaya aparan yol qadınlarımızı çaşdırıb. Onlar azadlığı, sərbəstliyi, hüquq bərabərliyini başqa cür başa düşürlər. İndi vətəndaş nıgahı yaman dəbdədir. Ən başlıcası isə cıblərində çoxlu pul, yataqlarında seksual, potensialı çox olan kişı görmək istəyirlər. Bu cür qadınlar nəticə etibarilə stunyorların yemi olurlar. - Afət qadının çənəsindən tutaraq yuxarıya qaldırdı: - Gözümün içinə bax. Mənə de görüm, sənınlə yatan kişilərdən tək bircəsi belə sənə zəng vuraraq təşəkkür edibmi? O sənə dedimi ki, hələ də Vüqarla gəzir.

- Əlbəttə, yox, kişilərə belə qadınların bədənləri la-

zımdır. Pulunu ver, işini gör. Əsl bazar alveri kimi. Ürək nəyə lazımdır ki?..

- Susursan? Çünki sənin ürəyin də heç kimə lazım deyil. Bədəninə isə uzun illər müalicə etdirməlisən. Sənsiz də biz onları ələ keçirəcəyik. Danışsaydın itgimiz az olardı. Günahsız insanlar məhv olmazdı.

- Yaxşı, bu qancıqla vaxt itirməyə dəyməz. Gedək Rizvanın yanına, Əməliyyat planına hazırlaşmaq lazımdır. Bizdə olan məlumatla görə şənbə günü anbarda gizlədilmiş "məhsulun" bir hissəsini taxıl adıyla oradan çıxaracaqlar. Elə həmin gün bir partiya qadını Dubaya yola salacaqlar.

- Bəs bunu neyləyək? - Afət bükülü oturmuş qadına işarə elədi - bəlkə Bilgəhdəki yoxlama məntəqəsinə göndərək?

- Hələlik təcridxanaya, əməliyyatı başa çatdıraraq, sonra baxarıq.

Onlar otaqdan çıxmaq istəyəndə qadın da ayağa durdu: - Məni də özünüzlə aparın, gizli yolların hamısını sizə göstərərəm, - dedi.

Mən heç kəsə qarşı birbaşa ifadə verməmişəm. Kimlərinsə əleyhinə ifadə vermək lazım olsaydı, onda bu zal bəs eləməzdi. Mən heç kəsə pislik etmək istəmirəm, ətrafı araşdırmaq, görmək istəyirəm. Törətdiyim cinayətlərdə həm sifarişli, həm də məcburiyyətlər olub. Dediym üç iş üzrə sifarişçilərin kim olduğunu bilənlər var. Ona görə ki, vasitəçilik edənlər olub. Amma bu adları indiki məqamda deyə bilmərəm.

Adam oğurluqlarının da sifarişçilərinin kim olduğunu deməyəcəm. Yalnız Hacı Sabirə oğlunu kimin sifariş verdiyini deyəcəyəm, o da təkliddə. Mən "Azərsığorta" Dövlət Şirkətinin rəhbəri, "Sığorta Mamed" kimi tanınan Məmməd Məmmədovun oğlu Əhməd Məmmədovu oğurlanmasından peşimanam. Ona görə yox ki, Əhməd Məmmədovu oğurlamışam. Gərək oğlunun əvəzinə atasını oğurlayaydım.

İstintaqdakılar çalışıb ki, bu epizodda sifarişçi kimi Elçini göstərsinlər. Amma iş materiallarından görsənir ki, sifarişçi Şirxan Albiyevdir. Məmmədovlar ailəsi de-

yir ki, onların Şirxanla tanışlığı olmayıb. Mən Şirxanı Məmməd Məmmədovun oğlu Elman Məmmədovla telefonla danışan görmüşəm. Bu cür danışılar dəfələrlə olub. Məmməd Məmmədov gəlib məhkəmədə dedi ki, guya oğlu üçün pul verəndən sonra kimlərəsə borclu qalıb. "Sığorta Mamed" Azərbaycan xalqına elə ziyan vurub ki, bu gün də hər bir ailə onun acı nəticələrindən əziyyət çəkir. O, "Sberbank"-ın Azərbaycan filialının müdiri idi, heç bilinmədi ki, camaatın pulları hara getdi. Əksər ailələr kimi bizim də o bankda pulumuz batdı. Səhvim o olub ki, gərək özünü aparaydım. Onda on dəfə artıq pul alardım. Bir ailədə üç nəfər bank müdürüdür. Onlar məndən qisas almaq üçün Elçinin adını dedilər. Əlbəttə, Elçin onları tanıyırdı. Onları kim tanıyırdı ki?...

Hacı Məmmədovun məhkəmədəki çıxışından.

X fəsil

Hacı həbs edildikdən sonra onda psixi dəyişiklər olmuşdu. O həbs ediləcəyini heç ağına da gətirmirdi. Onu qoruyan əllər çox idi. Hacınn əsas sifarişləri siyasi qətlər idi. Adam oğurluqları, evlərə basqın, qarət və zorakılıqlar siyasi qətləri ört-basdır etmək üçün düzüb-

qoşulurdu. O, "arxalı köpəyi qurd basmaz" prinsipi ilə işləyirdi. Hacı belə hesab edirdi ki, ona arxadan zərbə vurublar. Həbs edilib MTN-nə aparıldığı gündən bu dünyadan köçmək üçün yollar axtarırdı. "Bu ola bilməz. Onlar məni həbs edə bilməz". Bu iki cümlə zindana dəyən ağır çəkil kimi Hacının beynini partladırırdı. Günlərlə təcridxanada oturub çıxış yolu axtarırdı. Bacısı oğlu Elçinin də tutulması onun əhvalını bir qədər də qəlizləşdirirdi. O, çıxış yolunu ancaq intiharda görürdü. Hacı Məmmədova qədər MTN-in tarixində intihar olmamışdı. Ancaq Hacı yer tapıb özünü asdı. Doğrudur, bu, bir növ, "sahiblərinin" diqqətini özünə cəlb etmək, gözdən pərdə asmaq kimi bir şey idi. Lakin Hacı ölə də bilirdi. Onun ölümü çoxlarının ürəyincə olsa da, onu ölməyə qoymadılar. Ona güclü psixotrop dərmanlar vurub özünə gətirdilər. Hacıya ölməyə də imkan vermədilər. Hacı üç gün komada qaldıqdan sonra ayıldı. Hacıni həmin gecə dindirilmə otağına apardılar. Polkovnik Cəbrayilov və istintaq qrupunun üzvləri Hacıni gecə köynəyində qarşıladılar. Hacı otaqdakılara əhəmiyyət vermədi. Üzünü polkovnik Cəbrayılova çevirdi:

- Mürsəl, niyə məni ölməyə qoymadınız? Sizdən zəhləm gedir, hamınız dəftərxana siçovuluna oxşayırsız.

Mürsəl halını dəyişmədən Hacıya oturmaq üçün yer göstərdi. Özü də stul çəkib oturdu.

- Bu görkəmdə sən siçovula daha çox oxşayırsan.

Bircə quyruğun əksikdir, onu da biz kəsmişik. Əgər quyruğunu qaytarmaq istəyirsənsə, de görüm Fətulla Hüseyinovla nə mübahisəniz ola bilər?

- Bunu da yalan demişəm. Ailəsi sifarişçinin kim olduğunu bilir. Qoy onlar desinlər. İbtidai istintaqda ifadələrimi özüm yazmamışam. Nəyin düz, nəyin yalan yazıldığını soruşun.

- Hacı, istintaqa verdiyin ifadələrin birində demisən ki, Şirxan Albiyevin qətlini ondan qisas almaq məqsədilə həyata keçirmisən. Məhkəmədə isə bunun yalan olduğunu dedin.

- Hə, əlbəttə, elə dedim, bəzən işin xeyri üçün yalan danışmaq da olar. Ancaq mən sözümü geri götürmürəm. Onu öldürməseydim, ömrümün sonuna kimi məni qul tək işlətmək planı var idi. O, çox şey bilirdi. Mən Şirxan Albiyevdən qisas almışam.

- Boris Ayyubov, Ruslan Ukuşev və Dilbər Novruzovanı qətlə yetirdin. Niyə? Axı onlar sənin yaxın dostların idi.

- Bu adamların üçünü də birdən öldürməkdə peşiman deyiləm. Boris Ayyubov mənə külli miqdarda borclu idi. Dilbər Novruzova mənim sirrlərimi yayacağı ilə hədələyirdi. Qancıq məni ələ verə bilər. Bu qadın həddini aşmışdı. Bakının mərkəzində mağaza tələb edirdi. Ruslan Ukuşevin əlindən bir şey gəlmirdi. Qorxdum bizi ələ versin. Bu adamlar mənimlə düşmənçilik edirdilər.

Polkovnik Cəbrayilov əvvəlki sualına qayıtdı. O, Hacıyı psixoloji cəhətdən əzmək, sındırmaq istəyirdi.

- AFFA- nın vitse- prtezidenti Fətulla Hüseynovun qətlini kim sifariş vermişdi? Bizdə olan məlumata görə bu sifarişi bacın oğlu Elçindən almısan.

- Yalandır! Siz məni çaşdırmaq istəyirsiniz? Fətulla Hüseynovun qətli siyasi sifariş idi. Mən birinci məhkəmə zamanı onun qətlinin sifarişçisini deyəcəkdım, amma indi demirəm. Bundan sonra da deməyəcəm. İttiham aktında elə göstərdilər ki, guya mənim Fətulla Hüseynovla münasibətim orta məktəb şagirdinin mübahisəsi kimi olub. Mən onlara istintaq aparan müstəntiqlərə bu cinayətlə bağlı başqa mətləblərdən çox danışdım. Mənim danışığlarım onları qane edirdi. Ona görə də əsl mətləbin üstündən keçdim. Fətullanın ailəsi əsl cinayətkarın, bu cinayətin əsl iştirakçılarını və sifarişçisinin kim olduğunu yaxşı bilir. İstəyirlər ki, həmin şəxsin adını Hacı Məmmədov çəkib bunların bildiklərini təsdiqləsin.

- Niyə həmin sifarişləri məhz sizə veriblər? - Azər Hacıdan soruşdu: - Hardan bilirdilər ki, siz killersiniz?

- Killerin ünvanı olmur, - Hacı Azərə çəpəki baxdı: - O, hardasa elan vermir ki, mən killerəm. Kimə lazımdır axtarıb tapır. Bu saat Bakıda mənim dəstəmdən də güclü killer dəstələri var. Çox təəssüf edirəm ki, "Ələ keçməzi" ələ keçirə bilmədim. Əgər belə olsa idi, onda

sizin ruhunuz göylərdə gəzərdi. Mənim dəstəmdə Nizami Abdullayev kimi qorxaqlar da olub. Rövşən Əliyevin qətlini planlaşdıranda, o bu işdən imtina etdi. Polis işçisi olsa da cəsarətsiz adam idi.

- Polis dövlətini, xalqını sizin kimi ünsürlərdən qoruyur. Polis qorxaq olmur.

- Əcəb dedin! Bu sizin arzunuzdur ki, polis əməkdaşları qorxaq olmasın. Nə olsun, Cavadağa Sultanov da qorxaqdır. Amma baxın ona hansı vəzifəni vermişdilər. Ona qorxulu bir məsələ haqqında danışanda sifəti dəyişirdi. Ona adam oğurluğundan danışanda üzü gülürdü. Ona görə ki, burada pul var idi.

Fasilədən sonra məhkəmə öz işini davam etdirdi. Hacı Məmmədov təqsirləndirilən şəxs general Zakir Nəsirovun vəkili Adil İsmayılov tərəfindən verilən sualları cavablandırdı. Hacı çox əsəbləşmişdi. Əlindəki dəsmalla tez-tez boyun-boğazından süzülən təri silirdi. Tez-tez ayağa durur, yerində otura bilmirdi.

- Burada verdiyiz ifadələri təsdiq edirsiniz?

- Məgər Hacı Məmmədov bizimlə burada zarafat edir? - hakimın atmacasına vəkil cavab verdi:

- Birinci məhkəmə instansiyasında olanları nəzər alıb sualı verdim.

- Məhkəmə hələ qurtarmayıb, nə dəyişib ki?
- Qəbul edirəm, deyə bilərsənmi, Əhməd Məmmədovun işinə qədər Zakir Nəsirov hansı işlərdə iştirak etməyib?

- İnkassatora basqında, Beynəlxalq Bankın işçisi Anar Sultanovun işində. Mən sizin təcrübənizə bələdəm. Həmişə müəmmalı, tapmaca suallar verirsən. Cavabdan asılı olaraq ucundan tutaraq sona kimi gedirsən. Konkret sual ver, cavab verim. Yoxsa...

Dövlət ittihamçısının işə qarışması Hacıni fikrini axıra kimi tamamlamağa imkan vermədi.

- İşdə 32 epizod var, onlardan da üç- dördü Hacı Məmmədova kimi baş verib. Sualınızı konkret verin, o da cavab verə bilsin. Ola bilsin ki, bəzi şeyləri yadından çıxarıb.

- Bu məsələləri sizin üçün araşdırırıq ki, sonda düzgün qərar çıxara biləsiz. İstəmirsinizsə, araşdırmayaq.

Elə bil Hacı Məmmədovu göydən yerə atdılar. Oturduğu yerdən bir neçə dəfə qalxıb-endi. Dövlət ittihamçısının sözləri onun ürəyinə yağ kimi yayıldı.

- Hökmün artıq hazır olması məhkəmənin hərəkətlərindən də məlumdur.

- Hə, bu doğrudur. Hökm artıq çıxarılıb.

- Hacı, sizin bir də məhkəmədə bu cür çıxış etməyinizə imkan olmayacaq. Bundan sonra ali məhkəmə gəlir. Orada çıxış edə bilməyəcəksiniz. Nə sözünüz var bu məhkəmədə deyin. Sifarişçilərin adı protokola düşsün.

- Kim deyir hər şey qurtarıb? Hələ bir neçə məhkəmə də qurula bilər. Sualınıza isə cavab vermirəm.

- Axı niyə? Səbəbi nədir?

- Səbəbi yoxdur. Bəlkə başqa məhkəmədə görüşdük. Onda deyərəm. Mən hələ sözümü deməmişəm. Mənim azadılıqda dostlarım çoxdur.

- Bir dəqiqə! Suala cavab vermə. Ancaq başını qaldır sənın ala gözlərinə bir də baxım. Ölüm ayağı rəhmətlik tamam fərqli danışdı. Özün yaxşı bilirsən ki, ölümqabağı etiraf məhkəmədəki andlı etirafla eyniləşir.

- Mənə maraqlı deyil, kim kimə nə etiraf eləyib. Ona qalsa gərək sən etiraflarını çoxdan etmiş olaydın. Sənin qətlini də mənə sifariş vermişdilər. Göründüyü kimi sən sağ-salamatsan. Gözlərimin rənginə gəldikdə, sənın daltonik olduğunu çoxdan bilirəm.

Hacı Məmmədovun əhval- ruhiyyəsi qalxan kimi idi. Detektiv bunu hiss etsə də üstünü vurmadı. Dodaqaltı "Mən daltonik deyiləm!" - mızıldanaraq keçib yerində oturdu. Bu vaxta qədər həmin yerdə dövlət ittihamçısı otururdu.

Əli Gürcüstanda ləngiyirdi. Ona tapşırılan missiyanı yerinə yetirmişdi. Tiflis onun xoşuna gəlsə də, Süsən üçün darıxırdı. Axşama yaxın Şeytanbazarı meydanını

gəzdikdən sonra Şoto Rustavelli xiyabanına çıxdı, xiyaban boyu düzülmüş xırdavat dükanlarına baxdı. Fikri Süsənə və qızlarına hədiyyə almaq idi. Bir gün qabaq Osman onun yanına gəlmişdi. Osman tək deyildi, Kristina da yanında idi. Onlar Heydər Əliyev parkında oturub xeyli söhbət etdilər. Qarabağ macərələrini xatırlamaq onlar üçün xoş idi. Əli bir xeyli Kristinanı süzdükdən sonra, gözlərini Kür çayının şəffaf sularına dikdi. - Kürün aynasında Süsəni gördü. Süsən xırda qırçınlı ləpələrin arasından qəmli gözləri ilə ona baxırdı. Əlinin üzünün rəngi tez-tez dəyişirdi. Osman dostunun əhvalını tez başa düşdü:

- Bəlkə Kür boyu bir qədər gəzişək?
- Hə, pis olmazdı.

Onlar parkdan xeyli uzaqlaşdılar. Kristina Əlinin qoluna girmişdi. Qızın istiliyi Əlini bir qədər də Süsənə yaxınlaşdırırdı. O, istər- istəməz Kristinanı bir qədər də özünə tərəf sıxdı.

- Sən qoçaq qızsan, - dedi. - Elçinin bəxti yaman gətirib. Qorxmazlıqda da, gözəllikdə də Süsənə oxşayırsan. Sən olmasaydın, biz Laçında heç nə edə bilməzdik.

- Çox da tərifləmə, yoxsa ağlayaram.

- Pis olmazdı, çoxdandı gözyaşı görmürəm. Elimdən-obamdan didərgin düşəndən sonra gözyaşım da quruyub. - Sonra Kristinanın çənəsindən tutub üzünü özünə sarı çevirdi.

- İstəyirsən səni tərifləyim?!

- Hə, istəyirəm, - Kristina uşaq kimi atılıb- düşdü. - Təriflə məni, yoxsa iki igidin arasında özümü cücə kimi hiss edirəm.

- Yaxşı, onda qulaq as, - onlar şəhərin şimal və cənub hissəsini birləşdirən körpünün üstünə qalxdılar. - Sən gözəlsən. Gözəllik bir sirrdir. Bu sirr bizə cavab verə bilmir, amma bizi xoşbəxt eləyir. Bu özü də bir sirrdir. Bütün dünyanın anlaşılmaz sirrləri içində bizi xoşbəxt eləyən yeganə bir sirr varsa, o da yalnız gözəllikdir. Onu isə insan ürəyindən heç vaxt qoparmaq olmaz.

- Osman, mən elə bilirdim ki, sən ancaq öldürməyi bacarırsan. Sənin şairliyin də varmış. Ancaq gecikmişən. O sirr dediyin şey hamıda olur. Ancaq qadınlarda çox mərkli olur. - O, Kristinanın çiynlərindən tutaraq özünə sıxdı: - Bu gözəlin kövrək sirri ürəyində gizlənib. Sirr açılsa, kimsə xoşbəxt olacaq. - Əli Kristinanı birinci dəfə görmüş kimi təəccüblə ona baxdı: - Elçini çoxdanmı görmürsən?...

- Bağışlayın, siz nəsə almaq istəyirsiniz?

Satıcı qızın cingiltili səsi onu elə bil yuxudan oyatdı. Özünü unutduğu üçün qızardı.

- Necə? Mən çoxdan buradayam?

Əlinin qeyri- adi cavabı qızı çaşdırdı.

- Yox! Bir o qədər də yox... Mən sizi bu yaxınlarda televizorda görmüşəm, - tez sözünə düzəliş verdi: - er-

məni televiziya sızın şəkilinizi göstərirdi. - Bir qədər fikirləşdikdən sonra qorxa- qorxa əlavə etdi: - Heç terrorçuya oxşamırsınız, qəşəng kışisiniz.

- Siz məni kiminləsə dəyişik salırsız. Köməyinizə görə təşəkkür edirəm.

- Bəs heç nə almayacaqsız?

- Heç nəyi almırlar, qalsın gələn səfərə.

- Siz çox lütfkarsız.

- Sağlıqla qalın, gəşəng qız. Sizi unutmaq mənim üçün çətin olacaq.

- Elə mən də... tez- tez gəlin...

Əli dükandan çıxanda şəər qarışırdı. Kiçik Qafqaz dağlarından çıxan buludlar sürətlə irəliləyirdi. Bayaqdan əsən sərin külək güclənirdi. Tiflisin üzərini alatoranlıq bürüməkdə idi. Əli fikirli-fikirli küləyə qarşı gedirdi. Qulaqlarında haçansa Süsənin ona dediyi sözlər səsləndi: "Əgər əl yaralı deyilsə, onu zəhərə vurmaq olar. Yarası olmayana zəhər zərər vurmaz". Əli dodaqaltı Süsənə xəyalən cavab verdi: "Əlbəttə, şəər işlər törətməyən şəərə düşməz. Bu doğrudur. Lakin baxır hadisəni nəyə görə törədirsən."

Əli fikir dumanı içərisində fırlana-fırlana Şeytanbazarə girdi. Köhnə hamamın yanından keçərək qədim türk məhəlləsinə çatdı. Onun üçün kirayələnmiş evin həyətinə girdi. Qollu- budaqlı gilə ağacının altında oturaraq başını ağacın yoğun gövdəsinə söykədi.

O, Süsənlə Londana getdikləri ilk günü xatırladı. Dumansız mülayim hava idi. Onlar otelə çatmışdılar. Taksi sürücüsü onlarla xudahafisləşəndə Əliyə baxdı: - "Arvadınız çox gözəldir". "Hayq-park"dakı ağ güllərə oxşayır". - Əlinin qırımını görüb tez sözünü dəyişdirdi: - Londonda hava nadir hallarda dumansız olur. İşləriniz yaxşı gedəcək..."

Onlar Londonun bahalı, ən gözəl oteli sayılan "Doçestr"də yerləşdilər. Axşam naharından sonra bir qədər hava almaq üçün "Hayq-park"a getdilər. Əli yorulmuşdu, Süsənin "Bir az təmiz hava alaql!" - deməsi Əlini buna məcbur etdi. Onlar kimsəsiz bir guşəyə çəkilərək diz- dizə oturub söhbət etdilər. Süsən nəvazişli, xoş əhval- ruhiyyədə idi. Həmin gecə Əlinin yaddaşında ən xoşbəxt an kimi ilişib qalmışdı...

...Süsən hamam otağından çıxanda Əli çarpayıda uzanmışdı. Qız mələfəni sinəsindən aşağı ombuzlarına bağlamışdı. Addım atdıqca mələfənin qanadları yellənir, Süsənin süd kimi ağ, mərmər budları bayırda qalırdı. Gecə lampasının tül işığında Süsən mələk kimi görsənirdi. Əlinin ani olaraq beynindən belə bir fikir keçdi: - "Sevgilisi ilə şıltaqlıq qadının məhəbbət etirafıdır." Süsən işvəylə çarpayıya yaxınlaşdıqca, Əlini ona tanış olan ehtiras bürüyürdü. Bu dalğa şəkilində bütün bədənini ehtirasa gətirir, işıq kimi parlayaraq bayıra çıxırdı. Süsən Əlinin vəziyyətini görüb işvələrini daha da artırdı:

- "Yataq sevgililərin cənnət beşiyidir - deyə fikirləşdi". Bu sözləri ona Əli demişdi".

Süsən mələfəni kənara ataraq Bir an içərisində Əlinin sinəsinə çökdü. "Ləzzəti, əzabı yaradan budur, birinə bəxt vermiş, birinə şüur". - Bəlkə pərdələri örtək, yoxsa o misraları yazan şair Sədi Şirazi bizə baxar. Hə, dillənsənə?

Süsən Əlinin üstündə hərəkət etdikcə, ağ, yumuru döşlərinin qanla dolub bərkimiş cəhrayı gilələri onun sinəsini yalayır. Əli qəlbini də, ruhunu da Süsənə vermişdi. O, yaxşı bilirdi ki, qadın kişidən çox ehtiraslı olur. Süsən elə bil qar çiçəyi idi, əridikcə, Əlinin odunu- alovunu söndürürdü. Məhəbbət cövhərini dadmaqla feyziyəb olmuşdu. Əlinin titrəyən əlləri Süsənin bədənində gəzdikcə, canı rahatlanır, ruhu təzələnirdi. Süsənin ətli dodaqları şişərək çevrələnmişdi. Cənnət bağındakı qızıl gülün ləçəkləri kimi pardaqlanmış, Əlinin dodaqlarını büs- bütün ağuşuna almışdı. Onların nəbzi iki canda bir ürək kimi döyünürdü. Deyirlər behişt anaların ayaqları altında olur. Bunu deyənlər yanılırlar. Əsl behişt sevən və sevilən sevgililərin yatağında olur. Gecə işıqlığa doğru hərəkət etsə də, onların məhəbbəri qurtarmaq bilmirdi...

...Əli müəllim, bağışlayın, sizi narahat edirəm. Şam yeməyi hazırlamışam...

Kirayə qaldığı evin sahibi Əlini hərarətli xəyallardan ayırırdı. Hələ də özünə gəlməmiş Əli narazılıqla əlini yellədi:

- Məhəbbəti çox olanın sözü az olar, o gecə mən bu sözləri sənə demək istəyirdim, Süsən!

- Əli müəllim, siz məni başa düşmədiniz. Evdə qonağınız var. Sizi gözləyirlər.

Əli otağa girəndə Azəri nahar edən gördü. Onlar doğma qardaş kimi qucaqlaşdılar.

- General! - Əli təəccübünü gizlətmədi.

- Hə, elədi ki, var. Qarabağ əməliyyatından sonra rütbəmi artırdılar. Əslində bu sənin payındır. Sən hərbiçi olmadığına görə mənə verdilər.

- Belə qəfil gəlməkdə... Bir hadisəmi baş verib?

- Hə, əslində, hadisə baş verib, ancaq bunun sənə dəxli yoxdur. Osmanla Kristina da buradadırlar.

- Onlar mənimlə görüşüblər, sənin burada olduğunu isə demədilər. Yəqin baş verən hadisə çox ciddidir.

- Demək olar ki düz tapmışan. Onlar mənim gəlməyimi gözləyirdilər. Sənə ehtiyacımız var. Bakıda qanlı terror aktı baş verib. Çox sayda tələbə, müəllim və günahsız insanlar məhv edilib. Terrorçulardan biri özünü vurub, qalanları aradan çıxıb. Ehtimala görə terrorçular əslən Gürcüstanlıdılar.

Azər yarımçıq qalmış şam yeməyinə baxdı:

- Gəl otur, naharımızı edək. Bir qədər gürcü çaxırından sonra hər şeyi sənə başa salaram.

Onlar şam yeməyinə oturdular.

Hacı Məmmədovun bayırda qalmış dəstə üzvlərindən biri Rusiyada federallar tərəfindən həbs edilmişdi. Bakının Saray qəsəbəsində doğulmuş Emin Mirzəyev "Qara kəmə" əməliyyatından sonra axtarışda idi. Axtarışlar intensiv aparılsa da, Emin tapılmırdı. 2005-ci ildə onu gözlənilmədən həbs etdilər. O, iri partiya narkotik malı, 13 kiloqram heroini Omskdan Moskvaya gətirərəkən yaxalanmışdı. Nədənsə onu bir həftə sonra azadlığa buraxdılar. Emin hər gün məşq etdiyi üçün hələ də yaxşı idman formasında idi. Enli çiyinləri, əzələli qolları var idi. Azadlığa buraxmazdan əvvəl federallar ona bir neçə kağıza qol çəkirdilər. Beş- altı profildən şəkilini çəkdikdən sonra azadlığa buraxdılar.

Federallardan biri, narko-bizneslə mübarizə şöbəsinin rəisi, polkovnik İ.Bayko ona dedi:

- Terror və terrorizimlə mübarizə şöbəsinə idmançı gənclər lazımdır. Biz səni yoxlayacağıq, lazım olsa, çağırırıq.

Emin bir neçə gün azadlıqda gəzdikdən sonra İ.Baykonun adamları onu təyyarə ilə Moskvaya göndərdilər. Emin bilirdi ki, İnterpolda axtarışdadır. Əgər ələ keçsə, Azərbaycana göndiriləcək. Bunu ona sənədlərə qol çəkdirmək üçün federallar dəfələrlə xatırlatdılar. Emin hansı sənədə qol çəkdiyini anlamasa da, canını qurtar-

maq üçün bunu etdi. Emin çox gözəl başa düşürdü ki, geriye yol yoxdur. Əgər onu Azərbaycana göndərsələr, ömrünün qalan hissəsini Qobustan türməsində keçirəcək. O, Moskvanın küçələrində sərbəst gəzirdi. Emin heç ağlına da gətirə bilmirdi ki, onun hər addımını izləyirlər. Emin gecələr vağzalda yatır, gündüzlər küçələri veyillənirdi. Kafedəki tanışlıq hər şeyi dəyişdi. Sarısaçlı Mariya onu Moskvadakı "Çerkizova" bazarına gətirdi. Həmyerlilərinin köməkliyi ilə meyvə- tərəvəz köşklərindən birində iş düzəldi. Mariya onu Fərda Qədirovla tanış etdi. Fərdanın atası Əsəd kişi bu bazarda işləyirdi. Fərda uşaqlıqda ensofolit xəstəliyi keçirdiyi üçün psixi cəhətdən tam sağlam deyildi. Fərdanın atası bütün günü bazarda məşğul olduğundan Fərdanı nəzarətdə saxlaya bilmirdi. Sağlam bədənli, ruhən xəstə olan bu oğlan heç kimlə yola getmirdi. Bir müddət bazarda atasına kömək etsə də, tez-tez hardasa itib-batırdı. Eminlə dostgulu, Mariyanın ona göstərdiyi nəvazişlər Fərdanın ürəyində ona qarşı bir ümid yaradırdı. Mariya Fərdanın yatdığı rus qızlarına oxşamırdı. Oğlanlarla dostluq etsə də, onlara sərhədi keçməyə imkan vermirdi. Bir axşam onlar "Çay limanı"ndan üzü yuxarı - Moskva çayının kənarı ilə gəzişirdilər. Emin qıza Şəki lətifələri söyləyir, Mariya gülməkdən uğunub gedirdi. Fərda fikirli-fikirli onların yanındaca addımlayırdı. Mariyaya görə, oğlanlar albalı kimi yetişmişdilər, ağzını açsa, dişləri arasına dü-

şecəklər. Bir də ki, Mariyaya verilən vaxt bitmək üzrə idi. Qız gülüşünü kəsərək Fərdanın qolundan tutdu. Qəfil təmasdan oğlanı elə bil elektrik cəryanı vurdu.

- Fərda, məgər səndə heç yumor hissi yoxdur?

- Hə, yoxdur! Belə şeylər mənə çatmır. Yaxşı olar ki, Eminlə məşğul olasan.

- Ona vaxtımız çatır. İndilikdə isə səninlə məşğul olmaq istəyirəm.

- Necə? - Fərdanın göz bəbəkləri bir anda genişləndi.

- Bilirsən, neçə vaxtdır sənə göz qoyuram. Yaxşı oğlana oxşayırsan. Heyif ki, pulun yoxdur.

Mariya Fərdanın yaralı yerinə toxunmuşdu. O, qolunu qızın əlundən çıxarmaq istəsə də, Mariyanın dəmir barmaqları buna imkan vermədi.

- Yaxşı pul qazanmaq istəyirsən?

- Hə!

- Bizə sənin kimi müsəlman oğlanları lazımdır.

- Bizə deyəndə, sən kimləri nəzərdə tutursan?

- Tələsmə, əgər razılıq versən, hər şeyi biləcəksən.

Mariya çay kənarındakı qoca palıd ağacının altında oturdu. Kürəyini ağaca söykəyərək bir müddət gözlərini yumdu. Emin onun qolundan tutaraq kənara çəkdi. Mariyanın eşidəcəyi qədər məsafədə dayanıb Fərdaya dedi:

- Razılıq ver, bu heç də çətin deyil. Çox pul qazana bilərik.

- Mən fikirləşə bilərəm?

- Buna vaxt yoxdur. Kart açılıb, gərək oyuna girəsən. Əgər razılaşmasan... - Emin onu çayın lap qırağına gətirdi: - Bu çayda adam əti yeyən vəhşilər yaşayır. Mən sənin yerində olmaq istəməzdim.

Onlar birlikdə Mariyanın yanına gəldilər. Qız gözlərini açıb Fərdaya gülümsədi:

- Deməli danışdıq? - Mariya çantasını açıb bir dəstə ABŞ dolları çıxardı. - Al, hələlik cibxərcliyi edərsən. Bu gündən yoxa çıxırıq. Yerinizi heç kəs, hətta ata- ananız belə bilməməlidir. Elə bu vaxt onların yanında qara "Mersedes" dayanmışdı. Onlar maşına oturaraq naməlum istiqamətdə hərəkət etdilər. Heç kim görmədi ki, ağacların arasında gizlənən idman paltarlı iki kişi maşın uzaqlaşana qədər onları izləyirdi.

Görüş üçün Azərbaycan səfirliyinin qonaq otağı seçilmişdi. Hər ehtimala görə ən təhlükəsiz yer idi. Səfirin köməkçisi tez- tez saatına baxırdı. Azər onu sakitləşdirmək məqsədi ilə dedi:

- Bəlkə bir qədər gürcü çaxırını içək?

- Hə, əlbəttə, siz Allah məni bağışlayın, necə olub ki, unutmuşam. - Köməkçi iki büllur qədəhə qırmızı çaxır süzüb kiçik şam stolunun üstünə qoydu: - Bilirsiniz, mən bir qədər həyəcanlıyam. O erməni qızı...

Azər onu susdurmaq üçün qədəhlərdən birini götürərək bir qurtum şərab içdi, sonra qədəhi yerə qoyaraq səfirin köməkçisinin düz gözlərinə baxdı. Köməkçi bu sərt baxışlara tab gətirə bilməyərək başını əydi.

- Bu heç də belə deyil, sizin erməni qızı adlandırdığınız Kristina on ildən artıqdır ki, cəbhə arxasında, Xankəndində oturaraq Azərbaycan üçün işləyib. Damarlarında müsəlman qanı axan bu cəsur qızın atası azəri kişisidir.

- Mən ikiüzlü deyiləm...

- Hamı ikiüzlüdür, Allah-təala bəndələrini yaradanda bütün əzalarını iki-iki yaradıb. - general bir qədər ciddiləşdi - bəlkə sənin Kristinaya qarşı nədəsə şübhən var?

- Siz məni düz başa düşmədiz. Üzr istəyirəm, cənab general.

- Bu o qədər də əhəmiyyətli deyil. Hər şey yuxu kimidir, uçub gedir. Elə yerdə qalanlar da! - Axırncı yarım il ərzində Azərin həyatında çox şeylər dəyişmişdi. Sevimli arvadı Aytən dünyasını dəyişəndən sonra Azər bir müddət özünə gələ bilmədi. Həmkarlarından heç biri ondan soruşmurdu ki, o nə ilə məşğuldu, işləri necə gedir, elə bil onlar Azərdən müsbət cavab almaqdan qorxurdular. Əgər Qarabağda aparılan əməliyyatlar olmasa idi, bəlkə də bu uzun çəkəcəkdi. Bu əməliyyata başçılıq etmək üçün Mürsəlin Azəri seçməsi hər şeyi

dəyişdi. Arxa cəbhədə aparılan partizan əməliyyatları Ermənistan hökumətini məcbur etdi ki, apardığı siyasətdə dəyişiklər etsin. Onlar həqiqətin gözüne baxmağa başladılar. İqtisadi cəhətdən getdikcə zəifləyən Ermənistan qonşu Türkiyənin get-gedə artan təzyiqləri ölkə daxilində xalqın narazılığını birə-beş artırdı. Laçın dəhlizinin partladılması isə son nöqtəni qoydu. Artıq Ermənistan dövləti siyasətində dəyişikliklər etməyə məcbur oldu. Hər iki respublikanın prezidentinin intensiv görüşləri, xalq diplomatiyası deyilən siyasi gedişin gerçəklənməsi Ermənistanı ulduz görən ilanının gününə saldı. Azərbaycanın ayağı bu ilanının boğazında idi. O, ayağını bir az da bərk bassa, xalq pis eşitmə, pis görmə, özünü zəlif edib ağlayıb-sızlamaqdan canını qurtara bilərdi.

- Əcəb işdir, bizi çöllərə salıb özləri burada çaxır içirlər.

- Buyurun, siz də için. Köməkçi sizə yardımçı ola bilər, - onların qayıtması Azəri indiki gerçəkliyə qaytarıldı. Güclü külək qatı dumanı dağdan kimi onun fikirləri də bir anın içərisində əriyib yox oldu. Azər məclisdəki atmosferin qatılandığını görüb, təzyiqi aşağı salmaq üçün yarızarafat, yarıciddi dedi:

- Əvvəl yeyək, sonra deyək. Hə, açın pul kisənizin ağzını, görək kim çox gətirib.

- Fərda Qədirov və onun ailəsi haqqında əlavə məlumatlar var. İcazə versəydiz, cənab general...

- Əzizim Kamran, bu iş barədə hər kiçik detal bizim üçün qiymətlidir.

- Fərda və ailəsi uzun müddətdir ki, Daştəpədə yaşamır. Qədirovlar ailəsi artıq on beş ildir ki, Moskvaya köçüb. Biz Tiflisdəki həmkarlarımızla birlikdə onların Daştəpədəki yaşayış evlərinə baxış keçirdik. Atası Əsəd Qədirov ixtisasca müəllimdir.

- Bunları protokol üçün saxla. Sən evdən danış, orada bir şey tapa bildinizmi?

- Qoy bunu özü danışsın. Zirzəmiyə gürcü polisi ilə Əli düşmüşdü.

- Onlar zirzəmidən poliqon kimi istifadə ediblər. Orada bir neçə nişangah və müxtəlif silahlar üçün səs boğucuları var idi. - Əli salafana bükülmüş tapança stolun üstünə qoydu: - Bu, əsl killer silahıdır. Mən özüm də Çeçenistanda bu cür silahlardan istifadə etmişəm. MR - 654K markalı bu tapança çox qorxulu silahdır. Kalibri 4,5 mm, çəkisi səkkiz yüz qramdır. Maqazininə 14 ağır güllə olur. Hər güllənin tereyektoriyası 100-150 metr, uçuş sürəti saniyədə 120 metrdən artıqdır. Bu cür tapançalar axır vaxtlar quldurların, killerlərin dəyişməz atributuna çevrilib. MR - 654K tapançası qabaritinə görə Makarov tapançasına oxşayır. Görünür Fərda və onun dostları uzun müddət bu zirzəmidə məşq ediblər. Zirzəmidə olan taxçalarda müxtəlif vaxtlarda çəkilmiş şəkillər var. Çox güman ki, bunlar mobil telefonla çəki-

lib. Əşyayi-dəlil kimi mobil telefonu, şəkillərlə birlikdə götürdük. Gürcü polis dostlarımız çalışırdılar ki, buna imkan verməsinlər. Lakin Kristina onlardan cəld tərpəndi. Biz bunu etdik.

- Mən başa düşdüm ki, vaxtı itirmək olmaz. Xankəndi ilə əlaqə yaradıb Anjellaya çıxdım. Onun verdiyi məlumatla görə, Ermənistandakı terrorçular hazırlayan düşərgə Gümrüdə yerləşir. Emin də, Fərda da xüsusi təlim keçiblər. Mərhum Manuelin adamlarından biri o düşərgədə işləyir. Biz onunla Anjella vasitəsilə əlaqə yarada bildik. Onun dediyinə görə, bu düşərgədə vaxtaşırı Sadvalın və PPK-nın terrorçu qrupları da təlim və məşq keçirlər. Çox güman ki, sizin axtardığınız adamlar da bu düşərgədə olublar. Cənab general, xahiş edirəm, icazə verin, Əlini də götürüb Gümrüyə gedim. Anjellanın köməkliyi ilə düşərgəni partlada bilərik.

Azər ayağa durub Kristinaya yaxınlaşdı. Qızın çiyinlərini xəfifcə sığalladı. Çəpəki köməkçiyə baxıb gülümsədi. Generalın dodaqlarındakı acı təbəssümü hamı gördü. Osman bu təbəssümü haradasa gördüyünü xatırladı. Əlini bir neçə dəfə alnına sürtərək yaddaşını qurdaladı. Onlar Qroznıda bir neçə hökumətin rəsmi binasını partladaraq geriye, dağlardakı düşərgələrinə qayıtmışdılar. Osmanın bacısı Şahbəyim fərqlənmişdi. Rus keşikçilərini aradan götürərək igidlərə yol açmış-

dı. Ruslar Şahbəyimi diri tutmaq üçün qızın bütün yollarını kəsmişdilər. Şahbəyim döyüşə-döyüşə rus generallarının oturduğu qərargahın yanından keçən tunelə girmişdi. Bu tunel şəhərin arxa hissəsinə çıxırdı. Ruslar bu tuneldən ehtiyat yolu kimi istifadə edirdilər. Bir neçə yüz metr aralıda tunelin üstündə hərbi komandanlıq üçün yeni tikilmiş bina yerləşirdi. Əməliyyat qrupunun üzvləri geriye çəkilərkən, həmin bina göyə sovuruldu. Partlayış o qədər güclü idi ki, yer Osmanın ayağının altında titrəyirdi. Çeçen döyüşçüləri geriye qayıtdılar. Döyüşə-döyüşə şəhərin arxa hissəsinə keçərək, tunelin çıxışına çatdılar. Daş-kəsək arasında qalmış Şahbəyim ağır yaralansa da hələ sağ idi. Osman dostlarının köməkliyi ilə bacısını tuneldən çıxara bildi. O, Osmanın qolları arasında can verirdi. Şahbəyimin buzlanmaqda olan gözləri qapansa da, dodaqları gülümsəyirdi. Bu acı təbəssüm sonralar Osmana dinclik vermədi. Osman Azərin dodaqlarındakı acı təbəssümü, bacısı Şahbəyimin acı təbəssümü ilə eyniləşdirdiyi bir vaxtda Əli ona yaxınlaşıb əlindən tutdu: - "Mən heç nəyi unutmamışam. Sənin kədərin mənim kədərimdi. Şahbəyim əsl qəhrəman idi, niyə döyüşdüyünü yaxşı bilirdi!.." - Əli ancaq Osman eşitsin deyə, asta səslə onun qulağına pıçıldadı.

- Sağ ol, qızım, dedi. Sən çox igid qızsan. Əgər Azərbaycanda sənin kimi qorxmaz, sənin kimi vətəni

sevən qızlarımız çox olsaydı, heç torpaqlarımızı da itirməzdik, - Azər dedi.

- Cənab general, bu hələ hamısı deyil. Kristina Osmanla işləyirdi...

General onun sözünün kəsdi:

- Kamran, qoy Osman özü danışsın.

- Onlar Daştəpədən qayıdana kimi biz də bəzi işləri gördük. Çox çətinliklə də olsa, Kristina Xankəndi ilə əlaqə yarada bildi. Erməni terrorçu qruplaşmasından bir neçəsinin kordinatlarını ala bildi. Sonra İrəvanla danışdı. Anasından Gümrüdəki terrorçular hazırlayan düşərgə haqqında xeyli məlumat ala bildi. Anası Fərdanın əvvəl Xankəndi, sonra isə Gümrüdə təlim keçdiyini təsdiqlədi. Cənab general, mənim Gürcüstanın Təhlükəsizlik Nazirliyinin əks-kəşfiyyat zabitlərindən biri ilə çox yaxın əlaqələrim var. Vano birinci rus-çexen müharibəsində bizim dağlarda, səhra komandiri Ömər in dəstəsində vuruşurdu. Mən də, Əli də həmin dəstədənik. Biz Vano ilə birgə işlədik. Məlum oldu ki, Gürcüstan təhlükəsizlik orqanlarında Gümrüdəki terror düşərgəsi haqqında çoxlu məlumat var. Biz İrəvandan Kristinanın anasının verdiyi məlumatları Vanoda olan məlumatlarla müqayisə etdik. Əksər məlumatlar üst-üstə düşərək təsdiqləndi. Terrorçu düşərgəsində təlim keçənlərdən biri, milliyətcə erməni olan "Suçka" ləqəbli şəxsdir. O, əslən bəkildir. Varovski deyilən qəsəbədə doğulub. 1989-

cu il Sumqayıt hadisələrinin iştirakçısı olub. 1990-cı ildən "Daşnaktütün" partiyasının üzvüdür. Terrorçudur, Bakı-Tiflis avtobusunu şəxsən özü partladıb. "Bütöv Ermənistan" və PPK terror qruplaşması arasında əlaqələndiricidir. Tiflisdə taksi sürücüsü işləyir. Fərdaya silah almasında yardımçı olub. Həmin tapança hal-hazırda bizim əlimizdədir. Taksi sürücüsü Gürcüstanın təhlükəsizlik orqanlarının nəzarəti altındadır.

- Çox yaxşı, mən bu gün Bakıya qayıdıram. Osmanla Kristina mənimlə gedir. Kamran, sən və Əli burada qalırsınız. Bizim xəfiyyələrdən bir neçəsi də buradadır. Onlarla birgə işləyərsiz. Əlini çox da gözə soxmayın. O, Ermənistan dövləti tərəfindən beynəlxalq axtarışa verilib. Hələ ki, konkret heç bir addım atmayın. Bu faktlar Neft Akademiyasında baş vermiş hadisələrin hələ terror olduğunu sübut etmir. Lakin cinayətin törədilmə üsulu, qatilin öz hədəfini dəqiqliklə nişan almaq bacarığı baş verənlərin təsadüfı olmadığı qənaətinə gəlməyə əsas verir. Burada cinayətkar qruplaşmasının əli ola bilər. Düşünülmüş və hazırlanmış terror da ola bilər. Hər halda bizim vətəndaşlara qarşı törədilmiş dəhşətli cinayət hadisəsidir.

Bir neçə saat sonra general Azər Azaflını gətirən təyyarə Tbilisi hava limanından göyə qalxdı. Lazımı hündürlüyü yığıb Azərbaycana doğru sürəti artırdı.

Təyyarə, onun uşaq xəyallarındakı "ağ qartal" kimi, ağappaq pənpə buludların arasıyla uçurdu. Ona elə gəlirdi ki, əlini uzatsa, bu pənpə ağ buludları tuta bilər. İnstinkt olaraq əlini dartdı, biləyi ağrısı da, səsini çıxarmadı. Arzuları bir an içərisində yoxa çıxdı, elə bil havaya qarışaraq yox oldu. Lakin bunu etmək bir o qədər də asan olmadı. Sonra maraqla qabaq cərgədə oturmuş uşağın hərəkətlərini izləməyə başladı. Bu şişkin oğlan uşağının yanaqları ağ, ətli, enli sifəti vardı. Heç vaxt belə sevincli təbəssüm, bir-birinə sıxılmış dodaqlarında olmamışdı. Onun gözlərində bir anlıq bulanıq, soyuq qılgılcım parladı və o andaca söndü. Onun yanında oturmuş, saçlarına dən düşən ortayaşlı kişi "soyuqqanlı qatil" deyə düşündü. Təcrübəli, yaxşı təlim keçmiş qatil. Elə bil ürəyinin yerində bir parça piy var. Kamran gözücü ona baxdı. Elə o dəqiqə də sağ əlini qoltuğuna soxdu. Tapançanın soyuq lüləsi onun çaşmış hisslərini geri qaytardı. Bir anlıq özünü unutduğu üçün xəcalət çəkdi.

Qatil uşağa baxmaqda davam edirdi.

- Bu uşaq anadan gəlmə terrorçudur, - qatil fəxrlə yanındakı kişiyyə dedi: - Bu təyyarəni oyuncaq kimi partlada bilər, - kişinin cavab vermədiyini görüb əlavə etdi. - Mənim də uşaqlığım belə idi. Atam mənə müsəl-

man adı vermədi ki, çox yaşayım. Ancaq məsələ çox yaşamaqda deyil, çox iş görməkdədir. - O, çətinliklə arxaya çevrildi: - mənə elə gəlir ki, xalq çox ucuz qidalanır. Böyük Ermənistan yaratdıqdan sonra onların kalorisini artırmaq lazım gələcək. Bəlkə də yox, onsuz da biz hamımız öləcəyik.

- Bunu kim bilir? - Kamran üzünü yana çevirdi. - Bu gecə sənin evinə kim gəlmişdi, buraya necə düşmüşən, xəbərin var?

- Düzünü deyirəm, yadıma gəlmir. Onlar mənə avtomatlarını təmir etdirmək üçün gəlmişdilər. Oturduq gürcü jarkosu ilə erməni konyakı içdik. Bundan sonra nə olub yadımda deyil.

- Emin də onların arasında idi?

- Hə, dostları ilə Bakıdan qayıtmışdı. Saat yarımaya üç avtomatı qaydaya saldım. Başqası olsaydı, iki aya ancaq düzəldə bilərdi.

- Sən özünə hesabat verirsənmi ki, bu sənin axırıncı işin olub?

- Nəyə görə axırıncı? Sarsaq olma, elə bilirsən onlar məni sizin əlinizdə qoyacaqlar? - Nə fikirləşdisə, azad əli ilə qolundakı qandalı göstərdi. - Mənim üçün daha heç nəyin fərqi yoxdur. Mən peşəkaram, əllərim qızıldır. Elə orada da öz işimi görəcəyəm. "Sənin dayından" daha çox pul qazanacağam.

Kamran çox gözəl bilirdi ki, onun dediklərində hə-

qiqət var. Ona nə reklam, nə də icazə lazımdır. Erməni elə hər yerdə ermənidir.

- Qulaq as axmaq, özünü taksi sürücüsü kimi aparma. Qalan ömrünü qapalı zonada keçirməyə hazırsanmı?

- Niyə qalan ömrümü? Sən elə bilirsən ki, hər kəs mənə tapdalaya bilər?

- Zona dəhşətli yerdir. Yəqin bilməmiş olmazsan. Sənin atan Samvel ömrünün çoxunu orada keçirib. Sənin atan da terrorçu idi. Sən özün də terrorçusan. İndi mən səndən soruşuram, niyə? Axmaq, başıboş avara. Siz ermənilər hamınız xəstəliyə tutulmusuz. Ancaq səni müalicə edə bilərik. Bir şərtim var.

- Sənə nə lazımdır? - burnu tutulan adam kimi nəfəsi daraldı. Ağzını o qədər geniş açdı ki, sanki təyyarədəki havanın hamısını bir dəfəyə udmaq istəyirdi. - Mən başa düşürəm, ancaq bir o qədər də yox.

Söhbət belə başlamışdı. Bir saat sonra təyyarədəki atmosfer dəyişdi. Diktafonu söndürüb Kamran qoruyucu kəməri bağladı. Taksi şoferinə də bunu etməyi tapşırdı. Sonra dönüb Azər Azaflıya baxdı. General hər şeyin qaydada olduğuna işarə etdi. Ekranda stuardessanın gözəl sifəti görsəndi.

- Hörmətli sərnişinlər, Tiflisdən Bakıya uçan "Boinq-600" təyyarəsi bir neçə dəqiqədən sonra Heydər Əliyev Hava Limanına enəcək. Xahiş edirik qoruyucu kəmərlərinizi bağlayasınız. Oturacağınızı vertikal vəziy-

yətə gətirin. Bizim təyyarədə uçduğunuza görə sizə təşəkkür edirik..."

Bakıda güclü şimal küləyi əsirdi. Temperatur yüksək olmasa da, hava bürkü idi. Heydər Əliyev Bakı Hava Limanında MTN-nin əməkdaşları təyyarənin yerə enməsinə gözləyirdilər.

Tanınma prosesindən sonra əməliyyatçılar onu MTN-nin istintaq bölməsinə apardılar. Eduard Samvelyan Fərdanın meyitini dərhal tanıdı.

- Hə, görmüşəm. - dedi. - Gümrüdə də məşq eləyirdi. Adı Fərdadır. Biz Tiflisdə də onunla görüşmüşük.

İstintaqı Mürsəl aparırdı. Azaflı və əməliyyat bölməsinin bir neçə əməkdaşı də orda idi.

- Fərdanın dostlarından kimi tanıyırsan?

- Mən hər şeyimi verərdim, təki onları bir də görədim.

- Bu çətin deyil, biz təşkil edə bilərik.

- Mən bunu edə bilmərəm. Bu mənim qüvvəmdən yüksəkdə dayanır.

- Başa düşmürəm, bu nə alçaqlıqdır. Dostlarından niyə imtina edirsən? əgər bizimlə alver etməyə başlasan...

Azər məsələnin qəlizləşdiyini görüb faktlara keçməyin vaxtı çatdığını düşündü.

- Eduard, səhv etməməyə, sən Bakıda doğulmusan. Sumqayıt hadisələrinin ən fəal iştirakçısı olmusan. O zaman aranı qızıışdırmaq üçün günahsız erməni qızlarını zorlayır, insanları qan tökməyə təhrik edirdiniz. Azərbaycanın çörəyini yeyib, suyunu içib, ona qarşı çıxmısan.

- Erməni elə anadan erməni doğulur, cənab general. Sizlərdə belə bir hiss olmur. Əlyazmasında buraxılan səhvləri görmək çətinidir. Elə ki, kitab çapdan çıxır, bax onda səhvlər göz qabağında olur. Sənə elə gəlir ki, bu kitab sənin deyil, qəribə laqeyidlik yaranır. Özgəsinin kitabını oxumaq asandır.

- Mən səninlə tamamilə razıyam. Ermənilər nə yazırsa, nədən yazırsa, hamısı səhv olur. Bu sizin qanınızda, geninizdədir - Azaflı səsinin tonunu qaldırdı - Bəsdir meymunluq etdin!

- Mən bədbəxt insanam. Mənə yazığınız gəlsin.

- Yaramaz! İndi səni "zona"ya göndərərəm, orda dilin açılar. Burada əyilmək istəmirsən, orda səni sındırlarlar, - Azaflı Mürsəlın baxışlarını tutdu. - "Bunu ona görə eləmək lazımdır ki, onun dili açılsın, alçalmaq üçün yox. Bu, hər şeydən çox bizə lazımdır."

Azərbaycanlı bir neçə həftə əvvəl Neft Akademiyasındakı baş verən hadisəni xatırladı. Hadisənin motivi barədə müxtəlif fərziyələr irəli sürülsə də, bir sıra ekspertlər hesab edir ki, bu terror hadisəsidir. Onlar atəşin sərrast açıldığını əsas gətirərək belə düşünüblər. Fərdə Qədiro-

vun üzərindən götürülən silah-sursat da hadisəni terror kimi qiymətləndirməyə əsas verir. Onlar hadisəni törətməyə tam hazır olublar. Azər belə düşünür ki, bu hadisələrin arxasında siyasi məsələlər dayana bilər. Bu Xankəndində bizim tərəfimizdən aparılan əməliyyatlara cavab da ola bilərdi. Ancaq bunun ehtimalı sıfıra bərabərdir. Cənubi Qafqazda ciddi siyasi proseslərin cərəyan etdiyi vaxtda Azərbaycan da sıxlıq yaratmaq, beynəlxalq "Naboka" qaz kəmərinin tikintisini əngəlləmək üçün bir gediş də ola bilərdi. Fərda Qədirovun hansısa radikal dini qruplaşma ilə bağlı olduğunu da ehtimal edilsə məsələ bir qədər də qəlizləşər. Onda bəs niyə Neft Akademiyası? Terror üçün Neft Akademiyasının seçilməsi ora giriş-çıxışın daha asan olması ilə də bağlı ola bilər. Yox, bu da inandırıcı deyil. Neft Akademiyasında baş verən qanlı hadisədən sonra paytaxt və ölkənin iri şəhərlərində terror hadisəsi barədə məlumatlar niyə yayılıb? Bu məlumatları yayan kimdir? Bu hadisələrdə başqa ölkələrin -Ermənistan, İran və Rusiyanın əli varmı? Fərda Qədirovu terrorçu kimi Rusiyada yetişdiriblər. Niyə Rusiyanın prezidenti dərhal bizə baş sağlığı verdi? Əgər bu terror deyilsə... Bu qanlı hadisə ilə bağlı müxtəlif ehtimallar irəli sürülsə də, nəticə birdir: terror aktı...

- Sən düz fikirləşirsən. Hesab edirəm ki, bu terror hadisəsidir. - Məhbusu apardıqdan sonra Mürsəl, Azər Azaflının fikrə getdiyini gördü. Kənara çəkilərək onun

fikirlərinə qoşulmağa çalışdı. Tam olmasa da, qismən buna nail ola bildi. - 1980- ci il təvəllüdlü bir şəxsin birinci mərtəbədən altıncı mərtəbəyə qədər soyuqqanlıqla atəş aç- aç- getməsi, özünün itirməməsi, ən əsası, sərrast atəş açması, baş verənlərin heç də təsadüfi hadisə olmadığını deməyə tam əsas verir.

- Tamamilə doğrudur. - Azər onunla razılaşdı. - Atılan güllələrin əksəriyyəti həlak olanların baş nahiyəsinə dəyib. Bunu ağzından süd iyi gələn bir uşaq edə bilməzdi. Hadisəni törədənlər yaxşı təlim görmüş, atıcılıq qabiliyyətinə malik terrorçulardır.

- Cinayətin xüsusi hazırlanmış silah vasitəsilə törədilməsi bir qədər şübhə doğurur. Öldürülən terrorçunun üstündən götürülmüş silah-sursat bunu təsdiqləyir. "Makarov" tipli tapançadan 6-8 güllə atdıqdan sonra lüləsi qızır. Qızmış lülədən çıxan güllə istiqamətini dəyişir və hədəfə düzgün dəymir. Mənim fikrimcə, bu hadisə xüsusi hazırlanıb və əsl terror faktıdır.

- Baş Prokurorluq və Daxili İşlər Nazirliyinin birgə verdiyi rəsmi məlumat daxili sabitliyi saxlamağa yönəldilib. Onlar hadisəylə bağlı cinayəti terror aktı yox, qəsdən adam öldürmə faktı kimi göstərirlər.

- Yadınızdadırsa, Elmar Hüseynovun qətlindən sonra faktla bağlı qəsdən adam öldürmə maddəsi ilə cinayət işi başlanmışdı. Lakin sonradan məlum oldu ki, bu terror hadisəsidir.

- Əlbəttə, hər şeyi öz adı ilə çağrılsa yaxşıdır. İstisna deyil ki, hadisənin törədilməsi üçün yer də məqsədli şəkildə seçilib. Bir tərəfdən təhsil ocağıdır, digər tərəfdən orada çoxsaylı əcnəbilər oxuyur. Hələ içəri girməmiş Neft Akademiyasının qapısı ağzında əcnəbi tələbənin qətlə yetirilməsi siyasi terrorun başlanğıcı idi.

...Həmin gün Neft Akademiyasında ikinci giriş qapısının ağzı qələbəlik idi. Giriş qapısından 3-4 metr aralıda iki tutqun şüşəli "Jip" dayanmışdı. Bayırdan baxanda maşının içərisi görünmürdü. Lakin içəridən bayırı müşahidə etmək olurdu. Neft Akademiyasının müəllimi Mahirə Axundova ikinci mərtəbədə tələbələrə imtahan götürürdü. Otağın pəncərələri giriş qapısı olan küçəyə baxırdı. Qəflətən güllə səsləri eşidildi. O, pəncərədən bayıra baxanda gördü ki, insanlar küçədən qaçırılar. Elə bu vaxt atəş səsləri bütün mərtəbələri bürüdü. Əcnəbi tələbə Mustafa Muhammed giriş qapısının qabağında güllələnmişdi. İkinci mərtəbədən hadisələr yaxşı görsənirdi. İlk atəş açılan kimi şüşələri qara plyonka ilə örtülmüş, qararəngli "Jip" markalı iki maşın giriş qapısına yaxınlaşıb 2-3 metr aralıda dayandı. Maşınlar hadisənin axırına kimi orada dayandılar. İşin qəlizləşdiyini anlayan Mahirə Axundova dəhlizə çıxdı. Pilləkənin başında bir tələbənin meyiti var idi. Qan pilləkənlə aşağı axıb gedirdi. Mahirə Axundova tələbəsinin köməkliyi ilə onu yerdən qaldırdı. Qucağına alanda gördü ki, başı

deşilib. Tələbələr onu yerə qoyub yuxarıya qaçdılar. Hər yer al qanın içində idi. Köməyə gələn Faiq Rüstəmovu avtomatla vurdular, qapının ağzında yerə yığıldı. Mərtəbələrin hamısında atışma gedirdi. Kimsə yuxarıdan qışqırdı:

- Aşağı qaçmayın, bütün mərtəbələrdə terrorçular var. Otaqlarda gizlənin.

Artıq Neft Akademiyasının tədris korpusu polislər və xüsusi təyinatlılar tərəfindən mühasirəyə alınmışdı. "Təcili yardım" maşınları, polis maşınları, içəridə qaçan tələbələr, binaya girən xüsusi təyinatlılar, səs-küy içərisində ümumi xaos yaratmışdı. Polis əməkdaşları mərtəbələri təmizləyə-təmizləyə yuxarı çıxdılar. Dördüncü mərtəbədə ekstaz vəziyyətdə Fərda hara gəldi atəş açırdı. Ümumi axına qoşulan terrorsular ona yaxınlaşdı. "Vur onu, o daha bizə lazım deyil!" - terrorsulardan biri qışqırdı. "Özün vur, mən bacarmaram. Axı o bizdən biridir. Yaxşı, siz cəld tərpənin. Yaralılara kömək edin, onları küçəyə çıxarın, özünüz camaata qarışaraq əkilin. Mən də indi gəlirəm. - Nə fikirləşdisə - Emin, ehtiyatlı ol, səni tanıya bilərlər." O, Fərdaya yaxınlaşıb başına bir güllə vurdu. "Psix, sənin köməyini unutma" - dedi. Sonra silah- sursatı onun üstünə atıb tələbələrə qarışaraq küçəyə çıxdı. Maşınlar yerində yox idi. Üst- başını qana bulaşdırmış kimsə onun qolundan tutdu. "Tez ol, gedək - dedi. - Maşınlar bizi vağzalın arxasında gözlə-

yir." Onlar Dəmiryol xəstəxanasının həyatından keçərək vağzalın arxasına keçdilər...

- Mən gürcü həmkarlarımı başa düşə bilmədim. Onlar Eduardı bizə vermək istəmirdilər. Niyə? Axı biz həmişə onlara yaxşılıq etmişik. "Qobusnamə"də deyildiyi kimi, nadan yaxşılıq eləmək şoranlığa toxum səpmək kimidir. Gəl gedək zirzəmiyə, yəqin uşaqlar bu erməni köpəyin dilini açıblar.

Onlar axırncı mərtəbədən sola burularaq daş pilləkənlə zirzəmiyə endilər. Dəmir barmaqlar arasında çoxlu dindirilmə otaqları var idi. Onlar lazımı otağa girdilər.

- General? - Mayor oturduğu yerdən cəld qalxdı.

Azər Azaflı Eduarda yaxınlaşıb çənəsini yuxarı qaldırdı. Onun üz-gözü qızarmışdı. O, ehtiyatlandı:

- Uşaqlar, həddinizi aşmamısınız?

Eduard iriləmiş gözlərilə qorxa-qorxa ona baxdı:

- Siz məni terrorçu hesab edirsiniz. Ancaq mən bu oyunda iştirak etməmişəm. Bu ola bilməz, siz məni öldürsəniz də, faydası yoxdur. Faydasız əclaflığı mən edə bilmərəm.

- Yaxşı fikirləş, buradan o yana yol yoxdur. Əgər bizə kömək eləsən, işin yüngülləşər. Kim bilir, bəlkə də səni dəyiş-düyüş edərik.

- Düzünü desəm, məni buraxarsız?

- Yox, ancaq Ermənistanda əsir olan əsgərlərimizlə dəyişə bilərik. Hə, nə deyirsən? Başlayaq?

- Mən sizdən bir şey soruşmaq istəyirəm. Başa düşürəm ki, buna mənim heç bir hüququm çatmır. - O, bütün bədəni ilə gərildi, alnında soyuq tər damcıları əmələ gəldi: - Emin mənə demişdi ki, Fərda psixi xəstədir. Bakıya onu müalicə üçün aparır. - Edurad ağladı. - Onu kim öldürüb? Biz onunla qardaş kimi idik.

- Siz onun alnındakı deşiyi gördünüz. Sizcə bunu kim edə bilər?

- Onların Rusiyada, Podolsk şəhərində özləri kimi dostları var. Məni yuxarı aparın, hamısını sizə danışaram.

Gecə qurtarmaq üzrə idi. Şəhərin işıqlarını söndürmüşdülər. MTN-nin yuxarı mərtəbəsindəki ensiz pəncərədə işıq yanırdı.

XI fəsil

Rizvan mətbəxdə siqaret çəkirdi. Bu gün onun istirahət günü olduğundan, Xumar da birgünlük növbədən-kənar istirahət götürmüşdü. On yaşı yenicə tamam olmuş Süsənin gözləri parıldayırdı. Keçən axşam xalası qızları Londondan ona hədiyyə göndərmişdilər. Süsən qonaqların getməsinə səbirsizliklə gözləyirdi. Hədiyyələri açmaq, hər birinə ayrı-ayrılıqda nəzər salmaq ona xüsusi zövq verirdi. Atasının mətbəxdə siqaret çəkdiyini görəndə kefi pozuldu. Üz-gözü'nün turşudaraq ona yaxınlaşdı:

- Ata, sən anamı pis başa düşürsən? - Rizvan Xumara söz vermişdi ki, mətbəxdə siqaret çəkməyəcək. Onlar ümumi razılığa gəlmişdilər. Atasının qaydanı pozması Süsənə ağır gəlirdi: - Neçə dəfə demək olar mətbəxdə tüstülətmə.

- Sənə nə? - keçən səfərki az olub, indi əlavə edərim.
- Hə, istəyirəm. Sən başla, mən anamı çağıraram.

Rizvan mətbəxin pəncərəsini açdı, payızın ilıq havası içəriyə doldu. Bayırda ağacların qızılı yarpaqları pa-

yız günəşinin ölgün şəfəqlərindən bərk vururdu. Ara-bir saralmış yarpaqlar qoparaq havada yellənir, sonra torpağa düşərək hərəkətsiz qalırdı. Rizvan payızın ilkin aylarını çox sevirdi. Çalışırdı ki, qızına da onu sevdirsin.

- Bağışla, daha eləməyəm. Söz verirəm. Anana heç nə deməyəm, onsuz da bu gün kefi yoxdur.

- Bunun mənə nə xeyri. Bu məhkəmə deyil, bazar-dır: qiymətini isə təkcə biz bilirik.

- Yaxşı, demək danışdıq. Sən anana heç nə demirsən, mən söz verirəm sənə mobil telefon alım.

- Yaxşı onda ver əlini. - ata-bala qucaqlaşmış güldülər. - bu boş şeydir. Bir az rəisi sıxışdırıran kimi istədiyini alırsan.

Onlar otağa girəndə Xumar pəncərənin qabağında dayanmışdı. Payızın qəm-qüssəsi çiskin kimi onun üzgözünə tökülürdü. Fikri dalğın olsa da, onların gəlişini dərhal hiss elədi:

- Süsən, keç otağına, mənim sənə atanla söhbətim var.

- Sənə lazım deyil mənim yanımda olmaq. Başa düş, Rizvan, bu mənim əməliyyatımdır. Sən mənə mane ola bilərsən. Hər əməliyyatda mənə cəngüdənlilik etməyin məni boğaza yığıb.

- Axı sən mənim arvadımsan!

- Hə, bu belədir. Lakin unudursan ki, mən də sənə kimi polis əməkdaşyam, yüksək rütbəli əməliyyat zabi-

tiyəm. Sən isətəsən də, isətəməsən də bu belədir. Bunun üçün də mən orada olmalıyam.

- Həkim xəstəni yoxlamağa gələndə heç kim ağlına gətirməz ki, o özü ilə nə gətirir.

- Sən mənə təzyiq edirsən.

- Mən sənə təzyiq etmirəm. Bu əməliyyat çox qorxuludur. Güllə qadın, kişi tanımır.

Qapının qəfil açılması söhbətin ipini qırdı. Afət yarım açılmış qapının ağzında dayanmışdı. Söz demək istəsə də, buna ürək eləmirdi.

- İcazənizlə...

- Ay qız, bura mənim evimdir, keç içəri. - Rizvan stəkana su töküb ona verdi: - al iç, özünə gəl. Bu nə haldır, nə baş verib?

- Qorxuram əməliyyat baş tutmasın. Mənə elə gəlir ki, əməliyyat qrupunda satqın var. Kimsə onlara xəbər verib. Bu gecə bizə bələdçilik edən qadın evində qətlə yetirilib. İlk versiyaya görə, qadını boğub öldürüblər.

- Sən buna əminsən?

- Hə, əlbəttə! Hadisə yerindən indi gəlirəm. Meyiti müayinə etmək üçün ölüxanaya göndərdik. Bir-iki saat tibbi ekspertiziyasının cavabını alacağıq.

Xumar başını tutub divana çökdü. Bir əli ilə Rizvandan yapışdı:

- Hər şey batdı - dedi. - İndi mən nə edim? Bundan sonra mənə kim etibar edər?

- Bu sənə elə gəlir, - Rizvan çalışırdı ki, Xumarı sakitləşdirsin. - Onların bizim silahdan istifadə etməsi hələ hər şeyin bitdiyini demir. Özünü ələ al, uduzmaq mənlı-yi itirməkdən yaxşıdır. Biz əməliyyatı vaxtından əvvəl keçirərik. Bizim təcrübəmizdə belə şeylər çox olub.

- Səncə, bu nədir? Hər yerdə quldurlar polis əmək-dahlarına meydan oxuyur. Kimlərsə onlara kömək edir. Biz korrupsiya, qətlərə, rüşvətxorluğa, adam alverinə, narko- biznesə qarşı nə isə etmək istəyəndə, həmişə qara əllər peyda olur. Səncə, bu nədir? Bu qara qüvvələ-rin qarşısında niyə acizik? Ya polis sistemi pis işləyir, ya da onlar polislərlə əlbir işləyir. Axmaqla dostluq et-məkdənsə, ağıllı ilə düşmənçilik etmək yaxşıdır.

- Afət, gəl gedək ekspertizıyanın nəticələrini öyrə-nək. Xumarı tək buraxmaq lazımdır. Görünür, çox yo-rulub, sinirlərini cilovlaya bilmir. İnsan tənhalıqda daha yaxşı düşünər.

Onlar Xumarı tək qoyaraq getdilər.

Bədirlənmiş ay pəncərəyə qonan kimi idi. Otaq sa-rımtıl kölgələrlə dolu idi. Süsən öz otağında şirin yuxu görürdü.

Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin İstintaq Baş İda-rəsi, Livan vətəndaşları - Əli Məhəmməd Kərəki, Əli

Hüseyn Nəcaməddin, Azərbaycan vətəndaşları - Cavad Məmmədrəsul oğlu Məmmədov, Vidadı Rəhil oğlu Rəsulov, Müşfiq Əyyub oğlu Amanov, Əfqan Yunuf oğlu Valoşov, eləcə də əlaqələndirici, əsas fiqurlardan biri sayılan 2005-ci ildən axtarışda olan Alımurad Alımurad oğlunun işi üzrə istintaqı yekunlaşdırmışdır. İstintaq işi Ağır Cinayətlərə Dair İşlər Üzrə Məhkəməyə göndərilib. Bu şəxslər ittiham aktına görə təksirləndirilənlər İranın "Serah", Liviyanın "Hizbullah", və "Əl-Qaidə" beynəlxalq terror təşkilatları ilə əməkdaşlıq ediblər.

**Ağır Cinayətlərə Dair İşlər Üzrə
Məhkəmə materiallarından.**

Yarı soyundurulmuş, döyülmüş, zorlanmış Afət Alımuradın qarşısında diz çökmüşdü. Anbar yarıqaranlıq olduğundan küncdə-bucaqda elektrik lampaları yanırdı. Adamlar alatoranlıqda ora-bura gedir, kardon qutulara nəşə yerləşdirirdilər.

- Bizim adamlar çoxdan sənə göz qoyublar. O fahişəni aparanda da, polisdən evinə gətirəndə də bizimkilər səni izləyirdi.

- Deməli onu siz öldürmüşüz? Axı onun iki uşağı vardı.

- Biz onu öldürmədik. Satqın cəzasını aldı. Amma səni...

- Məni bağışlayın... Mən ölmək istəmirəm. Mən polis işçisi deyiləm. Sizin uşaqlar məni kiminləsə səhv salıb. Polis orqanlarında isə kuryer işləyirəm. O qadını mən tanımıram.

- Cəfəngiyyat danışırısan, sarsaq qadın! - Alımurad təpiklə onu vurdu. Afət qarnını tutaraq büküldü. - Sən bizə qarşı gedəndə gərək bunu biləydin. Qadınlar şeytanın paçasının altında olurlar. Ona görə də anadan ifritə doğulurlar. Qorxma, səni öldürmərik. Sənin həyatın bizim üçün problem deyil. - Alımurad gülümsədi, elə bil tutulmuş qoyunun başını kəsən qəssab idi. Qanın hansı tərəfə axacağıının onun üçün fərqi yox idi. - İnsan həyatı həmişə qədərindən gec başa düşür.

...Alımurad Çeçenistana 1996-cı ildə gəlmişdi. Bu elə bir vaxt idi ki, ikinci çeçen kompaniyası yenicə başlamışdı. Qarabağ döyüşlərindən keçən Alımurad atəşkəsdən sonra heç kimə lazım olmadığını anladı. Müharibə onun xasiyyətini yox, psixikasını da dəyişmişdi. Gördüyü ədalətsizliklər, özbaşnalıqlar, Qarabağ əlillərinin döyülüb- söyülməsi isə onu özünün təsdiqinə təkan verdi. Bakıya qayıtdıqdan sonra onun son ümüdləri də boşa çıxdı.

Alımurad Dağıstan sərhədini keçərək, Çeçenistana gəldi. Burada gördükləri onu bataqlıq kimi özünə çək-

di. Çeçenistanda vəhəbilər rejimi ölkəni quldurlar, terrorçular, kriminalist ünsürlərin meydanına çevirmişdi. Bölgədə özbaşnalıq hökm sürürdü. Şəriət məhkəmələri hökm çıxarır, günahsız insanlar bu hökmün qərarı ilə güllələnirdilər. Çeçenistan banditizmin alatoranına bürünmüşdü. İnsanlar müqavimət göstərməyə macal tapa bilmirdilər.

Vəhəbilər Çeçenistanı tərk edərək Dağıstana gələndə Alımurad da onlara qoşuldu. Sonra yenidən Azərbaycana qayıtdı. Vəhəbilərin Qusarda təşkil etdikləri "Meşə qardaşları" təşkilatına qoşuldu. Elə bundan sonra da Alımuradın həyatının üçüncü dövrü başladı. MTN-nin xüsusi təyinatlıları "Meşə qardaşları"na qarşı apardığı əməliyyat vaxtı Alımurad silahla dolu "Kamaz" markalı yük maşınını aradan çıxara bildi. Silahları Qusar meşəsinin dərinliyində torpağa basdırıb gecələrin birində İrana keçə bildi. İranda tezliklə xüsusi xidmət orqanlarının əlinə keçdi. Geriyə yol olmadığını başa düşən Alımurad onların təklifini qəbul etdi. İranda Alerza Hoseynin adına olan pasportu Alımurada verdilər. İran vətəndaşı kimi onu xüsusi tapşırıqla yenidən Azərbaycana göndərdilər. Onun qarşısına qoyulan tapşırıq məxfi idi. Alerza Hoseyn adı ilə Azərbaycana gələn Alımurad 2007-ci ilin oktyabrında Bakıdakı İsrail səfirliyinin, Yəhudi Mədəniyyət Mərkəzinin və Qəbələdəki RSS-in foto şəkillərini çəkərək İrana qayıdır. Alımurad cəsusluq

məqsədilə dəfələrlə Bakıya qayıdır. İsrailə aid olan bütün obyektlərin müşahidəsini aparıb İrana gedir və oradan da Livana qayıdır.

2008-ci ilin aprelində "Hizbullah" rəhbərlərindən biri olan Hacı Abbas onu yanına dəvət edir. Bu görüşdə 1993-2006-cı illərdə İsrail ordusuna qarşı döyüşlərdə iştirak edən Həcəmməddin Əli Hüseyn də iştirak edirdi. Görüş zamanı Əli Həcəmməddin Bakıdakı İsrail səfirliyinə qarşı terrorda Alerza Hoseynin razılığını alır. Bir müddət sonra Hacı Abbas "Serah" əməkdaşı Həmidlə əlaqə saxlayaraq əməliyyat keçirmə vaxtını dəqiqləşdirir. İsrail səfirliyinə qarşı terror 2008-ci il mayın səkkizinə təyin olunur. Bu terrordan siyasi məqsədlər üçün istifadə olunmadığını sübuta yetirmək üçün əvvəlcə "Əbu-bəkr" məscidini partlatmaq nəzərdə tutulur. Alerza Hoseynə Hacı Abbasın verdiyi tapşırıqlar bunlar idi: İsrail dövlətinin Bakı şəhərindəki səfirliyi qarşısında müşahidə aparmaq üçün lazımi müşahidə cihazları almaq, onları hazır vəziyyətə gətirmək, Bakıda onları qarşılayacaq azərbaycanlı Əflatun Şükürova vermək. Alımurad səfirliyin ətrafında müşahidə aparmaq üçün münasib yerlərin seçilməsində Əflatuna kömək etməliydi. Əflatun Şükürov onları qarşılayaraq İsrail səfirliyini rahat izləmək üçün İzmir küçəsində kirayəyə tutduğu evə apardı. Evdə yerləşəndən sonra Həmid dedi:

- Əflatun, "Hizabullah" üzvü olan bir nəfər bura gə-

ləcək və texniki vasitələrdən necə istifadə olunacağını sizə öyrədəcək. Sən bura gəl, - Alımuradı çağırdı: - Alerza, "Ms-Donalds" restoranının yanına get. "Dərviş" parolundun istifadə edən şəxslə görüş. Verəcəyi çantanı götür bura gəl. Olduqca ehtiyatlı hərəkət elə.

- Bizə başqalarından silah- sursat almağa ehtiyac yoxdur. Mənim Qusar meşəsində silah saxlanan quyum var. Sən Hacı Abbasla danış, icazə versə, günü sabah gedib o silahları bura gətirə bilərik.

- Yaxşı, danışaram. Sən hələlik çantanı al gətir, bu bizə çox lazımdır.

Gecə qaranlığında onlar Qusar meşəsinə gəldilər. Alımuradın silah basdırdığı quyunu tapıb silahları çıxardılar. ABŞ istehsalı olan "M-11 İnqaram" konstruksiyalı səsboğucu olan tapança-pulemyot, 2 ədəd Fransada istehsal edilən "BEF-66" konstruksiyalı səsboğucu olan tapança, İtaliya istehsalı olan "CT- 27" tapança, 10 ədəd tamperli partladıcı, 15 ədəd məsafədən idarə olunan partladıcı qurğu, 2 ədəd fotoblakirovka qovşağı partladıcı qurğu, eləcə də mobil döyüş aparmağa imkan verən başqa silahlar. Sonralar məhkəmədə aydın olacaqdı ki, bu silah-sursat Alımurad tərəfindən Moskvadan qaçaqmalçılıq yolu ilə "Meşə qardaşları" üçün gətirilən silahların bir hissəsidir. MTN-nin "Meşə əməliyyatı" zamanı "Kamaz" maşınını Alımurad aradan çıxara bilsə də, "Meşə qardaşları" vəhabi təşkilatının bütün üzvləri ələ

keçirilmiş və öldürülmüşdü. Hacı Məmmədovun məhkəməsindən sonra onun azadlıqda qalan quldur qruplaşması Bakıya toplaşmağa başladı. Dəstəyə Alımurad başçılıq edirdi. Onların niyyəti şəhərin müxtəlif yerlərində terror əməliyyatları keçirib əhalini qorxuya salmaq, aranı qarışdırmaq və hüquq-mühafizə orqanlarının başını qatıb Hacı Məmmədovu azad etmək idi. Lakin bu da baş tutmadı. MTN-nin və DİN-nin birgə əməliyyatı nəticəsində quldur qruplaşmasının çox hissəsi zərərsizləşdirildi. Lakin Alımurad bu dəfə də aradan çıxıb bildi. Sonralar Ağa Laçınlı ilə tanışlığı onu bura, bu anbara gətirdi.

- Burax məni, mən heç nə etməmişəm. Azadlıqda sizə daha çox köməyim dəyə bilər. - Afət sözlərin təsiri olsun deyərək höknürə-höknürə ağladı.

Alımurad elə bil yüz ilin yuxusuzluğundan ayıldı. Bir neçə dəqiqə ərzində bütöv bir ömrü vərəqlədiyinə görə hələ özünə gəlməmişdi. O, Afətdən aralanıb içəri si taxıla qatışdırılmış narkotik maddə ilə dolu olan taylardan birinin üstündə oturdu.

- Anbarın yerini sənə kim demişdi? - Əli silahlılardan biri onu təpiklə vurdu. Afət yerə yıxıldı. Bir-birinə sürülən metal səsi gəldi. Kimsə avtomatın tətiyini geri çəkdi. Belə vəziyyətdə müqavimət göstərmək ağılsızlıq olardı. Afət səhv buraxdığını başa düşmüşdü. Artıq onun həyatını əlindən almışdılar. O, bir anlığa ötən gecəni xatırladı.

...Xumardan ayrıldıqdan sonra polis maşınını birbaşa Binəqədiyə sürdü. Hava qaralmışdı. Xırda-xırda yağış yağırdı. O, körpünün altından keçərək irihəcimli, yüksək mərtəbəli binaların arxasına keçdi. Bu binaları təzə tikmişdilər. Afət buraları yaxşı tanımadığına görə xeyli axtarmalı oldu.

Nəhayət, anbarı tapdı. Bu üçbucaq şəkilində tikilmiş anbarın ancaq bir qapısı vardı. Bu Afəti düşündürdü. Bəs gizli yollar haradan keçir. Binanın ikinci mərtəbəsindən zəif işıq gəlirdi. Həyətdə zəncirə bağlanmış çoban iti küçə itlərinin səsinə səs verərək hürürdü. Ətrafda heç kim gözə dəymirdi. Bu, Afətin ürəyincə idi, onu görməsələr yaxşıdır. O, gizli yollarla axtarmağa başladı. Afət səhv etməmişdi. Şimal tərəfdən anbara güclə sezilən bir cıgır gedirdi. Afət cıgırı tutaraq irəlilədi. Anbara 5- 6 metr qalmış cıgırın üstə çaylaq daşları və çınqıl tökülmüşdü. Afət yolu yoxlamaq üçün əlini çınqılla uzatdı. Çınqılların arasında iri bir siçovl çıxaraq onun üstünə tullandı. O, nə baş verdiyini anlamadan, əlini belinə aparıb cəld hərəkətlə tabel tapançasını çıxardı.

- Çək əlini, fahişə! - kimsə arxa tərəfdən tapançanın soyuq lüləsini onun başına dirədi. - Bu koplər it kimi iy bilir. Silahını yerə qoy, üzünü mənə çevir.

- Mən fahişə deyiləm, burax məni, özünü işə salma.

- Mənim üçün narahat olma, ilişən sənsən. Fahişələyini isə içəridə yoxlayırıq. - Afətin üzünə bir yumruq vurdu. Zərbənin ağırlığından Afət zədələnsə də, yıxıl-

madı. Onun burnundan qan axırdı. Qaranlığın içərisindən kimsə dilləndi.

- Bu qancığın maşınını neyləyim? Bəlkə yandıraq?

- Hə, yandır. - Afəti irəli itələdi. - Yeri görüm, yoxsa təpəni dağıdaram. Yandır bu fahişənin maşınını. İstəyirsən lap dənizə at, istəyirsən duz gölünə apar orada yandır. Nə istəyirsən elə, ancaq burada yox.

- Bir saat sonra ehtiyat tunelini təmizləyin. Beşinci platformanın yanına yüz metr qalmış üzə çıxacağıq. Qatarın onuncu vaqonu bizimdir. Malı vaqona ehtiyatla yükləyin, sərhədi keçməmiş tərپəniş eləməyin. Vaqon bələdçisi, xətt polisi bizim adamdır. Onlar sizə köməklik edəcəklər. Qatarı sürən də özümüzünküdür. İstənilən yerdə qatarı saxlada bilərsiz.

- Bəs bu qancığı neyləyək? Bəklə güllələyim?

- Nə sarsaq- sarsaq danışırısan? Apar, səhərə qədər vaxtınız var. Kef çəkin, görmürsən - Alımurad diqqətlə Afətin bədən quruluşuna baxdı: - Allah bunu sevimək üçün yaradıb. İşinizi bitirib Dubaya gedəcək qadınların içinə atın. Sənədlərini orada həll edərik.

- Alımurad, qadan alım, olar ki, birinci mən...

Alımurad onun sözünü kəsdi:

- Kəs səsini sümsük. Sən get heroini hazırla, kisələri mənim otağıma gətir. Ağa Laçınlının qonaqları var. Onlar mala baxış keçirmək istəyirlər. Başa düşdün?

- Hə, artıq mən yoldayam.

Alımurad nəzarətçilərə göstəriş verdikdən sonra qonaqları qarşılamaq üçün gizli qapıdan bayıra çıxdı. Bayırda, anbarın şimal tərəfində yol çəkənlər bulduzərlə xəndək qazırdılar. Zöhrə ulduzu yenicə çıxmışdı. Ətraf süd rəngində idi...

...Prokurorluğun rəhbərliyi dərk edirmi ki, Rəna Nəşibovanın məlumatı vaxtında araşdırılsaydı, ən azı, Fətulla Hüseynov, Rəna Nəşibova sağ olardı. Zəmirə Hacıyeva oğurlanmazdı. Bu cinayətin məsuliyyəti onların üzərinə düşür. MTN əməkdaşlarının ifadələri var ki, Rəna Nəşibova məlumat verəndən sonra onlar Həcinin ad, yoxsa ləqəb olduğunu bilməyiblər. Prokurorluqda soruşanda deyiblər ki, həmin adamı yaxşı tanıyıırıq. Adını, soyadını deyiblər. Bildiriblər ki, DİN-də işləyir. MTN əməkdaşları da soruşublar ki, bəs niyə tutmursuz? Deyiblər ki, sübutumuz yoxdur.

Apelyasiya Məhkəməsinin materiallarından.

Afət müşavirəyə gəlməmişdi, Xumar çox narahat idi. Əməliyyatın bəzi detallarını vaxtından əvvəl Afətə dediyinə görə, peşmansılıq çəkirdi. Bütün günü onu ax-tarsa da, heç yerdə tapa bilmirdi. Anasının dediyinə görə, gecə evə gəlməyib, elə bilib ki, qızı yenə axşam

növbəsində işləyib. Polisdə belə hallar tez-tez olduğundan fikir verməyib. Bu sözlərdən sonra Xumarın narahatlığı birə-beş artmışdı. Gözü qapıda idi. Ona elə gəlirdi ki, qapı indicə açılacaq, Afət içəri girib öz yerində oturacaq. Hələ ümüdi tam qırılmamışdı. "Hər halda bu belə olacaq" deyər fikirləşirdi.

Xumarın başında qarmaqarışıq fikirlər bir-birini əvəz edirdi. Bəlkə bələdçi qadını qətlə yetirənlər onu da ələ keçirib? Axı onu evə Rizvan ötürmüşdü. Xumar bəzi sənədləri qaydaya salmaq üçün şöbədə qalıb işləyirdi. Yadına saldı ki, Rizvan tez qayıtdı. Bəs Afət? O, quş deyil ki, uçub getsin. Afət gecə vaxtı tək başına Binəqədiyə gedə bilərdimi? Yox! Afət Xumarın şöbəsində iki il idi ki, işləyirdi. Polis Akademiyasını bitirdikdən sonra onu polkovnik Kazımovun sərəncamına göndərmişdilər. Ağillı, istedadlı, işinin öhdəsindən asanlıqla gələn polis işçisi idi. Xumar çaşıb qalmışdı. Doğrudur, Xumar onu iki il idi ki, tanıyırdı. Lakin iki il bir o qədər də çox vaxt deyildi. Afət onlara əməliyyat barədə xəbər verə bilərmidi? Bələdçi qadının qətlə yetirildiyini o mənə çatdırmışdı. Xumar yadına saldı ki, dünən axşam Afət çox həyəcanlı idi. Özünü olduğu kimi göstərmək istəsə də, bu onda heç cür alınmırdı. Qeyri-adi hərəkətləri Xumara qərribə gəlsə də, o buna fikir verməmişdi. Elə bilmişdi ki, bələdçi qadının ölümü onu həyəcanlandırır. Xumar başa düşdü ki, səhvə yol verib. Yaxşı tanımadığın,

çox da etibar etmədiyin adama qədərindən artıq danışmaq olmaz.

"İlk fikir aldadıcı olur". - Xumar əlini ürəyinin üstünə qoydu. Bütün gücünü toplayaraq soruşdu. - "Sən inanırsan ki, bu doğrudan da belədir? "İnanıram, ona görə ki, mənə çox çətindir başqa cür düşünmək. O da sənin kimi güclü, iradəli qızıdır".

Bu sözlərdən sonra Xumarın həyəcanı azaldı. Əlini ürəyinin üstündən qaldırsa da, ona toxunmaqdan çəkinirdi. "Səninlə mübahisə etmək istəmirəm!... İndi hər deyilən söz Afəti təhqir edə bilər. Mənə ancaq ümid etmək qalır. Ümid edirəm ki, o sağdır". "Bağışla, mən söz verə bilmərəm..." - Xumarın ürəyi astadan döyündü və qərara gəldi ki, birbaşa onun gözlərinə baxsın. - "Axı nə cavab verim, bu daha da ağrılı olmazmı?" başa düşdü ki, başqa yolu yoxdur. - "Deməli, hər şey artıq gecdir". - Xumarın gözləri yaşardı. - "Mən elə demədim, hələ gec deyil". - Ürəyi ona cavab verdi.

Xumar özünə gələndə müşavirə başa çatmışdı. Onlar otaqdan çıxanda Xumar dirsəyi ilə Rizvana toxundu:

- Özündən razı kobudun biri. İstəyinə çatdın, sevinə bilərsən. Bəlkə hələ tezdir, əməliyyat qabaqdadır, kimin nəyə qadir olduğu onda bilinəcək.

Rizvan arvadına cavab vermədi. Onun tərs xasiyyətini yaxşı bilirdi, xüsusən də əməliyyat qabağı. Artıq söz hər şeyi korlaya bilərdi.

Payızın axırı idi. Qızılı rəng almış yarpaqlar küləyin təmasından yerə tökülürdü. Göyün üzü ala- bula buludlarla dolu idi. Elə bil payız gözünün son damcılarını yerə tökmək istəyirdi. MTN-nin həyətinə tökülmüş xəzan yarpaqlarını ortaboylu bir kişi uzunsaplı çöl süpürgəsi ilə süpürüb kənara yığırdı. Kişinin süpürgəni işlətməyindən belə işlərdə xam olduğu görsənirdi. Polkovnik Kazımov maşından düşüb giriş qapısına sarı gələndə kişini gördü. Əvvəlcə onu tanımadı, adi süpürgəçi olduğunu zənn etdi. Diqqətlə süpürgəçiyə baxanda dodaqlarında acı bir təbəssüm qondu. Bu, Hacı Məmmədov idi. Əslində tanınmalı bir şey qalmamışdı. Arıqlamışdı, üzünün dərisi sallanırdı, ayaqları bir qədər əyilmişdi. Çuxura düşmüş gözləri çaylaq daşları arasında gizlənən mərcanı xatırlayırdı. Söhrab ayaq saxladı.

- Aaaa... Bu sənənsən? Eşitmişdim burada bağban işləyirsən, süpürgəçi olduğunu bilmirdim. Eybi yox, mən elə belə dedim.

- Bu, səni çox maraqlandırır? - Hacı qıyqacı Söhraba baxdı. - Təmiz hava udmaq həmişə lazımdır.

- Yox desəm, düz olmaz. Bu, bir növ, futbol oyununa oxşayır. İstəyirsən qolu oyundankənar vəziyyətdə olarkən vurasan, alınmır. Sənin özünü top kimi fırladırlar. Qaldı təmiz havaya, bu sənlik deyil. - Söhrab getmək istədi.

- Dayan, sən mənə lazımsan.
- Elə bilirsən ki, sənə kömək edə bilərəm?
- Yox! Mən səninlə danışmaq istəyirəm.
- Danışmağa bir şey qalmayıb. Bütün alçaq danışqları artıq keçmişən. Sən şərəf nə olduğunu unutmusan, Hacı.

Hacıya elə gəldi ki, həyət birdən- birə qaraldı. Buludlar lap aşağıya endi. Bir neçə damcı Hacıнын sifətinə düşdü. Aldığı cavab onu sarsıtmışdı. Sanki damarlarındakı bütün qanı başına axırdı.

- Sizcə, bu vəziyyətdə mən nə etməliyəm?
- Qəbristanlığa baş çək, peşman olmazsan.
- Bir dəfə cəhd göstərdim, - Hacıнын səsi titrədi. - Məgər biz insanıq?

- Bu sənin işindir. Mən ancaq yadına salmaq istədim.

- Düzdür, mən gecikmişəm. Ancaq nəyisə yada salmaq heç vaxt gec deyil. Vəsiyyətnamə kimi yazmaq olar. Qoy oxusunlar, kimin kim olduğu bilinsin.

- Gecdir, Hacı, özünə əziyyət vermə. Axar suya eyni yerdən iki dəfə girmək mümkün deyil.

- Yanılırsan! Dəvə nə qədər ölü olsa da dərisi beş eşşəyə yük olur. Əgər mən danışsam, çoxları yerlərini mənimlə dəyişə bilər.

- Bilirsənmi, Hacı, mənə elə gəlir ki, sən çox dəyişmişən.

- Sən bunu nədə görürsən?

- Bu, özümə də hələ aydın deyil. Amma səndə nə-sə dəyişilib. Bu apaydın görsənir. Xüsusən də yerişində, indi çox ehtiyatla addımlayırsan. Yaxşısı budur danışasan. Danış, Hacı, bacardığıca tez danış. Bu yaşda təxəyyül vulkan kimi qaynayır. - Söhrab onun süpürgəsinə baxdı. - Süpürgə yaxşı şeydir, baxır kimin əlində.

Söhrab iti addımlarla ondan ayrılıb giriş qapısında yox oldu. Hacı süpürgəsinə söykənərək onun ardınca baxdı. "Nahaq vaxtında səni öldürmədim!" - deyə fikrindən keçirdi.

Çox zaman payız insanlarda romantik hisslər oyadır. Mürsəl təbiətən romantik olmasa da, bu payız axşamı qərribə hisslər keçirirdi. General ona iki şad xəbər vermişdi. "Ələkeçməz" in əfv edilməsi Mürsəli olduqca çox sevin-dirmişdi. Bu şad xəbəri Söhraba çatdırmaq üçün tələsirdi. Söhrab onun sözlərinə heç bir reaksiya vermədi, elə bil heç onu eşitmədi. Bir neçə dəqiqə hərəkətsiz yerində oturdu. Gözlərini dibi görünməyən boşluğa zillədi. Nəhayət yerindən qalxıb tələsmədən ona yaxınlaşdı. Söhrabın görkəmi elə idi ki, sanki, onun yanından keçməyə hazırlaşırı. Gözəgörünməz ruh kimi otaqdan yoxa çıxmaq istəyirdi. Lakin Mürsəla çatanda dayandı. Sakit, yumşaq səslə elə danışdı ki, onun səsi otaqda güclə eşidilirdi.

- Sənə deməliyəm ki, "Ələkeçməz"in əfv edilməsi məni çox sevindirirdi. O buna layiq idi. Bizim bunun düzgün olub- olmamasını deməyə haqqımız yoxdur. Biz ancaq onu deyə bilərik ki, bu düzgündür, ya yox. Ona görə ki, o bizim düşmənimiz deyildi, əksinə dostumuz idi. Mən həyatıma görə ona borcluyam.

- Mən heç vaxt kommunist olmamışam. Cibimdə qırmızı biletdirəmsən də həmişə ona nifrət etmişəm. Azərbaycan "demokratları" üçün bu çox nadir haldır. Onların hamısı demək olar ki, bu demokratiyadan bəhrələnilirlər. Mühit insanları yetişdirir, mühit də onları məhv edir.

- Hə, əlbəttə, immun sistemi öz hərəkəti ilə virusları neytrallaşdırır, o həqiqi qvardiya kimi axıradək müqavimət göstərir. Ona qarşı yer üzünün bütün canlı təbiəti gücsüz ola bilər. Bu da onun ölümünə gətirib çıxara bilər. Biz insanları qoxutmamalıyıq, onlar üçün yeni vəhimi yaratmamalıyıq.

- Elə bu istiqamətdə hərəkət edirik. Bunu sənə bütün çılpalığı ilə deyirəm. "Sünbül" əməliyyatı bir o qədər də asan olmayacaq. Bütün imkanlardan yararlanaraq lazımdır ki, insan tələfatı az olsun.

- Bu sənə belə gəlir. Biz artıq iki nəfəri itirmişik. Ağlın "Qara kəmə" əməliyyatına getməsin. Ağa Laçınlının dostları çox yüksək vəzifə tutur. Söz bildirçin kimidir. Heç vaxt yuvasında sakit otura

bilmir. Onlardan biri xəbər tutsa, əməliyyat pozula bilər.

- Təməmilə haqlısan. Lakin əməliyyatın ən xırda detalına qədər hesablanıb. Həmişə olduğu kimi, sizin köməkliyiniz sayəsində.

- Bir o qədər də şişirtmə. - Söhrab Ağa Laçınlının xəzinadarı Yaşarın sözlərini xatırladı: - Əgər yaddaşım məni aldatmırsa, xəzinədarı danışdıran birinci siz olmusunuz. O, istintaq vaxtı demişdi ki, brilliyantı Ağa Laçınlının dostlarından biri onun seyfinə qoyub. Yaşar onu sifətdən tanımasa da, çox böyük vəzifədə işlədiyini dedi. Bir də onu dedi ki, Ağa Laçınlının kef məclisində gördüyü adamlardan biri burada, MTN- də işləyir. Mən istisna etmirəm ki, bizim Nazirlikdə də onun adamları var. Əslinə qalsa, bunlara dost da demək olmaz. Onlar öz çirkli pullarını yumaq üçün ondan istifadə edirlər. - Söhrab qara qovluğu açıb bir neçə vərəqdən ibarət siyahını Mürsəla uzatdı. - Al, oxu, bu onların tam siyahısıdır. Hamısını eyni vaxtda həbs etmək olmaz. Bu dünyada siyasi səs-küyə səbəb ola bilər ki, bu da çoxlarının xoşuna gəlməyə bilər.

Mürsəl bir anlığa fikrə getdi. Başını aşağı saldı. İndi onun gözlərindəki boşluq görsənirdi.

- Nəsə baş verib? - sakitcə soruşdu.

- Yox, elə buradan keçirdim. İstədim sənə baş çə-

kim. Hə, sən də köhnə dostuna baxasan. Görəsən ki, bu dünyada tək deyilsən.

- Biz hamımız bu dünyada təkik! - Mürsəlın gözlərində yenidən qıgılcımlar oynadı. Səsi əvvəl olduğu kimi öz hökmünü tutdu. - Tək və tənha...

- O necədir? Mənim bacımı soruşuram. - Söhrab tələbəklik illərini xatırladı. Mürsəl ali təhsil alanda tez-tez onun yanına gəlirdi. - Yadındadır, necə qaçırdın? İndi necə?

- Yadımdadır! Sən o sözü mənə deyəndə çox qorxmışdum. Birdə ki, haradan biləydim ki, xoşbəxtliyimi polis paqonlarına qurban verəcəyəm.

- Belə çıxır ki, hər şeyə görə mən günahkaram. O vaxt mənə elə gəlirdi ki, sizə kömək edə bilərəm.

- Belə danışma. - Mürsəl kövrək səslə dedi. Mən haradan biləydim ki, o səni sevir. Sənin böyük ürəyin onu mənə verdi. "Məhəbbət qızıl gülün ləçəyindəki su damlası kimidir. Çalış ləçəyi əyməyəsən!" - bu sözləri sən mənə demişdin. Mən isə... Nəyə görə o məni sevirdi?

- Bəs sən? Sən hələ də onu sevirsən?

- Mən bu hadisədə hamıdan az günahkaram. Ancaq hamıdan çox izzəti mən çəkdim.

- Mənə elə gəlir ki, sən daha çox arıqlaşırsan. Bəlkə soyuqlamısan?

- Bilmirəm! - Mürsəl çiyinlərini çəkdi. - İnsan yaşa dolduqca xatirələrlə yaşayır. - O, Söhrabın yanında otur-

du. Diqqətlə onun gözlərinin içinə baxdıqdan sonra dedi: - Bəlkə indiki gerçəkliyə qayıdaq? Sənə elə gəlmir ki, qara ruhlar hələ də şüşənin içindədir? Hətta biz bilmirik hansının.

- Bilirik, bilirik! Səncə, biz nə ilə məşğuluq? Biz bunu illuziya formasında uda bilmərik. Onlar çox, biz azıq.

- Generalla məsləhətləşmək lazımdır. Onsuz da biz ona hər şeyi danışmalıyıq. - Söhrab gülümsədi.

- İndi gülməyə heç bir əsas yoxdur. Yaxşı gülüş ölumdür... Bu gün siçovul, sabah ola bilsin ki, insan.

- Hə, bu belədir... Yaxşısı budur hələ tələsməyək.

- Söhrab, gəl keçək əsas mətləbə. Mən sənə "Sünbül" əməliyyatının planını gətirmişəm. - Mürsəl iri kağız üzərində cızılmış xəritəni stolun üstünə sərdi. - Bizim adamlar iki gündür ki, anbarın ətrafındakı yolları "təmir" edirlər. Vağzal da nəzarətə götürmüşük. Ehtimala görə, narkotiklər və satışa aparılan qadınlar bu anbardadırlar. Anbarın üç gizli yolu var. Biri yeraltı tunneldən keçərək vağzal ətrafında üzə çıxır. Bizdə olan məlumata görə, onlar malı qatarla aparmaq istəyirlər. Bələdçiləri və dəmiryoludakı xətt polis nəfərlərini ələ ala biliblər.

- Biz də sakit oturmamışıq. Vaqon bələdçilərinin çoxunu öz adamlarımızla əvəz etmişik. Əməliyyatçılar sənişin kimi vaqonlara yerləşdiriləcək.

- Tipik psixasteniyadır! Onu sabah səhərə kimi xəstəxanaya yerləşdirməliyik. Biz onu ayrıca palataya qoyub müalicəni təyin edərik. Yaxşı olar ki, sakitləşdirici dərman olsun. Ona özünə gəlmək üçün vaxt lazımdır. Yoxsa elə birinci döngədə yığıla bilər.

- Mən səni başa düşdüm. Ətraflı başqa vaxt danışarıq. - Söhrab xəritəni yığışdırıb qovluğa qoydu. - İndi gedə bilərik.

- Tələsmə, general özü bizi çağıracaq. Bizdə sənə göstərməli nəşə olmalıdır.

- Deməli, siz də əlinizə xına yaxmısınız. Yoxsa mən özümü çox yalqız hiss edirdim.

- Bax görürsən! - Mürsəl sevincini gizlətmədi: - mən elə bunu eşitmək istəyirdim.

- Hə, əlbəttə, bu qaçış xətti deyil, ona görə ki, bir neçə saatdır eyni yerdə dayanmısan.

- Əlbəttə, ət çox dadlı idi. Hələ də özümü tox hiss edirəm. Mən heç vaxt heç nəyi unuda bilmirəm. Ola bilsin ki, bu mənim ən pis vərdişlərimdən biridir. - O, Söhraba yaxınlaşıb əlini onun kürəyinə vurdu: - Söz verirəm, əməliyyatı birgə keçirəcəyik. Bizim bir neçə xəfiyyəmiz artıq orada, anbarda Ağa Laçınlının quldur dəstəsinin içərisindədir.

- Ümüd edirəm ki, sənin kartofların artıq bişib. - Söhrab ilk dəfə olaraq gülümsədi. - Sənin kimi dostu olan heç vaxt ac qalmaz.

- Niyə belə qəflətən? Əslinə qalsa, heç mən özüm-də bilmirəm. Əgər qabaqcadan xəbərim olsaydı, sənə yaxşı stol açardım. Sən ki, bilirsən, Ağa Laçınlıdan bö-yük hədiyyə tapmaq mümkün deyil. Əgər əməliyyat baş tutsa, onu sənə bağışlaycağam. Bəlkə brilliyantın kimə məxsus olduğunu öyrənə bildin.

- Elə buna görə?

- Yox, əlbəttə, yox! Mən bilirəm ki, Ağa Laçınlı dostlarsız zəifdir. O, güclü zərbəyə davam gətirə bil-məz.

- Buna hələ baxarıq...

EPİLOQ ƏVƏZİ.

Güclü külək əsirdi. Yumşaq qar adamın gözüne dolurdu. Xumar bir əli ilə balaca Süsənin əlindən tutmuşdu, ikinci sağ əli ilə yüngül pləşinin ətəyini sıxırdı. Xumar yeridikcə, külək sulu qarı onun pləşinin yellənən qanadlarının altına soxurdu. Balaca Süsənin gödəkcəsini yaxalığını qaldıraraq boğazına altında bağlamışdı. Xumar qorxurdu ki, onun qulağına soyuq olar. Onlar sakitcə küləyə qarşı gedirdilər. Lopa- lopa tökülən qar onların kürəyinə yapışib qalır, sonra yoxa çıxaraq qabaq tərəfdə yığılırdı. Əllimetrlik yol Xumara çox uzun görsəndi. Ona elə gəldi ki, yerimirlər, sanki bir yerdə hərələnirlər. Ağzı yaylıqla bağlanmış balaca Süsən soruşdu:

- Hələ çox gedəcəyik?

- Yox, qızım, bir az döz, lap az qalıb. Zəhrimara qalsın belə hava...

Çətin əməliyyatdan sonra div yuxusuna getmişdi. İki gün idi ki, yatırdı. Səhərə yaxın ayılan kimi oldu. Əslində buna heç ayılmaq da demək olmazdı. Xumar yuxu ilə gerçəklik arasında qalmışdı. Rizvan onun çarpa-

yısı yanında dayandı. Bu adi səhər günlərindən biri idi. Yorğan üstündən sürüşdüyündən Xumarın sinəsi açıqda qalmışdı. Boynu yetişmiş sünbül kimi ağarırdı. Xumarın boynundan, sinəsində qalxan isti, zərif qoxulu ətir Rizvanı duyğulandırmışdı.

- İndi mən bununla neyləyim? - Rizvan özü- özündən soruşdu. - Gör necə də gözəldir. Heç inanmaq olmur ki, bu incə, zərif barmaqlar çox vaxt soyuq, kobud silahların tətiyində ilişib qalır.

Rizvanın fikirləri alt- üst olmuşdu. Əməliyyat qabağı Xumarın ona dediyi sözlər yadına düşdü: - "Kobudun biri, biz hələ buna baxırıq. Sən çox da öyünmə, sabah kimin daha çox fərqlənəcəyini hələ heç kəs bilmir..."

Rizvan ehmalca əlini arvadının sinəsinə toxundurdu.

- Sən məni əvəz edə bilərsən. Amma riskin də həddi var. Həyatda səni mənə kim əvəz edə bilər, Xumar?

- Mən! - Xumar gözlərini açdı, dikəlib çarpayının kənarında oturdu. - Mən sənə nə düşündüyünü bilirəm. - Xumarın gözləri ehmalca parladı. - Gəl, gəl yanıma... Mən elə bildim sən...

- Yaddaşın çox durulaşmış. Bəlkə bu gün ayın neçəsi olduğunu da unutmusan.

- Yox. Unutmamışam. Keçmişə asanlıqla unutmaq olmur. Amma...

- Hə, nə amma? Yoxsa məni Afətin yerində görürsən?

- Yox, görmürəm. Sən elə səhv buraxmazdın.
- Xumar, mən səni sevindirəcək xəbərlə gəlmişəm.
- Sən nədən danışırısan? - Xumar soruşdu. Havası çatmayan adam kimi sözləri güclə ağzından çıxardı.
- Hər şey alındı, - o gülümsədi. - Eh, qəhrəman, səni başa salmaq üçün...

Rizvanın sözləri dodağında ilişib qaldı. O, cəld hərəkətlə ərini fırlayıb çarpayıya yıxdı, sinəsinə çöküb: "Tez ol danış, sən elə bilirsən ki, qadın zəifləyəndə ondan hər şeyi asanlıqla almaq olar?" - dedi.

- Sən dəli olmusan nədir? - Rizvan ümitsizlik içərisində ucadan söylədi. - Məgər sən bilmirsən bu gün ayın neçəsidir? Sənə nə olub?

Xumar kamanın sarı simi kimi idi. Nə dartına bilir, nə də boşalırdı. Sevincdənmi, həyəcədənmi, yoxsa gördüyü yuxunun təsirindənmi özünü ələ ala bilmirdi. O, nəinki ayı, günü, hətta özünü belə unutmuşdu.

- Mən elə indicə hava limanına gedirdim. Uçuşa gecikmişdim. Üzü küləyə getdiyimdən külək yeriməyə imkan vermirdi...

- Sən yaxşı yuxu görmüsən. Yuxu gündüzkü arzuların gecə inikasıdır. Əgər yuxuda görmüsənsə, deməli, gedirsən. Sənə bir aylıq məzuniyyət veriblər. Əgər uçuşa gecikmək istəmirsənsə...

...Tiflis hava limanından "Boinq-720" sənişin təyyarəsi havaya qalxdı. Liman üzərində bir dövrə vurduqdan

sonra surət yığıb qərbə doğru istiqamətləndi. Xumar başını söykənəcəyə qoyaraq fikrə getmişdi. Balaca Xumar Osmanla söhbət edirdi. Əli rusca nəşr olunan "Gürcü xəbərləri" qəzetini oxuyurdu. Qəzetin ikinci səhifəsindəki xəbərlər onu həyəcanlandırmışdı.

Qəzet Azərbaycandakı Neft Akademiyasındakı qanlı terrordan, MTN və DİN- nin birgə keçirdiyi "Sünbül" əməliyyatından yazırdı. Tutulanlar arasında məşhur iş adamı Ağa Laçınlı, uzun müddət axtarışda olan Alımurad adlı cani və Hacı Məmmədovun ehtiyat dəstəsinin bir çox üzvü vardı. Qəzet onların zərəsizləşdirilməsindən yazırdı.

Əli qəzeti Osmana uzatdı:

- Al bax, onlar bizsiz də keçinə bilirlər.

Osman qəzeti alıb kənara qoydu. Heç nə olmamış kimi balaca Süsənin saçlarını sığalladı:

- İstəyirsən, sənə şeir oxuyum?

- Hə, oxu. İstəyirəm, Osman əmi, oxu da...

*Bu qoca dünyada qərib quşam mən,
Düzü, dərd çəkməkdən yorulmuşam mən.
Xəzan yarpağı tək soldu gəncliyim,
İlahi, nə üçün doğulmuşam mən?*

Hava gəmissi çox yüksəklikdə, buludların üstü ilə uçurdu. İlmunatordan aşağı baxdıqda, hər tərəf ağ pam-

bıq tayalarını xatırladırdı. Bir neçə saatdan sonra bu nə-
həng sərnəşin təyyarəsi London hava limanına yenəcə-
di. Tiflisdən fərqli olaraq burada küləksiz, günəşsiz ilıq
hava var idi. Uzaqlardan sürünən ağ duman yavaş- ya-
vaş ətrafa çökürdü. Gözləmə salonunda Səsən qızları ilə
birgə təyyarənin limana enməsini gözləyirdi. Vaxt da-
raldıqca onların həyəcanı da artırdı. Səsən əlində bir
dəstə ağ qızılgül tutmuşdu...

İkinci kitabın sonu.

Bakı - Quba. 2009

BAŞSIZ MEYİT

Cənub şəhərlərindən biri, şənbə günü səhər çağı sanki hələ yuxudan ayılmamışdı. Şəhərdə tam sakitlik idi. Bir çoxları cümə axşamlarından arvad-uşaqlarını da götürüb şəhəratrafi bağ evlərinə getmişdilər. Meyvə-tə-rəvəzin yetişən vaxtı idi. Yayın istisindən üzüm, şaftalı şirələnərək qana gəlmişdilər. Şəhər çox isti olduğundan, imkanlı adamlar istirahət guşələrində, daha çox imkanlılar isə Antaliyada, Malaziyada, Sinqapurda və bir çox başqa tropik ölkələrdə dincəlirdilər. Şəhərdən çıxa bilməyən insanlar isə maşınların buraxdığı zəhərli qazlardan, küçə alverçilərinin səs- küyündən nisbətən azad nəfəs alırdılar. İt saxlayan iki qonşu itlərini havaya çıxarmışdı. İtlər təmiz hava udur, qonşular isə şəhərdə baş verən son hadisələrdən danışırkıdılar. İtlər yeri iylə-yə-iyləyə sahiblərindən xeyli uzaqlaşmışdılar. Başı söhbətə qarışan it sahiblərindən biri itinin ardınca getdi, onun harada olduğunu bilmək istədi. Onlar adətən məktəb stadionunun ətrafında gəzişirdilər. İtlər kolluğun yanında dayanaraq nəyisə iyləyir, arxaya baxaraq zingildə-

yirdilər. İt sahibi bir neçə addım sola dönərək dayandı. Gördüyü mənzərə onu elə qorxutmuşdu ki, həyəcandan qonşusunu çağıra bilmirdi. Qonşusu ona çatanda yerindəcə donub qaldı. Onların qarşısında başsız meyit vardı.

Hadisə yerinə gələn kriminalistlər əvvəlcə bu kişi meyitini müayinə etdilər. Onun yaşı 35-40 arasında olar. Sırada dayanan oniki mərtəbəli binanın yuxarı mərtəbələrinin birindən atılıb. Onlar belə ehtimal edirdilər ki, bu çardaqdan və ya damdan da atıla bilər. Kriminalistlər, polis əməkdaşları və müstəntiqlər meyitin şəxsiyyətini təyin etməyə çalışdılar. Bu onlar üçün o qədər də çətinlik törətmədi. Lakin ilkin versiyalar aldadıcı oldu. Öldürülən şəxsin barmaq izləri polis bazasının arxivində tapılmadı. Bədənində tanınma nişanəsi olan çapıq, anadangəlmə xal, tatirovka və başqa şeylər yox idi. Doğrudur, ekspertlər təyin etdilər ki, ölümündən bir az əvvəl mərhum ürək nahiyyəsindən güclü elektrik cərəyanı alıb. Bu üsulla naməlum cinayətkarlar öz ovlarını qabaqcadan neytrallaşdırıblar. Biləyindəki göyərmiş izlər ehtimal etməyə imkan verdi ki, onun qollarını əvvəlcə bağlayıb, sonra başını kəsiblər.

Bazar günü axşama polis əməkdaşları yaxın oniki mərtəbəli binanın sakinlərinin yoxlanılmasına son qoy-

dular. Gecə yarısına yaxın axırcı iki mərtəbənin mənzillərinə baxış vaxtı polis əməkdaşlarına bir qadın yanaşdı: "Mən səkkizinci mərtəbədə yaşayıram. Bu gün Avropadan qayıtmışam. Otağında iydən dayanmaq olmur. Döşəmə və tavanda çoxlu sayda ləkələr var. Bu xuliqanlıqdı. Xahiş edirəm bir əlac eləyin."

Sahə müvəkkili ilə birlikdə səkkizinci mərtəbəyə qalxan əməliyyat işçiləri pis qoxu gələn otağın qapısının zəngini uzun müddət çalsalar da, qapını açan olmadı. Məsləhətləşdikdən sonra evlər idarəsindən mütəxəssis çağırdılar ki, dəmir qapını aşsın. Otaqda hər şey alt-üst olmuşdu. Yataq otağında cavan qadının meyitini tapdılar. Qadının qarnı cırılmış, bağırsaqları bayıra tökülmüşdü. Böyük paltar asan şkafdan iki uşaq meyiti asılmışdı. Evdəki qiymətli əşyaların, elektrotexnika və ziynət əşyaları yerində idi. Əməliyyatçılar güman etdilər ki, canilər ancaq nəğd pul aparıblar. Onlar divara bərkidilmiş seyfi taparaq sındırmışdılar. Onlar pulu kitabların arasından, şkafdakı alt paltarlarının altından, şüşə qablardakı unun içərisindən axtarmışdılar.

Qonşular ev sahibəsini tanıdılar. Bu, oniki mərtəbəli binanın sakini Afaq idi. Şfonderdən asılmış uşaqlar - 5 yaşında Məlik və 3 yaşlı Sevda - Afaqın uşaqları idi. Qonşular morqa gələrək başsız meyitə də baxdılar. Onlar belə hesab etdilər ki, bu kişi çox güman Afaqın əridir.

Afaq işləmirdi. Evin təsərrüfatı, səliqə- səhmanı ilə

məşğul olur, iki uşaq böyüdü. Əri Məhərrəm çox da böyük olmayan, lakin yaxşı qazanc gətirən ticarət firmasına başçılıq edirdi. Onun haqqında söz- söhbət gedirdi ki, o kirli pulların nəğdləşdirilməsi işin mahir bilicisidir. O, kirli pulları üçüncü, dördüncü əllər vasitəsilə təmizləyir, ona yaxın olan banklar vasitəsilə istədiyi yerlərə ötürürdü.

Banklardan və kredit konpaniyalarından fərqli olaraq, Məhərrəm pulları az faizlə və heç bir formal sənədləşmə olmadan ödəyirdi. Ona görə də Məhərrəmdən kredit götürənlərin sayı günbəgün artırdı. Kredit qısa müddətli olurdu, qaytarılma vaxtı gününə, saatına kimi hesablanırdı. Əgər pulu qaytarmaqda ləngimə olurdusa, onda hesab ikiqat artırılırdı. Əgər borclu təyin edilmiş vaxta pulunu ödəyə bilmirdisə, Məhərrəmin adamları tərəfindən borclunun malları, köşkü və mağazaları əlindən alınardı. Məhərrəm evdən, məşindən, bağ evindən də yan keçmirdi. Sonra götürdüyü şeyləri ikiqat, üçqat artığına satırdı. Camaat arasında söz- söhbət gedirdi ki, Məhərrəmin beli yuxarılarla bağlıdır.

Əməliyyatçılar hesab edirdi ki, Məhərrəm ev oğurları, qarətçilər tərəfindən də öldürülə bilərdi. Lakin həqiqəti təyin etmək üçün müstəntiqlər yüzlərlə adamı yoxlamalı oldular. Axırncı illərdə Məhərrəmlə əlaqəli olan şəxslərin hamısı nəzarətə götürüldü.

Bir neçə gündən sonra daha səs- küylü bir hadisə baş verdi. Şəhərin ən bahalı restoranlarından birində iş adamı Mirələm Kazımovu həyat yoldaşı Sevdayla birlikdə günün günorta çağında güllələdilər. Şəhərin mərkəzində yerləşən bu bahalı restoran Mirəli Kazımovun idi. 40 yaşlı biznesmen restoranda tək-cə dincəlmirdi. O, həm də burada ona borclu olan adamlarla da görüşürdü. Onlara pul buraxır, dillərindən kağız alır, faizləri fırladır, kreditləri vaxtında ödəməyənlərin əmlakını əlindən alırdı. Mirələm də eyni ilə Məhərrəmin metodu ilə işləyirdi. Restorandakı gizli kameralar olmuş hadisəni dəqiqliyi ilə lentə yazmışdı.

Mirələm həyat yoldaşı ilə günorta naharına oturmuşdu. Restoranda demək olar ki, adam yox idi. Mirələm bura xanımı ilə gələndə, restorana işçiləri çalışırdılar ki, bir-iki saatlıq heç kimi buraxmasınlar. Onlar yenicə yeməyə başlamışdılar ki, restorana maskalanmış iki kişi daxil oldu. Onlar arxadan Mirələmin stoluna yaxınlaşdılar. Arxadan hər ikisinin kürəyinə atəş açdılar. Kişilərdən biri tapançanın qundağı ilə Mirələmin başına vurdu:

- Açıq göz köpək, indi yediklərini qan kimi qusarsan. - Sonra iki atəş ilə restoran işçisini yerə sərdi. - Bizə şahid lazım deyil.

Onlar kassadakı pulları və Mirələmin içi pulla dolu əl çantasını götürdükdən sonra, üç təsdiqləyici atəş açdılar.

Sevda və restoran işçisi elə yerindəcə keçindi. Mirələmi huşsuz halda xəstəxanaya götürdülər. Biznesmen o dərəcədə polis orqanları ilə əlaqələrinə arxayın idi ki, özünün mühafizəçi də yox idi. O, daha çox restoranın siqnalzasiyasına arxayın idi. Lakin basqın zamanı kimsə siqnalzasiyanı şəbəkədən ayırmışdı. Axşam tərəfi restorandan çox da aralıda olmayan zibil qabında Mirələmin çantasını tapdılar. Bu çantada biznesmen kredit verdiyi adamların siyahısını, borcların məbləğini və dillərindən alınmış borc kağızlarını saxlayırdı. Çanta boş idi. Məhərrəmin işində olduğu kimi, bu işdə də təkcə kamerasının görüntülərindən başqa işləməyə əldə əsas, fakt yox idi. Müstəntiqlər çalışırdılar ki, Mirələmin əlaqədə olduğu şəxslərin şəxsiyyətini təyin etsinlər. Ancaq nə iş yerində, nə biznesmenin evində, bir dənə də olsa, kreditlə bağlı iltizam, müqavilə və siyahı tapa bilmədilər. Yəqin elə bu sənədlər üçün də qatillər ova çıxmışdı.

Borc kağızlarının, iltizam və müqavilələrin yoxa çıxması səmum yeli kimi şəhərə yayıldı. Məhərrəmin və Mirələmin təziqlərinə məruz qalan müştərilər rahat nəfəs aldı. Bu iki məşhur iş adamının qətlə yetirilməsi, qətlin amansızlıqla həyata keçirilməsi rəsmi orqanların da narahatlığına səbəb oldu. Nə olursa olsun, hər iki

biznesmenin qatilləri tezliklə tapılmalı, qanunla cəzalarını almalıdırlar. Bu, rəsmilərin qərarı idi.

Müştərilərin əksəriyyəti açıq- aşkar sevinirdi ki, borcu qaytarmaq lazım olmayacaq. Onlar qətiyyənlə biznesmenlərin, xüsusən də qadınların, uşaqların ölümünə kədərlənmirdilər. Bu bəhrəsiz və vəfasız dünyada borcu olanlar üçün iki yol var, ya dilənçiliyin cövhərini dadmaq, ya da borc verənin ölümünü görüb sevinmək. Onlar ikinci yolu tutdular.

Xəstəxanada bir neçə dəqiqəliyə Mirələm özünə gəldi. Palatada növbə çəkən müstəntiq onun yanına tələsdə. Mirələm sakit, lakin xırıltılı səslə müstəntiqə dedi:

- Mən nahar vaxtı restoranda Səlim Ağasıyevi gözləyirdim. O, mənə borclu idi. Özü zəng vurub görüşməyi təklif etdi. Dedi ki, borcunu da gətirəcək.

- Səlim sənə nə qədər borclu idi?

- Yarım milyon. Əvvəlcə o bizim evə, sonra bağ evinə gedib. Qapını açmayıblar. - Mirələmin səsi getdikcə zəiflədi və qırıldı.

Səlim Ağasıyevə çıxmaq müstəntiqə çətin olmadı. Səlim varlı atasının hesabına dəbdəbəli həyatını yaşayırdı. O, dövlətliklərlə oturub- durur, gecə klublarında olur, kazino və gecə barlarında çoxlu pullar xərcləyirdi. Şəhərin ən bahalı qadınları ilə yatırdı. Atasının firmasında menecer kimi qeydə alınsa da heç firmanın yerləşdiyi

küçəni belə tanımırdı. Bir neçə il əvvəl Ağasıyevlər istirahət üçün xaricə getmişdilər. Dincəlmək onlara qismət olmadı. Qaldıqları otel terrorçular tərəfindən partladıldı. Atasından ona çoxlu pullar, bir neçə firma bank işləri qaldı. Səlimə elə gəldi ki, bu milyonlar çox azdı, atasının daha çox pulu olmalı idi. Səlim qısa müddətdə şəhərin görkəmli yerində tikilən yeni binadan çox dəyərli ev aldı. Bir- iki xarici maşın, Xəzərdə keyf etmək üçün yelkənli yaxta, Novxanıda, Bilgəhdə lap dənizə bitişik villaların sahibi oldu. Pulları kef məclislərində, kazino və gecə barlarında xərclədikdən sonra şəhərin ən iri banklarından kredit götürdü. Kreditin hesabına borclarını ödədi. Səlim bankları gəzir, əvvəl aldıklarını girov qoyaraq böyük faizlə pul götürdü. Kreditləri vaxtında verə bilmədiyinə görə banklar daha ona pul vermir. Belə günlərin birində o, Məhərrəmə üz tutdu.

Müstəntiq belə hesab edir ki, Səlim bu pullarla bank borclarını ödəyib. Məhərrəmin pullarını ödəmək üçün Mirələmdən sələmə yarım milyon pul alıb. Lakin bu, hələlik yalnız müstəntiqin versiyası idi. Bu fərziyəni yoxlamaq üçün müstəntiq rəhbərlikdən əlavə kömək istədi. Əməliyyatçılar şəhər evində Səlimi tapa bilmədilər. Binanın komendantı onlara dedi ki, Səlim bir neçə gün əvvəl bağ evinə gedib, ancaq hansına, onu bilmir.

Müstəntiq avtomatlı əməliyyatçıları və üç polis nəfərini götürərək Novxanıya getdi. Qapını Səlim özü aç-

dı. Lakin qanun keşikçilərinin həyəətə girməsinə etiraz etdi.

- Mən bütün suallarınıza vəkilimin iştirakı ilə cavab verəcəyəm. - dedi.

- Bu halda biz məcburuq sizi polis idarəsinə aparaq. Ora sizin vəkilinizi çağırıb sullarımızı verək, - müstəntiq ona cavab verdi.

- Mənim dostlarım sizi paltaryuyan toza döndərərlər. - Səlimin qəzəbdən üz- gözü əyildi. - Başa düşürsünüz, siz kim, mən kiməm!?

- Tərslik eləməyin, gəlin gedək, - müstəntiq onu dilə tutmaq istədi. - Vaxt sizin xeyrinizə işləmir. Özünüz getməsəniz...

Qəflətən həyəətə tappıltı ilə nəsə düşdü. İkinci mərtəbədən özünün yerə atan bir nəfər hasardan aşaraq qaçdı. Özünün qonşu villanın böyrünə verərək gizləndi.

- Dayan! - əməliyyatçılar bir anda həyətdən çıxıb qaçanın dalınca düşdülər.

Onlar tinə çatanda atəş açıldı. Qaçan adam ayağından yaralanaraq çəmənliyə yıxıldı. Lakin əlindəki "makarovdan" bir neçə atəş də açdı. Sonra polis əməkdaşları eşitsin deyə var gücü ilə qışqırdı:

- Atmayın, mənim gülləm qurtardı, təslim oluram - tapançanı əməliyyatçılara sarı tolazladı.

Səlim gördü ki, cəmi iki nəfərlə qalıb, cəld pilləkənləri çıxaraq dolabı açmaq istədi. Müstəntiq fənd iş-

lədərək Səlimi yerə sərdi. Onun qollarına qandal keçirildilər. Kamoddan bir neçə silahla bərabər "6T427" və "62TM" markalı tapança tapdılar. Ekspertlər müəyyən etdilər ki, bu silahdan atılan güllə ilə Mirələmi ölümcül yaralayıblar. Cangüdəndən götürülmüş Makarov tipli TT tapançası Mirələmin arvadının və barmenin ölümünə səbəb olub. Bağ evinə gətirilən polis itləri çox asanlıqla Məhərrəmin torpağa basdırılmış başını tapdılar.

Müstəntiq Səlimi prokuror işçilərinə təhvil verəndə: - Əsəbləri tab gətimədi, it küçüyü?.. - dedi. - Suallara cavb versəydin bəlkə də canını qurtara bilərdin.

Mirələm ölümdən canını qurtarsa da, ömülük əlil olaraq qaldı. Uşaqları onu özəl klinikalardan birinə yerləşdirdilər. Səlim və onun cangüdəni ömürlük həbs cəzası olaraq xüsusi rejimli həbsxanaya göndərildilər. Həbsxanaya daxil olandan bir neçə gün sonra hər ikisi sirrli, müəmmalı vəziyyətdə qətlə yetirildi...

ÇƏTİN SÖHBƏT

Şəhər polis idarəsinin rəisi polkovnik Mirqasimov çıxılmaz vəziyyətə düşmüşdü. Bütün xəfiyyələrini işə salsada, kələfin ucunu əlinə keçirə bilmirdi. Nazirlikdən edilən təziqlər saatba saat artırdı. Məsələ çox incə olduğundan onu açıb- ağartmaq da mümkün deyildi.

- Ənvər müəllim, bu məsələ çox incədir. Başa düşürəm, siz fərdi təqaüddəsiz. Heç kim sizi bu işi görməyə məcbur edə bilməz. Ancaq gərək məni başa düşəsiniz. Mən sizin yanınızda uzun illər işləyib təcrübə götürsəm də, bu işdə acizəm. Buraxılan ən xırda səhv mənim karyerama nöqtə qoya bilər.

- De görüm, nə baş verib?

- Üç gün əvvəl liftin kabinəsində naməlum şəxs yüksək rütbəli bir məmurun arvadını zorlayıb. Bu əclaf bıçağı qadının xirtdəyinə dirəyərək üzünü yaralayıb. Bu iş üçün xüsusi təyin edilmiş axtarış-əməliyyat qrupu işləyir. Şəhərin ən yaxşı detektivləri səfərbər olunaraq bu işə cəlb olunublar. Lakin üç gündür izə düşmək mümkün olmur. Hələlik onlarda bir şey alınmır. Kömək

elə, bu əmr deyil, xahişdir. Ona görə yox ki, qadının əri yüksək rütbəli məmur mənim dostumdur. Yox! Ona görə ki, bu əclaf bizim hamımızı alçaldıb. Bunu edən hər kimdirsə elə-belə, təsadüfən eləməyib. Bu şəxsi intiqam da ola bilər, siyasi sifariş də. Sizdən gizlətmirəm, əhval-ruhiyyəmə çox pisdür.

- Mən çalışaram. - Ənvər müəllim sakitcə cavab verdi. O, vaxtilə şəhərin adlı-sanlı, seçilən detektivlərindən biri idi. Üç ay olardı ki, yaşına görə fərdi təqaüdə çıxmışdı.

Səhərişi gün Ənvər əməliyyat qrupunun materiallarını diqqətlə oxudu. Cib dəftərcəsinə qeydlər etdi.

- Ağsaqqal, işin-gücün yoxdur bəyəm? Səni nəvələrin gözləyir, sən isə kağızların içərisində eşlənirsən. İncimə, bu məsələ də sən nəşə edə bilməzsən. Bu işlə elə adamlar məşğuldur ki, təkcə soyadları adamın tükələrini biz-biz edir. Onlar qanunu oğruları, qatilləri, quldur dəstələrin başçılarını dama basıblar. Bu sənə uşağa konfet verib söz almaq kimi görsənməsin. - Cavan müstəntiq ona yazdığı gəlirmiş kimi: - Dur, get evinə, sənın tayların çoxdan istirahət edir.

İncik sözlərə fikir vermədən qoca xəfiyyə kağızları axıra kimi oxudu. Qəribədir, zərərçəkən çox xəsisliklə izahat verib. Bəlkə kimsə onu qorxudub? Qadın bu yaramazın paltarını, xarici görünüşünü yaxşı təsvir edib. Zorlanmadan isə az danışib, xəsislik edir. Bəlkə utanır?"

- Ənvər fikrindən keçirdi. Yaxşısı budur durum gedim qadın yatan xəstəxanaya.

Ənvər çox çətinliklə də olsa, zərərçəkən Yasəmənle görüşə bildi. Gözətçilər uzun müddət onun sənədlərini yoxladıqdan sonra harasa zəng vurdular. Sonra mayor-dan üzr istəyib onu xüsusi palataya apardılar.

Yasəmən xanım Ənvəri yaxşı qarşılamadı.

- Mən artıq yüz dəfə sizin əməkdaşlarınıza hadisəni olduğu kimi danışmışam. - inamsızcasına Ənvərin ağarmış saçlarına baxdı. - İndi də ağbaşın birini göndəriblər.

- Hə, əlbəttə, siz cinayətkarın tezliklə tutulmasını istəməyirsinizsə, onda heç nə əlavə etmək lazım deyil. - Ənvər soyuqqanlılıqla cavab verdi.

- Axı sən nə cəsarətlə belə danışırsan? Mənim üzümü yaralayıblar, az qala ölmüşdüm. Mənim ərim də yüksəkçinli dövlət məmurudur. Mən ona hamısını olduğu kimi danışmışam. Əlavə etməyə bir şey yoxdur.

- Bax elə buna mənim bir qədər şübhəm var, ərinə hər şeyi danışmağına.

- Siz nəyə görə belə düşünürsünüz?

- Mənə məlum olduğuna görə o yüksəkçinli məmur sizin əriniz qısqancdır. Ona görə də siz ona bəzi şeyləri danışmamısınız. Susmaq həmişə yüngüllük gətirmir.

- Məsələn? - qadın ehtiyatla soruşdu.

- Szi istintaqda ifadə vermisiz ki, cinayətkar üzünü-zü bıçaqla gedəndə kəsib. Daha doğrusu sizi zorladıq-

dan sonra bunu əlvida kimi də qiymətləndirmək olardı. Lakin protokolda yazılıb ki, həmin anda liftdən çıxmısınız. Bax elə burada ifadələr düz gəlmir. Əgər sizə inansa q liftdin kabinəsində az qan olmalı idi. Axı siz liftdən tez çıxmısınız. Ancaq ekspertlər müəyyən ediblər ki, liftin döşəməsində qan çox olub. Mən belə düşünürəm ki, cinayətkar sizin üzünüzü sonra yox, əvvəldən çapıb.

- Bunlar hamısı sizin axmaq fərziyyənizdir.

- Əlbəttə, bunlar fərziyyə də ola bilər. Cinayətkar üzünüzü korlamaq istəməyib, siz özünüz onu buna məcbur etmişiniz.

- Mən hər şeyi dedim! Məni sakit buraxın... - qadın göz yaşları içərisində qışqırdı. - Rədd olub gedin buradan.

- Mümkünsə, sizin qəlbinizə dəydiyimə görə məni bağışlayın. Mən sizi həyəcanlandırmaq istəmirdim. Yaxşısı budur mən gedim. Fərziyyələrimizi ərinizlə bölüşürəm. - Ənvər özünü elə göstərdi ki, guya getməyə hazırlaşır.

- Dayanın... ərimə heç nə demək lazım deyil. O, qısqanc və əsəbidir. Mən həyəcandan nəyisə dəyişik sala və unuda bilərəm. Mən caniyə müqavimət göstərdim, o da üzümü çapdı.

- Siz istintaq pratakolunda ifadənizdə demisiniz ki, cinayətkar sizə arxadan yaxınlaşıb, sizi əyib, paltarınızı qaldırıb, sizi zorlayıb. Heç inanmaq olmur ki, siz sakitcə dayanıb caninin öz iyrənc işini görməsinə mane ol-

mamısınız. Bir də bu cür vəziyyətə o sizin üzünüzü necə çapa bilərdi? Heç inanmaq olmur ki, sizi zorlayan bunu asanca necə edə bilərdi. Onda çoxlu səs-küy, müqavimət və az ləzzət olardı. Birdə ki, təkbaşına bunu etmək, özü də liftdə böyük problemdir. Görürəm, siz güclü qadınsız: ola bilməz ki, ona müqavimət göstərməyi bacarmayasınız. İnanıram ki, bu belə də olub. Ona görə də güman edirəm ki, cinayətkar tək olmayıb. Onlar iki nəfər idilər? Yasəmən xanım, bəlkə yenə təxəyyülə qapılıram.

- Bunu da ərimə deyəcəksiniz? - qadın yalvarıcı səslə dilləndi.

- Yox, sən özün bunu ona deyərsən. Bu o qədər də təcili deyil. Vaxtı çatanda özün hamısını danışarsan. Bu sizin şəxsi işinizdir. Sizin əriniz gərək başa düşsün ki, bədbəxtlik baş verib, cinayətkarlar azadlıqda gəzirlər, onları tutmaq lazımdır. Mən çox gözəl başa düşürəm ki, siz bunu, bu kirli hadisənin yayılmasını, adınızın ləkələnməsini istəmirsiniz. Bəs nə etməli? Onları həbs etməsək, sabah başqa qadınları da zorlacaqlar.

- Hə, onlar iki nəfər idilər. Biri zorlayırdı, ikincisi məni tutmuşdu. Sonra yerlərini dəyişdilər. Liftdən çıxanda onlardan biri bıçaqla üzümü çapdı. Mən istəmirəm ki, ərim bunları bilsin. Ona görə də istintaqa yalan dedim. İndi hər şeyi doğru dedim. Məni sakit buraxın. - Qadın gözlərinin yaşını silərək otaqdan çıxdı.

On beş dəqiqədən sonra özünü qaydaya salaraq sakit halda qayıdıb gəldi.

- Szi hələ getməmisiz? Mən sizə hər şeyi danışdım. Çıxıb gedin, yoxsa, qoruyucuları çağıracam.

- Yaxşı, lazım deyil, mən artıq gedirəm. Hələ ki, kağız- kuğuzu toplamamışam, qulaq asın görün sizə nə deyirəm. Paltarlarınıza baxış keçirərkən, ekspertlər müəyyən ediblər ki, yubkanızın və köynəyinizin arxa hissəsində qan izləri olub. Əgər biz təsəvvür etsək ki, əllərinizi öz qanınıza batırmısınız, arxa hissədə bu izləri qoya bilməzdiz. Çünki qan izləri yuxarı hissədə olub. Deməli bunu cinayətkarlar edib. Amma siz deyirsiniz ki, bu əlvida nişanı idi. Əgər doğrudan da bu belədirsə, onda cinayətkarın əli sizin qanınıza bulaşa bilməzdi. Axı bu artıq dəlil kimə lazım idi? Hər şey daha sadədir. Szi yenə də ərinizin qısqanlılığından qorxaraq düzü gizlətmisiz. İndi mən sizə hər şeyi olduğu kimi danışaram. Sizinlə bir yerdə liftdin kabinəsinə iki nəfər də girir. Lifti üçüncü mərtəbə ilə dördüncü mərtəbənin arasında saxlayırlar. Biri sizi zorlayır, o birisi qabağa keçərək sizi mürdərçiliyə məcbu edir ki... Siz müqavimət göstərir, qışqırırsız. Hətta onlardan birini dişləyirsiniz. Cinayətkarlar qəzəblənib üzünüzü çapır. Onlardan biri təsadüfən əlini qana batırır, arxanıza keçəndə paltarınıza qan izləri buraxır. Bu bir neçə dəqiqə davam edir. Başınız aşağı əyildiyinə görə, liftin döşəməsinə xeyli miqdarda qan

tökülür. Mən fikirləşirəm ki, bu məhz belə olub. - Ənvər sözünün tamamladı.

- Tutaq ki, belədir... Onlar iki nəfər idilər və mənə zorlayaraq bütün vəhşi istəklərini yerinə yetirdilər. Axı bundan sizə nə? Onsuz da cinayətkarları tapa bilməyəcəksiz. Mənim həyatımı isə məhv edəcəksiz. Ərim mənə evdən it kimi qovacaq. Oğlumu əlimdən alıb mənə küçəyə atacaq. Kimlərsə ərimdən qisas almaq istəyiblər deyə əziyyət çəkən, biabır olan mən olmuşam. Kimə lazımdır sizin həqiqətiniz! Əgər üzümü kəsməsəydilər, hər şeyi gizlədəcəkdim.

- Siz yanılırsız, mən cinayətkarları tapacağam. Onlar qanun qarşısında cavab verəcəklər. Onsuz da əriniz hər şeyi biləcək. Yaxşı olar ki, bunları əvvəlcə sizdən, sonra bizdən eşitsin. Müxtəlif şaiələrin yayılmasındansa, bu daha yaxşıdır. İnanın mənə, uzun illərin təcrübəçisi olan bu xəfiyyə sizə yalan deyə bilməz. İfadənizi yenisi ilə dəyişin. Deyin ki, özümdə-sözümdə olmamışam, indi sakitləşmişəm, cinayətin bütün detalları yadıma düşüb. Ona görə də qərara aldım ki, ifadəmi dəyişim, əlavə məlumatlar verim. İndiki vəziyyətdə hər şey sizdən asılıdır, nə məndən, nə də ərinizdən. Mən başa düşürəm, siz ərinizdən daha çox qorxursuz, nəinki sizi zorlayanlardan. Amma belə olmaz. Üzünüzdəki çapıq üçün narahat olmayın. İndi gözəl mütəxəssislərimiz var. Plastik cərrahiyyə etdirərsiniz, əvvəlkindən də gözəl olacaqsı-

nız. Bir də ki, baş verənlər sizin yox, ərinizin günahıdır. Hansı əclafsa ondan qisas alıb.

- Siz çox səxavətli və ağıllı adamsınız. Çox sağ olun.

Ənvər dəhlizə çıxdı. Xəstəxananın qeydiyyat otağına çatmamış, arxadan səs eşitdi.

- Dayanın, mayor!

Yasəmən yaxına gəlib Ənvərin qolundan tutdu. Qeydiyyatçı qız eşitməsin deyə onun qulağına pıçıldadı.

- Mənim üzümü çapan cinayətkarların göbəyindən aşağıda köhnə çapıqı vardı. Dərisində iki eybəcər qara xal, biləkləri və cinsiyyət orqanı çoxlu tatirovka ilə örtülmüşdü. Elə orasına baxsanız, mənim dişlərimin yerini görə bilərsiniz.

Gözlərini Ənvərdən gizlətməyə çalışan Yasəmən arxaya çevrilərək tələsik addımlarla ondan uzaqlaşdı.

"Cinayətkarların cizgiləri hazır idi: üstəlik də gəl tatirovka. Köhnə çapıq yeri isə xüsusi əlamət idi. Görünür cinayətkarlar həbsxanada çox oturublar. Bu cür əlamətlərlə ən ağılsız müstəntiq belə onu tapa bilər. Əgər Yasəməninin dişlərinin yerini də nəzərə alsaq..." - Ənvər fikrində cinayətkarların portretlərini tamamladı. Elə bu fikirlərlə də polis idarəsinin informasiya mərkəzinə girdi.

Bir saat sonra Ənvərin əlində 3 foto şəkil vardı. Bütün faktlar cinayətkarlardan biri ilə düz gəlirdi. Yasəmən güvəncə şəkillərdən birini göstərdi. Ənvər topladığı faktları və şəkili şəhər polis idarəsinin rəisinə verdi.

- Alın, budur onun şəkili və lazımı faktlar. - Ənvər xüsusi axtarış istintaq qrupunun üzvlərinə üzünü tutaraq əlavə etdi. - Mən hesablayıb cinayətkarı tapdım, siz isə onu həbs edin. Lazım olsam, yenə də bacarığımı əsirgəmərəm.

...Ədalət məhkəməsi bir ay sonra oldu. Cinayətkarlar öz cəzalarını aldılar. Məhkəmədən bir gün sonra Ənvərə zəng etdilər. Yasəmən yumşaq səslə dedi: - "Ömrüm boyu sizə minnətdar olacağam. Ailəmi qoruyub saxladığınıza görə çox sağ olun."

QISQANCLIQ

2007-ci ilin əvvəllərində cənub şəhərlərinin birində qanlı hadisə baş verdi. Hadisə öz qəddarlığı ilə hətta uzun illər polis orqanlarında işləyən, gündəlik təcrübəsində müxtəlif dəhşətli hadisələrlə üzləşən insanları da titrətdi. Bu hadisə insanlığın ağla sığmayan ən qəddar, ən dəhşətli qətillərindən biri idi. Şəhərin əhalisi, xüsusən də Əliyevlər ailəsini, - mehriban, bir-birini sevən ər-arvadı və onların on səkkiz yaşlı gözəl qızlarını yaxından tanıyanlar bu hadisədən sonra insanlığa qarşı uzun müddət inamlarını bərpa edə bilmədilər.

Gülyanaq rəfiqələri ilə söhbət zamanı həmişə öz ərinə razılıq edirdi:

- Bizdə hər şey qaydasındadır. Ərim mənə heç vaxt kədərləndirmir. Həmişə qayğımıza qalır, elə bir təsadüf olmayıb ki, mənim ərim hansısa bir qadına nəzər salsın.

O, indiyənə qədər cavan sevgili kimidir. Halbuki bizim 20 illik birgə yaşayışımız var...

Qadın haradan biləydi ki, onun əri çoxdan öz ailəsinə xəyanət edir. Onlara qarşı göstərdiyi qayğı, bir növ, qadının şübhələnməməsi üçün pərdə idi. Erkin bu pərdəni o qədər qalınlaşdırmışdı ki, hər kəs bu ailənin səadətinə ürəkdən inanırdı. Erkin dəridən- qabıqdan çıxırdı ki, arvadı onun xəyanətindən şübhələnməsin. Əks halda xoşagəlməz söz-söhbət, boşanma, göz yaşları onun illərlə qoruyub saxladığı pərdəni yırtı bilərdi. El arasında biabır olmaması üçün Erkin bu pərdəni günü- gündən qatılaşıdırır, arvadının bütün arzularını yerinə yetirirdi.

Hər şey Gülərin 15 yaşı tamam olması ilə başladı. Həmin gün Gülyanaq işdə idi. Gülyanaq konserv zavodlarının birində idarə rəisi işləyirdi. Bəzən işdə saatlarla ləngiyəndə ürəyi sakit idi. Bilirdi ki, Erkin hər şeyi yoluna qoyacaq. Onların yeganə qızları Gülərin qayğısına qalacaq. Erkin tanınmış bir firmada daşınmaz əmlak üzrə menecer işləyirdi. Həmin gün onunku gətirmişdi. Firmaya çox gəlir gətirəcək bir müqavilə bağlamışdı. Hətta bu münasibətlə firmada müqaviləni "yumaq" üçün direktorla evə gəlməmişdən qabaq bir balaca içmişdi. Erkin öz sevincini ailəsi ilə bölüşmək üçün evə tələsirdi. O, həyat yoldaşına necə ağıllı, fərasətli olduğunu, əvəzedilməz

agent kimi yaxşı məbləğ pul qazandığını demək istəyirdi.

Gülər məktəbdən gəlmişdi. Vanna otağında çimirdi. Erkin elə bildi ki, vanna otağında çimən arvadıdır. Ora girdi ki, sevincini bölüşsün. O, elə bilirdi ki, Gülər çox balacadır. Lakin vanna otağında ona tanış olmayan ilahi bir gözəlliklə qarşılaşdı. İçkili olmasaydı, dərhal geri qayıdardı. Lakin içki öz işini gömüşdü. Erkin qızına tamamilə başqa gözlə tamaşa edirdi. Gülər onun qarşısında təbiətin səkkizinci möcüzəsi kimi dayanmışdı. Uzun saçları sinəsinə tökülsə də, yumru döşlərinin gilələri isti suyun təsirindən pardaxlanmış gül düyməciyi kimi saçların arasından irəliyə çıxmışdı. Mütənasib ağ bədən, yaşına uyğun olmayan ağ göbək, nazik beli müqabilidə bir qədər iri görsənirdi. Göbəkdən aşağı hissəsi ağ sabun köpüyü içərisindəydi.

Utandığından az qala yerə girməyə hazır olan Gülər atasının iriləşmiş gözlərini gördü. Başa düşmədi ki, atası ona niyə belə baxır. Bir dəqiqədən sonra Erkin qızının üstünə atıldı və başladı Güləri öpüb oxşamağa. Gülər qorxdı, elə bilirdi ki, atası onunla bir vannaya girib çimmək istəyir. Atası onu heç vaxt belə öpməmişdi. Erkin daha çox şəhvətlənərək vannanın içərisinə girdi. Elə buradaca qızını bərk-bərk qucaqlayıb köpüklü suyun içinə yıxdı.

Hər şey qurtardıqdan sonra Erkin ayıldı. Olanları dərk etmək üçün ağıl yerin qayıtdı. Başa düşdü ki, tezliklə Gülyanaq evə qayıdacaq. İndi ürkək ceyran kimi vannanın bir küncünə qısılaraq şok içində hönkürən Gülər anasına olanları danışacaq. Erkini öyümək tutdu. Elə bil iç-içalatı boğazına yığılıb ağzından çıxmaq istəyirdi. O, çox gözəl başa düşürdü ki, onu nə gözləyir. Utanc və biabırçılıq, bir də, bütün ömrü həbsxana ilə qurtaracaq. Orada isə... Erkin bir neçə "Zona" filminə baxmışdı. Onların daimi sakinləri qəddarlıqdan başqa həbsxanadakı sakinlərdən fərqlənirdilər. Xüsusən də mənəviyyatı alçaltmağı heç kəsə bağışlamırdılar. Erkin çox yaxşı bilirdi ki, ora düşsə 15 yaşlı qızını zorladığına görə onu sındıracaqlar. O, "petux" olmaq istəmirdi.

Erkin qızının qarşısında diz çöküb ağladı. O, qızına yalvarır, dilə tuturdu ki, baş vermiş hadisəni anasına danışmasın. Əgər dilini dinc saxlasa, ona nə istəsə, alacağını vəd etdi.

- Mənim mələyim, bir qul kimi sənə xidmət edəcəyəm. Mənimlə necə istəsən, eləcə də dolan. Ancaq anana heç nə demə. Əgər desən, ailəmiz dağılacaq, məni həbs edəcəklər. İnsanlar bizim ailəni lənətləyəcəklər.

Uzun müddət qızını dilə tutduqdan sonra istədiyinə nail oldu. Gülər sevimli atasının göz yaşlarını gördük-

dən sonra söz verdi ki, anasına heç nə deməyəcək. Bu məsələ onların arasında sirr olaraq qaldı. Ailəsinə həmişə qayğı göstərən ata, indi çalışırdı ki, qızına hər gün sürprizlər eləsin. Gülyanaq bu cür dəyişikliyə məna vermirdi, əksinə, rəfiqələrinə Erkinin necə ata olduğunu, qızı Gülərə onun sonsuz ata məhəbbətindən danışdı.

Erkin qızının vannasına girdiyi gündən iki il keçdi. Bu illər ərzində Gülər böyüyərək daha da gözəlləşdi. Bir gün başa düşdü ki, Erkinə sevir. Sevirdi, ata kimi yox, kişi kimi. Gülər içərisində oyanan bu hisslərdən qorxurdu. Sevgisini özünə etiraf etmək istəmirdi. Lakin ötən hər gün onu maqnit kimi Erkinə yaxınlaşdırırdı. Gülər çox istəyirdi ki, Erkin bir də onun dodaqlarından öpsün. İçində dəli bir istək vardı: atasının enli tüklü sinəsinə sığınsın. İstəyirdi ki, iki il əvvəl vannada olanlar yenidən təkrar olsun.

On səkkiz yaşı tamam olan gün Gülər öz sevgisini atasına etiraf etdi.

Erkin qızına:

- Hansı hədiyyəni istəyirsən, de, alım.

Gülərin rəngi ağardı, titrəyən əlləri ilə onun pencəyinin yaxalığını açıb başını sinəsinə qoydu. Bu cür yaxınlığı gözləməyən Erkin özünü itirən kimi oldu. Gülər nəmlənmiş gözlərini yuxarı qaldıraraq dedi:

- Mən... mən... səni istəyirəm. - Qızın kövrək səsi kaman teli kimi titrəyirdi..

- Başa düşmədim? - Erkin soruşdu.

- Mən səni istəyirəm. - Gülər təkrar etdi. - İstəyirəm ki, biz iki il əvvəl olduğu kimi doğmalaşaraq ancaq daha yaxşı, başqa cürə... Anam işə gedəndən sonra...

Bütün gecəni Erkin yata bilmədi. Çalışdı ki, gündüz eşitdiklərini anlasın. Doğrudur, Gülər həmişə onu özünə cəlb edirdi, qız böyüdükcə, bu hisslər arzuya çevrilir və Erkin bu arzunu özündən uzaqlaşdırmağa çalışırdı. O, heç vaxt düşünə bilmirdi ki, Gülər ona can atır, nə vaxtsa bu sözləri ona deyə bilərdi.

Bir ay sonra onlar ata-bala kimi yox, köhnə aşnalar kimi görüşürdülər. Onlar hər gün Gülyanağın işə getməsini gözləyirdilər ki, sevgi ilə məşğul olsunlar. Günlər keçdikcə Gülər daha çox atasını sevməyə başladı. Və bir gün ona dedi:

- Mənə söz ver ki, anamla daha heç vaxt cinsi əlaqədə olmayacaqsan. əgər məni aldatsan özün bilirsən...

- Sən ona hər şeyi danışacaqsan? - həyəcanlanmış halda Erkin soruşdu.

- Yox, əlbəttə, yox! Mən ondan da pisinə əl ata bilərəm. Bu iş hər ikimizin sonu ola bilər.

Erkin qızına söz verdi ki, arvadı ilə heç bir əlaqəsi olmayacaq.

- Başa düş, - Gülər dedi, - mən sən yatan qadınla bir evdə yaşaya bilmərəm. Mən qısqanlıqdan dəli ola bilərəm. Başa düşürsən?

Bu söhbətdən bir neçə il keçdi. Bir gün anası Gülərə dedi:

- Qızım, mən səninlə çox ciddi söhbət etmək istəyirəm.

Gülər ehtiyatlandı. Elə bildi ki, anası onların sirri-ni öyrənib, lakin söhbət başqa səmtə yönəldi.

- Gülər, sən artıq böyük qızsan, istəyirəm ki, biləsən. Ola bilsin ki, sənin balaca qardaşın və ya bacın dünyaya gəlsin.

- Necə? - Gülər özünün yıxılmaqdan güclə saxladı.
- Bu uşaq kimdəndir?

- Necə yəni kimdəndir? - Gülyanaq qızını başa düşmədi - əlbəttə, sənin atandan. Bilirəm, sən heç fikirləşmədin ki, belə olacaq. Yəqin günləri düz hesablamamışam. Mən artıq yaşlaşmışam, ancaq axır illər atan mənimlə çox mehriban davranır. Atan hələ bilmir ki, mən boyluyam. Mən özüm də ancaq testdən sonra bilmişəm.

Qəzəbdən hər şey Gülərin gözü qarşısında fırlandı. Anasının sifəti onda ikrah oyatdı.

- Qancıq! - Gülər qışqırdı. - Sən hər şeyi yalan deyirsən!

Bir şey anlamayan Gülyanaq qorxmuş halda qızına baxdı.

- Qızım, sən nə danışırısan? Sənə nə oldu?

- Sən... sən iyrənc soxulcansan. - Anasının üstünə qışqırdı. - Elə bilirdim ki, o yalnız məni sevir. Amma o, yaramaz it kimi səninlə yatırmış.

Gülyanaq bu sözləri eşitdikdən sonra nə baş verdiyini anlamağa çalışdı. Bu onu daha çox qorxutdu. Gülər anasının üstünə cumub onu yerə yıxdı, başladı qarnını təpikləməyə.

- Bu eybəcər it balası heç vaxt doğulmayacaq! Eşirdirsən? Heç vaxt!

Gülər anasına yeni- yeni zərbələr endirirdi. Hətta anasının huşunu itirdiyini görsə belə. Havalanmış Gülər artıq anasının təkcə qarnını yox, üzünə, başına, harası gəldi, zərbələr yendirirdi. Nifrəti onun gözlərini pərdələmişdi. Heç nə görmürdü.

- Qancıq! Əclaf! - Deyə qız qışqırırdı. - Sən heç vaxt bir də onunla yatmayacaqsan.

Gülər ölənə qədər anasından əl çəkmədi. Gülərin zərbələri anasını bir parça qanlı cəmdəyə çevirmişdi. Anası artıq nəfəsə almırdı. Gülər isə zərbələrinə ara vermirdi. Gülər Erkinin gəlməsini gözləmədi. Bir parça kağıza anasının qanı ilə yazdı: - "İstədiyini qədər yata bilərsən. Nuş olsun!"

İşdən evə qayıdan Erkin nə baş verdiyini anladı. Qızının xəttini dərhal tanıdı. Erkin dəhşətə gəlmişdi. Bir saat dəli kimi otaqdan- otağa keçərək hərləndi. Kömək-siz vəziyyətdə ülgücü götürüb vannaya uzandı. Hər şey elə bu vannadan başlamışdı, burada da qurtardı.

İki gün sonra Gülər evə qayıtdı. Vanna otağında atasının meyitini görüb polis idarəsinə zəng vurdu. Kallaşmış səsi ilə iki adam öldürdüyünü dedi. Bu qanlı hadisə öz qəddarlığı ilə uzun illər şəhər əhalisinin yaddaşında qaldı.

MƏNƏVİ ATA

Onlar ayrılanda balaca Solmazın beş yaşı vardı. Solmazın altı yaşı olanda isə anası yaxşı bir kişiyyə ərə getdi. Balaca qızcığaz onu ata deyə çağırırdı. Anası belə istəyirdi. Atasının dostu Murad onlara tez- tez gəlirdi. Həyatının 30 ilini arxada qoysa da, hələ evlənmemişdi. Solmazı öz qızı kimi sevirdi. Hətta balaca qızcığazın ad günündə ona qızıl bilərzik bağışlamışdı. Murad bu ailəyə o qədər bağlanmışdı ki, bir gün gəlməyəndə hamı darıxırdı. Solmaz isə dil qəfəsə qoymurdu. "Bəs Murad əmi gəlməyəcək?" Təkrar- təkrar anasından soruşur, eyvana çıxıb gözünü küçə qapısına dikirdi. Ona elə gəlirdi ki, çox baxsa küçə qapısı açılacaq və Murad əmi gələcək.

Bir gün şam yeməyi zamanı Solmazın anası dedi:

- Murad əmi əliaçıqdır, uşaqları sevir.

Solmaz anasının Murad əmini tərifləməsini eşidəndə sevinir, Murad əmini daha çox istəyirdi. Murad əminin tanış qadınları çox olsa da, evlənmək fikri yox idi.

- Arvad mənim nəyimə lazımdır? - Murad gülə- gülə Solmazı göyə qaldırıb tavana qədər atıb- tuturdu.

- Nə vaxt sənın xanımın kimi birini tapa bilsəm, - o, dostuna baxıb qımışdı. - Bax onda evlənərəm.

- Beləsi daha yoxdur. - Arvadını özünə sıxdı. - Sən gecikmişən. - Dostu Vüqar Murada baxdı.

- Sən evlənmə! - Bayaqdan böyüklərin söhbətinə qulaq asan Solmaz çox ciddi dedi, - Gözlə, mən böyüyüm, onda sənə sədaqətli arvad olaram.

Gülməkdən böyüklərin gözləri yaşardı. Murad balaca Solmazın əlini tutaraq eyni ciddiliklə cavab verdi:

- Heç də pis fikir deyil. 10- 12 ildən sonra sənə elçi göndərərəm. - Murad Solmazın balaca əllərindən öpdü. - Sən heç bilirsən ki, necə gözəl qız olacaqsan?

- Yox bir! - Solmazın anası təəccübləndi. - Axı sən onun mənəvi atasısan.

- Biz o vaxta qədər bir şey fikirləşərik. - Murad gül-
lə- gülə cavab verdi.

...Üç il keçdi. Solmazın ad günündə qızın arzusunu nəzərə alaraq mənəvi ata ona alman küçüyü bağışladı. Solmazın anası etirazını bildirdi:

- Tezliklə böyüyəcək, it olacaq. Kim bilir bəlkə uşağı dişlədi də. Gərək mənimlə məsləhətləşəydin.

- Narahat olma, mən özüm küçüyə qulluq edəcəyəm. Onu əhəlləşdirib gələcək nişanlıma qaravulçu düzəldəcəyəm.

- Mən də böyüyəcəyəm, kiçük də mənimlə böyüyəcəm! - Solmaz sevincək qışqırdı. - Özünü mənəvi atası-

nın üstünə ataraq boynunu qucaqladı. - İstəyirsən öpüm səni?

- Əlbəttə, istəyirəm, mənim gözəlim, mənim mələyim. Söz verirəm ki, sənə layiqli adaxlı olacağam.

...Həmin axşam ad günü münasibətilə anası Solmaza təzə paltar geyindirmişdi. Saçlarını darayıb çiynlərinə tökmüşdü. Solmaz lap kuklaya oxşayırdı.

Bayram süfrəsinin arxasında dörd nəfər oturmuşdu. Ata babası ezamiyyətdə olduğu üçün gələ bilməmişdi. Bir az sonra bibisi ilə nənəsi gəldi...

- Bilirsən, o axşam onun hərəkətləri məni çox təəcübləndirdi - sonralar Solmazın anası müstəntiqə deyəcəkdi. - Murad çox içirdi, ərim buna diqqət yetirib narahat olmağa başladı.

- Sənə nə olub? - dostundan soruşdu. - Bir hadisə baş verməyib ki? Çıxaq siqaret çəkək, sən də mənə danış.

- Hər şey qaydasındadır. - Murad ərimi inandırmağa çalışdı. Sadəcə içmək üçün bəhanə var. Axı mənim mələyimin 9 yaşı tamam olur.

...Valideynlərini gecə yarısı yola saldılar. Anası Solmazı yatağa uzandırdı. Yanına kağız qutusunun içində yatmış küçüyü qoydu. Sonra onlar yenidən üçlükdə mətbəxtə oturdular. Murad maqazinə gedib bir şüşə əla konyak alıb gətirdi.

- Bəsdir daha, bəsdir. - Ata dostunu içməkdən çə-

kindirməyə çalışdı. Murad onun əlini itəliyərk konyak şüşəsini arxasında gizlətdi.

- Mən kefli deyiləm. Xəsislik eləmə, qoy mələyimin sağlığına içim.

Bir qədər keçmiş Murad soruşdu:

- Bu axşam sizdə yatsam etiraz etməzsiz? Deyəsən bir az artıq olub, sən düz deyirsən. Ayaqlarım bu sarsaq bədənimi saxlamır. Küçə isə buzlaşıb, yıxılısam, şikəst ola bilərəm.

Nədənsə Muradın təklifi Solmazın anasının xoşuna gəlmədi. O, ərinə baxdı:

- Küçə buzlaşıb, amma Murad yaxınlıqda yaşayır, çox da uzağa getməyəcək. - Ərinin susduğunu görüb: - Bəs harada yatsın? İki otağımız var, biri Solmazındır.

- Yerini Solmazın otağında, döşəmədə sə.

Nədənsə o, etiraz etmədi. Halbuki ürəyində Muradın onlarda qalmasına razı deyildi. Sakitcə çiyinlərini çəkib döşəyi və döşək ağını götürüb qızının otağına keçdi. Murad üçün döşəmədə yer salıb Solmazın çarpayısına yaxınlaşdı. Otaq soyuq idi. Qızının yorğanını düzəldib, üstünə gödəkcəsini də sərdi ki, üşüməsin.

Solmaz şirin yuxuda idi. Onun çarpayısının yanında kağız qutuda kiçik də şirin- şirin yatırdı. Qayıdıb ərinə dedi:

- Yatmaq vaxtıdır, yamanca yorulmuşam. Qab- qacağı səhər yuyaram. Murad, sən də get yat, üstünü açma, otaq sərindir, soyaqlayarsan.

Yuxudan səhər saat 6 olmamış oyandı. Onun qızının hıçqırıqları oyatdı. Solmaz çalışırdı ki, anası ilə atalığının arasına girsin.

- Nə olub, pis yuxu görmüsən? - anası narahatçılıqla soruşdu. - Eyb etməz, biz onu indi qovarıq.

Solmaz hıçqırıqlarını daha da bərkitdi:

- Murad əmi mənə ağrı elədi.

- Haran ağrıyır? - anası cəld çarpayıcıdan qalxdı.

- Bax buram ağrıyır. - Solmaz qarnından aşağısını göstərdi.

Əri səs- küyə ayıldı. Baxıb gördülər ki, uşağın gecə köynəyi qana bulaşmış...

- Əclaf! Yaramaz! - anası qışqırdı. - Səni əllərimlə boğacağam.

Murad başına dəyən zərbələrdən ayıldı. Solmazın anası bütün gücü ilə onun başına kəfkiri çırpırdı. Söyür, ağlayırdı.

Muradı həbs etdilər. O, müstəntiqə eyni cümlə ilə cavab verdi:

- Mən heç nə başa düşmədim, mən niyə uşağın çarpayısında idim. Niyə onlar qışqırır, ağlayır və məni döyürdülər.

Solmazın mənəvi atası eyni şeyləri məhkəmədə də

dedi. O özünün günahkar hesab eləməirdi. Hər şeyi boy-nundan atır, izahat vermirdi.

- Mən çox içmişdim. Heç nə yadımda deyil. Mən belə şey edə bilməzdim. Axı mən onun mənəvi atasıyam.

Məhkəmə onun günahını aydınlaşdıraraq təsdiq etdi. Murada həddi-buluğa çatmamış, azyaşlı qız uşağını zorlama maddəsi ilə iş kəsdilər. Psixateriya ekspertiziyasının qərarına əsasən uşağı zorlayarkən Muradın anlaqlı olduğu aydınlaşdı. Məhkəmə gedişatında müstəntiq Muradın günahını təsdiq etdi. Onun keçmişində kriminalın olmaması, hadisəni törədərkən sərxoş olmasını, cəmiyyət üçün bir o qədər də yararsız olmadığını nəzərə alaraq Muradı yalnız iki il azadlıqdan məhrum etdi.

Məhkəmə az yaşlı uşağın təhqir olunmasını və bunu cəmiyyətə nə dərəcədə ziyanlı olmasını nəzərə almadı. Məhkəmə o faktı da nəzərə almadı ki, uşaq psixoloqun köməyinə möhtac qalacaq.

...Kim bilir, bu, Solmaza kömək edəcəkmi?

Quba - 2009 iyul

CƏHƏNNƏM TAKSİSİ.

Cənnət Moskvaya getməmişdən əvvəl rəfiqəsi ilə görüşdü. O, rəfiqəsindən xahiş etdi ki, hərdən onlara getsin, ərinə baş çəksin. Kim bilir, qadın evdə olmayan-da, çox şeylər baş verə bilər. Rəfiqəsi razılıq vermədi. Cənnət onu dilə tutub müxtəlif səbəblər gətirdi.

- Sənə qurban olum, Gülər, evdə qiymətli əşyalar var. Min bir zəhmətlə almışam onları. Mən uzun müddətli müalicəyə gedirəm. Vəqifə etibar eləmirəm. Özün bilirsən ki, o, zəif iradəli adamdır. Qurban olum sənə, gözün onun üstündə olsun. Günaşırı bizə get, onu əl-qol açmağa qoyma. Ömrümboyu sənə minnətdar olaram.

- Yaxşı ağlama, nə deyirsən hamısını edərdəm. Təki sən sağal, tezliklə ev- eşiyinə qayıt.

Onlar doğma bacı kimi qucaqlaşdı ayrıldılar. Cənnət evin açarlarını rəfiqəsinə verdi.

Soyuq bir oktaybr axşamı, saat ona qalmış Cənnətin rəfiqəsi Gülər evə baxmaq üçün onlara gəldi. Yasamal rayonunun Şərifzadə küçəsində yerləşən doqquzmərtəbəli binanın altıncı mərtəbəsinə qalxıb qapını açmaq istədi. Qapı bağlı deyildi. Bu hal evin kışisinə xas olmayan iş idi. Vaqif çox ehtiyatlı adam idi, heç vaxt tanımadığı adama qapı açamazdı. O, həmişə qapını kliddə saxlayırdı.

Gülər içəri girəndə Vaqifi döşəmədə uzanan gördü. Onda heç bir həyat əlaməti yox idi. Gülər tez "təcili yardım" xidmətinə və polisə zəng vurdu. Hadisə yerinə tezliklə polisin axtarış-istintaq qrupu, rayon prokuroru və məhkəmə-tibbi eksperti gəldi. "Təcili yardımın" həkimi tibbi ekspertlə birlikdə meyiti müayinə etdilər. Meyitin üzərindəki zorakı hərəklər adi gözlə də görsənirdi. Boynunda boğucunun izləri qalmışdı. Bədəninin müxtəlif yerlərində qan sızmalar, siyirmə və göyərmələr var idi. Meyitin yanında maqintafondan dartıb çıxardılmış naqıl müstəntiqin diqqətini çəkdi. Çox güman ki, onu bu naqıl ilə boğmuşdular. Onun baş tərəfində balaca qan gölməçəsi vardı. Ölünün qeyri-təbii formada uzanması əsas faktlardan birini, Vaqifin müqavimət göstərməsi, uzun müddət ölməməsi faktını təsdiqləyirdi.

Evdə hər şey öz yerində idi. Qayda-qanun pozulmamışdı. Mübarizənin izləri silinib təmizlənmişdi. Aydın

məsələ idi ki, ev yiyəsi qatili tanıyırdı və onu özü evə buraxmışdı.

İlk dindirilmədə Gülər evdən DVD-i və maqnitafonun aparıldığını söylədi. Axtarış- istintaq qrupu hadisə yerində işlədiyi vaxt, gecə yarısı olmasına baxmayaraq prokuror təcili müşavirə çağırırdı. Qatili təcili tapmaq üçün xüsusi plan hazırlanmışdı. Qatilin şəxsiyyətini müəyyən etmək üçün xüsusi polis qrupu yaradıldı. Məhkəmə-tibbi eksperti telefonla prokurora zəng vuraraq bildirdi ki, ölümün səbəbi yuxu arteriyasının kəsilməsi olub. Qatilin bıçağı yuxu arteriyasını dəlib keçdiyindən mərhumun qanı axıb gedib.

Prokuror sözünün yekununda dedi:

- Beləliklə, biz təcrübəli, qəddar və amansız qatillə qarşılamışıq. O, nə qədər ki, azadlıqda qalsa, insanları təhlükə gözləyir.

- Qatili bacardıqca tez zərərsizləşdirməliyik. O, bu gecə tapılmalıdır. - müstəntiq, prokurorun sözünə qüvvət olsun deyərək, əlavə etdi. Biz səhərə qədər işləyəcəyik.

Vaxtı itirmək olmazdı. Gecə yarından keçməsinə baxmayaraq, polis əməkdaşları axtarışa başladılar. Onlar əvvəlcə məhəllədəki bir vaxtlar məhkum olmuş insanlarla danışdılar. Vaxtından əvvəl türmədən çıxanları, polis bölmələrində qeydiyyatda olanları və keçmiş "zəkləri" polisə yığib hər birindən ifadəsini aldılar.

20-ci polis bölməsinin mayoru və sahə müvəkkilinin axtarışları ilkin nəticələri vermədi. Məlum oldu ki, həmin axşam sarı rəngli taksi hadisə baş verən evə gəlib. Nə maşınının markası, nə də ki, onun nömrəsi məlum deyildi. Lakin bu yol-patrol xidmətinin rəisini narahat etmədi. Dərhal işə başlayan rəis bir saat ərzində hər şeyi qoşub-düzdü. Hətta taksinin kimə məxsus olduğunu belə istintaqa bildirdi.

Axtarış- əməliyyat qrupunun əməkdaşları taksi sürücüsünün ilk ifadəsini aldılar.

- Mən taksi sürücüsüyəm. Sərnişin hara desə, ora da gedirəm.

- Axşam Şərifzadə küşəsindəki doqquzmərtəbəli binanın həyətinə kimləri aparmısan?

- Sərnişinlərim kişi ilə qadın olub. Qadın daha çox sərxoş idi.

- Ora neçə dəfə getmisən?

- İki dəfə. Birinci dəfə onları həyətdə düşürüb tez də geri qayıtdım. Məni başqa müştərilər gözləyirdi.

- Bəs necə odu ki, eyni adamları eyni həyətdə iki dəfə gətirdin? Sən sərnişinləri tanıyırdın?

- Yox! Birinci dəfə idi ki, görürdüm. İkinci dəfə onları maşına mindirməyim təsadüf oldu.

- Anlamadım.

- Burada başa düşməməli nə var ki, cənab mayor. Mən küçədə dayanıb sərnişin gözləyirdim. Həmin kişi

mənə yaxınlaşıb boş olduğumu soruşdu. Belə şeylərlə taksi sürücüləri tez-tez rastlaşırlar. Bir gündə eyni adama bir neçə dəfə rast gəlirsən.

- Həyətdəki maşın dayanacağına qaravulçusu deyir ki, ikinci dəfə də taksidən bir kişi və bir qadın düşdü.

- Hə, o, düz deyir. Kişi maşına oturaraq, onu həmin küçənin yuxarı məhəlləsinə aparmağı xahiş etdi:

- Sən şübhə doğuran heç nə hiss etmədin ki?

- Yox, əgər maqnitafonu nəzərə almasaq, heç nə hiss etmədim. Kişi əlində bir maqnitafon tutmuşdu. Gecə maqnitafonu hara aparırdı, deyə bilmərəm.

- Bəlkə başqa şeylər də olub, sən fikir verməmişən?

- Deyə bilmərəm, mən ancaq maqnitafonu gördüm. Maşını əvvəlcə kişi deyən yerə sürdüm. Kişi bloka girdi, çox çəkmədən qadınla qayıtdı.

- Bəs maqnitafon?

- Bu dəfə kişi əliboş idi. Yəqin maqnitafonu qadının evində qoymuşdu. Onlar maşına oturdular və mən əvvəlki həyəətə gəldim.

- Qadının xarici görkəmi necə idi? Yadında qalan xüsusi bir şey oldumu?

- Adətən sənişinlərimə baxmıram. Ancaq qadın blokdan çıxanda maşının fənləri onu işıqlandırırdı. Sarı saçları, uzun ayaqları vardı. Koftasının yaxası çox açıq olduğundan mən onun döşlərinin bir hissəsini də gördüm, iri ağ döşləri vardı.

Taksi sürücüsünün sözlərindən sonra sahə müvəkki-li və polis mayoru qadını tanıdı. Yüngül həyat keçirən qadınlardan biri idi.

Axtarış-əməliyyat qrupunun əməkdaşları qadının evinə baş çəktilər. Qadın əvvəlcə heç nəyi boynuna almadı. Öz hüquqlarını əməliyyatçılara xatırlatdı.

- Siz nə haqla gecənin bu vədəsi mənim evimə so-xulursuz? Mənim hüquqlarımı pozmağa sizin ixtiyarınız yoxdur. Mən sizdən...

- Əcəb eləyəcəksən, bu sizin hüquququzdur, şika-yət edə bilərsiniz. Bizim vəzifəmiz, vaxtdan asılı olma-yaraq, canini, adam öldürən şəxsləri yaxalamaqdır.

Sentyabrın on ikisində Zara məşuqəsi ilə gecə bar-larının birində spirtli içkilər qəbul edirdi. Pulları qurtar-sa da, içmək həvəsi yaman güclənmişdi. Onlar belə ra-zılığa gəldilər ki, ümumi tanışlarının yanına getsinlər. Nə vaxtsa Zara onunla bir idarədə işləmişdi.

- O, xəsis kişi deyil, içməyə bir şey tapa bilər. Bəl-kə pul da ala bildik.

Onlar taksiyə oturub Vaqifin yaşadığı evə getdilər. Qapını Vaqif özü açdı. Vaqifin evində üçlükdə içdilər. Bir neçə qədəhdən sonra Zaranın məşuqəsi onu Vaqifə qısqanmağa başladı. Mübahisə qızıışdıqca, vəziyyət ağır-

laşırdı. İşin pis olduğunu gören Zara evi tərk etdi.

"Sonra nə olubsa mən bilmirəm" - dedi.

Zaranın məşuqəsi Kərimi polisdə yaxşı tanıyırdılar. Kərim keçən ilin sonlarında cəzasını çəkdikdən sonra həbsxanadan azadlığa buraxılmışdı. Onu adam öldürdüyünə görə həbs etmişdilər. Kərimin bıçaq atmaqda tayı yox idi. Polislər bir neçə qruppaya bölündülər. Hansı yerlərdə ki, Kərim ola bilərdi, orada pusqu qurdular. Ən çox ehtimal olunan yer Kərimin anasının evi idi. Sahə müvəkkili və 20- ci polis bölmə baş inspektoru bu evə gəldilər. Onlar yanılmamışdılar. Səhər Kərim bir neçə dəfə anasına zəng vuraraq soruşdu: "Məni heç kim xəbər almayıb?" Əməliyyatçıların nəzarəti altında olan ev sahibəsi çalışırdı oğlunu sakitləşdirsin.

- Sən kimə lazımsan! Gəl evə, şey- şüyünü yığışdır apar. Mənə maqnitafon lazım deyil.

Yarım saat keçdi. Hər şeydə ehtiyatlı olan Kərim evə gəlməmiş bir də zəng vurdu: "Mən gəlirəm" dedi. Polis mayoru Kərimin dəliqanlı, çox qəddar olduğunu bilirdi. Silahlarının qoruyucusunu çıxararaq gələn qonağı qarşılamaq üçün qapının arxasına keçdilər.

- Mən sizə könüllü təslim olmaq üçün açıqlama verməyə gəlmişəm.

Rolis mayoru Kərimin qollarını qandalladı: - açıqlama vermək yaxşıdır. Amma ünvan düz deyil, polis ida-

rəsi başqa səmtdədir. - deyə mayor ironiya ilə cavab verdi.

Təkbizbolunmaz dəlillərin qarşısında Kərim başqa mahnı oxudu. Müstətiqin qarşısında günahlarını etiraf etməli oldu.

- Biz taksi ilə onun evinə gedəndə yolda düşünürdüm ki, oradan əliboş qayıtmayacağam. Zaranın dediyinə görə, tanışsı kasıb deyildi. Mənə ancaq onu öldürmək üçün bəhanə lazım idi, onu da özü verdi. Bir az içdikdən sonra aramızda mübahisə oldu. Zara xasiyyətimi bildiyi üçün evi tərk etdi. Mən çox da fikirləşmədən onun üzünə vurdum. O, yıxıldı. Arxasına keçərək maqnitafon naqili ilə onu boğmağa başladım. İstəyirdi ki, mənə müqavimət göstərsin. Birdən naqil əlimdə qırıldı. O, hələ sağ idi, amma huşunu itirmişdi. Mən fikirləşdim ki, onu niyə sağ buraxım, işi bitirmək lazımdır. Mətbəxə keçib nazik, uzun ağzı olan bıçağı götürdüm. O, döşəmədə uzanmışdı.

- Sən huşsuz, köməksiz adamı öldürdün.

- Hə, bilirsiniz, mən dəliqanlıyam axı. O kim idi ki, mənim qızıma əl atsın.

- Axı o, yüngül əxlaqlı qadın sayılırdı. Səndən başqa yüzlərlə kişi ilə yatıb.

- Xətrimə dəyirsiz, yoxsa danışmaram. Hə, dedim axı, o, döşəmədə uzanmışdı. Barmağımla boyun arteriyasını tapıb bıçağı ora sapladım. Siz bilirsiniz mən içkili

olanda anamı da doğraya bilərəm. Evdən bəzi şeyləri və maqnitafonu götürüb küçəyə çıxdım. Küçədə tanış taksiyə rast gəldim. Əgər məhkəmə təmiz ürəklə etiraf etdiymi nəzərə alsam...

- Hə, əlbəttə, bağışlaya. - Mayor qapıda dayanan polis nəfərinə işarə elədi: - Bu it oğlunu apar buradan, çalış zəncirləri möhkəm olsun.

Kərim qapıya çatanda mayor qışqırdı:

- Get, it oğlu, bir də 15 ildən sonra görüşərik.

PSIXOPAT

Dostlarının onun hesabına içməkdən imtina etməsi Həsənin onlardan inciməsinə səbəb oldu.

- Mənim özümə yazığım gəldi, - sonralar Həsən müstəntiqə deyəcək. - Hiss etdim ki, içərimdə nəşə bulandı. Çox istərdim ki, onların təpəsini əzəm. Ancaq onlar məndən sağlam və güclü idilər. Evdə montirovkam var idi. Enli, bir qədər gödək dəmir parçası idi. Atam onunla maşınının təkərini düzəldərdi. Mənə elə gəldi ki, bu dəmir parçası ilə onları əzişdirə bilərəm. Ya mən onları, ya da onlar məni...

Həsən uşaq vaxtı xəstə və zəif idi. Sağlamlılığında problemlər olduğundan atası onu daim nəzarətdə saxlayırdı. Ailəsi böyük idi. Bacı-qardaşlarının yeməyindən anası kəsib Həsənə yedizdirirdi. Altıncı sinifdə oxuyanda həmyaşıdları ilə məktəbə yaxın inşaatda oynayırılar. Həsən üçüncü mərtəbədən yığılaraq kəllə-beyin zədəsi aldı. Uşaq uzun müddət xəstəxanada yatdığına görə, onu ikinci ilə saxladılar. Sağaldıqdan sonra Həsən çox əsəbi, hər xırda şeyə görə özündən çıxan, küsəyən

və qəddar olmuşdu. Baş ağrıları gözünü açmağa imkan vermirdi.

Atası onu rayon psixateriya klinikasına apardı. Ailəsi böyük olduğundan, onun müalicəsini axıra kimi davam etdirə bilmədilər. Həsən bir qədər sakitləşmişdi. 15 yaşında ilk dəfə olaraq məhkəmə zalında oturmağa məcbur oldu. Uşaqlarla futbol oynayarkən, təsadüfən vurduğu top qonşunun pəncərə şüşələrini sındırmışdı. Həsən topun dalınca evə girdi. Evdə heç kəs olmadığından dolabdakı qızıl əşyalarını götürdü. Bir müddət evdə gizlətdikdən sonra anasına göstərdi. "Qaytarmaq lazımdır!" - ancaq qaytara bilmədilər. Səhə müvəkkili elə həmin gün Həsəni evdən apardı. İstintaq maşını işə düşdü və Həsənə iki il icbari iş verdilər. Birtəhər orta məktəbi qurtardı. Sonra Sumqayıt şəhərindəki "Gülgəz" kafesində sürücü kimi işə düzəldi. Həsən kafedə çox işləmədi, başqa bir firmada mebel yığan vəzifəsinə düzəldi. Bir dəfə "Gülgəz" kafesində Qarabağ döyüşlərinin iki veteranı görüşdü. Sadə kişi yığıncağı idi. Əksəriyyəti həyatda öz yerlərini tutmuş adamlar idi.

Həmin gün Həsən qədərindən artıq içmişdi. O, tanışlarından birinə zəng vuraraq xahiş etdi ki, ona hərbi sursat-əl qumbarası lazımdır və qiymətdə narazılıq olmayacaq. Səhərisi gün Həsən ayıldı və tanışi ilə olan söhbəti tamam unutdu.

Bir gün sonra tanışısı ona zəng vurdu: "İstədiyini tapmışam."

Həsən əvvəlcə təəccüb etsə də, sonradan razılaşaraq qumbaranı aldı. Ayın 30- da işə silahla gəldi. Sifariş olmadığından fəhlələr oturub pivə içirdilər. Həsən araqı pivəyə qarışdırdı. İş günü bitən kimi evə yollandı. "Gül-gəz" kafesinin yanından keçəndə ayaq saxladı. O yenə içmək istəyirdi.

...Kafedə çalğıcılar fasiləyə çıxmışdılar. Veteran dostlar isə mahnı sifariş vermək istəyirdilər. Həsən onlara yaxınlaşıb dedi:

- Ey dana başlar, çalğıcıları niyə incidirsiz?

Veteranların dəstəsinə 3 nəfər də qoşuldu. Üçü də Qarabağ müharibəsinin veteranı idi. Hər üçü dövlət tərəfindən mükafatlandırılmış sadıq əsgərlər idi. Onlardan biri əlini yumaq üçün ayaqyoluna getdi, elə burada da sərxoş Həsənlə qarşılaşdı.

- Ver mobilnini zəng edim. - Həsən tanımadığı yad kişiylə ilişdi. Əlindəki araq şüşəsini havada yellətdi. - Gəl bir yerdə içək.

- Oğlan, get öz işinlə məşğul ol. Mənə mane olma. - Kişi onu özündən aralamağa çalışdı. Həsəni orada qoyaraq kafeyə qayıtdı.

Tezliklə Həsən yenidən onların dəstəsinin yanına yaxınlaşdı. Qumbaranın metal halqasını qopararaq stolun üstünə qoydu.

- Bu çox pis zarafatdır, - kişilərdən biri etiraz etdi.

Həsən artıq stoldan uzaqlaşmışdı. Qapıya çatanda ovcunda sıxdığı qumbaranı onların üstünə tulladı. Vətaranlar bir komanda kimi döşəməyə sərildilər. Qumbara partladı.

- O anda mən inanmadım ki, bütün bunlar həqiqətdir. - zərərçəkənlərdən biri məhkəmədə dedi. - Qəlpələr bədənimizə girəndə də inana bilmirdim. Axmaq yuxu kimi idi.

Partlayışdan sonra yüngül yaralananlar Həsənin dalınca qaçdılar. Kimsə "təcili yardım" və polis çağırırdı.

- Həsən çox mülayim adam idi. - Bunu da məhkəmədə onun arvadı dedi. - Həmişə qayğıkeş olub. İçkili olanda heç kimi incitməzdi. Evə gələn kimi yatırdı.

İstintaq müəyyən etdi ki, əl qumbarasını Həsənə satan tanış bir neçə il Çeçenistanda döyüşüb. Elə qumbaranı da oradan hədiyyə kimi yadigar gətirib. Həsən da qumbaranı ondan ehtiyat gün üçün alıb, guya özünü müdafiə üçün.

Həsənin işinə Sumqayıt məhkəməsində baxıldı. Lakin apelyasiya məhkəməsi daha ağır cəza ilə, qanunsuz silah əldə etmək, iki və daha çox adamın ölümünə səbəb olan maddə ilə onun 15 il azadlıqdan məhrum et-

mək hökmünü çıxardı. Dəli keçmişi ilə təsəlli tapdığı kimi bütün axmaqlar da cəsarəti üzündən tələyə düşür. İllər keçdikdən sonra Həsən həbsxanadan arvadına məktub yazdı: "Mən bilirəm, haradasa yaxşı qadın var. Ola bilər ki, o da məni gözləyir. Tale bizi həyatın müxtəlif küncələrinə tullaı. Kim bilir, bəlkə də o qadın elə mənim yanımdadır. Ancaq mən onu qarşılamaq gücündə deyiləm. İnanıram ki, bir gün o qadını tapacağam."

Lakin Həsən arzusuna çatı bilmədi. 2009- cu ilin yazında həbsxana kamerasında nəfəsliyin dəmir barmaqlarından özünü asdı. Həsənin cəsədini həbsxananın qəbiristanlığında, naməlum məzarların sırasında dəfn etdilər.

SƏSSİZ QATİL

Mən onunla 1993- cü ilin payızında tanış olmuşdum. Həmin gün hava birdən- birə soyumuşdu. Duman olmasa da, zəif yağış yağırdı. Onu mənim evimə rəfiqəsi Cənnət gətirmişdi. Mən bilirdim ki, onlar sevgilidirlər. Lakin aralarındakı romanlarını məharətlə gizlədirdilər. Onlar içəri girəndə, Cənnət əlində bir payız yarpağı tutmuşdu. O dedi:

- Salam, mən sizin dayınızam!

Bu onda çox sadə və gülməli alındı. Elə bil heç kino ulduzu deyildi. O bir çox filmlərin qəhrəmanı, qadınların sevimlisi, uşaqların təxəyyülünün qəhrəmanı idi. Bütün gecəni Cənnətin əlini nəzakətlə sığallayır, onun gözlərinə baxır və gülməli lətifələr danışır. Kitablardan, filmlərdən sitatlar gətirir və gülürdü. Axşam düşəndə onlar birlikdə həyəətə düşdülər. Artist qara eynəyini taxıb, papağını başına keçirdi. Bu da ona kömək etmədi. Həyəətə yığışanlar onu tanımışdılar. İridöşlü ağbəniz bir qadın qabağa çıxaraq təəcüblə köks ötürdü:

- Bu sizsiz?...

- Yox, bu mən deyiləm. Sizə elə gəlir ki, mən ona oxşayıram. Yaxşı olar ki, siz dağılıb evinizə gedəsiz.

O nəzakətlə maşınının qapısını açdı, Cənnəti içəri oturdu. Sonra sükanın arxasına keçərək sürətlə həyətdən çıxdı.

...Yaddaşım məni neçə illər geriye qaytarmışdı. Mən universitetin hüquq fakültəsinin tələbəsiyəm. "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının dəhlizi ilə gedirəm. Birdən kimsə biləyimdən yapışır:

Tez olun! Siz bizə yarıyırsınız!

Mən Cənnətlə beləcə tanış oldum. O zaman Cənnət kinostudiyasının poliklinikasında həkim işləyirdi.

Artistlərə kömək edir, tez- tez çəkiliş meydanında hərnlənirdi. Mən ora bir cinayətin izi ilə getmişdim. Artistlərdən birini dindirməli idim. Rejissorlardan hansısa ona tapşırırmışdı ki, kütləvi çəkilişlər üçün bir adam tapsın. O da məni tapdı. Cənnət bir neçə il məndən böyük idi. Lakin uşaq kimi sevinməyi bacarırdı. Məni çəkiliş meydançasına apardı.

Bir gün Cənnət məni artistlərin gecə şənliyinə dəvət etdi:

- Axı mən artist deyiləm, - etiraz etdim.

- Nə olsun ki, deyərik incəsənət institunda oxuyur-

san. Mirqasımın onlardan xoşu gəlmir. - Cənnət şikayətləndi: - sənə çox maraqlı olacaq.

Onunla razılaşdım. Artistlər evinin ikinci mərtəbəsində kokteyl içdim, ayaqüstü yüngülvari yemək yedim. Xolda rəqs başlandı. Bir neçə romanın qəhrəmanına oxşayan Mirvari Lətifqızı da gəldi. O öz geyimi ilə bütün kişiləri heyran etdi. Cuna- tülədən olan koftasının altından qabarıq döşləri çılpalıqlığı ilə görsənirdi.

Həmin axşam Cənnət bir neçə tanınmış artistlə rəqs etdi. Lakin heç birini lazımından artıq yaxına buraxmadı. Axı onun Mirqasımı var idi.

Bir gün Cənnət mənim evimdə gecələdi. Biz uzun müddət gülməli əhvalatlar danışib şənləndik. Səhərə qədər lampanı yanılı qoyduq. Qəflətən mən ondan soruşdum:

- Mirqasımla aranızda nəşə var?

Cənnət tutulan kimi oldu.

- Məgər başa düşürsən? Qadınla kişinin arasında olandan soruşuram. Burada qəbahətli nə var ki?....

- Mən eşitdiyimə görə, onun arvadı var!

- Məgər mən onu arvadından ayırıram? Özü deyir ki, çox xoşuna gəlirəm. Qoy özü hər şeyi həll eləsin. O, çox qəmlənmişdi

Mən Cənnəti birinci dəfəydi ki, belə görürdüm.

Cənnət səsinə kəsərək susdu. Elə bil mən onun ağrılı yerini tapdalaşmışdım. Ürəyimin döyüntüləri artdı. Ona yazığım gəldi. Cənnət bir dəfə sevginin acısını görmüşdü. Əri toy gecəsinin səhəri maşın qəzasına düşüb ölmüşdü. Çox dəhşətli bir yol qəzası idi. Hər iki maşın alovlanaraq yanmışdı. Sürücüləri çıxarmaq mümkün olmamışdı. Cənnət uzun zaman heç nə bilmədi. Biləndə isə özünə qapanıb qaldı. Oğlu dünyaya gələndən sonra həyatın şirinliyini başa düşdü.

"Sən başa düşürsən ki, mən ona necə minnətdaram,
- Cənnət dedi: - "Ona qədər mən yaşamırdım..."

Zaman öz axarı ilə gedirdi. Cənnətlə tanışlığımızdan bir neçə payız keçmişdi. O, həmişəki kimi hərdən-bir mənim yanıma gəlirdi, Mirqasımı da özü ilə gətirirdi. Mən onların qəribə baxışlarını gözlərindən tutur və özü-mü çox da yaxşı hiss etmirdim. Mənə elə gəlirdi ki, başqalarının intim həyatına müdaxilə edirəm. Hər şey aydın idi. Cənnət əvvəllər olduğu kimi indi də nəyin isə baş verəcəyini gözləyir və bu arzu ilə yaşayırdı. Heç vaxt şikayət etmirdi, heç kimi günahlandırmırdı. Ən başlıcası o idi ki, Mirqasım yanında idi. Bəs sonra? Sonra nə olacaqdı?..

Bir gün tək gəldi. Oradan-buradan danışıb ürəyimizi boşaltdıq. Qəflətən Cənnətin halı xarablaşdı. Rəngi ağardı, ürəyi bulanmağa başladı. Mən həyacanla soruşdum:

- Sən hamiləsən?

Cənnət bir neçə dəqiqədən sonra özünə gəldi.

- Yox! Əlbəttə yox, sadəcə qarnım ağrayır.

Mən onu diqqətlə süzdüm. Axır vaxtlar Cənnət xeyli arıqlamışdı. Həkimə getməkdən imtina etdi. "Hər şey məni boğaza yığıb, - deyirdi".

Cənnət birdən-birə yoxa çıxdı. Mən artıq narahat olmağa başlamışdım. Mən kinostudiyaya getdim. İş yoldaşlarından biri dedi:

- Cənnət xəstəxanada yatır. Mədəsində xərçəng var.

- Sonra şübhə ilə mənə baxıb soruşdu: - sizin xəbəriniz yoxdur?

Cənnət ölümçül xəstə idi, mənim isə xəbərim yox idi. Səhərişi gün onun sevdiyi qərənfillərdən ibarət gül dəstəsi ilə xəstəxananın dəhlizində gözləyirdim. Cənnət məni qəmli təbəssümlə qarşıladı. Xəstəlik haqqında danışmadıq. Mənə elə gəldi ki, o öz dərdsini bilir. Mən getməyə hazırlaşanda Cənnət üzərində telefon nömrəsi yazılmış kağızı ovcuma qoydu.

- Ona zəng vur. Söz verirsən? Burada avtomat telefon işləmir.

Mən söhbətin kimin haqqında getdiyini biləndə təəcübümü gizlədə bilmədim:

- Doğrudanmı, o bura gəlməyib?

Cənnət, onun gözyaşlarını görməyim deyə üzünü yana çevirib susdu.

...Bakıya yaz gəlmişdi. Ağacların budaqları cana gəlir, tumurcuqlar açırdı. Hər tərəfdə yaşıl otlar çıxmışdı. Nə günəş, nə də yaşıl çəmənlər mənə sevindirmirdi. Bütün günü yalnız Cənnət barədə fikirləşirdim.

Artıq təcrübə toplamış hüquqşünas kimi prokurorluqda müstəntiq işləyirdim. Bu işin hüquqi tərəfi mənə düşündürsə də, mənəvi tərəfi sıxırdı. 30 yaşında ölmək dəhşətli idi. Heç kəs otuz yaşında ölmək istəmir, özü də tək- tənha. Əlbəttə, Cənnətin atası, anası, oğlu var idi. Lakin Cənnət onu gözləyirdi. Həkimlər də deyirdilər ki, onun gözləməsi var. O gəlsə, yazıq qadın rahatlanır. Bəlkə xərcəngdən qorxur? Yoxsa sevdiyi qadını ölüm yatağında görmək istəmir? Cənnətin mədəsində cərrahiyyə əməliyyatı aparsalar da, bu ona heç bir kömək eləmədi. İş yoldaşlarından bir-ikisinə zəng çalıb xəstəxanaya çağırısam da, heç kəs ürəy edib yanına girmədi. Mənim əlimə gətirdikləri, gülləri verib: "Bəlkə sən özün", - dedilər. Mən Cənnət yatan palataya girdim. Bu bizim axıncı görüşümüz oldu. Cənnətin iri gözlərinin dərinliyində hələ də həyat şərtləri qalmışdı.

Cənnət əlini götürüb sinəsinə qoydu, barmağımdakı mirvari üzüyü görüb zəif səslə dedi:

- Bunu mənə bağışla xahiş edirəm...

Mən bir anda üzüyü barmağımdan çıxarıb onun barmağına taxdım. Ancaq arıqlamış, solmuş barmaq üçün bu üzük çox böyük idi. Onsuz da solğunlaşmış üzünə elə bil qara pərdə çəkildilər.

Cənnət üzüyü mənə qaytardı. Gözlərini məchulluğa zilləyərək pıçıldadı: "Məni daha heç nə xilas edə bilməz..." Bir payız axşamında Cənnət dünyasını dəyişdi. Lakin onun vəfat etməsini mən İstanbulda eşitdim. Prokurorluq məni ora təcrübə toplamaq üçün göndərmişdi.

Mən yenidən Bakıdayam. 3 il sonra. Çox təəssüf edirəm ki, bu belə alındı. Başımı qaldırıb doğma Bakı-mı seyr edirəm. Bu Cümə məscidi, bu da Köhnə hamam. Parkın yanından keçirəm. Bir vaxtlar Cənnətlə şənləndiyim park artıq yox idi. Onun yerində göydələnlər tikmişdilər. Ürəyim ağrıdı. Elə bil kimsə əllərini sinəmdən içəri salıb ürəyimi sıxcalayırdı. Bir neçə gün köhnə tanışlardan kimi tapdımsa ona zəng vurdum. Bir gün əllərim əsə- əsə Mirqasımın mömrəsini yığdım, salam-sız- kələmsız soruşdum:

- Mirqasım müəllim, siz Cənnəti xatırlayırsız?

Uzun müddətli sükutdan sonra:

- Cənnətimi? Xeyr, yadıma gəlmir. Görünür bu lap çoxdan olub. O, harada işləyirdi?

- Kino studiyasının poliklinikasında.
- Yox, yadıma sala bilmirəm....
- Heç biraz da yadınıza sala bilmirsiniz?
- Niyə axı bir az... - qəzəblənmiş səslə: - Biz heç onunla sevgili də olmamışıq. Siz yəqin buna işarə vurursuz. Çox iyrənc hərəkətdir...

- Mən heç nəyə işarə vurmuram, - özümə bəraət qazandırdım. - Mən ancaq öyrənmək istəyirəm. Cənnəti hansı qəbristanlıqda dəfn ediblər.

- Bunun mənə nə dəxli var? Mən özüm onun ölümünü bir neçə il əvvəl öyrənmişəm.

- Əclaf!...

Mirqasım dəstəyi yerinə çırpdı.

Eşitdiyimə görə məhəbbətin, cinayətdən fərqli olaraq, keçmiş illəri olmur. O, başqa məsələdir: keçmiş qurdalamaq lazımdır mı? Vicdanın səsinə nə ilə susdurmaq olar? Əgər sən ən ağır günündə sevdəyin, əzizlədiyin adamı lazımsız bir əşya kimi kənara tullayırsansa... Yox, hər kəs öz əxlaqına görə hərəkət edir. Mən onu günahlandırmıram. Heç hüquqi cəhətdən də bu mümkün deyil. Fikirlərimi ucadan səsləndirirəm. Qoy onu öz vicdanı mühakimə etsin.

Çox soraqlaşdıqdan sonra Cənnətin yaşadığı ünvanı

tapdım. Köhnə beş mərtəbə binaya yaxınlaşdım. Giriş qapısında ağbirçək bir arvad oturmuşdu. Elə ondan da Cənnəti soruşdum.

- Necə yani tanımıram? Heç Cənəti tanımamaq olar? Adı kimi özü də Cənnət balası idi, - qarı məni diqqətlə süzdü: - çox gecdir, qızım. Onu vaxtında tapmaq lazımdır. 5-6 il olar ki, o, cənnətə köçüb. Anası da, atası da qızlarından sonra yaşaya bilmədilər. Dünyalarını dəyişib Allahın hüsuruna getdilər. Yaxşı adamlar idilər. İndi burada Cənnətin oğlu yaşayır, - qarı çeçələ barmağı ilə eyvanı göstərdi. - Gözəldir, xasiyyətcə də anasına oxşayır.

Cənnətin oğlu məni ehtiyatla qarşıladı. Kim olduğumu biləndə anasının "Qurd qapısı" qəbristanlığında basdırıldığını dedi. Anasının fotosəkillərini və zərfə qoyulmuş xeyli fotonu mənə göstərdi. Baxdım, az qaldı ürəyim dayansın.

İlahi, bu ki, Mirqasımın arxivi idi. Şəkillər az qala əlimə yapışırdı. Onları kənara tullayıb soruşdum:

- O sizdə olub?...

Cavan oğlan yaraşlıqlı üzünə qaş- qabaq gətirdi. Mənim onda altı yaşım var idi. Anamla gəlmişdi. Sonra babam ilə mətbəxə keçdilər. Babam biləndə ki, o, evlidir çox qəzəbləndi. Babam onu pilləkənlərdən aşağı yuvarladı. Nənəmə dedi ki o, əclafdır, yaramazın biridir.

Anam onda səhər qədər ağladı.

Sakitlik idi, əsl qəbristanlıq sakitliyi. "Qurd qapısı" qəbristanlığının üstünə elə bil sakitlikdən bozuntul pərdə çəkmişdilər. Ətraf kimi qəbirlər də sakit- sakit uyyurdu.

Payızın ortaları idi. Yağış yağmasa da, ətrafdan xəfif rütubət iyi gəlirdi. Əvvəlcə uzun sıralı qəbirlər arasında azan kimi oldum. Sonra çətinliklə də olsa, Cənnətin qəbrini tapıb diz çökdüm. Əlimdə bir dəstə saralmış payız yarpaqları vardı. Axı Cənnət ilk dəfə bizə gələndə əlində saralmış yarpaq tutmuşdu. O vaxt mən başa düşməmişdim ki, Cənnət yazılmamış taleyini əlində gəzdirir. Yarpaqları səliqə ilə qəbrin üstünə düzdüm. Cənnətin adı ağ daşdan yonulmuş başdaşının üstə rəqəmlər həkk olunmuşdu. Ötüb keçənlər üçün bu heç nə demirdi. Kimisinə bir parça daş, kimlərə isə ürəyin yad-daşı idi. Əlbəttə, əgər ürəyin varsa...

ŞƏRƏFSİZ ADAM

Bir neçə il əvvəl jurnalist dostlarımdan biri Moskvadan mənə qonaq gəlmişdi. Biz onunla çoxdan tanış idik. Tanışlığımız 80- ci illərin axırlarına təsadüf edirdi. Yenidənqurma prosesləri təzəcə başlamışdı. Biz Soçidə, Qara dəniz sahilidəki "Teatr" sanatoriyasında dincəlirdik. Yemək stolumuz bir olduğundan bir- birimizə tez isinişdik. Sergey mənimlə yaşıd idi. Moskvanın nüfuzlu qəzetlərinin birində çalışırdı. Əvvəllər mənimlə soyuq rəftar etsə də, günlər keçdikcə, o dəyişməyə başladı. Tez- tez mənə Bakı və bakılılar haqqında sullar verirdi. Bizim millətə pis münasibətini gizlətmirdi. Ancaq mənə başqa gözlə baxırdı. Bir gün çimərlikdən qayıdarkən, o mənə dedi:

- Heç bilmirəm necə izah edirəm. Siz heç ona oxşamırsınız. Əgər sizin millətin hamısı sizin kimidirsə, onda mən yanılıram. Məsələ ondadır ki, bir neçə il əvvəl mən bir kriminal oçerq yazmışdım. Hadisənin ortasında sizin həmyerliniz - Həsən adlı bir şəxs dayanırdı. O, çox pis və qəddar adam idi. Bütöv bir ailənin məhvinə sə-

bəb olmuşdu. O vaxt bu dəhşətli kriminal hadisəni araşdırdıqdan sonra sizin millətə nifrət edirdim. Gərək məni bağışlayasız. Mən artıq fikrimi dəyişmişəm. Başa düşmüşəm ki, bir nəfərə görə bütün millətə qiymət vermək olmaz.

- Necə deyərlər, meşə çaqqalsız olmaz.

- Tamamilə haqlıdır.

Bu söhbətdən uzun illər keçib. Lakin onun mənə danışdığı bu əhvalat heç vaxt yadımdan çıxmıyacaq. Hər şey televizordakı elandan başladı. 29 yaşlı Moskva vətəndaşı Svetlana İvanova ikiotaqlı şəhər evində təqaüdcü anası və psixi xəstə bacısı ilə birgə yaşayırdı. Svetlana özü də ikinci dərəcəli əlil idi. 29 yaşına baxmayaraq, ərə gedə bilməmişdi. Bir gün televizorda xəbərlər proqramına baxarkən, bir elan onun diqqətini cəlb etdi. Elan özəl idi və naməlum bir şəxs tərəfindən verilmişdi. Sirli, naməlum şəxs yazırdı: "Evi olan, yaşı 25- 30 arasında bir qızla evlənmək istəyirəm. Qız əlil olsa belə, izdivaca kölgə sala bilməz."

Svetlana həmin dəqiqə elanda göstərilən telefon nömrəsinə zəng çaldı. Yumşaq, qulağa oxşayan kişi səsi ona cavab verdi. Onlar danışdılar və kişi Svetlanaya görüş təyin etdi. Görüşə gələn həyəcanlı, yazıq şikəst qız gözünə inanmadı. Qarşısında ucaboylu, bədənə yapışan cins şalvarda cavan bir kişi dayanmışdı. Kişinin saçları uzun olduğundan onu yığaraq boynunun arxasın-

da düynləmişdi. Kişi Svetlananın xarici görkəminə fikir vermədən gülümsədi:

- Gəl tanış olaq. Mən Həsənəm. Bakıdan bura işləmək üçün gəlmişəm.

- Svetlana! - qız həyəcandan titrəyən, uzun, arıq barmaq balaca əlini Həsən uzatdı. - Mən heç yerdə işləmirəm. Dövlət mənə təqaüd verir.

- Eyb etməz, ac qalmarıq.

Elə həmin gündən başlayaraq Həsən qıza xidmət etməyə başladı. Dondurma alır, gül bağışlayır, onu kinoya, restorana aparırdı. Qohumları, tanışları Svetlananı bu sevdadan əl çəkməyə çağırırdı.

- Qızım, biz kasıb, xəstə adamlarıq, - anası deyirdi. - Əl çək ondan. Bunun axırı yaxşı qurtarmayacaq. Məgər görmürsən, o bizim tayımız deyil.

Lakin heç kim Svetlananı geri qaytara bilmədi. İki aydan sonra onların toyu oldu. Evləndiyinin birinci günündə Həsən işdən çıxıb evdə oturdu. Artıq o, şərəfsizliyi boynuna götürmüşdü. Həsən yeni qohumlarının üç təqaüdü ilə dolanırdı: arvadı, onun bacısı və anası Marfa İvanovnanın halalca pullarını mənimsəmişdi. İvanovlar tezliklə aşkar etdilər ki, Həsən içməyə meyillidir və fürsət düşən kimi bunu əldən buraxmır. İçkili vaxtlarında Həsən qadınları təhqir edir, çox vaxt onlara əl də qaldırırdı. Bir gün Həsən öyrəndi ki, arvadının atası, Marfa İvanovanın əri Moskvanın mərkəzində dördotaq-

lı mənzildə yaşayır. Arvadından boşanmağına baxmaya-
raq, hərdənbir onlara gəlir, ailəyə maddi yardım edirdi.
Matvey evdən getdikdən sonra heç vaxt bu ailə ilə isti
əlaqələrini kəsməmişdi.

Həsən bunları öyrəndikdən sonra dərhal işə başladı.
O, Matveydən tələb etdi:

- Mən sizin şikəst qızınızla evlənmişəm. Sən ata ola-
raq qızına hədiyyə vermədin. Yaşadığın dördotaqlı mən-
zili dəyişirik. Mən Svetlana ilə 3 otağa, sən birotəqlı
mənzilə köçürsən. Qoca kişisən, dördotaq sənın nəyinə
lazımdır. Hesab elə ki, qızına toy hədiyyəsi verirsen.

Qoca etiraz elədi:

- Mən bilirəm ki, Svetlana ilə niyə evlənmişən. Sən
əclafsan, şərəfsiz adamsan.

Həsən bu sözlərdən sonra dözə bilmədi. Qaynatası-
nın qəddarlıqla döydü. Lakin qoca milis orqanlarına şı-
kayət etmədi, səs-küy qalxacağından qorxdı. Matvey
keçmiş məhbus idi, bir daha həbsxanaya düşmək istə-
mirdi. Bir dəfə Matvey su qaynadarkən, çaydanın içəri-
sindən xeyli civə tapdı. Bu zəhərləyici maddəni çayda-
na Həsən tökmüşdü. Matvey bu dəfə də susdu. Lakin
Həsən məqsədinə çatmaq üçün əl çəkmirdi. O, borşla
dolu olan qazana, mürəbbə şüşələrinə, içməli suya zə-
hərli maddələr tökməkdə davam edirdi.

Bir gün ailənin təəccübünə səbəb olan hadisə baş
verdi. Həsən işə düzəldi, içməyi tərgitdi. Günlərlə fir-

madan evə gəlmirdi. Bir gün Həsən ailəyə gözlənilməz xəbər verdi. O dedi ki, çox da böyük olmayan, lakin hər şəraiti, bağı olan ev alıb. Bağ evi Moskva ətrafındakı qəsəbələrdən birindədir.

- Sizin hamınızı, Matvey İnavovla birlikdə çay qırağındakı evimizə, kabab yeməyə çağırıram. - İvanovlar ailəsi təklifi şadlıqla qarşıladı.

Həsən qohumlarının gəlişinə həvəslə hazırlaşmışdı. Manqalda kabab qızarırdı. Stolun üstündə çoxlu spirtli içki vardı. Həsən vüqarla qaynatasına çox da böyük olmayan bağ evini göstərdi. Sonra onu dərin qazılmış çuxurun yanına apardı.

- Burada tualet tikmək istəyirəm.

Qaynata hamıdan çox sevindi. Nəhayət ki, onun qızının əri ağıllanıb. Ancaq ailənin sevinci çox çəkmədi. Yeməyə oturan kimi Həsən yenidən Matveyin evinin bölüşdürülməsi məsələsini xatırlatdı. Matvey nəzakətlə onun təklifini rədd etdi və siqaret çəkmək üçün küçəyə çıxdı.

Həsən ayağa durub qocanın dalınca getdi. Əvvəlcədən hazırladığı lomu da özü ilə götürdü. Həsən qaynatasına çatıb onun başına bir neçə zərbə vurdu. Kəlləsi bir neçə yerdən partlamış Matvey qanın içərisində yerə sərildi. Həsənin arvadı Svetlana ərinin dalınca küçəyə çıxmışdı. Atasını qanın içərisində torpağa uzanmış görüb geriye evə qaçdı. Həsən arvadını dəhlizdə haqladı.

Saçından sürüyərək küçəyə çıxartdı. Stolun üstündən iri mətbəx bıçağını götürüb arvadının gözü qarşısında Marfa İvanovaya bir neçə bıçaq zərbəsi endirdi. Qaynanası Həsənə yalvarırdı.

- Allahdan qorx. Biz köməksiz qoca, əlil adamlarıq. Bağışla bizi, oğlum. Svetlana, qızım saxla onu. Sizi görüm lənətə gələsiz.

Svetlana dəhşətdən donub qalmışdı. Anası qızının ona kömək edə bilməyəcəyini başa düşəndə, Həsənə müqavimət göstərdi. Həsən qaynanasına 20- dən çox bıçaq zərbəsi vurdu. Marfanın nəfəsi kəsildikdən sonra bayram stolunun yanında titrəyən qızlara yaxınlaşdı. Arvadını bıçaqla kəsəndikcə qanı bacısının üstünə fışqırırdı. Keyləşmiş, qorxmuş, dəhşətə gəlmiş Svetlananın səsi də çıxmadı. Müqavimət göstərmədən şərəfsiz ərindən ölümü qəbul etdi.

Həsən hər üçünü öldürdükdən sonra Mariyaya dedi:

- İndi sən mənə kömək edərsən meyltlərdən azad olarıq.

Mariya heç bir söz demədən onun ardınca getdi. Öldürdüyü adamların cəsədlərini Həsən Mariyanın köməkliyi ilə qazdığı çuxura tulladı. Bir neçə dəqiqə əvvəl fəxrlə Matveyə göstərdiyi çuxur torpaqla doldu. Heç kəs bilmirdi ki, Həsən qabaqcadan hamı üçün qəbir qazmışdı.

Matvey uzaqgörən adam idi. Bağa gəlməmiş evinə kirayənişin buraxmışdı: "Əgər 2 günə gəlməsəm milisə xəbər edin." Üçüncü gün Matvey gəlib çıxmadı. Kirəkeşlər milisə orqanlarına xəbər verdi. Tezliklə Həsəni milis orqanlarına çağırdılar. - Qohumların niyə yoxa çıxıb? - sualına Həsən çox soyuqqanlı cavab verdi:

- Mən hardan bilim? Qaynanamın kişisi var. Arvadımla tez- tez onun yanına gedirlər. Matvey içki düşkünü, başdan xarabın biridir. Allah bilir, hansı cəhənnəmdə veyillənirlər.

Əyalət milis əməkdaşları Həsənlə razılaşmadı. Onu üç sutkalıq həbs etdilər. Tutarlı dəlilər tapa bilmədiklərindən onu azad edib nəzarətə götürdülər.

- Polislər səndən soruşsalar deyərsən ki, valideynlərimi və bacını sən öldürmüşən. Qorxma, səni tutmazlar. Psixi xəstələri həbsəxanaya atmırlar. İşdir məni satsan... - o, əlini xəncər tiyəsi kimi qızın boğazına qoydu, - heç özün də bilməzsən, başın nə vaxt üzülüb.

Müstəntiq hadisənin detallarını aydınlaşdırmaq üçün Mariyanın yanına gəldi. Mariya müstəntiqə izahat edə bilmədi ki, valideyinin və bacısını niyə öldürüb. Mariya onlardan həmişə yaxşılıq görmüşdü.

Müstəntiqin Mariya ilə söhbətindən sonra Həsəni yenidən həbs etdilər. O, şübhəli şəxs qismində saxlanıl-

dı. Matveyin kirayənişinləri ifadələrində göstərdi ki, Matveyi öldürmək üçün Həsən onun çaydana civə töküb, xörəyinə isə zəhərli maddələr qatıb. Bunları kirayənişlərə Matveyin özü danışmışdı. Qonşuların verdiyi ifadə isə daha inandırıcı idi.

- İvanovlar evində həmişə dava-dalaş olurdu. Kürəkən onları söyür, döyürdü. Xüsusən Matvey ora gələndə daha çox dalaşırdılar. Hansısa evi bölüşdürmək üstündə qalmaqal salır, bir- birilərini təhqir edirdilər.

Həsən həbsə alınmamışdan qabaq onun ağıldankəm baldızı prokurorluğa gələrək ailəsini öldürdüyünü boy-nuna almışdı. Lakin gec idi. Qonşular Həsənin onu məcbur etdiyini, qorxutduğunu dedilər.

Həsən öz ifadəsində bunları inkar etdi. Guya içkili vaxtı ailəsi ilə sözlərinin düz gəlmədiyindən, o, evdən çıxıb gedib. Ondan sonra evdə nə baş verdiyindən xəbəri olmadığını dedi.

- Mənə elə gəlir ki, ağıldan kəm, psixi xəstə olan Mariya əvvəlcə atasının başını əzib, sonra anasını və bacısını bıçaqlayaraq öldürüb.

Həsənin bu mülahizəsini də müstəntiq qəbul etmədi.

- Sən mənə nağıl danışma. Yaxşı olar ki, özün boy-nuna alasan. Onsuz da biz bunu sübut edəcəyik.

Bir neçə istintaq əməliyyatından sonra məlum oldu ki, ailənin üzvlərini elə Həsən öldürüb. Artıq geriye yol

qalmamışdı. Həsən törətdiyi cinayəti boynuna aldı. İstintaq vaxtı Matveyi və ailəsinin necə öldürdüyünü ətraflı danışdı. Onların basdırıldığı yeri də göstərdi. Məhkəmədə Həsən özünü aqressiv aparırdı. Biləndə ki, Matvey ölümündən əvvəl bacısı qızına vəsiətnamə yazaraq evini ona bağışladığını biləndə isə daha da çılgınlaşdı. "Peşman deyiləm, o eybəcərlərin torpaq üstə gəzməsi günah idi," - bildirdi.

Məhkəmə qəsdən, qəddarlıqla bir və ya birdən artıq adam öldürmə maddəsi ilə, Rusiya Federasiyası qanunlarını uyğun olaraq, Həsənə 25 il cəza kəsdi. Həsən elə məhkəmə zalından həbsxanaya atıldı.

Günəş artıq batmışdı. Onun son şəfəqləri dənizin üfüqlə birləşdiyi yerdə sönürdü. Mən moskvalı jurnalist dostumla Bilgəhdəki dənizə yaxın qayanın üstündə oturmuşdum. Dostum hekayəsini qurtarıb gözlərini dənizə dikmişdi. Uzaqda iki balıqçı gəmisi oyuncaq kimi yırğalanırdı. Dalğalar qabardıqca qayıqları belinə alaraq atıb tuturdu. Sahilə yaxın dəniz pişikləri köpüklü sularla oynayırdı. Böyük dalğalar kiçik dalğaları altına alaraq məhv edir, özləri də xırdalanaq yox olurdu. Dostum gözünü dənizdən çəkərək mənə sarı döndü. Uzaqdakı nəhəng dalğaları mənə göstərib dedi:

- Həyatda da belədir. Güclü gücsüzü altına alaraq məhv edir. Mən bu olmuş əhvalatı sənə danışmaya da bilərdim. Fikirləşdim ki, yazıçısan, kriminal əsərlər yazırsan. Ola bilsin ki, yazacağın hansı əsərində bu hekayətdən istifadə eləyəsən.

Aradan uzun illər keçib. Həyatda çox şey dəyişib. Ancaq cinayət və cinayətkarlar yenə də qalır. Dostumun bu hekayəsini qələmə almaqla fikirləşdim ki, bəlkə kiməsə xeyri oldu. Bəlkə də olmadı. Kim bilir?..

Dünyada ən böyük qəbahət isə şərəfsiz yaşamaqdır.

ÖZGƏ UŞAQLARI

Malik Nərgizlə qonaqlıqda tanış olmuşdu. Masa arxasında kimsə zarafat etdi:

- Nərgiz, yapış kişidən. Subaydır, evi də, maşını da var.

Nərgiz mavirəngli özbək gözləri ilə Malikə baxıb süzdürdü. Yarım saat sonra pomidor şirəsini təsadüfən Malikin köynəyinin üstünə sıçratdı. Malikin köynəyini batırdıqdan sonra onu vanna otağına apardı.

- Tez yumaq lazımdır ki, ləkələr qalmasın.

Köynəyi oğlanın başından siyirib çıxartdı. Əllərini onun sinəsinə qoyaraq özünü sıxdı.

- Mən səni istəyirəm. Gəl elə burada...

Bir neçə dəqiqədən sonra Nərgiz istədiyini alıb kənara çəkildi. 26 yaşlı tarix müəlliminin həyatında bu birinci dəfə idi ki, baş verirdi. Qadınlar onu sevmirdi. Zəif xarakterə malik olduğu üçün istədiyini qadınlardan ala bilmirdi. Həyatında birinci dəfə idi ki, o özünü kişi kimi hiss etdi. Və başa düşdü ki, Nərgizə vurulub.

- Mənə ərə gələrsənmi? - deyə soruşdu.

Nərgiz özbək gözlərini açaraq ona qısıldı.

- Niyə də gəlməyim?

Həmin gündən onların birgə həyatı başladı. Malik universitetdə işləyir və şagirdlərə fərdi dərslər keçirdi. Nərgiz incəsənət üzrə işləmək istəyirdi. Lakin heç yerdə daimi iş yeri tapa bilmirdi. Axşamlar hansısa agentliyə gedir, gecə yarısına kimi orada qalırdı. Hərdən-bir ucuz reklamlarda çəkilirdi. Bir gün Malik onu səhərə kimi gözlədi. Nərgiz evə gələndə ayaq üstə güclə dayanırdı. İçkili olduğundan Maliki itəliyərkən evə keçdi. Malik onu vurmamaq üçün güclə özünü ələ aldı.

- Hansı cəhənnəmdə veyillənirsən? Mənimlə heç hesablaşmırsan. Elə bil yataqxanada qalırsan. Əgər sənə mənim evim lazımdırsa...

Nərgiz özbək gözlərini qorxaqcasına qıydı. Elə bil onu cinayət başında tutmuşdular. Səhər Malikə yalvararaq onu bağışlamasını xahiş etdi. Malik onu bağışladı. Üç gün sonra hadisə yenə təkrarlandı.

Malik Nərgizin hamilə olmasını biləndə çox sevindi. Nərgiz uşağı saldıracığını bildirəndə əri onun qıçlarını qucaqlayıb yalvardı.

- Xahiş edirəm, yalvarıram uşağı saldırma, eləmə bunu. Qoy uşağınız qalsın. Mən kömək edərim, qayğısına qalaram. Nə istəsən sənin üçün edərim.

Uşaq payızda doğuldu. Bir neçə aydan sonra Nərgiz yenidən hamilə oldu. Malik bu uşağın da saldırmasına imkan vermədi. Nə qədər ki, uşaqlar balaca idi Nərgiz

özünün qayğıkeş ana kimi göstərirdi. İki ay uşağa süd verəndən sonra döşlərini bağladı. Malikin təkidinə baxmayaraq sözünün üstündə dayandı:

- Sən istəyirsən ki, mən sağılan inəyə dönüm?

Nərgiz yenidən evdən getməyə başladı. Malik iki uşaqla qaldı. Onları yedizdirir, paltarlarını dəyişir, oynayır, əlindən gələnin hamısını edirdi.

Nərgiz hər dəfə gedəndə dəhlizdə paltosunu geyə-geyə qışqırırdı:

- Süd soyuducudadır, uşaqları yedizdirərsən.

Bir saat keçmiş Malik uşaqları yatızdıraraq yataq otağına keçdi. Stolun üstünə Nərgiz kağız qoymuşdu: "Gedirəm anamgilə. İki həftədən sonra qayıdacam. Ümüd edirəm ki, mən gələndə kimi sakitləşərsən."

Nərgiz bir də evə 3 aydan sonra qayıtdı. Rəngi-ru-fu solmuşdu. Nərgiz hamilə idi. Malikə heç bir izahat vermədən dedi:

- Hər şeyə görə günahkar sənsən!

Artıq uşaq saldırmaq üçün çox gec idi. Nərgiz 5 aydan sonra bir qız uşağı doğdu. Nərgiz yenidən Gəncə ilə danışdı. Dedi ki, anasının yanına gedir.

- Anam üçün darıxmışam. Bir də ki, mənə orda reklama çəkilmək üçün söz veriblər. Əlbəttə bu bizə xeyli pul gətirəcək.

Malik 3 uşaqla yenidən tək qaldı. Universitetdən uzaqlaşdı. Evdə fərdi dərslər deməklə çörək pulu qazanırdı.

İki il keçdi. Bu müddətdə Nərgiz, bir dəfə də olsa, evə gəlmədi. Malik başlanğıcda ona məktub yazdı. Xahiş etdi ki, uşaqların yanına qayıtsın. Nərgiz cavab məktubunda yazırdı: "Vaxt tapan kimi gələcəyəm." Vaxt isə tapılmırdı. Qəfil bədbəxçilik Malikin başının üstünü kəsdi. İki yaşlı qız xəstələndi. Həkimlər ona nadir formalı anemiya diaqnozu qoydular. Uşağa sümük iliyinin transplantasiyası lazım idi. Donor ancaq doğma qardaşı və bacısı ola bilərdi. Böyük qardaşı donor kimi seçdilər. Test vaxtı həkimlər uşaqlarda ayrılıq aşkarladılar. Eyni şey qardaşda da aşkarlandı. Maliki başa saldılar ki, uşaqları yalnız ana tərəfdən doğmadı, ataları isə başqa- başqadır.

- Onlardan hansı mənim oğlumdur? - Malik həkimdən soruşdu.

Həkim əsəbiliklə barmağını stola döyəcəldi.

- Bilmirəm səni necə başa salım. Genetik olaraq bu uşaqların heç biri sənin deyil.

Bu, Malik üçün çox böyük zərbə oldu. O, güclə nəfəs alaraq küçəyə çıxdı. Evdə çoxdan saxladığı araq şüşəsini tapdı və birnəfəsə hamısını içdi. Fikirləri qatmaqarışıq oldu. Belə çıxır ki, Nərgiz həmişə mənə xəyanət edib. Mən axmaq da ona inanır, elə bilirdim ki, nə vaxtsa hər şey yaxşı olacaq. Maliki başqa bir şey daha çox narahat edirdi: "Mənə görə uşağa donor tapmaq mümkün deyil."

Malik qonşudakı yaşlı qadına pul verərək xahiş etdi ki, bir-iki gün uşaqlara baxsın. Özü Gəncəyə getdi. Nərgiz Gəncədə tapılmadı. Anası Malikə dedi:

- Bir-iki dəfə bura gəlib. Ancaq mən biləni Nərgiz Bakıda yaşayır.

- Onda bəs mənim məktublarıma kim cavab yazırdı?

- Malik ümüdsüz soruşdu.

- Bu mənim günahımdır, - qadın cavab verdi. - Nərgiz tapşırırmışdı ki, onları sənə göndərim. İstəyirdi sən elə biləsən ki, Nərgiz buradadır.

Malik Bakıya qayıtdıqdan sonra köhnə qeyd kitabçasını tapıb ardıcıl olaraq bütün nömrələrə zəng çaldı. Nəhayət Nərgizin köhnə rəfiqəsini tapıb soruşdu:

- Allah xatirinə, deyin, Nərgiz haradadır? Onun qızının halı xarabdır.

Rəfiqəsi əvvəlcə susmağı üstün tutdu. Sonra uşağın ağır xətsə olması xəbəri onun dilini açdı.

- Ünvanını deyirəm. Ancaq xəbərdarlıq edirəm. Bu, bir adamın evidir. Nərgiz bir ildir ki, onunla yaşayır. Ancaq istəmir ki, oynaşı uşaqları barədə bilsin. Deməli mən sənə heç nə demədim.

Səhərisi gün Malik verilən ünvana yollandı. Qapını Nərgiz açdı. Malikə acıqlı nəzər saldı. Onun bədəni vəhşi heyvan bədəni kimi gərilmışdi. Malik çalışırdı ki, sakit danışsın.

- Uşaqlar barədə mən hər şeyi bilirəm...

Nərgiz onun sözünü kəsdi:

- Sən özün qoymadın onları saldıırım. Məni günahlandırma.

- Nərgiz, sən qayıtmalısan. Qızın ölə bilər.

- Mənə təziq göstərmə. Heç nə alınmayacaq. Uşaqları Gəncəyə, anamın yanına apara bilərsən. İmkanım olanda, geri götürərəm.

Malik əsəbilikdən gərilməmişdi. O, arvadına yaxınlaşıb çiyinlərindən tutub silkələdi.

- Sən qayıdacaqsan, fahişə, başa düşdün? Qızın, heç olmasa, ölüm qabağı səni görməlidir.

- Qayıtmaram! Sənə baxanda ürəyim bulanır, sənin boz həyatın kimə lazımdır? Mən başqa həyat istəyirəm.

- Sən nə istəyirsən? Başqa həyat...

Malik həkimin sözlərini xatırladı "Bu uşaqların heç biri genetik cəhətdən sənə qohum deyil". Malik bütün gücünü topladı. Nifrətlə yumruğunu qaldırıb Nərgizə güclü zərbə vurdu. Nərgizin başı qapının tutacağına dəydi. Ağzından qan fışkırdı, təqətsiz halda sürüşərək yerə yıxıldı. Malik evə keçərək telefonu tapdı. Polis idarəsinin nömrəsini yığaraq dedi:

- Mən arvadımı öldürdüm!

Əməliyyat qrupu gələndə Nərgiz artıq ölmüşdü.

QATİL

2007-ci il aprel ayının 15-dən 16-na keçən gecə Yasamal rayonundakı çoxmərtəbəli binalardan birinin sakinləri həyəcanlı gecə yaşayırdılar. Beşinci mərtəbədəki otağın pəncərəsindən qalxan boğucu tüstü binanın içərisini doldurmuşdu. Özlərini itirmiş sakinlər yanğın söndürənləri çağırıdılar. Qapının zəngini nə qədər çalsalar da heç kəs cavab vermədi. Oda qarşı mübarizə aparanlar yanğın baş vermiş evin qapısını qırdılar. Yanğın söndürənlər otağa daxil olanda tükürpədicə mənzərə ilə qarşılaşdılar. Stolda üz-gözü qan içində, paltarları yanıbmış, ortayaşlı bir kişi oturmuşdu. Boğazındakı yaradan qan axırdı. Kişinin arxaya hərlənmiş əlləri döşəmə ağı ilə pəncərənin tutacağına bağlanmışdı. Sinəsində mətbəx bıçağı saplanmışdı.

Şəhər polis idarəsinin axtarış-əməliyyat qrupu da hadisə yerinə tez gəldi. Çoxları belə hesab edirdi ki, bu ölüm qabaqcadan planlaşdırılmayıb və qəət xarakteri daşımır. Qiymətli videoaparətlər ölənün şəxsi əşyalarına və kamotun üstündəki qızıl əşyalarına heç kim toxun-

mamışdı. Ölənin peşəkar fəaliyyəti ilə əlaqəli sənədlər, kağızlar da yerində idi. Əməliyyat müvəkkili öncə qapının sındırılmamasına, ölənin müqavimət göstərməməsinə ehtiyatla yanaşdı. Qonşular heç bir səs-küy, qışqırıq eşitməmişdilər. Bütün bunları nəzərə alan müstəntiq belə qərara gəldi ki, qatili ev yiyəsi özü evə buraxıb. Jurnal stolunun üstündə iki balaca xrustal qədəh, axıra qədər içilməmiş viski şüşəsi, bir şüşə konyak və qəlyanaltı vardı. Yataq otağındakı döşək ağı və örtük əzilmişdi. Hər şey onu göstərirdi ki, burada sakit, intim bir həyat yaşanıb.

- Kişilər belə qədəhdə içmirlər. Burada qadın olub, - müstəntiq dedi. - Əvvəlcə ölənin şəxsiyyətini müəyyənləşdirmək lazımdır.

Ölünün şəxsiyyətini tez araşdırdılar. Bu 36 yaşlı iş adamı Ənvər Mirzəyev idi. Ənvər bu iki otaqlı mənzildə arvadından ayrıldıqdan sonra tək yaşayırdı.

İş yerində onu yaxşı cəhətlərinə görə xatırladılar. "Çörək verən adam idi", - dedilər. Bir də istintaq üçün çox vacib olan detallı xatırladılar. - "Direktor (müdür) qadınlara çox hörmət edirdi. Həmişə onlara qiymətli hədiyyələr bağışlayardı".

Həmin gün Yasamal rayon prokurorluğunun müstəntiqi bütün mümkün versiyaları yoxlamağa başladı. İşin gedişində ölənin həyatının axıncı günü və əlaqələri aydınlaşdırıldı.

Yerli rəqabət, rüşvətxorluq, şantaj kimi fərziyələr alınan informasiyalar nəticəsində gündəlikdən çıxarıldı. Ailə-məişət zəmnində iş adamının öldürülməsi də inan-dırıcı görsənmirdi. Çoxmərtəbəli binanın sakini heç vaxt mənzilinə şübhəli şəxslər gətirməmişdi. Əksinə, hər şey sakit və qaydasında idi. Yığılan və cunadan süzülən in-formasiyalar müstətiqin birinci mülahizəsini təsdiq edirdi. Hər şey ona aparıb çıxarırdı ki, qatil qadın tez-liklə tapılmalıdır.

Bakı şəhər sakini, Şəki gözəli Mehtabın həyatında taleyüklü hadisələr çox olmuşdu. Çox erkən ərə getsə də, 6 yaşlı uşağı ilə tək qalmışdı. Mehtabın üzərində ağır cinayətlər üzrə iki məhkəmə prosesi keçirilmişdi. Birinci dəfə ərinə doqquz bıçaq zərbəsi vurmuşdu. İkinci dəfə aşnasını eyni qayda ilə ağır yaralamışdı. Hər iki cəzanı ağır cinayətlər üçün nəzərdə tutulmuş qadın həbsxanasında çəkmişdi. Körpə uşağı olduğuna görə, o, vaxtından əvvəl azadlığa buraxılmışdı. Azadlığa çıxdıq-dan sonra doğulduğu Şəki şəhərinə gəldi və mağazala-rın birində satıcı kimi işə düzəldi. Mehtab mürəkkəb xa-rakterli, dəlisov olsa da, son dəbdə geyinir, oğluna da yaxşı baxırdı.

İstintaq materialından görünür ki, Mehtab öldürdüyü

kişi ilə təsadüfən tanış olub. Mehtab Şəkidən Bakıya köçür. İstirahət günlərinin birində avtobus dayanacağında dayanmış Mehtabın yanında çox bahalı bir xarici maşın dayandı. Gözəl xarici görkəmi olan, sükanın arxasında oturmuş kişi maşının qapısını açdı.

- Siz necə də gözəlsiz. Rəzi olmayın ki, küçənin toztorpağı üstünüzdə qonsun. Gəlin oturun, hara istəsəz, apara bilərəm.

Boyca hündür, uzun ayaqlı, temperamentli, iridöşlü Mehtab biznesmenin xoşuna gəlmişdi. O, haradan biləydi ki, ikinci görüş həyatına son qoyacaq?

Həmin axşam Mehtabın istintaqa verdiyi məlumatlara görə, iş adamı onunla yatmağı təklif etdi. Təzə tanışının gözlədiyindən də artıq sevgi oyununa girir.

- O, məndən xahiş etdi ki, əllərini bağlayım. Bu da məni özümdən çıxartdı. Mən ifrat, insana yad olan sevgini qəbul etmirəm. Bir an içərisində nə edəcəyimi bilmədim. Mən belə şeyləri başa düşə bilmirəm. Özümü itaətkar kimi göstərdim. Mətbəxə keçib ən iri və iti ağızlı mətbəx bıçağını götürdüm.

Mehtab balkona çıxaraq paltar asılan ipi bıçaqla kəsib götürdü. Həmin iplə iş adamının əllərini pəncərənin tutacağına bağlayır. Sonra ayaqlarını aşıraraq onun üstünə oturur. Qəflətən bıçağı onun boynuna yeridir. Tamam başqa şey gözləyən kişi başlayır xırıldaмаға.

- Sən nə etdin, mən səni sevirəm...

Qadın ikinci zərbəni döş qəfəsinə endirir. Bıçaq dəstəsinə qədər onun sinəsinə yeriyr. İş adamı birədəflik səsinə kəsir.

- Mən sakitcə onun üstündən durdum. Paltarlarımı geyib, özümü qaydaya saldım. İzi itirmək üçün üstünə ara q töküüb yandırdım. Bundan sonra mənzili tərk etdim.

İş adamını qətlə yetirdikdən sonra Mehtab iki gün işə çıxmadı. İstintaq müəyyən etdi ki, o, Bakı şəhərindən çıxıb və naməlum istiqamətə gedib. Axtarış əməliyyat qrupuna DİN-nin əməkdaşları da qoşuldu. Güman edilən yerlərin, Şəki şəhəri və onun ətraf kəndləri nəzarətə götürüldü. Yol-patrul xidmətinin əməkdaşları və yerli polis əməkdaşları da axtarışa köməklik göstərirdi. Şəkiyə Bakı şəhərindən təcrübəli müstəntiq, milis mayor Kamran Vəliyev və kapitan İsmayıl Orucov göndərildi. Bütün bu görülmə işlər qatil qadının izinə düşmək və onu tezliklə həbs etmək məqsədi ilə həyata keçirilirdi. Bəlli oldu ki, axtarışda olan qadın bu yaxınlarda Şəkidə yerləşən qadın həbsxanasında kiminləsə görüşüb. Koloniyadan alınan informasiya görə məlum oldu ki, Mehtab tezliklə Şəkiyə, oğlunun yanına gələcək. Bu müstəntiqləri bir qədər ehtiyatlandırdı. Qəddarlıqla adam öldürmüş qatil qadın, heç nə olmayan kimi, evinə qayıdırdı. Bütün bunlardan görsənirdi ki, psixopat qadın polisləri çaşdırmaq istə-

yir. Ona görə də evə tələsirdi. Elə bilirdi ki, orada onu gözləməirlər.

Şəki şəhərindəki Mehtabın yaşadığı ev nəzarətə götürülmüşdü. Qohumları, yaxınları, rəfiqələri ilə danışıklar müstəntiqə Mehtabın vaxtı ilə işlədiyi mağazaya gətirib çıxartdı. Orada şəhərin ən iri "Super-market"ində Kamrana dedilər ki, onların axtardığı qadına oxşar birisi baş menecerin qəbuluna yazılıb. İstəyir ki, onu işə götürsünlər. Təyin olunmuş vaxta Mehtab ofisə gəldi. Elə burada da polis əməkdaşları onu həbs etdilər.

- Şübhəli şəxs qismində həbs olunan Mehtab soyuq-qanlılığı, təmkinliyi ilə bizi heyran etdi. Mehtab əsəbləşmədən, gözyaşları tökmədən elə oradaca yazılı izahat verdi. Mehtab adam öldürdüyünü boynuna aldı. "Onu qəsdən öldürmüşəm..." - dedi.

Kamran bütün bunları sonralar məhkəmə prosesində deyəcəkdi. Məhkəmə Mehtabın adam öldürməsini təkrar olunmaz faktlarla sübuta yetirdi. Polis və müstəntiqlərin yüksək fəallığı nəticəsində qısa bir vaxt ərzində ölüm faktının işinin üstü açıldı. Mehtab heç nəyə heyfislənmədiyini və peşman olmadığını dedi:

- Mən həbsxanadan qorxmuram. Mən orda pis yaşamırdım. Hər şeyim var idi. Biri ayaqlarımı yuyurdu, digəri saçlarımı düzəldirdi.

Mehtab məhkəmədən xahiş etdi ki, onu Şəki qadın həbsxanasına göndərsinlər.

- Mənim orada sevdiyim qadın var. Mən azadlıqda olanda, o, əzab çəkirdi. Biznesmeni öldürdükdən sonra sevgilimlə görüşə getmişdim. Və ona söz vermişəm ki, yanına qayıdacağam.

Elə məhkəmə salonundan Mehtabı cəzasını çəkmək üçün Bakı şəhərindəki ciddi rejimli 4 saylı qadın həbsxanasına göndərdilər...

XÜSUSİ AMANSIZLIQLA

- Meri, bu sənsən?
- Hə, mənəm, qulaq asıram.
- Mənə bazar ertəsinə münasibətini bildir. Danışığı-mız qüvvədə qalır, yoxsa...

- Mən çalışaram, çalışacağam. Amma qəti heç nə deyə bilmərəm. Günün yarısını şöbədə keçirirəm. İndi ora gedirəm. Məlum deyil, orada nə qədər qalacağam. Mənim sənədləri qaydasına salmağa vaxtım çatmır. Bu gün vəkillə görüşəcəyəm. Buna mənim çoxlu vaxtım gedir. Çalışacağam ki, bazar ertəsinə hər şeyi həll edəm.

Bir həftə ötdü...

- Sən başa düşürsən, Meri. Sən bir ildir ki, məni aldadırsan. Saçlarım da ağarıb artıq. Məgər bu düzgündür? Bu insanlıqdan deyil axı!

- Sən mənə mənəviyyatdan dərs demə. Mən bunu hər gün eşidirəm. Onlarla adam mənə etikadan danışır, artıq cana doymuşam, heç əhəmiyyət də vermirəm.

Lentə yazılmış bu səs böyük iş adamı Elmarın və daşınmaz əmlakın alqı- satqısı ilə məşğul olan otuz yaşlı Aygününkü idi. Yasamal rayon polis idarə şöbəsində Aygünün işi ilə çoxdan maraqlanırdılar və onun üzərində nəzarət qoyulmuşdu. Əməliyyatçılar sadə bir şey üzərində qurulmuş maraqlı hadisələrlə üzləşdi. Otuz yaşlı bu qadın daşınmaz əmlakın alqı-satqısı ilə məşğul olan kimi özünü göstərərək dələduzluqla məşğul oldu. Novxanı, Bilgəh və şəhərin mərkəzindəki bağ və evlər çox baha qiymətə satılır, ucuz qiymətə alınır. Polisə daxil olan məlumatdan aydın oldu ki, Aygün tənha qoca qadınların evlərini qəribə üsulla satır.

- Babulya, sən mənə qulaq as, vicdansız alıcılar səni aldada bilirlər. - Yanındakı qocanı ona göstərib. - Bax, elə sənin yaşındadır. Az qalmışdı evini itirsin. Onun pullarını mən geriye aldım. Bax, bu pullar onundur. - Yanındakı qoca arvada uzadır, - ən xırda qəpiyinə kimi buradadır, al, götür.

Bu cür kombinasiyaları Aygün dəflərlə təkrar edirdi. Alıcılardan pulları alır, guya ki, satılan evləri onlara göstərir, saxta biznesini genişləndirirdi. Bu üsulla Aygünlə telefonla danışan Elmardan da böyük məbləğdə pul almışdı. Telefon danışığılarından yorulan Elmar pullarını geri qaytarmağı Aygündən tələb edəndə qadın onu

heç dinləmək də istəmədi. Hələ üstəlik ona hədə- qorxu da gəldi.

Elmar bu barədə polis idarəsinə yazılı məlumat verdi. Müstəntiq cinayət işi açsa da, məhkəmə tutarlı faktlar olmadığına görə Aygünə ancaq xəbərdarlıq elədi. Elmar dəflərlə məhkəməyə müraciət etsə də eyni cavabı aldı:

- Biz onu mühakimə edə bilmərik.

Bir gün "Bizim qanunlar humanistdir!" - deyən müş-tərilərdən biri Aygünün puskusunda dayandı.

Meyiti yanvarın 26-da tapdılar. Bir gün əvvəl Aygün rəfiqəsinə zəng vuraraq dedi:

- Səninlə görüşə bilməyəcəyəm. Tora böyük balıq düşüb.

Soyundurulmuş qadın meyitini Novxanıya gedən yolun üstündəki şor gölün qırağında tapdılar. Qadını ayaqları və bədəninin aşağı hissəsi duzlu suyun içində idi.

Elə ilk baxışdan müstəntiqin diqqətini çox vacib olan bir detal cəlb etdi. Çox güman ki, qatil bu işi düşünməmiş, təcili, təxirə salmadan etməmişdi. Qatil gedəcəyi yolu düzgün seçmiş şüurlu olaraq adamların olmayan "Düzlu-şor" gölünü dəfələrlə yoxlamış, sonra qadını ora aparmışdı. Məqsəd aydın idi: qatil qisas almaq

üçün qadını öldürmüşdü. Bəs bu qadın kim idi? Müstəntiq çalışırdı ki, cinayət işinin psixoloji tərəfini yaratsın. Yalnız bu cür üsulla o, nəşə əldə edə bilərdi.

Polis əməkdaşları güman etdilər ki, qatil fiziki cəhətdən güclü, iradəcə möhkəm olmuşdur. O, qadını zorlamamışdı. Lakin qatil kritik anlarda hər alçaqlığa qadir adam idi. Tanışlıq dirəsindən güman edilənlərdən polis idarəsinə yazılı məlumat vermiş Elmar daha uyğun gəlirdi. Vaxtilə Elmarla bu qadının arasında isti münasibətlər olmuşdu. Lakin Aygünün onu aldadaaraq külli miqdarda pulunu mənimsəməsi arada soyuqluq yaratmışdı. Cavan, inkişaf etməkdə olan biznesmen qadına yüz iyirmi min ABŞ dolları vermişdi. İki il idi ki, pulunu geri ala bilmirdi. Aygünün ona verdiyi bütün vaxtlar başa çatmışdı. Pulu vermək əvəzinə Aygün onu soyub təhqir etdi: - "Bir də məni narahat etsən özündən küs!" Əvvəlcə Elmar ona qarşı qaldırılan cinayət işindəki faktları inadkarlıqla inkar etdi:

- Görməmişəm, bilmirəm. Mən onunla hər hansı bir əlaqədə olmamışam.

O zaman müstəntiq bir anda onun polisə yazdığı izahatı, ölümə aparan yolun necə seçildiyini deyərək bütün bəcliyini heçə endirdi. Onu Aygünlə birlikdə görən şahid tapıldı. İşgəncədən sonra Elmar danışdı..

- Mən onu "Duzlu gölə" ona görə aparmışdım ki, öldürəm. Bilirdim ki, söhbətimiz asan olmayacaq. Aygün

məndən yüz iyirmi min dollar almışdı, əvəzində guya mənə göydələndə yeni üçotaqlı mənzil alacaqdı. Lakin o, pulu alandan sonra məndən uzaqlaşdı. Bir müddət əlaqələrimiz kəsildi. Sonra telefon nömrəsini tapıb ona zəng vurdum. İş yerini tapıb onu izlədim. Aygün, sadəcə olaraq, dönüb gedə bilərdi. Bunun əvəzində o mənə şəhərdən rədd olub getməyimi dedi.

Elmarın sözləri müstəntiqə çox da inandırıcı olmadı. Aygün nəinki pulu verməkdən imtina edib, onu hədə-qorxu gəlməklə hədələyib. "Əgər şəhərdən çıxıb getməsən mənim hər yerdə başkəsən dostlarım var. Sənə aldığım evi öz adıma qeydiyyatdan keçirmişəm. İndi qaldığın evi isə başqasına satmışam. Əgər başsız gəzmək istəmirsənsə, bu gecə vağzalda yat."

Bu, Aygünün axırıncı sözü idi. İtirilmiş pullar, əldən çıxmış evlər və Aygünün axırıncı sözü onu son həddə çatdırdı. Elmar bir anda onun boğazından yapışdı. Aygün yalvarmağa çalışsa da, Elmarın "dəmir" barmaqları onun boynunu buraxmadı.

Ağır cinayətlər üzrə məhkəmə çox gəngin keçdi. Aygünün aldatma, dələduzluq və şantaj yolu ilə evləri, pulları əllərindən alınan insanların şahid qismində məhkəmədə çıxış etdilər. Ömrünün payızını yaşayan, saçları ağarmış bir qadın dedi:

- Bu gün mən çox kədərliyəm. Ona görə ki, bu adam Aygünü bax beləcə aradan götürdü. Lakin o, çox adamları xilas etdi. Bu qadına insan deməyə dilim gəlmir, o, yırtıcı və qəddar idi. İndi bizim qarşımızda oturan bu cavan oğlan cinayətkar deyil, cinayətkar öldürülən qadın idi. O ifritə, insanların axıncı ümidlərini də əllərindən alırdı. Hüquq müdafiəçilərinin edə bilmədiyini o etdi. Cinayətin davam etməsinə son qoydu. Aygünün bu torpaqda yeriməsi belə günah idi. Əgər bu cavan oğlan öldürməsə idi, o dəhşətli qadın bundan da beşbətərini edəcəkdə.

Keçmiş dövlət qulluqçusu İ.Sadalov vicdanlı insanların Aygün tərəfindən necə aldadıldığından danışdı:

- O, həqiqəti danışdı, insanlara bir daha xatırlatdı ki, hələ də həyatda mənəviyyatsız, dəhşətli insanlar yaşayır. Onlardan özünüzü qorumaq üçün ətrafınıza nəzər salın. İnsan aldandığı fikirlə heç cür barışa bilmir, hətta həyat təcrübəsi varsa belə, mənliyini kiminsə tərəfindən tapdalanmasına dözmür. Nə qədər kədərli olsa da, Aygünün ölümü onun aldatdığı insanlara bir qədər rahatlıq gətirə bildi. Onlar hər şeylərini itirmişdilər. Aygünün vicdanında olan 700 min dollar pulu tapa bilmədilər. Bu sirr Aygün ilə birlikdə torpağa basdırıldı.

MÜƏLLİF HAQQINDA BİR NEÇƏ SÖZ.

1939-cu il fevral ayının 22-də Fizuli şəhərində doğulub. Ali təhsilli həkimdir. üç şeir, 17 nəsr kitabının müəllifidir. 1963- 1967- ci illərdə Tacikistan və Əfqanıstan respublikasında işləyib. 1965- ci ildə Tacikistan Respublikasının Ali Soveti tərəfindən Fəxri Fərman və medalla təltif edilib. 1965- ci ildə ilk kitabı "Əfqan hekayələri" adı ilə Düşənbə şəhərində fars dilində çap olunub. Böyük ədəbiyyata 60- cı illərin ortalarında gəlib, tələbəlik illərindən başlayaraq şeirləri, kiçik hekayələr və publistik məqalələri ilə müntəzəm olaraq dövrü mətbuatda çıxış edib.

Müxtəli illərdə "Ülfət", "Azərbaycan gəncləri" və bir çox başqa mətbuat orqanlarında çalışıb. Uzun illər "Həqiqətlər, faktlar" qəzetinin baş redaktoru olub. "Dnepr üzərində şəfəq", "Qara yelkənli qırmızı gəmilər", "Ruhların qayıtması", "Ölümlə həyat arasında", "Əzablı yollarla", "Topxana meşəsində görüş", "Odlu illərin xatirələri" kimi onlarla povest, roman və hekayələrin müəllifidir. "Zülmətdən işığa doğru" publistik ki-

tabına görə "Usta sənətkar" ali jurnalist mükafatına layiq görülüb.

"Torpağa tökülən qan" romanına görə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Müəllif Hüquqları və Milli Mükafatlar Komitəsinin qərarı ilə Milli "Yaddaş" mükafatı və diplomuna layiq görülüb.

Müəllif bir çox mükafatların, o cümlədən "Qızıl qələm" mükafatının və medalının sahibidir. İkicildlik "Ələ keçməzlər" romanı müəllifin Azərbaycanda ilk dəfə siyasi-milli detektiv janrında yazılan ən yaxşı roman kimi Beynəlxalq kitab sərgisində, eləcə də VIII Bakı Kitab Bayramında detektiv nominasiyası üzrə diploma layiq görülüb.

Müəllifin kitabları onlara xarici ölkələrdə keçirilən beynəlxalq kitab sərgisində iştirak edib və diplomlarla təltif edilib.

Yazıçılar Birliyinin, Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür. Hazırda "Carçı" qəzetinin baş redaktorudur. Əsərləri rus, fars və türk dilinə tərcümə olunub. Cəbhə bölgələrində yazdığı məqalələrə görə Azərbaycan Respublikası Birləşmiş Həmkarlar Təşkilatı tərəfindən 1993-cü ildə "Xüsusi mükafat"a layiq görülüb, pul və diplomla təltif olunub. 2009-cu ildə müəllifin sonuncu "Zamanın nəbzi" kitabı çapdan çıxıb. 2009-cu ildə "Beynəlxalq Qafqaz Media" Təşkilatı tərəfindən Fəxri Fərmanla təltif olunub.

MÜNDƏRİCAT

Həyat davam etdikcə, zamanın ədəbi nəbzi də vurur! .3	
Redaktordan	14
Müəllifdən	16
Proloq əvəzi	21

ROMAN

Ələkeçməzlər	105
------------------------	-----

HEKAYƏLƏR

Başsız meyit	446
Çətin söhbət	456
Qısqanclıq	465
Mənəvi ata	474
Cəhənnəm taksisi	480
Psixopat	489
Səssiz qatil	494
Şərəfsiz adam	504
Özgə uşaqları	514
Qatil...	520
Xüsusi amansızlıqla	527
Müəllif haqqında bir neçə söz	533

**Ələkkeçməzlər-2 romanının yazılmasında mənə
yaxından köməklik göstərdiyinə görə Bakı
Apelyasiya Məhkəməsinin hakimi R.İsmayılova
öz minnətdarlığımı bildirirəm.**

Müəllif

Yusif Əhmədov
Ələkkeçməzlər-2
Roman və hekayələr

Kompüter dizaynı: *Cəbrayıl Təhməzli*
Oterator: *Dilşad Müştəbaqızı*
Rəssam: *Nəzim Rzaquluyev*
Korrektor: *Əli Həsən*

Yığılmağa verilmiş: 15.10.2009.
Çapa imzalanmış: 16.05.2010. Format 60x84 1/16.
Fiziki çap vərəqi 33.5. Ofset çap üsulu ilə çap odunub.
Tiraj 500. Sifariş

